നമോ തസ്സ ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ

വിനയപിടകേ

മഹാവഗ്ഗ-അട്ഠകഥാ

൧. മഹാഖന്ധകം

ബോധികഥാ

ഉഭിന്നം പാതിമോക്ഖാനം, സങ്ഗീതിസമനന്തരം;
സങ്ഗായിംസു മഹാഥേരാ, ഖന്ധകം ഖന്ധകോവിദാ.

യം തസ്സ ദാനി സമ്പത്തോ, യസ്മാ സംവണ്ണനാക്കമോ;
തസ്മാ ഹോതി അയം തസ്സ, അനുത്താനത്ഥവണ്ണനാ.

പദഭാജനിയേ അത്ഥാ, യേഹി യേസം പകാസിതാ;
തേ ചേ പുന വദേയ്യാമ, പരിയോസാനം കദാ ഭവേ.

ഉത്താനാ ചേവ യേ അത്ഥാ, തേസം സംവണ്ണനായ കിം;
അധിപ്പായാനുസന്ധീഹി, ബ്യഞ്ജനേന ച യേ പന.

അനുത്താനാ ന തേ യസ്മാ, സക്കാ ഞാതും അവണ്ണിതാ;
തേസംയേവ അയം തസ്മാ, ഹോതി സംവണ്ണനാനയോതി.

൧. **തേന സമയേന ബുദ്ധോ ഭഗവാ ഉരുവേലായം വിഹരതി നജ്ജാ നേരഞ്ജരായ തീരേ ബോധിരുക്ഖമൂലേ പഠമാഭിസമ്ബുദ്ധോ**തി എത്ഥ കിഞ്ചാപി ''തേന സമയേന ബുദ്ധോ ഭഗവാ വേരഞ്ജായ''ന്തിആദീസു വിയ കരണവചനേ വിസേസകാരണം നത്ഥി, വിനയം പത്വാ പന കരണവചനേനേവ അയമഭിലാപോ ആരോപിതോതി ആദിതോ പട്ഠായ ആരുള്ഹാഭിലാപവസേനേവേതം വുത്തന്തി വേദിതബ്ബം. എസ നയോ അഞ്ഞേസുപി ഇതോ പരേസു എവരൂപേസു.

കിം പനേതസ്സ വചനേ പയോജനന്തി? പബ്ബജ്ജാദീനം വിനയകമ്മാനം ആദിതോ പട്ഠായ നിദാനദസ്സനം. യാ ഹി ഭഗവതാ ''അനുജാനാമി, ഭിക്ഖവേ, ഇമേഹി തീഹി സരണഗമനേഹി പബ്ബജ്ജം ഉപസമ്പദ''ന്തി (മഹാവ॰ ൩൪) എവം പബ്ബജ്ജാ ചേവ ഉപസമ്പദാ ച അനുഞ്ഞാതാ, യാനി ച രാജഗഹാദീസു ഉപജ്ഝായഉപജ്ഝായവത്തആചരിയആചരിയവത്താദീനി അനുഞ്ഞാതാനി, താനി അഭിസമ്ബോധിം പത്വാ സത്തസത്താഹം ബോധിമണ്ഡേ വീതിനാമേത്വാ ബാരാണസിയം ധമ്മചക്കം പവത്തേത്വാ ഇമിനാ അനുക്കമേന ഇദഞ്ചിദഞ്ച ഠാനം പത്വാ ഇമസ്മിഞ്ച ഇമസ്മിഞ്ച വത്ഥുസ്മിം പഞ്ഞത്താനീതി എവമേതേസം പബ്ബജ്ജാദീനം വിനയകമ്മാനം ആദിതോ പട്ഠായ നിദാനദസ്സനം എതസ്സ വചനേ പയോജനന്തി വേദിതബ്ബം.

തത്ഥ **ഉരുവേലായ**ന്തി മഹാവേലായം; മഹന്തേ വാലികരാസിമ്ഹീതി അത്ഥോ. അഥ വാ **''ഉരൂ''**തി വാലികാ വുച്ചതി; **''വേലാ''**തി മരിയാദാ; വേലാതിക്കമനഹേതു ആഹടാ ഉരു ഉരുവേലാതി എവമ്പേത്ഥ അത്ഥോ ദട്ഠബ്ബോ. അതീതേ കിര അനുപ്പന്നേ ബുദ്ധേ ദസസഹസ്സകുലപുത്താ താപസപബ്ബജ്ജം പബ്ബജിത്വാ തസ്മിം പദേസേ വിഹരന്താ ഏകദിവസം സന്നിപതിത്വാ കതികവത്തം അകംസു - ''കായകമ്മവചീകമ്മാനി നാമ പരേസമ്പി പാകടാനി ഹോന്തി, മനോകമ്മം പന അപാകടം; തസ്മാ യോ കാമവിതക്കം വാ ബ്യാപാദവിതക്കം വാ വിഹിംസാവിതക്കം വാ വിതക്കേതി, തസ്സ അഞ്ഞോ ചോദകോ നാമ നത്ഥി, സോ അത്തനാവ അത്താനം ചോദേത്വാ പത്തപുടേന വാലികം ആഹരിത്വാ ഇമസ്മിം ഠാനേ ആകിരതു, ഇദമസ്സ ദണ്ഡകമ്മ''ന്തി. തതോ പട്ഠായ യോ

താദിസം വിതക്കം വിതക്കേതി, സോ തത്ഥ പത്തപുടേന വാലികം ആകിരതി. ഏവം തത്ഥ അനുക്കമേന മഹാവാലികരാസി ജാതോ, തതോ നം പച്ഛിമാ ജനതാ പരിക്ഖിപിത്വാ ചേതിയട്ഠാനമകാസി. തം സന്ധായ വുത്തം - "ഉരുവേലായന്തി മഹാവേലായം; മഹന്തേ വാലികരാസിമ്ഹീതി അത്ഥോ"തി. തമേവ സന്ധായ വുത്തം - "അഥ വാ ഉരൂതി വാലികാ വുച്ചതി; വേലാതി മരിയാദാ; വേലാതിക്കമനഹേതു ആഹടാ ഉരു ഉരുവേലാതി ഏവമ്പേത്ഥ അത്ഥോ ദട്ഠബ്ബോ"തി.

ബോധിരുക്ഖമൂലേതി ബോധി വുച്ചതി ചതൂസു മഗ്ഗേസു ഞാണം; തം ബോധിം ഭഗവാ ഏത്ഥ പത്തോതി രുക്ഖോപി "ബോധിരുക്ഖോ"ത്വേവ നാമം ലഭി, തസ്സ ബോധിരുക്ഖസ്സ മൂലേ ബോധിരുക്ഖമൂലേ. **പഠമാഭിസമ്ബുദ്ധോ**തി പഠമം അഭിസമ്ബുദ്ധോ; അഭിസമ്ബുദ്ധോ ഹുത്വാ സബ്ബപഠമംയേവാതി അത്ഥോ. **ഏകപല്ലങ്കേനാ**തി സകിമ്പി അനുട്ഠഹിത്വാ യഥാആഭുജിതേന ഏകേനേവ പല്ലങ്കേന. **വിമുത്തിസുഖപടിസംവേദീ**തി വിമുത്തിസുഖം ഫലസമാപത്തിസുഖം പടിസംവേദയമാനോ.

പടിച്ചസമുപ്പാദന്തി പച്ചയാകാരം. പച്ചയാകാരോ ഹി അഞ്ഞമഞ്ഞം പടിച്ച സഹിതേ ധമ്മേ ഉപ്പാദേതീതി "പടിച്ചസമുപ്പാദോ"തി വുച്ചതി. അയമേത്ഥ സങ്ഖേപോ. വിത്ഥാരോ പന സബ്ബാകാരസമ്പന്നം വിനിച്ഛയം ഇച്ഛന്തേന വിസുദ്ധിമഗ്ഗതോ ഗഹേതബ്ബോ. **അനുലോമപടിലോമ**ന്തി അനുലോമഞ്ച പടിലോമഞ്ച. തത്ഥ "അവിജ്ജാപച്ചയാ സങ്ഖാരാ"തിആദിനാ നയേന വുത്തോ അവിജ്ജാദികോ പച്ചയാകാരോ അത്തനാ കത്തബ്ബകിച്ചകരണതോ "അനുലോമോ"തി വുച്ചതി. "അവിജ്ജായ ത്വേവ അസേസവിരാഗനിരോധാ സങ്ഖാരനിരോധോ"തിആദിനാ നയേന വുത്തോ സ്വേവ അനുപ്പാദനിരോധേന നിരുജ്ഝമാനോ തം കിച്ചം ന കരോതീതി തസ്സ അകരണതോ "പടിലോമോ"തി വുച്ചതി. പുരിമനയേന വാ വുത്തോ പവത്തിയാ അനുലോമോ, ഇതരോ തസ്സാ പടിലോമോതി ഏവമ്പേത്ഥ അത്ഥോ ദട്ഠബ്ബോ. ആദിതോ പന പട്ഠായ യാവ അന്തം, അന്തതോ ച പട്ഠായ യാവ ആദിം പാപേത്വാ അവുത്തത്താ ഇതോ അഞ്ഞേനത്ഥേന അനുലോമപടിലോമതാ ന യുജ്ജതി.

മനസാകാസീതി മനസി അകാസി. തത്ഥ യഥാ അനുലോമം മനസി അകാസി, ഇദം താവ ദസ്സേതും **"അവിജ്ജാപച്ചയാ സങ്ഖാരാ"**തിആദി വുത്തം. തത്ഥ അവിജ്ജാ ച സാ പച്ചയോ ചാതി അവിജ്ജാപച്ചയോ. തസ്മാ **അവിജ്ജാപച്ചയാ സങ്ഖാരാ സമ്ഭവന്തീ**തി ഇമിനാ നയേന സബ്ബപദേസു അത്ഥോ വേദിതബ്ബോ. അയമേത്ഥ സങ്ഖേപോ. വിത്ഥാരോ പന സബ്ബാകാരസമ്പന്നം വിനിച്ഛയം ഇച്ഛന്തേന വിസുദ്ധിമഗ്ഗതോവ ഗഹേതബ്ബോ.

യഥാ പന പടിലോമം മനസി അകാസി, ഇദം ദസ്സേതും **അവിജ്ജായ ത്വേവ അസേസവിരാഗനിരോധാ സങ്ഖാരനിരോധോ**തിആദി വുത്തം. തത്ഥ **അവിജ്ജായ ത്വേവാ**തി അവിജ്ജായ തു ഏവ. **അസേസവിരാഗനിരോധാ**തി വിരാഗസങ്ഖാതേന മഗ്ഗേന അസേസനിരോധാ . **സങ്ഖാരനിരോധോ**തി സങ്ഖാരാനം അനുപ്പാദനിരോധോ ഹോതി. ഏവം നിരുദ്ധാനം പന സങ്ഖാരാനം നിരോധാ വിഞ്ഞാണം നിരുദ്ധം, വിഞ്ഞാണാദീനഞ്ച നിരോധാ നാമരൂപാദീനി നിരുദ്ധാനിയേവ ഹോന്തീതി ദസ്സേതും **സങ്ഖാരനിരോധാ വിഞ്ഞാണനിരോധോ**തിആദീനി വത്വാ **ഏവമേതസ്സ കേവലസ്സ ദുക്ഖക്ഖന്ധസ്സ നിരോധോ ഹോതീ**തി വുത്തം. തത്ഥ **കേവലസ്സാ**തി സകലസ്സ; സുദ്ധസ്സ വാ സത്തവിരഹിതസ്സാതി അത്ഥോ. **ദുക്ഖക്ഖന്ധസ്സാ**തി ദുക്ഖരാസിസ്സ. **നിരോധോ ഹോതീ**തി അനുപ്പാദോ ഹോതി.

ഏതമത്ഥം വിദിത്വാതി യ്വായം "അവിജ്ജാദിവസേന സങ്ഖാരാദികസ്സ ദുക്ഖക്ഖന്ധസ്സ സമുദയോ ച അവിജ്ജാനിരോധാദിവസേന ച നിരോധോ ഹോതീ"തി വുത്തോ, സബ്ബാകാരേന ഏതമത്ഥം വിദിത്വാ. **തായം വേലായ**ന്തി തായം തസ്സ അത്ഥസ്സ വിദിതവേലായം. **ഇമം ഉദാനം ഉദാനേസീ**തി ഇമം തസ്മിം വിദിതേ അത്ഥേ ഹേതുനോ ച ഹേതുസമുപ്പന്നധമ്മസ്സ ച പജാനനായ ആനുഭാവദീപകം **"യദാ ഹവേ പാതുഭവന്തീ"**തിആദികം സോമനസ്സയുത്തഞാണസമുട്ഠാനം ഉദാനം ഉദാനേസി, അത്തമനവാചം നിച്ഛാരേസീതി വുത്തം ഹോതി.

തസ്സത്ഥോ - **യദാ ഹവേ**തി യസ്മിം ഭവേ കാലേ. **പാതുഭവന്തീ**തി ഉപ്പജ്ജന്തി. **ധമ്മാ**തി അനുലോമപച്ചയാകാരപടിവേധസാധകാ ബോധിപക്ഖിയധമ്മാ. അഥ വാ **പാതുഭവന്തീ**തി പകാസന്തി; അഭിസമയവസേന ബ്യത്താ പാകടാ ഹോന്തി. **ധമ്മാ**തി ചതുഅരിയസച്ചധമ്മാ. ആതാപോ വുച്ചതി കിലേസസന്താപനട്ഠേന വീരിയം; **ആതാപിനോ**തി സമ്മപ്പധാനവീരിയവതോ. **ഝായതോ**തി ആരമ്മണൂപനിജ്ഝാനലക്ഖണേന ച ലക്ഖണൂപനിജ്ഝാനലക്ഖണേന ച ഝാനേന ഝായന്തസ്സ. **ബ്രാഹ്മണസ്സാ**തി ബാഹിതപാപസ്സ ഖീണാസവസ്സ. **അഥസ്സ കങ്ഖാ വപയന്തീ**തി അഥസ്സ ഏവം പാതുഭൂതധമ്മസ്സ കങ്ഖാ വപയന്തി. **സബ്ബാ**തി യാ ഏതാ "കോ നു ഖോ ഭന്തേ ഫുസതീതി; നോ കല്ലോ പഞ്ഹോതി ഭഗവാ അവോചാ"തിആദിനാ, തഥാ "കതമം നു ഖോ ഭന്തേ ജരാമരണം; കസ്സ ച പനിദം ജരാമരണന്തി ; നോ കല്ലോ പഞ്ഹോതി ഭഗവാ അവോചാ"തിആദിനാ ച നയേന പച്ചയാകാരേ കങ്ഖാ വുത്താ, യാ ച പച്ചയാകാരസ്സേവ അപ്പടിവിദ്ധത്താ "അഹോസിം നു ഖോ അഹം അതീതമദ്ധാന"ന്തിആദികാ സോളസ കങ്ഖാ ആഗതാ, താ സബ്ബാ വപയന്തി അപഗച്ഛന്തി നിരുജ്ഝന്തി. കസ്മാ? **യതോ പജാനാതി സഹേതുധമ്മ**ന്തി യസ്മാ അവിജ്ജാദികേന ഹേതുനാ സഹേതുകം ഇമം സങ്ഖാരാദിം കേവലം ദുക്ഖക്ഖന്ധധമ്മം പജാനാതി അഞ്ഞാതി പടിവിജ്ഝതീതി.

൨. ദുതിയവാരേ - **ഇമം ഉദാനം ഉദാനേസീ**തി ഇമം തസ്മിം വിദിതേ അത്ഥേ "അവിജ്ജായ ത്വേവ അസേസവിരാഗനിരോധാ സങ്ഖാരനിരോധോ"തി ഏവം പകാസിതസ്സ നിബ്ബാനസങ്ഖാതസ്സ പച്ചയക്ഖയസ്സ അവബോധാനുഭാവദീപകം വുത്തപ്പകാരം ഉദാനം ഉദാനേസീതി അത്ഥോ. തത്രായം സങ്ഖേപത്ഥോ - യസ്മാ പച്ചയാനം ഖയസങ്ഖാതം നിബ്ബാനം അവേദി അഞ്ഞാസി പടിവിജ്ഝി, തസ്മാ യദാസ്സ ആതാപിനോ ഝായതോ ബ്രാഹ്മണസ്സ വുത്തപ്പകാരാ ധമ്മാ പാതുഭവന്തി, അഥസ്സ യാ നിബ്ബാനസ്സ അവിദിതത്താ ഉപ്പജ്ജേയ്യും, താ സബ്ബാപി കങ്ഖാ വപയന്തീതി.

൩. തതിയവാരേ - **ഇമം ഉദാനം ഉദാനേസീ**തി ഇമം യേന മഗ്ഗേന സോ ദുക്ഖക്ഖന്ധസ്സ സമുദയനിരോധസങ്ഖാതോ അത്ഥോ കിച്ചവസേന ച ആരമ്മണകിരിയായ ച വിദിതോ, തസ്സ അരിയമഗ്ഗസ്സ ആനുഭാവദീപകം വുത്തപ്പകാരം ഉദാനം ഉദാനേസീതി അത്ഥോ. തത്രാപായം സങ്ഖേപത്ഥോ - **യദാ ഹവേ പാതുഭവന്തി ധമ്മാ ആതാപിനോ ഝായതോ ബ്രാഹ്മണസ്സ,** തദാ സോ ബ്രാഹ്മണോ തേഹി വാ ഉപ്പന്നേഹി ബോധിപക്ഖിയധമ്മേഹി, യസ്സ വാ അരിയമഗ്ഗസ്സ ചതുസച്ചധമ്മാ പാതുഭൂതാ, തേന അരിയമഗ്ഗേന **വിധൂപയം തിട്ഠതി മാരസേനം** "കാമാ തേ പഠമാ സേനാ"തിആദിനാ നയേന വുത്തപ്പകാരം മാരസേനം വിധൂപയന്തോ വിധമേന്തോ വിദ്ധംസേന്തോ തിട്ഠതി. കഥം? **സൂരിയോവ ഓഭാസയമന്തലിക്ഖം,** യഥാ സൂരിയോ അബ്ഭുഗ്ഗതോ അത്തനോ പഭായ അന്തലിക്ഖം ഓഭാസേന്തോവ അന്ധകാരം വിധമേന്തോ തിട്ഠതി, ഏവം സോപി ബ്രാഹ്മണോ തേഹി ധമ്മേഹി തേന വാ മഗ്ഗേന സച്ചാനി പടിവിജ്ഝന്തോവ മാരസേനം വിധൂപയന്തോ തിട്ഠതീതി.

ഏവമേത്ഥ പഠമം ഉദാനം പച്ചയാകാരപച്ചവേക്ഖണവസേന, ദുതിയം നിബ്ബാനപച്ചവേക്ഖണവസേന , തതിയം മഗ്ഗപച്ചവേക്ഖണവസേന ഉപ്പന്നന്തി വേദിതബ്ബം. ഉദാനേ പന "രത്തിയാ പഠമം യാമം പടിച്ചസമുപ്പാദം അനുലോമം, ദുതിയം യാമം പടിലോമം, തതിയം യാമം അനുലോമപടിലോമ"ന്തി വുത്തം; തം സത്താഹസ്സ അച്ചയേന "ഡ്വേ ആസനാ വുട്ഠഹിസ്സാമീ"തി രത്തിം ഉപ്പാദിതമനസികാരം സന്ധായ വുത്തം. തദാ ഹി ഭഗവാ യസ്സ പച്ചയാകാരപജാനനസ്സ ച പച്ചയക്ഖയാധിഗമസ്സ ച ആനുഭാവദീപികാ പുരിമാ ദ്വേ ഉദാനഗാഥാ, തസ്സ വസേന ഏകേകമേവ കോട്ഠാസം പഠമയാമഞ്ച മജ്ഝിമയാമഞ്ച മനസാകാസി, ഇധ പന പാടിപദരത്തിയാ ഏവം മനസാകാസി. ഭഗവാ ഹി വിസാഖപുണ്ണമായ രത്തിയാ പഠമയാമേ പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരി, മജ്ഝിമയാമേ ദിബ്ബചക്ഖും വിസോധേസി, പച്ഛിമയാമേ പടിച്ചസമുപ്പാദം അനുലോമപടിലോമം മനസി കത്വാ "ഇദാനി അരുണോ ഉഗ്ഗമിസ്സതീ"തി സബ്ബഞ്ഞുതം പാപുണി. സബ്ബഞ്ഞുതപ്പത്തിസമനന്തരമേവ ച അരുണോ ഉഗ്ഗച്ഛി. തതോ തം ദിവസം തേനേവ പല്ലങ്കേന വീതിനാമേത്വാ സമ്പത്തായ പാടിപദരത്തിയാ തീസു യാമേസു ഏവം മനസി കത്വാ ഇമാനി ഉദാനാനി ഉദാനേസി. ഇതി പാടിപദരത്തിയാ ഏവം മനസി കത്വാ തം

“ബോധിരുക്ഖമൂലേ സത്താഹം ഏകപല്ലങ്കേന നിസീദീ”തി ഏവം വുത്തസത്താഹം തഥേവ വീതിനാമേസി.

ബോധികഥാ നിട്ഠിതാ.

അജപാലകഥാ

ർ. **അഥ ഖോ ഭഗവാ സത്താഹസ്സ അച്ചയേന തമ്ഹാ സമാധിമ്ഹാ വുട്ഠഹിത്വാ ബോധിരുക്ഖമൂലാ യേന അജപാലനിഗ്രോധോ തേനുപസങ്കമീ**തി ഏത്ഥ ന ഭഗവാ തമ്ഹാ സമാധിമ്ഹാ വുട്ഠഹിത്വാ അനന്തരമേവ ബോധിരുക്ഖമൂലാ യേന അജപാലനിഗ്രോധോ തേനുപസങ്കമി. യഥാ പന “ഭുത്വാ സയതീ”തി വുത്തേ ന “ഹത്ഥേ അധോവിത്വാ മുഖം അവിക്ഖാലേത്വാ സയനസമീപം അഗന്ത്വാ അഞ്ഞം കിഞ്ചി ആലാപസല്ലാപം അകത്വാ സയതി”ച്ചേവ വുത്തം ഹോതി, ഭോജനതോ പന പച്ഛാ സയതി, ന നസയതീതി ഇദമേവത്ഥ ദീപിതം ഹോതി. ഏവമിധാപി “ന തമ്ഹാ സമാധിമ്ഹാ വുട്ഠഹിത്വാ അനന്തരമേവ പക്കാമീ”തി വുത്തം ഹോതി, വുട്ഠാനതോ ച പന പച്ഛാ പക്കാമി, ന നപക്കാമീതി ഇദമേവേത്ഥ ദീപിതം ഹോതി.

അനന്തരം പന അപക്കമിത്വാ ഭഗവാ കിം അകാസീതി? അപരാനിപി തീണി സത്താഹാനി ബോധിസമീപേയേവ വീതിനാമേസി. തത്രായം അനുപുബ്ബികഥാ - ഭഗവതി കിര ബുദ്ധത്തം പത്വാ സത്താഹം ഏകപല്ലങ്കേന നിസിന്നേ “ന ഭഗവാ വുട്ഠാതി; കിം നു ഖോ അഞ്ഞേപി ബുദ്ധത്തകരാ ധമ്മാ അത്ഥീ”തി ഏകച്ചാനം ദേവതാനം കങ്ഖാ ഉദപാദി. അഥ ഭഗവാ അട്ഠമേ ദിവസേ സമാപത്തിതോ വുട്ഠായ ദേവതാനം കങ്ഖം ഞത്വാ കങ്ഖാവിധമനത്ഥം ആകാസേ ഉപ്പതിത്വാ യമകപാടിഹാരിയം ദസ്സേത്വാ താസം കങ്ഖം വിധമിത്വാ പല്ലങ്കതോ ഈസകം പാചീനനിസ്സിതേ ഉത്തരദിസാഭാഗേ ഠത്വാ ചത്താരി അസങ്ഖ്യേയ്യാനി കപ്പസതസഹസ്സഞ്ച ഉപചിതാനം പാരമീനം ബലാധിഗമനട്ഠാനം പല്ലങ്കം ബോധിരുക്ഖഞ്ച അനിമിസേഹി അക്ഖീഹി ഓലോകയമാനോ സത്താഹം വീതിനാമേസി, തം ഠാനം **അനിമിസചേതിയം** നാമ ജാതം. അഥ പല്ലങ്കസ്സ ച ഠിതട്ഠാനസ്സ ച അന്തരാ പുരത്ഥിമതോ ച പച്ഛിമതോ ച ആയതേ രതനചങ്കമേ ചങ്കമന്തോ സത്താഹം വീതിനാമേസി, തം ഠാനം **രതനചങ്കമചേതിയം** നാമ ജാതം. തതോ പച്ഛിമദിസാഭാഗേ ദേവതാ രതനഘരം മാപയിംസു. തത്ഥ പല്ലങ്കേന നിസീദിത്വാ അഭിധമ്മപിടകം വിസേസതോ ചേത്ഥ അനന്തനയം സമന്തപട്ഠാനം വിചിനന്തോ സത്താഹം വീതിനാമേസി, തം ഠാനം **രതനഘരചേതിയം** നാമ ജാതം.

ഏവം ബോധിസമീപേയേവ ചത്താരി സത്താഹാനി വീതിനാമേത്വാ പഞ്ചമേ സത്താഹേ ബോധിരുക്ഖമൂലാ യേന അജപാലനിഗ്രോധോ തേനുപസങ്കമി. തസ്സ കിര നിഗ്രോധസ്സ ഛായായ അജപാലകാ ഗന്ത്വാ നിസീദന്തി; തേനസ്സ അജപാലനിഗ്രോധോത്വേവ നാമം ഉദപാദി. **സത്താഹം വിമുത്തിസുഖപടിസംവേദീ**തി തത്രാപി ധമ്മം വിചിനന്തോയേവ വിമുത്തിസുഖം പടിസംവേദേന്തോ നിസീദി. ബോധിതോ പുരത്ഥിമദിസാഭാഗേ ഏസ രുക്ഖോ ഹോതി. ഏവം നിസിന്നേ ച പനേത്ഥ ഭഗവതി ഏകോ ബ്രാഹ്മണോ ഗന്ത്വാ പഞ്ഹം പുച്ഛി. തേന വുത്തം **“അഥ ഖോ അഞ്ഞതരോ”**തിആദി. തത്ഥ **ഹുംഹുങ്കജാതികോ**തി സോ കിര ദിട്ഠമങ്ഗലികോ നാമ , മാനവസേന കോധവസേന ച “ഹുംഹു”ന്തി കരോന്തോ വിചരതി, തസ്മാ “ഹുംഹുങ്കജാതികോ”തി വുച്ചതി. “ഹുഹുക്കജാതികോ”തിപി പഠന്തി.

ഏതമത്ഥം വിദിത്വാതി ഏതം തേന വുത്തസ്സ വചനസ്സ സിഖാപത്തമത്ഥം വിദിത്വാ തായം വേലായം ഇമം ഉദാനം ഉദാനേസി. തസ്സത്ഥോ - യോ ബാഹിതപാപധമ്മതായ **ബ്രാഹ്മണോ** ന ദിട്ഠമങ്ഗലികതായ, ഹുംഹുങ്കാരകഭാവാദിപാപധമ്മയുത്തോ ഹുത്വാ കേവലം ജാതിമത്തകേന ബ്രഹ്മഞ്ഞം പടിജാനാതി, സോ ബ്രാഹ്മണോ ബാഹിതപാപധമ്മത്താ ഹുംഹുങ്കാരപ്പഹാനേന **നിഹുംഹുങ്കോ,** രാഗാദികസാവാഭാവേന **നിക്കസാവോ,** ഭാവനാനുയോഗയുത്തചിത്തതായ **യതത്തോ,** സീലസംവരേന വാ സഞ്ഞതചിത്തതായ **യതത്തോ,** ചതുമഗ്ഗഞാണസങ്ഖാതേഹി വേദേഹി അന്തം, വേദാനം വാ അന്തം ഗതത്താ **വേദന്തഗൂ,** മഗ്ഗബ്രഹ്മചരിയസ്സ വുസിതത്താ **വുസിതബ്രഹ്മചരിയോ.**

ധമ്മേന ബ്രഹ്മവാദം വദേയ്യ, "ബ്രാഹ്മണോ, അഹ"ന്തി ഏതം വാദം ധമ്മേന വദേയ്യ, യസ്സ സകലേ ലോകസന്നിവാസേ കുഹിഞ്ചി ഏകാരമ്മണേപി രാഗുസ്സദോ ദോസുസ്സദോ മോഹുസ്സദോ മാനുസ്സദോ ദിട്ഠുസ്സദോതി ഇമേ ഉസ്സദാ നത്ഥീതി.

അജപാലകഥാ നിട്ഠിതാ.

മുചലിന്ദകഥാ

൫. **അകാലമേഘോ**തി അസമ്പത്തേ വസ്സകാലേ ഉപ്പന്നമേഘോ. അയം പന ഗിമ്ഹാനം പച്ഛിമേ മാസേ ഉദപാദി. **സത്താഹവദ്ദലികാ**തി തസ്മിം ഉപ്പന്നേ സത്താഹം അവിച്ഛിന്നവുട്ഠികാ അഹോസി. **സീതവാതദുദ്ദിനീ**തി സാ ച പന സത്താഹവദ്ദലികാ ഉദകഫുസിതസമ്മിസ്സേന സീതവാതേന സമന്താ പരിബ്ഭമന്തേന ദൂസിതദിവസത്താ സീതവാതദുദ്ദിനീ നാമ അഹോസി. **അഥ ഖോ മുചലിന്ദോ നാഗരാജാ**തി തസ്സേവ മുചലിന്ദരുക്ഖസ്സ സമീപേ പോക്ഖരണിയാ നിബ്ബത്തോ മഹാനുഭാവോ നാഗരാജാ. **സത്തക്ഖത്തും ഭോഗേഹി പരിക്ഖിപിത്വാ**തി ഏവം ഭോഗേഹി പരിക്ഖിപിത്വാ ഉപരിമുദ്ധനി മഹന്തം ഫണം കരിത്വാവ ഠിതേ; തസ്മിം തസ്സ പരിക്ഖേപബ്ഭന്തരം ലോഹപാസാദേ ഭണ്ഡാഗാരഗബ്ഭപ്പമാണം അഹോസി, തസ്മാ ഭഗവാ നിവാതേ പിഹിതദ്വാരവാതപാനേ കൂടാഗാരേ നിസിന്നോ വിയ ജാതോ. **മാ ഭഗവന്തം സീത**ന്തിആദി തസ്സ തഥാ കരിത്വാ ഠാനകാരണപരിദീപനം. സോ ഹി "മാ ഭഗവന്തം സീതം ബാധയിത്ഥ, മാ ഉണ്ഹം, മാ ഡംസാദിസമ്ഫസ്സോ ബാധയിത്ഥാ"തി തഥാ കരിത്വാ അട്ഠാസി. തത്ഥ കിഞ്ചാപി സത്താഹവദ്ദലികായ ഉണ്ഹമേവ നത്ഥി, സചേ പന അന്തരന്തരാ മേഘോ വിഗച്ഛേയ്യ ഉണ്ഹം ഭവേയ്യ , തമ്പി നം മാ ബാധയിത്ഥാതി ഏവം തസ്സ ചിന്തേതും യുത്തം. **വിദ്ധ**ന്തി ഉബ്ബിദ്ധം; മേഘവിഗമേന ദൂരീഭൂതന്തി അത്ഥോ. **വിഗതവലാഹക**ന്തി അപഗതമേഘം. **ദേവ**ന്തി ആകാസം. **സകവണ്ണ**ന്തി അത്തനോ രൂപം.

സുഖോ വിവേകോതി നിബ്ബാനസങ്ഖാതോ ഉപധിവിവേകോ സുഖോ. **തുട്ഠസ്സാ**തി ചതുമഗ്ഗഞാണസന്തോസേന സന്തുട്ഠസ്സ. **സുതധമ്മസ്സാ**തി പകാസിതധമ്മസ്സ. **പസ്സതോ**തി തം വിവേകം യം വാ കിഞ്ചി പസ്സിതബ്ബം നാമ, തം സബ്ബം അത്തനോ വീരിയബലാധിഗതേന ഞാണചക്ഖുനാ പസ്സന്തസ്സ. **അബ്യാപജ്ജ**ന്തി അകുപ്പനഭാവോ; ഏതേന മേത്താപുബ്ബഭാഗോ ദസ്സിതോ. **പാണഭൂതേസു സംയമോ**തി സത്തേസു ച സംയമോ; അവിഹിംസനഭാവോ സുഖോതി അത്ഥോ. ഏതേന കരുണാപുബ്ബഭാഗോ ദസ്സിതോ. **സുഖാ വിരാഗതാ ലോകേ**തി വീതരാഗതാപി സുഖാതി ദീപേതി. **കാമാനം സമതിക്കമോ**തി യാ "കാമാനം സമതിക്കമോ"തി വുച്ചതി; സാ വിരാഗതാപി സുഖാതി അത്ഥോ. ഏതേന അനാഗാമിമഗ്ഗോ കഥിതോ. **അസ്മിമാനസ്സ യോ വിനയോ**തി ഇമിനാ പന അരഹത്തം കഥിതം; അരഹത്തഞ്ഹി അസ്മിമാനസ്സ "പസ്സദ്ധിവിനയോ"തി വുച്ചതി. ഇതോ പരഞ്ച സുഖം നാമ നത്ഥി, തേനാഹ "ഏതം വേ പരമം സുഖ"ന്തി.

മുചലിന്ദകഥാ നിട്ഠിതാ.

രാജായതനകഥാ

൬. **മുചലിന്ദമൂലാ**തി മഹാബോധിതോ പാചീനകോണേ ഠിതമുചലിന്ദരുക്ഖമൂലാ. **രാജായതന**ന്തി ദക്ഖിണദിസാഭാഗേ ഠിതം രാജായതനരുക്ഖം ഉപസങ്കമി . **തേന ഖോ പന സമയേനാ**തി കതരേന സമയേന. ഭഗവതോ കിര രാജായതനമൂലേ സത്താഹം ഏകപല്ലങ്കേന നിസിന്നസ്സ സമാധിതോ വുട്ഠാനദിവസേ അരുണുഗ്ഗമനവേലായമേവ "ഭോജനകിച്ചേന ഭവിതബ്ബ"ന്തി ഞത്വാ സക്കോ ദേവരാജാ ഓസധഹരീതകം ഉപനേസി. ഭഗവാ തം പരിഭുഞ്ജി, പരിഭുത്തമത്തസ്സേവ സരീരകിച്ചം അഹോസി. സക്കോ മുഖോദകം അദാസി. ഭഗവാ മുഖം ധോവിത്വാ തസ്മിംയേവ രുക്ഖമൂലേ നിസീദി. ഏവം ഉഗ്ഗതേ അരുണമ്ഹി നിസിന്നേ ഭഗവതി.

തേന ഖോ പന സമയേന തപുസ്സഭല്ലികാ വാണിജാതി തപുസ്സോ ച ഭല്ലികോ ചാതി ദ്വേ ഭാതരോ വാണിജാ. **ഉക്കലാ**തി ഉക്കലജനപദതോ. **തം ദേസ**ന്തി യസ്മിം ദേസേ ഭഗവാ

വിഹരതി. കതരസ്മിഞ്ച ദേസേ ഭഗവാ വിഹരതി? മജ്ഝിമദേസേ. തസ്മാ മജ്ഝിമദേസം ഗന്തും അദ്ധാനമഗ്ഗപ്പടിപന്നാ ഹോന്തീതി അയമേത്ഥ അത്ഥോ. **ഞാതിസാലോഹിതാ ദേവതാ**തി തേസം ഞാതിഭൂതപുബ്ബാ ദേവതാ. **ഏതദവോചാ**തി സാ കിര നേസം സബ്ബസകടാനി അപ്പവത്തിനി അകാസി. തതോ തേ കിം ഇദന്തി മഗ്ഗദേവതാനം ബലിം അകംസു. തേസം ബലികമ്മകാലേ സാ ദേവതാ ദിസ്സമാനേനേവ കായേന ഏതം അവോച. **മന്ഥേന ച മധുപിണ്ഡികായ ചാ**തി അബദ്ധസത്തുനാ ച സപ്പിമധുഫാണിതാദീഹി യോജേത്വാ ബദ്ധസത്തുനാ ച. **പതിമാനേഥാ**തി ഉപട്ഠഹഥ. **തം വോ**തി തം പതിമാനനം തുമ്ഹാകം ഭവിസ്സതി ദീഘരത്തം ഹിതായ സുഖായ. **യം അമ്ഹാകന്**തി യം പടിഗ്ഗഹണം അമ്ഹാകം അസ്സ ദീഘരത്തം ഹിതായ സുഖായ. **ഭഗവതോ ഏതദഹോസീ**തി യോ കിരസ്സ പധാനാനുയോഗകാലേ **പത്തോ** അഹോസി, സോ സുജാതായ പായാസം ദാതും ആഗച്ഛന്തിയാ ഏവ അന്തരധായി. തേനസ്സ ഏതദഹോസി - "പത്തോ മേ നത്ഥി, പുരിമകാപി ച ന ഖോ തഥാഗതാ ഹത്ഥേസു പടിഗ്ഗണ്ഹന്തി, കിമ്ഹി നു ഖോ അഹം പടിഗ്ഗണ്ഹേയ്യം മന്ഥഞ്ച മധുപിണ്ഡകഞ്ചാ"തി.

പരിവിതക്കമഞ്ഞായാതി ഇതോ പുബ്ബേവ ഭഗവതോ സുജാതായ ദിന്നഭോജനംയേവ ഓജാനുപ്പബന്ധനവസേന അട്ഠാസി, ഏത്തകം കാലം നേവ ജിഘച്ഛാ ന പിപാസാ ന കായദുബ്ബല്യം അഹോസി. ഇദാനി പനസ്സ ആഹാരം പടിഗ്ഗഹേതുകാമതായ **"ന ഖോ തഥാഗതാ"**തിആദിനാ നയേന പരിവിതക്കോ ഉദപാദി . തം ഏവം ഉപ്പന്നം അത്തനോ ചേതസാ ഭഗവതോ ചേതോപരിവിതക്കമഞ്ഞായ. **ചതുദ്ദിസാ**തി ചതൂഹി ദിസാഹി. **സേലമയേ പത്തേ**തി മുഗ്ഗവണ്ണസേലമയേ പത്തേ. ഇദംയേവ ഭഗവാ പടിഗ്ഗഹേസി, തേയേവ സന്ധായ വുത്തം. ചത്താരോ പന മഹാരാജാനോ പഠമം ഇന്ദനീലമണിമയേ പത്തേ ഉപനാമേസും, ന തേ ഭഗവാ അഗ്ഗഹേസി. തതോ ഇമേ ചത്താരോപി മുഗ്ഗവണ്ണസിലാമയേ പത്തേ ഉപനാമേസും, ഭഗവാ ചത്താരോപി പത്തേ അഗ്ഗഹേസി തേസം പസാദാനുരക്ഖണത്ഥായ, നോ മഹിച്ഛതായ. ഗഹേത്വാ ച പന ചത്താരോപി യഥാ ഏകോവ പത്തോ ഹോതി തഥാ അധിട്ഠഹി, ചതുന്നമ്പി ഏകസദിസോ പുഞ്ഞവിപാകോ അഹോസി. ഏവം ഏകം കത്വാ അധിട്ഠിതേ **പടിഗ്ഗഹേസി ഭഗവാ പച്ചഗ്ഘേ സേലമയേ പത്തേ മന്ഥഞ്ച മധുപിണ്ഡികഞ്ച. പച്ചഗ്ഘേ**തി പച്ചഗ്ഘസ്മിം; പാടേക്കം മഹഗ്ഘസ്മിന്തി അത്ഥോ. അഥ വാ **പച്ചഗ്ഘേ**തി അഭിനവേ അബ്ഭുണ്ഹേ; തങ്ഖണേ നിബ്ബത്തസ്മിന്തി അത്ഥോ. ദ്വേ വാചാ ഏതേസം അഹേസുന്തി **ദ്വേവാചികാ**. അഥ വാ ദ്വീഹി വാചാഹി ഉപാസകഭാവം പത്താതി അത്ഥോ . തേ ഏവം ഉപാസകഭാവം പടിവേദേത്വാ ഭഗവന്തം ആഹംസു - "കസ്സ ദാനി ഭന്തേ അമ്ഹേഹി അജ്ജ പട്ഠായ അഭിവാദനപച്ചുട്ഠാനം കാതബ്ബ"ന്തി? അഥ ഭഗവാ സീസം പരാമസി, കേസാ ഹത്ഥേ ലഗ്ഗിംസു. തേ തേസം അദാസി "ഇമേ തുമ്ഹേ പരിഹരഥാ"തി. തേ കേസധാതുയോ ലഭിത്വാ അമതേനേവ അഭിസിത്താ ഹട്ഠതുട്ഠാ ഭഗവന്തം വന്ദിത്വാ പക്കമിംസു.

രാജായതനകഥാ നിട്ഠിതാ.

ബ്രഹ്മയാചനകഥാ

൭. അഥ ഖോ ഭഗവാ സത്താഹസ്സ അച്ചയേന തമ്ഹാ സമാധിമ്ഹാ വുട്ഠഹിത്വാ വുത്തപ്പകാരമേതം സബ്ബം കിച്ചം നിട്ഠാപേത്വാ രാജായതനമൂലാ പുനപി യേന അജപാലനിഗ്രോധോ തേനുപസങ്കമി. **പരിവിതക്കോ ഉദപാദീ**തി തസ്മിം നിസിന്നമത്തസ്സേവ സബ്ബബുദ്ധാനം ആചിണ്ണസമാചിണ്ണോ അയം ചേതസോ പരിവിതക്കോ ഉദപാദി. കസ്മാ പനായം സബ്ബബുദ്ധാനം ഉപ്പജ്ജതീതി? ധമ്മസ്സ മഹന്തഭാവം ഗരുഭാവം ഭാരിയഭാവം പച്ചവേക്ഖണായ ബ്രഹ്മുനാ യാചിതേ ദേസേതുകാമതായ ച. ജാനന്തി ഹി ബുദ്ധാ "ഏവം പരിവിതക്കിതേ ബ്രഹ്മാ ആഗന്ത്വാ ധമ്മദേസനം യാചിസ്സതി, തതോ സത്താ ധമ്മേ ഗാരവം ഉപ്പാദേസ്സന്തി, ബ്രഹ്മഗരുകോ ഹി ലോകസന്നിവാസോ"തി. ഇതി ഇമേഹി ദ്വീഹി കാരണേഹി അയം വിതക്കോ ഉപ്പജ്ജതീതി.

തത്ഥ **അധിഗതോ ഖോ മ്യായന്**തി അധിഗതോ ഖോ മേ അയം. **ആലയരാമാ**തി സത്താ പഞ്ച കാമഗുണേ അല്ലീയന്തി, തസ്മാ തേ "ആലയാ"തി വുച്ചന്തി. തേഹി ആലയേഹി രമന്തീതി **ആലയരാമാ**. ആലയേസു രതാതി **ആലയരതാ**. ആലയേസു സുട്ഠുമുദിതാതി

ആലയസമ്മുദിതാ. യദിദന്തി നിപാതോ. തസ്സ ഠാനം സന്ധായ "യം ഇദ"ന്തി പടിച്ചസമുപ്പാദം സന്ധായ "യോ അയ"ന്തി ഏവമത്ഥോ ദട്ഠബ്ബോ. **ഇദപ്പച്ചയതാപടിച്ചസമുപ്പാദോ**തി ഇമേസം പച്ചയാ ഇദപ്പച്ചയാ, ഇദപ്പച്ചയാവ **ഇദപ്പച്ചയതാ,** ഇദപ്പച്ചയതാ ച സാ പടിച്ചസമുപ്പാദോ ചാതി **ഇദപ്പച്ചയതാപടിച്ചസമുപ്പാദോ. സോ മമസ്സ കിലമഥോ**തി യാ അജാനന്താനം ദേസനാ നാമ, സോ മമ കിലമഥോ അസ്സ; സാ മമ വിഹേസാ അസ്സാതി അത്ഥോ. **ഭഗവന്ത**ന്തി ഭഗവതോ. **അനച്ഛരിയാ**തി അനു അച്ഛരിയാ. **പടിഭംസൂ**തി പടിഭാനസങ്ഖാതസ്സ ഞാണസ്സ ഗോചരാ അഹേസും, പരിവിതക്കയിതബ്ബഭാവം പാപുണിംസു.

ഹലന്തി എത്ഥ ഹകാരോ നിപാതമത്തോ; അലന്തി അത്ഥോ. **പകാസിതു**ന്തി ദേസിതും. അലം ദാനി മേ ഇമം കിച്ഛേന അധിഗതം ധമ്മം ദേസേതുന്തി വുത്തം ഹോതി. **പടിസോതഗാമി**ന്തി പടിസോതം വുച്ചതി നിബ്ബാനം; നിബ്ബാനഗാമിന്തി അത്ഥോ. **രാഗരത്താ**തി കാമരാഗഭവരാഗദിട്ഠിരാഗേന രത്താ. **ന ദക്ഖന്തീ**തി ന പസ്സിസ്സന്തി. **തമോഖന്ധേന ആവുടാ**തി അവിജ്ജാരാസിനാ അജ്ഝോത്ഥടാ. **അപ്പോസ്സുക്കതായാ**തി നിരുസ്സുക്കഭാവേന; അദേസേതുകാമതായാതി അത്ഥോ.

൮. യത്ര ഹി നാമാതി യസ്മിം നാമ ലോകേ. **ഭഗവതോ പുരതോ പാതുരഹോസീ**തി ധമ്മദേസനായാചനത്ഥം ദസസു ചക്കവാളസഹസ്സേസു മഹാബ്രഹ്മാനോ ഗഹേത്വാ ആഗമ്മ ഭഗവതോ പുരതോ പാതുരഹോസി . **അപ്പരജക്ഖജാതികാ**തി പഞ്ഞാമയേ അക്ഖിമ്ഹി അപ്പം രാഗദോസമോഹരജം ഏതേസം ഏവംസഭാവാതി **അപ്പരജക്ഖജാതികാ. ഭവിസ്സന്തി ധമ്മസ്സ അഞ്ഞാതാരോ**തി പടിവിജ്ഝിതാരോ.

പാതുരഹോസീതി പാതുഭവി. **സമലേഹി ചിന്തിതോ**തി രാഗാദീഹി മലേഹി സമലേഹി ഛഹി സത്ഥാരേഹി ചിന്തിതോ. **അപാപുരേത**ന്തി വിവര ഏതം. **അമതസ്സ ദ്വാര**ന്തി അമതസ്സ നിബ്ബാനസ്സ ദ്വാരഭൂതം അരിയമഗ്ഗം. **സുണന്തു ധമ്മം വിമലേനാനുബുദ്ധ**ന്തി ഇമേ സത്താ രാഗാദിമലാനം അഭാവതോ വിമലേന സമ്മാസമ്ബുദ്ധേന അനുബുദ്ധം ചതുസച്ചധമ്മം സുണന്തു.

സേലേ യഥാ പബ്ബതമുദ്ധനിട്ഠിതോതി സേലമയേ ഏകഗ്ഘനേ പബ്ബതമുദ്ധനി യഥാഠിതോവ യഥാ ചക്ഖുമാ പുരിസോ സമന്തതോ ജനതം പസ്സേയ്യ, ത്വമ്പി സുമേധ സുന്ദരപഞ്ഞ സബ്ബഞ്ഞുതഞ്ഞാണേന സമന്തചക്ഖു ഭഗവാ ധമ്മമയം പഞ്ഞാമയം പാസാദമാരുയ്ഹ സയം അപേതസോകോ സോകാവതിണ്ണം ജാതിജരാഭിഭൂതഞ്ച ജനതം അവേക്ഖസ്സു ഉപധാരയ.

ഉട്ഠേഹീതി ഭഗവതോ ധമ്മദേസനത്ഥം ചാരികചരണം യാചന്തോ ഭണതി. **വീരാ**തിആദീസു ഭഗവാ വീരിയവന്തതായ **വീരോ**. ദേവപുത്തമച്ചുകിലേസാഭിസങ്ഖാരമാരാനം വിജിതത്താ **വിജിതസങ്ഗാമോ**. ജാതികന്താരാദിനിത്ഥരണസമത്ഥതായ **സത്ഥവാഹോ**. കാമച്ഛന്ദഇണസ്സ അഭാവതോ **അണണോ**.

൯. അജ്ഝേസനന്തി യാചനം. **ബുദ്ധചക്ഖുനാ**തി ഇന്ദ്രിയപരോപരിയത്തഞാണേന ച ആസയാനുസയഞാണേന ച. ഇമേസഞ്ഹി ദ്വിന്നം ഞാണാനം ബുദ്ധചക്ഖൂതി നാമം. **അപ്പരജക്ഖാ**തി പഞ്ഞാചക്ഖുമ്ഹി രാഗാദിരജം അപ്പം യേസം, തേ **അപ്പരജക്ഖാ**. യേസം തം മഹന്തം തേ **മഹാരജക്ഖാ**. യേസം സദ്ധാദീനി ഇന്ദ്രിയാനി തിക്ഖാനി തേ **തിക്ഖിന്ദ്രിയാ**. യേസം താനി മുദൂനി തേ **മുദിന്ദ്രിയാ**. യേസം തേയേവ സദ്ധാദയോ ആകാരാ സുന്ദരാ തേ **സ്വാകാരാ**. യേസം തേയേവ സദ്ധാദയോ ആകാരാ അസുന്ദരാ തേ **ദ്വാകാരാ**. യേ കഥിതകാരണം സല്ലക്ഖേന്തി, സുഖേന സക്കാ ഹോന്തി വിഞ്ഞാപേതും തേ **സുവിഞ്ഞാപയാ**. യേ പരലോകഞ്ച വജ്ജഞ്ച ഭയതോ പസ്സന്തി തേ **പരലോകവജ്ജഭയദസ്സാവിനോ. ഉപ്പലിനിയ**ന്തി ഉപ്പലവനേ. ഇതരേസുപി ഏസേവ നയോ. **അന്തോനിമുഗ്ഗപോസീനീ**തി യാനി ഉദകസ്സ അന്തോ നിമുഗ്ഗാനേവ പോസയന്തി. **സമോദകം ഠിതാനീ**തി ഉദകേന സമം ഠിതാനി. **ഉദകം അച്ചുഗ്ഗമ്മ ഠിതാനീ**തി ഉദകം അതിക്കമിത്വാ ഠിതാനി.

അപാരുതാതി വിവടാ. **അമതസ്സ ദ്വാരാ**തി അരിയമഗ്ഗോ. സോ ഹി അമതസങ്ഖാതസ്സ നിബ്ബാനസ്സ ദ്വാരം. **പമുഞ്ചന്തു സദ്ധ**ന്തി സബ്ബേ അത്തനോ സദ്ധം പമുഞ്ചന്തു. പച്ഛിമപദദ്വയേ അയമത്ഥോ , അഹഞ്ഹി അത്തനോ പഗുണം സുപ്പവത്തിമ്പി ഇമം പണീതം ഉത്തമം ധമ്മം കായവാചാകിലമഥസഞ്ഞീ ഹുത്വാ മനുജേസു ദേവമനുസ്സേസു ന ഭാസിന്തി.

ബ്രഹ്മയാചനകഥാ നിട്ഠിതാ.

പഞ്ചവഗ്ഗിയകഥാ

൧൦. **പണ്ഡിതോ**തി പണ്ഡിച്ചേന സമന്നാഗതോ. **ബ്യത്തോ**തി വേയ്യത്തിയേന സമന്നാഗതോ. **മേധാവീ**തി ഠാനുപ്പത്തിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ. **അപ്പരജക്ഖജാതികോ**തി സമാപത്തിയാ വിക്ഖമ്ഭിതത്താ നിക്കിലേസജാതികോ വിസുദ്ധസത്തോ. **ആജാനിസ്സതീ**തി സല്ലക്ഖേസ്സതി പടിവിജ്ഝിസ്സതി. **ഭഗവതോപി ഖോ ഞാണം ഉദപാദീ**തി സബ്ബഞ്ഞുതഞ്ഞാണം ഉപ്പജ്ജി "ഇതോ സത്തമദിവസമത്ഥകേ കാലംകത്വാ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ നിബ്ബത്തോ"തി. **മഹാജാനിയോ**തി സത്തദിവസബ്ഭന്തരേ പത്തബ്ബമഗ്ഗഫലതോ പരിഹീനത്താ മഹതീ ജാനി അസ്സാതി **മഹാജാനിയോ** അക്ഖണേ നിബ്ബത്തത്താ. **അഭിദോസകാലംകതോ**തി ഹിയ്യോ കാലംകതോ, സോപി നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നിബ്ബത്തോതി അദ്ദസ. **ബഹൂകാരാ**തി ബഹൂപകാരാ. **പധാനപഹിതത്തം ഉപട്ഠഹിംസൂ**തി പധാനത്ഥായ പേസിതത്തഭാവം മുഖോദകദാനാദിനാ ഉപട്ഠഹിംസു.

൧൧. **അന്തരാ ച ഗയം അന്തരാ ച ബോധി**ന്തി ഉപകോ ബോധിമണ്ഡസ്സ ച ഗയായ ച അന്തരേ ഭഗവന്തം അദ്ദസ. **അദ്ധാനമഗ്ഗപ്പടിപന്ന**ന്തി അദ്ധാനമഗ്ഗം പടിപന്നം.

സബ്ബാഭിഭൂതി സബ്ബം തേഭൂമകധമ്മം അഭിഭവിത്വാ ഠിതോ. **സബ്ബവിദൂ**തി സബ്ബം ചതുഭൂമകധമ്മം അവേദിം അഞ്ഞാസിം. **സബ്ബേസു ധമ്മേസു അനൂപലിത്തോ**തി സബ്ബേസു തേഭൂമകധമ്മേസു കിലേസലേപേന അലിത്തോ. **സബ്ബഞ്ജഹോ**തി സബ്ബം തേഭൂമകധമ്മം ജഹിത്വാ ഠിതോ. **തണ്ഹക്ഖയേ വിമുത്തോ**തി തണ്ഹക്ഖയേ നിബ്ബാനേ ആരമ്മണതോ വിമുത്തോ. **സയം അഭിഞ്ഞായാ**തി സബ്ബം ചതുഭൂമകധമ്മം അത്തനാവ ജാനിത്വാ. **കമുദ്ദിസേയ്യ**ന്തി കം അഞ്ഞം "അയം മേ ആചരിയോ"തി ഉദ്ദിസേയ്യം.

ന മേ ആചരിയോ അത്ഥീതി ലോകുത്തരധമ്മേ മയ്ഹം ആചരിയോ നാമ നത്ഥി. **നത്ഥി മേ പടിപുഗ്ഗലോ**തി മയ്ഹം പടിഭാഗപുഗ്ഗലോ നാമ നത്ഥി. **സീതിഭൂതോ**തി സബ്ബകിലേസഗ്ഗിനിബ്ബാപനേന സീതിഭൂതോ. കിലേസാനംയേവ നിബ്ബുതത്താ **നിബ്ബുതോ**.

കാസീനം പുരന്തി കാസിരട്ഠേ നഗരം. **ആഹഞ്ഛം അമതദുന്ദുഭി**ന്തി ധമ്മചക്കപ്പടിലാഭായ അമതഭേരിം പഹരിസ്സാമീതി ഗച്ഛാമി.

അരഹസി അനന്തജിനോതി അനന്തജിനോ ഭവിതും യുത്തോ. **ഹുപേയ്യപാവുസോ**തി ആവുസോ ഏവമ്പി നാമ ഭവേയ്യ. **സീസം ഓകമ്പേത്വാ**തി സീസം ചാലേത്വാ.

൧൨. **സണ്ഠപേസു**ന്തി കതികം അകംസു. **ബാഹുല്ലികോ**തി ചീവരബാഹുല്ലാദീനം അത്ഥായ പടിപന്നോ. **പധാനവിബ്ഭന്തോ**തി പധാനതോ വിബ്ഭന്തോ ഭട്ഠോ പരിഹീനോ. **ആവത്തോ ബാഹുല്ലായാ**തി ചീവരാദിബഹുലഭാവത്ഥായ ആവത്തോ. **ഓദഹഥ ഭിക്ഖവേ സോത**ന്തി ഉപനേഥ ഭിക്ഖവേ സോതം; സോതിന്ദ്രിയം ധമ്മസവനത്ഥം അഭിമുഖം കരോഥാതി അത്ഥോ. **അമതമധിഗത**ന്തി അമതം നിബ്ബാനം മയാ അധിഗതന്തി ദസ്സേതി. **ഇരിയായാ**തി ദുക്കരഇരിയായ. **പടിപദായാ**തി ദുക്കരപടിപദായ. **അഭിജാനാഥ മേ നോ**തി അഭിജാനാഥ നു മേ സമനുപസ്സഥ. **ഏവരൂപം ഭാസിതമേത**ന്തി ഏതം ഏവരൂപം വാക്യം ഭാസിതന്തി അത്ഥോ. **അസക്ഖി ഖോ ഭഗവാ പഞ്ചവഗ്ഗിയേ ഭിക്ഖൂ സഞ്ഞാപേതു**ന്തി "അഹം ബുദ്ധോ"തി ജാനാപേതും അസക്ഖി.

൧൩. ചക്ഖുകരണീതി പഞ്ഞാചക്ഖും സന്ധായാഹ. ഇതോ പരം സബ്ബം പദത്ഥതോ ഉത്താനമേവ. അധിപ്പായാനുസന്ധിയോജനാദിഭേദതോ പന പപഞ്ചസൂദനിയാ മജ്ഝിമട്ഠകഥായം വുത്തനയേന വേദിതബ്ബം. ഇതോ പട്ഠായ ഹി അതിവിത്ഥാരഭീരുകസ്സ മഹാജനസ്സ ചിത്തം അനുരക്ഖന്താ സുത്തന്തകഥം അവണ്ണയിത്വാ വിനയകഥംയേവ വണ്ണയിസ്സാമ.

൧൮. സാവ തസ്സ ആയസ്മതോ ഉപസമ്പദാ അഹോസീതി ആസാള്ഹീപുണ്ണമായ അട്ഠാരസഹി ദേവതാകോടീഹി സദ്ധിം സോതാപത്തിഫലേ പതിട്ഠിതസ്സ "ഏഹി ഭിക്ഖൂ"തി ഭഗവതോ വചനേന അഭിനിപ്ഫന്നാ സാവ തസ്സ ആയസ്മതോ **ഏഹിഭിക്ഖൂപസമ്പദാ** അഹോസി.

൧൯. അഥ ഖോ ആയസ്മതോ ച വപ്പസ്സാതി ആദിമ്ഹി വപ്പത്ഥേരസ്സ പാടിപദദിവസേ ധമ്മചക്ഖും ഉദപാദി, ഭദ്ദിയത്ഥേരസ്സ ദുതിയദിവസേ, മഹാനാമത്ഥേരസ്സ തതിയദിവസേ, അസ്സജിത്ഥേരസ്സ ചതുത്ഥിയന്തി. ഇമേസഞ്ച പന ഭിക്ഖൂനം കമ്മട്ഠാനേസു ഉപ്പന്നമലവിസോധനത്ഥം ഭഗവാ അന്തോവിഹാരേയേവ അഹോസി. ഉപ്പന്നേ ഉപ്പന്നേ കമ്മട്ഠാനമലേ ആകാസേന ഗന്ത്വാ മലം വിനോദേസി. പക്ഖസ്സ പന പഞ്ചമിയം സബ്ബേ തേ ഏകതോ സന്നിപാതേത്വാ അനത്തസുത്തേന ഓവദി. തേന വുത്തം **"അഥ ഖോ ഭഗവാ പഞ്ചവഗ്ഗിയേ"**തിആദി.

൨൪. തേന ഖോ പന സമയേന ഛ ലോകേ അരഹന്തോ ഹോന്തീതി പഞ്ചമിയാ പക്ഖസ്സ ലോകസ്മിം ഛ മനുസ്സാ അരഹന്തോ ഹോന്തീതി അത്ഥോ.

പഞ്ചവഗ്ഗിയകഥാ നിട്ഠിതാ.

പബ്ബജ്ജാകഥാ

൨൫. പുബ്ബാനുപുബ്ബകാനന്തി പവേണിവസേന പോരാണാനുപോരാണാനന്തി അത്ഥോ. **തേന ഖോ പന സമയേന ഏകസട്ഠി ലോകേ അരഹന്തോ ഹോന്തീ**തി പുരിമാ ഛ ഇമേ ച പഞ്ചപഞ്ഞാസാതി അന്തോവസ്സമ്ഹിയേവ ഏകസട്ഠി മനുസ്സാ അരഹന്തോ ഹോന്തീതി അത്ഥോ.

തത്ര യസആദീനം കുലപുത്താനം അയം പുബ്ബയോഗോ - അതീതേ കിര പഞ്ചപഞ്ഞാസജനാ സഹായകാ വഗ്ഗബന്ധേന പുഞ്ഞാനി കരോന്താ അനാഥസരീരാനി പടിജഗ്ഗന്താ വിചരന്തി, തേ ഏകദിവസം ഗബ്ഭിനിം ഇത്ഥിം കാലംകതം ദിസ്വാ "ഝാപേസ്സാമാ"തി സുസാനം നീഹരിംസു. തേസു പഞ്ച ജനേ "തുമ്ഹേ ഝാപേഥാ"തി സുസാനേ ഠപേത്വാ സേസാ ഗാമം പവിട്ഠാ. യസോ ദാരകോ തം സരീരം വിജ്ഝിത്വാ പരിവത്തേത്വാ ച ഝാപയമാനോ അസുഭസഞ്ഞം പടിലഭി. സോ ഇതരേസമ്പി ചതുന്നം ജനാനം "പസ്സഥ ഭോ ഇമം അസുചിം പടികൂല"ന്തി ദസ്സേസി. തേപി തത്ഥ അസുഭസഞ്ഞം പടിലഭിംസു. തേ പഞ്ചപി ജനാ ഗാമം ഗന്ത്വാ സേസസഹായകാനം കഥയിംസു. യസോ പന ദാരകോ ഗേഹമ്പി ഗന്ത്വാ മാതാപിതൂന്നഞ്ച ഭരിയായ ച കഥേസി. തേ സബ്ബേപി അസുഭം ഭാവയിംസു. അയമേതേസം പുബ്ബയോഗോ. തേനായസ്മതോ യസസ്സ നാടകജനേസു സുസാനസഞ്ഞായേവ ഉപ്പജ്ജി, തായേവ ച ഉപനിസ്സയസമ്പത്തിയാ സബ്ബേസം വിസേസാധിഗമോ നിബ്ബത്തീതി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസീതി ഭഗവാ യാവ പച്ഛിമകത്തികപുണ്ണമാ, താവ ബാരാണസിയം വിഹരന്തോ ഏകദിവസം തേ ഖീണാസവേ സട്ഠി ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി.

൨൭. ദിബ്ബാ നാമ ദിബ്ബേസു വിസയേസു ലോഭപാസാ. **മാനുസാ** നാമ മാനുസകേസു വിസയേസു ലോഭപാസാ. **മാ ഏകേന ദ്വേ**തി ഏകേന മഗ്ഗേന ദ്വേ മാ അഗമിത്ഥ. **അസ്സവനതാ**തി അസ്സവനതായ. **പരിഹായന്തീ**തി അനധിഗതം നാധിഗച്ഛന്താ വിസേസാധിഗമതോ പരിഹായന്തി.

൩൩. അന്തകാതി ലാമക ഹീനസത്ത. **അന്തലിക്ഖചരോതി** രാഗപാസം സന്ധായാഹ. തഞ്ഹി സോ "അന്തലിക്ഖചരോ"തി മന്ത്വാ ആഹ.

൩൪. നാനാദിസാ നാനാജനപദാതി നാനാദിസതോ ച നാനാജനപദതോ ച. **അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ തുമ്ഹേവ ദാനി താസു താസു ദിസാസു തേസു തേസു ജനപദേസു പബ്ബാജേഥാതി**ആദിമ്ഹി പബ്ബജ്ജാപേക്ഖം കുലപുത്തം പബ്ബാജേന്തേന യേ പരതോ "ന ഭിക്ഖവേ പഞ്ചഹി ആബാധേഹി ഫുട്ഠോ പബ്ബാജേതബ്ബോ"തിആദിം കത്വാ യാവ "ന അന്ധമൂഗബധിരോ പബ്ബാജേതബ്ബോ"തി ഏവം പടിക്ഖിത്താ പുഗ്ഗലാ, തേ വജ്ജേത്വാ പബ്ബജ്ജാദോസവിരഹിതോ പുഗ്ഗലോ പബ്ബാജേതബ്ബോ. സോപി ച മാതാപിതൂഹി അനുഞ്ഞാതോയേവ. തസ്സ അനുജാനനലക്ഖണം "ന ഭിക്ഖവേ അനനുഞ്ഞാതോ മാതാപിതൂഹി പുത്തോ പബ്ബാജേതബ്ബോ, യോ പബ്ബാജേയ്യ, ആപത്തി ദുക്കടസ്സാ"തി ഏതസ്മിം സുത്തേ വണ്ണയിസ്സാമ.

ഏവം പബ്ബജ്ജാദോസവിരഹിതം മാതാപിതൂഹി അനുഞ്ഞാതം പബ്ബാജേന്തേനാപി ച സചേ അച്ഛിന്നകേസോ ഹോതി, ഏകസീമായ ച അഞ്ഞേപി ഭിക്ഖൂ അത്ഥി, കേസച്ഛേദനത്ഥായ ഭണ്ഡുകമ്മം ആപുച്ഛിതബ്ബം. തസ്സ ആപുച്ഛനാകാരം "അനുജാനാമി, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഘം അപലോകേതും ഭണ്ഡുകമ്മായാ"തി ഏത്ഥ വണ്ണയിസ്സാമ. സചേ ഓകാസോ ഹോതി, സയം പബ്ബാജേതബ്ബോ. സചേ ഉദ്ദേസപരിപുച്ഛാദീഹി ബ്യാവടോ ഹോതി, ഓകാസം ന ലഭതി, ഏകോ ദഹരഭിക്ഖു വത്തബ്ബോ "ഏതം പബ്ബാജേഹീ"തി. അവുത്തോപി ചേ ദഹരഭിക്ഖു ഉപജ്ഝായം ഉദ്ദിസ്സ പബ്ബാജേതി, വട്ടതി. സചേ ദഹരഭിക്ഖു നത്ഥി, സാമണേരോപി വത്തബ്ബോ "ഏതം ഖണ്ഡസീമം നേത്വാ പബ്ബാജേത്വാ കാസായാനി അച്ഛാദേത്വാ ഏഹീ"തി. സരണാനി പന സയം ദാതബ്ബാനി. ഏവം ഭിക്ഖുനാവ പബ്ബജിതോ ഹോതി. പുരിസഞ്ഹി ഭിക്ഖുതോ അഞ്ഞോ പബ്ബാജേതും ന ലഭതി, മാതുഗാമം ഭിക്ഖുനിതോ അഞ്ഞോ. സാമണേരോ പന സാമണേരീ വാ ആണത്തിയാ കാസായാനി ദാതും ലഭതി. കേസോരോപനം യേന കേനചി കതം സുകതം.

സചേ പന ഭബ്ബരൂപോ ഹോതി സഹേതുകോ ഞാതോ യസസ്സീ കുലപുത്തോ, ഓകാസം കത്വാപി സയമേവ പബ്ബാജേതബ്ബോ. "മത്തികാമുട്ഠിം ഗഹേത്വാ ന്ഹായിത്വാ കേസേ തേമേത്വാ ആഗച്ഛാഹീ"തി ച പന ന വിസ്സജ്ജേതബ്ബോ. പബ്ബജിതുകാമാനഞ്ഹി പഠമം ബലവഉസ്സാഹോ ഹോതി, പച്ഛാ പന കാസായാനി ച കേസഹരണസത്ഥകഞ്ച ദിസ്വാ ഉത്രസന്തി, ഏത്തോയേവ പലായന്തി, തസ്മാ സയമേവ നഹാനതിത്ഥം നേത്വാ സചേ നാതിദഹരോ ഹോതി, "നഹാഹീ"തി വത്തബ്ബോ. കേസാ പനസ്സ സയമേവ മത്തികം ഗഹേത്വാ ധോവിതബ്ബാ. ദഹരകുമാരകോ പന സയം ഉദകം ഓതരിത്വാ ഗോമയമത്തികാഹി ഘംസിത്വാ നഹാപേതബ്ബോ. സചേപിസ്സ കച്ഛു വാ പിളകാ വാ ഹോന്തി, യഥാ മാതാ പുത്തം ന ജിഗുച്ഛതി , ഏവമേവ അജിഗുച്ഛന്തേന സാധുകം ഹത്ഥപാദസീസാനി ഘംസിത്വാ നഹാപേതബ്ബോ. കസ്മാ? ഏത്തകേന ഹി ഉപകാരേന കുലപുത്താ ആചരിയുപജ്ഝായേസു ച സാസനേ ച ബലവസിനേഹാ തിബ്ബഗാരവാ അനിവത്തിധമ്മാ ഹോന്തി, ഉപ്പന്നം അനഭിരതിം വിനോദേത്വാ ഥേരഭാവം പാപുണന്തി, കതഞ്ഞൂ കതവേദിനോ ഹോന്തി.

ഏവം നഹാപനകാലേ പന കേസമസ്സും ഓരോപനകാലേ വാ "ത്വം ഞാതോ യസസ്സീ, ഇദാനി മയം തം നിസ്സായ പച്ചയേഹി ന കിലമിസ്സാമാ"തി ന വത്തബ്ബോ, അഞ്ഞാപി അനിയ്യാനികകഥാ ന കഥേതബ്ബാ. അഥ ഖ്വസ്സ "ആവുസോ, സുട്ഠു ഉപധാരേഹി സതിം ഉപട്ഠാപേഹീ"തി വത്വാ തചപഞ്ചകകമ്മട്ഠാനം ആചിക്ഖിതബ്ബം, ആചിക്ഖന്തേന ച വണ്ണസണ്ഠാനഗന്ധാസയോകാസവസേന അസുചിജേഗുച്ഛപടികൂലഭാവം നിജ്ജീവനിസ്സത്തഭാവം വാ പാകടം കരോന്തേന ആചിക്ഖിതബ്ബം. സചേ ഹി സോ പുബ്ബേ മദ്ദിതസങ്ഖാരോ ഹോതി ഭാവിതഭാവനോ, കണ്ടകവേധാപേക്ഖോ വിയ പരിപക്കഗണ്ഡോ, സൂരിയുഗ്ഗമനാപേക്ഖം വിയ ച പരിണതപദുമം, അഥസ്സ ആരദ്ധമത്തേ കമ്മട്ഠാനമനസികാരേ ഇന്ദാസനി വിയ പബ്ബതേ കിലേസപബ്ബതേ ചുണ്ണയമാനംയേവ ഞാണം പവത്തതി, ഖുരഗ്ഗേയേവ അരഹത്തം പാപുണാതി. യേ ഹി കേചി ഖുരഗ്ഗേ അരഹത്തം പത്താ, സബ്ബേ തേ ഏവരൂപം സവനം ലഭിത്വാ കല്യാണമിത്തേന

ആചരിയേന ദിന്നനയം നിസ്സായ നോ അനിസ്സായ. തസ്മാസ്സ ആദിതോവ ഏവരൂപീ കഥാ കഥേതബ്ബാതി.

കേസേസു പന ഓരോപിതേസു ഹലിദ്ദിചുണ്ണേന വാ ഗന്ധചുണ്ണേന വാ സീസഞ്ച സരീരഞ്ച ഉബ്ബട്ടേത്വാ ഗിഹിഗന്ധം അപനേത്വാ കാസായാനി തിക്ഖത്തും വാ ദ്വിക്ഖത്തും വാ സകിം വാ പടിഗ്ഗാഹേതബ്ബോ. അഥാപിസ്സ ഹത്ഥേ അദത്വാ ആചരിയോ വാ ഉപജ്ഝായോ വാ സയമേവ അച്ഛാദേതി, വട്ടതി. സചേപി അഞ്ഞം ദഹരം വാ സാമണേരം വാ ഉപാസകം വാ ആണാപേതി "ആവുസോ, ഏതാനി കാസായാനി ഗഹേത്വാ ഏതം അച്ഛാദേഹീ"തി തംയേവ വാ ആണാപേതി "ഏതാനി ഗഹേത്വാ അച്ഛാദേഹീ"തി സബ്ബം വട്ടതി. സബ്ബം തേന ഭിക്ഖുനാവ ദിന്നം ഹോതി.

യം പന നിവാസനം വാ പാരുപനം വാ അനാണത്തിയാ നിവാസേതി വാ പാരുപതി വാ, തം അപനേത്വാ പുന ദാതബ്ബം. ഭിക്ഖുനാ ഹി സഹത്ഥേന വാ ആണത്തിയാ വാ ദിന്നമേവ കാസാവം വട്ടതി, അദിന്നം ന വട്ടതി, സചേപി തസ്സേവ സന്തകം ഹോതി, കോ പന വാദോ ഉപജ്ഝായമൂലകേ! അയം **"പഠമം കേസമസ്സും ഓഹാരേത്വാ കാസായാനി വത്ഥാനി അച്ഛാദാപേത്വാ ഏകംസം ഉത്തരാസങ്ഗം കാരാപേത്വാ"**തി ഏത്ഥ വിനിച്ഛയോ.

ഭിക്ഖൂനം പാദേ വന്ദാപേത്വാതി യേ തത്ഥ സന്നിപതിതാ ഭിക്ഖൂ, തേസം പാദേ വന്ദാപേത്വാ; അഥ സരണഗ്ഗഹണത്ഥം ഉക്കുടികം നിസീദാപേത്വാ അഞ്ജലിം പഗ്ഗണ്ഹാപേത്വാ ഏവം വദേഹീതി വത്തബ്ബോ. "യമഹം വദാമി, തം വദേഹീ"തി വത്തബ്ബോ. അഥസ്സ ഉപജ്ഝായേന വാ ആചരിയേന വാ "ബുദ്ധം സരണം ഗച്ഛാമീ"തിആദിനാ നയേന സരണാനി ദാതബ്ബാനി യഥാവുത്തപടിപാടിയാവ ന ഉപ്പടിപാടിയാ. സചേ ഹി ഏകപദമ്പി ഏകക്ഖരമ്പി ഉപ്പടിപാടിയാ ദേതി, ബുദ്ധം സരണംയേവ വാ തിക്ഖത്തും ദത്വാ പുന ഇതരേസു ഏകേകം തിക്ഖത്തും ദേതി, അദിന്നാനി ഹോന്തി സരണാനി.

ഇമഞ്ച പന സരണഗമനൂപസമ്പദം പടിക്ഖിപിത്വാ അനുഞ്ഞാതഉപസമ്പദാ ഏകതോ സുദ്ധിയാ വട്ടതി. സാമണേരപബ്ബജ്ജാ പന ഉഭതോസുദ്ധിയാവ വട്ടതി, നോ ഏകതോ സുദ്ധിയാ. തസ്മാ ഉപസമ്പദായ സചേ ആചരിയോ ഞത്തിദോസഞ്ചേവ കമ്മവാചാദോസഞ്ച വജ്ജേത്വാ കമ്മം കരോതി, സുകതം ഹോതി. പബ്ബജ്ജായ പന ഇമാനി തീണി സരണാനി ബുകാരധകാരാദീനം ബ്യഞ്ജനാനം ഠാനകരണസമ്പദം അഹാപേന്തേനേവ ആചരിയേനപി അന്തേവാസികേനപി വത്തബ്ബാനി. സചേ ആചരിയോ വത്തും സക്കോതി, അന്തേവാസികോ ന സക്കോതി; അന്തേവാസികോ വാ സക്കോതി, ആചരിയോ ന സക്കോതി; ഉഭോപി വാ ന സക്കോന്തി, ന വട്ടതി. സചേ പന ഉഭോപി സക്കോന്തി, വട്ടതി.

ഇമാനി ച പന ദദമാനേന "ബുദ്ധം സരണം ഗച്ഛാമീ"തി ഏവം ഏകസമ്ബന്ധാനി അനുനാസികന്താനി വാ കത്വാ ദാതബ്ബാനി, "ബുദ്ധം സരണം ഗച്ഛാമീ"തി ഏവം വിച്ഛിന്ദിത്വാ മകാരന്താനി വാ കത്വാ ദാതബ്ബാനി. **അന്ധകട്ഠകഥായം** നാമം സാവേത്വാ "അഹം ഭന്തേ ബുദ്ധരക്ഖിതോ യാവജീവം ബുദ്ധം സരണം ഗച്ഛാമീ"തി വുത്തം, തം ഏകഅട്ഠകഥായമ്പി നത്ഥി, പാളിയമ്പി ന വുത്തം, തേസം രുചിമത്തമേവ, തസ്മാ ന ഗഹേതബ്ബം. ന ഹി തഥാ അവദന്തസ്സ സരണം കുപ്പതീതി.

അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ ഇമേഹി തീഹി സരണഗമനേഹി പബ്ബജ്ജം ഉപസമ്പദന്തി ഇമേഹി ബുദ്ധം സരണം ഗച്ഛാമീതിആദീഹി ഏവം തിക്ഖത്തും ഉഭതോസുദ്ധിയാ വുത്തേഹി തീഹി സരണഗമനേഹി പബ്ബജ്ജഞ്ചേവ ഉപസമ്പദഞ്ച അനുജാനാമീതി അത്ഥോ. തത്ഥ യസ്മാ ഉപസമ്പദാ പരതോ പടിക്ഖിത്താ, തസ്മാ സാ ഏതരഹി സരണമത്തേനേവ ന രുഹതി. പബ്ബജ്ജാ പന യസ്മാ പരതോ "അനുജാനാമി, ഭിക്ഖവേ, ഇമേഹി തീഹി സരണഗമനേഹി സാമണേരപബ്ബജ്ജ"ന്തി അനുഞ്ഞാതാ ഏവ, തസ്മാ സാ ഏതരഹിപി സരണമത്തേനേവ രുഹതി. ഏത്താവതാ ഹി സാമണേരഭൂമിയം പതിട്ഠിതോ ഹോതി.

സചേ പനേസ മതിമാ ഹോതി പണ്ഡിതജാതികോ, അഥസ്സ തസ്മിംയേവ ഠാനേ സിക്ഖാപദാനി ഉദ്ദിസിതബ്ബാനി. കഥം? യഥാ ഭഗവതാ ഉദ്ദിട്ഠാനി. വുത്തഞ്ഹേതം -

> ''അനുജാനാമി , ഭിക്ഖവേ, സാമണേരാനം ദസ സിക്ഖാപദാനി, തേസു ച സാമണേരേഹി സിക്ഖിതും. പാണാതിപാതാ വേരമണീ, അദിന്നാദാനാ വേരമണീ, അബ്രഹ്മചരിയാ വേരമണീ, മുസാവാദാ വേരമണീ, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ വേരമണീ, വികാലഭോജനാ വേരമണീ, നച്ചഗീതവാദിതവിസൂകദസ്സനാ വേരമണീ, മാലാഗന്ധവിലേപനധാരണമണ്ഡനവിഭൂസനട്ഠാനാ വേരമണീ, ഉച്ചാസയനമഹാസയനാ വേരമണീ, ജാതരൂപരജതപടിഗ്ഗഹണാ വേരമണീ''തി (മഹാവ॰ ൧൦൬).

അന്ധകട്ഠകഥായം പന ''അഹം, ഭന്തേ, ഇത്ഥന്നാമോ യാവജീവം പാണാതിപാതാ വേരമണിസിക്ഖാപദം

സമാദിയാമീ''തി ഏവം സരണദാനം വിയ സിക്ഖാപദദാനമ്പി വുത്തം, തം നേവ പാളിയം ന അട്ഠകഥാസു അത്ഥി, തസ്മാ യഥാപാളിയാവ ഉദ്ദിസിതബ്ബാനി. പബ്ബജ്ജാ ഹി സരണഗമനേഹേവ സിദ്ധാ, സിക്ഖാപദാനി പന കേവലം സിക്ഖാപരിപൂരണത്ഥം ജാനിതബ്ബാനി. തസ്മാ താനി പാളിയം ആഗതനയേന ഉഗ്ഗഹേതും അസക്കോന്തസ്സ യായ കായചി ഭാസായ അത്ഥവസേനപി ആചിക്ഖിതും വട്ടതി. യാവ പന അത്തനാ സിക്ഖിതബ്ബസിക്ഖാപദാനി ന ജാനാതി, സങ്ഘാടിപത്തചീവരധാരണട്ഠാനനിസജ്ജാദീസു പാനഭോജനാദിവിധിമ്ഹി ച ന കുസലോ ഹോതി, താവ ഭോജനസാലം വാ സലാകഭാജനട്ഠാനം വാ അഞ്ഞം വാ തഥാരൂപട്ഠാനം ന പേസേതബ്ബോ, സന്തികാവചരോയേവ കാതബ്ബോ, ബാലദാരകോ വിയ പടിജഗ്ഗിതബ്ബോ, സബ്ബമസ്സ കപ്പിയാകപ്പിയം ആചിക്ഖിതബ്ബം, നിവാസനപാരുപനാദീസു ആഭിസമാചാരികേസു വിനേതബ്ബോ. തേനാപി ''അനുജാനാമി, ഭിക്ഖവേ, ദസഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതം സാമണേരം നാസേതു''ന്തി (മഹാവ॰ ൧൦൮) ഏവം പരതോ വുത്താനി ദസ നാസനങ്ഗാനി ആരകാ പരിവജ്ജേത്വാ ആഭിസമാചാരികം പരിപൂരേന്തേന ദസവിധേ സീലേ സാധുകം സിക്ഖിതബ്ബന്തി.

പബ്ബജ്ജാകഥാ നിട്ഠിതാ.

ദുതിയമാരകഥാ

൩൩. **മയ്ഹം ഖോ ഭിക്ഖവേ**തി മയാ ഖോതി അത്ഥോ. അഥ വാ യോ മയ്ഹം യോനിസോ മനസികാരോ, തേന ഹേതുനാതി അത്ഥോ. പുന **അനുപ്പത്താ**തി ഏത്ഥ വിഭത്തിം പരിണാമേത്വാ മയാതി വത്തബ്ബം.

ദുതിയമാരകഥാ നിട്ഠിതാ.

ഭദ്ദവഗ്ഗിയകഥാ

൩൬. **ഭദ്ദവഗ്ഗിയാ**തി തേ കിര രാജകുമാരാ രൂപേന ച ചിത്തേന ച ഭദ്ദകാ വഗ്ഗബന്ധേന ച വിചരന്തി, തസ്മാ ''ഭദ്ദവഗ്ഗിയാ''തി വുച്ചന്തി. **തേന ഹി വോ**തി ഏത്ഥ വോകാരോ നിപാതമത്തോ. **ധമ്മചക്ഖും ഉദപാദീ**തി കേസഞ്ചി സോതാപത്തിമഗ്ഗോ, കേസഞ്ചി സകദാഗാമിമഗ്ഗോ, കേസഞ്ചി അനാഗാമിമഗ്ഗോ ഉദപാദി. തയോപി ഹി ഏതേ മഗ്ഗാ ''ധമ്മചക്ഖൂ''തി വുച്ചന്തി. തേ കിര തുണ്ഡിലജാതകേ തിംസധുത്താ അഹേസും, അഥ തുണ്ഡിലോവാദം സുത്വാ പഞ്ചസീലാനി രക്ഖിംസു; ഇദം നേസം പുബ്ബകമ്മം.

ഭദ്ദവഗ്ഗിയകഥാ നിട്ഠിതാ.

ഉരുവേലപാടിഹാരിയകഥാ

൩൭. **പമുഖോ**തി പുബ്ബങ്ഗമോ. **പാമോക്ഖോ**തി ഉത്തമോ വിസുദ്ധപഞ്ഞോ.

ന൭. അനുപഹച്ചാതി അവിനാസേത്വാ. **തേജസാ തേജ**ന്തി അത്തനോ തേജേന നാഗസ്സ തേജം. **പരിയാദിയേയ്യ**ന്തി അഭിഭവേയ്യം, വിനാസേയ്യം വാതി. **മക്ഖ**ന്തി കോധം. **നത്വേവ ച ഖോ അരഹാ യഥാ അഹ**ന്തി അത്താനം "അരഹാ അഹ"ന്തി മഞ്ഞമാനോ വദതി.

ന൮. നേരഞ്ജരായം ഭഗവാതിആദികാ ഗാഥായോ പച്ഛാ പക്ഖിത്താ.

ർർ-ൻ. വിസ്സജ്ജേയ്യന്തി സുക്ഖാപനത്ഥായ പസാരേത്വാ ഠപേയ്യന്തി അത്ഥോ. "ഭന്തേ ആഹര ഹത്ഥ"ന്തി ഏവം വദന്തോ വിയ ഓണതോതി **ആഹരഹത്ഥോ. ഉയ്യോജേത്വാ**തി വിസ്സജ്ജേത്വാ. **മന്ദാമുഖിയോ**തി അഗ്ഗിഭാജനാനി വുച്ചന്തി.

ഫ. ചിരപടികാതി ചിരകാലതോ പട്ഠായ.

ഫ൨. കേസമിസ്സന്തിആദീസു കേസാ ഏവ കേസമിസ്സം. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ. **ഖാരികാജ**ന്തി ഖാരിഭാരോ.

ഉരുവേലപാടിഹാരിയകഥാ നിട്ഠിതാ.

ബിമ്ബിസാരസമാഗമകഥാ

ഒ. ലട്ഠിവനേതി താലുയ്യാനേ. **സുപ്പതിട്ഠേ ചേതിയേ**തി അഞ്ഞതരസ്മിം വടരുക്ഖേ; തസ്സ കിരേതം നാമം. **ദ്വാദസനഹുതേഹീ**തി ഏത്ഥ ഏകം നഹുതം ദസസഹസ്സാനി. **അജ്ഝഭാസീ**തി തേസം കങ്ഖാച്ഛേദനത്ഥം അഭാസി.

കിസകോവദാനോതി താപസചരിയായ കിസസരീരത്താ "കിസകോ"തി ലദ്ധനാമാനം താപസാനം ഓവാദകോ അനുസാസകോ സമാനോതി അത്ഥോ. അഥ വാ സയം കിസകോ താപസോ സമാനോ വദാനോ ച അഞ്ഞേ ഓവദന്തോ അനുസാസന്തോതിപി അത്ഥോ. **കഥം പഹീന**ന്തി കേന കാരണേന പഹീനം. ഇദം വുത്തം ഹോതി - "ത്വം ഉരുവേലവാസിഅഗ്ഗിപരിചാരകാനം താപസാനം സയം ഓവാദാചരിയോ സമാനോ കിം ദിസ്വാ പഹാസി, പുച്ഛാമി തം ഏതമത്ഥം കേന കാരണേന തവ അഗ്ഗിഹുത്തം പഹീന"ന്തി.

ദുതിയഗാഥായ അയമത്ഥോ - ഏതേ രൂപാദികേ കാമേ ഇത്ഥിയോ ച യഞ്ഞാ അഭിവദന്തി, സ്വാഹം ഏതം സബ്ബമ്പി രൂപാദികം കാമപ്പഭേദം ഖന്ധുപധീസു മലന്തി ഞത്വാ യസ്മാ ഇമേ യിട്ഠഹുതപ്പഭേദാ യഞ്ഞാ മലമേവ വദന്തി, തസ്മാ ന യിട്ഠേ ന ഹുതേ അരഞ്ജിം; യിട്ഠേ വാ ഹുതേ വാ നാഭിരമിന്തി അത്ഥോ.

തതിയഗാഥായ - **അഥ കോ ചരഹീ**തി അഥ കചരഹി. സേസം ഉത്താനമേവ.

ചതുത്ഥഗാഥായ - **പദ**ന്തി നിബ്ബാനപദം. സന്തസഭാവതായ **സന്തം**. ഉപധീനം അഭാവേന **അനുപധികം**. രാഗകിഞ്ചനാദീനം അഭാവേന **അകിഞ്ചനം**. തീസു ഭവേസു അലഗ്ഗതായ യം കാമഭവം യഞ്ഞാ വദന്തി, തസ്മിമ്പി കാമഭവേ അസത്തം. ജാതിജരാമരണാനം അഭാവേന **അനഞ്ഞഥാഭാവിം**. അത്തനാ ഭാവിതേന മഗ്ഗേനേവ അധിഗന്തബ്ബം, ന അഞ്ഞേന കേനചി അധിഗമേതബ്ബന്തി **അനഞ്ഞനേയ്യം**. യസ്മാ ഈദിസം പദമദ്ദസം, തസ്മാ ന യിട്ഠേ ന ഹുതേ അരഞ്ജിം. തേന കിം ദസ്സേതി? യോ അഹം ദേവമനുസ്സലോകസമ്പത്തിസാധകേ ന യിട്ഠേ ന ഹുതേ അരഞ്ജിം, സോ കിം വക്ഖാമി "ഏത്ഥ നാമ മേ ദേവമനുസ്സലോകേ രതോ മനോ"തി.

ഒന്ന. ഏവം സബ്ബലോകേ അനഭിരതിഭാവം പകാസേത്വാ അഥ ഖോ ആയസ്മാ ഉരുവേലകസ്സപോ "സാവകോഹമസ്മീ"തി ഏവം ഭഗവതോ സാവകഭാവം പകാസേസി. തഞ്ച ഖോ ആകാസേ വിവിധാനി പാടിഹാരിയാനി ദസ്സേത്വാ. **ധമ്മചക്ഖു**ന്തി സോതാപത്തിമഗ്ഗഞാണം.

൭൭. **അസ്സാസകാ**തി ആസീസനാ; പത്ഥനാതി അത്ഥോ. **ഏസാഹം ഭന്തേ**തി ഏത്ഥ പന കിഞ്ചാപി മഗ്ഗപ്പടിവേധേനേവസ്സ സിദ്ധം സരണഗമനം, തത്ഥ പന നിച്ഛയഗമനമേവ ഗതോ, ഇദാനി വാചായ അത്തസന്നിയ്യാതനം കരോതി. മഗ്ഗവസേനേവായം നിയതസരണതം പത്തോ, തം പരേസം വാചായ പാകടം കരോന്തോ പണിപാതഗമനഞ്ച ഗച്ഛന്തോ ഏവം വദതി.

൭൮. **സിങ്ഗീനിക്ഖസവണ്ണോ**തി സിങ്ഗീസുവണ്ണനിക്ഖേന സമാനവണ്ണോ. **ദസവാസോ**തി ദസസു അരിയവാസേസു വുത്ഥവാസോ. **ദസധമ്മവിദൂ**തി ദസകമ്മപഥവിദൂ. **ദസഭി ചുപേതോ**തി ദസഹി അസേക്ഖേഹി അങ്ഗേഹി ഉപേതോ. **സബ്ബധിദന്തോ**തി സബ്ബേസു ദന്തോ; ഭഗവതോ ഹി ചക്ഖുആദീസു കിഞ്ചി അദന്തം നാമ നത്ഥി.

൭൯. **ഭഗവന്തം ഭുത്താവിം ഓനീതപത്തപാണിം ഏകമന്തം നിസീദീ**തി ഭഗവന്തം ഭുത്തവന്തം പത്തതോ ച അപനീതപാണിം സല്ലക്ഖേത്വാ ഏകസ്മിം പദേസേ നിസീദീതി അത്ഥോ. **അത്ഥികാന**ന്തി ബുദ്ധാഭിവാദനഗമനേന ച ധമ്മസവനേന ച അത്ഥികാനം. **അഭിക്കമനീയ**ന്തി അഭിഗന്തും സക്കുണേയ്യം. **അപ്പാകിണ്ണ**ന്തി അനാകിണ്ണം. **അപ്പസദ്ദ**ന്തി വചനസദ്ദേന അപ്പസദ്ദം. **അപ്പനിഗ്ഘോസ**ന്തി നഗരനിഗ്ഘോസസദ്ദേന അപ്പനിഗ്ഘോസം. **വിജനവാത**ന്തി അനുസഞ്ചരണജനസ്സ സരീരവാതേന വിരഹിതം. "വിജനവാദ"ന്തിപി പാഠോ; അന്തോ ജനവാദേന രഹിതന്തി അത്ഥോ. "വിജനപാത"ന്തിപി പാഠോ; ജനസഞ്ചാരവിരഹിതന്തി അത്ഥോ. **മനുസ്സരാഹസേയ്യക**ന്തി മനുസ്സാനം രഹസ്സകിരിയട്ഠാനിയം. **പടിസല്ലാനസാരുപ്പ**ന്തി വിവേകാനുരൂപം.

വിമ്ബിസാരസമാഗമകഥാ നിട്ഠിതാ.

സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനപബ്ബജ്ജാകഥാ

൮൦. **സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനാ**തി സാരിപുത്തോ ച മോഗ്ഗല്ലാനോ ച. **തേഹി കതികാ കതാ ഹോതി "യോ പഠമം അമതം അധിഗച്ഛതി, സോ ആരോചേതൂ"**തി തേ കിര ഉഭോപി ഗിഹികാലേ ഉപതിസ്സോ കോലിതോതി ഏവം പഞ്ഞായമാനനാമാ അഡ്ഢതേയ്യസതമാണവകപരിവാരാ ഗിരഗ്ഗസമജ്ജം അഗമംസു. തത്ര നേസം മഹാജനം ദിസ്വാ ഏതദഹോസി - "അയം നാമ ഏവം മഹാസത്തനികായോ അപ്പത്തേ വസ്സസതേ മരണമുഖേ പതിസ്സതീ"തി. അഥ ഉഭോപി ഉട്ഠിതായ പരിസായ അഞ്ഞമഞ്ഞം പുച്ഛിത്വാ ഏകജ്ഝാസയാ പച്ചുപട്ഠിതമരണസഞ്ഞാ സമ്മന്തയിംസു "സമ്മ മരണേ സതി അമതേനാപി ഭവിതബ്ബം, ഹന്ദ മയം അമതം പരിയേസാമാ"തി അമതപരിയേസനത്ഥം സഞ്ചയസ്സ ഛന്നപരിബ്ബാജകസ്സ സന്തികേ സപരിസാ പബ്ബജിത്വാ കതിപാഹേനേവ തസ്സ ഞാണവിസയേ പാരം ഗന്ത്വാ അമതം അപസ്സന്താ പുച്ഛിംസു "കിം നു ഖോ, ആചരിയ, അഞ്ഞോപേത്ഥ സാരോ അത്ഥീ"തി? "നത്ഥാവുസോ, ഏത്തകമേവ ഇദ"ന്തി ച സുത്വാ "തുച്ഛം ഇദം ആവുസോ നിസ്സാരം, യോ ദാനി അമ്ഹേസു പഠമം അമതം അധിഗച്ഛതി, സോ ഇതരസ്സ ആരോചേതൂ"തി കതികം അകംസു. തേന വുത്തം - "തേഹി കതികാ കതാ ഹോതീ"തിആദി.

പാസാദികേന അഭിക്കന്തേനാതിആദീസു ഇത്ഥമ്ഭൂതലക്ഖണേ കരണവചനം വേദിതബ്ബം. **അത്ഥികേഹി ഉപഞ്ഞാതം മഗ്ഗ**ന്തി ഏതം അനുബന്ധനസ്സ കാരണവചനം; ഇദഞ്ഹി വുത്തം ഹോതി - "യംനൂനാഹം ഇമം ഭിക്ഖും പിട്ഠിതോ പിട്ഠിതോ അനുബന്ധേയ്യം, കസ്മാ ? യസ്മാ ഇദം പിട്ഠിതോ പിട്ഠിതോ അനുബന്ധനം നാമ അത്ഥികേഹി ഉപഞ്ഞാതം മഗ്ഗം ഞാതോ ചേവ ഉപഗതോ ച മഗ്ഗോ"തി അത്ഥോ. അഥ വാ അത്ഥികേഹി അമ്ഹേഹി "മരണേ സതി അമതേനാപി ഭവിതബ്ബ"ന്തി ഏവം കേവലം അത്ഥീതി ഉപഞ്ഞാതം നിബ്ബാനം നാമ, തം മഗ്ഗന്തോ പരിയേസന്തോതി ഏവമ്പേത്ഥ അത്ഥോ ദട്ഠബ്ബോ.

പിണ്ഡപാതം ആദായ പടിക്കമീതി സുദിന്നകണ്ഡേ വുത്തപ്പകാരം അഞ്ഞതരം കുട്ടമൂലം ഉപസങ്കമിത്വാ നിസീദി. സാരിപുത്തോപി ഖോ "അകാലോ ഖോ താവ പഞ്ഹം പുച്ഛിതു"ന്തി കാലം ആഗമയമാനോ ഏകമന്തം ഠത്വാ വത്തപടിപത്തിപൂരണത്ഥം കതഭത്തകിച്ചസ്സ ഥേരസ്സ അത്തനോ കമണ്ഡലുതോ ഉദകം ദത്വാ ധോതഹത്ഥപാദേന ഥേരേന

സദ്ധിം പടിസന്ഥാരം കത്വാ പഞ്ഹം പുച്ഛി. തേന വുത്തം - ''അഥ ഖോ സാരിപുത്തോ പരിബ്ബാജകോ''തിആദി. **ന താഹം സക്കോമീ**തി ന തേ അഹം സക്കോമി. ഏത്ഥ ച പടിസമ്ഭിദാപ്പത്തോ ഥേരോ ന ഏത്തകം ന സക്കോതി. അഥ ഖോ ഇമസ്സ ധമ്മഗാരവം ഉപ്പാദേസ്സാമീതി സബ്ബാകാരേന ബുദ്ധവിസയേ അവിസയഭാവം ഗഹേത്വാ ഏവമാഹ.

യേ ധമ്മാ ഹേതുപ്പഭവാതി ഹേതുപ്പഭവാ നാമ പഞ്ചക്ഖന്ധാ; തേനസ്സ ദുക്ഖസച്ചം ദസ്സേതി. **തേസം ഹേതും തഥാഗതോ ആഹാ**തി തേസം ഹേതു നാമ സമുദയസച്ചം; തഞ്ച തഥാഗതോ ആഹാതി ദസ്സേതി. **തേസഞ്ച യോ നിരോധോ**തി തേസം ഉഭിന്നമ്പി സച്ചാനം യോ അപ്പവത്തിനിരോധോ; തഞ്ച തഥാഗതോ ആഹാതി അത്ഥോ. തേനസ്സ നിരോധസച്ചം ദസ്സേതി. മഗ്ഗസച്ചം പനേത്ഥ സരൂപതോ അദസ്സിതമ്പി നയതോ ദസ്സിതം ഹോതി, നിരോധേ ഹി വുത്തേ തസ്സ സമ്പാപകോ മഗ്ഗോ വുത്തോവ ഹോതി. അഥ വാ **തേസഞ്ച യോ നിരോധോ**തി ഏത്ഥ തേസം യോ നിരോധോ ച നിരോധുപായോ ചാതി ഏവം ദ്വേപി സച്ചാനി ദസ്സിതാനി ഹോന്തീതി. ഇദാനി തമേവത്ഥം പടിപാദേന്തോ ആഹ - **''ഏവംവാദീ മഹാസമണോ''**തി.

ഏസേവ ധമ്മോ യദി താവദേവാതി സചേപി ഇതോ ഉത്തരി നത്ഥി, ഏത്തകമേവ ഇദം സോതാപത്തിഫലമത്തമേവ പത്തബ്ബം, തഥാപി ഏസോ ഏവ ധമ്മോതി അത്ഥോ. **പച്ചബ്യത്ഥ പദമസോക**ന്തി യം മയം പരിയേസമാനാ വിചരാമ, തം പദമസോകം പടിവിദ്ധാത്ഥ തുമ്ഹേ; പത്തം തം തുമ്ഹേഹീതി അത്ഥോ. **അദിട്ഠം അബ്ഭതീതം ബഹുകേഹി കപ്പനഹുതേഹീ**തി അമ്ഹേഹി നാമ ഇദം പദം ബഹുകേഹി കപ്പനഹുതേഹി അദിട്ഠമേവ അബ്ഭതീതം; ഇതി തസ്സ പദസ്സ അദിട്ഠഭാവേന ദീഘരത്തം അത്തനോ മഹാജാനിഭാവം ദീപേതി.

൬൨. **ഗമ്ഭീരേ ഞാണവിസയേ**തി ഗമ്ഭീരേ ചേവ ഗമ്ഭീരസ്സ ച ഞാണസ്സ വിസയഭൂതേ. **അനുത്തരേ ഉപധിസങ്ഖയേ**തി നിബ്ബാനേ. **വിമുത്തേ**തി തദാരമ്മണായ വിമുത്തിയാ വിമുത്തേ. **ബ്യാകാസീ**തി ''ഏതം മേ സാവകയുഗം ഭവിസ്സതി അഗ്ഗം ഭദ്ദയുഗ''ന്തി വദന്തോ സാവകപാരമിഞ്ഞാണേ ബ്യാകാസി. **സാവ തേസം ആയസ്മന്താനം ഉപസമ്പദാ അഹോസീ**തി സാ ഏഹിഭിക്ഖൂപസമ്പദായേവ തേസം ഉപസമ്പദാ അഹോസി. ഏവം ഉപസമ്പന്നേസു ച തേസു മഹാമോഗ്ഗല്ലാനത്ഥേരോ സത്തഹി ദിവസേഹി അരഹത്തേ പതിട്ഠിതോ, സാരിപുത്തത്ഥേരോ അഡ്ഢമാസേന.

അതീതേ കിര അനോമദസ്സീ നാമ ബുദ്ധോ ലോകേ ഉദപാദി. തസ്സ സരദോ നാമ താപസോ സകേ അസ്സമേ നാനാപുപ്ഫേഹി മണ്ഡപം കത്വാ പുപ്ഫാസനേയേവ ഭഗവന്തം നിസീദാപേത്വാ ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സാപി തഥേവ മണ്ഡപം കത്വാ പുപ്ഫാസനാനി പഞ്ഞപേത്വാ അഗ്ഗസാവകഭാവം പത്ഥേസി. പത്ഥയിത്വാ ച സിരിവഡ്ഢസ്സ നാമ സേട്ഠിനോ പേസേസി ''മയാ അഗ്ഗസാവകട്ഠാനം പത്ഥിതം, ത്വമ്പി ആഗന്ത്വാ ഏകം ഠാനം പത്ഥേഹീ''തി. സേട്ഠി നീലുപ്പലമണ്ഡപം കത്വാ ബുദ്ധപ്പമുഖം ഭിക്ഖുസങ്ഘം, തത്ഥ ഭോജേത്വാ ദുതിയസാവകഭാവം പത്ഥേസി. തേസു സരദതാപസോ സാരിപുത്തത്ഥേരോ ജാതോ, സിരിവഡ്ഢോ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനത്ഥേരോതി ഇദം നേസം പുബ്ബകമ്മം.

൬൩. **അപുത്തകതായാ**തിആദീസു യേസം പുത്താ പബ്ബജന്തി, തേസം അപുത്തകതായ. യാസം പതീ പബ്ബജന്തി, താസം **വേധബ്യായ** വിധവാഭാവായ. ഉഭയേനാപി **കുലുപച്ഛേദായ. സഞ്ചയാനീ**തി സഞ്ചയസ്സ അന്തേവാസികാനി. **മഗധാനം ഗിരിബ്ബജ**ന്തി മഗധാനം ജനപദസ്സ ഗിരിബ്ബജം നഗരം. **മഹാവീരാ**തി മഹാവീരിയവന്തോ. **നയമാനാന**ന്തി നയമാനേസു. ഭുമ്മത്ഥേ സാമിവചനം, ഉപയോഗത്ഥേ വാ. **കാ ഉസൂയാ വിജാനത**ന്തി ധമ്മേന നയന്തീതി ഏവം വിജാനന്താനം കാ ഇസ്സാ.

സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനപബ്ബജ്ജാകഥാ നിട്ഠിതാ.

ഉപജ്ഝായവത്തകഥാ

൩൪-൧. അനുപജ്ഝായകാതി വജ്ജാവജ്ജം ഉപനിജ്ഝായകേന ഗരുനാ വിരഹിതാ. **അനാകപ്പസമ്പന്നാതി** ന ആകപ്പേന സമ്പന്നാ; സമണസാരുപ്പാചാരവിരഹിതാതി അത്ഥോ . **ഉപരിഭോജനേതി** ഭോജനസ്സ ഉപരി. **ഉത്തിട്ഠപത്തന്തി** പിണ്ഡായ ചരണകപത്തം. തസ്മിഞ്ഹി മനുസ്സാ ഉച്ഛിട്ഠസഞ്ഞിനോ, തസ്മാ ഉത്തിട്ഠപത്തന്തി വുത്തം. അഥ വാ ഉട്ഠഹിത്വാ പത്തം ഉപനാമേന്തീതി ഏവമ്പേത്ഥ അത്ഥോ ദട്ഠബ്ബോ. **അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ ഉപജ്ഝായന്തി** ഉപജ്ഝായം ഗഹേതും അനുജാനാമീതി അത്ഥോ. **പുത്തചിത്തം ഉപട്ഠപേസ്സതീതി** പുത്തോ മേ അയന്തി ഏവം ഗേഹസ്സിതപേമവസേന ചിത്തം ഉപട്ഠപേസ്സതി. ഏസ നയോ ദുതിയപദേപി. **സഗാരവാ സപ്പതിസ്സാതി** ഗരുഭാവഞ്ചേവ ജേട്ഠകഭാവഞ്ച ഉപട്ഠപേത്വാ. **സഭാഗവുത്തിനോതി** സഭാഗജീവികാ. **സാഹൂതി വാതിആദീനി** പഞ്ച പദാനി ഉപജ്ഝായഭാവസമ്പടിച്ഛനവേവചനാനി. **കായേന വിഞ്ഞാപേതീതി** ഏവം സദ്ധിവിഹാരികേന "ഉപജ്ഝായോ മേ ഭന്തേ ഹോഹീ"തി തിക്ഖത്തും വുത്തേ സചേ ഉപജ്ഝായോ "സാഹൂ"തിആദീസു പഞ്ചസു പദേസു യസ്സ കസ്സചി പദസ്സ വസേന കായേന വാ വാചായ വാ കായവാചാഹി വാ "ഗഹിതോ തയാ ഉപജ്ഝായോ"തി ഉപജ്ഝായഗ്ഗഹണം വിഞ്ഞാപേതി, ഗഹിതോ ഹോതി ഉപജ്ഝായോ. ഇദമേവ ഹി ഏത്ഥ ഉപജ്ഝായഗ്ഗഹണം, യദിദം ഉപജ്ഝായസ്സ ഇമേസു പഞ്ചസു പദേസു യസ്സ കസ്സചി പദസ്സ വാചായ വാ സാവനം കായേന വാ അത്ഥവിഞ്ഞാപനന്തി. കേചി പന സാധൂതി സമ്പടിച്ഛനം സന്ധായ വദന്തി. ന തം പമാണം, ആയാചനദാനമത്തേന ഹി ഗഹിതോ ഹോതി ഉപജ്ഝായോ, ന ഏത്ഥ സമ്പടിച്ഛനം അങ്ഗം. സദ്ധിവിഹാരികേനാപി ന കേവലം ഇമിനാ മേ പദേന ഉപജ്ഝായോ ഗഹിതോതി ഞാതും വട്ടതി. "അജ്ജതഗ്ഗേ ദാനി ഥേരോ മയ്ഹം ഭാരോ, അഹമ്പി ഥേരസ്സ ഭാരോ"തി ഇദമ്പി ഞാതും വട്ടതി.

൩൫. തത്രായം സമ്മാവത്തനാതി യം വുത്തം സമ്മാ വത്തിതബ്ബന്തി, തത്ര അയം സമ്മാവത്തനാ. **കാലസ്സേവ ഉട്ഠായ ഉപാഹനാ ഓമുഞ്ചിത്വാതി** സചസ്സ പച്ചൂസകാലേ ചങ്കമനത്ഥായ വാ ധോതപാദപരിഹരണത്ഥായ വാ പടിമുക്കാ ഉപാഹനാ പാദഗതാ ഹോന്തി, താ കാലസ്സേവ ഉട്ഠായ അപനേത്വാ. **ദന്തകട്ഠം ദാതബ്ബന്തി** മഹന്തം മജ്ഝിമം ഖുദ്ദകന്തി തീണി ദന്തകട്ഠാനി ഉപനേത്വാ തതോ യം തീണി ദിവസാനി ഗണ്ഹാതി, ചതുത്ഥദിവസതോ പട്ഠായ താദിസമേവ ദാതബ്ബം. സചേ അനിയമം കത്വാ യം വാ തം വാ ഗണ്ഹാതി, അഥ യാദിസം ലഭതി താദിസം ദാതബ്ബം.

മുഖോദകം ദാതബ്ബന്തി സീതഞ്ച ഉണ്ഹഞ്ച ഉദകം ഉപനേത്വാ തതോ യം തീണി ദിവസാനി വളഞ്ജേതി, ചതുത്ഥദിവസതോ പട്ഠായ താദിസമേവ മുഖധോവനോദകം ദാതബ്ബം. സചേ അനിയമം കത്വാ യം വാ തം വാ ഗണ്ഹാതി, അഥ യാദിസം ലഭതി താദിസം ദാതബ്ബം. സചേ ദുവിധമ്പി വളഞ്ജേതി, ദുവിധമ്പി ഉപനേതബ്ബം. ഉദകം മുഖധോവനട്ഠാനേ ഠപേത്വാ വച്ചകുടിതോ പട്ഠായ സമ്മജ്ജിതബ്ബം. ഥേരേ വച്ചകുടിം ഗതേ പരിവേണം സമ്മജ്ജിതബ്ബം; ഏവം പരിവേണം അസുഞ്ഞം ഹോതി. ഥേരേ വച്ചകുടിതോ അനിക്ഖന്തേയേവ ആസനം പഞ്ഞപേതബ്ബം. സരീരകിച്ചം കത്വാ ആഗന്ത്വാ തസ്മിം നിസിന്നസ്സ **"സചേ യാഗു ഹോതീ"**തിആദിനാ നയേന വുത്തവത്തം കാതബ്ബം. **ഉക്ലാപോതി** കേനചി കചവരേന സങ്കിണ്ണോ, സചേ പന അഞ്ഞോ കചവരോ നത്ഥി, ഉദകഫുസിതാനേവ ഹോന്തി, ഹത്ഥേനപി പമജ്ജിതബ്ബോ.

സഗുണം കത്വാതി ദ്വേ ചീവരാനി ഏകതോ കത്വാ, താ ഏകതോ കതാ ദ്വേപി സങ്ഘാടിയോ ദാതബ്ബാ. സബ്ബഞ്ഹി ചീവരം സങ്ഘടിതത്താ "സങ്ഘാടീ"തി വുച്ചതി. തേന വുത്തം - "സങ്ഘാടിയോ ദാതബ്ബാ"തി. **നാതിദൂരേ ഗന്തബ്ബം നാച്ചാസന്നേതി** ഏത്ഥ സചേ ഉപജ്ഝായം നിവത്തിത്വാ ഓലോകേന്തം ഏകേന വാ ദ്വീഹി വാ പദവീതിഹാരേഹി സമ്പാപുണാതി, ഏത്താവതാ നാതിദൂരേ നാച്ചാസന്നേ ഗതോ ഹോതീതി വേദിതബ്ബം. **പത്തപരിയാപന്നം പടിഗ്ഗഹേതബ്ബന്തി** സചേ ഉപജ്ഝായേന ഭിക്ഖാചാരേ യാഗുയാ വാ ഭത്തേ വാ ലദ്ധേ പത്തോ ഉണ്ഹോ വാ ഭാരികോ വാ ഹോതി, അത്തനോ പത്തം തസ്സ ദത്വാ സോ പത്തോ ഗഹേതബ്ബോതി അത്ഥോ. **ന ഉപജ്ഝായസ്സ ഭണമാനസ്സ അന്തരന്തരാ കഥാ ഓപാതേതബ്ബാതി** അന്തരഘരേ വാ അഞ്ഞത്ര വാ ഭണമാനസ്സ അനിട്ഠിതേ തസ്സ വചനേ അഞ്ഞാ കഥാ ന സമുട്ഠാപേതബ്ബാ. ഇതോ പട്ഠായ ച പന യത്ഥ യത്ഥ നകാരേന പടിസേധോ കരിയതി, സബ്ബത്ഥ ദുക്കടാപത്തി

വേദിതബ്ബാ. അയഞ്ഹി ഖന്ധകധമ്മതാ. **ആപത്തിസാമന്താ ഭണമാനോ**തി പദസോധമ്മദുട്ഠുല്ലാദിവസേന ആപത്തിയാ ആസന്നവാചം ഭണമാനോ. **നിവാരേതബ്ബോ**തി "കിം ഭന്തേ ഈദിസം നാമ വത്തും വട്ടതി, ആപത്തി ന ഹോതീ"തി ഏവം പുച്ഛന്തേന വിയ വാരേതബ്ബോ. വാരേസ്സാമീതി പന കത്വാ "മഹല്ലക, മാ ഏവം ഭണാ"തി ന വത്തബ്ബോ.

പഠമതരം ആഗന്ത്വാതി സചേ ആസന്നേ ഗാമോ ഹോതി, വിഹാരേ വാ ഗിലാനോ ഭിക്ഖു ഹോതി, ഗാമതോ പഠമതരം ആഗന്തബ്ബം. സചേ ദൂരേ ഗാമോ ഹോതി, ഉപജ്ഝായേന സദ്ധിം ആഗച്ഛന്തോ നത്ഥി, തേനേവ സദ്ധിം ഗാമതോ നിക്ഖമിത്വാ ചീവരേന പത്തം വേഠേത്വാ അന്തരാമഗ്ഗതോ പഠമതരം ആഗന്തബ്ബം . ഏവം നിവത്തന്തേന പഠമതരം ആഗന്ത്വാ ആസനപഞ്ഞാപനാദി സബ്ബം കിച്ചം കാതബ്ബം. **സിന്നം ഹോതീ**തി തിന്തം സേദഗ്ഗഹിതം. **ചതുരങ്ഗുലം കണ്ണം ഉസ്സാരേത്വാ**തി കണ്ണം ചതുരങ്ഗുലപ്പമാണം അതിരേകം കത്വാ ഏവം ചീവരം സംഹരിതബ്ബം. കിം കാരണാ? **മാ മജ്ഝേ ഭങ്ഗോ അഹോസീ**തി. സമം കത്വാ സംഹരിതസ്സ ഹി മജ്ഝേ ഭങ്ഗോ ഹോതി, തതോ നിച്ചം ഭിജ്ജമാനം ദുബ്ബലം ഹോതി തം നിവാരണത്ഥമേതം വുത്തം. തസ്മാ യഥാ അജ്ജ ഭങ്ഗട്ഠാനേയേവ സ്വേ ന ഭിജ്ജതി, തഥാ ദിവസേ ദിവസേ ചതുരങ്ഗുലം ഉസ്സാരേത്വാ സംഹരിതബ്ബം. **ഓഭോഗേ കായബന്ധനം കാതബ്ബ**ന്തി കായബന്ധനം സംഹരിത്വാ ചീവരഭോഗേ പക്ഖിപിത്വാ ഠപേതബ്ബം.

സചേ പിണ്ഡപാതോ ഹോതീതി ഏത്ഥ യോ ഗാമേയേവ വാ അന്തരഘരേ വാ പടിക്കമനേ വാ ഭുഞ്ജിത്വാ ആഗച്ഛതി, പിണ്ഡം വാ ന ലഭതി, തസ്സ പിണ്ഡപാതോ ന ഹോതി, ഗാമേ അഭുത്തസ്സ പന ലദ്ധഭിക്ഖസ്സ വാ ഹോതി; തസ്മാ "സചേ പിണ്ഡപാതോ ഹോതീ"തിആദി വുത്തം. സചേപി തസ്സ ന ഹോതി, ഭുഞ്ജിതുകാമോ ച ഹോതി, ഉദകം ദത്വാ അത്തനാ ലദ്ധതോപി പിണ്ഡപാതോ ഉപനേതബ്ബോ. **പാനീയേന പുച്ഛിതബ്ബോ**തി ഭുഞ്ജമാനോ തിക്ഖത്തും "പാനീയം ഭന്തേ ആഹരിയതൂ"തി പാനീയേന പുച്ഛിതബ്ബോ. സചേ കാലോ അത്ഥി, ഉപജ്ഝായേ ഭുത്തേ സയം ഭുഞ്ജിതബ്ബം. സചേ ഉപകട്ഠോ കാലോ, പാനീയം ഉപജ്ഝായസ്സ സന്തികേ ഠപേത്വാ സയമ്പി ഭുഞ്ജിതബ്ബം.

അനന്തരഹിതായാതി തട്ടികധമ്മഖണ്ഡാദീസു യേന കേനചി അനത്ഥതായ പംസുസക്ഖരമിസ്സായ ഭൂമിയാ പത്തോ ന ഠപേതബ്ബോതി അത്ഥോ. സചേ പന കാളവണ്ണകതാ വാ സുധാബദ്ധാ വാ ഹോതി നിരജമത്തികാ, തഥാരൂപായ ഭൂമിയാ ഠപേതും വട്ടതി. ധോതവാലികായപി ഠപേതും വട്ടതി. പംസുരജസക്ഖരാദീസു ന വട്ടതി. തത്ര പന പണ്ണം വാ ആധാരകം വാ ഠപേത്വാ തത്ര നിക്ഖിപിതബ്ബോ. **പാരതോ അന്തം ഓരതോ ഭോഗ**ന്തി ഇദം ചീവരവംസാദീനം ഹേട്ഠാ ഹത്ഥം പവേസേത്വാ അഭിമുഖേന ഹത്ഥേന സണികം നിക്ഖിപനത്ഥം വുത്തം. അന്തേ പന ഗഹേത്വാ ഭോഗേന ചീവരവംസാദീനം ഉപരി നിക്ഖിപന്തസ്സ ഭിത്തിയം ഭോഗോ പടിഹഞ്ഞതി, തസ്മാ തഥാ ന കാതബ്ബം.

ചുണ്ണം സന്നേതബ്ബന്തി ന്ഹാനചുണ്ണം ഉദകേന തേമേത്വാ പിണ്ഡി കാതബ്ബാ. **ഏകമന്തം നിക്ഖിപിതബ്ബ**ന്തി ഏകസ്മിം നിദ്ധൂമേ ഠാനേ ഠപേതബ്ബം. ജന്താഘരേ പരികമ്മം നാമ അങ്ഗാരമത്തികഉണ്ഹോദകദാനാദികം സബ്ബം കിച്ചം. **ഉദകേപി പരികമ്മ**ന്തി അങ്ഗപച്ചങ്ഗഘംസനാദികം സബ്ബം കിച്ചം. **പാനീയേന പുച്ഛിതബ്ബോ**തി ജന്താഘരേ ഉണ്ഹസന്താപേന പിപാസാ ഹോതി, തസ്മാ പുച്ഛിതബ്ബോ.

സചേ ഉസ്സഹതീതി സചേ പഹോതി; ന കേനചി ഗേലഞ്ഞേന അഭിഭൂതോ ഹോതി; അഗിലാനേന ഹി സദ്ധിവിഹാരികേന സട്ഠിവസ്സേനാപി സബ്ബം ഉപജ്ഝായവത്തം കാതബ്ബം, അനാദരേന അകരോന്തസ്സ വത്തഭേദേ ദുക്കടം. നകാരപടിസംയുത്തേസു പന പദേസു ഗിലാനസ്സാപി പടിക്ഖിത്തകിരിയം കരോന്തസ്സ ദുക്കടമേവ. **അപ്പടിഘംസന്തേനാ**തി ഭൂമിയം അപ്പടിഘംസന്തേന. **കവാടപിട്ഠ**ന്തി കവാടഞ്ച പിട്ഠസങ്ഘാതഞ്ച അച്ഛുപന്തേന. **സന്താനക**ന്തി യംകിഞ്ചി കീടകുലാവകമക്കടകസുത്താദി. **ഉല്ലോകാ പഠമം ഓഹാരേതബ്ബ**ന്തി ഉല്ലോകതോ പഠമം ഉല്ലോകം ആദിംകത്വാ അവഹരിതബ്ബന്തി അത്ഥോ. **ആലോകസന്ധികണ്ണഭാഗാ**തി ആലോകസന്ധിഭാഗാ ച കണ്ണഭാഗാ ച

അന്തരബാഹിരവാതപാനകവാടകാനി ച ഗബ്ഭസ്സ ച ചത്താരോ കോണാ പമജ്ജിതബ്ബാതി അത്ഥോ.

യഥാപഞ്ഞത്തം പഞ്ഞപേതബ്ബന്തി യഥാ പഠമം പഞ്ഞത്തം അഹോസി, തഥേവ പഞ്ഞപേതബ്ബം. ഏതദത്ഥമേവ ഹി യഥാപഞ്ഞത്തം സല്ലക്ഖേത്വാ നീഹരിത്വാ ഏകമന്തം നിക്ഖിപിതബ്ബന്തി പുരിമവത്തം പഞ്ഞത്തം. സചേ പന പഠമം അജാനന്തേന കേനചി പഞ്ഞത്തം അഹോസി, സമന്തതോ ഭിത്തിം ദ്വങ്ഗുലമത്തേന വാ തിവങ്ഗുലമത്തേന വാ മോചേത്വാ പഞ്ഞപേതബ്ബം. ഇദഞ്ഹി പഞ്ഞാപനവത്തം. സചേ കടസാരകോ ഹോതി അതിമഹന്തോ ച, ഛിന്ദിത്വാ കോടിം നിവത്തേത്വാ ബന്ധിത്വാ പഞ്ഞപേതബ്ബോ. സചേ കോടിം നിവത്തേത്വാ ബന്ധിതും ന ജാനാതി, ന ഛിന്ദിതബ്ബോ. **പുരത്ഥിമാ വാതപാനാ ഥകേതബ്ബാ**തി പുരത്ഥിമായ വാതപാനാ ഥകേതബ്ബാ. ഏവം സേസാപി വാതപാനാ ഥകേതബ്ബാ.

വൂപകാസേതബ്ബോതി അഞ്ഞത്ഥ നേതബ്ബോ. **വൂപകാസാപേതബ്ബോ**തി അഞ്ഞോ ഭിക്ഖു വത്തബ്ബോ "ഥേരം ഗഹേത്വാ അഞ്ഞത്ഥ ഗച്ഛാ"തി **വിവേചേതബ്ബ**ന്തി വിസ്സജ്ജാപേതബ്ബം. **വിവേചാപേതബ്ബ**ന്തി അഞ്ഞോ വത്തബ്ബോ "ഥേരം ദിട്ഠിഗതം വിസ്സജ്ജാപേഹീ"തി. **ഉസ്സുക്കം കാതബ്ബ**ന്തി പരിവാസദാനത്ഥം സോ സോ ഭിക്ഖു ഉപസങ്കമിത്വാ യാചിതബ്ബോ. സചേ അത്തനാ പടിബലോ ഹോതി, അത്തനാവ ദാതബ്ബോ. നോ ചേ പടിബലോ ഹോതി, അഞ്ഞേന ദാപേതബ്ബോ. **കിന്തി നു ഖോ**തി കേന നു ഖോ ഉപായേന. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ. **ലഹുകായ വാ പരിണാമേയ്യാ**തി ഉക്ഖേപനീയം അകത്വാ തജ്ജനീയം വാ നിയസ്സം വാ കരേയ്യാതി അത്ഥോ. തേന ഹി "ഉപജ്ഝായസ്സ ഉക്ഖേപനീയകമ്മം കത്തുകാമോ സങ്ഘോ"തി ഞത്വാ ഏകമേകം ഭിക്ഖും ഉപസങ്കമിത്വാ "മാ ഭന്തേ അമ്ഹാകം ഉപജ്ഝായസ്സ കമ്മം കരിത്ഥാ"തി യാചിതബ്ബാ. സചേ കരോന്തിയേവ, "തജ്ജനീയം വാ നിയസ്സം വാ കരോഥാ"തി യാചിതബ്ബാ. സചേ കരോന്തിയേവ, അഥ ഉപജ്ഝായോ "സമ്മാ വത്തഥ ഭന്തേ"തി യാചിതബ്ബോ. ഇതി തം സമ്മാ വത്താപേത്വാ "പടിപ്പസ്സമ്ഭേഥ ഭന്തേ കമ്മ"ന്തി ഭിക്ഖൂ യാചിതബ്ബാ.

സമ്പരിവത്തകം സമ്പരിവത്തകന്തി സമ്പരിവത്തേത്വാ സമ്പരിവത്തേത്വാ. **ന ച അച്ഛിന്നേ ഥേവേ പക്കമിതബ്ബ**ന്തി യദി അപ്പമത്തകമ്പി രജനം ഗളതി, ന താവ പക്കമിതബ്ബം. **ന ഉപജ്ഝായം അനാപുച്ഛാ ഏകച്ചസ്സ പത്തോ ദാതബ്ബോ**തിആദി സബ്ബം ഉപജ്ഝായസ്സ വിസഭാഗപുഗ്ഗലവസേന കഥിതം. **ന ഉപജ്ഝായം അനാപുച്ഛാ ഗാമോ പവിസിതബ്ബോ**തി പിണ്ഡായ വാ അഞ്ഞേന വാ കരണീയേന പവിസിതുകാമേന ആപുച്ഛിത്വാവ പവിസിതബ്ബോ. സചേ ഉപജ്ഝായോ കാലസ്സേവ വുട്ഠായ ദൂരം ഭിക്ഖാചാരം ഗന്തുകാമോ ഹോതി, "ദഹരാ പിണ്ഡായ പവിസന്തൂ"തി വത്വാ ഗന്തബ്ബം. അവത്വാ ഗതേ പരിവേണം ഗന്ത്വാ ഉപജ്ഝായം അപസ്സന്തേന ഗാമം പവിസിതും വട്ടതി. സചേ ഗാമം പവിസന്തോപി പസ്സതി, ദിട്ഠട്ഠാനതോ പട്ഠായ ആപുച്ഛിതുംയേവ വട്ടതി.

ന സുസാനം ഗന്തബ്ബന്തി വാസത്ഥായ വാ ദസ്സനത്ഥായ വാ ന ഗന്തബ്ബം. **ന ദിസാ പക്കമിതബ്ബാ**തി ഏത്ഥ പക്കമിതുകാമേന കമ്മം ആചിക്ഖിത്വാ യാവതതിയം യാചിതബ്ബോ. സചേ അനുജാനാതി, സാധു; നോ ചേ അനുജാനാതി, തം നിസ്സായ വസതോ ചസ്സ ഉദ്ദേസോ വാ പരിപുച്ഛാ വാ കമ്മട്ഠാനം വാ ന സമ്പജ്ജതി, ഉപജ്ഝായോ ബാലോ ഹോതി അബ്യത്തോ, കേവലം അത്തനോ സന്തികേ വസാപേതുകാമതായ ഏവ ഗന്തും ന ദേതി, ഏവരൂപേ നിവാരേന്തേപി ഗന്തും വട്ടതി. **വുട്ഠാനമസ്സ ആഗമേതബ്ബ**ന്തി ഗേലഞ്ഞതോ വുട്ഠാനം അസ്സ ആഗമേതബ്ബം; ന കത്ഥചി ഗന്തബ്ബം. സചേ അഞ്ഞോ ഭിക്ഖു ഉപട്ഠാകോ അത്ഥി, ഭേസജ്ജം പരിയേസിത്വാ തസ്സ ഹത്ഥേ ദത്വാ "ഭന്തേ അയം ഉപട്ഠഹിസ്സതീ"തി വത്വാ ഗന്തബ്ബം.

ഉപജ്ഝായവത്തകഥാ നിട്ഠിതാ.

സദ്ധിവിഹാരികവത്തകഥാ

൬൭. ഉപജ്ഝായേന സദ്ധിവിഹാരികമ്ഹി സമ്മാവത്തനായം - **സങ്ഗഹേതബ്ബോ അനുഗ്ഗഹേതബ്ബോ**തി ഉദ്ദേസാദീഹിസ്സ സങ്ഗഹോ ച അനുഗ്ഗഹോ ച കത്തബ്ബോ. തത്ഥ **ഉദ്ദേസോ**തി പാളിവാചനം. **പരിപുച്ഛാ**തി പാളിയാ അത്ഥവണ്ണനാ. **ഓവാദോ**തി അനോതിണ്ണേ വത്ഥുസ്മിം "ഇദം കരോഹി, ഇദം മാ കരിത്ഥാ"തി വചനം. **അനുസാസനീ**തി ഓതിണ്ണേ വത്ഥുസ്മിം. അപി ച ഓതിണ്ണേ വാ അനോതിണ്ണേ വാ പഠമം വചനം ഓവാദോ; പുനപ്പുനം വചനം അനുസാസനീതി. **സചേ ഉപജ്ഝായസ്സ പത്തോ ഹോതീ**തി സചേ അതിരേകപത്തോ ഹോതി. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ. **പരിക്ഖാരോ**തി അഞ്ഞോപി സമണപരിക്ഖാരോ. ഇധ ഉസ്സുക്കം നാമ ധമ്മികേന നയേന ഉപ്പജ്ജമാനഉപായപരിയേസനം. ഇതോ പരം ദന്തകട്ഠദാനം ആദിം കത്വാ ആചമനകുമ്ഭിയാ ഉദകാസിഞ്ചനപരിയോസാനം വത്തം ഗിലാനസ്സേവ സദ്ധിവിഹാരികസ്സ കാതബ്ബം. അനഭിരതിവൂപകാസനാദി പന അഗിലാനസ്സാപി കത്തബ്ബമേവ. **ചീവരം രജന്തേനാ**തി "ഏവം രജേയ്യാസീ"തി ഉപജ്ഝായതോ ഉപായം സുത്വാ രജന്തേന. സേസം വുത്തനയേനേവ വേദിതബ്ബം.

സദ്ധിവിഹാരികവത്തകഥാ നിട്ഠിതാ.

നസമ്മാവത്തനാദികഥാ

൬൮. **ന സമ്മാ വത്തന്തീ**തി യഥാപഞ്ഞത്തം ഉപജ്ഝായവത്തം ന പൂരേന്തി. **യോ ന സമ്മാ വത്തേയ്യാ**തി യോ യഥാപഞ്ഞത്തം വത്തം ന പൂരേയ്യ; സോ ദുക്കടം ആപജ്ജതീതി അത്ഥോ. **പണാമേതബ്ബോ**തി അപസാദേതബ്ബോ. **ന അധിമത്തം പേമം ഹോതീ**തി ഉപജ്ഝായമ്ഹി അധിമത്തം ഗേഹസ്സിതപേമം ന ഹോതി. **നാധിമത്താ ഭാവനാ ഹോതീ**തി അധിമത്താ മേത്താഭാവനാ ന ഹോതി; വുത്തപടിപക്ഖനയേന സുക്കപക്ഖോ വേദിതബ്ബോ. **അലം പണാമേതു**ന്തി യുത്തോ പണാമേതും.

അപ്പണാമേന്തോ ഉപജ്ഝായോ സാതിസാരോ ഹോതീതി സദോസോ ഹോതി, ആപത്തിം ആപജ്ജതി; തസ്മാ ന സമ്മാ വത്തന്തോ പണാമേതബ്ബോവ. ന സമ്മാവത്തനായ ച യാവ ചീവരരജനം താവ വത്തേ അകരിയമാനേ ഉപജ്ഝായസ്സ പരിഹാനി ഹോതി. തസ്മാ തം അകരോന്തസ്സ നിസ്സയമുത്തകസ്സാപി അമുത്തകസ്സാപി ആപത്തിയേവ. ഏകച്ചസ്സ പത്തദാനതോ പട്ഠായ അമുത്തകനിസ്സയസ്സേവ ആപത്തി.

സദ്ധിവിഹാരികാ സമ്മാ വത്തന്തി, ഉപജ്ഝായോ സമ്മാ ന വത്തതി, ഉപജ്ഝായസ്സ ആപത്തി. ഉപജ്ഝായോ സമ്മാ വത്തതി, സദ്ധിവിഹാരികാ സമ്മാ ന വത്തന്തി, തേസം ആപത്തി. ഉപജ്ഝായേ വത്തം സാദിയന്തേ സദ്ധിവിഹാരികാ ബഹുകാപി ഹോന്തി, സബ്ബേസം ആപത്തി. സചേ ഉപജ്ഝായോ "മയ്ഹം ഉപട്ഠാകോ അത്ഥി, തുമ്ഹേ അത്തനോ സജ്ഝായമനസികാരാദീസു യോഗം കരോഥാ"തി വദതി, സദ്ധിവിഹാരികാനം അനാപത്തി. സചേ ഉപജ്ഝായോ സാദിയനം വാ അസാദിയനം വാ ന ജാനാതി, ബാലോ ഹോതി, സദ്ധിവിഹാരികാ ബഹുകാ. തേസു ഏകോ വത്തസമ്പന്നോ ഭിക്ഖു "ഉപജ്ഝായസ്സ കിച്ചം അഹം കരിസ്സാമി, തുമ്ഹേ അപ്പോസ്സുക്കാ വിഹരഥാ"തി ഏവഞ്ചേ അത്തനോ ഭാരം കത്വാ ഇതരേ വിസ്സജ്ജേതി, തസ്സ ഭാരകരണതോ പട്ഠായ തേസം അനാപത്തി.

നസമ്മാവത്തനാദികഥാ നിട്ഠിതാ.

രാധബ്രാഹ്മണവത്ഥുകഥാ

൬൯. **രാധബ്രാഹ്മണവത്ഥുസ്മിം** - കിഞ്ചാപി ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭഗവതാ ബാരാണസിയം തീഹി സരണഗമനേഹി അനുഞ്ഞാതം പബ്ബജ്ജഞ്ചേവ ഉപസമ്പദഞ്ച ജാനാതി, ഭഗവാ പന തം ലഹുകം ഉപസമ്പദം പടിക്ഖിപിത്വാ ഞത്തിചതുത്ഥകമ്മേന ഗരുകം കത്വാ ഉപസമ്പദം അനുഞ്ഞാതുകാമോ. അഥസ്സ ഥേരോ അജ്ഝാസയം വിദിത്വാ "കഥാഹം ഭന്തേ തം ബ്രാഹ്മണം പബ്ബാജേമി ഉപസമ്പാദേമീ"തി ആഹ. ബുദ്ധാനഞ്ഹി പരിസാ അജ്ഝാസയകുസലാ ഹോന്തി, അയഞ്ച ബുദ്ധപരിസായ അഗ്ഗോ.

ബ്യത്തേന ഭിക്ഖുനാ പടിബലേനാതി ഏത്ഥ ബ്യത്തോ നാമ യസ്സ സാട്ഠകഥം വിനയപിടകം വാചുഗ്ഗതം പവത്തതി, തസ്മിം അസതി യസ്സ അന്തമസോ ഇദം ഞത്തിചതുത്ഥകമ്മവാചാമത്തമ്പി സുഗ്ഗഹിതം ഹോതി, വാചുഗ്ഗതം പവത്തതി, അയമ്പി ഇമസ്മിം അത്ഥേ **ബ്യത്തോ**. യോ പന കാസസോസസേമ്ഹാദിനാ വാ ഗേലഞ്ഞേന ഓട്ഠദന്തജിവ്ഹാദീനം വാ അസമ്പത്തിയാ പരിയത്തിയം വാ അകതപരിചയത്താ ന സക്കോതി പരിമണ്ഡലേഹി പദബ്യഞ്ജനേഹി കമ്മവാചം സാവേതും, ബ്യഞ്ജനം വാ പദം വാ ഹാപേതി, അഞ്ഞഥാ വാ വത്തബ്ബം അഞ്ഞഥാ വദതി, അയം **അപ്പടിബലോ**. തബ്ബിപരീതോ ഇമസ്മിം അത്ഥേ "പടിബലോ"തി വേദിതബ്ബോ. **സങ്ഘോ ഞാപേതബ്ബോ**തി സങ്ഘോ ജാനാപേതബ്ബോ. തതോ പരം യം സങ്ഘോ ജാനാപേതബ്ബോ, തം ദസ്സേതും "സുണാതു മേ ഭന്തേ"തിആദിമാഹ.

൭൧. **ഉപസമ്പന്നസമനന്തരാ**തി ഉപസമ്പന്നോ ഹുത്വാ സമനന്തരാ. **അനാചാരം ആചരതീ**തി പണ്ണത്തിവീതിക്കമം കരോതി. **ഉല്ലുമ്പതു മ**ന്തി ഉദ്ധരതു മം, അകുസലാ വുട്ഠാപേത്വാ കുസലേ പതിട്ഠപേതു; സാമണേരഭാവാ വാ ഉദ്ധരിത്വാ ഭിക്ഖുഭാവേ പതിട്ഠാപേതൂതി. **അനുകമ്പം ഉപാദായാ**തി അനുദ്ദയം പടിച്ച; മയി അനുകമ്പം കത്വാതി അത്ഥോ.

൭൩. **അട്ഠിതാ ഹോതീ**തി നിച്ചപ്പവത്തിനീ ഹോതി. **ചത്താരോ നിസ്സയേ**തി ചത്താരോ പച്ചയേ. യസ്മാ ചത്താരോ പച്ചയേ നിസ്സായ അത്തഭാവോ പവത്തതി, തസ്മാ തേ നിസ്സയാതി വുച്ചന്തി.

രാധബ്രാഹ്മണവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

ആചരിയവത്തകഥാ

൭൪. **കിന്തായം ഭിക്ഖു ഹോതീ**തി കിം തേ അയം ഭിക്ഖു ഹോതി. **അഞ്ഞേഹി ഓവദിയോ അനുസാസിയോ**തി അഞ്ഞേഹി ഓവദിതബ്ബോ ചേവ അനുസാസിതബ്ബോ ച. **ബാഹുല്ലായ ആവത്തോ യദിദം ഗണബന്ധിക**ന്തി ഗണബന്ധോ ഏതസ്സ ബാഹുല്ലസ്സ അത്ഥീതി ഗണബന്ധികം, ബാഹുല്ലം. യം ഇദം ഗണബന്ധികം നാമ ബാഹുല്ലം, തദത്ഥായ അതിലഹും ത്വം ആപന്നോതി വുത്തം ഹോതി.

൭൫. **അബ്യത്താ**തി പഞ്ഞാവേയ്യത്തിയേന വിരഹിതാ. **അഞ്ഞതരോപി അഞ്ഞതിത്ഥിയപുബ്ബോ**തി പസൂരോ പരിബ്ബാജകോ. സോ കിര "ധമ്മം ഥേനേസ്സാമീ"തി ഉദായിത്ഥേരസ്സ സന്തികേ പബ്ബജിത്വാ തേന സഹധമ്മികം വുച്ചമാനോ തസ്സ വാദം ആരോപേസി. **അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ ബ്യത്തേന ഭിക്ഖുനാ**തിആദിമ്ഹി ബ്യത്തോ പുബ്ബേ ഭിക്ഖുനോവാദകവണ്ണനായം വുത്തലക്ഖണോയേവ. യോ പന അന്തേവാസിനോ വാ സദ്ധിവിഹാരികസ്സ വാ ഗിലാനസ്സ സക്കോതി ഉപട്ഠാനാദീനി കാതും, അയം ഇധ പടിബലോതി അധിപ്പേതോ. വുത്തമ്പി ചേതം -

> "പഞ്ചഹുപാലി , അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ ഉപസമ്പാദേതബ്ബം, നിസ്സയോ ദാതബ്ബോ, സാമണേരോ ഉപട്ഠാപേതബ്ബോ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? പടിബലോ ഹോതി അന്തേവാസിം വാ സദ്ധിവിഹാരിം വാ ഗിലാനം ഉപട്ഠാതും വാ ഉപട്ഠാപേതും വാ, അനഭിരതം വൂപകാസേതും വാ വൂപകാസാപേതും വാ, ഉപ്പന്നം കുക്കുച്ചം ധമ്മതോ വിനോദേതും, അഭിധമ്മേ വിനേതും, അഭിവിനയേ വിനേതൂ"ന്തി (പരി॰ ൪൧൮).

൭൬. **പക്ഖസങ്കന്തേസൂ**തി തിത്ഥിയപക്ഖസങ്കന്തേസു. **അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ ആചരിയ**ന്തി ആചാരസമാചാരസിക്ഖാപനകം ആചരിയം അനുജാനാമി. **ആചരിയോ ഭിക്ഖവേ അന്തേവാസികമ്ഹീ**തിആദി സബ്ബം "ഉപജ്ഝായോ ഭിക്ഖവേ സദ്ധിവിഹാരികമ്ഹീ"തിആദിനാ നയേന വുത്തവസേനേവ വേദിതബ്ബം. നാമമത്തമേവ ഹി ഏത്ഥ നാനം.

ആചരിയവത്തകഥാ നിട്ഠിതാ.

പണാമനാഖമനാകഥാ

ഌം. അന്തേവാസികാ ആചരിയേസു ന സമ്മാ വത്തന്തീതി എത്ഥ പന യം പുബ്ബേ "നസമ്മാവത്തനായ ച യാവ ചീവരരജനം, താവ വത്തേ അകരിയമാനേ ഉപജ്ഝായസ്സ പരിഹാനി ഹോതി, തസ്മാ തം അകരോന്തസ്സ നിസ്സയമുത്തകസ്സാപി അമുത്തകസ്സാപി ആപത്തിയേവാ"തി ച, "ഏകച്ചസ്സ പത്തദാനതോ പട്ഠായ അമുത്തകനിസ്സയസ്സേവ ആപത്തീ"തി ച ലക്ഖണം വുത്തം, ന തേനേവ ലക്ഖണേന നിസ്സയന്തേവാസികസ്സ ആപത്തി വേദിതബ്ബാ. നിസ്സയന്തേവാസികേന ഹി യാവ ആചരിയം നിസ്സായ വസതി, താവ സബ്ബം ആചരിയവത്തം കാതബ്ബം. പബ്ബജ്ജാഉപസമ്പദാധമ്മന്തേവാസികേഹി പന നിസ്സയമുത്തകേഹിപി ആദിതോ പട്ഠായ യാവ ചീവരരജനം, താവ വത്തം കാതബ്ബം; അനാപുച്ഛിത്വാ പത്തദാനാദിമ്ഹി പന ഏതേസം അനാപത്തി. ഏതേസു ച പബ്ബജ്ജന്തേവാസികോ ച ഉപസമ്പദന്തേവാസികോ ച ആചരിയസ്സ യാവജീവം ഭാരോ. നിസ്സയന്തേവാസികോ ച ധമ്മന്തേവാസികോ ച യാവ സമീപേ വസന്തി, താവദേവ. തസ്മാ ആചരിയേനാപി തേസു സമ്മാ വത്തിതബ്ബം. ആചരിയന്തേവാസികേസു ഹി യോ യോ ന സമ്മാ വത്തതി, തസ്സ തസ്സ ആപത്തി.

പണാമനാഖമനാകഥാ നിട്ഠിതാ.

നിസ്സയപടിപ്പസ്സദ്ധികഥാ

ൡ. ഉപജ്ഝായമ്ഹാ നിസ്സയപടിപ്പസ്സദ്ധീസു - **ഉപജ്ഝായോ പക്കന്തോ വാ**തിആദീസു അയം വിനിച്ഛയോ - **പക്കന്തോ**തി തമ്ഹാ ആവാസാ വിപ്പവസിതുകാമോ പക്കന്തോ ദിസം ഗതോ. ഏവം ഗതേ ച പന തസ്മിം സചേ വിഹാരേ നിസ്സയദായകോ അത്ഥി, യസ്സ സന്തികേ അഞ്ഞദാപി നിസ്സയോ വാ ഗഹിതപുബ്ബോ ഹോതി, യോ വാ ഏകസമ്ഭോഗപരിഭോഗോ, തസ്സ സന്തികേ നിസ്സയോ ഗഹേതബ്ബോ, ഏകദിവസമ്പി പരിഹാരോ നത്ഥി. സചേ താദിസോ നത്ഥി, അഞ്ഞോ ലജ്ജീ പേസലോ അത്ഥി, തസ്സ ലജ്ജീപേസലഭാവം ജാനന്തേന തദഹേവ നിസ്സയോ യാചിതബ്ബോ. സചേ ദേതി, ഇച്ചേതം കുസലം. അഥ പന "തുമ്ഹാകം ഉപജ്ഝായോ ലഹും ആഗമിസ്സതീ"തി പുച്ഛതി, ഉപജ്ഝായേന ച തഥാ വുത്തം, "ആമ, ഭന്തേ"തി വത്തബ്ബം. സചേ വദതി "തേന ഹി ഉപജ്ഝായസ്സ ആഗമനം ആഗമേഥാ"തി വട്ടതി. അഥ പനസ്സ പകതിയാ പേസലഭാവം ന ജാനാതി, ചത്താരി പഞ്ച ദിവസാനി തസ്സ ഭിക്ഖുനോ സഭാഗതം ഓലോകേത്വാ ഓകാസം കാരേത്വാ നിസ്സയോ ഗഹേതബ്ബോ.

സചേ പന വിഹാരേ നിസ്സയദായകോ നത്ഥി, ഉപജ്ഝായോ ച "അഹം കതിപാഹേന ആഗമിസ്സാമി, മാ ഉക്കണ്ഠിത്ഥാ"തി വത്വാ ഗതോ, യാവ ആഗമനാ പരിഹാരോ ലബ്ഭതി. അഥാപി നം തത്ഥ മനുസ്സാ പരിച്ഛിന്നകാലതോ ഉത്തരിപി പഞ്ച വാ ദസ വാ ദിവസാനി വാസേന്തിയേവ, തേന വിഹാരം പവത്തി പേസേതബ്ബാ "ദഹരാ മാ ഉക്കണ്ഠന്തു, അഹം അസുകദിവസം നാമ ആഗമിസ്സാമീ"തി. ഏവമ്പി പരിഹാരോ ലബ്ഭതി. അഥ ആഗച്ഛതോ അന്തരാമഗ്ഗേ നദീപൂരേന വാ ചോരാദീഹി വാ ഉപദ്ദവോ ഹോതി, ഥേരോ ഉദകോസക്കനം വാ ആഗമേതി, സഹായേ വാ പരിയേസതി, തഞ്ചേ പവത്തിം ദഹരാ സുണന്തി, യാവ ആഗമനാ പരിഹാരോ ലബ്ഭതി. സചേ പന സോ "ഇധേവാഹം വസിസ്സാമീ"തി പഹിണതി, പരിഹാരോ നത്ഥി. യത്ഥ നിസ്സയോ ലബ്ഭതി, തത്ഥ ഗന്തബ്ബം.

വിബ്ഭന്തേ പന കാലങ്കതേ പക്ഖസങ്കന്തേ വാ ഏകദിവസമ്പി പരിഹാരോ നത്ഥി. യത്ഥ നിസ്സയോ ലബ്ഭതി, തത്ഥ ഗന്തബ്ബം. **ആണത്തീ**തി പന നിസ്സയപണാമനാ വുച്ചതി. തസ്മാ "പണാമേമി ത"ന്തി വാ "മാ ഇധ പടിക്കമീ"തി വാ "നീഹര തേ പത്തചീവര"ന്തി വാ "നാഹം തയാ ഉപട്ഠാതബ്ബോ"തി വാതി ഇമിനാ പാളിനയേന "മാ മം ഗാമപ്പവേസനം ആപുച്ഛീ"തിആദിനാ പാളിമുത്തകനയേന വാ യോ നിസ്സയപണാമനായ പണാമിതോ ഹോതി, തേന ഉപജ്ഝായോ ഖമാപേതബ്ബോ.

സചേ ആദിതോവ ന ഖമതി, ദണ്ഡകമ്മം ആഹരിത്വാ തിക്ഖത്തും താവ സയമേവ ഖമാപേതബ്ബോ. നോ ചേ ഖമതി, തസ്മിം വിഹാരേ മഹാഥേരേ ഗഹേത്വാ

ഖമാപേതബ്ബോ. നോ ചേ ഖമതി, സാമന്തവിഹാരേ ഭിക്ഖൂ ഗഹേത്വാ ഖമാപേതബ്ബോ. സചേ ഏവമ്പി ന ഖമതി, അഞ്ഞത്ഥ ഗന്ത്വാ ഉപജ്ഝായസ്സ സഭാഗാനം സന്തികേ വസിതബ്ബം "അപ്പേവ നാമ സഭാഗാനം മേ സന്തികേ വസതീതി ഞത്വാപി ഖമേയ്യാ"തി. സചേ ഏവമ്പി ന ഖമതി, തത്രേവ വസിതബ്ബം. തത്ര ചേ ദുബ്ഭിക്ഖാദിദോസേന ന സക്കാ ഹോതി വസിതും, തംയേവ വിഹാരം ആഗന്ത്വാ അഞ്ഞസ്സ സന്തികേ നിസ്സയം ഗഹേത്വാ വസിതും വട്ടതി. അയമാണത്തിയം വിനിച്ഛയോ.

ആചരിയമ്ഹാ നിസ്സയപടിപ്പസ്സദ്ധീസു **ആചരിയോ പക്കന്തോ വാ ഹോതീ**തി ഏത്ഥ കോചി ആചരിയോ ആപുച്ഛിത്വാ പക്കമതി, കോചി അനാപുച്ഛിത്വാ. അന്തേവാസികോപി ഏവമേവ. തത്ര സചേ അന്തേവാസികോ ആചരിയം ആപുച്ഛതി "അസുകം നാമ ഭന്തേ ഠാനം ഗന്തും ഇച്ഛാമി കേനചിദേവ കരണീയേനാ"തി, ആചരിയേന ച "കദാ ഗമിസ്സസീ"തി വുത്തോ "സായന്ഹേ വാ രത്തിം വാ ഉട്ഠഹിത്വാ ഗമിസ്സാമീ"തി വദതി, ആചരിയോപി "സാധൂ"തി സമ്പടിച്ഛതി, തങ്ഖണഞ്ഞേവ നിസ്സയോ പടിപ്പസ്സമ്ഭതി.

സചേ പന "ഭന്തേ അസുകം നാമ ഠാനം ഗന്തുകാമോമ്ഹീ"തി വുത്തേ ആചരിയോ "അസുകസ്മിം നാമ ഗാമേ പിണ്ഡായ ചരിത്വാ പച്ഛാ ജാനിസ്സസീ"തി വദതി, സോ ച "സാധൂ"തി സമ്പടിച്ഛതി, തതോ ചേ ഗതോ, സുഗതോ. സചേ പന ന ഗച്ഛതി, നിസ്സയോ ന പടിപ്പസ്സമ്ഭതി. അഥാപി "ഗച്ഛാമീ"തി വുത്തേ ആചരിയേന "മാ താവ ഗച്ഛ, രത്തിം മന്തേത്വാ ജാനിസ്സാമാ"തി വുത്തോ മന്തേത്വാ ഗച്ഛതി, സുഗതോ. നോ ചേ ഗച്ഛതി, നിസ്സയോ ന പടിപ്പസ്സമ്ഭതി. ആചരിയം അനാപുച്ഛാ പക്കമന്തസ്സ പന ഉപചാരസീമാതിക്കമേ നിസ്സയോ പടിപ്പസ്സമ്ഭതി. അന്തോഉപചാരസീമതോ പടിനിവത്തന്തസ്സ ന പടിപ്പസ്സമ്ഭതി.

സചേ പന ആചരിയോ അന്തേവാസികം ആപുച്ഛതി "ആവുസോ അസുകം നാമ ഠാനം ഗമിസ്സാമീ"തി, അന്തേവാസികേന ച "കദാ"തി വുത്തേ "സായന്ഹേ വാ രത്തിഭാഗേ വാ"തി വദതി, അന്തേവാസികോപി "സാധൂ"തി സമ്പടിച്ഛതി, തങ്ഖണഞ്ഞേവ നിസ്സയോ പടിപ്പസ്സമ്ഭതി.

സചേ പന ആചരിയോ "സ്വേ പിണ്ഡായ ചരിത്വാ ഗമിസ്സാമീ"തി വദതി, ഇതരോ ച "സാധൂ"തി സമ്പടിച്ഛതി, ഏകദിവസം താവ നിസ്സയോ ന പടിപ്പസ്സമ്ഭതി, പുനദിവസേ പടിപ്പസ്സദ്ധോ ഹോതി. "അസുകസ്മിം നാമ ഗാമേ പിണ്ഡായ ചരിത്വാ ജാനിസ്സാമി മമ ഗമനം വാ അഗമനം വാ"തി വത്വാ സചേ ന ഗച്ഛതി, നിസ്സയോ ന പടിപ്പസ്സമ്ഭതി. അഥാപി "ഗച്ഛാമീ"തി വുത്തേ അന്തേവാസികേന "മാ താവ ഗച്ഛഥ, രത്തിം മന്തേത്വാ ജാനിസ്സഥാ"തി വുത്തോ മന്തേത്വാപി ന ഗച്ഛതി, നിസ്സയോ ന പടിപ്പസ്സമ്ഭതി.

സചേ ഉഭോപി ആചരിയന്തേവാസികാ കേനചി കരണീയേന ബഹിസീമം ഗച്ഛന്തി, തതോ ചേ ആചരിയോ ഗമിയചിത്തേ ഉപ്പന്നേ അനാപുച്ഛാവ ഗന്ത്വാ ദ്വിന്നം ലേഡ്ഡുപാതാനം അന്തോയേവ നിവത്തതി, നിസ്സയോ ന പടിപ്പസ്സമ്ഭതി. സചേ ദ്വേ ലേഡ്ഡുപാതേ അതിക്കമിത്വാ നിവത്തതി, പടിപ്പസ്സദ്ധോ ഹോതി. ആചരിയുപജ്ഝായാ ദ്വേ ലേഡ്ഡുപാതേ അതിക്കമ്മ അഞ്ഞസ്മിം വിഹാരേ വസന്തി, നിസ്സയോ പടിപ്പസ്സമ്ഭതി.

ആചരിയേ വിബ്ഭന്തേ കാലങ്കതേ പക്ഖസങ്കന്തേ ച തങ്ഖണഞ്ഞേവ പടിപ്പസ്സമ്ഭതി. ആണത്തിയം പന സചേപി ആചരിയോ മുഞ്ചിതുകാമോവ ഹുത്വാ നിസ്സയപണാമനായ പണാമേതി, അന്തേവാസികോ ച "കിഞ്ചാപി മം ആചരിയോ പണാമേതി, അഥ ഖോ ഹദയേന മുദുകോ"തി സാലയോവ ഹോതി, നിസ്സയോ ന പടിപ്പസ്സമ്ഭതിയേവ. സചേപി ആചരിയോ സാലയോ, അന്തേവാസികോ നിരാലയോ, "ന ദാനി ഇമം നിസ്സായ വസിസ്സാമീ"തി ധുരം നിക്ഖിപതി, ഏവമ്പി ന പടിപ്പസ്സമ്ഭതി. ഉഭിന്നം സാലയഭാവേ പന ന പടിപ്പസ്സമ്ഭതിയേവ. ഉഭിന്നം ധുരനിക്ഖേപേന പടിപ്പസ്സമ്ഭതി. പണാമിതേന ദണ്ഡകമ്മം ആഹരിത്വാ തിക്ഖത്തും ഖമാപേതബ്ബോ. നോ ചേ ഖമതി, ഉപജ്ഝായേ വുത്തനയേന പടിപജ്ജിതബ്ബം.

ഉപജ്ഝായേന വാ സമോധാനഗതോതി ഏത്ഥ ദസ്സനസവനവസേന സമോധാനം വേദിതബ്ബം. സചേ ഹി ആചരിയം നിസ്സായ വസന്തോ സദ്ധിവിഹാരികോ ഏകവിഹാരേ ചേതിയം വാ വന്ദന്തം ഏകഗാമേ പിണ്ഡായ വാ ചരന്തം ഉപജ്ഝായം പസ്സതി, നിസ്സയോ പടിപ്പസ്സമ്ഭതി. ഉപജ്ഝായോ പസ്സതി, സദ്ധിവിഹാരികോ പന ന പസ്സതി, ന പടിപ്പസ്സമ്ഭതി. മഗ്ഗപ്പടിപന്നം വാ ആകാസേന വാ ഗച്ഛന്തം ഉപജ്ഝായം ദിസ്വാ ദൂരത്താ ഭിക്ഖൂതി ജാനാതി, ഉപജ്ഝായോതി ന ജാനാതി, ന പടിപ്പസ്സമ്ഭതി. സചേ ജാനാതി, പടിപ്പസ്സമ്ഭതി. ഉപരിപാസാദേ ഉപജ്ഝായോ വസതി, ഹേട്ഠാ സദ്ധിവിഹാരികോ, തം അദിസ്വാവ യാഗും പിവിത്വാ പക്കമതി, ആസനസാലായ വാ നിസിന്നം അദിസ്വാവ ഏകമന്തേ ഭുഞ്ജിത്വാ പക്കമതി, ധമ്മസ്സവനമണ്ഡപേ വാ നിസിന്നമ്പി തം അദിസ്വാവ ധമ്മം സുത്വാ പക്കമതി, നിസ്സയോ ന പടിപ്പസ്സമ്ഭതി. ഏവം താവ ദസ്സനവസേന സമോധാനം വേദിതബ്ബം.

സവനവസേന പന സചേ ഉപജ്ഝായസ്സ വിഹാരേ വാ അന്തരഘരേ വാ ധമ്മം കഥേന്തസ്സ അനുമോദനം വാ കരോന്തസ്സ സദ്ദം സുത്വാ "ഉപജ്ഝായസ്സ മേ സദ്ദോ"തി സഞ്ജാനാതി, നിസ്സയോ പടിപ്പസ്സമ്ഭതി. അസഞ്ജാനന്തസ്സ ന പടിപ്പസ്സമ്ഭതീതി അയം സമോധാനേ വിനിച്ഛയോ.

നിസ്സയപടിപ്പസ്സദ്ധികഥാ നിട്ഠിതാ.

ഉപസമ്പാദേതബ്ബപഞ്ചകകഥാ

൮൪. ഇദാനി യം പുബ്ബേ "അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ ബ്യത്തേന ഭിക്ഖുനാ പടിബലേന ദസവസ്സേന വാ അതിരേകദസവസ്സേന വാ ഉപസമ്പാദേതും, നിസ്സയം ദാതു"ന്തി സങ്ഖേപതോ ഉപജ്ഝായാചരിയാനം ലക്ഖണം വുത്തം, തം വിത്ഥാരതോ ദസ്സേതും **"പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതേനാ"**തിആദിമാഹ. തത്ഥ **പഞ്ചഹി അങ്ഗേഹീ**തി പഞ്ചഹി അഗുണങ്ഗേഹി. സോ ഹി സീലക്ഖന്ധാദീഹി അസമന്നാഗതത്താവ അഗുണങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി. **ന ഉപസമ്പാദേതബ്ബ**ന്തി ഉപജ്ഝായേന ഹുത്വാ ന ഉപസമ്പാദേതബ്ബം. **ന നിസ്സയോ ദാതബ്ബോ**തി ആചരിയേന ഹുത്വാ നിസ്സയോ ന ദാതബ്ബോ. ഏത്ഥ ച ന അസേക്ഖേന സീലക്ഖന്ധേനാതി ച അത്തനാ ന അസേക്ഖേനാതി ച അസ്സദ്ധോതി ച ആദീസു തീസു പഞ്ചകേസു അയുത്തവസേന പടിക്ഖേപോ കതോ, ന ആപത്തിഅങ്ഗവസേന. യോ ഹി അസേക്ഖേഹി സീലക്ഖന്ധാദീഹി അസമന്നാഗതോ പരേ ച തത്ഥ സമാദപേതും അസക്കോന്തോ അസ്സദ്ധിയാദിദോസയുത്തോവ ഹുത്വാ പരിസം പരിഹരതി, തസ്സ പരിസാ സീലാദീഹി പരിഹായതിയേവ, ന വഡ്ഢതി. തസ്മാ തേന ന ഉപസമ്പാദേതബ്ബന്തിആദി അയുത്തവസേന വുത്തം, ന ആപത്തിഅങ്ഗവസേന. ന ഹി ഖീണാസവസ്സേവ ഉപജ്ഝായാചരിയഭാവോ ഭഗവതാ അനുഞ്ഞാതോ. യദി തസ്സേവ അനുഞ്ഞാതോ അഭവിസ്സ, "സചേ ഉപജ്ഝായസ്സ അനഭിരതി ഉപ്പന്നാ ഹോതീ"തിആദിം ന വദേയ്യ. യസ്മാ പന ഖീണാസവസ്സ പരിസാ സീലാദീഹി ന പരിഹായതി, തസ്മാ "പഞ്ചഹി ഭിക്ഖവേ അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ ഉപസമ്പാദേതബ്ബ"ന്തിആദി വുത്തം.

അധിസീലേ സീലവിപന്നോതിആദീസു പാരാജികഞ്ച സങ്ഘാദിസേസഞ്ച ആപന്നോ അധിസീലേ സീലവിപന്നോ നാമ. ഇതരേ പഞ്ചാപത്തിക്ഖന്ധേ ആപന്നോ **അജ്ഝാചാരേ ആചാരവിപന്നോ** നാമ. സമ്മാദിട്ഠിം പഹായ അന്തഗ്ഗാഹികായ ദിട്ഠിയാ സമന്നാഗതോ **അതിദിട്ഠിയാ ദിട്ഠിവിപന്നോ നാമ**. യത്തകം സുതം പരിസം പരിഹരന്തസ്സ ഇച്ഛിതബ്ബം, തേന വിരഹിതത്താ **അപ്പസ്സുതോ**. യം തേന ജാനിതബ്ബം ആപത്താദി, തസ്സ അജാനനതോ **ദുപ്പഞ്ഞോ**. ഇമസ്മിം പഞ്ചകേ പുരിമാനി തീണി പദാനി അയുത്തവസേന വുത്താനി, പച്ഛിമാനി ദ്വേ ആപത്തിഅങ്ഗവസേന.

ആപത്തിം ന ജാനാതീതി "ഇദം നാമ മയാ കത"ന്തി വുത്തേ "ഇമം നാമ ആപത്തിം അയം ആപന്നോ"തി ന ജാനാതി. **വുട്ഠാനം ന ജാനാതീ**തി വുട്ഠാനഗാമിനിതോ വാ ദേസനാഗാമിനിതോ വാ ആപത്തിതോ ഏവം നാമ വുട്ഠാനം ഹോതീതി ന ജാനാതി.

ഇമസ്മിം പഞ്ചകേ പുരിമാനി ദ്വേ പദാനി അയുത്തവസേന വുത്താനി, പച്ഛിമാനി തീണി ആപത്തിഅങ്ഗവസേന.

ആഭിസമാചാരികായ സിക്ഖായാതി ഖന്ധകവത്തേ വിനേതും ന പടിബലോ ഹോതീതി അത്ഥോ. **ആദിബ്രഹ്മചരിയകായാ**തി സേക്ഖപണ്ണത്തിയം വിനേതും ന പടിബലോതി അത്ഥോ. **അഭിധമ്മേ**തി നാമരൂപപരിച്ഛേദേ വിനേതും ന പടിബലോതി അത്ഥോ. **അഭിവിനയേ**തി സകലേ വിനയപിടകേ വിനേതും ന പടിബലോതി അത്ഥോ. **വിനേതും ന പടിബലോ**തി ച സബ്ബത്ഥ സിക്ഖാപേതും ന സക്കോതീതി അത്ഥോ. **ധമ്മതോ വിവേചേതു**ന്തി ധമ്മേന കാരണേന വിസ്സജ്ജാപേതും. ഇമസ്മി പഞ്ചകേ സബ്ബപദേസു ആപത്തി. **ആപത്തിം ന ജാനാതീ**തിആദിപഞ്ചകസ്മിമ്പി സബ്ബപദേസു ആപത്തി. ഊനദസവസ്സപരിയോസാനപഞ്ചകേപി ഏസേവ നയോ. ഇതി ആദിതോ തയോ പഞ്ചകാ, ചതുത്ഥേ തീണി പദാനി, പഞ്ചമേ ദ്വേ പദാനീതി സബ്ബേപി ചത്താരോ പഞ്ചകാ അയുത്തവസേന വുത്താ. ചതുത്ഥപഞ്ചകേ ദ്വേ പദാനി, പഞ്ചമേ തീണി, ഛട്ഠസത്തമഅട്ഠമാ തയോ പഞ്ചകാതി സബ്ബേപി ചത്താരോ പഞ്ചകാ ആപത്തിഅങ്ഗവസേന വുത്താ; സുക്കപക്ഖേ അട്ഠസു അനാപത്തിയേവാതി.

ഉപസമ്പാദേതബ്ബപഞ്ചകകഥാ നിട്ഠിതാ.

ഉപസമ്പാദേതബ്ബഛക്കകഥാ

൮൯. ഛക്കേസു ഊനദസവസ്സപദം വിസേസോ, തം സബ്ബത്ഥ ആപത്തികരം. സേസം വുത്തനയേനേവ വേദിതബ്ബം. തത്ഥ **ഉഭയാനി ഖോ പനസ്സ പാതിമോക്ഖാനി വിത്ഥാരേന ന സ്വാഗതാനി ഹോന്തീ**തി ഉഭതോവിഭങ്ഗവസേന ന സ്വാഗതാനി. **ന സുവിഭത്താനീ**തി മാതികാവിഭങ്ഗവസേന. **ന സുപ്പവത്തീനീ**തി വാചുഗ്ഗതവസേന. **ന സുവിനിച്ഛിതാനി സുത്തസോ അനുബ്യഞ്ജനസോ**തി മാതികാതോ ച വിഭങ്ഗതോ ച ന സുട്ഠു വിനിച്ഛിതാനി.

ഉപസമ്പാദേതബ്ബഛക്കകഥാ നിട്ഠിതാ.

അഞ്ഞതിത്ഥിയപുബ്ബവത്ഥുകഥാ

൮൬. അഞ്ഞതിത്ഥിയപുബ്ബവത്ഥുസ്മിം - യോ താവ അയം പസൂരോ, സോ തിത്ഥിയപക്കന്തകത്താ ന ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ. യോ പന അഞ്ഞോപി നയിധ പബ്ബജിതപുബ്ബോ ആഗച്ഛതി, തസ്മിം യം കത്തബ്ബം തം ദസ്സേതും **''യോ സോ ഭിക്ഖവേ അഞ്ഞോപീ''**തിആദിമാഹ. തത്ഥ **തസ്സ ചത്താരോ മാസേ പരിവാസോ ദാതബ്ബോ**തി അയം തിത്ഥിയപരിവാസോ നാമ; അപ്പടിച്ഛന്നപരിവാസോതിപി വുച്ചതി. അയം പന നഗ്ഗപരിബ്ബാജകസ്സേവ ആജീവകസ്സ വാ അചേലകസ്സ വാ ദാതബ്ബോ . സചേ സോപി സാടകം വാ വാളകമ്ബലാദീനം അഞ്ഞതരം തിത്ഥിയദ്ധജം വാ നിവാസേത്വാ ആഗച്ഛതി, നാസ്സ പരിവാസോ ദാതബ്ബോ. അഞ്ഞസ്സ പന താപസപണ്ഡരങ്ഗാദികസ്സ ന ദാതബ്ബോവ.

പഠമം കേസമസ്സുന്തിആദിനാ തസ്സ ആദിതോവ സാമണേരപബ്ബജ്ജം ദസ്സേതി. ഏവം പബ്ബാജേന്തേഹി പന തസ്മിം സങ്ഘമജ്ഝേ നിസിന്നേയേവ ''ത്വം പബ്ബാജേഹി, ത്വം ആചരിയോ ഹോഹി, ത്വം ഉപജ്ഝായോ ഹോഹീ''തി ഥേരാ ഭിക്ഖൂ ന വത്തബ്ബാ. ഏവം വുത്താ ഹി സചേ തസ്സ ആചരിയുപജ്ഝായഭാവേന ജിഗുച്ഛന്താ ന സമ്പടിച്ഛന്തി, അഥ സോ ''നയിമേ മയ്ഹം സദ്ദഹന്തീ''തി കുജ്ഝിത്വാപി ഗച്ഛേയ്യ. തസ്മാ തം ഏകമന്തം നേത്വാ തസ്സ ആചരിയുപജ്ഝായാ പരിയേസിതബ്ബാ.

൮൭. ഏവം ഖോ ഭിക്ഖവേ അഞ്ഞതിത്ഥിയപുബ്ബോ ആരാധകോ ഹോതി, ഏവം അനാരാധകോതി അയമസ്സ പരിവാസവത്തദസ്സനത്ഥം മാതികാ. **കഥഞ്ച ഭിക്ഖവേ**തിആദി തസ്സേവ വിഭങ്ഗോ. തത്ഥ **അതികാലേന ഗാമം പവിസതീ**തി ഭിക്ഖൂനം വത്തകരണവേലായമേവ ഗാമം പിണ്ഡായ പവിസതി. **അതിദിവാ പടിക്കമതീ**തി കുലഘരേസു ഇത്ഥിപുരിസദാരകദാരികാദീഹി സദ്ധിം ഗേഹസ്സിതകഥം കഥേന്തോ തത്ഥേവ ഭുഞ്ജിത്വാ ഭിക്ഖൂസു പത്തചീവരം പടിസാമേത്വാ ഉദ്ദേസപരിപുച്ഛാദീനി വാ

കരോന്തേസു പടിസല്ലീനേസു വാ ആഗച്ഛതി; ന ഉപജ്ഝായവത്തം നാചരിയവത്തം കരോതി, അഞ്ഞദത്ഥു വസനട്ഠാനം പവിസിത്വാ നിദ്ദായതി. **ഏവമ്പി ഭിക്ഖവേ അഞ്ഞതിത്ഥിയപുബ്ബോ അനാരാധകോ ഹോതീ**തി ഏവമ്പി കരോന്തോ പരിവാസവത്തസ്സ സമ്പാദകോ പൂരകോ ന ഹോതി.

വേസിയാഗോചരോ വാതിആദീസു **വേസിയാ**തി ആമിസകിഞ്ചിക്ഖസമ്പദാനാദിനാ സുലഭജ്ഝാചാരാ രൂപൂപജീവികാ ഇത്ഥിയോ. **വിധവാ**തി മതപതികാ വാ പവുത്ഥപതികാ വാ ഇത്ഥിയോ; താ യേന കേനചി സദ്ധിം മിത്തഭാവം പത്ഥേന്തി. **ഥുല്ലകുമാരികാ**തി യോബ്ബന്നപ്പത്താ യോബ്ബന്നാതീതാ വാ കുമാരിയോ; താ പുരിസാധിപ്പായാവ വിചരന്തി, യേന കേനചി സദ്ധിം മിത്തഭാവം പത്ഥേന്തി. **പണ്ഡകാ**തി ഉസ്സന്നകിലേസാ അവൂപസന്തപരിളാഹാ നപുംസകാ; തേ പരിളാഹവേഗാഭിഭൂതാ യേന കേനചി സദ്ധിം മിത്തഭാവം പത്ഥേന്തി . **ഭിക്ഖുനിയോ**തി സമാനപബ്ബജ്ജാ ഇത്ഥിയോ; താഹി സദ്ധിം ഖിപ്പമേവ വിസ്സാസോ ഹോതി, തതോ സീലം ഭിജ്ജതി.

തത്ഥ വേസിയാനം കുലേസു കുലുപകോ ഹുത്വാ പിണ്ഡപാതചരിയാദീഹി വാ അപദിസിത്വാ സിനേഹസന്ഥവജാതേന ഹദയേന അഭിണ്ഹദസ്സനസല്ലാപകാമതായ താസം സന്തികം ഉപസങ്കമന്തോ "വേസിയാഗോചരോ"തി വുച്ചതി, സോ നചിരസ്സേവ "അസുകവേസിയാ സദ്ധിം ഗതോ"തി വത്തബ്ബതം പാപുണാതി. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ. സചേ പന വേസിയാദയോ സലാകഭത്താദീനി ദേന്തി, ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം ഗന്ത്വാ സദ്ധിംയേവ ഭുഞ്ജിത്വാ വാ ഗഹേത്വാ വാ ആഗന്തും വട്ടതി. ഗിലാനാ ഭിക്ഖുനിയോ ഓവദിതും വാ ധമ്മം വാ ദേസേതും ഉദ്ദേസപരിപുച്ഛാദീനി വാ ദാതും ഗച്ഛന്തേഹി ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം ഗന്തും വട്ടതി. യോ പന തഥാ ആഗന്ത്വാ മിത്തസന്ഥവവസേന ഗച്ഛതി, അയം അനാരാധകോ ഹോതി.

ഉച്ചാവചാനി കരണീയാനീതി മഹന്തഖുദ്ദകാനി കമ്മാനി. തത്ഥ ഘണ്ടിം പഹരിത്വാ സമഗ്ഗേന സങ്ഘേന സന്നിപതിത്വാ കത്തബ്ബാനി ചേതിയമഹാപാസാദപടിസങ്ഖരണാദീനി കമ്മാനി **ഉച്ചാനി** നാമ. ചീവരധോവനരജനാദീനി ഖന്ധകപരിയാപന്നാനി ച അഗ്ഗിസാലവത്താദീനി ആഭിസമാചാരികാനി **അവചാനി** നാമ. **തത്ഥ ന ദക്ഖോ ഹോതീ**തി തേസു കമ്മേസു ഛേകോ സുസിക്ഖിതോ ന ഹോതി. **ന അനലസോ**തി ഉട്ഠാനവീരിയസമ്പന്നോ ന ഹോതി; "ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ കമ്മം അത്ഥീ"തി സുത്വാ പഗേവ ഭത്തകിച്ചം കത്വാ ഗബ്ഭന്തരം പവിസിത്വാ യാവദത്ഥം സുപിത്വാ സായം നിക്ഖമതി. **തത്രുപായായാ**തി തേസു കമ്മേസു ഉപായഭൂതായ. **വീമംസായാ**തി ഠാനുപ്പത്തികവീമംസായ. "ഇദമേവം കത്തബ്ബം, ഇദമേവം ന കത്തബ്ബ"ന്തി തസ്മിംയേവ ഖണേ ഉപ്പന്നപഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ ന ഹോതി. **ന അലം കാതും ന അലം സംവിധാതു**ന്തി സഹത്ഥാപി കാതും സമത്ഥോ ന ഹോതി; "ഗണ്ഹഥ ഭന്തേ, ഗണ്ഹ ദഹര, ഗണ്ഹ സാമണേര, സചേ തുമ്ഹേ വാ ന കരിസ്സഥ, അമ്ഹേ വാ ന കരിസ്സാമ, കോ ദാനി ഇമം കരിസ്സതീ"തി ഏവം ഉസ്സാഹം ജനേത്വാ സംവിധാതും അഞ്ഞമഞ്ഞം കാരേതുമ്പി സമത്ഥോ ന ഹോതി. ഭിക്ഖൂഹി "കമ്മം കരിസ്സാമാ"തി വുത്തേ കിഞ്ചി രോഗം അപദിസതി, ഭിക്ഖൂനം കമ്മം കരോന്താനം സമീപേനേവ വിചരതി, സീസമേവ ദസ്സേതി, അയമ്പി അനാരാധകോ ഹോതി.

ന തിബ്ബച്ഛന്ദോ ഹോതീതി ബലവച്ഛന്ദോ ന ഹോതി. **ഉദ്ദേസേ**തി പാളിപരിയാപുണനേ. **പരിപുച്ഛായാ**തി അത്ഥസവനേ. **അധിസീലേ**തി പാതിമോക്ഖസീലേ. **അധിചിത്തേ**തി ലോകിയസമാധിഭാവനായ. **അധിപഞ്ഞായാ**തി ലോകുത്തരമഗ്ഗഭാവനായ.

സങ്കന്തോ ഹോതീതി ഇധാഗതോ ഹോതി. **തസ്സ സത്ഥുനോ**തി തസ്സ തിത്ഥായതനസാമികസ്സ. **തസ്സ ദിട്ഠിയാ**തി തസ്സ സന്തകായ ലദ്ധിയാ. ഇദാനി സായേവ ലദ്ധി യസ്മാ തസ്സ തിത്ഥകരസ്സ ഖമതി ചേവ രുച്ചതി ച "ഇദമേവ സച്ച"ന്തി ച ദള്ഹഗ്ഗാഹേന ഗഹിതാ; തസ്മാ തസ്സ ഖന്തി രുചി ആദായോതി വുച്ചതി. തേന വുത്തം - "തസ്സ ഖന്തിയാ തസ്സ രുചിയാ തസ്സ ആദായസ്സാ"തി. **അവണ്ണേ ഭഞ്ഞമാനേ**തി ഗരഹായ ഭഞ്ഞമാനായ. **അനഭിരദ്ധോ**തി അപരിപുണ്ണസങ്കപ്പോ; നോ പഗ്ഗഹിതചിത്തോ. **ഉദഗ്ഗോ**തി അബ്ഭുന്നതകായചിത്തോ. **ഇദം ഭിക്ഖവേ സങ്ഘാതനികം അഞ്ഞതിത്ഥിയപുബ്ബസ്സ**

അനാരാധനീയസ്മിന്തി ഭിക്ഖവേ യമിദം തസ്സ സത്ഥുനോ തസ്സേവ ച ലദ്ധിയാ അവണ്ണേ ഭഞ്ഞമാനേ "കിം ഇമേ പരം ഗരഹന്തീ"തി കായവചീവികാരനിബ്ബത്തകം അനത്തമനത്തം, ബുദ്ധാദീനഞ്ച അവണ്ണേ ഭഞ്ഞമാനേ അത്തമനത്തം, യഞ്ച തസ്സേവ സത്ഥുനോ തസ്സേവ ച ലദ്ധിയാ വണ്ണേ ഭഞ്ഞമാനേ അത്തമനത്തം, ബുദ്ധാദീനഞ്ച വണ്ണഭണനേ അനത്തമനത്തം, ഇദം അഞ്ഞതിത്ഥിയപുബ്ബസ്സ അനാരാധനീയസ്മിം സങ്ഘാതനികം, അനാരാധകേ പരിവാസവത്തം അപൂരകേ കമ്മേ ഇദം ലിങ്ഗം, ഇദം ലക്ഖണം, ഇദമചലപ്പമാണന്തി വുത്തം ഹോതി. **ഏവം അനാരാധകോ ഖോ ഭിക്ഖവേ അഞ്ഞതിത്ഥിയപുബ്ബോ ആഗതോ ന ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ**തി ഇതോ ഏകേനപി അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ന ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ. സുക്കപക്ഖേ സബ്ബം വുത്തവിപല്ലാസേന വേദിതബ്ബം.

ഏവം ആരാധകോ ഖോ ഭിക്ഖവേതി ഏവം നാതികാലേന ഗാമപ്പവേസനാ നാതിദിവാ പടിക്കമനം, ന വേസിയാദിഗോചരതാ, സബ്രഹ്മചാരീനം കിച്ചേസു ദക്ഖതാദി, ഉദ്ദേസാദീസു തിബ്ബച്ഛന്ദതാ, തിത്ഥിയാനം അവണ്ണഭണനേ അത്തമനതാ, ബുദ്ധാദീനം അവണ്ണഭണനേ അനത്തമനതാ, തിത്ഥിയാനം വണ്ണഭണനേ അനത്തമനതാ, ബുദ്ധാദീനം വണ്ണഭണനേ അത്തമനതാതി ഇമേസം അട്ഠന്നം തിത്ഥിയവത്താനം പരിപൂരണേന ആരാധകോ പരിതോസകോ ഭിക്ഖൂനം അഞ്ഞതിത്ഥിയപുബ്ബോ ആഗതോ ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ.

സചേ പന ഉപസമ്പദമാളകേപി ഏകം വത്തം ഭിന്ദതി, പുന ചത്താരോ മാസേ പരിവസിതബ്ബം. യഥാ പന ഭിന്നസിക്ഖായ സിക്ഖമാനായ പുന സിക്ഖാപദാനി ച സിക്ഖാസമ്മുതി ച ദിയ്യതി, ഏവം നയിമസ്സ കിഞ്ചി പുന ദാതബ്ബമത്ഥി. പുബ്ബേ ദിന്നപരിവാസോയേവ ഹി തസ്സ പരിവാസോ. തസ്മാ പുന ചത്താരോ മാസേ പരിവസിതബ്ബം. സചേ പരിവസന്തോ അന്തരാ അട്ഠ സമാപത്തിയോ നിബ്ബത്തേതി, ലോകിയധമ്മോ നാമ കുപ്പനസഭാവോ, ന ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ. ചത്താരോ മാസേ പൂരിതവത്തോവ ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ. സചേ പന പരിവസന്തോ ചത്താരി മഹാഭൂതാനി പരിഗ്ഗണ്ഹതി, ഉപാദാരൂപാനി പരിച്ഛിന്ദതി, നാമരൂപം വവത്ഥപേതി, തിലക്ഖണം ആരോപേത്വാ വിപസ്സനം ആരഭതി, ലോകിയധമ്മോ നാമ കുപ്പനസഭാവോ, നേവ ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ. സചേ പന വിപസ്സനം വഡ്ഢേത്വാ സോതാപത്തിമഗ്ഗം പടിലഭതി, പരിപുണ്ണംയേവ ഹോതി വത്തം. സമൂഹതാനി സബ്ബദിട്ഠിഗതാനി അബ്ബുള്ഹം വിചികിച്ഛാസല്ലം തംദിവസമേവ ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ. സചേപി തിത്ഥിയലിങ്ഗേ ഠിതോ സോതാപന്നോ ഹോതി, പരിവാസകിച്ചം നത്ഥി, തദഹേവ പബ്ബാജേത്വാ ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ.

ഉപജ്ഝായമൂലകം ചീവരം പരിയേസിതബ്ബന്തി ഉപജ്ഝായം ഇസ്സരം കത്വാ തസ്സ ചീവരം പരിയേസിതബ്ബം. പത്തമ്പി തഥേവ. തസ്മാ യദി ഉപജ്ഝായസ്സ പത്തചീവരം അത്ഥി, "ഇമസ്സ ദേഹീ"തി വത്തബ്ബോ. അഥ നത്ഥി, അഞ്ഞേ ദാതുകാമാ ഹോന്തി, തേഹിപി ഉപജ്ഝായസ്സേവ ദാതബ്ബം "ഇദം തുമ്ഹാകം കത്വാ ഇമസ്സ ദേഥാ"തി. കസ്മാ? തിത്ഥിയാ നാമ വിലോമാ ഹോന്തി "സങ്ഘേന മേ പത്തചീവരം ദിന്നം, കിം മയ്ഹം തുമ്ഹേസു ആയത്ത"ന്തി വത്വാ ഓവാദാനുസാസനിം ന കരേയ്യും, ഉപജ്ഝായേന പന ആയത്തജീവികത്താ തസ്സ വചനകരോ ഭവിസ്സതി. തേനസ്സ "ഉപജ്ഝായമൂലകം ചീവരം പരിയേസിതബ്ബ"ന്തി വുത്തം. **ഭണ്ഡുകമ്മായാ**തി കേസോരോപനത്ഥം. ഭണ്ഡുകമ്മകഥാ പരതോ ആഗമിസ്സതി.

അഗ്ഗികാതി അഗ്ഗിപരിചരണകാ. **ജടിലകാ**തി താപസാ. **ഏതേ ഭിക്ഖവേ കിരിയവാദിനോ**തി ഏതേ കിരിയം ന പടിബാഹന്തി, "അത്ഥി കമ്മം, അത്ഥി കമ്മവിപാകോ"തി ഏവംദിട്ഠികാ. സബ്ബബുദ്ധാ ഹി നേക്ഖമ്മപാരമിം പൂരയമാനാ ഏതദേവ പബ്ബജ്ജം പബ്ബജിത്വാ പൂരേസും, മയാപി തഥേവ പൂരിതാ, ന ഏതേസം സാസനേ പബ്ബജ്ജാ വിലോമാ, തസ്മാ ഉപസമ്പാദേതബ്ബാ, ന തേസം പരിവാസോ ദാതബ്ബോതി. **ഇമാഹം ഭിക്ഖവേ ഞാതീനം ആവേണികം പരിഹാരം ദമ്മീ**തി ഇമം അഹം തേസം പാടേക്കം ഓദിസ്സകം പരിഹാരം ദദാമി. കസ്മാ ഏവമാഹ? തേ ഹി തിത്ഥായതനേ പബ്ബജിതാപി സാസനസ്സ അവണ്ണകാമാ ന ഹോന്തി, അമ്ഹാകം ഞാതിസേട്ഠസ്സ സാസനന്തി വണ്ണവാദിനോവ ഹോന്തി, തസ്മാ ഏവമാഹാതി.

അഞ്ഞതിത്ഥിയപുബ്ബവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

പഞ്ചാബാധവത്ഥുകഥാ

൮൮. മഗധേസു പഞ്ച ആബാധാ ഉസ്സന്നാ ഹോന്തീതി മഗധനാമകേ ജനപദേ മനുസ്സാനഞ്ച അമനുസ്സാനഞ്ച പഞ്ച രോഗാ ഉസ്സന്നാ വുഡ്ഢിപ്പത്താ ഫാതിപ്പത്താ ഹോന്തി. ജീവകകോമാരഭച്ചകഥാ ചീവരക്ഖന്ധകേ ആവിഭവിസ്സതി. **ന ഭിക്ഖവേ പഞ്ചഹി ആബാധേഹി ഫുട്ഠോ പബ്ബാജേതബ്ബോ**തി യേ തേ കുട്ഠാദയോ പഞ്ച ആബാധാ ഉസ്സന്നാ, തേഹി ഫുട്ഠോ അഭിഭൂതോ ന പബ്ബാജേതബ്ബോ.

തത്ഥ **കുട്ഠ**ന്തി രത്തകുട്ഠം വാ ഹോതു കാളകുട്ഠം വാ, യംകിഞ്ചി കിടിഭദദ്ദുകച്ഛുആദിപ്പഭേദമ്പി സബ്ബം കുട്ഠമേവാതി വുത്തം. തഞ്ചേ നഖപിട്ഠിപ്പമാണമ്പി വഡ്ഢനകപക്ഖേ ഠിതം ഹോതി, ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. സചേ പന നിവാസനപാരുപനേഹി പകതിപടിച്ഛന്നേ ഠാനേ നഖപിട്ഠിപ്പമാണം അവഡ്ഢനകപക്ഖേ ഠിതം ഹോതി, വട്ടതി. മുഖേ പന ഹത്ഥപാദപിട്ഠേസു വാ സചേപി അവഡ്ഢനകപക്ഖേ ഠിതം നഖപിട്ഠിതോ ച ഖുദ്ദകതരമ്പി, ന വട്ടതിയേവാതി കുരുന്ദിയം വുത്തം. തികിച്ഛാപേത്വാ പബ്ബാജേന്തേനാപി പകതിവണ്ണേ ജാതേയേവ പബ്ബാജേതബ്ബോ. ഗോധാപിട്ഠിസദിസചുണ്ണഓകിരണകസരീരമ്പി പബ്ബാജേതും ന വട്ടതി.

ഗണ്ഡോതി മേദഗണ്ഡോ വാ ഹോതു അഞ്ഞോ വാ യോ കോചി കോലട്ഠിമത്തകോപി ചേ വഡ്ഢനകപക്ഖേ ഠിതോ ഗണ്ഡോ ഹോതി, ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. പടിച്ഛന്നട്ഠാനേ പന കോലട്ഠിമത്തേ അവഡ്ഢനകപക്ഖേ ഠിതോ വട്ടതി. മുഖാദികേ അപ്പടിച്ഛന്നട്ഠാനേ അവഡ്ഢനകപക്ഖേ ഠിതോപി ന വട്ടതി. തികിച്ഛാപേത്വാ പബ്ബാജേന്തേനാപി സരീരം സഞ്ഛവിം കാരേത്വാവ പബ്ബാജേതബ്ബോ. ഉണ്ണിഗണ്ഡാ നാമ ഹോന്തി ഗോഥനാ വിയ അങ്ഗുലികാ വിയ ച തത്ഥ തത്ഥ ലമ്ബന്തി, ഏതേപി ഗണ്ഡായേവ. തേസു സതി പബ്ബാജേതും ന വട്ടതി. ദഹരകാലേ ഖീരപിളകാ യോബ്ബനകാലേ ച മുഖേ ഖരപിളകാ നാമ ഹോന്തി, മഹല്ലകകാലേ നസ്സന്തി, ന താ ഗണ്ഡസങ്ഖ്യം ഗച്ഛന്തി, താസു സതി പബ്ബാജേതും വട്ടതി. അഞ്ഞേ പന സരീരേ ഖരപിളകാ നാമ അപരാ പദുമകണ്ണികാ നാമ ഹോന്തി, അഞ്ഞാ സാസപബീജകാ നാമ സാസപമത്താ ഏവ സകലസരീരം ഫരന്തി, താ സബ്ബാ കുട്ഠജാതികാ ഏവ. താസു സതി ന പബ്ബാജേതബ്ബോ.

കിലാസോതി ന ഭിജ്ജനകം ന പഗ്ഘരണകം പദുമപുണ്ഡരീകപത്തവണ്ണം കുട്ഠം, യേന ഗുന്നം വിയ സബലം സരീരം ഹോതി, തസ്മിം കുട്ഠേ വുത്തനയേനേവ വിനിച്ഛയോ വേദിതബ്ബോ. **സോസോ**തി സോസബ്യാധി; തസ്മിം സതി ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. **അപമാരോ**തി പിത്തുമ്മാരോ വാ യക്ഖുമ്മാരോ വാ; തത്ഥ പുബ്ബവേരികേന അമനുസ്സേന ഗഹിതോ ദുത്തികിച്ഛോ ഹോതി. അപ്പമത്തകേപി പന അപമാരേ സതി ന പബ്ബാജേതബ്ബോ.

പഞ്ചാബാധവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

രാജഭടവത്ഥുകഥാ

൯൦. രാജഭടവത്ഥുസ്മിം - **പച്ചന്തം ഉച്ചിനഥാ**തി പച്ചന്തം വഡ്ഢേഥ. ചോരേ പലാപേത്വാ ചോരഭയേന വുട്ഠിതേ ഗാമേ ആവാസാപേത്വാ ആരക്ഖം ദത്വാ കസികമ്മാദീനി പവത്താപേഥാതി വുത്തം ഹോതി. രാജാ പന സോതാപന്നത്താ "ചോരേ ഘാതേഥ, ഹനഥാ"തി ന ആണാപേതി. **ഉപജ്ഝായസ്സ ദേവ സീസം ഛിന്ദിതബ്ബ**ന്തിആദി സബ്ബം "പബ്ബജ്ജായ ഉപജ്ഝായോ സേട്ഠോ, തതോ ആചരിയോ, തതോ ഗണോ"തി ചിന്തേത്വാ ഇദം വോഹാരേ അട്ഠവിനിച്ഛയേ ആഗതന്തി ആഹംസു. **ന ഭിക്ഖവേ രാജഭടോ പബ്ബാജേതബ്ബോ**തി ഏത്ഥ അമച്ചോ വാ ഹോതു മഹാമത്തോ വാ സേവകോ വാ കിഞ്ചി ഠാനന്തരം പത്തോ വാ അപ്പത്തോ വാ, യോ കോചി രഞ്ഞോ ഭത്തവേതനഭടോ, സബ്ബോ രാജഭടോതി സങ്ഖ്യം ഗച്ഛതി, സോ ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. തസ്സ പന പുത്തനത്തഭാതുകാ യേ

രാജതോ ഭത്തവേതനം ന ഗണ്ഹന്തി, തേ പബ്ബാജേതും വട്ടതി. യോ പന രാജതോ ലദ്ധം നിബദ്ധഭോഗം വാ മാസസംവച്ഛരപരിബ്ബയം വാ രഞ്ഞോയേവ നിയ്യാതേതി, പുത്തഭാതുകേ വാ തം ഠാനം സമ്പടിച്ഛാപേത്വാ രാജാനം "ന ദാനാഹം ദേവസ്സ ഭടോ"തി ആപുച്ഛതി, യേന വാ യം കമ്മകാരണാ വേതനം ഗഹിതം, തം കമ്മം കതം ഹോതി, യോ വാ പബ്ബജസ്സൂതി രഞ്ഞാ അനുഞ്ഞാതോ ഹോതി, തമ്പി പബ്ബാജേതും വട്ടതി.

രാജഭടവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

ചോരവത്ഥുകഥാ

൯൦. ചോരവത്ഥൂസു - **മനുസ്സാ പസ്സിത്വാ**തി യേഹി ഗിഹികാലേ ദിട്ഠപുബ്ബോ യേ ച "അയം സോ"തി അഞ്ഞേസം സുണന്തി, തേ പസ്സിത്വാ ഉബ്ബിജ്ജന്തിപി...പേ... ദ്വാരമ്പി ഥകേന്തി. യേ പന ന ജാനന്തി, തേസം ഘരേസു ഭിക്ഖം ലഭതി. **ന ഭിക്ഖവേ**തി ഭഗവാ സയം ധമ്മസ്സാമീ, തസ്മാ ആയതിം അകരണത്ഥായ ഭിക്ഖൂനം സിക്ഖാപദം പഞ്ഞപേന്തോ ഏവമാഹ. തത്ഥ ധജം ബന്ധിത്വാ വിയ വിചരതീതി **ധജബന്ധോ**. മൂലദേവാദയോ വിയ ലോകേ പാകടോതി വുത്തം ഹോതി. തസ്മാ യോ ഗാമഘാതം വാ പന്ഥദുഹനം വാ നഗരേ സന്ധിച്ഛേദാദികമ്മം വാ കരോന്തോ വിചരതി, പഞ്ഞായതി ച "അസുകോ നാമ ഇദം ഇദം കരോതീ"തി, സോ ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. യോ പന രാജപുത്തോ രജ്ജം പത്ഥേന്തോ ഗാമഘാതാദീനി കരോതി, സോ പബ്ബാജേതബ്ബോ. രാജാനോ ഹി തസ്മിം പബ്ബജിതേ തുസ്സന്തി, സചേ പന ന തുസ്സന്തി, ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. പുബ്ബേ മഹാജനേ പാകടോ ചോരോ പച്ഛാ ചോരകമ്മം പഹായ പഞ്ചസീലാദീനി സമാദിയതി, തഞ്ചേ മനുസ്സാ ഏവം ജാനന്തി, പബ്ബാജേതബ്ബോ. യേ പന അമ്ബലബുജാദിചോരകാ സന്ധിച്ഛേദാദിചോരാ ഏവ വാ അദിസ്സമാനാ ഥേയ്യം കരോന്തി, പച്ഛാപി ഇമിനാ നാമ ഇദം കതന്തി ന പഞ്ഞായന്തി, തേപി പബ്ബാജേതും വട്ടതി.

൯൧. കാരം ഭിന്ദിത്വാതി അട്ടബന്ധനാദിം ഭിന്ദിത്വാ. **അഭയൂവരാ**തി ഏത്ഥ ഭയേന ഉപരമന്തീതി ഭയൂവരാ, ഏതേ പന ലദ്ധാഭയത്താ ന ഭയൂവരാതി **അഭയൂവരാ;** പകാരസ്സ ചേത്ഥ വകാരോ കതോതി വേദിതബ്ബോ. **ന ഭിക്ഖവേ കാരഭേദകോ പബ്ബാജേതബ്ബോ**തി കാരോ വുച്ചതി ബന്ധനാഗാരം. ഇധ പന അന്ദുബന്ധനം വാ ഹോതു സങ്ഖലികബന്ധനം വാ രജ്ജുബന്ധനം വാ ഗാമബന്ധനം വാ നിഗമബന്ധനം വാ നഗരബന്ധനം വാ പുരിസഗുത്തി വാ ജനപദബന്ധനം വാ ദീപബന്ധനം വാ, യോ ഏതേസു യംകിഞ്ചി ബന്ധനം ഭിന്ദിത്വാ വാ ഛിന്ദിത്വാ വാ മുഞ്ചിത്വാ വാ വിവരിത്വാ വാ പസ്സമാനാനം വാ അപസ്സമാനാനം വാ പലായതി, സോ കാരഭേദകോതി സങ്ഖ്യം ഗച്ഛതി. തസ്മാ ഈദിസോ കാരഭേദകോ ചോരോ ദീപബന്ധനം ഭിന്ദിത്വാ ദീപന്തരം ഗതോപി ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. യോ പന ന ചോരോ, കേവലം ഹത്ഥകമ്മം അകരോന്തോ "ഏവം നോ അപലായന്തോ കരിസ്സതീ"തി രാജയുത്താദീഹി ബദ്ധോ, സോ കാരം ഭിന്ദിത്വാ പലാതോപി പബ്ബാജേതബ്ബോ. യോ പന ഗാമനിഗമപട്ടനാദീനി കേണിയാ ഗഹേത്വാ തം അസമ്പാദേന്തോ ബന്ധനാഗാരം പവേസിതോ ഹോതി, സോ പലായിത്വാ ആഗതോ ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. യോപി കസികമ്മാദീഹി ധനം സമ്പാദേത്വാ ജീവന്തോ "നിധാനം ഇമിനാ ലദ്ധ"ന്തി പേസുഞ്ഞം ഉപസംഹരിത്വാ കേനചി ബന്ധാപിതോ ഹോതി, തം തത്ഥേവ പബ്ബാജേതും ന വട്ടതി, പലായിത്വാ ഗതം പന ഗതട്ഠാനേ പബ്ബാജേതും വട്ടതി.

൯൨. ന ഭിക്ഖവേ ലിഖിതകോതി ഏത്ഥ **ലിഖിതകോ** നാമ ന കേവലം "യത്ഥ പസ്സതി തത്ഥ ഹന്തബ്ബോ"തി, അഥ ഖോ യോ കോചി ചോരികം വാ അഞ്ഞം വാ ഗരും രാജാപരാധം കത്വാ പലാതോ, രാജാ ച നം പണ്ണേ വാ പോത്ഥകേ വാ "ഇത്ഥന്നാമോ യത്ഥ ദിസ്സതി, തത്ഥ ഗഹേത്വാ മാരേതബ്ബോ"തി വാ "ഹത്ഥപാദാനിസ്സ ഛിന്ദിതബ്ബാനീ"തി വാ "ഏത്തകം നാമ ദണ്ഡം ആഹരാപേതബ്ബോ"തി വാ ലിഖാപേതി, അയം **ലിഖിതകോ** നാമ, സോ ന പബ്ബാജേതബ്ബോ.

൯൩. കസാഹതോ കതദണ്ഡകമ്മോതി ഏത്ഥ യോ വചനപേസനാദീനി അകരോന്തോ ഹഞ്ഞതി, ന സോ കതദണ്ഡകമ്മോ. യോ പന കേണിയാ വാ അഞ്ഞഥാ വാ കിഞ്ചി ഗഹേത്വാ ഖാദിത്വാ പുന ദാതും അസക്കോന്തോ "അയമേവ തേ ദണ്ഡോ ഹോതൂ"തി

കസാഹി ഹഞ്ഞതി, അയം കസാഹതോ കതദണ്ഡകമ്മോ. സോ ച കസാഹി വാ ഹതോ ഹോതു അദ്ധദണ്ഡകാദീനം വാ അഞ്ഞതരേന, യാവ അല്ലവണോ ഹോതി, താവ ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. വണേ പന പാകതികേ കത്വാ പബ്ബാജേതബ്ബോ. സചേ പന ജാണൂഹി വാ കപ്പരേഹി വാ നാളികേരപാസാണാദീഹി വാ ഘാതേത്വാ മുത്തോ ഹോതി, സരീരേ ചസ്സ ഗണ്ഠിയോ പഞ്ഞായന്തി, ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. ഫാസുകം കത്വാ ഏവ ഗണ്ഠീസു സന്നിസിന്നാസു പബ്ബാജേതബ്ബോ.

൯൪. **ലക്ഖണാഹതോ കതദണ്ഡകമ്മോ**തി ഏത്ഥ കതദണ്ഡകമ്മഭാവോ പുരിമനയേനേവ വേദിതബ്ബോ. യസ്സ പന നലാടേ വാ ഊരുആദീസു വാ തത്തേന ലോഹേന ലക്ഖണം ആഹതം ഹോതി, സോ സചേ ഭുജിസ്സോ യാവ അല്ലവണോ ഹോതി, താവ ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. സചേപിസ്സ വണാ രുള്ഹാ ഹോന്തി, ഛവിയാ സമപരിച്ഛേദാ, ലക്ഖണം ന പഞ്ഞായതി, തിമണ്ഡലവത്ഥസ്സ ഉത്തരാസങ്ഗേ കതേ പടിച്ഛന്നോകാസേ ചേ ഹോതി, പബ്ബാജേതും വട്ടതി, അപ്പടിച്ഛന്നോകാസേ ചേ ന വട്ടതി.

ചോരവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

ഇണായികവത്ഥുകഥാ

൯൫. **ന ഭിക്ഖവേ ഇണായികോ**തി ഏത്ഥ **ഇണായികോ** നാമ യസ്സ പിതിപിതാമഹേഹി വാ ഇണം ഗഹിതം ഹോതി, സയം വാ ഇണം ഗഹിതം ഹോതി, യം വാ ആഠപേത്വാ മാതാപിതൂഹി കിഞ്ചി ഗഹിതം ഹോതി, സോ തം ഇണം പരേസം ധാരേതീതി ഇണായികോ. യം പന അഞ്ഞേ ഞാതകാ ആഠപേത്വാ കിഞ്ചി ഗണ്ഹന്തി, സോ ന ഇണായികോ. ന ഹി തേ തം ആഠപേതും ഇസ്സരാ, തസ്മാ തം പബ്ബാജേതും വട്ടതി, ഇതരം ന വട്ടതി. സചേ പനസ്സ ഞാതിസാലോഹിതാ "മയം ദസ്സാമ, പബ്ബാജേഥ ന"ന്തി ഇണം അത്തനോ ഭാരം കരോന്തി, അഞ്ഞോ വാ കോചി തസ്സ ആചാരസമ്പത്തിം ദിസ്വാ "പബ്ബാജേഥ നം, അഹം ഇണം ദസ്സാമീ"തി വദതി, പബ്ബാജേതും വട്ടതി. തേസു അസതി ഭിക്ഖുനാ തഥാരൂപസ്സ ഉപട്ഠാകസ്സാപി ആരോചേതബ്ബം "സഹേതുകോ സത്തോ ഇണപലിബോധേന ന പബ്ബജതീ"തി. സചേ സോ പടിപജ്ജതി, പബ്ബാജേതബ്ബോ. സചേപി അത്തനോ കപ്പിയഭണ്ഡം അത്ഥി, "ഏതം ദസ്സാമീ"തി പബ്ബാജേതബ്ബോ. സചേ പന നേവ ഞാതകാദയോ പടിപജ്ജന്തി, ന അത്തനോ ധനം അത്ഥി, "പബ്ബാജേത്വാ ഭിക്ഖായ ചരിത്വാ മോചേസ്സാമീ"തി പബ്ബാജേതും ന വട്ടതി. സചേ പബ്ബാജേതി ദുക്കടം. പലാതോപി ആനേത്വാ ദാതബ്ബോ. നോ ചേ ദേതി, സബ്ബം ഇണം ഗീവാ ഹോതി. അജാനിത്വാ പബ്ബാജയതോ അനാപത്തി. പസ്സന്തേന പന ആനേത്വാ ഇണസാമികാനം ദസ്സേതബ്ബോ. അപസ്സന്തസ്സ ഗീവാ ന ഹോതി.

സചേ ഇണായികോ അഞ്ഞം ദേസം ഗന്ത്വാ പുച്ഛിയമാനോപി "നാഹം കസ്സചി കിഞ്ചി ധാരേമീ"തി വത്വാ പബ്ബജതി, ഇണസാമികോ ച തം പരിയേസന്തോ തത്ഥ ഗച്ഛതി, ദഹരോ തം ദിസ്വാ പലായതി, സോ ച ഥേരം ഉപസങ്കമിത്വാ "അയം ഭന്തേ കേന പബ്ബാജിതോ, മമ ഏത്തകം നാമ ധനം ഗഹേത്വാ പലാതോ"തി വദതി, ഥേരേന വത്തബ്ബം "മയാ ഉപാസക 'അണണോ അഹ'ന്തി വദന്തോ പബ്ബാജിതോ, കിം ദാനി കരോമി, പസ്സ മേ പത്തചീവരമത്ത"ന്തി അയം തത്ഥ സാമീചി. പലാതേ പന ഗീവാ ന ഹോതി.

സചേ പന നം ഥേരസ്സ സമ്മുഖാവ ദിസ്വാ "അയം മമ ഇണായികോ"തി വദതി, "തവ ഇണായികം ത്വമേവ ജാനാഹീ"തി വത്തബ്ബോ. ഏവമ്പി ഗീവാ ന ഹോതി. സചേപി സോ "പബ്ബജിതോ അയം ഇദാനി കുഹിം ഗമിസ്സതീ"തി വദതി, ഥേരേന "ത്വംയേവ ജാനാഹീ"തി വത്തബ്ബോ. ഏവമ്പിസ്സ പലാതേ ഗീവാ ന ഹോതി. സചേ പന ഥേരോ "കുഹിം ദാനി അയം ഗമിസ്സതി, ഇധേവ അച്ഛതൂ"തി വദതി, സോ ചേ പലായതി, ഗീവാ ഹോതി. സചേ സോ സഹേതുകസത്തോ ഹോതി വത്തസമ്പന്നോ, ഥേരേന "ഈദിസോ അയ"ന്തി വത്തബ്ബം. ഇണസാമികോ ചേ "സാധൂ"തി വിസ്സജ്ജേതി, ഇച്ചേതം കുസലം. സചേ പന "ഉപഡ്ഢുപഡ്ഢം ദേഥാ"തി വദതി, ദാതബ്ബം. അപരേന സമയേന അതിആരാധകോ ഹോതി, "സബ്ബം ദേഥാ"തി വുത്തേപി ദാതബ്ബമേവ. സചേ പന ഉദ്ദേസപരിപുച്ഛാദീസു

കുസലോ ഹോതി ബഹൂപകാരോ ഭിക്ഖൂനം, ഭിക്ഖാചാരവത്തേന പരിയേസിത്വാപി ഇണം ദാതബ്ബമേവാതി.

ഇണായികവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

ദാസവത്ഥുകഥാ

൯൭. ന ഭിക്ഖവേ ദാസോതി എത്ഥ ചത്താരോ ദാസാ - അന്തോജാതോ, ധനക്കീതോ, കരമരാനീതോ, സാമം ദാസബ്യം ഉപഗതോതി. തത്ഥ അന്തോജാതോ നാമ ജാതിദാസോ ഘരദാസിയാ പുത്തോ. ധനക്കീതോ നാമ മാതാപിതൂനം സന്തികാ പുത്തോ വാ സാമികാനം സന്തികാ ദാസോ വാ ധനം ദത്വാ ദാസചാരിത്തം ആരോപേത്വാ കീതോ. എതേ ദ്വേപി ന പബ്ബാജേതബ്ബാ. പബ്ബാജേന്തേന തത്ഥ തത്ഥ ചാരിത്തവസേന അദാസം കത്വാ പബ്ബാജേതബ്ബാ.

കരമരാനീതോ നാമ തിരോരട്ഠം വിലോപം വാ കത്വാ ഉപലാപേത്വാ വാ തിരോരട്ഠതോ ഭുജിസ്സമാനുസകാനി ആഹരന്തി, അന്തോരട്ഠേയേവ വാ കതാപരാധം കിഞ്ചി ഗാമം രാജാ "വിലുമ്പഥാ"തി ആണാപേതി, തതോ മാനുസകാനിപി ആഹരന്തി. തത്ഥ സബ്ബേ പുരിസാ ദാസാ, ഇത്ഥിയോ ദാസിയോ. എവരൂപോ കരമരാനീതോ ദാസോ യേഹി ആനീതോ, തേസം സന്തികേ വസന്തോ വാ ബന്ധനാഗാരേ ബദ്ധോ വാ പുരിസേഹി രക്ഖിയമാനോ വാ ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. പലായിത്വാ പന ഗതോ, ഗതട്ഠാനേ പബ്ബാജേതബ്ബോ. രഞ്ഞാ തുട്ഠേന "കരമരാനീതകേ മുഞ്ചഥാ"തി വത്വാ വാ സബ്ബസാധാരണേന വാ നയേന ബന്ധനാ മോക്ഖേ കതേ പബ്ബാജേതബ്ബോവ.

സാമം ദാസബ്യം ഉപഗതോ നാമ ജീവിതഹേതു വാ ആരക്ഖഹേതു വാ "അഹം തേ ദാസോ"തി സയമേവ ദാസഭാവം ഉപഗതോ. രാജൂനം ഹത്ഥിഅസ്സഗോമഹിംസഗോപകാദയോ വിയ, താദിസോ ദാസോ ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. രഞ്ഞോ വണ്ണദാസീനം പുത്താ ഹോന്തി അമച്ചപുത്തസദിസാ, തേപി ന പബ്ബാജേതബ്ബാ. ഭുജിസ്സിത്ഥിയോ അസംയതാ വണ്ണദാസീഹി സദ്ധിം വിചരന്തി, താസം പുത്തേ പബ്ബാജേതും വട്ടതി. സചേ സയമേവ പണ്ണം ആരോപേന്തി, ന വട്ടതി. ഭടിപുത്തകഗണാദീനം ദാസാപി തേഹി അദിന്നാ ന പബ്ബാജേതബ്ബാ. വിഹാരേസു രാജൂഹി ആരാമികദാസാ നാമ ദിന്നാ ഹോന്തി, തേപി പബ്ബാജേതും ന വട്ടതി. ഭുജിസ്സേ പന കത്വാ പബ്ബാജേതും വട്ടതി. മഹാപച്ചരിയം "അന്തോജാതധനക്കീതകേ ആനേത്വാ ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ ആരാമികേ ദേമാതി ദേന്തി, തക്കം സീസേ ആസിത്തകസദിസാവ ഹോന്തി, തേ പബ്ബാജേതും വട്ടതീ"തി വുത്തം. കുരുന്ദിയം പന "ആരാമികം ദേമാതി കപ്പിയവോഹാരേന ദേന്തി, യേന കേനചി വോഹാരേന ദിന്നോ ഹോതു, നേവ പബ്ബാജേതബ്ബോ"തി വുത്തം. ദുഗ്ഗതമനുസ്സാ സങ്ഘം നിസ്സായ ജീവിസ്സാമാതി വിഹാരേ കപ്പിയകാരകാ ഹോന്തി, എതേപി പബ്ബാജേതും വട്ടതി. യസ്സ മാതാപിതരോ ദാസാ, മാതാ എവ വാ ദാസീ, പിതാ അദാസോ, തം പബ്ബാജേതും ന വട്ടതി. യസ്സ പന മാതാ അദാസീ, പിതാ ദാസോ, തം പബ്ബാജേതും വട്ടതി. ഭിക്ഖുസ്സ ഞാതകാ വാ ഉപട്ഠാകാ വാ ദാസം ദേന്തി "ഇമം പബ്ബാജേഥ, തുമ്ഹാകം വേയ്യാവച്ചം കരിസ്സതീ"തി അത്തനോവാസ്സ ദാസോ അത്ഥി, ഭുജിസ്സോ കതോവ പബ്ബാജേതബ്ബോ. സാമികാ ദാസം ദേന്തി "ഇമം പബ്ബാജേഥ, സചേ അഭിരമിസ്സതി, അദാസോ വിബ്ഭമിസ്സതി ചേ, അമ്ഹാകം ദാസോവ ഭവിസ്സതീതി അയം താവകാലികോ നാമ, തം പബ്ബാജേതും ന വട്ടതീ"തി കുരുന്ദിയം വുത്തം. നിസ്സാമികദാസോ ഹോതി, സോപി ഭുജിസ്സോ കതോവ പബ്ബാജേതബ്ബോ. അജാനന്തോ പബ്ബാജേത്വാ വാ ഉപസമ്പാദേത്വാ വാ പച്ഛാ ജാനാതി, ഭുജിസ്സം കാതുമേവ വട്ടതി.

ഇമസ്സ ച അത്ഥസ്സ പകാസനത്ഥം ഇദം വത്ഥും വദന്തി - എകാ കിര കുലദാസീ എകേന സദ്ധിം അനുരാധപുരാ പലായിത്വാ രോഹണേ വസമാനാ പുത്തം പടിലഭി, സോ പബ്ബജിത്വാ ഉപസമ്പന്നകാലേ ലജ്ജീ കുക്കുച്ചകോ അഹോസി. അഥേകദിവസം മാതരം പുച്ഛി - "കിം ഉപാസികേ തുമ്ഹാകം ഭാതാ വാ ഭഗിനീ വാ നത്ഥി, ന കഞ്ചി ഞാതകം പസ്സാമീ"തി. "താത, അഹം അനുരാധപുരേ കുലദാസീ, തവ പിതരാ സദ്ധിം പലായിത്വാ ഇധ വസാമീ"തി. സീലവാ ഭിക്ഖു "അസുദ്ധാ കിര മേ പബ്ബജ്ജാ"തി സംവേഗം ലഭിത്വാ

മാതരം തസ്സ കുലസ്സ നാമഗോത്തം പുച്ഛിത്വാ അനുരാധപുരം ആഗമ്മ തസ്സ കുലസ്സ ഘരദ്വാരേ അട്ഠാസി. "അതിച്ഛഥ ഭന്തേ"തി വുത്തേപി നാതിക്കമി, തേ ആഗന്ത്വാ "കിം ഭന്തേ"തി പുച്ഛിംസു. "തുമ്ഹാകം ഇത്ഥന്നാമാ ദാസീ പലാതാ അത്ഥീ"തി? അത്ഥി ഭന്തേ. അഹം തസ്സാ പുത്തോ, സചേ മം തുമ്ഹേ അനുജാനാഥ, പബ്ബജ്ജം ലഭാമി, തുമ്ഹേ മയ്ഹം സാമികാതി . തേ ഹട്ഠതുട്ഠാ ഹുത്വാ "സുദ്ധാ ഭന്തേ തുമ്ഹാകം പബ്ബജ്ജാ"തി തം ഭുജിസ്സം കത്വാ മഹാവിഹാരേ വസാപേസും ചതൂഹി പച്ചയേഹി പടിജഗ്ഗന്താ. ഥേരോ തം കുലം നിസ്സായ വസമാനോയേവ അരഹത്തം പാപുണീതി.

ദാസവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

കമ്മാരഭണ്ഡുവത്ഥാദികഥാ

൯൯-൯. കമ്മാരഭണ്ഡൂതി തുലാധാരമുണ്ഡകോ സുവണ്ണകാരപുത്തോ, പഞ്ചസിഖോ തരുണദാരകോതി വുത്തം ഹോതി. **സങ്ഘം അപലോകേതും ഭണ്ഡുകമ്മായാ**തി സങ്ഘം ഭണ്ഡുകമ്മത്ഥായ ആപുച്ഛിതും അനുജാനാമീതി അത്ഥോ. തത്രായം ആപുച്ഛനവിധി - സീമാപരിയാപന്നേ ഭിക്ഖൂ സന്നിപാതേത്വാ പബ്ബജ്ജാപേക്ഖം തത്ഥ നേത്വാ "സങ്ഘം ഭന്തേ ഇമസ്സ ദാരകസ്സ ഭണ്ഡുകമ്മം ആപുച്ഛാമീ"തി തിക്ഖത്തും വാ ദ്വിക്ഖത്തും വാ സകിം വാ വത്തബ്ബം. ഏത്ഥ ച "ഇമസ്സ ദാരകസ്സ ഭണ്ഡുകമ്മം ആപുച്ഛാമീ"തിപി "ഇമസ്സ സമണകരണം ആപുച്ഛാമീ"തിപി "ഇമസ്സ പബ്ബാജനം ആപുച്ഛാമീ"തിപി "അയം സമണോ ഹോതുകാമോ"തിപി "അയം പബ്ബജിതുകാമോ"തിപി വത്തും വട്ടതിയേവ.

സചേ സഭാഗട്ഠാനം ഹോതി, ദസ വാ വീസം വാ തിംസം വാ ഭിക്ഖൂ വസന്തീതി പരിച്ഛേദോ പഞ്ഞായതി, തേസം ഠിതോകാസം വാ നിസിന്നോകാസം വാ ഗന്ത്വാപി പുരിമനയേനേവ ആപുച്ഛിതബ്ബം. പബ്ബജ്ജാപേക്ഖം വിനാവ ദഹരഭിക്ഖൂ വാ സാമണേരേ വാ പേസേത്വാപി "ഏകോ ഭന്തേ പബ്ബജ്ജാപേക്ഖോ അത്ഥി തസ്സ ഭണ്ഡുകമ്മം ആപുച്ഛാമാ"തിആദിനാ നയേന ആപുച്ഛാപേതും വട്ടതി.

സചേ കേചി ഭിക്ഖൂ സേനാസനം വാ ഗുമ്ബാദീനി വാ പവിസിത്വാ നിദ്ദായന്തി വാ സമണധമ്മം വാ കരോന്തി, ആപുച്ഛകാ ച പരിയേസന്താപി അദിസ്വാ "സബ്ബേ ആപുച്ഛിതാ അമ്ഹേഹീ"തി സഞ്ഞിനോ ഹോന്തി, പബ്ബജ്ജാ നാമ ലഹുകം കമ്മം, തസ്മാ പബ്ബജിതോ സുപബ്ബജിതോവ പബ്ബാജേന്തസ്സാപി അനാപത്തി.

സചേ പന മഹാവിഹാരോ ഹോതി അനേകഭിക്ഖുസഹസ്സാവാസോ, സബ്ബേ ഭിക്ഖൂ സന്നിപാതേതുമ്പി ദുക്കരം, പഗേവ പടിപാടിയാ ആപുച്ഛിതും, ഖണ്ഡസീമായം വാ ഠത്വാ നദീസമുദ്ദാദീനി വാ ഗന്ത്വാ പബ്ബാജേതബ്ബോ. യോ പന നവമുണ്ഡോ വാ ഹോതി വിബ്ഭന്തകോ വാ നിഗണ്ഠാദീസു അഞ്ഞതരോ വാ ദ്വങ്ഗുലകേസോ വാ ഊനദ്വങ്ഗുലകേസോ വാ, തസ്സ കേസച്ഛേദനകിച്ചം നത്ഥി, തസ്മാ ഭണ്ഡുകമ്മം അനാപുച്ഛിത്വാപി താദിസം പബ്ബാജേതും വട്ടതി. ദ്വങ്ഗുലാതിരിത്തകേസോ പന യോ ഹോതി അന്തമസോ ഏകസിഖാമത്തധരോപി, സോ ഭണ്ഡുകമ്മം ആപുച്ഛിത്വാവ പബ്ബാജേതബ്ബോ. **ഉപാലിവത്ഥു** മഹാവിഭങ്ഗേ വുത്തനയമേവ.

൱൦. അഹിവാതകരോഗേനാതി മാരിബ്യാധിനാ; യത്ര ഹി സോ രോഗോ ഉപ്പജ്ജതി, തം കുലം ദ്വിപദചതുപ്പദം സബ്ബം നസ്സതി, യോ ഭിത്തിം വാ ഛദനം വാ ഭിന്ദിത്വാ പലായതി, തിരോഗാമാദിഗതോ വാ ഹോതി, സോ മുച്ചതി. തഥാ ചേത്ഥ പിതാപുത്താ മുച്ചിംസു. തേന വുത്തം - "പിതാപുത്തകാ സേസാ ഹോന്തീ"തി.

കാകുഡ്ഡേപകന്തി യോ വാമഹത്ഥേന ലേഡ്ഡും ഗഹേത്വാ നിസിന്നോ സക്കോതി ആഗതാഗതേ കാകേ ഉഡ്ഡാപേത്വാ പുരതോ നിക്ഖിത്തം ഭത്തം ഭുഞ്ജിതും, അയം കാകുഡ്ഡേപകോ നാമ, തം പബ്ബാജേതും വട്ടതി.

൱൨. ഇത്തരോതി അപ്പമത്തകോ; കതിപാഹമേവ വാസോ ഭവിസ്സതീതി അത്ഥോ.

൭൩. ഓഗണേനാതി പരിഹീനഗണേന; അപ്പമത്തകേന ഭിക്ഖുസങ്ഘേനാതി അത്ഥോ. **അബ്യത്തേന യാവജീവന്തി** ഏത്ഥ സചായം വുഡ്ഢതരം ആചരിയം ന ലഭതി, ഉപസമ്പദായ സട്ഠിവസ്സോ വാ സത്തതിവസ്സോ വാ ഹോതു, നവകതരസ്സാപി ബ്യത്തസ്സ സന്തികേ ഉക്കുടികം നിസീദിത്വാ അഞ്ജലിം പഗ്ഗഹേത്വാ "ആചരിയോ മേ ആവുസോ ഹോഹി, ആയസ്മതോ നിസ്സായ വച്ഛാമീ"തി ഏവം തിക്ഖത്തും വത്വാ നിസ്സയോ ഗഹേതബ്ബോവ. ഗാമപ്പവേസനം ആപുച്ഛന്തേനാപി ഉക്കുടികം നിസീദിത്വാ അഞ്ജലിം പഗ്ഗഹേത്വാ ഗാമപ്പവേസനം ആപുച്ഛാമി ആചരിയാ"തി വത്തബ്ബം. ഏസ നയോ സബ്ബആപുച്ഛനേസു. പഞ്ചകഛക്കേസു ചേത്ഥ യത്തകം സുതം നിസ്സയമുത്തകസ്സ ഇച്ഛിതബ്ബം, തം ഭിക്ഖുനോവാദകവണ്ണനായം വുത്തം. തസ്സ നത്ഥിതായ ച **അപ്പസ്സുതോ;** അത്ഥിതായ ച **ബഹുസ്സുതോ**തി വേദിതബ്ബോ. സേസം വുത്തനയേനേവ.

കമ്മാരഭണ്ഡുവത്ഥാദികഥാ നിട്ഠിതാ.

രാഹുലവത്ഥുകഥാ

൭൪. യേന കപിലവത്ഥു തേന ചാരികം പക്കാമീതി ഏത്ഥ അയം അനുപുബ്ബികഥാ. സുദ്ധോദനമഹാരാജാ കിര ബോധിസത്തസ്സ അഭിനിക്ഖമനദിവസതോ പട്ഠായ "മമ പുത്തോ ബുദ്ധോ ഭവിസ്സാമീതി നിക്ഖന്തോ, ജാതോ നു ഖോ ബുദ്ധോ"തി പവത്തിസവനത്ഥം ഓഹിതസോതോവ വിഹരതി. സോ ഭഗവതോ പധാനചരിയഞ്ച സമ്ബോധിഞ്ച ധമ്മചക്കപ്പവത്തനാദീനി ച സുണന്തോ "ഇദാനി കിര മേ പുത്തോ രാജഗഹം ഉപനിസ്സായ വിഹരതീ"തി സുത്വാ ഏകം അമച്ചം ആണാപേസി - "അഹം താത വുഡ്ഢോ മഹല്ലകോ, സാധു മേ ജീവന്തസ്സേവ പുത്തം ദസ്സേഹീ"തി. സോ "സാധൂ"തി പടിസ്സുണിത്വാ പുരിസസഹസ്സപരിവാരോ രാജഗഹം ഗന്ത്വാ ഭഗവതോ പാദേ വന്ദിത്വാ നിസീദി. അഥസ്സ ഭഗവാ ധമ്മകഥം കഥേസി, സോ പസീദിത്വാ പബ്ബജ്ജഞ്ചേവ ഉപസമ്പദഞ്ച യാചി. തതോ നം ഭഗവാ ഏഹിഭിക്ഖൂപസമ്പദായ ഉപസമ്പാദേസി , സോ സപരിസോ അരഹത്തം പത്വാ തത്ഥേവ ഫലസമാപത്തിസുഖം അനുഭവമാനോ വിഹാസി. രാജാ തേനേവ ഉപായേന അപരേപി അട്ഠ ദൂതേ പഹിണി, തേപി സബ്ബേ സപരിസാ തത്ഥേവ അരഹത്തം പത്വാ തത്ഥേവ വിഹരിംസു. "ഇമിനാ നാമ കാരണേന തേ നാഗച്ഛന്തീ"തി രഞ്ഞോ കോചി പവത്തിമത്തമ്പി ആരോചേന്തോ നത്ഥി.

അഥ രാജാ ബോധിസത്തേന സദ്ധിം ഏകദിവസംജാതം കാളുദായിം നാമ അമച്ചം പഹിണിതുകാമോ പുരിമനയേനേവ യാചി, സോ "സചേ അഹം പബ്ബജിതും ലഭാമി, ദസ്സേസ്സാമീ"തി ആഹ. തം രാജാ "പബ്ബജിത്വാപി മേ പുത്തം ദസ്സേഹീ"തി പഹിണി; സോപി പുരിസസഹസ്സപരിവാരോ ഗന്ത്വാ തത്ഥേവ സപരിവാരോ അരഹത്തം പാപുണി. സോ ഏകദിവസം സമ്ഭതേസു സബ്ബസസ്സേസു വിസ്സട്ഠകമ്മന്തേസു ജനപദമനുസ്സേസു പുപ്ഫിതേസു ഥലജജലജപുപ്ഫേസു പടിപജ്ജനക്ഖമേ മഗ്ഗേ ഭഗവന്തം വന്ദിത്വാ സട്ഠിമത്താഹി ഗാഥാഹി ഗമനവണ്ണം വണ്ണേസി. ഭഗവാ "കിമേത"ന്തി പുച്ഛി. "ഭന്തേ തുമ്ഹാകം പിതാ സുദ്ധോദനമഹാരാജാ മഹല്ലകോമ്ഹി, ജീവന്തസ്സേവ മേ പുത്തം ദസ്സേഹീ"തി മം പേസേസി, സാധു ഭന്തേ ഭഗവാ ഞാതകാനം സങ്ഗഹം കരോതു, കാലോ ചാരികം പക്കമിതുന്തി. തേന ഹി സങ്ഘസ്സ ആരോചേഹി, "ഭിക്ഖൂ ഗമിയവത്തം പൂരേസ്സന്തീ"തി. "സാധു ഭന്തേ"തി ഥേരോ തഥാ അകാസി. ഭഗവാ അങ്ഗമഗധവാസീനം കുലപുത്താനം ദസഹി സഹസ്സേഹി കപിലവത്ഥുവാസീനം ദസഹീതി സബ്ബേഹേവ വീസതിസഹസ്സേഹി ഖീണാസവേഹി പരിവുതോ രാജഗഹാ നിക്ഖമിത്വാ രാജഗഹതോ സട്ഠിയോജനികം കപിലവത്ഥും ദിവസേ ദിവസേ യോജനം ഗച്ഛന്തോ ദ്വീഹി മാസേഹി പാപുണിസ്സാമീതി അതുരിതചാരികം പക്കാമി. തേന വുത്തം - "യേന കപിലവത്ഥു തേന ചാരികം പക്കാമീ"തി.

ഏവം പക്കന്തേ ച ഭഗവതി ഉദായിത്ഥേരോ നിക്ഖന്തദിവസതോ പട്ഠായ സുദ്ധോദനമഹാരാജസ്സ ഗേഹേ ഭത്തകിച്ചം കരോതി. രാജാ ഥേരം പരിവിസിത്വാ പത്തം ഗന്ധചുണ്ണേന ഉബ്ബട്ടേത്വാ ഉത്തമഭോജനസ്സ പൂരേത്വാ "ഭഗവതോ ദേഹീ"തി ഥേരസ്സ ഹത്ഥേ ഠപേതി. ഥേരോപി തഥേവ കരോതി. ഇതി ഭഗവാ അന്തരാമഗ്ഗേ രഞ്ഞോയേവ പിണ്ഡപാതം പരിഭുഞ്ജി. ഥേരോപി ച ഭത്തകിച്ചാവസാനേ ദിവസേ ദിവസേ രഞ്ഞോ

ആരോചേതി "അജ്ജ ഭഗവാ ഏത്തകം ആഗതോ"തി, ബുദ്ധഗുണപടിസംയുത്തായ ച കഥായ സാകിയാനം ഭഗവതി സദ്ധം ഉപ്പാദേസി. തേനേവ നം ഭഗവാ "ഏതദഗ്ഗം, ഭിക്ഖവേ, മമ സാവകാനം ഭിക്ഖൂനം കുലപ്പസാദകാനം യദിദം കാളുദായീ"തി ഏതദഗ്ഗേ ഠപേസി.

സാകിയാപി ഖോ അനുപ്പത്തേ ഭഗവതി "അമ്ഹാകം ഞാതിസേട്ഠം പസ്സിസ്സാമാ"തി സന്നിപതിത്വാ ഭഗവതോ വസനട്ഠാനം വീമംസമാനാ നിഗ്രോധസക്കസ്സ ആരാമോ രമണീയോതി സല്ലക്ഖേത്വാ തത്ഥ സബ്ബം പടിജഗ്ഗനവിധിം കാരേത്വാ ഗന്ധപുപ്ഫാദിഹത്ഥാ പച്ചുഗ്ഗമനം കരോന്താ സബ്ബാലങ്കാരപടിമണ്ഡിതേ ദഹരദഹരേ നാഗരികദാരകേ ച ദാരികായോ ച പഠമം പഹിണിംസു, തതോ രാജകുമാരേ ച രാജകുമാരികായോ ച തേസം അനന്തരാ സാമം ഗന്ത്വാ ഗന്ധപുപ്ഫചുണ്ണാദീഹി പൂജയമാനാ ഭഗവന്തം ഗഹേത്വാ നിഗ്രോധാരാമമേവ അഗമംസു. തത്ര ഭഗവാ വീസതിസഹസ്സഖീണാസവപരിവുതോ പഞ്ഞത്തവരബുദ്ധാസനേ നിസീദി. സാകിയാ മാനജാതികാ മാനത്ഥദ്ധാ, തേ "സിദ്ധത്ഥകുമാരോ അമ്ഹേഹി ദഹരതരോവ അമ്ഹാകം കനിട്ഠോ, ഭാഗിനേയ്യോ, പുത്തോ, നത്താ"തി ചിന്തേത്വാ ദഹരദഹരേ രാജകുമാരേ ആഹംസു - "തുമ്ഹേ വന്ദഥ, മയം തുമ്ഹാകം പിട്ഠിതോ നിസീദിസ്സാമാ"തി.

തേസു ഏവം നിസിന്നേസു ഭഗവാ തേസം അജ്ഝാസയം ഓലോകേത്വാ "ന മം ഞാതീ വന്ദന്തി, ഹന്ദ നേ വന്ദാപയിസ്സാമീ"തി അഭിഞ്ഞാപാദകം ചതുത്ഥജ്ഝാനം സമാപജ്ജിത്വാ വുട്ഠായ ഇദ്ധിയാ ആകാസം അബ്ഭുഗ്ഗന്ത്വാ തേസം സീസേ പാദപംസും ഓകിരമാനോ വിയ കണ്ഡമ്ബമൂലേ യമകപാടിഹാരിയസദിസം പാടിഹാരിയമകാസി. രാജാ തം അച്ഛരിയം ദിസ്വാ ആഹ - "ഭഗവാ തുമ്ഹാകം മങ്ഗലദിവസേ ബ്രാഹ്മണസ്സ വന്ദനത്ഥം ഉപനീതാനം പാദേ വോ പരിവത്തിത്വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ മത്ഥകേ പതിട്ഠിതേ ദിസ്വാപി അഹം തുമ്ഹേ വന്ദിം, അയം മേ പഠമവന്ദനാ. വപ്പമങ്ഗലദിവസേ ജമ്ബുച്ഛായായ സിരിസയനേ നിപന്നാനം വോ ജമ്ബുച്ഛായായ അപരിവത്തനം ദിസ്വാപി പാദേ വന്ദിം, അയം മേ ദുതിയവന്ദനാ. ഇദാനി ഇമം അദിട്ഠപുബ്ബം പാടിഹാരിയം ദിസ്വാപി തുമ്ഹാകം പാദേ വന്ദാമി, അയം മേ തതിയവന്ദനാ"തി.

സുദ്ധോദനമഹാരാജേന പന വന്ദിതേ ഭഗവതി അവന്ദിത്വാ ഠിതോ നാമ ഏകസാകിയോപി നാഹോസി, സബ്ബേയേവ വന്ദിംസു. ഇതി ഭഗവാ ഞാതയോ വന്ദാപേത്വാ ആകാസതോ ഓരുയ്ഹ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. നിസിന്നേ ഭഗവതി സിഖാപ്പത്തോ ഞാതിസമാഗമോ അഹോസി, സബ്ബേ ഏകഗ്ഗാ സന്നിപതിംസു. തതോ മഹാമേഘോ പോക്ഖരവസ്സം വസ്സി, തമ്ബവണ്ണമുദകം ഹേട്ഠാ വിരവന്തം ഗച്ഛതി. കസ്സചി സരീരേ ഏകബിന്ദുമത്തമ്പി ന പതതി, തം ദിസ്വാ സബ്ബേ അച്ഛരിയബ്ഭുതജാതാ അഹേസും. ഭഗവാ "ന ഇദാനേവ മയ്ഹം ഞാതിസമാഗമേ പോക്ഖരവസ്സം വസ്സതി, അതീതേപി വസ്സീ"തി ഇമിസ്സാ അട്ഠുപ്പത്തിയാ വേസ്സന്തരജാതകം കഥേസി. ധമ്മദേസനം സുത്വാ സബ്ബേ ഉട്ഠായ വന്ദിത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ പക്കമിംസു. ഏകോപി രാജാ വാ രാജമഹാമത്തോ വാ "സ്വേ അമ്ഹാകം ഭിക്ഖം ഗണ്ഹഥാ"തി വത്വാ ഗതോ നാമ നത്ഥി.

ഭഗവാ ദുതിയദിവസേ വീസതിഭിക്ഖുസഹസ്സപരിവാരോ കപിലവത്ഥും പിണ്ഡായ പാവിസി, ന കോചി പച്ചുഗ്ഗന്ത്വാ നിമന്തേസി വാ പത്തം വാ അഗ്ഗഹേസി. ഭഗവാ ഇന്ദഖീലേ ഠിതോ ആവജ്ജേസി - "കഥം നു ഖോ പുബ്ബേ ബുദ്ധാ കുലനഗരേ പിണ്ഡായ ചരിംസു, കിം ഉപ്പടിപാടിയാ ഇസ്സരജനാനം ഘരാനി അഗമംസു, ഉദാഹു സപദാനചാരികം ചരിംസൂ"തി. തതോ ഏകബുദ്ധസ്സപി ഉപ്പടിപാടിയാ ഗമനം അദിസ്വാ "മയാപി ഇദാനി അയമേവ വംസോ അയം പവേണീ പഗ്ഗഹേതബ്ബാ, ആയതിഞ്ച മേ സാവകാപി മമേവ അനുസിക്ഖന്താ പിണ്ഡചാരിയവത്തം പൂരേസ്സന്തീ"തി കോടിയം നിവിട്ഠഗേഹതോ പട്ഠായ സപദാനം പിണ്ഡായ ചരതി. "അയ്യോ കിര സിദ്ധത്ഥകുമാരോ പിണ്ഡായ ചരതീ"തി ചതുഭൂമകാദീസു പാസാദേസു സീഹപഞ്ജരം വിവരിത്വാ മഹാജനോ ദസ്സനബ്യാവടോ അഹോസി. രാഹുലമാതാപി ദേവീ "അയ്യപുത്തോ കിര ഇമസ്മിംയേവ നഗരേ മഹതാ രാജാനുഭാവേന സുവണ്ണസിവികാദീഹി വിചരിത്വാ ഇദാനി കേസമസ്സും ഓഹാരേത്വാ കാസായവത്ഥവസനോ കപാലഹത്ഥോ പിണ്ഡായ ചരതി, "സോഭതി നു ഖോ നോ വാ"തി സീഹപഞ്ജരം വിവരിത്വാ ഓലോകയമാനാ

ഭഗവന്തം നാനാവിരാഗസമുജ്ജലായ സരീരപ്പഭായ നഗരവീഥിയോ ഓഭാസേത്വാ ബുദ്ധസിരിയാ വിരോചമാനം ദിസ്വാ ഉണ്ഹീസതോ പട്ഠായ യാവ പാദതലാ നരസീഹഗാഥാഹി നാമ അട്ഠഹി ഗാഥാഹി അഭിത്ഥവിത്വാ രഞ്ഞോ സന്തികം ഗന്ത്വാ “തുമ്ഹാകം പുത്തോ പിണ്ഡായ ചരതീ”തി രഞ്ഞോ ആരോചേസി. രാജാ സംവിഗ്ഗഹദയോ ഹത്ഥേന സാടകം സണ്ഠാപയമാനോ തുരിതതുരിതം നിക്ഖമിത്വാ വേഗേന ഗന്ത്വാ ഭഗവതോ പുരതോ ഠത്വാ ആഹ - “കിം ഭന്തേ അമ്ഹേ ലജ്ജാപേഥ, കിമത്ഥം പിണ്ഡായ ചരഥ, കിം എത്തകാനം ഭിക്ഖൂനം ന സക്കാ ഭത്തം ലദ്ധുന്തി എവംസഞ്ഞിനോ അഹുവത്ഥാ”തി. വംസചാരിത്തമേതം മഹാരാജ അമ്ഹാകന്തി. നനു ഭന്തേ അമ്ഹാകം മഹാസമ്മതഖത്തിയവംസോ നാമ വംസോ, തത്ഥ ച ഏകഖത്തിയോപി ഭിക്ഖാചാരോ നാമ നത്ഥീതി. അയം മഹാരാജ വംസോ നാമ തവ വംസോ, അമ്ഹാകം പന ബുദ്ധവംസോ വംസോ നാമ, സബ്ബബുദ്ധാ ച പിണ്ഡചാരികാ അഹേസുന്തി അന്തരവീഥിയം ഠിതോവ -

“ഉത്തിട്ഠേ നപ്പമജ്ജേയ്യ, ധമ്മം സുചരിതം ചരേ;
ധമ്മചാരീ സുഖം സേതി, അസ്മിം ലോകേ പരമ്ഹി ചാ”തി.

ഇമം ഗാഥമാഹ. ഗാഥാപരിയോസാനേ രാജാ സോതാപത്തിഫലം സച്ഛാകാസി.

“ധമ്മം ചരേ സുചരിതം, ന നം ദുച്ചരിതം ചരേ;
ധമ്മചാരീ സുഖം സേതി, അസ്മിം ലോകേ പരമ്ഹി ചാ”തി.

ഇമം പന ഗാഥം സുത്വാ സകദാഗാമിഫലേ പതിട്ഠാസി, ധമ്മപാലജാതകം സുത്വാ അനാഗാമിഫലേ പതിട്ഠാസി, മരണസമയേ സേതച്ഛത്തസ്സ ഹേട്ഠാ സിരിസയനേ നിപന്നോയേവ അരഹത്തം പാപുണി. അരഞ്ഞവാസേന പധാനാനുയോഗകിച്ചം രഞ്ഞോ നാഹോസി.

സോതാപത്തിഫലഞ്ച സച്ഛികത്വാ ഏവ പന ഭഗവതോ പത്തം ഗഹേത്വാ സപരിസം ഭഗവന്തം മഹാപാസാദം ആരോപേത്വാ പണീതേന ഖാദനീയേന ഭോജനീയേന പരിവിസി. ഭത്തകിച്ചാവസാനേ സബ്ബം ഇത്ഥാഗാരം ആഗന്ത്വാ ഭഗവന്തം വന്ദി ഠപേത്വാ രാഹുലമാതരം. സാ പന “ഗച്ഛ അയ്യപുത്തം വന്ദാഹീ”തി പരിജനേന വുച്ചമാനാപി “സചേ മയ്ഹം ഗുണോ അത്ഥി, സയമേവ അയ്യപുത്തോ ആഗമിസ്സതി , ആഗതം നം വന്ദിസ്സാമീ”തി വത്വാ ന അഗമാസി. അഥ ഭഗവാ രാജാനം പത്തം ഗാഹാപേത്വാ ദ്വീഹി അഗ്ഗസാവകേഹി സദ്ധിം രാജധീതായ സിരിഗബ്ഭം ഗന്ത്വാ “രാജധീതാ യഥാരുചിയാ വന്ദമാനാ ന കിഞ്ചി വത്തബ്ബാ”തി വത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. സാ വേഗേന ആഗന്ത്വാ ഗോപ്ഫകേസു ഗഹേത്വാ പാദപിട്ഠിയം സീസം പരിവത്തേത്വാ പരിവത്തേത്വാ യഥാജ്ഝാസയം വന്ദി.

രാജാ രാജധീതായ ഭഗവതി സിനേഹബഹുമാനാദിഗുണസമ്പത്തിം കഥേസി. ഭഗവാ “അനച്ഛരിയം മഹാരാജ യം ഇദാനി പരിപക്കേ ഞാണേ തയാ രക്ഖിയമാനാ രാജധീതാ അത്താനം രക്ഖി, സാ പുബ്ബേ അനാരക്ഖാ പബ്ബതപാദേ വിചരമാനാ അപരിപക്കേ ഞാണേ അത്താനം രക്ഖീ”തി വത്വാ ചന്ദകിന്നരീജാതകം കഥേസി.

തംദിവസമേവ ച നന്ദരാജകുമാരസ്സ കേസവിസ്സജ്ജനം പട്ടബന്ധോ ഘരമങ്ഗലം ആവാഹമങ്ഗലം ഛത്തമങ്ഗലന്തി പഞ്ച മഹാമങ്ഗലാനി ഹോന്തി. ഭഗവാ നന്ദം പത്തം ഗാഹാപേത്വാ മങ്ഗലം വത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കാമി. ജനപദകല്യാണീ കുമാരം ഗച്ഛന്തം ദിസ്വാ “തുവടം ഖോ അയ്യപുത്ത ആഗച്ഛേയ്യാസീ”തി വത്വാ ഗീവം പസാരേത്വാ ഓലോകേസി. സോപി ഭഗവന്തം “പത്തം ഗണ്ഹഥാ”തി വത്തും അവിസഹമാനോ വിഹാരംയേവ അഗമാസി. തം അനിച്ഛമാനംയേവ ഭഗവാ പബ്ബാജേസി. ഇതി ഭഗവാ കപിലപുരം ആഗന്ത്വാ ദുതിയദിവസേ നന്ദം പബ്ബാജേസി.

സത്തമേ ദിവസേ രാഹുലമാതാ കുമാരം അലങ്കരിത്വാ ഭഗവതോ സന്തികം പേസേസി - “പസ്സ താത ഏതം വീസതിസഹസ്സസമണപരിവുതം സുവണ്ണവണ്ണം ബ്രഹ്മരൂപവണ്ണം

സമണം, അയം തേ പിതാ, ഏതസ്സ മഹന്താ നിധയോ അഹേസും, ത്യസ്സ നിക്ഖമനതോ പട്ഠായ ന പസ്സാമ, ഗച്ഛ നം ദായജ്ജം യാച, അഹം താത കുമാരോ ഛത്തം ഉസ്സാപേത്വാ ചക്കവത്തി ഭവിസ്സാമി, ധനേന മേ അത്ഥോ, ധനം മേ ദേഹി, സാമികോ ഹി പുത്തോ പിതുസന്തകസ്സാ"തി. രാഹുലകുമാരോ ഭഗവതോ സന്തികം ഗന്ത്വാവ പിതുസിനേഹം പടിലഭിത്വാ ഹട്ഠചിത്തോ "സുഖാ തേ സമണ ഛായാ"തി വത്വാ അഞ്ഞമ്പി ബഹും അത്തനോ അനുരൂപം വദന്തോ അട്ഠാസി. ഭഗവാ കതഭത്തകിച്ചോ അനുമോദനം കത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കാമി. കുമാരോപി "ദായജ്ജം മേ സമണ ദേഹി, ദായജ്ജം മേ സമണ ദേഹീ"തി ഭഗവന്തം അനുബന്ധി. തേന വുത്തം - "അനുപുബ്ബേന ചാരികം ചരമാനോ യേന കപിലവത്ഥു...പേ॰... ദായജ്ജം മേ സമണ ദേഹീ"തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ആമന്തേസീതി ഭഗവാ കുമാരം ന നിവത്താപേസി, പരിജനോപി ഭഗവതാ സദ്ധിം ഗച്ഛന്തം നിവത്തേതും ന വിസഹതി. അഥ ആരാമം ഗന്ത്വാ "യം അയം പിതുസന്തകം ധനം ഇച്ഛതി, തം വട്ടാനുഗതം സവിഘാതകം, ഹന്ദസ്സ ബോധിമണ്ഡേ പടിലദ്ധം സത്തവിധം അരിയധനം ദേമി, ലോകുത്തരദായജ്ജസ്സ നം സാമികം കരോമീ"തി ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ആമന്തേസി. ആമന്തേത്വാ ച പനാഹ - "തേന ഹി ത്വം സാരിപുത്ത രാഹുലകുമാരം പബ്ബാജേഹീ"തി. യസ്മാ അയം ദായജ്ജം യാചതി, തസ്മാ നം ലോകുത്തരദായജ്ജപടിലാഭായ പബ്ബാജേഹീതി അത്ഥോ.

ഇദാനി യാ സാ ഭഗവതാ ബാരാണസിയം തീഹി സരണഗമനേഹി പബ്ബജ്ജാ ച ഉപസമ്പദാ ച അനുഞ്ഞാതാ, തതോ യസ്മാ ഉപസമ്പദം പടിക്ഖിപിത്വാ ഗരുഭാവേ ഠപേത്വാ ഞത്തിചതുത്ഥേന കമ്മേന ഉപസമ്പദാ അനുഞ്ഞാതാ, പബ്ബജ്ജാ പന നേവ പടിക്ഖിത്താ, ന പുന അനുഞ്ഞാതാ, തസ്മാ അനാഗതേ ഭിക്ഖൂനം വിമതി ഉപ്പജ്ജിസ്സതി - "അയം പബ്ബജ്ജാ നാമ പുബ്ബേ ഉപസമ്പദാസദിസാ, കിം നു ഖോ ഇദാനിപി ഉപസമ്പദാ വിയ കമ്മവാചായ ഏവ കത്തബ്ബാ, ഉദാഹു സരണഗമനേഹീ"തി. ഇമഞ്ച പനത്ഥം വിദിത്വാ ഭഗവാ പുന തീഹി സരണഗമനേഹി സാമണേരപബ്ബജ്ജം അനുജാനിതുകാമോ, തസ്മാ ധമ്മസേനാപതി തം ഭഗവതോ അജ്ഝാസയം വിദിത്വാ ഭഗവന്തം പുന പബ്ബജ്ജം അനുജാനാപേതുകാമോ ആഹ - **"കഥാഹം ഭന്തേ രാഹുലകുമാരം പബ്ബാജേമീ"**തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ രാഹുലകുമാരം പബ്ബാജേസീതി കുമാരസ്സ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനത്ഥേരോ കേസേ ഛിന്ദിത്വാ കാസായാനി ദത്വാ സരണാനി അദാസി. മഹാകസ്സപത്ഥേരോ ഓവാദാചരിയോ അഹോസി. യസ്മാ പന ഉപജ്ഝായമൂലകാ പബ്ബജ്ജാ ച ഉപസമ്പദാ ച, ഉപജ്ഝായോവ തത്ഥ ഇസ്സരോ, ന ആചരിയോ, തസ്മാ വുത്തം - "അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ രാഹുലകുമാരം പബ്ബാജേസീ"തി.

ഏവം "കുമാരോ പബ്ബജിതോ"തി സുത്വാ ഉപ്പന്നസംവേഗേന ഹദയേന **അഥ ഖോ സുദ്ധോദനോ സക്കോ**തി സബ്ബം വത്തബ്ബം. തത്ഥ യസ്മാ ഉഞ്ഛാചരിയായ ജീവതോ പബ്ബജിതസ്സ അവിസേസേന "വരം യാചാമീ"തി വുത്തേ "യാചസ്സൂ"തി വചനം അപ്പതിരൂപം, ന ച ബുദ്ധാനം ആചിണ്ണം, തസ്മാ "അതിക്കന്തവരാ ഖോ ഗോതമ തഥാഗതാ"തി വുത്തം. **യഞ്ച ഭന്തേ കപ്പതി യഞ്ച അനവജ്ജ**ന്തി യം തുമ്ഹാകഞ്ചേവ ദാതും കപ്പതി, അനവജ്ജഞ്ച ഹോതി, മമ ച സമ്പടിച്ഛനപച്ചയാ വിഞ്ഞൂഹി ന ഗരഹിതബ്ബം , തം യാചാമീതി അത്ഥോ. **തഥാ നന്ദേ അധിമത്തം രാഹുലേ**തി യഥേവ കിര ബോധിസത്തം ഏവം നന്ദമ്പി രാഹുലമ്പി മങ്ഗലദിവസേ നേമിത്തകാ "ചക്കവത്തീ ഭവിസ്സതീ"തി ബ്യാകരിംസു. അഥ രാജാ "പുത്തസ്സ ചക്കവത്തിസിരിം പസ്സിസ്സാമീ"തി ഉസ്സാഹജാതോ ഭഗവതോ പബ്ബജ്ജായ മഹന്തം ഇച്ഛാവിഘാതം പാപുണി. തതോ "നന്ദസ്സ ചക്കവത്തിസിരിം പസ്സിസ്സാമീ"തി ഉസ്സാഹം ജനേസി, തമ്പി ഭഗവാ പബ്ബാജേസി. ഇതി തമ്പി ദുക്ഖം അധിവാസേത്വാ "ഇദാനി രാഹുലസ്സ ചക്കവത്തിസിരിം പസ്സിസ്സാമീ"തി ഉസ്സാഹം ജനേസി, തമ്പി ഭഗവാ പബ്ബാജേസി. തേനസ്സ "ഇദാനി കുലവംസോപി പച്ഛിന്നോ, കുതോ ചക്കവത്തിസിരീ"തി അധികതരം ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജി. തേന വുത്തം - "തഥാ നന്ദേ അധിമത്തം രാഹുലേ"തി. രഞ്ഞോ പന ഇതോ പച്ഛാ അനാഗാമിഫലപ്പത്തി വേദിതബ്ബാ.

സാധു ഭന്തേ അയ്യാതി ഇദം കസ്മാ ആഹ? സോ കിര ചിന്തേസി - "യത്ര ഹി നാമ അഹമ്പി ബുദ്ധമാമകോ ധമ്മമാമകോ സങ്ഘമാമകോ സമാനോ അത്തനോ

പിയതരപുത്തേ പബ്ബാജിയമാനേ ഞാതിവിയോഗദുക്ഖം അധിവാസേതും ന സക്കോമി, അഞ്ഞേ ജനാ പുത്തനത്തകേസു പബ്ബാജിതേസു കഥം അധിവാസേസ്സന്തി, തസ്മാ അഞ്ഞേസമ്പി താവ ഏവരൂപം ദുക്ഖം മാ അഹോസീ"തി ആഹ. ഭഗവാ "സാസനേ നിയ്യാനികകാരണം രാജാ വദതീ"തി ധമ്മകഥം കത്വാ **"ന ഭിക്ഖവേ അനനുഞ്ഞാതോ മാതാപിതൂഹി പുത്തോ പബ്ബാജേതബ്ബോ"**തി സിക്ഖാപദം പഞ്ഞപേസി.

തത്ഥ **മാതാപിതൂഹീ**തി ജനനിജനകേ സന്ധായ വുത്തം. സചേ ദ്വേ അത്ഥി, ദ്വേപി ആപുച്ഛിതബ്ബാ. സചേ പിതാ മതോ മാതാ വാ, യോ ജീവതി സോ ആപുച്ഛിതബ്ബോ. പബ്ബജിതാപി ആപുച്ഛിതബ്ബാവ. ആപുച്ഛന്തേന സയം വാ ഗന്ത്വാ ആപുച്ഛിതബ്ബം, അഞ്ഞോ വാ പേസേതബ്ബോ, സോ ഏവ വാ പേസേതബ്ബോ "ഗച്ഛ മാതാപിതരോ ആപുച്ഛിത്വാ ഏഹീ"തി. സചേ "അനുഞ്ഞാതോമ്ഹീ"തി വദതി, സദ്ദഹന്തേന പബ്ബാജേതബ്ബോ. പിതാ സയം പബ്ബജിതോ പുത്തമ്പി പബ്ബാജേതുകാമോ ഹോതി, മാതരം ആപുച്ഛിത്വാവ പബ്ബാജേതു. മാതാ വാ ധീതരം പബ്ബാജേതുകാമാ, പിതരം ആപുച്ഛിത്വാവ പബ്ബാജേതു. പിതാ പുത്തദാരേന അനത്ഥികോ പലായി, മാതാ "ഇമം പബ്ബാജേഥാ"തി പുത്തം ഭിക്ഖൂനം ദേതി, "പിതാസ്സ കുഹി"ന്തി വുത്തേ "ചിത്തകേളിയം കീളിതും പലാതോ"തി വദതി, തം പബ്ബാജേതും വട്ടതി. മാതാ കേനചി പുരിസേന സദ്ധിം പലാതാ ഹോതി, പിതാ പന "പബ്ബാജേഥാ"തി ദേതി, ഏത്ഥാപി ഏസേവ നയോ. പിതാ വിപ്പവുത്ഥോ ഹോതി, മാതാ പുത്തം "പബ്ബാജേഥാ"തി അനുജാനാതി, "പിതാ തസ്സ കുഹി"ന്തി വുത്തേ "കിം തുമ്ഹാകം പിതരാ, അഹം ജാനിസ്സാമീ"തി വദതി, പബ്ബാജേതും വട്ടതീതി കുരുന്ദിയം വുത്തം.

മാതാപിതരോ മതാ, ദാരകോ ചൂളമാതാദീനം സന്തികേ സംവദ്ധോ, തസ്മിം പബ്ബാജിയമാനേ ഞാതകാ കലഹം വാ കരോന്തി, ഖിയ്യന്തി വാ, തസ്മാ വിവാദുപച്ഛേദനത്ഥം ആപുച്ഛിത്വാവ പബ്ബാജേതബ്ബോ. അനാപുച്ഛാ പബ്ബാജേന്തസ്സ പന ആപത്തി നത്ഥി. ദഹരകാലേ ഗഹേത്വാ പോസനകാ മാതാപിതരോ നാമ ഹോന്തി, തേസുപി ഏസേവ നയോ. പുത്തോ അത്താനം നിസ്സായ ജീവതി, ന മാതാപിതരോ. സചേപി രാജാ ഹോതി, ആപുച്ഛിത്വാവ പബ്ബാജേതബ്ബോ. മാതാപിതൂഹി അനുഞ്ഞാതോ പബ്ബജിത്വാ പുന വിബ്ഭമതി, സചേപി സതക്ഖത്തും പബ്ബജിത്വാ വിബ്ഭമതി, ആഗതാഗതകാലേ പുനപ്പുനം ആപുച്ഛിത്വാവ പബ്ബാജേതബ്ബോ. സചേ ഏവം വദന്തി - "അയം വിബ്ഭമിത്വാ ഗേഹം ആഗതോ അമ്ഹാകം കമ്മം ന കരോതി, പബ്ബജിത്വാ തുമ്ഹാകം വത്തം ന പൂരേതി, നത്ഥി ഇമസ്സാപുച്ഛനകിച്ചം, ആഗതാഗതം പബ്ബാജേയ്യാഥാ"തി ഏവം നിസ്സട്ഠം പുന അനാപുച്ഛാപി പബ്ബാജേതും വട്ടതി.

യോപി ദഹരകാലേയേവ "അയം തുമ്ഹാകം ദിന്നോ, യദാ ഇച്ഛഥ, തദാ പബ്ബാജേയ്യാഥാ"തി ഏവം ദിന്നോ ഹോതി, സോപി ആഗതാഗതോ പുന അനാപുച്ഛാവ പബ്ബാജേതബ്ബോ. യം പന ദഹരകാലേയേവ "ഇമം ഭന്തേ പബ്ബാജേയ്യാഥാ"തി അനുജാനിത്വാ പച്ഛാ വുഡ്ഢിപ്പത്തകാലേ നാനുജാനന്തി, അയം ന അനാപുച്ഛാ പബ്ബാജേതബ്ബോ. ഏകോ മാതാപിതൂഹി സദ്ധിം ഭണ്ഡിത്വാ "പബ്ബാജേഥ മ"ന്തി ആഗച്ഛതി, "ആപുച്ഛിത്വാ ഏഹീ"തി ച വുത്തോ "നാഹം ഗച്ഛാമി, സചേ മം ന പബ്ബാജേഥ, വിഹാരം വാ ഝാപേമി, സത്ഥേന വാ തുമ്ഹേ പഹരാമി, തുമ്ഹാകം ഞാതകഉപട്ഠാകാനം വാ ആരാമച്ഛേദനാദീഹി അനത്ഥം ഉപ്പാദേമി, രുക്ഖാ വാ പതിത്വാ മരാമി, ചോരമജ്ഝം വാ പവിസാമി, ദേസന്തരം വാ ഗച്ഛാമീ"തി വദതി, തം ജീവസ്സേവ രക്ഖണത്ഥായ പബ്ബാജേതും വട്ടതി. സചേ പനസ്സ മാതാപിതരോ ആഗന്ത്വാ "കസ്മാ അമ്ഹാകം പുത്തം പബ്ബാജയിത്ഥാ"തി വദന്തി, തേസം തമത്ഥം ആരോചേത്വാ "രക്ഖണത്ഥായ നം പബ്ബാജയിമ്ഹ, പഞ്ഞായഥ തുമ്ഹേ പുത്തേനാ"തി വത്തബ്ബാ. "രുക്ഖാ പതിസ്സാമീ"തി ആരുഹിത്വാ പന ഹത്ഥപാദേ മുഞ്ചന്തം പബ്ബാജേതും വട്ടതിയേവ.

ഏകോപി വിദേസം ഗന്ത്വാ പബ്ബജ്ജം യാചതി, ആപുച്ഛിത്വാ ചേ ഗതോ, പബ്ബാജേതബ്ബോ. നോ ചേ ദഹരഭിക്ഖും പേസേത്വാ ആപുച്ഛാപേത്വാ പബ്ബാജേതബ്ബോ, അതിദൂരഞ്ചേ ഹോതി; പബ്ബാജേത്വാപി ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം പേസേത്വാ ദസ്സേതും വട്ടതി. കുരുന്ദിയം പന വുത്തം - "സചേ ദൂരം ഹോതി മഗ്ഗോ ച മഹാകന്താരോ, 'ഗന്ത്വാ ആപുച്ഛിസ്സാമാ'തി പബ്ബാജേതും വട്ടതീ"തി. സചേ പന മാതാപിതൂനം ബഹൂ പുത്താ

ഹോന്തി, ഏവഞ്ച വദന്തി - "ഭന്തേ ഏതേസം ദാരകാനം യം ഇച്ഛഥ, തം പബ്ബാജേയ്യാഥാ"തി. ദാരകേ വീമംസിത്വാ യം ഇച്ഛതി, സോ പബ്ബാജേതബ്ബോ. സചേപി സകലേന കുലേന വാ ഗാമേന വാ അനുഞ്ഞാതം ഹോതി "ഭന്തേ ഇമസ്മിം കുലേ വാ ഗാമേ വാ യം ഇച്ഛഥ, തം പബ്ബാജേയ്യാഥാ"തി. യം ഇച്ഛതി, സോ പബ്ബാജേതബ്ബോതി.

യാവതകേ വാ പന ഉസ്സഹതീതി യത്തകേ സക്കോതി.

രാഹുലവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

സിക്ഖാപദദണ്ഡകമ്മവത്ഥുകഥാ

൧൦൬. ദസസു സിക്ഖാപദേസു പുരിമാനം പഞ്ചന്നം അതിക്കമോ നാസനവത്ഥു , പച്ഛിമാനം അതിക്കമോ ദണ്ഡകമ്മവത്ഥു.

൧൦൭. **അപ്പതിസ്സാ**തി ഭിക്ഖൂ ജേട്ഠകട്ഠാനേ ഇസ്സരിയട്ഠാനേ ന ഠപേന്തി. **അസഭാഗവുത്തികാ**തി സമാനജീവികാ ന ഭവന്തി, വിസഭാഗജീവികാതി അത്ഥോ. **അലാഭായ പരിസക്കതീ**തി യഥാ ലാഭം ന ലഭന്തി; ഏവം പരക്കമതി. **അനത്ഥായാ**തി ഉപദ്ദവായ. **അവാസായാ**തി "കിന്തി ഇമസ്മിം ആവാസേ ന വസേയ്യു"ന്തി പരക്കമതി. **അക്കോസതി പരിഭാസതീ**തി അക്കോസതി ചേവ ഭയദസ്സനേന ച തജ്ജേതി. **ഭേദേതീ**തി പേസുഞ്ഞം ഉപസംഹരിത്വാ ഭേദേതി. **ആവരണം കാതു**ന്തി "മാ ഇധ പവിസാ"തി നിവാരണം കാതും. **യത്ഥ വാ വസതി യത്ഥ വാ പടിക്കമതീ**തി യത്ഥ വസതി വാ പവിസതി വാ; ഉഭയേനാപി അത്തനോ പരിവേണഞ്ച വസ്സഗ്ഗേന പത്തസേനാസനഞ്ച വുത്തം.

മുഖദ്വാരികം ആഹാരം ആവരണം കരോന്തീതി "അജ്ജ മാ ഖാദ, മാ ഭുഞ്ജാ"തി ഏവം നിവാരേന്തി. **ന ഭിക്ഖവേ മുഖദ്വാരികോ ആഹാരോ ആവരണം കാതബ്ബോ**തി ഏത്ഥ "മാ ഖാദ, മാ ഭുഞ്ജാ"തി വദതോപി "ആഹാരം നിവാരേസ്സാമീ"തി പത്തചീവരം അന്തോ നിക്ഖിപതോപി സബ്ബപയോഗേസു ദുക്കടം. അനാചാരസ്സ പന ദുബ്ബചസാമണേരസ്സ ദണ്ഡകമ്മം കത്വാ യാഗും വാ ഭത്തം വാ പത്തചീവരം വാ ദസ്സേത്വാ "ഏത്തകേ നാമ ദണ്ഡകമ്മേ ആഹടേ ഇദം ലച്ഛസീ"തി വത്തും വട്ടതി. ഭഗവതാ ഹി ആവരണമേവ ദണ്ഡകമ്മം വുത്തം. ധമ്മസങ്ഗാഹകത്ഥേരേഹി പന അപരാധാനുരൂപം ഉദകദാരുവാലികാദീനം ആഹരാപനമ്പി കാതബ്ബന്തി വുത്തം, തസ്മാ തമ്പി കാതബ്ബം. തഞ്ച ഖോ "ഓരമിസ്സതി വിരമിസ്സതീ"തി അനുകമ്പായ, ന "നസ്സിസ്സതി വിബ്ഭമിസ്സതീ"തിആദിനയപ്പവത്തേന പാപജ്ഝാസയേന "ദണ്ഡകമ്മം കരോമീ"തി ച ഉണ്ഹപാസാണേ വാ നിപജ്ജാപേതും പാസാണിട്ഠകാദീനി വാ സീസേ നിക്ഖിപാപേതും ഉദകം വാ പവേസേതും ന വട്ടതി.

സിക്ഖാപദദണ്ഡകമ്മവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

അനാപുച്ഛാവരണവത്ഥുആദികഥാ

൧൦൮. **ന ഭിക്ഖവേ ഉപജ്ഝായം അനാപുച്ഛാ**തി ഏത്ഥ "തുമ്ഹാകം സാമണേരസ്സ അയം നാമ അപരാധോ, ദണ്ഡകമ്മമസ്സ കരോഥാ"തി തിക്ഖത്തും വുത്തേ, സചേ ഉപജ്ഝായോ ദണ്ഡകമ്മം ന കരോതി, സയം കാതും വട്ടതി. സചേപി ആദിതോവ ഉപജ്ഝായോ വദതി "മയ്ഹം സാമണേരാനം ദോസേ സതി തുമ്ഹേ ദണ്ഡകമ്മം കരോഥാ"തി കാതും വട്ടതിയേവ. യഥാ ച സാമണേരാനം ഏവം സദ്ധിവിഹാരികന്തേവാസികാനമ്പി ദണ്ഡകമ്മം കാതും വട്ടതി.

അപലാളേന്തീതി "തുമ്ഹാകം പത്തം ദസ്സാമ, ചീവരം ദസ്സാമാ"തി അത്തനോ ഉപട്ഠാനകരണത്ഥം സങ്ഗണ്ഹന്തി. **ന ഭിക്ഖവേ അഞ്ഞസ്സ പരിസാ അപലാളേതബ്ബാ**തി ഏത്ഥ സാമണേരാ വാ ഹോന്തു ഉപസമ്പന്നാ വാ, അന്തമസോ ദുസ്സീലഭിക്ഖുസ്സാപി പരസ്സ പരിസഭൂതേ ഭിന്ദിത്വാ ഗണ്ഹിതും ന വട്ടതി, ആദീനവം പന വത്തും വട്ടതി "തയാ ന്ഹായിതും ആഗതേന ഗൂഥമക്ഖനം വിയ കതം ദുസ്സീലം നിസ്സായ

വിഹരന്തേനാ"തി. സചേ സോ സയമേവ ജാനിത്വാ ഉപജ്ഝം വാ നിസ്സയം വാ യാചതി, ദാതും വട്ടതി.

അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ ദസഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതം സാമണേരം നാസേതുന്തി എത്ഥ കണ്ടകസിക്ഖാപദവണ്ണനായം വുത്താസു തീസു നാസനാസു ലിങ്ഗനാസനാവ അധിപ്പേതാ, തസ്മാ യോ പാണാതിപാതാദീസു ഏകമ്പി കമ്മം കരോതി, സോ ലിങ്ഗനാസനായ നാസേതബ്ബോ. യഥാ ച ഭിക്ഖൂനം പാണാതിപാതാദീസു നാനാആപത്തിയോ ഹോന്തി, ന തഥാ സാമണേരാനം. സാമണേരോ ഹി കുന്ഥകിപില്ലികമ്പി മാരേത്വാ മങ്ഗുരണ്ഡകമ്പി ഭിന്ദിത്വാ നാസേതബ്ബതംയേവ പാപുണാതി, താവദേവസ്സ സരണഗമനാനി ച ഉപജ്ഝായഗ്ഗഹണഞ്ച സേനാസനഗ്ഗാഹോ ച പടിപ്പസ്സമ്ഭതി, സങ്ഘലാഭം ന ലഭതി, ലിങ്ഗമത്തമേവ ഏകം അവസിട്ഠം ഹോതി. സോ സചേ ആകിണ്ണദോസോവ ഹോതി, ആയതിം സംവരേ ന തിട്ഠതി, നിക്കഡ്ഢിതബ്ബോ. അഥ സഹസാ വിരജ്ഝിത്വാ "ദുട്ഠു മയാ കത"ന്തി പുന സംവരേ ഠാതുകാമോ ഹോതി, ലിങ്ഗനാസനകിച്ചം നത്ഥി. യഥാനിവത്ഥപാരുതസ്സേവ സരണാനി ദാതബ്ബാനി, ഉപജ്ഝായോ ദാതബ്ബോ, സിക്ഖാപദാനി പന സരണഗമനേനേവ ഇജ്ഝന്തി. സാമണേരാനഞ്ഹി സരണഗമനം ഭിക്ഖൂനം ഉപസമ്പദകമ്മവാചാസദിസം, തസ്മാ ഭിക്ഖൂനം വിയ ചതുപാരിസുദ്ധിസീലം, ഇമിനാപി ദസസീലാനി സമാദിന്നാനേവ ഹോന്തി, ഏവം സന്തേപി ദള്ഹീകരണത്ഥം ആയതിം സംവരേ പതിട്ഠാപനത്ഥം പുന ദാതബ്ബാനി. സചേ പുരിമികായ പുന സരണാനി ഗഹിതാനി, പച്ഛിമികായ വസ്സാവാസികം ലച്ഛതി. സചേ പച്ഛിമികായ ഗഹിതാനി, സങ്ഘേന അപലോകേത്വാ ലാഭോ ദാതബ്ബോ.

അദിന്നാദാനേ തിണസലാകമത്തേനാപി വത്ഥുനാ, അബ്രഹ്മചരിയേ തീസു മഗ്ഗേസു യത്ഥ കത്ഥചി വിപ്പടിപത്തിയാ, മുസാവാദേ ഹസ്സാധിപ്പായതായപി മുസാ ഭണിതേ അസ്സമണോ ഹോതി, നാസേതബ്ബതം ആപജ്ജതി. മജ്ജപാനേ പന ഭിക്ഖുനോ അജാനിത്വാപി ബീജതോ പട്ഠായ മജ്ജം പിവന്തസ്സ പാചിത്തിയം. സാമണേരോ ജാനിത്വാ പിവന്തോ സീലഭേദം ആപജ്ജതി, ന അജാനിത്വാ. യാനി പനസ്സ ഇതരാനി പഞ്ച സിക്ഖാപദാനി, തേസു ഭിന്നേസു ന നാസേതബ്ബോ, ദണ്ഡകമ്മം കാതബ്ബം. സിക്ഖാപദേ പന പുന ദിന്നേപി അദിന്നേപി വട്ടതി. ദണ്ഡകമ്മേന പന പീളേത്വാ ആയതിം സംവരേ ഠപനത്ഥായ ദാതബ്ബമേവ. സാമണേരാനം മജ്ജപാനം സചിത്തകം പാരാജികവത്ഥു, അയം വിസേസോ.

അവണ്ണഭാസനേ പന അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോതിആദീനം പടിപക്ഖവസേന ബുദ്ധസ്സ വാ, സ്വാക്ഖാതോതിആദീനം പടിപക്ഖവസേന ധമ്മസ്സ വാ, സുപ്പടിപന്നോതിആദീനം പടിപക്ഖവസേന സങ്ഘസ്സ വാ അവണ്ണം ഭാസന്തോ രതനത്തയം നിന്ദന്തോ ഗരഹന്തോ ആചരിയുപജ്ഝായാദീഹി "മാ ഏവം അവചാ"തി അവണ്ണഭാസനേ ആദീനവം ദസ്സേത്വാ നിവാരേതബ്ബോ. സചേ യാവതതിയം വുച്ചമാനോ ന ഓരമതി, കണ്ടകനാസനായ നാസേതബ്ബോതി കുരുന്ദിയം വുത്തം. മഹാഅട്ഠകഥായം പന "സചേ ഏവം വുച്ചമാനോ തം ലദ്ധിം നിസ്സജ്ജതി, ദണ്ഡകമ്മം കാരേത്വാ അച്ചയം ദേസാപേതബ്ബോ. സചേ ന നിസ്സജ്ജതി, തഥേവ ആദായ പഗ്ഗയ്ഹ തിട്ഠതി, ലിങ്ഗനാസനായ നാസേതബ്ബോ"തി വുത്തം, തം യുത്തം. അയമേവ ഹി നാസനാ ഇധ അധിപ്പേതാതി.

മിച്ഛാദിട്ഠികേപി ഏസേവ നയോ. സസ്സതുച്ഛേദാനഞ്ഹി അഞ്ഞതരദിട്ഠികോ സചേ ആചരിയാദീഹി ഓവദിയമാനോ നിസ്സജ്ജതി, ദണ്ഡകമ്മം കാരേത്വാ അച്ചയം ദേസാപേതബ്ബോ. അപ്പടിനിസ്സജ്ജന്തോവ നാസേതബ്ബോതി. ഭിക്ഖുനിദൂസകോ ചേത്ഥ കാമം അബ്രഹ്മചാരിഗ്ഗഹണേന ഗഹിതോവ അബ്രഹ്മചാരിം പന ആയതിം സംവരേ ഠാതുകാമം സരണാനി ദത്വാ ഉപസമ്പാദേതും വട്ടതി. ഭിക്ഖുനിദൂസകോ ആയതിം സംവരേ ഠാതുകാമോപി പബ്ബജ്ജമ്പി ന ലഭതി, പഗേവ ഉപസമ്പദന്തി ഏതമത്ഥം ദസ്സേതും "ഭിക്ഖുനിദൂസകോ"തി ഇദം വിസും ദസമം അങ്ഗം വുത്തന്തി വേദിതബ്ബം.

അനാപുച്ഛാവരണവത്ഥുആദികഥാ നിട്ഠിതാ.

പണ്ഡകവത്ഥുകഥാ

ഏഥം. **ദഹരേ ദഹരേ**തി തരുണേ തരുണേ. **മോളിഗല്ലേ**തി ഥൂലസരീരേ. **ഹത്ഥിഭണ്ഡേ അസ്സഭണ്ഡേ**തി ഹത്ഥിഗോപകേ ച അസ്സഗോപകേ ച.

പണ്ഡകോ ഭിക്ഖവേതി ഏത്ഥ ആസിത്തപണ്ഡകോ ഉസൂയപണ്ഡകോ ഓപക്കമികപണ്ഡകോ പക്ഖപണ്ഡകോ നപുംസകപണ്ഡകോതി പഞ്ച പണ്ഡകാ. തത്ഥ യസ്സ പരേസം അങ്ഗജാതം മുഖേന ഗഹേത്വാ അസുചിനാ ആസിത്തസ്സ പരിളാഹോ വൂപസമ്മതി, അയം ആസിത്തപണ്ഡകോ. യസ്സ പരേസം അജ്ഝാചാരം പസ്സതോ ഉസൂയായ ഉപ്പന്നായ പരിളാഹോ വൂപസമ്മതി, അയം ഉസൂയപണ്ഡകോ. യസ്സ ഉപക്കമേന ബീജാനി അപനീതാനി, അയം ഓപക്കമികപണ്ഡകോ. ഏകച്ചോ പന അകുസലവിപാകാനുഭാവേന കാളപക്ഖേ പണ്ഡകോ ഹോതി, ജുണ്ഹപക്ഖേ പനസ്സ പരിളാഹോ വൂപസമ്മതി, അയം പക്ഖപണ്ഡകോ. യോ പന പടിസന്ധിയംയേവ അഭാവകോ ഉപ്പന്നോ, അയം നപുംസകപണ്ഡകോതി. തേസു ആസിത്തപണ്ഡകസ്സ ച ഉസൂയപണ്ഡകസ്സ ച പബ്ബജ്ജാ ന വാരിതാ, ഇതരേസം തിണ്ണം വാരിതാ. തേസുപി പക്ഖപണ്ഡകസ്സ യസ്മിം പക്ഖേ പണ്ഡകോ ഹോതി, തസ്മിംയേവസ്സ പക്ഖേ പബ്ബജ്ജാ വാരിതാതി കുരുന്ദിയം വുത്തം. യസ്സ ചേത്ഥ പബ്ബജ്ജാ വാരിതാ, തം സന്ധായ ഇദം വുത്തം - "അനുപസമ്പന്നോ ന ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ ഉപസമ്പന്നോ നാസേതബ്ബോ"തി. സോപി ലിങ്ഗനാസനേനേവ നാസേതബ്ബോ. ഇതോ പരം "നാസേതബ്ബോ"തി വുത്തേസുപി ഏസേവ നയോ.

പണ്ഡവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

ഥേയ്യസംവാസകവത്ഥുകഥാ

ഏഥം. **പുരാണകുലപുത്തോ**തി പുരാണസ്സ അനുക്കമേന പാരിജുഞ്ഞം പത്തസ്സ കുലസ്സ പുത്തോ. മാതിപക്ഖപിതിപക്ഖതോ കോലഞ്ഞാ ഖീണാ വിനട്ഠാ മതാ അസ്സാതി **ഖീണകോലഞ്ഞോ. അനധിഗത**ന്തി അപ്പത്തം. **ഫാതിംകാതു**ന്തി വഡ്ഢേതും. **ഇങ്ഘാ**തി ഉയ്യോജനത്ഥേ നിപാതോ. **അനുയുഞ്ജിയമാനോ**തി ഏകമന്തം നേത്വാ കേസമസ്സുഓരോപനകാസായപടിഗ്ഗഹണസരണഗമനഉപജ്ഝായഗ്ഗഹണകമ്മവാചാനിസ്സയധമ്മേ പുച്ഛിയമാനോ. **ഏതമത്ഥം ആരോചേസീ**തി ഏതം സയം പബ്ബജിതഭാവം ആദിതോ പട്ഠായ ആചിക്ഖി.

ഥേയ്യസംവാസകോ ഭിക്ഖവേതി ഏത്ഥ തയോ ഥേയ്യസംവാസകാ - ലിങ്ഗത്ഥേനകോ, സംവാസത്ഥേനകോ, ഉഭയത്ഥേനകോതി. തത്ഥ യോ സയം പബ്ബജിത്വാ വിഹാരം ഗന്ത്വാ ന ഭിക്ഖുവസ്സാനി ഗണേതി, ന യഥാവുഡ്ഢം വന്ദനം സാദിയതി, ന ആസനേന പടിബാഹതി, ന ഉപോസഥപവാരണാദീസു സന്ദിസ്സതി, അയം ലിങ്ഗമത്തസ്സേവ ഥേനിതത്താ ലിങ്ഗത്ഥേനകോ നാമ.

യോ പന ഭിക്ഖൂഹി പബ്ബാജിതോ സാമണേരോ സമാനോപി വിദേസം ഗന്ത്വാ "അഹം ദസവസ്സോ വാ വീസതിവസ്സോ വാ"തി മുസാ വത്വാ ഭിക്ഖുവസ്സാനി ഗണേതി, യഥാവുഡ്ഢം വന്ദനം സാദിയതി, ആസനേന പടിബാഹതി, ഉപോസഥപവാരണാദീസു സന്ദിസ്സതി, അയം സംവാസമത്തസ്സേവ ഥേനിതത്താ സംവാസത്ഥേനകോ നാമ. ഭിക്ഖുവസ്സഗണനാദികോ ഹി സബ്ബോപി കിരിയഭേദോ ഇമസ്മിം അത്ഥേ "സംവാസോ"തി വേദിതബ്ബോ. സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ "ന മം കോചി ജാനാതീ"തി ഏവം പടിപജ്ജന്തേപി ഏസേവ നയോ.

യോ പന സയം പബ്ബജിത്വാ വിഹാരം ഗന്ത്വാ ഭിക്ഖുവസ്സാനി ഗണേതി, യഥാവുഡ്ഢം വന്ദനം സാദിയതി, ആസനേന പടിബാഹതി, ഉപോസഥപവാരണാദീസു സന്ദിസ്സതി, അയം ലിങ്ഗസ്സ ചേവ സംവാസസ്സ ച ഥേനിതത്താ ഉഭയത്ഥേനകോ നാമ. അയം തിവിധോപി ഥേയ്യസംവാസകോ അനുപസമ്പന്നോ ന ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ, ഉപസമ്പന്നോ നാസേതബ്ബോ, പുന പബ്ബജ്ജം യാചന്തോപി ന പബ്ബാജേതബ്ബോ.

ഏത്ഥ ച അസമ്മോഹത്ഥം ഇദം പകിണ്ണകം വേദിതബ്ബം -

‘‘രാജദുബ്ഭിക്ഖകന്താര-രോഗവേരിഭയേഹി വാ;
ചീവരാഹരണത്ഥം വാ, ലിങ്ഗം ആദിയതീധ യോ.

സംവാസം നാധിവാസേതി, യാവ സോ സുദ്ധമാനസോ;
ഥേയ്യസംവാസകോ നാമ, താവ എസ ന വുച്ചതീ’’തി.

തത്രായം വിത്ഥാരനയോ - ഇധേകച്ചസ്സ രാജാ കുദ്ധോ ഹോതി, സോ ‘‘ഏവം മേ സോത്ഥി ഭവിസ്സതീ’’തി സയമേവ ലിങ്ഗം ഗഹേത്വാ പലായതി. തം ദിസ്വാ രഞ്ഞോ ആരോചേന്തി. രാജാ ‘‘സചേ പബ്ബജിതോ, ന തം ലബ്ഭാ കിഞ്ചി കാതു’’ന്തി തസ്മിം കോധം പടിവിനേതി, സോ ‘‘വൂപസന്തം മേ രാജഭയ’’ന്തി സങ്ഘമജ്ഝം അനോസരിത്വാവ ഗിഹിലിങ്ഗം ഗഹേത്വാ ആഗതോ പബ്ബാജേതബ്ബോ. അഥാപി ‘‘സാസനം നിസ്സായ മയാ ജീവിതം ലദ്ധം, ഹന്ദ ദാനി അഹം പബ്ബജാമീ’’തി ഉപ്പന്നസംവേഗോ തേനേവ ലിങ്ഗേന ആഗന്ത്വാ ആഗന്തുകവത്തം ന സാദിയതി, ഭിക്ഖൂഹി പുട്ഠോ വാ അപുട്ഠോ വാ യഥാഭൂതമത്താനം ആവികത്വാ പബ്ബജ്ജം യാചതി, ലിങ്ഗം അപനേത്വാ പബ്ബാജേതബ്ബോ. സചേ പന വത്തം സാദിയതി, പബ്ബജിതാലയം ദസ്സേതി, സബ്ബം പുബ്ബേ വുത്തം വസ്സഗണനാദിഭേദം വിധിം പടിപജ്ജതി, അയം ന പബ്ബാജേതബ്ബോ.

ഇധ പനേകച്ചോ ദുബ്ഭിക്ഖേ ജീവിതും അസക്കോന്തോ സയമേവ ലിങ്ഗം ഗഹേത്വാ സബ്ബപാസണ്ഡിയഭത്താനി ഭുഞ്ജന്തോ ദുബ്ഭിക്ഖേ വീതിവത്തേ സങ്ഘമജ്ഝം അനോസരിത്വാവ ഗിഹിലിങ്ഗം ഗഹേത്വാ ആഗതോതി സബ്ബം പുരിമസദിസമേവ .

അപരോ മഹാകന്താരം നിത്ഥരിതുകാമോ ഹോതി, സത്ഥവാഹോ ച പബ്ബജിതേ ഗഹേത്വാ ഗച്ഛതി. സോ ‘‘ഏവം മം സത്ഥവാഹോ ഗഹേത്വാ ഗമിസ്സതീ’’തി സയമേവ ലിങ്ഗം ഗഹേത്വാ സത്ഥവാഹേന സദ്ധിം കന്താരം നിത്ഥരിത്വാ ഖേമന്തം പത്വാ സങ്ഘമജ്ഝം അനോസരിത്വാവ ഗിഹിലിങ്ഗം ഗഹേത്വാ ആഗതോതി സബ്ബം പുരിമസദിസമേവ.

അപരോ രോഗഭയേ ഉപ്പന്നേ ജീവിതും അസക്കോന്തോ സയമേവ ലിങ്ഗം ഗഹേത്വാ സബ്ബപാസണ്ഡിയഭത്താനി ഭുഞ്ജന്തോ രോഗഭയേ വൂപസന്തേ സങ്ഘമജ്ഝം അനോസരിത്വാവ ഗിഹിലിങ്ഗം ഗഹേത്വാ ആഗതോതി സബ്ബം പുരിമസദിസമേവ.

അപരസ്സ ഏകോ വേരികോ കുദ്ധോ ഹോതി, ഘാതേതുകാമോ നം വിചരതി, സോ ‘‘ഏവം മേ സോത്ഥി ഭവിസ്സതീ’’തി സയമേവ ലിങ്ഗം ഗഹേത്വാ പലായതി. വേരികോ ‘‘കുഹിം സോ’’തി പരിയേസന്തോ ‘‘പബ്ബജിത്വാ പലാതോ’’തി സുത്വാ ‘‘സചേ പബ്ബജിതോ, ന തം ലബ്ഭാ കിഞ്ചി കാതു’’ന്തി തസ്മിം കോധം പടിവിനേതി. സോ ‘‘വൂപസന്തം മേ വേരിഭയ’’ന്തി സങ്ഘമജ്ഝം അനോസരിത്വാവ ഗിഹിലിങ്ഗം ഗഹേത്വാ ആഗതോതി സബ്ബം പുരിമസദിസമേവ.

അപരോ ഞാതികുലം ഗന്ത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഗിഹി ഹുത്വാ ‘‘ഇമാനി ചീവരാനി ഇധ വിനസ്സിസ്സന്തി, സചേപി ഇമാനി ഗഹേത്വാ വിഹാരം ഗമിസ്സാമി, അന്തരാമഗ്ഗേ മം ‘ചോരോ’തി ഗഹേസ്സന്തി, യംനൂനാഹം കായപരിഹാരിയാനി കത്വാ ഗച്ഛേയ്യ’’ന്തി ചീവരാഹരണത്ഥം നിവാസേത്വാ ച പാരുപിത്വാ ച വിഹാരം ഗച്ഛതി. തം ദൂരതോവ ആഗച്ഛന്തം ദിസ്വാ സാമണേരാ ച ദഹരാ ച അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛന്തി, വത്തം ദസ്സേന്തി. സോ ന സാദിയതി, യഥാഭൂതമത്താനം ആവികരോതി. സചേ ഭിക്ഖൂ ‘‘ന ദാനി മയം തം മുഞ്ചിസ്സാമാ’’തി ബലക്കാരേന പബ്ബാജേതുകാമാ ഹോന്തി, കാസായാനി അപനേത്വാ പുന പബ്ബാജേതബ്ബോ. സചേ പന ‘‘നയിമേ മമ ഹീനായാവത്തഭാവം ജാനന്തീ’’തി തംയേവ ഭിക്ഖുഭാവം പടിജാനിത്വാ സബ്ബം പുബ്ബേ വുത്തം വസ്സഗണനാദിഭേദം വിധിം പടിപജ്ജതി, അയം ന പബ്ബാജേതബ്ബോ.

അപരോ മഹാസാമണേരോ ഞാതികുലം ഗന്ത്വാ ഉപ്പബ്ബജിത്വാ കമ്മന്താനുട്ഠാനേന ഉബ്ബാള്ഹോ ഹുത്വാ പുന ‘‘ദാനി അഹം സമണോവ ഭവിസ്സാമി, ഥേരോപി മേ ഉപ്പബ്ബജിതഭാവം ന ജാനാതീ’’തി തദേവ പത്തചീവരം ആദായ വിഹാരം ആഗച്ഛതി,

നാപി തമത്ഥം ഭിക്ഖൂനം ആരോചേതി, സാമണേരഭാവം പടിജാനാതി, അയം ഥേയ്യസംവാസകോയേവ പബ്ബജ്ജം ന ലഭതി. സചേപിസ്സ ലിങ്ഗഗ്ഗഹണകാലേ ഏവം ഹോതി, "നാഹം കസ്സചി ആരോചേസ്സാമീ"തി വിഹാരഞ്ച ഗതോ ആരോചേതി, ഗഹണേനേവ ഥേയ്യസംവാസകോ. അഥാപിസ്സ "ഗഹണകാലേ ആചിക്ഖിസ്സാമീ"തി ചിത്തം ഉപ്പന്നം ഹോതി, വിഹാരഞ്ച ഗന്ത്വാ "കുഹിം ത്വം ആവുസോ ഗതോ"തി വുത്തോ "ന ദാനി മം ഇമേ ജാനന്തീ"തി വഞ്ചേത്വാ നാചിക്ഖതി, "നാചിക്ഖിസ്സാമീ"തി സഹ ധുരനിക്ഖേപേന അയമ്പി ഥേയ്യസംവാസകോവ. സചേ പനസ്സ ഗഹണകാലേപി "ആചിക്ഖിസ്സാമീ"തി ചിത്തം ഉപ്പന്നം ഹോതി, വിഹാരം ഗന്ത്വാപി ആചിക്ഖതി, അയം പുന പബ്ബജ്ജം ലഭതി.

അപരോ ദഹരസാമണേരോ മഹന്തോ വാ പന അബ്യത്തോ, സോ പുരിമനയേനേവ ഉപ്പബ്ബജിത്വാ ഘരേ വച്ഛകരക്ഖണാദീനി കമ്മാനി കാതും ന ഇച്ഛതി, തമേനം ഞാതകാ താനിയേവ കാസായാനി അച്ഛാദേത്വാ ഥാലകം വാ പത്തം വാ ഹത്ഥേ ദത്വാ "ഗച്ഛ സമണോവ ഹോഹീ"തി ഘരാ നീഹരന്തി. സോ വിഹാരം ഗച്ഛതി, നേവ നം ഭിക്ഖൂ ജാനന്തി "അയം ഉപ്പബ്ബജിത്വാ പുന സയമേവ പബ്ബജിതോ"തി, നാപി സയം ജാനാതി, "യോ ഏവം പബ്ബജതി, സോ ഥേയ്യസംവാസകോ നാമ ഹോതീ"തി. സചേ തം പരിപുണ്ണവസ്സം ഉപസമ്പാദേന്തി, സൂപസമ്പന്നോ. സചേ പന അനുപസമ്പന്നകാലേയേവ വിനയവിനിച്ഛയേ വത്തമാനേ സുണാതി, "യോ ഏവം പബ്ബജതി, സോ ഥേയ്യസംവാസകോ നാമ ഹോതീ"തി. തേന "മയാ ഏവം കത"ന്തി ഭിക്ഖൂനം ആചിക്ഖിതബ്ബം, ഏവം പുന പബ്ബജ്ജം ലഭതി. സചേ "ന ദാനി മം കോചി ജാനാതീ"തി നാരോചേതി, ധുരം നിക്ഖിത്തമത്തേ ഥേയ്യസംവാസകോ.

ഭിക്ഖു സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ലിങ്ഗം അനപനേത്വാ ദുസ്സീലകമ്മം കത്വാ വാ അകത്വാ വാ പുന സബ്ബം പുബ്ബേ വുത്തം വസ്സഗണനാദിഭേദം വിധിം പടിപജ്ജതി, ഥേയ്യസംവാസകോ ഹോതി. സിക്ഖം അപ്പച്ചക്ഖായ സലിങ്ഗേ ഠിതോ മേഥുനം പടിസേവിത്വാ വസ്സഗണനാദിഭേദം വിധിം ആപജ്ജന്തോ ഥേയ്യസംവാസകോ ന ഹോതി, പബ്ബജ്ജാമത്തം ലഭതി. അന്ധകട്ഠകഥായം പന ഏസോ ഥേയ്യസംവാസകോതി വുത്തം, തം ന ഗഹേതബ്ബം.

ഏകോ ഭിക്ഖു കാസായേ സഉസ്സാഹോവ ഓദാതം നിവാസേത്വാ മേഥുനം പടിസേവിത്വാ പുന കാസായാനി നിവാസേത്വാ വസ്സഗണനാദിഭേദം സബ്ബം വിധിം ആപജ്ജതി, അയമ്പി ഥേയ്യസംവാസകോ ന ഹോതി, പബ്ബജ്ജാമത്തം ലഭതി. സചേ പന കാസായേ ധുരം നിക്ഖിപിത്വാ ഓദാതം നിവാസേത്വാ മേഥുനം പടിസേവിത്വാ പുന കാസായാനി നിവാസേത്വാ വസ്സഗണനാദിഭേദം സബ്ബം വിധിം ആപജ്ജതി, ഥേയ്യസംവാസകോ ഹോതി.

സാമണേരോ സലിങ്ഗേ ഠിതോ മേഥുനാദിഅസ്സമണകരണധമ്മം ആപജ്ജിത്വാപി ഥേയ്യസംവാസകോ ന ഹോതി. സചേപി കാസായേ സഉസ്സാഹോവ കാസായാനി അപനേത്വാ മേഥുനം പടിസേവിത്വാ പുന കാസായാനി നിവാസേതി, നേവ ഥേയ്യസംവാസകോ ഹോതി. സചേ പന കാസായേ ധുരം നിക്ഖിപിത്വാ നഗ്ഗോ വാ ഓദാതനിവത്ഥോ വാ മേഥുനസേവനാദീഹി അസ്സമണോ ഹുത്വാ കാസായം നിവാസേതി, ഥേയ്യസംവാസകോ ഹോതി. സചേപി ഗിഹിഭാവം പത്ഥയമാനോ കാസാവം ഓവട്ടികം വാ കത്വാ അഞ്ഞേന വാ ആകാരേന ഗിഹിനിവാസനേന നിവാസേതി "സോഭതി നു ഖോ മേ ഗിഹിലിങ്ഗം, ന സോഭതീ"തി വീമംസനത്ഥം, രക്ഖതി താവ. "സോഭതീ"തി സമ്പടിച്ഛിത്വാ പന പുന ലിങ്ഗം സാദിയന്തോ ഥേയ്യസംവാസകോ ഹോതി. ഓദാതം നിവാസേത്വാ വീമംസനസമ്പടിച്ഛനേസുപി ഏസേവ നയോ.

സചേ പന നിവത്ഥകാസായസ്സ ഉപരി ഓദാതം നിവാസേത്വാ വീമംസതി വാ സമ്പടിച്ഛതി വാ, രക്ഖതിയേവ. ഭിക്ഖുനിയാപി ഏസേവ നയോ. സാപി ഹി ഗിഹിഭാവം പത്ഥയമാനാ സചേ കാസായം ഗിഹിനിവാസനം നിവാസേതി, "സോഭതി നു ഖോ മേ ഗിഹിലിങ്ഗം, ന സോഭതീ"തി വീമംസനത്ഥം, രക്ഖതി താവ. സചേ "സോഭതീ"തി സമ്പടിച്ഛതി, ന രക്ഖതി. ഓദാതം നിവാസേത്വാ വീമംസനസമ്പടിച്ഛനേസുപി

ഏസേവ നയോ. നിവത്ഥകാസായസ്സ പന ഉപരി ഓദാതം നിവാസേത്വാ വീമംസതു വാ സമ്പടിച്ഛതു വാ, രക്ഖതിയേവ.

സചേ കോചി വുഡ്ഢപബ്ബജിതോ വസ്സാനി അഗണേത്വാ പാളിയമ്പി അട്ഠത്വാ ഏകപസ്സേനാഗന്ത്വാ മഹാപേളാദീസു കടച്ഛുനാ ഉക്ഖിത്തേ ഭത്തപിണ്ഡേ പത്തം ഉപനാമേത്വാ സേനോ വിയ മംസപേസിം ഗഹേത്വാ ഗച്ഛതി, ഥേയ്യസംവാസകോ ന ഹോതി. ഭിക്ഖുവസ്സാനി പന ഗണേത്വാ ഗണ്ഹന്തോ ഥേയ്യസംവാസകോ ഹോതി.

സയം സാമണേരോവ സാമണേരപടിപാടിയാ കൂടവസ്സാനി ഗണേത്വാ ഗണ്ഹന്തോ ഥേയ്യസംവാസകോ ന ഹോതി. ഭിക്ഖു ഭിക്ഖുപടിപാടിയാ കൂടവസ്സാനി ഗണേത്വാ ഗണ്ഹന്തോ ഭണ്ഡഗ്ഘേന കാരേതബ്ബോതി.

ഥേയ്യസംവാസകവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

തിത്ഥിയപക്കന്തകകഥാ

തിത്ഥിയപക്കന്തകോ ഭിക്ഖവേതി ഏത്ഥ പന തിത്ഥിയേസു പക്കന്തോ പവിട്ഠോതി തിത്ഥിയപക്കന്തകോ. സോ ന കേവലം ന ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ, അഥ ഖോ ന പബ്ബാജേതബ്ബോപി. തത്രായം വിനിച്ഛയോ - ഉപസമ്പന്നോ ഭിക്ഖു തിത്ഥിയോ ഭവിസ്സാമീതി സലിങ്ഗേനേവ തേസം ഉപസ്സയം ഗച്ഛതി, പദവാരേ പദവാരേ ദുക്കടം. തേസം ലിങ്ഗേ ആദിന്നമത്തേ തിത്ഥിയപക്കന്തകോ ഹോതി. യോപി സയമേവ "തിത്ഥിയോ ഭവിസ്സാമീ"തി കുസചീരാദീനി നിവാസേതി, തിത്ഥിയപക്കന്തകോ ഹോതിയേവ. യോ പന നഗ്ഗോ ന്ഹായന്തോ അത്താനം ഓലോകേത്വാ "സോഭതി മേ ആജീവകഭാവോ, ആജീവകോ ഭവിസ്സാമീ"തി കാസായാനി അനാദായ നഗ്ഗോവ ആജീവകാനം ഉപസ്സയം ഗച്ഛതി, പദവാരേ പദവാരേ ദുക്കടം. സചേ പനസ്സ അന്തരാമഗ്ഗേ ഹിരോത്തപ്പം ഉപ്പജ്ജതി, ദുക്കടാനി ദേസേത്വാ മുച്ചതി. തേസം ഉപസ്സയം ഗന്ത്വാപി തേഹി വാ ഓവദിതോ അത്തനാ വാ "ഇമേസം പബ്ബജ്ജാ അതിദുക്ഖാ"തി നിവത്തന്തോപി മുച്ചതിയേവ.

സചേ പന "കിം തുമ്ഹാകം പബ്ബജ്ജായ ഉക്കട്ഠ"ന്തി പുച്ഛിത്വാ "കേസമസ്സുലുഞ്ചനാദീനീ"തി വുത്തോ ഏകകേസമ്പി ലുഞ്ചാപേതി, ഉക്കുടികപ്പധാനാദീനി വാ വത്താനി ആദിയതി, മോരപിഞ്ഛരാദീനി വാ നിവാസേതി, തേസം ലിങ്ഗം ഗണ്ഹാതി, "അയം പബ്ബജ്ജാ സേട്ഠാ"തി സേട്ഠഭാവം വാ ഉപഗച്ഛതി, ന മുച്ചതി, തിത്ഥിയപക്കന്തകോ ഹോതി. സചേ പന "സോഭതി നു ഖോ മേ തിത്ഥിയപബ്ബജ്ജാ, നനു ഖോ സോഭതീ"തി വീമംസനത്ഥം കുസചീരാദീനി വാ നിവാസേതി, ജടം വാ ബന്ധതി, ഖാരികാജം വാ ആദിയതി, യാവ ന സമ്പടിച്ഛതി, താവ നം ലദ്ധി രക്ഖതി, സമ്പടിച്ഛിതമത്തേ തിത്ഥിയപക്കന്തകോ ഹോതി. അച്ഛിന്നചീവരോ പന കുസചീരാദീനി നിവാസേന്തോ രാജഭയാദീഹി വാ തിത്ഥിയലിങ്ഗം ഗണ്ഹന്തോ ലദ്ധിയാ അഭാവേന നേവ തിത്ഥിയപക്കന്തകോ ഹോതി.

അയഞ്ച തിത്ഥിയപക്കന്തകോ നാമ ഉപസമ്പന്നഭിക്ഖുനാ കഥിതോ, തസ്മാ സാമണേരോ സലിങ്ഗേന തിത്ഥായതനം ഗതോപി പുന പബ്ബജ്ജഞ്ച ഉപസമ്പദഞ്ച ലഭതീതി കുരുന്ദിയം വുത്തം. പുരിമോ പന ഥേയ്യസംവാസകോ അനുപസമ്പന്നേന കഥിതോ; തസ്മാ ഉപസമ്പന്നോ കൂടവസ്സം ഗണേന്തോപി അസ്സമണോ ന ഹോതി. ലിങ്ഗേ സഉസ്സാഹോ പാരാജികം ആപജ്ജിത്വാ ഭിക്ഖുവസ്സാദീനി ഗണേന്തോപി ഥേയ്യസംവാസകോ ന ഹോതീതി.

തിത്ഥിയപക്കന്തകകഥാ നിട്ഠിതാ.

തിരച്ഛാനഗതവത്ഥുകഥാ

൧൧൧. നാഗയോനിയാ അട്ടീയതീതി ഏത്ഥ കിഞ്ചാപി സോ പവത്തിയം കുസലവിപാകേന ദേവസമ്പത്തിസദിസം ഇസ്സരിയസമ്പത്തിം അനുഭോതി,

അകുസലവിപാകപടിസന്ധികസ്സ പന തസ്സ സജാതിയാ മേഥുനപടിസേവനേ ച വിസ്സട്ഠനിദ്ദോക്കമനേ ച നാഗസരീരം പാതുഭവതി ഉദകസഞ്ചാരികം മണ്ഡൂകഭക്ഖം, തസ്മാ സോ തായ നാഗയോനിയാ അട്ടീയതി. **ഹരായതീ**തി ലജ്ജതി. **ജിഗുച്ഛതീ**തി അത്തഭാവം ജിഗുച്ഛതി. **തസ്സ ഭിക്ഖുനോ നിക്ഖന്തേ**തി തസ്മിം ഭിക്ഖുസ്മിം നിക്ഖന്തേ. അഥ വാ തസ്സ ഭിക്ഖുനോ നിക്ഖമനേതി അത്ഥോ. **വിസ്സട്ഠോ നിദ്ദം ഓക്കമീ**തി തസ്മിം അനിക്ഖന്തേ വിസ്സരഭയേന സതിം അവിസ്സജ്ജിത്വാ കപിമിദ്ധവസേനേവ നിദ്ദായന്തോ നിക്ഖന്തേ സതിം വിസ്സജ്ജിത്വാ വിസ്സട്ഠോ നിരാസങ്കോ മഹാനിദ്ദം പടിപജ്ജി. **വിസ്സരമകാസീ**തി ഭയവസേന സമണസഞ്ഞം പഹായ വിരൂപം മഹാസദ്ദമകാസി.

തുമ്ഹേ ഖോത്ഥാതി തുമ്ഹേ ഖോ അത്ഥ; അകാരസ്സ ലോപം കത്വാ വുത്തം. തുമ്ഹേ ഖോ നാഗാ ഝാനവിപസ്സനാമഗ്ഗഫലാനം അഭബ്ബത്താ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അവിരുള്ഹിധമ്മാ അത്ഥ, വിരുള്ഹിധമ്മാ ന ഭവഥാതി അയമേത്ഥ സങ്ഖേപത്ഥോ. **സജാതിയാ**തി നാഗിയാ ഏവ. യദാ പന മനുസ്സിത്ഥിആദിഭേദായ അഞ്ഞജാതിയാ പടിസേവതി, തദാ ദേവപുത്തോ വിയ ഹോതി. ഏത്ഥ ച പവത്തിയം അഭിണ്ഹം സഭാവപാതുകമ്മദസ്സനവസേന "ദ്വേ പച്ചയാ"തി വുത്തം. നാഗസ്സ പന പഞ്ചസു കാലേസു സഭാവപാതുകമ്മം ഹോതി - പടിസന്ധികാലേ, തചജഹനകാലേ, സജാതിയാ മേഥുനകാലേ, വിസ്സട്ഠനിദ്ദോക്കമനകാലേ, ചുതികാലേതി.

തിരച്ഛാനഗതോ ഭിക്ഖവേതി ഏത്ഥ നാഗോ വാ ഹോതു സുപണ്ണമാണവകാദീനം വാ അഞ്ഞതരോ, അന്തമസോ സക്കം ദേവരാജാനം ഉപാദായ യോ കോചി അമനുസ്സജാതിയോ, സബ്ബോവ ഇമസ്മിം അത്ഥേ തിരച്ഛാനഗതോതി വേദിതബ്ബോ. സോ നേവ ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ, ന പബ്ബാജേതബ്ബോ, ഉപസമ്പന്നോപി നാസേതബ്ബോതി.

തിരച്ഛാനഗതവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

മാതുഘാതകാദിവത്ഥുകഥാ

൧൧൨. മാതുഘാതകാദിവത്ഥൂസു - **നിക്ഖന്തിം കരേയ്യ**ന്തി നിക്ഖമനം നിഗ്ഗമനം അപവാഹനം കരേയ്യന്തി അത്ഥോ. **മാതുഘാതകോ ഭിക്ഖവേ**തി ഏത്ഥ യേന മനുസ്സിത്ഥിഭൂതാ ജനികാ മാതാ സയമ്പി മനുസ്സജാതികേനേവ സതാ സഞ്ചിച്ച ജീവിതാ വോരോപിതാ, അയം ആനന്തരിയേന മാതുഘാതകകമ്മേന മാതുഘാതകോ, ഏതസ്സ പബ്ബജ്ജാ ച ഉപസമ്പദാ ച പടിക്ഖിത്താ. യേന പന മനുസ്സിത്ഥിഭൂതാപി അജനികാ പോസാവനികാ മാതാ വാ മഹാമാതാ വാ ചൂളമാതാ വാ ജനികാപി വാ ന മനുസ്സിത്ഥിഭൂതാ മാതാ ഘാതിതാ, തസ്സ പബ്ബജ്ജാ ന വാരിതാ, ന ച ആനന്തരികോ ഹോതി. യേന സയം തിരച്ഛാനഭൂതേന മനുസ്സിത്ഥിഭൂതാ മാതാ ഘാതിതാ, സോപി ആനന്തരികോ ന ഹോതി, തിരച്ഛാനഗതത്താ പനസ്സ പബ്ബജ്ജാ പടിക്ഖിത്താ. സേസം ഉത്താനമേവ. പിതുഘാതകേപി ഏസേവ നയോ. സചേപി ഹി വേസിയാ പുത്തോ ഹോതി, "അയം മേ പിതാ"തി ന ജാനാതി, യസ്സ സമ്ഭവേന നിബ്ബത്തോ, സോ ചേ അനേന ഘാതിതോ, പിതുഘാതകോത്വേവ സങ്ഖ്യം ഗച്ഛതി, ആനന്തരിയഞ്ച ഫുസതി.

൧൧൩. അരഹന്തഘാതകോപി മനുസ്സഅരഹന്തവസേനേവ വേദിതബ്ബോ. മനുസ്സജാതിയഞ്ഹി അന്തമസോ അപബ്ബജിതമ്പി ഖീണാസവം ദാരകം ദാരികം വാ സഞ്ചിച്ച ജീവിതാ വോരോപേന്തോ അരഹന്തഘാതകോവ ഹോതി, ആനന്തരിയഞ്ച ഫുസതി, പബ്ബജ്ജാ ചസ്സ വാരിതാ. അമനുസ്സജാതികം പന അരഹന്തം മനുസ്സജാതികം വാ അവസേസം അരിയപുഗ്ഗലം ഘാതേത്വാ ആനന്തരിയോ ന ഹോതി, പബ്ബജ്ജാപിസ്സ ന വാരിതാ, കമ്മം പന ബലവം ഹോതി. തിരച്ഛാനോ മനുസ്സഅരഹന്തമ്പി ഘാതേത്വാ ആനന്തരിയോ ന ഹോതി, കമ്മം പന ഭാരിയന്തി അയമേത്ഥ വിനിച്ഛയോ. **തേ വധായ ഓനീയന്തീ**തി വധത്ഥായ ഓനീയന്തി, മാരേതും നീയന്തീതി അത്ഥോ. യം പന പാളിയം "സചാ ച മയ"ന്തി വുത്തം, തസ്സ സചേ മയന്തി അയമേവത്ഥോ. "സചേ"തി ഹി വത്തബ്ബേ ഏത്ഥ "സചാ ച" ഇതി അയം നിപാതോ വുത്തോ. "സചേ ച" ഇച്ചേവ വാ പാഠോ. തത്ഥ സചേതി സമ്ഭാവനത്ഥേ നിപാതോ; ച ഇതി പദപൂരണമത്തേ. "സചജ്ജ മയ"ന്തിപി പാഠോ. തസ്സ സചേ അജ്ജ മയന്തി അത്ഥോ.

൧൧൭. **ഭിക്ഖുനിദൂസകോ ഭിക്ഖവേ**തി എത്ഥ യോ പകതത്തം ഭിക്ഖുനിം തിണ്ണം മഗ്ഗാനം അഞ്ഞതരസ്മിം ദൂസേതി, അയം ഭിക്ഖുനിദൂസകോ നാമ. ഏതസ്സ പബ്ബജ്ജാ ച ഉപസമ്പദാ ച വാരിതാ. യോ പന കായസംസഗ്ഗേന സീലവിനാസം പാപേതി, തസ്സ പബ്ബജ്ജാ ച ഉപസമ്പദാ ച ന വാരിതാ. ബലക്കാരേന ഓദാതവത്ഥവസനം കത്വാ അനിച്ഛമാനംയേവ ദൂസേന്തോപി ഭിക്ഖുനിദൂസകോയേവ. ബലക്കാരേന പന ഓദാതവത്ഥവസനം കത്വാ ഇച്ഛമാനം ദൂസേന്തോ ഭിക്ഖുനിദൂസകോ ന ഹോതി. കസ്മാ? യസ്മാ ഗിഹിഭാവേ സമ്പടിച്ഛിതമത്തേയേവ സാ അഭിക്ഖുനീ ഹോതി. സകിം സീലവിപന്നം പന പച്ഛാ ദൂസേന്തോ സിക്ഖമാനാസാമണേരീസു ച വിപ്പടിപജ്ജന്തോ നേവ ഭിക്ഖുനിദൂസകോ ഹോതി, പബ്ബജ്ജമ്പി ഉപസമ്പദമ്പി ലഭതി.

സങ്ഘഭേദകോ ഭിക്ഖവേതി എത്ഥ യോ ദേവദത്തോ വിയ സാസനം ഉദ്ധമ്മം ഉബ്ബിനയം കത്വാ ചതുന്നം കമ്മാനം അഞ്ഞതരവസേന സങ്ഘം ഭിന്ദതി, അയം സങ്ഘഭേദകോ നാമ. ഏതസ്സ പബ്ബജ്ജാ ച ഉപസമ്പദാ ച വാരിതാ.

ലോഹിതുപ്പാദകോ ഭിക്ഖവേതി എത്ഥാപി യോ ദേവദത്തോ വിയ ദുട്ഠചിത്തേന വധകചിത്തേന തഥാഗതസ്സ ജീവമാനകസരീരേ ഖുദ്ദകമക്ഖികായ പിവനകമത്തമ്പി ലോഹിതം ഉപ്പാദേതി, അയം ലോഹിതുപ്പാദകോ നാമ. ഏതസ്സ പബ്ബജ്ജാ ച ഉപസമ്പദാ ച വാരിതാ. യോ പന രോഗവൂപസമനത്ഥം ജീവകോ വിയ സത്ഥേന ഫാലേത്വാ പൂതിമംസഞ്ച ലോഹിതഞ്ച നീഹരിത്വാ ഫാസും കരോതി, ബഹും സോ പുഞ്ഞം പസവതീതി.

മാതുഘാതകാദിവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

ഉഭതോബ്യഞ്ജനകവത്ഥുകഥാ

൧൧൬. **ഉഭതോബ്യഞ്ജനകോ ഭിക്ഖവേ**തി ഇത്ഥിനിമിത്തുപ്പാദനകമ്മതോ ച പുരിസനിമിത്തുപ്പാദനകമ്മതോ ച ഉഭതോ ബ്യഞ്ജനമസ്സ അത്ഥീതി **ഉഭതോബ്യഞ്ജനകോ. കരോതീ**തി പുരിസനിമിത്തേന ഇത്ഥീസു മേഥുനവീതിക്കമം കരോതി. **കാരാപേതീ**തി പരം സമാദപേത്വാ അത്തനോ ഇത്ഥിനിമിത്തേ കാരാപേതി, സോ ദുവിധോ ഹോതി - ഇത്ഥിഉഭതോബ്യഞ്ജനകോ, പുരിസഉഭതോബ്യഞ്ജനകോതി.

തത്ഥ ഇത്ഥിഉഭതോബ്യഞ്ജനകസ്സ ഇത്ഥിനിമിത്തം പാകടം ഹോതി, പുരിസനിമിത്തം പടിച്ഛന്നം. പുരിസഉഭതോബ്യഞ്ജനകസ്സ പുരിസനിമിത്തം പാകടം, ഇത്ഥിനിമിത്തം പടിച്ഛന്നം. ഇത്ഥിഉഭതോബ്യഞ്ജനകസ്സ ഇത്ഥീസു പുരിസത്തം കരോന്തസ്സ ഇത്ഥിനിമിത്തം പടിച്ഛന്നം ഹോതി, പുരിസനിമിത്തം പാകടം ഹോതി. പുരിസഉഭതോബ്യഞ്ജനകസ്സ പുരിസാനം ഇത്ഥിഭാവം ഉപഗച്ഛന്തസ്സ പുരിസനിമിത്തം പടിച്ഛന്നം ഹോതി, ഇത്ഥിനിമിത്തം പാകടം ഹോതി. ഇത്ഥിഉഭതോബ്യഞ്ജനകോ സയഞ്ച ഗബ്ഭം ഗണ്ഹാതി, പരഞ്ച ഗണ്ഹാപേതി. പുരിസഉഭതോബ്യഞ്ജനകോ പന സയം ന ഗണ്ഹാതി, പരം ഗണ്ഹാപേതീതി, ഇദമേതേസം നാനാകരണം. കുരുന്ദിയം പന വുത്തം - "യദി പടിസന്ധിയം പുരിസലിങ്ഗം പവത്തേ ഇത്ഥിലിങ്ഗം നിബ്ബത്തതി, യദി പടിസന്ധിയം ഇത്ഥിലിങ്ഗം പവത്തേ പുരിസലിങ്ഗം നിബ്ബത്തതീ"തി . തത്ഥ വിചാരണക്കമോ വിത്ഥാരതോ അട്ഠസാലിനിയാ ധമ്മസങ്ഗഹട്ഠകഥായ വേദിതബ്ബോ. ഇമസ്സ പന ദുവിധസ്സാപി ഉഭതോബ്യഞ്ജനകസ്സ നേവ പബ്ബജ്ജാ അത്ഥി, ന ഉപസമ്പദാതി ഇദമിധ വേദിതബ്ബം.

ഉഭതോബ്യജ്ജനകവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

അനുപജ്ഝായകാദിവത്ഥുകഥാ

൧൧൭. **തേന ഖോ പന സമയേനാ**തി യേന സമയേന ഭഗവതാ സിക്ഖാപദം അപഞ്ഞത്തം ഹോതി, തേന സമയേന. **അനുപജ്ഝായക**ന്തി ഉപജ്ഝം അഗാഹാപേത്വാ സബ്ബേന സബ്ബം ഉപജ്ഝായവിരഹിതം. ഏവം ഉപസമ്പന്നാ നേവ ധമ്മതോ ന ആമിസതോ സങ്ഗഹം ലഭന്തി, തേ പരിഹായന്തിയേവ, ന വഡ്ഢന്തി. **ന ഭിക്ഖവേ**

അനുപജ്ഝായകോതി ഉപജ്ഝം അഗാഹാപേത്വാ നിരുപജ്ഝായകോ ന ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ. **യോ ഉപസമ്പാദേയ്യ ആപത്തി ദുക്കടസ്സാ**തി സിക്ഖാപദപഞ്ഞത്തിതോ പട്ഠായ ഏവം ഉപസമ്പാദേന്തസ്സ ആപത്തി ഹോതി; കമ്മം പന ന കുപ്പതി. കേചി കുപ്പതീതി വദന്തി, തം ന ഗഹേതബ്ബം. **സങ്ഘേന ഉപജ്ഝായേനാ**തിആദീസുപി ഉഭതോബ്യഞ്ജനകുപജ്ഝായപരിയോസാനേസു ഏസേവ നയോ.

അനുപജ്ഝായകാദിവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

അപത്തകാദിവത്ഥുകഥാ

൧൧൮. ഹത്ഥേസു പിണ്ഡായ ചരന്തീതി യോ ഹത്ഥേസു പിണ്ഡോ ലബ്ഭതി, തദത്ഥായ ചരന്തി. **സേയ്യഥാപി തിത്ഥിയാ**തി യഥാ ആജീവകനാമകാ തിത്ഥിയാ; സൂപബ്യഞ്ജനേഹി മിസ്സേത്വാ ഹത്ഥേസു ഠപിതപിണ്ഡമേവ ഹി തേ ഭുഞ്ജന്തി. **ആപത്തി ദുക്കടസ്സാ**തി ഏവം ഉപസമ്പാദേന്തസ്സേവ ആപത്തി ഹോതി, കമ്മം പന ന കുപ്പതി. **അചീവരകാദിവത്ഥൂ**സുപി ഏസേവ നയോ.

യാചിതകേനാതി "യാവ ഉപസമ്പദം കരോമ, താവ ദേഥാ"തി യാചിത്വാ ഗഹിതേന; താവകാലികേനാതി അത്ഥോ. ഈദിസേന ഹി പത്തേന വാ ചീവരേന വാ പത്തചീവരേന വാ ഉപസമ്പാദേന്തസ്സേവ ആപത്തി ഹോതി, കമ്മം പന ന കുപ്പതി, തസ്മാ പരിപുണ്ണപത്തചീവരോവ ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ. സചേ തസ്സ നത്ഥി, ആചരിയുപജ്ഝായാ ചസ്സ ദാതുകാമാ ഹോന്തി, അഞ്ഞേ വാ ഭിക്ഖൂ നിരപേക്ഖേഹി നിസ്സജ്ജിത്വാ അധിട്ഠാനുപഗം പത്തചീവരം ദാതബ്ബം. പബ്ബജ്ജാപേക്ഖം പന പണ്ഡുപലാസം യാചിതകേനാപി പത്തചീവരേന പബ്ബാജേതും വട്ടതി, സഭാഗട്ഠാനേ വിസ്സാസേന ഗഹേത്വാപി പബ്ബാജേതും വട്ടതി.

സചേ പന അപക്കം പത്തം ചീവരൂപഗാനി ച വത്ഥാനി ഗഹേത്വാ ആഗതോ ഹോതി, യാവ പത്തോ പച്ചതി, ചീവരാനി ച കരിയന്തി, താവ വിഹാരേ വസന്തസ്സ അനാമട്ഠപിണ്ഡപാതം ദാതും വട്ടതി, ഥാലകേ ഭുഞ്ജിതും വട്ടതി, പുരേഭത്തം സാമണേരഭാഗസമകോ ആമിസഭാഗോ ദാതും വട്ടതി. സേനാസനഗ്ഗാഹോ പന സലാകഭത്തഉദ്ദേസഭത്തനിമന്തനാദീനി ച ന വട്ടന്തി. പച്ഛാഭത്തമ്പി സാമണേരഭാഗസമോ തേലമധുഫാണിതാദിഭേസജ്ജഭാഗോ വട്ടതി. സചേ ഗിലാനോ ഹോതി, ഭേസജ്ജമസ്സ കാതും വട്ടതി, സാമണേരസ്സ വിയ ച സബ്ബം പടിജഗ്ഗനകമ്മന്തി.

അപത്തകാദിവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

ഹത്ഥച്ഛിന്നാദിവത്ഥുകഥാ

൧൧൯. ഹത്ഥച്ഛിന്നാദിവത്ഥൂസു - **ഹത്ഥച്ഛിന്നോ**തി യസ്സ ഹത്ഥതലേ വാ മണിബന്ധേ വാ കപ്പരേ വാ യത്ഥ കത്ഥചി ഏകോ വാ ദ്വേ വാ ഹത്ഥാ ഛിന്നാ ഹോന്തി. **പാദച്ഛിന്നോ**തി യസ്സ അഗ്ഗപാദേ വാ ഗോപ്ഫകേസു വാ ജങ്ഘായ വാ യത്ഥ കത്ഥചി ഏകോ വാ ദ്വേ വാ പാദാ ഛിന്നാ ഹോന്തി. **ഹത്ഥപാദച്ഛിന്നോ**തി യസ്സ വുത്തപ്പകാരേനേവ ചതൂസു ഹത്ഥപാദേസു ദ്വേ വാ തയോ വാ സബ്ബേ വാ ഹത്ഥപാദാ ഛിന്നാ ഹോന്തി. **കണ്ണച്ഛിന്നോ**തി യസ്സ കണ്ണമൂലേ വാ കണ്ണസക്ഖലികായ വാ ഏകോ വാ ദ്വേ വാ കണ്ണാ ഛിന്നാ ഹോന്തി. യസ്സ പന കണ്ണാവിദ്ധേ ഛിജ്ജന്തി, സക്കാ ച ഹോതി സങ്ഘാടേതും, സോ കണ്ണം സങ്ഘാടേത്വാ പബ്ബാജേതബ്ബോ. **നാസച്ഛിന്നോ**തി യസ്സ അജപദകേ വാ അഗ്ഗേ വാ ഏകപുടേ വാ യത്ഥ കത്ഥചി നാസാ ഛിന്നാ ഹോതി. യസ്സ പന നാസികാ സക്കാ ഹോതി സന്ധേതും, സോ തം ഫാസുകം കത്വാ പബ്ബാജേതബ്ബോ. **കണ്ണനാസച്ഛിന്നോ** ഉഭയവസേന വേദിതബ്ബോ. **അങ്ഗുലിച്ഛിന്നോ**തി യസ്സ നഖസേസം അദസ്സേത്വാ ഏകാ വാ ബഹൂ വാ അങ്ഗുലിയോ ഛിന്നാ ഹോന്തി. യസ്സ പന സുത്തതന്തുമത്തമ്പി നഖസേസം പഞ്ഞായതി, തം പബ്ബാജേതും വട്ടതി. **അളച്ഛിന്നോ**തി യസ്സ ചതൂസു അങ്ഗുട്ഠകേസു അങ്ഗുലിയം വുത്തനയേനേവ ഏകോ വാ ബഹൂ വാ അങ്ഗുട്ഠകാ ഛിന്നാ ഹോന്തി. **കണ്ഡരച്ഛിന്നോ**തി യസ്സ കണ്ഡരനാമകാ മഹാന്ഹാരൂ

പുരതോ വാ പച്ഛതോ വാ ഛിന്നാ ഹോന്തി; യേസു ഏകസ്സപി ഛിന്നത്താ അഗ്ഗപാദേന വാ ചങ്കമതി, മൂലേന വാ ചങ്കമതി, ന വാ പാദം പതിട്ഠാപേതും സക്കോതി.

ഫണഹത്ഥകോതി യസ്സ വഗ്ഗുലിപക്ഖകാ വിയ അങ്ഗുലിയോ സമ്ബദ്ധാ ഹോന്തി; ഏതം പബ്ബാജേതുകാമേന അങ്ഗുലന്തരികായോ ഫാലേത്വാ സബ്ബം അന്തരചമ്മം അപനേത്വാ ഫാസുകം കത്വാ പബ്ബാജേതബ്ബോ. യസ്സപി ഛ അങ്ഗുലിയോ ഹോന്തി, തം പബ്ബാജേതുകാമേന അധികഅങ്ഗുലിം ഛിന്ദിത്വാ ഫാസുകം കത്വാ പബ്ബാജേതബ്ബോ.

ഖുജ്ജോതി യോ ഉരസ്സ വാ പിട്ഠിയാ വാ പസ്സസ്സ വാ നിക്ഖന്തത്താ ഖുജ്ജസരീരോ. യസ്സ പന കിഞ്ചി കിഞ്ചി അങ്ഗപച്ചങ്ഗം ഈസകം വങ്കം, തം പബ്ബാജേതും വട്ടതി. മഹാപുരിസോ ഏവ ഹി ബ്രഹ്മുജ്ജുഗത്തോ, അവസേസോ സത്തോ അഖുജ്ജോ നാമ നത്ഥി.

വാമനോതി ജങ്ഘവാമനോ വാ കടിവാമനോ വാ ഉഭയവാമനോ വാ. ജങ്ഘവാമനസ്സ കടിതോ പട്ഠായ ഹേട്ഠിമകായോ രസ്സോ ഹോതി, ഉപരിമകായോ പരിപുണ്ണോ. കടിവാമനസ്സ കടിതോ പട്ഠായ ഉപരിമകായോ രസ്സോ ഹോതി, ഹേട്ഠിമകായോ പരിപുണ്ണോ. ഉഭയവാമനസ്സ ഉഭോപി കായാ രസ്സാ ഹോന്തി, യേസം രസ്സത്താ ഭൂതാനം വിയ പരിവടുമോ മഹാകുച്ഛിഘടസദിസോ അത്തഭാവോ ഹോതി, തം തിവിധമ്പി പബ്ബാജേതും ന വട്ടതി.

ഗലഗണ്ഡീതി യസ്സ കുമ്ഭണ്ഡം വിയ ഗലേ ഗണ്ഡോ ഹോതി. ദേസനാമത്തമേവ ചേതം, യസ്മിം കിസ്മിഞ്ചി പന പദേസേ ഗണ്ഡേ സതി ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. തത്ഥ വിനിച്ഛയോ - "ന ഭിക്ഖവേ പഞ്ചഹി ആബാധേഹി ഫുട്ഠോ പബ്ബാജേതബ്ബോ"തി ഏത്ഥ വുത്തനയേനേവ വേദിതബ്ബോ. **ലക്ഖണാഹതകസാഹതലിഖിതകേസു** യം വത്തബ്ബം, തം "ന ഭിക്ഖവേ ലക്ഖണാഹതോ"തിആദീസു വുത്തമേവ.

സീപദീതി ഭാരപാദോ വുച്ചതി. യസ്സ പാദോ ഥൂലോ ഹോതി സഞ്ജാതപിളകോ ഖരോ, സോ ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. യസ്സ പന ന താവ ഖരഭാവം ഗണ്ഹാതി, സക്കാ ഹോതി ഉപനാഹം ബന്ധിത്വാ ഉദകആവാടേ പവേസേത്വാ ഉദകവാലികായ പൂരേത്വാ യഥാ സിരാ പഞ്ഞായന്തി, ജങ്ഘാ ച തേലനാളികാ വിയ ഹോതി, ഏവം മിലാപേതും സക്കാ, തസ്സ പാദം ഈദിസം കത്വാ തം പബ്ബാജേതും വട്ടതി. സചേ പുന വഡ്ഢതി, ഉപസമ്പാദേന്തേനാപി തഥാ കത്വാവ ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ.

പാപരോഗീതി അരിസഭഗന്ദരപിത്തസേമ്ഹകാസസോസാദീസു യേന കേനചി രോഗേന നിച്ചാതുരോ അതേകിച്ഛരോഗോ ജേഗുച്ഛോ അമനാപോ; അയം ന പബ്ബാജേതബ്ബോ.

പരിസദൂസകോതി യോ അത്തനോ വിരൂപതായ പരിസം ദൂസേതി; അതിദീഘോ വാ ഹോതി അഞ്ഞേസം സീസപ്പമാണനാഭിപ്പദേസോ, അതിരസ്സോ വാ ഉഭയവാമനഭൂതരൂപം വിയ, അതികാളോ വാ ഝാപിതഖേത്തേ ഖാണുകോ വിയ, അച്ചോദാതോ വാ ദധിതക്കാദീഹി പമജ്ജിതമട്ഠതമ്ബലോഹവണ്ണോ, അതികിസോ വാ മന്ദമംസലോഹിതോ അട്ഠിസിരാചമ്മസരീരോ വിയ, അതിഥൂലോ വാ ഭാരിയമംസോ, മഹോദരോ വാ മഹാഭൂതസദിസോ, അതിമഹന്തസീസോ വാ പച്ഛിം സീസേ കത്വാ ഠിതോ വിയ, അതിഖുദ്ദകസീസോ വാ സരീരസ്സ അനനുരൂപേന അതിഖുദ്ദകേന സീസേന സമന്നാഗതോ, കൂടകൂടസീസോ വാ താലഫലപിണ്ഡിസദിസേന സീസേന സമന്നാഗതോ, സിഖരസീസോ വാ ഉദ്ധം അനുപുബ്ബതനുകേന സീസേന സമന്നാഗതോ, നാളിസീസോ വാ മഹാവേളുപബ്ബസദിസേന സീസേന സമന്നാഗതോ, കപ്പസീസോ വാ പബ്ഭാരസീസോ വാ ചതൂസു പസ്സേസു യേന കേനചി പസ്സേന ഓണതേന സീസേന സമന്നാഗതോ, വണസീസോ വാ പൂതിസീസോ വാ കണ്ണികകേസോ വാ പാണകേഹി ഖായിതകേദാരേ സസ്സസദിസേഹി തഹിം തഹിം ഉട്ഠിതേഹി കേസേഹി സമന്നാഗതോ, നില്ലോമസീസോ വാ ഥൂലഥദ്ധകേസോ വാ താലഹീരസദിസേഹി കേസേഹി സമന്നാഗതോ, ജാതിപലിതേഹി പണ്ഡരസീസോ വാ പകതിതമ്ബകേസോ വാ ആദിത്തേഹി വിയ കേസേഹി സമന്നാഗതോ, ആവട്ടസീസോ വാ ഗുന്നം സരീരേ ആവട്ടസദിസേഹി ഉദ്ധഗ്ഗേഹി കേസാവട്ടേഹി സമന്നാഗതോ,

സീസലോമേഹി സദ്ധിം ഏകാബദ്ധഭമുകലോമോ വാ ജാലബദ്ധേന വിയ നലാടേന സമന്നാഗതോ.

സമ്ബദ്ധഭമുകോ വാ നില്ലോമഭമുകോ വാ മക്കടഭമുകോ വാ അതിമഹന്തക്ഖി വാ അതിഖുദ്ദകക്ഖി വാ മഹിംസചമ്മേ വാസികോണേന പഹരിത്വാ കതഛിദ്ദസദിസേഹി അക്ഖീഹി സമന്നാഗതോ, വിസമക്ഖി വാ ഏകേന മഹന്തേന ഏകേന ഖുദ്ദകേന അക്ഖിനാ സമന്നാഗതോ, വിസമചക്കലോ വാ ഏകേന ഉദ്ധം ഏകേന അധോതി ഏവം വിസമജാതേഹി അക്ഖിചക്കലേഹി സമന്നാഗതോ, കേകരോ വാ ഗമ്ഭീരക്ഖി വാ യസ്സ ഗമ്ഭീരേ ഉദപാനേ ഉദകതാരകാ വിയ അക്ഖിതാരകാ പഞ്ഞായന്തി; നിക്ഖന്തക്ഖി വാ യസ്സ കക്കടകസ്സേവ അക്ഖിതാരകാ നിക്ഖന്താ ഹോന്തി; ഹത്ഥികണ്ണോ വാ മഹതീഹി കണ്ണസക്ഖലികാഹി സമന്നാഗതോ, മൂസികകണ്ണോ വാ ജടുകകണ്ണോ വാ ഖുദ്ദികാഹി കണ്ണസക്ഖലികാഹി സമന്നാഗതോ, ഛിദ്ദമത്തകണ്ണോ വാ യസ്സ വിനാ കണ്ണസക്ഖലികാഹി കണ്ണഛിദ്ദമത്തമേവ ഹോതി; അവിദ്ധകണ്ണോ വാ യോനകജാതികോ പന പരിസദൂസകോ ന ഹോതി; സഭാവോയേവ ഹി സോ തസ്സ കണ്ണഭഗന്ദരികോ വാ നിച്ചപൂതിനാ കണ്ണേന സമന്നാഗതോ, ഗണ്ഡകണ്ണോ വാ സദാപഗ്ഘരിതപുബ്ബേന കണ്ണേന സമന്നാഗതോ, ടങ്കിതകണ്ണോ വാ ഗോഭത്തനാളികായ അഗ്ഗസദിസേഹി കണ്ണേഹി സമന്നാഗതോ, അതിപിങ്ഗലക്ഖി വാ മധുപിങ്ഗലം പന പബ്ബാജേതും വട്ടതി. നിപ്പഖുമക്ഖി വാ അസ്സുപഗ്ഘരണക്ഖി വാ പുപ്ഫിതക്ഖി വാ അക്ഖിപാകേന സമന്നാഗതക്ഖി വാ.

അതിമഹന്തനാസികോ വാ അതിഖുദ്ദകനാസികോ വാ ചിപിടനാസികോ വാ മജ്ഝേ അപ്പതിട്ഠഹിത്വാ ഏകപസ്സേ ഠിതവങ്കനാസികോ വാ, ദീഘനാസികോ വാ സുകതുണ്ഡസദിസായ ജിവ്ഹായ ലേഹിതും സക്കുണേയ്യായ നാസികായ സമന്നാഗതോ, നിച്ചപഗ്ഘരിതസിങ്ഘാണികനാസോ വാ.

മഹാമുഖോ വാ യസ്സ പടങ്ഗമണ്ഡൂകസ്സേവ മുഖനിമിത്തംയേവ മഹന്തം ഹോതി, മുഖം പന ലാബുസദിസം അതിഖുദ്ദകം, ഭിന്നമുഖോ വാ വങ്കമുഖോ വാ മഹാഓട്ഠോ വാ ഉക്ഖലിമുഖവട്ടിസദിസേഹി ഓട്ഠേഹി സമന്നാഗതോ, തനുകഓട്ഠോ വാ ഭേരിചമ്മസദിസേഹി ദന്തേ പിദഹിതും അസമത്ഥേഹി ഓട്ഠേഹി സമന്നാഗതോ, മഹാധരോട്ഠോ വാ തനുകഉത്തരോട്ഠോ വാ തനുകഅധരോട്ഠോ വാ മഹാഉത്തരോട്ഠോ വാ ഓട്ഠഛിന്നകോ വാ ഏളമുഖോ വാ ഉപ്പക്കമുഖോ വാ സങ്ഖതുണ്ഡകോ വാ ബഹിസേതേഹി അന്തോ അതിരത്തേഹി ഓട്ഠേഹി സമന്നാഗതോ, ദുഗ്ഗന്ധകുണപമുഖോ വാ.

മഹാദന്തോ വാ അട്ഠകദന്തസദിസേഹി ദന്തേഹി സമന്നാഗതോ അസുരദന്തോ വാ ഹേട്ഠാ വാ ഉപരി വാ ബഹിനിക്ഖന്തദന്തോ, യസ്സ പന സക്കാ ഹോതി ഓട്ഠേഹി പിദഹിതും കഥേന്തസ്സേവ പഞ്ഞായതി നോ അകഥേന്തസ്സ, തം പബ്ബാജേതും വട്ടതി. പൂതിദന്തോ വാ നിദ്ദന്തോ വാ യസ്സ പന ദന്തന്തരേ കലന്ദകദന്തോ വിയ സുഖുമദന്തോ ഹോതി, തം പബ്ബാജേതും വട്ടതി.

മഹാഹനുകോ വാ ഗോഹനുസദിസേന ഹനുനാ സമന്നാഗതോ, ദീഘഹനുകോ വാ ചിപിടഹനുകോ വാ അന്തോപവിട്ഠേന വിയ അതിരസ്സേന ഹനുകേന സമന്നാഗതോ, ഭിന്നഹനുകോ വാ വങ്കഹനുകോ വാ നിമ്മസ്സുദാഠികോ വാ ഭിക്ഖുനിസദിസമുഖോ ദീഘഗലോ വാ ബകഗലസദിസേന ഗലേന സമന്നാഗതോ, രസ്സഗലോ വാ അന്തോപവിട്ഠേന വിയ ഗലേന സമന്നാഗതോ, ഭിന്നഗലോ വാ ഭട്ഠഅംസകൂടോ വാ അഹത്ഥോ വാ ഏകഹത്ഥോ വാ അതിരസ്സഹത്ഥോ വാ അതിദീഘഹത്ഥോ വാ ഭിന്നഉരോ വാ ഭിന്നപിട്ഠി വാ കച്ഛുഗത്തോ വാ കണ്ഡുഗത്തോ വാ ദദ്ദുഗത്തോ വാ ഗോധാഗത്തോ വാ, യസ്സ ഗോധായ വിയ ഗത്തതോ ചുണ്ണാനി പതന്തി, സബ്ബഞ്ചേതം വിരൂപകരണം സന്ധായ വിത്ഥാരികവസേന വുത്തം. വിനിച്ഛയോ പനേത്ഥ "ന ഭിക്ഖവേ പഞ്ചഹി ആബാധേഹീ"തി ഏത്ഥ വുത്തനയേനേവ വേദിതബ്ബോ.

ഭട്ഠകടികോ വാ മഹാആനിസദോ വാ ഉദ്ധനകൂടസദിസേഹി ആനിസദമംസേഹി അച്ചുഗ്ഗതേഹി സമന്നാഗതോ, മഹാഊരുകോ വാ വാതണ്ഡികോ വാ മഹാജാണുകോ വാ

സങ്ഘട്ടനജാണുകോ വാ ദീഘജങ്ഘോ വാ യട്ഠിസദിസജങ്ഘോ വികടോ വാ പണ്ഹോ വാ ഉബ്ബദ്ധപിണ്ഡികോ വാ, സോ ദുവിധോ ഹേട്ഠാ ഓരുള്ഹാഹി വാ ഉപരി ആരുള്ഹാഹി വാ മഹതീഹി ജങ്ഘപിണ്ഡികാഹി സമന്നാഗതോ, മഹാജങ്ഘോ വാ ഥൂലജങ്ഘപിണ്ഡികോ വാ മഹാപാദോ വാ മഹാപണ്ഹി വാ പിട്ഠികപാദോ വാ പാദവേമജ്ഝതോ ഉട്ഠിതജങ്ഘോ വങ്കപാദോ വാ സോ ദുവിധോ - അന്തോ വാ ബഹി വാ പരിവത്തപാദോ ഗണ്ഠികങ്ഗുലി വാ സിങ്ഗിവേരഫണസദിസാഹി അങ്ഗുലീഹി സമന്നാഗതോ, അന്ധനഖോ വാ കാളവണ്ണേഹി പൂതിനഖേഹി സമന്നാഗതോ, സബ്ബോപി ഏസ പരിസദൂസകോ. ഏവരൂപോ പരിസദൂസകോ ന പബ്ബാജേതബ്ബോ.

കാണോതി പസന്നന്ധോ വാ ഹോതു പുപ്ഫാദീഹി വാ ഉപഹതപസാദോ. യോ ദ്വീഹി വാ ഏകേന വാ അക്ഖിനാ ന പസ്സതി, സോ ന പബ്ബാജേതബ്ബോ. മഹാപച്ചരിയം പന ഏകക്ഖികാണോ കാണോതി വുത്തോ, ദ്വിഅക്ഖികാണോ അന്ധേന സങ്ഗഹിതോ. മഹാഅട്ഠകഥായം ജച്ചന്ധോ അന്ധോതി വുത്തോ, തസ്മാ ഉഭയമ്പി പരിയായേന യുജ്ജതി. **കുണീ**തി ഹത്ഥകുണീ വാ പാദകുണീ വാ അങ്ഗുലികുണീ വാ; യസ്സ ഏതേസു ഹത്ഥാദീസു യംകിഞ്ചി വങ്കം പഞ്ഞായതി, സോ കുണീ നാമ. **ഖഞ്ജോ**തി നതജാണുകോ വാ ഭിന്നജങ്ഘോ വാ മജ്ഝേ സങ്കുടിതപാദത്താ കുണ്ഡപാദകോ വാ പിട്ഠിപാദമജ്ഝേന ചങ്കമന്തോ അഗ്ഗേ സങ്കുടിതപാദത്താ കുണ്ഡപാദകോ വാ പിട്ഠിപാദഗ്ഗേന ചങ്കമന്തോ അഗ്ഗപാദേനേവ ചങ്കമനഖഞ്ജോ വാ പണ്ഹികായ ചങ്കമനഖഞ്ജോ വാ പാദസ്സ ബാഹിരന്തേന ചങ്കമനഖഞ്ജോ വാ പാദസ്സ അബ്ഭന്തരന്തേന ചങ്കമനഖഞ്ജോ വാ ഗോപ്ഫകാനം ഉപരി ഭഗ്ഗത്താ സകലേന പിട്ഠിപാദേന ചങ്കമനഖഞ്ജോ വാ; സബ്ബോപേസ ഖഞ്ജോയേവ, സോ ന പബ്ബാജേതബ്ബോ.

പക്ഖഹതോതി യസ്സ ഏകോ ഹത്ഥോ വാ പാദോ വാ അഡ്ഢസരീരം വാ സുഖം ന വഹതി. **ഛിന്നിരിയാപഥോ**തി പീഠസപ്പി വുച്ചതി. **ജരാദുബ്ബലോ**തി ജിണ്ണഭാവേന ദുബ്ബലോ അത്തനോ ചീവരരജനാദികമ്മം കാതുമ്പി അസമത്ഥോ. യോ പന മഹല്ലകോപി ബലവാ ഹോതി, അത്താനം പടിജഗ്ഗിതും സക്കോതി, സോ പബ്ബാജേതബ്ബോ. **അന്ധോ**തി ജച്ചന്ധോ വുച്ചതി. **മൂഗോ**തി യസ്സ വചീഭേദോ നപ്പവത്തതി; യസ്സാപി പവത്തതി, സരണഗമനം പന പരിപുണ്ണം ഭാസിതും ന സക്കോതി, താദിസം മമ്മനമ്പി പബ്ബാജേതും ന വട്ടതി. യോ പന സരണഗമനമത്തം പരിപുണ്ണം ഭാസിതും സക്കോതി, തം പബ്ബാജേതും വട്ടതി.

ബധിരോതി യോ സബ്ബേന സബ്ബം ന സുണാതി. യോ പന മഹാസദ്ദം സുണാതി, തം പബ്ബാജേതും വട്ടതി. **അന്ധമൂഗാദയോ** ഉഭയദോസവസേന വുത്താ. യേസഞ്ച പബ്ബജ്ജാ പടിക്ഖിത്താ, ഉപസമ്പദാപി തേസം പടിക്ഖിത്താവ. സചേ പന തേ സങ്ഘോ ഉപസമ്പാദേതി, സബ്ബേപി ഹത്ഥച്ഛിന്നാദയോ സൂപസമ്പന്നാ, കാരകസങ്ഘോ പന ആചരിയുപജ്ഝായാ ച ആപത്തിതോ ന മുച്ചന്തി. വക്ഖതി ച - "അത്ഥി ഭിക്ഖവേ പുഗ്ഗലോ അപ്പത്തോ ഓസാരണം, തഞ്ചേ സങ്ഘോ ഓസാരേതി, ഏകച്ചോ സുഓസാരിതോ, ഏകച്ചോ ദുഓസാരിതോ"തി തസ്സത്ഥോ ആഗതട്ഠാനേയേവ ആവി ഭവിസ്സതീതി.

ഹത്ഥച്ഛിന്നാദിവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

അലജ്ജീനിസ്സയവത്ഥുകഥാ

൧൨൦. അലജ്ജീനം നിസ്സായ വസന്തീതി ഉപയോഗത്ഥേ സാമിവചനം; അലജ്ജിപുഗ്ഗലേ നിസ്സായ വസന്തീതി അത്ഥോ. **യാവ ഭിക്ഖുസഭാഗതം ജാനാമീ**തി നിസ്സയദായകസ്സ ഭിക്ഖുനോ ഭിക്ഖൂഹി സഭാഗതം ലജ്ജിഭാവം യാവ ജാനാമീതി അത്ഥോ. തസ്മാ നവം ഠാനം ഗതേന "ഏഹി ഭിക്ഖു, നിസ്സയം ഗണ്ഹാഹീ"തി വുച്ചമാനേനാപി ചതൂഹപഞ്ചാഹം നിസ്സയദായകസ്സ ലജ്ജിഭാവം ഉപപരിക്ഖിത്വാ നിസ്സയോ ഗഹേതബ്ബോ.

സചേ "ഥേരോ ലജ്ജീ"തി ഭിക്ഖൂനം സന്തികേ സുത്വാ ആഗതദിവസേയേവ ഗഹേതുകാമോ ഹോതി, ഥേരോ പന "ആഗമേഹി താവ, വസന്തോ ജാനിസ്സസീ"തി കതിപാഹം ആചാരം ഉപപരിക്ഖിത്വാ നിസ്സയം ദേതി, വട്ടതി. പകതിയാ

നിസ്സയഗ്ഗഹണട്ഠാനം ഗതേന തദഹേവ ഗഹേതബ്ബോ, ഏകദിവസമ്പി പരിഹാരോ നത്ഥി. സചേ പഠമയാമേ ആചരിയസ്സ ഓകാസോ നത്ഥി, ഓകാസം അലഭന്തോ "പച്ചൂസസമയേ ഗഹേസ്സാമീ"തി സയതി, അരുണം ഉഗ്ഗതമ്പി ന ജാനാതി, അനാപത്തി. സചേ പന "ഗണ്ഹിസ്സാമീ"തി ആഭോഗം അകത്വാ സയതി, അരുണുഗ്ഗമനേ ദുക്കടം. അഗതപുബ്ബം ഠാനം ഗതേന ദ്വേ തീണി ദിവസാനി വസിത്വാ ഗന്തുകാമേന അനിസ്സിതേന വസിതബ്ബം. "സത്താഹം വസിസ്സാമീ"തി ആലയം കരോന്തേന പന നിസ്സയോ ഗഹേതബ്ബോ. സചേ ഥേരോ "കിം സത്താഹം വസന്തസ്സ നിസ്സയേനാ"തി വദതി, പടിക്ഖിത്തകാലതോ പട്ഠായ ലദ്ധപരിഹാരോ ഹോതി.

അലജ്ജീനിസ്സയവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

ഗമികാദിനിസ്സയവത്ഥുകഥാ

൧൨൧. നിസ്സയകരണീയോതി കരണീയനിസ്സയോ, കരണീയോ മയാ നിസ്സയോ; ഗഹേതബ്ബോതി അത്ഥോ. **നിസ്സയം അലഭമാനേനാ**തി അത്തനാ സദ്ധിം അദ്ധാനമഗ്ഗപ്പടിപന്നേസു നിസ്സയദായകേ അസതി നിസ്സയം ന ലഭതി നാമ. ഏവം അലഭന്തേന അനിസ്സിതേന ബഹൂനിപി ദിവസാനി ഗന്തബ്ബം. സചേ പുബ്ബേപി നിസ്സയം ഗഹേത്വാ വുത്ഥപുബ്ബം കഞ്ചി ആവാസം പവിസതി, ഏകരത്തം വസന്തേനാപി നിസ്സയോ ഗഹേതബ്ബോ. അന്തരാമഗ്ഗേ വിസ്സമന്തോ വാ സത്ഥം പരിയേസന്തോ വാ കതിപാഹം വസതി, അനാപത്തി. അന്തോവസ്സേ പന നിബദ്ധവാസം വസിതബ്ബം, നിസ്സയോ ച ഗഹേതബ്ബോ. നാവായ ഗച്ഛന്തസ്സ പന വസ്സാനേ ആഗതേപി നിസ്സയം അലഭന്തസ്സ അനാപത്തി.

യാചിയമാനേനാതി തേന ഗിലാനേന യാചിയമാനേന അനിസ്സിതേന വസിതബ്ബം. സചേ "യാചാഹി മ"ന്തി വുച്ചമാനോപി ഗിലാനോ മാനേന ന യാചതി, ഗന്തബ്ബം.

ഫാസു ഹോതീതി സമഥവിപസ്സനാനം പടിലാഭവസേന ഫാസു ഹോതി. ഇമഞ്ഹി പരിഹാരം നേവ സോതാപന്നോ ന സകദാഗാമീ അനാഗാമീ അരഹന്തോ ലഭന്തി; ന ഥാമഗതസ്സ സമാധിനോ വാ വിപസ്സനായ വാ ലാഭീ, വിസ്സട്ഠകമ്മട്ഠാനേ പന ബാലപുഥുജ്ജനേ കഥാവ നത്ഥി. യസ്സ ഖോ പന സമഥോ വാ വിപസ്സനാ വാ തരുണോ ഹോതി, അയം ഇമം പരിഹാരം ലഭതി, പവാരണസങ്ഗഹോപി ഏതസ്സേവ അനുഞ്ഞാതോ. തസ്മാ ഇമിനാ പുഗ്ഗലേന ആചരിയേ പവാരേത്വാ ഗതേപി "യദാ പതിരൂപോ നിസ്സയദായകോ ആഗച്ഛിസ്സതി, തസ്സ നിസ്സായ വസിസ്സാമീ"തി ആഭോഗം കത്വാ പുന യാവ ആസാള്ഹീപുണ്ണമാ, താവ അനിസ്സിതേന വത്ഥും വട്ടതി. സചേ പന ആസാള്ഹീമാസേ ആചരിയോ നാഗച്ഛതി, യത്ഥ നിസ്സയോ ലബ്ഭതി, തത്ഥ ഗന്തബ്ബം.

൧൨൨. ഗോത്തേനപി അനുസ്സാവേതുന്തി മഹാകസ്സപസ്സ ഉപസമ്പദാപേക്ഖോതി ഏവം ഗോത്തം വത്വാ അനുസ്സാവേതും അനുജാനാമീതി അത്ഥോ.

൧൨൩. ദ്വേ ഏകാനുസ്സാവനേതി ദ്വേ ഏകതോ അനുസ്സാവനേ; ഏകേന ഏകസ്സ അഞ്ഞേന ഇതരസ്സാതി ഏവം ദ്വീഹി വാ ആചരിയേഹി ഏകേന വാ ഏകക്ഖണേ കമ്മവാചം അനുസ്സാവേന്തേഹി ഉപസമ്പാദേതും അനുജാനാമീതി അത്ഥോ.

ദ്വേ തയോ ഏകാനുസ്സാവനേ കാതും തഞ്ച ഖോ ഏകേന ഉപജ്ഝായേനാതി ദ്വേ വാ തയോ വാ ജനേ പുരിമനയേനേവ ഏകതോ അനുസ്സാവനേ കാതും അനുജാനാമി; തഞ്ച ഖോ അനുസ്സാവനകിരിയം ഏകേന ഉപജ്ഝായേന അനുജാനാമീതി അത്ഥോ. തസ്മാ ഏകേന ആചരിയേന ദ്വേ വാ തയോ വാ അനുസ്സാവേതബ്ബാ. ദ്വീഹി വാ തീഹി വാ ആചരിയേഹി വിസും വിസും ഏകേന ഏകസ്സാതി ഏവം ഏകപ്പഹാരേനേവ ദ്വേ തിസ്സോ വാ കമ്മവാചാ കാതബ്ബാ. സചേ പന നാനാചരിയാ നാനുപജ്ഝായാ ഹോന്തി, തിസ്സത്ഥേരോ സുമനത്ഥേരസ്സ സദ്ധിവിഹാരികം, സുമനത്ഥേരോ തിസ്സത്ഥേരസ്സ സദ്ധിവിഹാരികം അനുസ്സാവേതി, അഞ്ഞമഞ്ഞഞ്ച ഗണപൂരകാ ഹോന്തി, വട്ടതി. സചേ പന നാനാഉപജ്ഝായാ ഹോന്തി, ഏകോ ആചരിയോ ഹോതി, "നത്വേവ

നാനുപജ്ഝായേനാ"തി പടിക്ഖിത്തത്താ ന വട്ടതി. ഇദം സന്ധായ ഹി ഏസ പടിക്ഖേപോ.

ഗമികാദിനിസ്സയവത്ഥുകഥാ നിട്ഠിതാ.

ഉപസമ്പദാവിധികഥാ

൧൨൬. പഠമം ഉപജ്ഝം ഗാഹാപേതബ്ബോതി ഏത്ഥ വജ്ജാവജ്ജം ഉപനിജ്ഝായതീതി ഉപജ്ഝാ, തം ഉപജ്ഝം; "ഉപജ്ഝായോ മേ ഭന്തേ ഹോഹീ"തി ഏവം വദാപേത്വാ ഗാഹാപേതബ്ബോ. **വിത്ഥായന്തീ**തി വിത്ഥദ്ധഗത്താ ഹോന്തി. **യം ജാത**ന്തി യം തവ സരീരേ ജാതം നിബ്ബത്തം വിജ്ജമാനം, തം സങ്ഘമജ്ഝേ പുച്ഛന്തേ സന്തം അത്ഥീതി വത്തബ്ബന്തിആദി. **ഉല്ലുമ്പതു മ**ന്തി ഉദ്ധരതു മം.

ഉപസമ്പദാവിധികഥാ നിട്ഠിതാ.

ചത്താരോനിസ്സയാദികഥാ

൧൨൮. താവദേവാതി ഉപസമ്പന്നസമനന്തരമേവ. **ഛായാ മേതബ്ബാ**തി ഏകപോരിസാ വാ ദ്വിപോരിസാ വാതി ഛായാ മേതബ്ബാ. **ഉതുപ്പമാണം ആചിക്ഖിതബ്ബ**ന്തി "വസ്സാനോ ഹേമന്തോ ഗിമ്ഹോ"തി ഏവം ഉതുപ്പമാണം ആചിക്ഖിതബ്ബം. ഏത്ഥ ച ഉതുയേവ ഉതുപ്പമാണം. സചേ വസ്സാനാദയോ അപരിപുണ്ണാ ഹോന്തി, യത്തകേഹി ദിവസേഹി യസ്സ യോ ഉതു അപരിപുണ്ണോ, തേ ദിവസേ സല്ലക്ഖേത്വാ സോ **ദിവസഭാഗോ** ആചിക്ഖിതബ്ബോ. അഥ വാ "അയം നാമ ഉതു, സോ ച ഖോ പരിപുണ്ണോ വാ അപരിപുണ്ണോ വാ"തി ഏവം ഉതുപ്പമാണം ആചിക്ഖിതബ്ബം. "പുബ്ബണ്ഹോ വാ സായന്ഹോ വാ"തി ഏവം ദിവസഭാഗോ ആചിക്ഖിതബ്ബോ. **സങ്ഗീതീ**തി ഇദമേവ സബ്ബം ഏകതോ കത്വാ "ത്വം കിം ലഭസി, കാ തേ ഛായാ, കിം ഉതുപ്പമാണം, കോ ദിവസഭാഗോ"തി പുട്ഠോ "ഇദം നാമ ലഭാമി - വസ്സം വാ ഹേമന്തം വാ ഗിമ്ഹം വാ, അയം മേ ഛായാ, ഇദം ഉതുപ്പമാണം, അയം ദിവസഭാഗോതി വദേയ്യാസീ"തി ഏവം ആചിക്ഖിതബ്ബം.

൧൨൯. ഓഹായാതി ഛഡ്ഡേത്വാ. **ദുതിയം ദാതു**ന്തി ഉപസമ്പദമാളകതോ പരിവേണം ഗച്ഛന്തസ്സ ദുതിയകം ദാതും അനുജാനാമി, ചത്താരി ച അകരണീയാനി ആചിക്ഖിതുന്തി അത്ഥോ. **പണ്ഡുപലാസോ**തി പണ്ഡുവണ്ണോ പത്തോ. **ബന്ധനാ പവുത്തോ**തി വണ്ടതോ പതിതോ. **അഭബ്ബോ ഹരിതത്ഥായാ**തി പുന ഹരിതോ ഭവിതും അഭബ്ബോ. **പുഥുസിലാ**തി മഹാസിലാ.

൧൩൦. അലബ്ഭമാനായ സാമഗ്ഗിയാ അനാപത്തി സമ്ഭോഗേ സംവാസേതി യാവ തസ്സ ഉക്ഖേപനീയകമ്മകരണത്ഥായ സാമഗ്ഗീ ന ലബ്ഭതി, താവ തേന സദ്ധിം സമ്ഭോഗേ ച ഉപോസഥപവാരണാദികരണഭേദേ സംവാസേ ച അനാപത്തീതി. സേസം സബ്ബത്ഥ മഹാവിഭങ്ഗേ വുത്താനുസാരേന സുവിഞ്ഞേയ്യത്താ പാകടമേവാതി.

ചത്താരോനിസ്സയാദികഥാ നിട്ഠിതാ.

സമന്തപാസാദികായ വിനയസംവണ്ണനായ

ദ്വാസത്തതിഅധികവത്ഥുസതപടിമണ്ഡിതസ്സ മഹാഖന്ധകസ്സ

അത്ഥവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

മഹാഖന്ധകവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

൨. ഉപോസഥക്ഖന്ധകം

സന്നിപാതാനുജാനനാദികഥാ

൱൩൨. ഉപോസഥക്ഖന്ധകേ - **അഞ്ഞതിത്ഥിയാ**തി ഏത്ഥ തിത്ഥം വുച്ചതി ലദ്ധി; അഞ്ഞം തിത്ഥം അഞ്ഞതിത്ഥം; അഞ്ഞതിത്ഥം ഏതേസം അത്ഥീതി **അഞ്ഞതിത്ഥിയാ;** ഇതോ അഞ്ഞലദ്ധികാതി വുത്തം ഹോതി. **ധമ്മം ഭാസന്തീ**തി യം തേസം കത്തബ്ബാകത്തബ്ബം, തം കഥേന്തി. **തേ ലഭന്തീ**തി തേ മനുസ്സാ ലഭന്തി. **മൂഗസൂകരാ**തി ഥൂലസരീരസൂകരാ.

൱൩൫. അനജ്ഝാപന്നോ വാ ഹോതി ആപജ്ജിത്വാ വാ വുട്ഠിതോതി ഏത്ഥ യം ആപത്തിം ഭിക്ഖു അനജ്ഝാപന്നോ വാ ഹോതി, ആപജ്ജിത്വാ വാ വുട്ഠിതോ, അയം അസന്തീ നാമ ആപത്തീതി ഏവമത്ഥോ വേദിതബ്ബോ. **സമ്പജാനമുസാവാദേ കിം ഹോതീ**തി യ്വായം സമ്പജാനമുസാവാദോ അസ്സ ഹോതീതി വുത്തോ, സോ ആപത്തിതോ കിം ഹോതി, കതരാ ആപത്തി ഹോതീതി അത്ഥോ. **ദുക്കടം ഹോതീ**തി ദുക്കടാപത്തി ഹോതി; സാ ച ഖോ ന മുസാവാദലക്ഖണേന; ഭഗവതോ പന വചനേന വചീദ്വാരേ അകിരിയസമുട്ഠാനാ ആപത്തി ഹോതീതി വേദിതബ്ബാ. വക്ഖതി ഹി -

> ‘‘അനാലപന്തോ മനുജേന കേനചി,
> വാചാഗിരം നോ ച പരേ ഭണേയ്യ;
> ആപജ്ജേയ്യ വാചസികം ന കായികം,
> പഞ്ഹാ മേസാ കുസലേഹി ചിന്തിതാ’’തി. (പരി॰ ൪൭൯);

അന്തരായികോതി അന്തരായകരോ. **കിസ്സ ഫാസു ഹോതീ**തി കിമത്ഥായ ഫാസു ഹോതി. **പഠമസ്സ ഝാനസ്സ അധിഗമായാ**തി പഠമസ്സ ഝാനസ്സ അധിഗമനത്ഥായ തസ്സ ഭിക്ഖുനോ ഫാസു ഹോതി സുഖം ഹോതി. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ. ഇതി ഭഗവാ ഉദ്ദേസതോ ച നിദ്ദേസതോ ച പഠമം പാതിമോക്ഖുദ്ദേസം ദസ്സേസി.

൱൩൬. ദേവസികന്തി ദിവസേ ദിവസേ. **ചാതുദ്ദസേ വാ പന്നരസേ വാ**തി ഏകസ്സ ഉതുനോ തതിയേ ച സത്തമേ ച പക്ഖേ ദ്വിക്ഖത്തും ചാതുദ്ദസേ അവസേസേ ഛക്ഖത്തും പന്നരസേ; അയം താവ ഏകോ അത്ഥോ. അയം പന പകതിചാരിത്തവസേന വുത്തോ ‘‘സകിം പക്ഖസ്സ ചാതുദ്ദസേ വാ പന്നരസേ വാ’’തി വചനതോ പന തഥാരൂപേ പച്ചയേ സതി യസ്മിം തസ്മിം ചാതുദ്ദസേ വാ പന്നരസേ വാ ഉദ്ദിസിതും വട്ടതി, ആവാസികാനം ഭിക്ഖൂനം ചാതുദ്ദസോ ഹോതി, ആഗന്തുകാനം പന്നരസോ. സചേ ആവാസികാ ബഹുതരാ ഹോന്തി, ആഗന്തുകേഹി ആവാസികാനം അനുവത്തിതബ്ബ’’ന്തി വചനതോപി ചേതം വേദിതബ്ബം.

സീമാനുജാനനകഥാ

൱൩൮. പഠമം നിമിത്താ കിത്തേതബ്ബാതി വിനയധരേന പുച്ഛിതബ്ബം ‘‘പുരത്ഥിമായ ദിസായ കിം നിമിത്ത’’ന്തി? പബ്ബതോ ഭന്തേതി. പുന വിനയധരേന ‘‘ഏസോ പബ്ബതോ നിമിത്ത’’ന്തി ഏവം നിമിത്തം കിത്തേതബ്ബം.

‘‘ഏതം പബ്ബതം നിമിത്തം കരോമ, കരിസ്സാമ, നിമിത്തം കതോ, നിമിത്തം ഹോതു, ഹോതി ഭവിസ്സതീ’’തി ഏവം പന കിത്തേതും ന വട്ടതി. പാസാണാദീസുപി ഏസേവ നയോ. പുരത്ഥിമായ അനുദിസായ, ദക്ഖിണായ ദിസായ, ദക്ഖിണായ അനുദിസായ, പച്ഛിമായ ദിസായ, പച്ഛിമായ അനുദിസായ, ഉത്തരായ ദിസായ, ഉത്തരായ അനുദിസായ, കിം നിമിത്തം? ഉദകം ഭന്തേ. ഏതം ഉദകം നിമിത്തന്തി ഏത്ഥ പന അട്ഠത്വാ പുന പുരത്ഥിമായ ദിസായ കിം നിമിത്തം. പബ്ബതോ ഭന്തേ. ഏസോ പബ്ബതോ നിമിത്തന്തി ഏവം പഠമം കിത്തിതനിമിത്തം കിത്തേത്വാവ ഠപേതബ്ബം. ഏവഞ്ഹി നിമിത്തേന നിമിത്തം ഘടിതം ഹോതി. ഏവം നിമിത്താനി കിത്തേത്വാ അഥാനന്തരം വുത്തായ കമ്മവാചായ സീമാ സമ്മന്നിതബ്ബാ. കമ്മവാചാപരിയോസാനേ നിമിത്താനം അന്തോ സീമാ ഹോതി, നിമിത്താനി സീമതോ ബഹി ഹോന്തി. തത്ഥ നിമിത്താനി സകിം കിത്തിതാനിപി കിത്തിതാനേവ ഹോന്തി. അന്ധകട്ഠകഥായം പന തിക്ഖത്തും സീമമണ്ഡലം സമ്ബന്ധന്തേന നിമിത്തം കിത്തേതബ്ബന്തി വുത്തം. ‘‘പബ്ബതോ ഭന്തേതി…പേ॰… ഉദകം ഭന്തേ’’തി ഏവം പന ഉപസമ്പന്നോ വാ ആചിക്ഖതു അനുപസമ്പന്നോ വാ വട്ടതിയേവ.

ഇദാനി പബ്ബതനിമിത്താദീസു ഏവം വിനിച്ഛയോ വേദിതബ്ബോ - തിവിധോ പബ്ബതോ, സുദ്ധപംസുപബ്ബതോ, സുദ്ധപാസാണപബ്ബതോ, ഉഭയമിസ്സകോതി. സോ തിവിധോപി വട്ടതി. വാലികരാസി പന ന വട്ടതി. ഇതരോപി ഹത്ഥിപ്പമാണതോ ഓമകതരോ ന വട്ടതി. ഹത്ഥിപ്പമാണതോ പന പട്ഠായ സിനേരുപ്പമാണോപി വട്ടതി. സചേ ചതൂസു ദിസാസു ചത്താരോ തീസു വാ തയോ പബ്ബതാ ഹോന്തി, ചതൂഹി വാ തീഹി വാ പബ്ബതനിമിത്തേഹി ഏവ സമ്മന്നിതും വട്ടതി. ദ്വീഹി പന നിമിത്തേഹി ഏകേന വാ സമ്മന്നിതും ന വട്ടതി. ഇതോ പരേസു പാസാണനിമിത്താദീസുപി ഏസേവ നയോ. തസ്മാ പബ്ബതനിമിത്തം കരോന്തേന പുച്ഛിതബ്ബം ‘‘ഏകാബദ്ധോ ന ഏകാബദ്ധോ’’തി. സചേ ഏകാബദ്ധോ ഹോതി, ന കാതബ്ബോ. തഞ്ഹി ചതൂസു വാ അട്ഠസു വാ ദിസാസു കിത്തേന്തേനാപി ഏകമേവ നിമിത്തം കിത്തിതം ഹോതി, തസ്മാ യോ ഏവം ചക്കസണ്ഠാനേന വിഹാരം പരിക്ഖിപിത്വാ ഠിതോ പബ്ബതോ, തം ഏകദിസായ കിത്തേത്വാ അഞ്ഞാസു ദിസാസു തം ബഹിദ്ധാ കത്വാ അന്തോ അഞ്ഞാനി നിമിത്താനി കിത്തേതബ്ബാനി.

സചേ പബ്ബതസ്സ തതിയഭാഗം വാ ഉപഡ്ഢം വാ അന്തോസീമായ കത്തുകാമാ ഹോന്തി, പബ്ബതം അകിത്തേത്വാ യത്തകം പദേസം അന്തോ കത്തുകാമാ, തസ്സ പരതോ തസ്മിംയേവ പബ്ബതേ ജാതരുക്ഖവമ്മികാദീസു അഞ്ഞതരം നിമിത്തം കിത്തേതബ്ബം. സചേ ഏകയോജനദ്വിയോജനപ്പമാണം സബ്ബം പബ്ബതം അന്തോ കത്തുകാമാ ഹോന്തി, പബ്ബതസ്സ പരതോ ഭൂമിയം ജാതരുക്ഖവമ്മികാദീനി നിമിത്താനി കിത്തേതബ്ബാനി.

പാസാണനിമിത്തേ - അയഗുളോപി പാസാണസങ്ഖ്യമേവ ഗച്ഛതി, തസ്മാ യോ കോചി പാസാണോ വട്ടതി. പമാണതോ പന ഹത്ഥിപ്പമാണോ പബ്ബതസങ്ഖ്യം ഗതോ, തസ്മാ സോ ന വട്ടതി. മഹാഗോണമഹാമഹിംസപ്പമാണോ പന വട്ടതി. ഹേട്ഠിമപരിച്ഛേദേന ദ്വത്തിംസപലഗുളപിണ്ഡപരിമാണോ വട്ടതി. തതോ ഖുദ്ദകതരോ ഇട്ഠകാ വാ മഹന്തീപി ന വട്ടതി. അനിമിത്തുപഗപാസാണരാസിപി ന വട്ടതി, പഗേവ

പംസുവാലികരാസി. ഭൂമിസമോ ഖലമണ്ഡലസദിസോ പിട്ഠിപാസാണോ വാ ഭൂമിതോ ഖാണുകോ വിയ ഉട്ഠിതപാസാണോ വാ ഹോതി, സോപി പമാണുപഗോ ചേ വട്ടതി. പിട്ഠിപാസാണോ അതിമഹന്തോപി പാസാണസങ്ഖ്യമേവ ഗച്ഛതി, തസ്മാ സചേ മഹതോ പിട്ഠിപാസാണസ്സ ഏകപ്പദേസം അന്തോസീമായ കത്തുകാമാ ഹോന്തി, തം അകിത്തേത്വാ തസ്സുപരി അഞ്ഞോ പാസാണോ കിത്തേതബ്ബോ. സചേ പിട്ഠിപാസാണുപരി വിഹാരം കരോന്തി, വിഹാരമജ്ഝേന വാ പിട്ഠിപാസാണോ വിനിവിജ്ഝിത്വാ ഗച്ഛതി, ഏവരൂപോ പിട്ഠിപാസാണോ ന വട്ടതി. സചേ ഹി തം കിത്തേന്തി, നിമിത്തസ്സ ഉപരി വിഹാരോ ഹോതി, നിമിത്തഞ്ച നാമ ബഹിസീമായ ഹോതി, വിഹാരോപി ബഹിസീമായം ആപജ്ജതി. വിഹാരം പരിക്ഖിപിത്വാ ഠിതപിട്ഠിപാസാണോ ഏകത്ഥ കിത്തേത്വാ അഞ്ഞത്ഥ ന കിത്തേതബ്ബോ.

വനനിമിത്തേ - തിണവനം വാ തചസാരതാലനാളികേരാദിരുക്ഖവനം വാ ന വട്ടതി. അന്തോസാരാനം പന സാകസാലാദീനം അന്തോസാരമിസ്സകാനം വാ രുക്ഖാനം വനം വട്ടതി, തഞ്ച ഖോ ഹേട്ഠിമപരിച്ഛേദേന ചതുപഞ്ചരുക്ഖമത്തമ്പി തതോ ഓരം ന വട്ടതി, പരം യോജനസതികമ്പി വട്ടതി. സചേ പന വനമജ്ഝേ വിഹാരം കരോന്തി, വനം ന കിത്തേതബ്ബം. ഏകദേസം അന്തോസീമായ കത്തുകാമേഹിപി വനം അകിത്തേത്വാ തത്ഥ രുക്ഖപാസാണാദയോ കിത്തേതബ്ബാ. വിഹാരം പരിക്ഖിപിത്വാ ഠിതവനം ഏകത്ഥ കിത്തേത്വാ അഞ്ഞത്ഥ ന കിത്തേതബ്ബം.

രുക്ഖനിമിത്തേ - തചസാരോ താലനാളികേരാദിരുക്ഖോ ന വട്ടതി, അന്തോസാരോ ജീവമാനകോ അന്തമസോ ഉബ്ബേധതോ അട്ഠങ്ഗുലോ പരിണാഹതോ സൂചിദണ്ഡകപ്പമാണോപി വട്ടതി, തതോ ഓരം ന വട്ടതി, പരം ദ്വാദസയോജനോ സുപ്പതിട്ഠിതനിഗ്രോധോപി വട്ടതി. വംസനളകസരാവാദീസു ബീജം രോപേത്വാ വഡ്ഢാപിതോ പമാണുപഗോപി ന വട്ടതി. തതോ അപനേത്വാ പന തങ്ഖണമ്പി ഭൂമിയം രോപേത്വാ കോട്ഠകം കത്വാ ഉദകം ആസിഞ്ചിത്വാ കിത്തേതും വട്ടതി. നവമൂലസാഖാനിഗ്ഗമനം അകാരണം. ഖന്ധം ഛിന്ദിത്വാ രോപിതേ പന ഏതം യുജ്ജതി. കിത്തേന്തേന ച "രുക്ഖോ"തിപി വത്തും വട്ടതി, "സാകരുക്ഖോതിപി സാലരുക്ഖോ"തിപി. ഏകാബദ്ധം പന സുപ്പതിട്ഠിതനിഗ്രോധസദിസം ഏകത്ഥ കിത്തേത്വാ അഞ്ഞത്ഥ കിത്തേതും ന വട്ടതി.

മഗ്ഗനിമിത്തേ - അരഞ്ഞഖേത്തനദീതളാകമഗ്ഗാദയോ ന വട്ടന്തി, ജങ്ഘമഗ്ഗോ വാ സകടമഗ്ഗോ വാ വട്ടതി, യോ നിബ്ബിജ്ഝിത്വാ ദ്വേ തീണി ഗാമന്തരാനി ഗച്ഛതി. യോ പന ജങ്ഘമഗ്ഗോ സകടമഗ്ഗതോ ഓക്കമിത്വാ പുന സകടമഗ്ഗമേവ ഓതരതി, യേ വാ ജങ്ഘമഗ്ഗസകടമഗ്ഗാ അവളഞ്ജാ, തേ ന വട്ടന്തി. ജങ്ഘസത്ഥസകടസത്ഥേഹി വളഞ്ജിയമാനായേവ വട്ടന്തി. സചേ ദ്വേ മഗ്ഗാ നിക്ഖമിത്വാ പച്ഛാ സകടധുരമിവ ഏകീഭവന്തി, ദ്വിധാ ഭിന്നട്ഠാനേ വാ സമ്ബന്ധട്ഠാനേ വാ സകിം കിത്തേത്വാ പുന ന കിത്തേതബ്ബാ, ഏകാബദ്ധനിമിത്തഞ്ഹേതം ഹോതി.

സചേ വിഹാരം പരിക്ഖിപിത്വാ ചത്താരോ മഗ്ഗാ ചതൂസു ദിസാസു ഗച്ഛന്തി, മജ്ഝേ ഏകം കിത്തേത്വാ അപരം കിത്തേതും ന വട്ടതി. ഏകാബദ്ധനിമിത്തഞ്ഹേതം ഹോതി. കോണം നിബ്ബിജ്ഝിത്വാ ഗതമഗ്ഗം പന

പരഭാഗേ കിത്തേതും വട്ടതി. വിഹാരമജ്ഝേന നിബ്ബിജ്ഝിത്വാ ഗതമഗ്ഗോ പന ന കിത്തേതബ്ബോ. കിത്തിതേ നിമിത്തസ്സ ഉപരി വിഹാരോ ഹോതി. സചേ സകടമഗ്ഗസ്സ അന്തിമചക്കമഗ്ഗം നിമിത്തം കരോന്തി, മഗ്ഗോ ബഹിസീമായ ഹോതി. സചേ ബാഹിരചക്കമഗ്ഗം നിമിത്തം കരോന്തി, ബാഹിരചക്കമഗ്ഗോവ ബഹിസീമായ ഹോതി, സേസം അന്തോസീമം ഭജതി. മഗ്ഗം കിത്തേന്തേന "മഗ്ഗോ പന്ഥോ പഥോ പജ്ജോ"തി ദസസു യേന കേനചി നാമേന കിത്തേതും വട്ടതി. പരിഖാസണ്ഠാനേന വിഹാരം പരിക്ഖിപിത്വാ ഗതമഗ്ഗോ ഏകത്ഥ കിത്തേത്വാ അഞ്ഞത്ഥ കിത്തേതും ന വട്ടതി.

വമ്മികനിമിത്തേ - ഹേട്ഠിമപരിച്ഛേദേന തം ദിവസം ജാതോ അട്ഠങ്ഗുലുബ്ബേധോ ഗോവിസാണപ്പമാണോപി വമ്മികോ വട്ടതി, തതോ ഓരം ന വട്ടതി, പരം ഹിമവന്തപബ്ബതസദിസോപി വട്ടതി. വിഹാരം പരിക്ഖിപിത്വാ ഠിതം പന ഏകാബദ്ധം ഏകത്ഥ കിത്തേത്വാ അഞ്ഞത്ഥ കിത്തേതും ന വട്ടതി.

നദീനിമിത്തേ - യസ്സാ ധമ്മികാനം രാജൂനം കാലേ അന്വദ്ധമാസം അനുദസാഹം അനുപഞ്ചാഹന്തി ഏവം അനതിക്കമിത്വാ ദേവേ വസ്സന്തേ വലാഹകേസു വിഗതമത്തേസു സോതം പച്ഛിജ്ജതി, അയം നദീസങ്ഖ്യം ന ഗച്ഛതി. യസ്സാ പന ഈദിസേ സുവുട്ഠികാലേ വസ്സാനസ്സ ചാതുമാസേ സോതം ന പച്ഛിജ്ജതി, തിമണ്ഡലം പടിച്ഛാദേത്വാ യത്ഥ കത്ഥചി ഉത്തരന്തിയാ ഭിക്ഖുനിയാ അന്തരവാസകോ തേമിയതി, അയം നദീസങ്ഖ്യം ഗച്ഛതി, സീമം ബന്ധന്താനം നിമിത്തം ഹോതി. ഭിക്ഖുനിയാ നദീപാരഗമനേപി ഉപോസഥാദിസങ്ഘകമ്മകരണേപി നദീപാരസീമസമ്മന്നനേപി അയമേവ നദീ.

യാ പന മഗ്ഗോ വിയ സകടധുരസണ്ഠാനേന വാ പരിഖാസണ്ഠാനേന വാ വിഹാരം പരിക്ഖിപിത്വാ ഗതാ, തം ഏകത്ഥ കിത്തേത്വാ അഞ്ഞത്ഥ കിത്തേതും ന വട്ടതി. വിഹാരസ്സ ചതൂസു ദിസാസു അഞ്ഞമഞ്ഞം വിനിബ്ബിജ്ഝിത്വാ ഗതേ നദിചതുക്കേപി ഏസേവ നയോ. അസമ്മിസ്സനദിയോ പന ചതസ്സോപി കിത്തേതും വട്ടതി. സചേ വതിം കരോന്തോ വിയ രുക്ഖപാദേ നിഖണിത്വാ വല്ലിപലാലാദീഹി നദിസോതം രുമ്ഭന്തി, ഉദകഞ്ച അജ്ഝോത്ഥരിത്വാ ആവരണം പവത്തതിയേവ, നിമിത്തം കാതും വട്ടതി. യഥാ പന ഉദകം നപ്പവത്തതി, ഏവം സേതുമ്ഹി കതേ അപ്പവത്തമാനാ നദീ നിമിത്തം കാതും ന വട്ടതി. പവത്തനട്ഠാനേ നദിനിമിത്തം, അപ്പവത്തനട്ഠാനേ ഉദകനിമിത്തം കാതും വട്ടതി.

യാ പന ദുബ്ബുട്ഠികാലേ വാ ഗിമ്ഹേ വാ നിരുദകഭാവേന നപ്പവത്തതി, സാ വട്ടതി. മഹാനദിതോ ഉദകമാതികം നീഹരന്തി, സാ കുന്നദിസദിസാ ഹുത്വാ തീണി സസ്സാനി സമ്പാദേന്തീ നിച്ചം പവത്തതി, കിഞ്ചാപി പവത്തതി, നിമിത്തം കാതും ന വട്ടതി. യാ പന മൂലേ മഹാനദിതോ നിഗ്ഗതാപി കാലന്തരേന തേനേവ നിഗ്ഗതമഗ്ഗേന നദിം ഭിന്ദിത്വാ സയഞ്ച ഗച്ഛതി, ഗച്ഛന്തീ പരതോ സുസുമാരാദിസമാകിണ്ണാ നാവാദീഹി സഞ്ചരിതബ്ബാ നദീ ഹോതി, തം നിമിത്തം കാതും വട്ടതി.

ഉദകനിമിത്തേ - നിരുദകേ ഠാനേ നാവായ വാ ചാടിആദീസു വാ ഉദകം പൂരേത്വാ ഉദകനിമിത്തം കിത്തേതും ന വട്ടതി, ഭൂമിഗതമേവ വട്ടതി . തഞ്ച ഖോ അപ്പവത്തനഉദകം ആവാടപോക്ഖരണിതളാകജാതസ്സരലോണിസമുദ്ദാദീസു

ഠിതം, അട്ഠിതം പന ഓഘനദിഉദകവാഹകമാതികാദീസു ഉദകം ന വട്ടതി. അന്ധകട്ഠകഥായം പന "ഗമ്ഭീരേസു ആവാടാദീസു ഉക്ഖേപിമം ഉദകം നിമിത്തം ന കാതബ്ബ"ന്തി വുത്തം, തം ദുവുത്തം അത്തനോമതിമത്തമേവ. ഠിതം പന അന്തമസോ സൂകരഖതായപി ഗാമദാരകാനം കീളനവാപിയമ്പി തങ്ഖണഞ്ഞേവ പഥവിയം ആവാടകം കത്വാ കുടേഹി ആഹരിത്വാ പൂരിതഉദകമ്പി സചേ യാവ കമ്മവാചാപരിയോസാനാ തിട്ഠതി, അപ്പം വാ ഹോതു ബഹു വാ, വട്ടതി. തസ്മിം പന ഠാനേ നിമിത്തസഞ്ഞാകരണത്ഥം പാസാണവാലികാപംസുആദിരാസി വാ പാസാണത്ഥമ്ഭോ വാ ദാരുത്ഥമ്ഭോ വാ കാതബ്ബോ. തം കാതുഞ്ച കാരേതുഞ്ച ഭിക്ഖുസ്സ വട്ടതി. ലാഭസീമായം പന ന വട്ടതി . സമാനസംവാസകസീമാ കസ്സചി പീളനം ന കരോതി, കേവലം ഭിക്ഖൂനം വിനയകമ്മമേവ സാധേതി, തസ്മാ ഏത്ഥ വട്ടതി.

ഇമേഹി ച അട്ഠഹി നിമിത്തേഹി അസമ്മിസ്സേഹിപി അഞ്ഞമഞ്ഞം സമ്മിസ്സേഹിപി സീമം സമ്മന്നിതും വട്ടതിയേവ. സാ ഏവം സമ്മന്നിത്വാ ബജ്ഝമാനാ ഏകേന ദ്വീഹി വാ നിമിത്തേഹി അബദ്ധാ ഹോതി, തീണി പന ആദിം കത്വാ വുത്തപ്പകാരാനം നിമിത്താനം സതേനാപി ബദ്ധാ ഹോതി. സാ തീഹി സിങ്ഘാടകസണ്ഠാനാ ഹോതി, ചതൂഹി ചതുരസ്സാ വാ സിങ്ഘാടകഅഡ്ഢചന്ദമുദിങ്ഗാദിസണ്ഠാനാ വാ, തതോ അധികേഹി നാനാസണ്ഠാനാ. തം ബന്ധിതുകാമേഹി സാമന്തവിഹാരേസു ഭിക്ഖൂ തസ്സ തസ്സ വിഹാരസ്സ സീമാപരിച്ഛേദം പുച്ഛിത്വാ, ബദ്ധസീമവിഹാരാനം സീമായ സീമന്തരികം, അബദ്ധസീമവിഹാരാനം സീമായ ഉപചാരം ഠപേത്വാ ദിസാചാരികഭിക്ഖൂനം നിസ്സഞ്ചാരസമയേ സചേ ഏകസ്മിം ഗാമഖേത്തേ സീമം ബന്ധിതുകാമാ, യേ തത്ഥ ബദ്ധസീമവിഹാരാ, തേസു ഭിക്ഖൂനം "മയം അജ്ജ സീമം ബന്ധിസ്സാമ, തുമ്ഹേ സകസീമാപരിച്ഛേദതോ മാ നിക്ഖമിത്ഥാ"തി പേസേതബ്ബം. യേ അബദ്ധസീമവിഹാരാ, തേസു ഭിക്ഖൂ ഏകജ്ഝം സന്നിപാതേതബ്ബാ, ഛന്ദാരഹാനം ഛന്ദോ ആഹരാപേതബ്ബോ . സചേ അഞ്ഞാനിപി ഗാമക്ഖേത്താനി അന്തോകാതുകാമാ , തേസു ഗാമേസു യേ ഭിക്ഖൂ വസന്തി, തേഹിപി ആഗന്തബ്ബം. അനാഗച്ഛന്താനം ഛന്ദോ ആഹരിതബ്ബോതി മഹാസുമത്ഥേരോ ആഹ. മഹാപദുമത്ഥേരോ പന "നാനാഗാമഖേത്താനി നാമ പാടേക്കം ബദ്ധസീമാസദിസാനി, ന തതോ ഛന്ദപാരിസുദ്ധി ആഗച്ഛതി. അന്തോനിമിത്തഗതേഹി പന ഭിക്ഖൂഹി ആഗന്തബ്ബ"ന്തി വത്വാ പുന ആഹ - "സമാനസംവാസകസീമാസമ്മന്നനകാലേ ആഗമനമ്പി അനാഗമനമ്പി വട്ടതി. അവിപ്പവാസസീമാസമ്മന്നനകാലേ പന അന്തോനിമിത്തഗതേഹി ആഗന്തബ്ബം, അനാഗച്ഛന്താനം ഛന്ദോ ആഹരിതബ്ബോ"തി.

ഏവം സന്നിപതിതേസു പന ഭിക്ഖൂസു ഛന്ദാരഹാനം ഛന്ദേ ആഹടേ തേസു തേസു മഗ്ഗേസു നദീതിത്ഥഗാമദ്വാരാദീസു ച ആഗന്തുകഭിക്ഖൂനം സീഘം സീഘം ഹത്ഥപാസാനയനത്ഥഞ്ച ബഹിസീമാകരണത്ഥഞ്ച ആരാമികേ ചേവ സമണുദ്ദേസേ ച ഠപേത്വാ ഭേരിസഞ്ഞം വാ സങ്ഖസഞ്ഞം വാ കത്വാ നിമിത്തകിത്തനാനന്തരം വുത്തായ "സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ"തിആദികായ കമ്മവാചായ സീമാ ബന്ധിതബ്ബാ. കമ്മവാചാപരിയോസാനേയേവ നിമിത്താനി ബഹി കത്വാ ഹേട്ഠാ പഥവിസന്ധാരകം ഉദകം പരിയന്തം കത്വാ സീമാ ഗതാ ഹോതി.

ഇമം പന സമാനസംവാസകസീമം സമ്മന്നന്തേഹി പബ്ബജ്ജുപസമ്പദാദീനം സങ്ഘകമ്മാനം സുഖകരണത്ഥം പഠമം ഖണ്ഡസീമാ ബന്ധിതബ്ബാ. തം പന ബന്ധന്തേഹി വത്തം ജാനിതബ്ബം. സചേ ഹി ബോധിചേതിയഭത്തസാലാദീനി സബ്ബവത്ഥൂനി പതിട്ഠാപേത്വാ കതവിഹാരേ ബന്ധന്തി, വിഹാരമജ്ഝേ ബഹൂനം സമോസരണട്ഠാനേ അബന്ധിത്വാ വിഹാരപച്ചന്തേ വിവിത്തോകാസേ ബന്ധിതബ്ബാ. അകതവിഹാരേ ബന്ധന്തേഹി ബോധിചേതിയാദീനം സബ്ബവത്ഥൂനം ഠാനം സല്ലക്ഖേത്വാ യഥാ പതിട്ഠിതേസു വത്ഥൂസു വിഹാരപച്ചന്തേ വിവിത്തോകാസേ ഹോതി, ഏവം ബന്ധിതബ്ബാ. സാ ഹേട്ഠിമപരിച്ഛേദേന സചേ ഏകവീസതി ഭിക്ഖൂ ഗണ്ഹാതി, വട്ടതി. തതോ ഓരം ന വട്ടതി, പരം ഭിക്ഖുസഹസ്സം ഗണ്ഹന്തീപി വട്ടതി. തം ബന്ധന്തേഹി സീമാമാളകസ്സ സമന്താ നിമിത്തുപഗാ പാസാണാ ഠപേതബ്ബാ, ന ഖണ്ഡസീമായ ഠിതേഹി മഹാസീമാ ബന്ധിതബ്ബാ, ന മഹാസീമായ ഠിതേഹി ഖണ്ഡസീമാ, ഖണ്ഡസീമായമേവ പന ഠത്വാ ഖണ്ഡസീമാ ബന്ധിതബ്ബാ, മഹാസീമായമേവ ഠത്വാ മഹാസീമാ.

തത്രായം ബന്ധനവിധി - സമന്താ "ഏസോ പാസാണോ നിമിത്ത"ന്തി ഏവം നിമിത്താനി കിത്തേത്വാ കമ്മവാചായ സീമാ സമ്മന്നിതബ്ബാ. അഥ തസ്സാ ഏവ ദള്ഹീകമ്മത്ഥം അവിപ്പവാസകമ്മവാചാ കാതബ്ബാ. ഏവഞ്ഹി സീമം സമൂഹനിസ്സാമാതി ആഗതാ സമൂഹനിതും ന സക്ഖിസ്സന്തി. സീമം സമ്മന്നിത്വാ ബഹിസീമന്തരികപാസാണാ ഠപേതബ്ബാ. സീമന്തരികാ പച്ഛിമകോടിയാ ഏകരതനപ്പമാണാ വട്ടതി. വിദത്ഥിപ്പമാണാപി വട്ടതീതി കുരുന്ദിയം, ചതുരങ്ഗുലപ്പമാണാപി വട്ടതീതി മഹാപച്ചരിയം വുത്തം. സചേ പന വിഹാരോ മഹാ ഹോതി, ദ്വേപി തിസ്സോപി തതുത്തരിപി ഖണ്ഡസീമായോ ബന്ധിതബ്ബാ.

ഏവം ഖണ്ഡസീമം സമ്മന്നിത്വാ മഹാസീമാസമ്മുതികാലേ ഖണ്ഡസീമതോ നിക്ഖമിത്വാ മഹാസീമായ ഠത്വാ സമന്താ അനുപരിയായന്തേഹി സീമന്തരികപാസാണാ കിത്തേതബ്ബാ. തതോ അവസേസനിമിത്താനി കിത്തേത്വാ ഹത്ഥപാസം അവിജഹന്തേഹി കമ്മവാചായ സമാനസംവാസകസീമം സമ്മന്നിത്വാ തസ്സാ ദള്ഹീകമ്മത്ഥം അവിപ്പവാസകമ്മവാചാപി കാതബ്ബാ. ഏവഞ്ഹി "സീമം സമൂഹനിസ്സാമാ"തി ആഗതാ സമൂഹനിതും ന സക്ഖിസ്സന്തി. സചേ പന ഖണ്ഡസീമായ നിമിത്താനി കിത്തേത്വാ തതോ സീമന്തരികായ നിമിത്താനി കിത്തേത്വാ മഹാസീമായ നിമിത്താനി കിത്തേന്തി, ഏവം തീസു ഠാനേസു നിമിത്താനി കിത്തേത്വാ യം സീമം ഇച്ഛന്തി, തം പഠമം ബന്ധിതും വട്ടതി. ഏവം സന്തേപി യഥാവുത്തേനയേന ഖണ്ഡസീമതോവ പട്ഠായ ബന്ധിതബ്ബാ. ഏവം ബദ്ധാസു പന സീമാസു ഖണ്ഡസീമായ ഠിതാ ഭിക്ഖൂ മഹാസീമായ കമ്മം കരോന്താനം ന കോപേന്തി, മഹാസീമായ വാ ഠിതാ ഖണ്ഡസീമായ കമ്മം കരോന്താനം സീമന്തരികായ പന ഠിതാ ഉഭിന്നമ്പി ന കോപേന്തി. ഗാമഖേത്തേ ഠത്വാ കമ്മം കരോന്താനം പന സീമന്തരികായ ഠിതാ കോപേന്തി. സീമന്തരികാ ഹി ഗാമഖേത്തം ഭജതി.

സീമാ ച നാമേസാ ന കേവലം പഥവിതലേയേവ ബദ്ധാ ബദ്ധാ നാമ ഹോതി. അഥ ഖോ പിട്ഠിപാസാണേപി കുടിഗേഹേപി ലേണേപി പാസാദേപി പബ്ബതമത്ഥകേപി ബദ്ധാ ബദ്ധായേവ ഹോതി. തത്ഥ **പിട്ഠിപാസാണേ** ബന്ധന്തേഹി പാസാണപിട്ഠിയം രാജിം വാ കോട്ടേത്വാ ഉദുക്ഖലം വാ ഖണിത്വാ നിമിത്തം ന കാതബ്ബം , നിമിത്തുപഗപാസാണേ ഠപേത്വാ നിമിത്താനി കിത്തേതബ്ബാനി. കമ്മവാചാപരിയോസാനേ സീമാ പഥവിസന്ധാരകം ഉദകം

പരിയന്തം കത്വാ ഓതരതി. നിമിത്തപാസാണാ യഥാഠാനേ ന തിട്ഠന്തി, തസ്മാ സമന്തതോ രാജി വാ ഉട്ഠാപേതബ്ബാ, ചതൂസു വാ കോണേസു പാസാണാ വിജ്ഝിതബ്ബാ, “അയം സീമാപരിച്ഛേദോ”തി വത്വാ അക്ഖരാനി വാ ഛിന്ദിതബ്ബാനി. കേചി ഉസൂയകാ സീമം ഝാപേസ്സാമാതി അഗ്ഗിം ദേന്തി, പാസാണാവ ഝായന്തി, ന സീമാ.

കുടിഗേഹേപി ബന്ധന്തേഹി ഭിത്തിം അകിത്തേത്വാ ഏകവീസതിയാ ഭിക്ഖൂനം ഓകാസട്ഠാനം അന്തോ കരിത്വാ പാസാണനിമിത്താനി ഠപേത്വാ സീമാ സമ്മന്നിതബ്ബാ, അന്തോകുട്ടമേവ സീമാ ഹോതി. സചേ അന്തോകുട്ടേ ഏകവീസതിയാ ഭിക്ഖൂനം ഓകാസോ നത്ഥി, പമുഖേ നിമിത്തപാസാണേ ഠപേത്വാ സമ്മന്നിതബ്ബാ. സചേ ഏവമ്പി നപ്പഹോതി, ബഹിനിബ്ബോദകപതനട്ഠാനേപി നിമിത്താനി ഠപേത്വാ സമ്മന്നിതബ്ബാ. ഏവം സമ്മതായ പന സബ്ബം കുടിഗേഹം സീമട്ഠമേവ ഹോതി.

ചതുഭിത്തിയലേണേപി ബന്ധന്തേഹി കുട്ടം അകിത്തേത്വാ പാസാണാവ കിത്തേതബ്ബാ. സചേ അന്തോ ഓകാസോ നത്ഥി, പമുഖേപി നിമിത്താനി ഠപേതബ്ബാനി. സചേ നപ്പഹോതി, ബഹി നിബ്ബോദകപതനട്ഠാനേപി നിമിത്തപാസാണേ ഠപേത്വാ നിമിത്താനി കിത്തേത്വാ സീമാ സമ്മന്നിതബ്ബാ. ഏവം ലേണസ്സ അന്തോ ച ബഹി ച സീമാ ഹോതി.

ഉപരിപാസാദേപി ഭിത്തിം അകിത്തേത്വാ അന്തോ പാസാണേ ഠപേത്വാ സീമാ സമ്മന്നിതബ്ബാ. സചേ നപ്പഹോതി, പമുഖേപി പാസാണേ ഠപേത്വാ സമ്മന്നിതബ്ബാ. ഏവം സമ്മതാ ഉപരിപാസാദേയേവ ഹോതി, ഹേട്ഠാ ന ഓതരതി. സചേ പന ബഹൂസു ഥമ്ഭേസു തുലാനം ഉപരി കതപാസാദസ്സ ഹേട്ഠിമതലേ കുട്ടോ യഥാ നിമിത്താനം അന്തോ ഹോതി, ഏവം ഉട്ഠഹിത്വാ തുലാരുക്ഖേഹി ഏകസമ്ബദ്ധോ ഠിതോ, ഹേട്ഠാപി ഓതരതി. ഏകഥമ്ഭപാസാദസ്സ പന ഉപരിമതലേ ബദ്ധാ സീമാ സചേ ഥമ്ഭമത്ഥകേ ഏകവീസതിയാ ഭിക്ഖൂനം ഓകാസോ ഹോതി, ഹേട്ഠാ ഓതരതി. സചേ പാസാദഭിത്തിതോ നിഗ്ഗതേസു നിയ്യൂഹകാദീസു പാസാണേ ഠപേത്വാ സീമം ബന്ധന്തി, പാസാദഭിത്തി അന്തോസീമായം ഹോതി. ഹേട്ഠാ പനസ്സാ ഓതരണാനോതരണം വുത്തനയേനേവ വേദിതബ്ബം. ഹേട്ഠാപാസാദേ കിത്തേന്തേഹിപി ഭിത്തി ച രുക്ഖത്ഥമ്ഭാ ച ന കിത്തേതബ്ബാ. ഭിത്തിലഗ്ഗേ പന പാസാണത്ഥമ്ഭേ കിത്തേതും വട്ടതി. ഏവം കിത്തിതാ സീമാ ഹേട്ഠാ പാസാദസ്സ പരിയന്തഥമ്ഭാനം അന്തോയേവ ഹോതി. സചേ പന ഹേട്ഠാപാസാദസ്സ കുഡ്ഡോ ഉപരിമതലേന സമ്ബദ്ധോ ഹോതി, ഉപരിപാസാദമ്പി അഭിരുഹതി. സചേ പാസാദസ്സ ബഹി നിബ്ബോദകപതനട്ഠാനേ നിമിത്താനി കരോന്തി, സബ്ബോ പാസാദോ സീമട്ഠോ ഹോതി.

പബ്ബതമത്ഥകേ തലം ഹോതി ഏകവീസതിയാ ഭിക്ഖൂനം ഓകാസാരഹം, തത്ഥ പിട്ഠിപാസാണേ വിയ സീമം ബന്ധന്തി. ഹേട്ഠാപബ്ബതേപി തേനേവ പരിച്ഛേദേന സീമാ ഓതരതി. താലമൂലകപബ്ബതേപി ഉപരി സീമാ ബദ്ധാ ഹേട്ഠാ ഓതരതേവ. യോ പന വിതാനസണ്ഠാനോ ഹോതി, ഉപരി ഏകവീസതിയാ ഭിക്ഖൂനം ഓകാസോ അത്ഥി, ഹേട്ഠാ നത്ഥി, തസ്സ ഉപരി ബദ്ധാ സീമാ ഹേട്ഠാ ന ഓതരതി. ഏവം മുദിങ്ഗസണ്ഠാനോ വാ ഹോതു പണവസണ്ഠാനോ വാ, യസ്സ ഹേട്ഠാ വാ മജ്ഝേ വാ സീമപ്പമാണം നത്ഥി,

തസ്സുപരി ബദ്ധാ സീമാ ഹേട്ഠാ നേവ ഓതരതി. യസ്സ പന ദ്വേ കൂടാനി ആസന്നേ ഠിതാനി, ഏകസ്സപി ഉപരി സീമപ്പമാണം നപ്പഹോതി, തസ്സ കൂടന്തരം ചിനിത്വാ വാ പൂരേത്വാ വാ ഏകാബദ്ധം കത്വാ ഉപരി സീമാ സമ്മന്നിതബ്ബാ.

ഏകോ സപ്പഫണസദിസോ പബ്ബതോ, തസ്സുപരി സീമപ്പമാണസ്സ അത്ഥിതായ സീമം ബന്ധന്തി, തസ്സ ചേ ഹേട്ഠാ ആകാസപബ്ഭാരം ഹോതി, സീമാ ന ഓതരതി. സചേ പനസ്സ വേമജ്ഝേ സീമപ്പമാണോ സുസിരപാസാണോ ഹോതി, ഓതരതി. സോ ച പാസാണോ സീമട്ഠോയേവ ഹോതി. അഥാപിസ്സ ഹേട്ഠാ ലേണസ്സ കുട്ടോ അഗ്ഗകോടിം ആഹച്ച തിട്ഠതി , ഓതരതി, ഹേട്ഠാ ച ഉപരി ച സീമായേവ ഹോതി. സചേ പന ഹേട്ഠാ ഉപരിമസ്സ സീമാപരിച്ഛേദസ്സ പാരതോ അന്തോ-ലേണം ഹോതി, ബഹി സീമാ ന ഓതരതി. അഥാപി ഉപരിമസ്സ സീമാപരിച്ഛേദസ്സ ഓരതോ ബഹിലേണം ഹോതി, അന്തോ സീമാ ന ഓതരതി. അഥാപി ഉപരി സീമായ പരിച്ഛേദോ ഖുദ്ദകോ, ഹേട്ഠാ ലേണം മഹന്തം സീമാപരിച്ഛേദമതിക്കമിത്വാ ഠിതം, സീമാ ഉപരിയേവ ഹോതി, ഹേട്ഠാ ന ഓതരതി. യദി പന ലേണം ഖുദ്ദകം സബ്ബപച്ഛിമസീമാപരിമാണം, ഉപരി സീമാ മഹതീ തം അജ്ഝോത്ഥരിത്വാ ഠിതാ, സീമാ ഓതരതി. അഥ ലേണം അതിഖുദ്ദകം സീമപ്പമാണം ന ഹോതി, സീമാ ഉപരിയേവ ഹോതി, ഹേട്ഠാ ന ഓതരതി. സചേ തതോ ഉപഡ്ഢം ഭിജ്ജിത്വാ പതതി, സീമപ്പമാണം ചേപി ഹോതി, ബഹി പതിതം അസീമാ. അപതിതം പന യദി സീമപ്പമാണം, സീമാ ഹോതിയേവ.

ഖണ്ഡസീമാ നീചവത്ഥുകാ ഹോതി, തം പൂരേത്വാ ഉച്ചവത്ഥുകം കരോന്തി, സീമായേവ. സീമായ ഗേഹം കരോന്തി, സീമട്ഠകമേവ ഹോതി. സീമായ പോക്ഖരണിം ഖണന്തി, സീമായേവ. ഓഘോ സീമാമണ്ഡലം ഓത്ഥരിത്വാ ഗച്ഛതി, സീമാമാളകേ അട്ടം ബന്ധിത്വാ കമ്മം കാതും വട്ടതി. സീമായ ഹേട്ഠാ ഉമങ്ഗനദീ ഹോതി, ഇദ്ധിമാ ഭിക്ഖു തത്ഥ നിസീദതി, സചേ സാ നദീ പഠമം ഗതാ, സീമാ പച്ഛാ ബദ്ധാ , കമ്മം ന കോപേതി. അഥ പഠമം സീമാ ബദ്ധാ, പച്ഛാ നദീ ഗതാ, കമ്മം കോപേതി. ഹേട്ഠാപഥവിതലേ ഠിതോ പന കോപേതിയേവ.

സീമാമാളകേ വടരുക്ഖോ ഹോതി, തസ്സ സാഖാ വാ തതോ നിഗ്ഗതപാരോഹോ വാ മഹാസീമായ പഥവിതലം വാ തത്ഥജാതരുക്ഖാദീനി വാ ആഹച്ച തിട്ഠതി, മഹാസീമം സോധേത്വാ വാ കമ്മം കാതബ്ബം, തേ വാ സാഖാപാരോഹാ ഛിന്ദിത്വാ ബഹിട്ഠകാ കാതബ്ബാ. അനാഹച്ച ഠിതസാഖാദീസു ആരുള്ഹഭിക്ഖു ഹത്ഥപാസം ആനേതബ്ബോ. ഏവം മഹാസീമായ ജാതരുക്ഖസ്സ സാഖാ വാ പാരോഹോ വാ വുത്തനയേനേവ സീമാമാളകേ പതിട്ഠാതി, വുത്തനയേനേവ സീമം സോധേത്വാ വാ കമ്മം കാതബ്ബം, തേ വാ സാഖാപാരോഹാ ഛിന്ദിത്വാ ബഹിട്ഠകാ കാതബ്ബാ.

സചേ സീമാമാളകേ കമ്മേ കരിയമാനേ കോചി ഭിക്ഖു സീമാമാളകസ്സ അന്തോ പവിസിത്വാ വേഹാസട്ഠിതസാഖായ നിസീദതി , പാദാ വാസ്സ ഭൂമിഗതാ ഹോന്തി, നിവാസനപാരുപനം വാ ഭൂമിം ഫുസതി, കമ്മം കാതും ന വട്ടതി. പാദേ പന നിവാസനപാരുപനഞ്ച ഉക്ഖിപാപേത്വാ കാതും വട്ടതി. ഇദഞ്ച ലക്ഖണം പുരിമനയേപി വേദിതബ്ബം. അയം പന വിസേസോ - തത്ര ഉക്ഖിപാപേത്വാ കാതും ന വട്ടതി, ഹത്ഥപാസമേവ ആനേതബ്ബോ. സചേ അന്തോസീമതോ പബ്ബതോ അബ്ഭുഗച്ഛതി, തത്രട്ഠോ ഭിക്ഖു ഹത്ഥപാസം

ആനേതബ്ബോ. ഇദ്ധിയാ അന്തോപബ്ബതം പവിട്ഠേപി ഏസേവ നയോ. ബജ്ഝമാനാ ഏവ ഹി സീമാ പമാണരഹിതം പദേസം ന ഓതരതി. ബദ്ധസീമായ ജാതം യംകിഞ്ചി യത്ഥ കത്ഥചി ഏകസമ്ബന്ധേന ഗതം സീമാസങ്ഖ്യമേവ ഗച്ഛതീതി.

ന്ര്ൻ. തിയോജനപരമന്തി ഏത്ഥ തിയോജനം പരമം പമാണമേതിസ്സാതി തിയോജനപരമാ; തം **തിയോജനപരമം**. സമ്മന്നന്തേന പന മജ്ഝേ ഠത്വാ യഥാ ചതൂസുപി ദിസാസു ദിയഡ്ഢദിയഡ്ഢയോജനം ഹോതി, ഏവം സമ്മന്നിതബ്ബാ. സചേ പന മജ്ഝേ ഠത്വാ ഏകേകദിസതോ തിയോജനം കരോന്തി, ഛയോജനം ഹോതീതി ന വട്ടതി. ചതുരസ്സം വാ തികോണം വാ സമ്മന്നന്തേന യഥാ കോണതോ കോണം തിയോജനം ഹോതി, ഏവം സമ്മന്നിതബ്ബാ. സചേ ഹി യേന കേനചി പരിയന്തേന കേസഗ്ഗമത്തമ്പി തിയോജനം അതിക്കാമേതി, ആപത്തിഞ്ച ആപജ്ജതി സീമാ ച അസീമാ ഹോതി.

നദീപാരന്തി ഏത്ഥ പാരയതീതി പാരാ. കിം പാരയതി? നദിം. നദിയാ പാരാ നദീപാരാ, തം **നദീപാരം;** നദിം അജ്ഝോത്ഥരമാനന്തി അത്ഥോ. ഏത്ഥ ച നദിയാ ലക്ഖണം നദീനിമിത്തേ വുത്തനയമേവ. **യത്ഥസ്സ ധുവനാവാ വാ**തി യത്ഥ നദിയാ സീമാബന്ധനട്ഠാനഗതേസു തിത്ഥേസു നിച്ചസഞ്ചരണനാവാ അസ്സ, യാ സബ്ബന്തിമേന പരിച്ഛേദേന പാജനപുരിസേന സദ്ധിം തയോ ജനേ വഹതി. സചേ പന സാ നാവാ ഉദ്ധം വാ അധോ വാ കേനചിദേവ കരണീയേന പുന ആഗമനത്ഥായ നീതാ, ചോരേഹി വാ ഹടാ, അവസ്സം ലബ്ഭനേയ്യാ, യാ പന വാതേന വാ ഛിന്നബന്ധനാ വീചീഹി നദിമജ്ഝം നീതാ അവസ്സം ആഹരിതബ്ബാ, പുന ധുവനാവാവ ഹോതി. ഉദകേ ഓഗതേ ഥലം ഉസ്സാരിതാപി സുധാകസടാദീഹി പൂരേത്വാ ഠപിതാപി ധുവനാവാവ. സചേ ഭിന്നാ വാ വിസങ്ഖതപദരാ വാ ന വട്ടതി. മഹാപദുമത്ഥേരോ പനാഹ - "സചേപി താവകാലികം നാവം ആനേത്വാ സീമാബന്ധനട്ഠാനേ ഠപേത്വാ നിമിത്താനി കിത്തേന്തി, ധുവനാവാവ ഹോതീ"തി. തത്ര മഹാസുമത്ഥേരോ ആഹ - "നിമിത്തം വാ സീമാ വാ കമ്മവാചായ ഗച്ഛതി ന നാവായ. ഭഗവതാ ച ധുവനാവാ അനുഞ്ഞാതാ, തസ്മാ നിബദ്ധനാവായേവ വട്ടതീ"തി.

ധുവസേതു വാതി യത്ഥ രുക്ഖസങ്ഘാടമയോ വാ പദരബദ്ധോ വാ ജങ്ഘസത്ഥസേതു വാ ഹത്ഥിസ്സാദീനം സഞ്ചരണയോഗ്ഗോ മഹാസേതു വാ അത്ഥി; അന്തമസോ തങ്ഖണഞ്ഞേവ രുക്ഖം ഛിന്ദിത്വാ മനുസ്സാനം സഞ്ചരണയോഗ്ഗോ ഏകപദികസേതുപി ധുവസേതുത്വേവ സങ്ഖ്യം ഗച്ഛതി. സചേ പന ഉപരി ബദ്ധാനി വേത്തലതാദീനി ഹത്ഥേന ഗഹേത്വാപി ന സക്കാ ഹോതി തേന സഞ്ചരിതും, ന വട്ടതി.

ഏവരൂപം നദീപാരസീമം സമ്മന്നിതുന്തി യത്ഥായം വുത്തപ്പകാരാ ധുവനാവാ വാ ധുവസേതു വാ അഭിമുഖതിത്ഥേയേവ അത്ഥി, ഏവരൂപം നദീപാരസീമം സമ്മന്നിതും അനുജാനാമീതി അത്ഥോ. സചേ ധുവനാവാ വാ ധുവസേതു വാ അഭിമുഖതിത്ഥേ നത്ഥി, ഈസകം ഉദ്ധം അഭിരുഹിത്വാ അധോ വാ ഓരോഹിത്വാ അത്ഥി, ഏവമ്പി വട്ടതി. കരവീകതിസ്സത്ഥേരോ പന "ഗാവുതമത്തബ്ഭന്തരേപി വട്ടതീ"തി ആഹ.

ഇമഞ്ച പന നദീപാരസീമം സമ്മന്നന്തേന ഏകസ്മിം തീരേ ഠത്വാ ഉപരിസോതേ നദീതീരേ നിമിത്തം കിത്തേത്വാ തതോ പട്ഠായ അത്താനം

പരിക്ഖിപന്തേന യത്തകം പരിച്ഛേദം ഇച്ഛതി, തസ്സ പരിയോസാനേ അധോസോതേപി നദീതീരേ നിമിത്തം കിത്തേത്വാ പരതീരേ സമ്മുഖട്ഠാനേ നദീതീരേ നിമിത്തം കിത്തേതബ്ബം. തതോ പട്ഠായ യത്തകം പരിച്ഛേദം ഇച്ഛതി, തസ്സ വസേന യാവ ഉപരിസോതേ പഠമകിത്തിതനിമിത്തസ്സ സമ്മുഖാ നദീതീരേ നിമിത്തം, താവ കിത്തേത്വാ പച്ചാഹരിത്വാ പഠമകിത്തിതനിമിത്തേന സദ്ധിം ഘടേതബ്ബം. അഥ സബ്ബനിമിത്താനം അന്തോ ഠിതേ ഭിക്ഖൂ ഹത്ഥപാസഗതേ കത്വാ കമ്മവാചായ സീമാ സമ്മന്നിതബ്ബാ. നദിയം ഠിതാ അനാഗതാപി കമ്മം ന കോപേന്തി. സമ്മുതിപരിയോസാനേ ഠപേത്വാ നദിം നിമിത്താനം അന്തോ പാരതീരേ ച ഓരിമതീരേ ച ഏകസീമാ ഹോതി. നദീ പന ബദ്ധസീമാസങ്ഖ്യം ന ഗച്ഛതി, വിസും നദിസീമാ ഏവ ഹി സാ.

സചേ അന്തോനദിയം ദീപകോ ഹോതി, തം അന്തോസീമായ കാതുകാമേന പുരിമനയേനേവ അത്തനാ ഠിതതീരേ നിമിത്താനി കിത്തേത്വാ ദീപകസ്സ ഓരിമന്തേ ച പാരിമന്തേ ച നിമിത്തം കിത്തേതബ്ബം. അഥ പരതീരേ നദിയാ ഓരിമതീരേ നിമിത്തസ്സ സമ്മുഖട്ഠാനേ നിമിത്തം കിത്തേത്വാ തതോ പട്ഠായ പുരിമനയേനേവ യാവ ഉപരിസോതേ പഠമകിത്തിതനിമിത്തസ്സ സമ്മുഖാ നിമിത്തം, താവ കിത്തേതബ്ബം. അഥ ദീപകസ്സ പാരിമന്തേ ച ഓരിമന്തേ ച നിമിത്തം കിത്തേത്വാ പച്ചാഹരിത്വാ പഠമകിത്തിതനിമിത്തേന സദ്ധിം ഘടേതബ്ബം. അഥ ദ്വീസു തീരേസു ദീപകേ ച ഭിക്ഖൂ സബ്ബേവ ഹത്ഥപാസഗതേ കത്വാ കമ്മവാചായ സീമാ സമ്മന്നിതബ്ബാ. നദിയം ഠിതാ അനാഗച്ഛന്താപി കമ്മം ന കോപേന്തി. സമ്മുതിപരിയോസാനേ ഠപേത്വാ നദിം നിമിത്താനം അന്തോ തീരദ്വയഞ്ച ദീപകോ ച ഏകസീമാ ഹോതി, നദീ പന നദിസീമായേവ.

സചേ പന ദീപകോ വിഹാരസീമാപരിച്ഛേദതോ ഉദ്ധം വാ അധോ വാ അധികതരോ ഹോതി, അഥ വിഹാരസീമാപരിച്ഛേദനിമിത്തസ്സ ഉജുകമേവ സമ്മുഖിഭൂതേ ദീപകസ്സ സോരിമന്തേ നിമിത്തം കിത്തേത്വാ തതോ പട്ഠായ ദീപകസിഖരം പരിക്ഖിപന്തോന പുന ദീപകസ്സ സോരിമന്തേ നിമിത്തസമ്മുഖേ പാരിമന്തേ നിമിത്തം കിത്തേതബ്ബം. തതോ പരം പുരിമനയേനേവ പാരതീരേ സമ്മുഖനിമിത്തമാദിംകത്വാ പാരതീരനിമിത്താനി ച ദീപകസ്സ പാരിമന്തസോരിമന്തനിമിത്താനി ച കിത്തേത്വാ പഠമകിത്തിതനിമിത്തേന സദ്ധിം ഘടനാ കാതബ്ബാ. ഏവം കിത്തേത്വാ സമ്മതാ സീമാ പബ്ബതസണ്ഠാനാ ഹോതി.

സചേ പന ദീപകോ വിഹാരസീമാപരിച്ഛേദതോ ഉദ്ധമ്പി അധോപി അധികതരോ ഹോതി. പുരിമനയേനേവ ദീപകസ്സ ഉഭോപി സീഖരാനി പരിക്ഖിപിത്വാ നിമിത്താനി കിത്തേന്തേന നിമിത്തഘടനാ കാതബ്ബാ. ഏവം കിത്തേത്വാ സമ്മതാ സീമാ മുദിങ്ഗസണ്ഠാനാ ഹോതി.

സചേ ദീപകോ വിഹാരസീമാപരിച്ഛേദസ്സ അന്തോ ഖുദ്ദകോ ഹോതി, സബ്ബപഠമനയേന ദീപകേ നിമിത്താനി കിത്തേതബ്ബാനി. ഏവം കിത്തേത്വാ സമ്മതാ സീമാ പണവസണ്ഠാനാ ഹോതി.

സീമാനുജാനനകഥാ നിട്ഠിതാ.

ഉപോസഥാഗാരാദികഥാ

൧൪. **അനുപരിവേണിയ**ന്തി ഏകസീമമഹാവിഹാരേ തസ്മിം തസ്മിം പരിവേണേ. **അസങ്കേതേനാ**തി സങ്കേതം അകത്വാ. **ഏകം സമൂഹനിത്വാ**തി കമ്മവാചായ സമൂഹനിത്വാ.

൧൪൨. **യതോ പാതിമോക്ഖം സുണാതീ**തി യത്ഥ കത്ഥചി ഭിക്ഖൂനം ഹത്ഥപാസേ നിസിന്നോ യസ്മാ പാതിമോക്ഖം സുണാതി; കതോവസ്സ ഉപോസഥോതി അത്ഥോ. ഇദഞ്ച വത്ഥുവസേന വുത്തം, ഹത്ഥപാസേ നിസിന്നസ്സ പന അസുണന്തസ്സാപി കതോവ ഹോതി ഉപോസഥോ. **നിമിത്താ കിത്തേതബ്ബാ**തി ഉപോസഥപമുഖസ്സ ഖുദ്ദകാനി വാ മഹന്താനി വാ പാസാണഇട്ഠകദാരുഖണ്ഡദണ്ഡകാദീനി യാനി കാനിചി നിമിത്താനി അബ്ഭോകാസേ വാ മാളകാദീസു വാ യത്ഥ കത്ഥചി സഞ്ഞം കത്വാ കിത്തേതും വട്ടതി. അഥ വാ **നിമിത്താ കിത്തേതബ്ബാ**തി നിമിത്തുപഗാ വാ അനിമിത്തുപഗാ വാ പരിച്ഛേദജാനനത്ഥം കിത്തേതബ്ബാ.

ഥേരേഹി ഭിക്ഖൂഹി പഠമതരം സന്നിപതിതുന്തി എത്ഥ സചേ മഹാഥേരോ പഠമതരം ന ആഗച്ഛതി, ദുക്കടം. **സബ്ബേഹേവ ഏകജ്ഝം സന്നിപതിത്വാ ഉപോസഥോ കാതബ്ബോ**തി എത്ഥ സചേ പോരാണകോ ആവാസോ മജ്ഝേ വിഹാരസ്സ ഹോതി, പഹോതി ചേത്ഥ ഭിക്ഖൂനം നിസജ്ജട്ഠാനം, തത്ഥ സന്നിപതിത്വാ ഉപോസഥോ കാതബ്ബോ. സചേ പോരാണകോ പരിദുബ്ബലോ ചേവ സമ്ബാധോ ച അഞ്ഞോ പച്ഛാ ഉട്ഠിതാവാസോ അസമ്ബാധോ, തത്ഥ ഉപോസഥോ കാതബ്ബോ.

യത്ഥ വാ പന ഥേരോ ഭിക്ഖു വിഹരതീതി എത്ഥാപി സചേ ഥേരസ്സ വിഹാരോ സബ്ബേസം പഹോതി, ഫാസുകോ ഹോതി, തത്ഥ ഉപോസഥോ കാതബ്ബോ. സചേ പന സോ പച്ചന്തേ വിസമപ്പദേസേ ഹോതി, ഥേരസ്സ വത്തബ്ബം - "ഭന്തേ, തുമ്ഹാകം വിഹാരോ അഫാസുകദേസോ, നത്ഥി എത്ഥ സബ്ബേസം ഓകാസോ , അസുകസ്മിം നാമ ആവാസേ ഓകാസോ അത്ഥി, തത്ഥ ഗന്തും വട്ടതീ"തി. സചേ ഥേരോ നാഗച്ഛതി, തസ്സ ഛന്ദപാരിസുദ്ധിം ആനേത്വാ സബ്ബേസം പഹോനകേ ഫാസുകട്ഠാനേ ഉപോസഥോ കാതബ്ബോ.

അവിപ്പവാസസീമാനുജാനനകഥാ

൧൪൩. **അന്ധകവിന്ദാ**തി രാജഗഹതോ ഗാവുതത്തയേ അന്ധകവിന്ദം നാമ, തം ഉപനിസ്സായ ഥേരോ വസതി; തതോ രാജഗഹം ഉപോസഥം ആഗച്ഛന്തോ. രാജഗഹഞ്ഹി പരിക്ഖിപിത്വാ അട്ഠാരസ മഹാവിഹാരാ സബ്ബേ ഏകസീമാ, ധമ്മസേനാപതിനാ നേസം സീമാ ബദ്ധാ, തസ്മാ വേളുവനേ സങ്ഘസ്സ സാമഗ്ഗിദാനത്ഥം ആഗച്ഛന്തോതി അത്ഥോ. **നദിം തരന്തോ**തി സിപ്പിനിയം നാമ നദിം അതിക്കമന്തോ. **മനം വുള്ഹോ അഹോസീ**തി ഈസകം അപ്പത്തവുള്ഹഭാവോ അഹോസി. സാ കിര നദീ ഗിജ്ഝകൂടതോ ഓതരിത്വാ ചണ്ഡേന സോതേന വഹതി. തത്ഥ വേഗേന ആഗച്ഛന്തം ഉദകം അമനസികരോന്തോ ഥേരോ മനം വുള്ഹോ അഹോസി, ന പന വുള്ഹോ, ഉദകബ്ഭാഹതാനിസ്സ ചീവരാനി അല്ലാനി ജാതാനി.

൧൪൪. **സമ്മതാ സാ സീമാ സങ്ഘേന തിചീവരേന അവിപ്പവാസാ ഠപേത്വാ ഗാമഞ്ച ഗാമൂപചാരഞ്ചാ**തി ഇമിസ്സാ കമ്മവാചായ ഉപ്പന്നകാലതോ പട്ഠായ ഭിക്ഖൂനം പുരിമകമ്മവാചാ ന വട്ടതി. അയമേവ ഹി ഥാവരാ ഹോതി.

ഭിക്ഖുനീനം പന അയം ന വട്ടതി, പുരിമായേവ വട്ടതി. കസ്മാ? ഭിക്ഖുനിസങ്ഘോ ഹി അന്തോഗാമേ വസതി. യദി ഏവം സിയാ, സോ ഏതായ കമ്മവാചായ തിചീവരപരിഹാരം ന ലഭേയ്യ, അത്ഥി ചസ്സ പരിഹാരോ, തസ്മാ പുരിമായേവ വട്ടതി. ഭിക്ഖുനിസങ്ഘസ്സ ഹി ദ്വേപി സീമായോ ലബ്ഭന്തി. തത്ഥ ഭിക്ഖൂനം സീമം അജ്ഝോത്ഥരിത്വാപി തസ്സാ അന്തോപി ഭിക്ഖുനീനം സീമം സമ്മന്നിതും വട്ടതി. ഭിക്ഖൂനമ്പി ഭിക്ഖുനിസീമായ ഏസേവ നയോ. ന ഹി തേ അഞ്ഞമഞ്ഞസ്സ കമ്മേ ഗണപൂരകാ ഹോന്തി, ന കമ്മവാചം വഗ്ഗം കരോന്തി. ഏത്ഥ ച നിഗമനഗരാനമ്പി ഗാമേനേവ സങ്ഗഹോ വേദിതബ്ബോ.

ഗാമൂപചാരോതി പരിക്ഖിത്തസ്സ പരിക്ഖേപോ, അപരിക്ഖിത്തസ്സ പരിക്ഖേപോകാസോ. തേസു അധിട്ഠിതതേചീവരികോ ഭിക്ഖു പരിഹാരം ന ലഭതി. ഇതി ഭിക്ഖൂനം അവിപ്പവാസസീമാ ഗാമഞ്ച ഗാമൂപചാരഞ്ച ന ഓത്ഥരതി, സമാനസംവാസകസീമാവ ഓത്ഥരതി. സമാനസംവാസകസീമാ ചേത്ഥ അത്തനോ ധമ്മതായ ഗച്ഛതി. അവിപ്പവാസസീമാ പന യത്ഥ സമാനസംവാസകസീമാ, തത്ഥേവ ഗച്ഛതി. ന ഹി തസ്സാ വിസും നിമിത്തകിത്തനം അത്ഥി, തത്ഥ സചേ അവിപ്പവാസായ സമ്മുതികാലേ ഗാമോ അത്ഥി, തം സാ ന ഓത്ഥരതി. സചേ പന സമ്മതായ സീമായ പച്ഛാ ഗാമോ നിവിസതി, സോപി സീമാസങ്ഖ്യമേവ ഗച്ഛതി. യഥാ ച പച്ഛാ നിവിട്ഠോ, ഏവം പഠമം നിവിട്ഠസ്സ പച്ഛാ വഡ്ഢിതപ്പദേസോപി സീമാസങ്ഖ്യമേവ ഗച്ഛതി. സചേപി സീമാസമ്മുതികാലേ ഗേഹാനി കതാനി, പവിസിസ്സാമാതി ആലയോപി അത്ഥി, മനുസ്സാ പന അപ്പവിട്ഠാ, പോരാണകഗാമം വാ സഗേഹമേവ ഛഡ്ഡേത്വാ അഞ്ഞത്ഥ ഗതാ, അഗാമോയേവ ഏസ, സീമാ ഓത്ഥരതി . സചേ പന ഏകമ്പി കുലം പവിട്ഠം വാ ആഗതം വാ അത്ഥി, ഗാമോയേവ സീമാ ന ഓത്ഥരതി.

ഏവഞ്ച പന ഭിക്ഖവേ തിചീവരേന അവിപ്പവാസോ സമൂഹന്തബ്ബോതി ഏത്ഥ സമൂഹനന്തേന ഭിക്ഖുനാ വത്തം ജാനിതബ്ബം. തത്രിദം വത്തം - ഖണ്ഡസീമായ ഠത്വാ അവിപ്പവാസസീമാ ന സമൂഹന്തബ്ബാ, തഥാ അവിപ്പവാസസീമായ ഠത്വാ ഖണ്ഡസീമാപി. ഖണ്ഡസീമായം പന ഠിതേന ഖണ്ഡസീമാവ സമൂഹനിതബ്ബാ, തഥാ ഇതരായ ഠിതേന ഇതരാ. സീമം നാമ ദ്വീഹി കാരണേഹി സമൂഹനന്തി പകതിയാ ഖുദ്ദകം പുന ആവാസവഡ്ഢനത്ഥായ മഹതിം വാ കാതും; പകതിയാ മഹതിം പുന അഞ്ഞേസം വിഹാരോകാസദാനത്ഥായ ഖുദ്ദകം വാ കാതും. തത്ഥ സചേ ഖണ്ഡസീമഞ്ച അവിപ്പവാസസീമഞ്ച ജാനന്തി, സമൂഹനിതുഞ്ചേവ ബന്ധിതുഞ്ച സക്ഖിസ്സന്തി. ഖണ്ഡസീമം പന ജാനന്താ അവിപ്പവാസം അജാനന്താപി സമൂഹനിതുഞ്ചേവ ബന്ധിതുഞ്ച സക്ഖിസ്സന്തി. ഖണ്ഡസീമം അജാനന്താ അവിപ്പവാസംയേവ ജാനന്താ ചേതിയങ്ഗണബോധിയങ്ഗണഉപോസഥാഗാരാദീസു നിരാസങ്കട്ഠാനേസു ഠത്വാ അപ്പേവ നാമ സമൂഹനിതും സക്ഖിസ്സന്തി, പടിബന്ധിതും പന ന സക്ഖിസ്സന്തേവ. സചേ ബന്ധേയ്യും, സീമാസമ്ഭേദം കത്വാ വിഹാരം അവിഹാരം കരേയ്യും, തസ്മാ ന സമൂഹനിതബ്ബാ. യേ പന ഉഭോപി ന ജാനന്തി, തേനേവ സമൂഹനിതും ന ബന്ധിതും സക്ഖിസ്സന്തി. അയഞ്ഹി സീമാ നാമ കമ്മവാചായ വാ അസീമാ ഹോതി സാസനന്തരധാനേന വാ, ന ച സക്കാ സീമം അജാനന്തേഹി കമ്മവാചാ കാതും, തസ്മാ ന സമൂഹനിതബ്ബാ. സാധുകം പന ഞത്വായേവ സമൂഹനിതബ്ബാ ച ബന്ധിതബ്ബാ ചാതി.

ഗാമസീമാദികഥാ

൧൪൭. ഏവം ബദ്ധസീമാവസേന സമാനസംവാസഞ്ച ഏകൂപോസഥഭാവഞ്ച ദസ്സേത്വാ ഇദാനി അബദ്ധസീമേസുപി ഓകാസേസു തം ദസ്സേന്തോ **"അസമ്മതായ, ഭിക്ഖവേ, സീമായ അട്ഠപിതായാ"**തിആദിമാഹ. തത്ഥ **അട്ഠപിതായാ**തി അപരിച്ഛിന്നായ. ഗാമഗ്ഗഹണേന ചേത്ഥ നഗരമ്പി ഗഹിതമേവ ഹോതി. തത്ഥ യത്തകേ പദേസേ തസ്സ ഗാമസ്സ ഭോജകാ ബലിം ലഭന്തി, സോ പദേസോ അപ്പോ വാ ഹോതു മഹന്തോ വാ, **ഗാമസീമാ**ത്വേവ സങ്ഖ്യം ഗച്ഛതി. **നഗരനിഗമസീമാസു**പി ഏസേവ നയോ. യമ്പി ഏകസ്മിംയേവ ഗാമഖേത്തേ ഏകം പദേസം "അയം വിസും ഗാമോ ഹോതൂ"തി പരിച്ഛിന്ദിത്വാ രാജാ കസ്സചി ദേതി, സോപി വിസുംഗാമസീമാ ഹോതിയേവ. തസ്മാ സാ ച ഇതരാ ച പകതിഗാമനഗരനിഗമസീമാ ബദ്ധസീമാസദിസായേവ ഹോന്തി, കേവലം പന തിചീവരവിപ്പവാസപരിഹാരം ന ലഭന്തി.

ഏവം ഗാമന്തവാസീനം സീമാപരിച്ഛേദം ദസ്സേത്വാ ഇദാനി ആരഞ്ഞകാനം സീമാപരിച്ഛേദം ദസ്സേന്തോ **"അഗാമകേ ചേ"**തിആദിമാഹ. തത്ഥ **അഗാമകേ ചേ**തി ഗാമനിഗമനഗരസീമാഹി അപരിച്ഛിന്നേ അടവിപ്പദേസേ. അഥ വാ **അഗാമകേ ചേ**തി വിജ്ഝാടവിസദിസേ അരഞ്ഞേ ഭിക്ഖു വസതി, അഥസ്സ ഠിതോകാസതോ സമന്താ സത്തബ്ഭന്തരാ സമാനസംവാസകസീമാതി അത്ഥോ. അയം സീമാ തിചീവരവിപ്പവാസപരിഹാരമ്പി ലഭതി. തത്ഥ ഏകം അബ്ഭന്തരം അട്ഠവീസതി ഹത്ഥപ്പമാണം ഹോതി. മജ്ഝേ ഠിതസ്സ സമന്താ സത്തബ്ഭന്തരാ വിനിബ്ബേധേന ചുദ്ദസ ഹോന്തി. സചേ ദ്വേ സങ്ഘാ വിസും വിനയകമ്മാനി കരോന്തി, ദ്വിന്നം സത്തബ്ഭന്തരാനം അന്തരേ അഞ്ഞം ഏകം സത്തബ്ഭന്തരം ഉപചാരത്ഥായ ഠപേതബ്ബം. സേസാ സത്തബ്ഭന്തരസീമകഥാ മഹാവിഭങ്ഗേ ഉദോസിതസിക്ഖാപദവണ്ണനായം വുത്തനയേന ഗഹേതബ്ബാ.

സബ്ബാ ഭിക്ഖവേ നദീ അസീമാതി യാ കാചി നദീലക്ഖണപ്പത്താ നദീ നിമിത്താനി കിത്തേത്വാ "ഏതം ബദ്ധസീമം കരോമാ"തി കതാപി അസീമാവ ഹോതി, സാ പന അത്തനോ സഭാവേനേവ ബദ്ധസീമാസദിസാ, സബ്ബമേത്ഥ സങ്ഘകമ്മം കാതും വട്ടതി. **സമുദ്ദജാതസ്സരേസു**പി ഏസേവ നയോ. ഏത്ഥ ച ജാതസ്സരോ നാമ യേന കേനചി ഖണിത്വാ അകതോ സയംജാതസോബ്ഭോ സമന്തതോ ആഗതേന ഉദകേന പൂരിതോ തിട്ഠതി.

ഏവം നദീസമുദ്ദജാതസ്സരാനം ബദ്ധസീമാഭാവം പടിക്ഖിപിത്വാ പുന തത്ഥ അബദ്ധസീമാപരിച്ഛേദം ദസ്സേന്തോ **"നദിയാ വാ ഭിക്ഖവേ"**തിആദിമാഹ. തത്ഥ **യം മജ്ഝിമസ്സ പുരിസസ്സ സമന്താ ഉദകുക്ഖേപാ**തി യം ഠാനം മജ്ഝിമസ്സ പുരിസസ്സ സമന്തതോ ഉദകുക്ഖേപേന പരിച്ഛിന്നം. കഥം പന ഉദകം ഉക്ഖിപിതബ്ബം? യഥാ അക്ഖധുത്താ ദാരുഗുളം ഖിപന്തി, ഏവം ഉദകം വാ വാലികം വാ ഹത്ഥേന ഗഹേത്വാ ഥാമമജ്ഝിമേന പുരിസേന സബ്ബഥാമേന ഖിപിതബ്ബം. യത്ഥ ഏവം ഖിത്തം ഉദകം വാ വാലികാ വാ പതതി, അയമേകോ **ഉദകുക്ഖേപോ**. തസ്സ അന്തോ ഹത്ഥപാസം വിജഹിത്വാ ഠിതോ കമ്മം കോപേതി. യാവ പരിസാ വഡ്ഢതി, താവ സീമാപി വഡ്ഢതി. പരിസപരിയന്തതോ ഉദകുക്ഖേപോയേവ പമാണം. ജാതസ്സരസമുദ്ദേസുപി ഏസേവ നയോ.

എത്ഥ ച സചേ നദീ നാതിദീഘാ ഹോതി, പഭവതോ പട്ഠായ യാവ മുഖദ്വാരാ സബ്ബത്ഥ സങ്ഘോ നിസീദതി, ഉദകുക്ഖേപസീമാകമ്മം നത്ഥി, സകലാപി നദീ ഏതേസംയേവ ഭിക്ഖൂനം പഹോതി. യം പന മഹാസുമത്ഥേരേന വുത്തം "യോജനം പവത്തമാനായേവ നദീ, തത്രാപി ഉപരി അഡ്ഢയോജനം പഹായ ഹേട്ഠാ അഡ്ഢയോജനേ കമ്മം കാതും വട്ടതീ"തി, തം മഹാപദുമത്ഥേരേനേവ പടിക്ഖിത്തം. ഭഗവതാ ഹി "തിമണ്ഡലം പടിച്ഛാദേത്വാ യത്ഥ കത്ഥചി ഉത്തരന്തിയാ ഭിക്ഖുനിയാ അന്തരവാസകോ തേമിയതീ"തി ഇദം നദിയാ പമാണം വുത്തം, ന യോജനം വാ അഡ്ഢയോജനം വാ. തസ്മാ യാ ഇമസ്സ സുത്തസ്സ വസേന പുബ്ബേ വുത്തലക്ഖണാ നദീ, തസ്സാ പഭവതോ പട്ഠായ സങ്ഘകമ്മം കാതും വട്ടതീതി. സചേ പനേത്ഥ ബഹൂ ഭിക്ഖൂ വിസും വിസും കമ്മം കരോന്തി, സബ്ബേഹി അത്തനോ ച അഞ്ഞേസഞ്ച ഉദകുക്ഖേപപരിച്ഛേദസ്സ അന്തരാ അഞ്ഞോ ഉദകുക്ഖേപോ സീമന്തരികത്ഥായ ഠപേതബ്ബോ. തതോ അധികം വട്ടതിയേവ, ഊനകം പന ന വട്ടതീതി വുത്തം. ജാതസ്സരസമുദ്ദേസുപി ഏസേവ നയോ.

നദിയാ പന കമ്മം കരിസ്സാമാതി ഗതേഹി സചേ നദീ പരിപുണ്ണാ ഹോതി സമതിത്തികാ, ഉദകസാടികം നിവാസേത്വാപി അന്തോനദിയംയേവ കമ്മം കാതബ്ബം. സചേ ന സക്കോന്തി, നാവായപി ഠത്വാ കാതബ്ബം. ഗച്ഛന്തിയാ പന നാവായ കാതും ന വട്ടതി. കസ്മാ? ഉദകുക്ഖേപമത്തമേവ ഹി സീമാ, തം നാവാ സീഘമേവ അതിക്കാമേതി. ഏവം സതി അഞ്ഞിസ്സാ സീമായ ഞത്തി അഞ്ഞിസ്സാ അനുസാവനാ ഹോതി, തസ്മാ നാവം അരിത്തേന വാ ഠപേത്വാ പാസാണേ വാ ലമ്ബിത്വാ അന്തോനദിയം ജാതരുക്ഖേ വാ ബന്ധിത്വാ കമ്മം കാതബ്ബം. അന്തോനദിയം ബദ്ധഅട്ടകേപി അന്തോനദിയം ജാതരുക്ഖേപി ഠിതേഹി കാതും വട്ടതി.

സചേ പന രുക്ഖസ്സ സാഖാ വാ തതോ നിക്ഖന്തപാരോഹോ വാ ബഹിനദീതീരേ വിഹാരസീമായ വാ ഗാമസീമായ വാ പതിട്ഠിതോ, സീമം വാ സോധേത്വാ സാഖം വാ ഛിന്ദിത്വാ കമ്മം കാതബ്ബം. ബഹിനദീതീരേ ജാതരുക്ഖസ്സ അന്തോനദിയം പവിട്ഠസാഖായ വാ പാരോഹേ വാ നാവം ബന്ധിത്വാ കമ്മം കാതും ന വട്ടതി. കരോന്തേഹി സീമാ വാ സോധേതബ്ബാ, ഛിന്ദിത്വാ വാസ്സ ബഹിപതിട്ഠിതഭാവോ നാസേതബ്ബോ. നദീതീരേ പന ഖാണുകം കോട്ടേത്വാ തത്ഥ ബദ്ധനാവായ ന വട്ടതിയേവ.

നദിയം സേതും കരോന്തി, സചേ അന്തോനദിയംയേവ സേതു വാ സേതുപാദാ വാ, സേതുമ്ഹി ഠിതേഹി കമ്മം കാതും വട്ടതി. സചേ പന സേതു വാ സേതുപാദാ വാ ബഹിതീരേ പതിട്ഠിതാ, കമ്മം കാതും ന വട്ടതി, സീമം സോധേത്വാ കാതബ്ബം. അഥ സേതുപാദാ അന്തോ, സേതു പന ഉഭിന്നമ്പി തീരാനം ഉപരിആകാസേ ഠിതോ, വട്ടതി. അന്തോനദിയം പാസാണോ വാ ദീപകോ വാ ഹോതി, തസ്സ യത്തകം പദേസം പുബ്ബേ വുത്തപ്പകാരേ പകതിവസ്സകാലേ വസ്സാനസ്സ ചതൂസു മാസേസു ഉദകം ഓത്ഥരതി, സോ നദീസങ്ഖ്യമേവ ഗച്ഛതി. അതിവുട്ഠികാലേ പന ഓഘേന ഓത്ഥടോകാസോ ന ഗഹേതബ്ബോ, സോ ഹി ഗാമസീമാസങ്ഖ്യമേവ ഗച്ഛതി.

നദിതോ മാതികം നീഹരന്താ നദിയം ആവരണം കരോന്തി, തഞ്ചേ ഓത്ഥരിത്വാ വാ വിനിബ്ബിജ്ഝിത്വാ വാ ഉദകം ഗച്ഛതി, സബ്ബത്ഥ പവത്തനട്ഠാനേ കമ്മം കാതും വട്ടതി. സചേ പന ആവരണേന വാ

കോട്ടകബന്ധനേന വാ സോതം പച്ഛിജ്ജതി, ഉദകം നപ്പവത്തതി, അപ്പവത്തനട്ഠാനേ കമ്മം കാതും ന വട്ടതി. ആവരണമത്ഥകേപി കാതും ന വട്ടതി. സചേ കോചി ആവരണപ്പദേസോ പുബ്ബേ വുത്തപാസാണദീപകപ്പദേസോ വിയ ഉദകേന അജ്ഝോത്ഥരിയതി, തത്ഥ വട്ടതി. സോ ഹി നദീസങ്ഖ്യമേവ ഗച്ഛതി. നദിം വിനാസേത്വാ തളാകം കരോന്തി, ഹേട്ഠാ പാളി ബദ്ധാ, ഉദകം ആഗന്ത്വാ തളാകം പൂരേത്വാ തിട്ഠതി, ഏത്ഥ കമ്മം കാതും ന വട്ടതി. ഉപരി പവത്തനട്ഠാനേ ഹേട്ഠാ ച ഛഡ്ഡിതമോദകം നദിം ഓത്ഥരിത്വാ സന്ദനട്ഠാനതോ പട്ഠായ വട്ടതി. ദേവേ അവസ്സന്തേ ഹേമന്തഗിമ്ഹേസു വാ സുക്ഖനദിയാപി വട്ടതി. നദിതോ നീഹടമാതികായ ന വട്ടതി. സചേ സാ കാലന്തരേന ഭിജ്ജിത്വാ നദീ ഹോതി, വട്ടതി. കാചി നദീ കാലന്തരേന ഉപ്പതിത്വാ ഗാമനിഗമസീമം ഓത്ഥരിത്വാ പവത്തതി, നദീയേവ ഹോതി, കമ്മം കാതും വട്ടതി. സചേ പന വിഹാരസീമം ഓത്ഥരതി, വിഹാരസീമാത്വേവ സങ്ഖ്യം ഗച്ഛതി.

സമുദ്ദേപി കമ്മം കരോന്തേഹി യം പദേസം ഉദ്ധം വഡ്ഢനഉദകം വാ പകതിവീചി വാ വേഗേന ആഗന്ത്വാ ഓത്ഥരതി, തത്ഥ കാതും ന വട്ടതി. യസ്മിം പന പദേസേ പകതിവീചിയോ ഓത്ഥരിത്വാ സണ്ഠഹന്തി, സോ ഉദകന്തതോ പട്ഠായ അന്തോസമുദ്ദോ നാമ, തത്ഥ ഠിതേഹി കമ്മം കാതബ്ബം. സചേ ഊമിവേഗോ ബാധതി, നാവായ വാ അട്ടകേ വാ ഠത്വാ കാതബ്ബം. തേസു വിനിച്ഛയോ നദിയം വുത്തനയേനേവ വേദിതബ്ബോ. സമുദ്ദേ പിട്ഠിപാസാണോ ഹോതി, തം കദാചി ഊമിയോ ആഗന്ത്വാ ഓത്ഥരന്തി , കദാചി ന ഓത്ഥരന്തി, തത്ഥ കമ്മം കാതും ന വട്ടതി, സോ ഹി ഗാമസീമാസങ്ഖ്യമേവ ഗച്ഛതി. സചേ പന വീചീസു ആഗതാസുപി അനാഗതാസുപി പകതിഉദകേനേവ ഓത്ഥരിയതി, വട്ടതി. ദീപകോ വാ പബ്ബതോ വാ ഹോതി, സോ ചേ ദൂരേ ഹോതി മച്ഛബന്ധാനം അഗമനപഥേ, അരഞ്ഞസീമാസങ്ഖ്യമേവ ഗച്ഛതി. തേസം ഗമനപരിയന്തസ്സ ഓരതോ പന ഗാമസീമാസങ്ഖ്യം ഗച്ഛതി. തത്ഥ ഗാമസീമം അസോധേത്വാ കമ്മം കാതും ന വട്ടതി. സമുദ്ദോ ഗാമസീമം വാ നിഗമസീമം വാ ഓത്ഥരിത്വാ തിട്ഠതി, സമുദ്ദോവ ഹോതി, തത്ഥ കമ്മം കാതും വട്ടതി. സചേ പന വിഹാരസീമം ഓത്ഥരതി, വിഹാരസീമാത്വേവ സങ്ഖ്യം ഗച്ഛതി.

ജാതസ്സരേ കമ്മം കരോന്തേഹിപി യത്ഥ പുബ്ബേ വുത്തപ്പകാരേ വസ്സകാലേ വസ്സേ പച്ഛിന്നമത്തേ പിവിതും വാ ഹത്ഥപാദേ വാ ധോവിതും ഉദകം ന ഹോതി, സുക്ഖതി, അയം ന ജാതസ്സരോ, ഗാമഖേത്തസങ്ഖ്യമേവ ഗച്ഛതി, തത്ഥ കമ്മം ന കാതബ്ബം. യത്ഥ പന വുത്തപ്പകാരേ വസ്സകാലേ ഉദകം സന്തിട്ഠതി, അയമേവ ജാതസ്സരോ. തസ്സ യത്തകേ പദേസേ വസ്സാനം ചാതുമാസേ ഉദകം തിട്ഠതി, തത്ഥ കമ്മം കാതും വട്ടതി. സചേ ഗമ്ഭീരം ഉദകം, അട്ടകം ബന്ധിത്വാ തത്ഥ ഠിതേഹിപി ജാതസ്സരസ്സ അന്തോ ജാതരുക്ഖമ്ഹി ബദ്ധഅട്ടകേപി കാതും വട്ടതി. പിട്ഠിപാസാണദീപകേസു പനേത്ഥ നദിയം വുത്തസദിസോവ വിനിച്ഛയോ. സമവസ്സദേവകാലേ പഹോനകജാതസ്സരോ പന സചേപി ദുബ്ബുട്ഠികാലേ വാ ഗിമ്ഹഹേമന്തേസു വാ സുക്ഖതി, നിരുദകോ ഹോതി, തത്ഥ സങ്ഘകമ്മം കാതും വട്ടതി. യം അന്ധകട്ഠകഥായം വുത്തം ''സബ്ബോ ജാതസ്സരോ സുക്ഖോ അനോദകോ , ഗാമഖേത്തംയേവ ഭജതീ''തി, തം ന ഗഹേതബ്ബം. സചേ പനേത്ഥ ഉദകത്ഥായ ആവാടം വാ പോക്ഖരണീആദീനി വാ ഖണന്തി, തം ഠാനം അജാതസ്സരോ

ഹോതി, ഗാമസീമാസങ്ഖ്യം ഗച്ഛതി. ലാബുതിപുസകാദിവപ്പേ കതേപി ഏസേവ നയോ.

സചേ പന തം പൂരേത്വാ ഥലം വാ കരോന്തി, ഏകസ്മിം ദിസാഭാഗേ പാളിം ബന്ധിത്വാ സബ്ബമേവ തം മഹാതളാകം വാ കരോന്തി, സബ്ബോപി അജാതസ്സരോ ഹോതി, ഗാമസീമാസങ്ഖ്യമേവ ഗച്ഛതി. ലോണീപി ജാതസ്സരസങ്ഖ്യമേവ ഗച്ഛതി. വസ്സികേ ചത്താരോ മാസേ ഉദകട്ഠാനോകാസേ കമ്മം കാതും വട്ടതീതി.

൧൪൮. സീമായ സീമം സമ്ഭിന്ദന്തീതി അത്തനോ സീമായ പരേസം ബദ്ധസീമം സമ്ഭിന്ദന്തി. സചേ ഹി പോരാണകസ്സ വിഹാരസ്സ പുരത്ഥിമായ ദിസായ അമ്ബോ ചേവ ജമ്ബൂ ചാതി ദ്വേ രുക്ഖാ അഞ്ഞമഞ്ഞം സംസട്ഠവിടപാ ഹോന്തി, തേസു അമ്ബസ്സ പച്ഛിമദിസാഭാഗേ ജമ്ബൂ. വിഹാരസീമാ ച ജമ്ബും അന്തോ കത്വാ അമ്ബം കിത്തേത്വാ ബദ്ധാ ഹോതി, അഥ പച്ഛാ തസ്സ വിഹാരസ്സ പുരത്ഥിമായ ദിസായ വിഹാരം കത്വാ സീമം ബന്ധന്താ തം അമ്ബം അന്തോ കത്വാ ജമ്ബും കിത്തേത്വാ ബന്ധന്തി, സീമായ സീമാ സമ്ഭിന്നാ ഹോതി. ഏവം ഛബ്ബഗ്ഗിയാ അകംസു, തേനാഹ - ''സീമായ സീമം സമ്ഭിന്ദന്തീ''തി.

സീമായ സീമം അജ്ഝോത്ഥരന്തീതി അത്തനോ സീമായ പരേസം ബദ്ധസീമം അജ്ഝോത്ഥരന്തി;

പരേസം ബദ്ധസീമം സകലം വാ തസ്സാ പദേസം വാ അന്തോ കത്വാ അത്തനോ സീമം ബന്ധന്തി. **സീമന്തരികം ഠപേത്വാ സീമം സമ്മന്നിതു**ന്തി ഏത്ഥ സചേ പഠമതരം കതസ്സ വിഹാരസ്സ സീമാ അസമ്മതാ ഹോതി, സീമായ ഉപചാരോ ഠപേതബ്ബോ. സചേ സമ്മതാ ഹോതി, പച്ഛിമകോടിയാ ഹത്ഥമത്താ സീമന്തരികാ ഠപേതബ്ബാ. കുരുന്ദിയം വിദത്ഥിമത്തമ്പി, മഹാപച്ചരിയം ചതുരങ്ഗുലമത്തമ്പി വട്ടതീതി വുത്തം. ഏകരുക്ഖോപി ച ദ്വിന്നം സീമാനം നിമിത്തം ഹോതി, സോ പന വഡ്ഢന്തോ സീമാസങ്കരം കരോതി, തസ്മാ ന കാതബ്ബോ.

ഉപോസഥഭേദാദികഥാ

൧൪൯. ചാതുദ്ദസികോ ച പന്നരസികോ ചാതി ഏത്ഥ ചാതുദ്ദസികസ്സ പുബ്ബകിച്ചേ ''അജ്ജുപോസഥോ ചാതുദ്ദസോ''തി വത്തബ്ബം.

അധമ്മേന വഗ്ഗന്തിആദീസു സചേ ഏകസ്മിം വിഹാരേ ചതൂസു ഭിക്ഖൂസു വസന്തേസു ഏകസ്സ ഛന്ദപാരിസുദ്ധിം ആഹരിത്വാ തയോ പാരിസുദ്ധിഉപോസഥം കരോന്തി, തീസു വാ വസന്തേസു ഏകസ്സ ഛന്ദപാരിസുദ്ധിം ആഹരിത്വാ ദ്വേ പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിസന്തി, **അധമ്മേന വഗ്ഗം** ഉപോസഥകമ്മം ഹോതി. സചേ പന ചത്താരോപി സന്നിപതിത്വാ പാരിസുദ്ധിഉപോസഥം കരോന്തി, തയോ വാ ദ്വേ വാ പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിസന്തി, **അധമ്മേന സമഗ്ഗം** നാമ ഹോതി. സചേ ചതൂസു ജനേസു ഏകസ്സ പാരിസുദ്ധിം ആഹരിത്വാ തയോ പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിസന്തി, തീസു വാ ജനേസു ഏകസ്സ പാരിസുദ്ധിം ആഹരിത്വാ ദ്വേ പാരിസുദ്ധിഉപോസഥം കരോന്തി, **ധമ്മേന വഗ്ഗം** നാമ ഹോതി. സചേ പന ചത്താരോ ഏകത്ഥ വസന്താ സബ്ബേവ

സന്നിപതിത്വാ പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിസന്തി, തയോ പാരിസുദ്ധിഉപോസഥം കരോന്തി, ദ്വേ അഞ്ഞമഞ്ഞം പാരിസുദ്ധിഉപോസഥം കരോന്തി, **ധമ്മേന സമഗ്ഗം** നാമ ഹോതീതി.

പാതിമോക്ഖുദ്ദേസകഥാ

ഏരം. നിദാനം ഉദ്ദിസിത്വാ അവസേസം സുതേന സാവേതബ്ബന്തി "സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ...പേ... ആവികതാ ഹിസ്സ ഫാസു ഹോതീ"തി ഇമം നിദാനം ഉദ്ദിസിത്വാ "ഉദ്ദിട്ഠം ഖോ ആയസ്മന്തോ നിദാനം, തത്ഥായസ്മന്തേ പുച്ഛാമി - കച്ചിത്ഥ പരിസുദ്ധാ, ദുതിയമ്പി പുച്ഛാമി...പേ... ഏവമേതം ധാരയാമീതി. സുതാ ഖോ പനായസ്മന്തേഹി ചത്താരോ പാരാജികാ ധമ്മാ...പേ... അവിവദമാനേഹി സിക്ഖിതബ്ബ"ന്തി ഏവം അവസേസം സുതേന സാവേതബ്ബം. ഏതേന നയേന സേസാപി ചത്താരോ പാതിമോക്ഖുദ്ദേസാ വേദിതബ്ബാ.

സവരഭയന്തി അടവിമനുസ്സഭയം. **രാജന്തരായോ**തിആദീസു സചേ ഭിക്ഖൂസു "ഉപോസഥം കരിസ്സാമാ"തി നിസിന്നേസു രാജാ ആഗച്ഛതി, അയം രാജന്തരായോ. ചോരാ ആഗച്ഛന്തി, അയം ചോരന്തരായോ. ദവദാഹോ വാ ആഗച്ഛതി, ആവാസേ വാ അഗ്ഗി ഉട്ഠഹതി, അയം അഗ്ഗന്തരായോ. മേഘോ വാ ഉട്ഠേതി, ഓഘോ വാ ആഗച്ഛതി, അയം ഉദകന്തരായോ. ബഹൂ മനുസ്സാ ആഗച്ഛന്തി, അയം മനുസ്സന്തരായോ. ഭിക്ഖും യക്ഖോ ഗണ്ഹാതി, അയം അമനുസ്സന്തരായോ. ബ്യഗ്ഘാദയോ ചണ്ഡമിഗാ ആഗച്ഛന്തി, അയം വാളന്തരായോ. ഭിക്ഖും സപ്പാദയോ ഡംസന്തി, അയം സരീസപന്തരായോ. ഭിക്ഖു ഗിലാനോ വാ ഹോതി, കാലം വാ കരോതി, വേരിനോ വാ തം മാരേതുകാമാ ഗണ്ഹന്തി, അയം ജീവിതന്തരായോ. മനുസ്സാ ഏകം വാ ബഹൂ വാ ഭിക്ഖൂ ബ്രഹ്മചരിയാ ചാവേതുകാമാ ഗണ്ഹന്തി, അയം ബ്രഹ്മചരിയന്തരായോ. ഏവരൂപേസു അന്തരായേസു സംഖിത്തേന പാതിമോക്ഖോ ഉദ്ദിസിതബ്ബോ , പഠമോ വാ ഉദ്ദേസോ ഉദ്ദിസിതബ്ബോ, ആദിമ്ഹി ദ്വേ തയോ ചത്താരോ വാ. ഏത്ഥ ച ദുതിയാദീസു ഉദ്ദേസേസു യസ്മിം അപരിയോസിതേ അന്തരായോ ഹോതി, സോപി സുതേനേവ സാവേതബ്ബോ.

അനജ്ഝിട്ഠാതി അനാണത്താ അയാചിതാ വാ. അജ്ഝേസനാ ചേത്ഥ സങ്ഘേന സമ്മതധമ്മജ്ഝേസകായത്താ വാ സങ്ഘത്ഥേരായത്താ വാ, തസ്മിം ധമ്മജ്ഝേസകേ അസതി സങ്ഘത്ഥേരം ആപുച്ഛിത്വാ വാ തേന യാചിതോ വാ ഭാസിതും ലഭതി. സങ്ഘത്ഥേരേനാപി സചേ വിഹാരേ ബഹൂ ധമ്മകഥികാ ഹോന്തി, വാരപടിപാടിയാ വത്തബ്ബാ - "ത്വം ധമ്മം ഭണ, ധമ്മം കഥേഹി, ധമ്മദാനം ദേഹീ"തി വാ വുത്തേന തീഹിപി വിധീഹി ധമ്മോ ഭാസിതബ്ബോ. "ഓസാരേഹീ"തി വുത്തോ പന ഓസാരേതുമേവ ലഭതി, "കഥേഹീ"തി വുത്തോ കഥേതുമേവ, "സരഭഞ്ഞം ഭണാഹീ"തി വുത്തോ സരഭഞ്ഞമേവ. സങ്ഘത്ഥേരോപി ച ഉച്ചതരേ ആസനേ നിസിന്നോ യാചിതും ന ലഭതി. സചേ ഉപജ്ഝായോ ചേവ സദ്ധിവിഹാരികോ ച ഹോന്തി, ഉപജ്ഝായോ ച നം ഉച്ചാസനേ നിസിന്നോ "ഭണാഹീ"തി വദതി, സജ്ഝായം അധിട്ഠഹിത്വാ ഭണിതബ്ബം. സചേ പനേത്ഥ ദഹരാ ഭിക്ഖൂ ഹോന്തി, തേസം "ഭണാമീ"തി ഭണിതബ്ബം.

സചേ വിഹാരേ സങ്ഘത്ഥേരോ അത്തനോയേവ നിസ്സിതകേ ഭണാപേതി, അഞ്ഞേ മധുരഭാണകേപി നാജ്ഝേസതി, സോ അഞ്ഞേഹി വത്തബ്ബോ - ''ഭന്തേ അസുകം നാമ ഭണാപേമാ''തി. സചേ ''ഭണാപേഥാ''തി വാ വദതി, തുണ്ഹീ വാ ഹോതി, ഭണാപേതും വട്ടതി. സചേ പന പടിബാഹതി, ന ഭണാപേതബ്ബം. യദി അനാഗതേയേവ സങ്ഘത്ഥേരേ ധമ്മസവനം ആരദ്ധം, പുന ആഗതേ ഠപേത്വാ ആപുച്ഛനകിച്ചം നത്ഥി. ഓസാരേത്വാ പന കഥേന്തേന ആപുച്ഛിത്വാ വാ അട്ഠപേത്വായേവ വാ കഥേതബ്ബം, കഥേന്തസ്സ പുന ആഗതേപി ഏസേവ നയോ.

ഉപനിസിന്നകഥായപി സങ്ഘത്ഥേരോവ സാമീ, തസ്മാ തേന സയം വാ കഥേതബ്ബം, അഞ്ഞോ വാ ഭിക്ഖു ''കഥേഹീ''തി വത്തബ്ബോ, നോ ച ഖോ ഉച്ചതരേ ആസനേ നിസിന്നേന. മനുസ്സാനം പന ''ഭണാഹീ''തി വത്തും വട്ടതി. മനുസ്സാ അത്തനോ ജാനനകഭിക്ഖും ആപുച്ഛന്തി, തേന ഥേരം ആപുച്ഛിത്വാ കഥേതബ്ബം. സചേ സങ്ഘത്ഥേരോ ''ഭന്തേ ഇമേ പഞ്ഹം പുച്ഛന്തീ''തി പുട്ഠോ ''കഥേഹീ''തി വാ ഭണതി, തുണ്ഹീ വാ ഹോതി, കഥേതും വട്ടതി. അന്തരഘരേ അനുമോദനാദീസുപി ഏസേവ നയോ. സചേ സങ്ഘത്ഥേരോ വിഹാരേ വാ അന്തരഘരേ വാ ''മം അനാപുച്ഛിത്വാപി കഥേയ്യാസീ''തി അനുജാനാതി, ലദ്ധകപ്പിയം ഹോതി, സബ്ബത്ഥ വത്തും വട്ടതി.

സജ്ഝായം കരോന്തേനാപി ഥേരോ ആപുച്ഛിതബ്ബോയേവ. ഏകം ആപുച്ഛിത്വാ സജ്ഝായന്തസ്സ അപരോ ആഗച്ഛതി, പുന ആപുച്ഛനകിച്ചം നത്ഥി. സചേ വിസ്സമിസ്സാമീതി ഠപിതസ്സ ആഗച്ഛതി, പുന ആരഭന്തേനാപി ആപുച്ഛിതബ്ബം. സങ്ഘത്ഥേരേ അനാഗതേയേവ ആരദ്ധം സജ്ഝായന്തസ്സാപി ഏസേവ നയോ. ഏകേന സങ്ഘത്ഥേരേന ''മം അനാപുച്ഛാപി യഥാസുഖം സജ്ഝായാഹീ''തി അനുഞ്ഞാതേ യഥാസുഖം സജ്ഝായിതും വട്ടതി. അഞ്ഞസ്മിം പന ആഗതേ തം ആപുച്ഛിത്വാവ സജ്ഝായിതബ്ബം.

൩൯൨. അത്തനാ വാ അത്താനം സമ്മന്നിതബ്ബംതി അത്തനാ വാ അത്താ സമ്മന്നിതബ്ബോ; പുച്ഛന്തേന പന പരിസം ഓലോകേത്വാ സചേ അത്തനോ ഉപദ്ദവോ നത്ഥി, വിനയോ പുച്ഛിതബ്ബോ.

൩൯൩. കതേപി ഓകാസേ പുഗ്ഗലം തുലയിത്വാതി ''അത്ഥി നു ഖോ മേ ഇതോ ഉപദ്ദവോ, നത്ഥീ''തി ഏവം ഉപപരിക്ഖിത്വാ. **പുരമ്ഹാകന്തി** പഠമം അമ്ഹാകം. **പടികച്ചേവാ**തി പഠമതരമേവ. **പുഗ്ഗലം തുലയിത്വാ ഓകാസം കാതുന്തി** ''ഭൂതമേവ നു ഖോ ആപത്തിം വദതി, അഭൂത''ന്തി ഏവം ഉപപരിക്ഖിത്വാ ഓകാസം കാതും അനുജാനാമീതി അത്ഥോ.

അധമ്മകമ്മപടിക്കോസനാദികഥാ

൩൯൪. അധമ്മകമ്മം വുത്തനയമേവ. **പടിക്കോസിതുന്തി** വാരേതും. **ദിട്ഠിമ്പി ആവികാതുന്തി** ''അധമ്മകമ്മം ഇദം ന മേ ഖമതീ''തി ഏവം അഞ്ഞസ്സ സന്തികേ അത്തനോ ദിട്ഠിം പകാസേതും. **ചതൂഹി പഞ്ചഹീ**തിആദി തേസം അനുപദ്ദവത്ഥായ വുത്തം. **സഞ്ചിച്ച ന സാവേന്തീ**തി യഥാ ന സുണന്തി ഏവം ഭണിസ്സാമാതി സഞ്ചിച്ച സണികം ഉദ്ദിസന്തി.

൧൭൦. ഥേരാധികന്തി ഥേരാധീനം; ഥേരായത്തം ഭവിതുന്തി അത്ഥോ. ''ഥേരാധേയ്യ''ന്തിപി പാഠോ, തസ്മാ ഥേരേന സയം വാ ഉദ്ദിസിതബ്ബം, അഞ്ഞോ വാ അജ്ഝേസിതബ്ബോ. അജ്ഝേസനവിധാനഞ്ചേത്ഥ ധമ്മജ്ഝേസനേ വുത്തനയമേവ. **സോ ന ജാനാതി ഉപോസഥം വാതി**ആദീസു ചാതുദ്ദസികപന്നരസികഭേദേന ദുവിധം, സങ്ഘഉപോസഥാദിഭേദേന നവവിധഞ്ച ഉപോസഥം ന ജാനാതി, ചതുബ്ബിധം ഉപോസഥകമ്മം ന ജാനാതി, ദുവിധം പാതിമോക്ഖം ന ജാനാതി, നവവിധം പാതിമോക്ഖുദ്ദേസം ന ജാനാതി. **യോ തത്ഥ ഭിക്ഖു ബ്യത്തോ പടിബലോ**തി എത്ഥ കിഞ്ചാപി ദഹരസ്സാപി ബ്യത്തസ്സ പാതിമോക്ഖോ അനുഞ്ഞാതോ. അഥ ഖോ എത്ഥ അയമധിപ്പായോ. സചേ ഥേരസ്സ പഞ്ച വാ ചത്താരോ വാ തയോ വാ പാതിമോക്ഖുദ്ദേസാ നാഗച്ഛന്തി; ദ്വേ പന അഖണ്ഡാ സുവിസദാ വാചുഗ്ഗതാ ഹോന്തി, ഥേരായത്തോവ പാതിമോക്ഖോ. സചേ പന എത്തകമ്പി വിസദം കാതും ന സക്കോതി, ബ്യത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ ആയത്തോ ഹോതി.

സാമന്താ ആവാസാതി സാമന്തം ആവാസം. **സജ്ജുകന്തി** തദഹേവ ആഗമനത്ഥായ. **നവം ഭിക്ഖും ആണാപേതു**ന്തി എത്ഥ യോ സക്കോതി ഉഗ്ഗഹേതും, ഏവരൂപോ ആണാപേതബ്ബോ, ന ബാലോ.

പക്ഖഗണനാദിഉഗ്ഗഹണാനുജാനനകഥാ

൧൭൨. കതിമീ ഭന്തേതി എത്ഥ കതീനം പൂരണീതി കതിമീ. **കാലവതോ**തി കാലസ്സേവ; പഗേവാതി അത്ഥോ.

൧൭൪. യം കാലം സരതീതി എത്ഥ സായമ്പി ''അജ്ജുപോസഥോ സമന്നാഹരഥാ''തി ആരോചേതും വട്ടതി.

൧൭൫. ഥേരേന ഭിക്ഖുനാ നവം ഭിക്ഖും ആണാപേതുന്തി എത്ഥാപി കിഞ്ചി കമ്മം കരോന്തോ വാ സദാകാലമേവ ഏകോ വാ ഭാരനിത്ഥരണകോ വാ സരഭാണകധമ്മകഥികാദീസു അഞ്ഞതരോ വാ ന ഉപോസഥാഗാരസമ്മജ്ജനത്ഥം ആണാപേതബ്ബോ, അവസേസാ പന വാരേന ആണാപേതബ്ബാ. സചേ ആണത്തോ സമ്മുഞ്ജനിം താവകാലികമ്പി ന ലഭതി, സാഖാഭങ്ഗം കപ്പിയം കാരേത്വാ സമ്മജ്ജിതബ്ബം, തമ്പി അലഭന്തസ്സ ലദ്ധകപ്പിയം ഹോതി.

൧൭൬. ആസനപഞ്ഞാപനാണത്തിയമ്പി വുത്തനയേനേവ ആണാപേതബ്ബോ. ആണത്തേന ച സചേ ഉപോസഥാഗാരേ ആസനാനി നത്ഥി, സങ്ഘികാവാസതോപി ആഹരിത്വാ പഞ്ഞപേത്വാ പുന ആഹരിതബ്ബാനി. ആസനേസു അസതി കടസാരകേപി തട്ടികായോപി പഞ്ഞപേതും വട്ടതി, തട്ടികാസുപി അസതി സാഖാഭങ്ഗാനി കപ്പിയം കാരേത്വാ പഞ്ഞപേതബ്ബാനി, കപ്പിയകാരകം അലഭന്തസ്സ ലദ്ധകപ്പിയം ഹോതി.

൧൭൭. പദീപകരണേപി വുത്തനയേനേവ ആണാപേതബ്ബോ. ആണാപേന്തേന ച ''അമുകസ്മിം നാമ ഓകാസേ തേലം വാ വട്ടി വാ കപല്ലികാ വാ അത്ഥി, തം ഗഹേത്വാ കരോഹീ''തി വത്തബ്ബോ. സചേ തേലാദീനി നത്ഥി, പരിയേസിതബ്ബാനി, പരിയേസിത്വാ അലഭന്തസ്സ ലദ്ധകപ്പിയം ഹോതി. അപിച കപാലേ അഗ്ഗിപി ജാലേതബ്ബോ.

ദിസംഗമികാദിവത്ഥുകഥാ

൧൬൩. സങ്ഗഹേതബ്ബോതി "സാധു ഭന്തേ ആഗതാത്ഥ, ഇധ ഭിക്ഖാ സുലഭാ സൂപബ്യഞ്ജനം അത്ഥി, വസഥ അനുക്കണ്ഠമാനാ"തി ഏവം പിയവചനേന സങ്ഗഹേതബ്ബോ. പുനപ്പുനം തഥാകരണവസേന **അനുഗ്ഗഹേതബ്ബോ**. "ആമ വസിസ്സാമീ"തി പടിവചനദാപനേന **ഉപലാപേതബ്ബോ**. അഥ വാ ചതൂഹി പച്ചയേഹി സങ്ഗഹേതബ്ബോ ചേവ അനുഗ്ഗഹേതബ്ബോ ച. പിയവചനേന ഉപലാപേതബ്ബോ, കണ്ണസുഖം ആലപിതബ്ബോതി അത്ഥോ. ചുണ്ണാദീഹി **ഉപട്ഠാപേതബ്ബോ. ആപത്തി ദുക്കടസ്സാ**തി സചേ സകലോപി സങ്ഘോ ന കരോതി, സബ്ബേസം ദുക്കടം. ഇധ നേവ ഥേരാ ന ദഹരാ മുച്ചന്തി, സബ്ബേഹി വാരേന ഉപട്ഠാപേതബ്ബോ. അത്തനോ വാരേ അനുപട്ഠഹന്തസ്സ ആപത്തി. തേന പന മഹാഥേരാനം പരിവേണസമ്മജ്ജനദന്തകട്ഠദാനാദീനി ന സാദിതബ്ബാനി. ഏവമ്പി സതി മഹാഥേരേഹി സായംപാതം ഉപട്ഠാനം ആഗന്തബ്ബം. തേന പന തേസം ആഗമനം ഞത്വാ പഠമതരം മഹാഥേരാനം ഉപട്ഠാനം ഗന്തബ്ബം. സചസ്സ സദ്ധിംചരാ ഭിക്ഖുഉപട്ഠാകാ അത്ഥി, "മയ്ഹം ഉപട്ഠാകാ അത്ഥി, തുമ്ഹേ അപ്പോസ്സുക്കാ വിഹരഥാ"തി വത്തബ്ബം. അഥാപിസ്സ സദ്ധിംചരാ നത്ഥി, തസ്മിംയേവ പന വിഹാരേ ഏകോ വാ ദ്വേ വാ വത്തസമ്പന്നാ വദന്തി "മയം ഥേരസ്സ കത്തബ്ബം കരിസ്സാമ, അവസേസാ ഫാസു വിഹരന്തൂ"തി സബ്ബേസം അനാപത്തി.

സോ ആവാസോ ഗന്തബ്ബോതി ഉപോസഥകരണത്ഥായ അന്വദ്ധമാസം ഗന്തബ്ബോ. സോ ച ഖോ ഉതുവസ്സേയേവ, വസ്സാനേ പന യം കത്തബ്ബം, തം ദസ്സേതും **"വസ്സം വസന്തി ബാലാ അബ്യത്താ"**തിആദിമാഹ. തത്ഥ **ന ഭിക്ഖവേ തേഹി ഭിക്ഖൂഹി തസ്മിം ആവാസേ വസ്സം വസിതബ്ബ**ന്തി പുരിമികായ പാതിമോക്ഖുദ്ദേസകേന വിനാ ന വസ്സം ഉപഗന്തബ്ബം. സചേ സോ വസ്സൂപഗതാനം പക്കമതി വാ, വിബ്ഭമതി വാ, കാലം വാ കരോതി, അഞ്ഞസ്മിം സതിയേവ പച്ഛിമികായ വസിതും വട്ടതി, അസതി അഞ്ഞത്ഥ ഗന്തബ്ബം, അഗച്ഛന്താനം ദുക്കടം. സചേ പന പച്ഛിമികായ പക്കമതി വാ വിബ്ഭമതി വാ കാലം വാ കരോതി, മാസദ്വയം വസിതബ്ബം.

പാരിസുദ്ധിദാനകഥാ

൧൬൪. കായേന വിഞ്ഞാപേതീതി പാരിസുദ്ധിദാനം യേന കേനചി അങ്ഗപച്ചങ്ഗേന വിഞ്ഞാപേതി ജാനാപേതി; വാചം പന നിച്ഛാരേതും സക്കോന്തോ വാചായ വിഞ്ഞാപേതി; ഉഭയഥാ സക്കോന്തോ കായവാചാഹി. **സങ്ഘേന തത്ഥ ഗന്ത്വാ ഉപോസഥോ കാതബ്ബോ**തി സചേ ബഹൂ താദിസാ ഗിലാനാ ഹോന്തി, സങ്ഘേന പടിപാടിയാ ഠത്വാ സബ്ബേ ഹത്ഥപാസേ കാതബ്ബാ. സചേ ദൂരേ ദൂരേ ഹോന്തി, സങ്ഘോ നപ്പഹോതി, തം ദിവസം ഉപോസഥോ ന കാതബ്ബോ, നത്വേവ വഗ്ഗേന സങ്ഘേന ഉപോസഥോ കാതബ്ബോ.

തത്ഥേവ പക്കമതീതി സങ്ഘമജ്ഝം അനാഗന്ത്വാ തതോവ കത്ഥചി ഗച്ഛതി. **സാമണേരോ പടിജാനാതീ**തി "സാമണേരോ അഹ"ന്തി ഏവം പടിജാനാതി; ഭൂതംയേവ വാ സാമണേരഭാവം ആരോചേതി, പച്ഛാ വാ സാമണേരഭൂമിയം തിട്ഠതീതി അത്ഥോ. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ.

സങ്ഘപ്പത്തോ പക്കമതീതി സബ്ബന്തിമേന പരിച്ഛേദേന ഉപോസഥത്ഥായ സന്നിപതിതാനം ചതുന്നം ഭിക്ഖൂനം ഹത്ഥപാസം പത്വാ പക്കമതി. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ. ഏത്ഥ ച ഏകേന ബഹൂനമ്പി ആഹടാ പാരിസുദ്ധി ആഹടാവ ഹോതി. സചേ പന സോ അന്തരാമഗ്ഗേ അഞ്ഞം ഭിക്ഖും ദിസ്വാ യേസം അനേന പാരിസുദ്ധി ഗഹിതാ, തേസഞ്ച അത്തനോ ച പാരിസുദ്ധിം ദേതി, തസ്സേവ പാരിസുദ്ധി ആഗച്ഛതി, ഇതരാ പന ബിലാളസങ്ഖലികപാരിസുദ്ധി നാമ ഹോതി. സാ ന ആഗച്ഛതി.

സുത്തോ ന ആരോചേതീതി ആഗന്ത്വാ സുപതി, ''അസുകേന പാരിസുദ്ധി ദിന്നാ''തി ന ആരോചേതി. **പാരിസുദ്ധിഹാരകസ്സ അനാപത്തീ**തി ഏത്ഥ സചേ സഞ്ചിച്ച നാരോചേതി, ദുക്കടം ആപജ്ജതി, പാരിസുദ്ധി പന ആഹടാവ ഹോതി. അസഞ്ചിച്ച അനാരോചിതത്താ പനസ്സ അനാപത്തി, ഉഭിന്നമ്പി ച ഉപോസഥോ കതോയേവ ഹോതി.

ഛന്ദദാനകഥാ

൱൬൫. ഛന്ദദാനേപി പാരിസുദ്ധിദാനേ വുത്തസദിസോയേവ വിനിച്ഛയോ. **പാരിസുദ്ധിം ദേന്തേന ഛന്ദമ്പി ദാതു**ന്തി ഏത്ഥ സചേ പാരിസുദ്ധിമേവ ദേതി ന ഛന്ദം, ഉപോസഥോ കതോ ഹോതി. യം പന സങ്ഘോ അഞ്ഞം കമ്മം കരോതി, തം അകതം ഹോതി. ഛന്ദമേവ ദേതി ന പാരിസുദ്ധിം, ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ ഉപോസഥോപി കമ്മമ്പി കതമേവ ഹോതി, ഛന്ദദായകസ്സ പന ഉപോസഥോ അകതോ ഹോതി. സചേപി കോചി ഭിക്ഖു നദിയാ വാ സീമായ വാ ഉപോസഥം അധിട്ഠഹിത്വാ ആഗച്ഛതി, ''കതോ മയാ ഉപോസഥോ''തി അച്ഛിതും ന ലഭതി, സാമഗ്ഗീ വാ ഛന്ദോ വാ ദാതബ്ബോ.

൱൬൭. **സരതിപി ഉപോസഥം നപി സരതീ**തി ഏകദാ സരതി, ഏകദാ ന സരതി. **അത്ഥി നേവ സരതീ**തി യോ ഏകന്തം നേവ സരതി, തസ്സ സമ്മുതിദാനകിച്ചം നത്ഥി. അനാഗച്ഛന്തോപി കമ്മം ന കോപേതി.

സങ്ഘുപോസഥാദികഥാ

൱൬൮. **സോ ദേസോ സമ്മജ്ജിതബ്ബാ**തി തം ദേസം സമ്മജ്ജിത്വാ, ഉപയോഗത്ഥേ പച്ചത്തം. **പാനീയം പരിഭോജനീയ**ന്തിആദി പന ഉത്താനത്ഥമേവ . കസ്മാ പനേതം വുത്തം? ഉപോസഥസ്സ പുബ്ബകരണാദിദസ്സനത്ഥം. തേനാഹു അട്ഠകഥാചരിയാ -

> ''സമ്മജ്ജനീ പദീപോ ച, ഉദകം ആസനേന ച;
> ഉപോസഥസ്സ ഏതാനി, പുബ്ബകരണന്തി വുച്ചതി''.

ഇതി ഇമാനി ചത്താരി ''പുബ്ബകരണ''ന്തി അക്ഖാതാനി.

> ''ഛന്ദപാരിസുദ്ധിഉതുക്ഖാനം, ഭിക്ഖുഗണനാ ച ഓവാദോ;
> ഉപോസഥസ്സ ഏതാനി, പുബ്ബകിച്ചന്തി വുച്ചതി.

ഇതി ഇമാനി പഞ്ച പുബ്ബകരണതോ പച്ഛാ കത്തബ്ബാനി ''പുബ്ബകിച്ച''ന്തി അക്ഖാതാനി.

"ഉപോസഥോ യാവതികാ ച ഭിക്ഖൂ കമ്മപ്പത്താ,
സഭാഗാപത്തിയോ ച ന വിജ്ജന്തി;
വജ്ജനീയാ ച പുഗ്ഗലാ തസ്മിം ന ഹോന്തി,
പത്തകല്ലന്തി വുച്ചതി".

ഇതി ഇമാനി ചത്താരി "പത്തകല്ല"ന്തി അക്ഖാതാനീതി.

തേഹി സദ്ധിന്തി തേഹി ആഗതേഹി സദ്ധിം ഏതാനി പുബ്ബകരണാദീനി കത്വാ ഉപോസഥോ കാതബ്ബോ. **അജ്ജ മേ ഉപോസഥോ**തി ഏത്ഥ സചേ പന്നരസോ ഹോതി, "അജ്ജ മേ ഉപോസഥോ പന്നരസോ"തിപി അധിട്ഠാതും വട്ടതി. ചാതുദ്ദസികേപി ഏസേവ നയോ.

ആപത്തിപടികമ്മവിധികഥാ

ഏന്ദ്ദൻ. **ഭഗവതാ പഞ്ഞത്തം "ന സാപത്തികേന ഉപോസഥോ കാതബ്ബോ"**തി ഇദം "യസ്സ സിയാ ആപത്തീ"തിആദിവചനേനേവ പാരിസുദ്ധിദാനപഞ്ഞാപനേന ച പാരിസുദ്ധിഉപോസഥപഞ്ഞാപനേന ച പഞ്ഞത്തം ഹോതീതി വേദിതബ്ബം. **ഇത്ഥന്നാമം ആപത്തി**ന്തി ഥുല്ലച്ചയാദീസു ഏകിസ്സാ നാമം ഗഹേത്വാ "ഥുല്ലച്ചയം ആപത്തിം പാചിത്തിയം ആപത്തി"ന്തി ഏവം വത്തബ്ബം. **തം പടിദേസേമീ**തി ഇദം "തം തുമ്ഹമൂലേ, തം തുയ്ഹമൂലേ പടിദേസേമീ"തി വുത്തേപി സുവുത്തമേവ ഹോതി. **പസ്സസീ**തി ഇദഞ്ച "പസ്സസി ആവുസോ തം ആപത്തിം, പസ്സഥ ഭന്തേ തം ആപത്തി"ന്തി ഏവം വത്തബ്ബം. **ആമ പസ്സാമീ**തി ഇദം പന "ആമ ഭന്തേ പസ്സാമി, ആമ ആവുസോ പസ്സാമീ"തി ഏവം വുത്തമ്പി സുവുത്തമേവ ഹോതി. **ആയതിം സംവരേയ്യാസീ**തി ഏത്ഥ പന സചേ വുഡ്ഢതരോ "ആയതിം സംവരേയ്യാഥാ"തി വത്തബ്ബോ. ഏവം വുത്തേന പന "സാധു സുട്ഠു സംവരിസ്സാമീ"തി വത്തബ്ബമേവ.

യദാ നിബ്ബേമതികോതി ഏത്ഥ പന സചേ പനേസ നിബ്ബേമതികോ ന ഹോതി, വത്ഥും കിത്തേത്വാവ ദേസേതും വട്ടതീതി അന്ധകട്ഠകഥായം വുത്തം. തത്രായം ദേസനാവിധി - സചേ മേഘച്ഛന്നേ സൂരിയേ "കാലോ നു ഖോ നോ"തി വേമതികോ ഭുഞ്ജതി, തേന ഭിക്ഖുനാ "അഹം ഭന്തേ വേമതികോ ഭുഞ്ജിം", സചേ കാലോ അത്ഥി, "സമ്ബഹുലാ ദുക്കടാ ആപത്തിയോ ആപന്നോമ്ഹി, നോ ചേ അത്ഥി, "സമ്ബഹുലാ പാചിത്തിയാ ആപന്നോമ്ഹീ"തി ഏവം വത്ഥും കിത്തേത്വാ "അഹം ഭന്തേ യാ തസ്മിം വത്ഥുസ്മിം സമ്ബഹുലാ ദുക്കടാ വാ പാചിത്തിയാ വാ ആപത്തിയോ ആപന്നോ, താ തുമ്ഹമൂലേ പടിദേസേമീ"തി വത്തബ്ബം. ഏസ നയോ സബ്ബാപത്തീസു.

ന ഭിക്ഖവേ സഭാഗാ ആപത്തീതി ഏത്ഥ യം ദ്വേപി ജനാ വികാലഭോജനാദിനാ സഭാഗവത്ഥുനാ ആപത്തിം ആപജ്ജന്തി, ഏവരൂപാ വത്ഥുസഭാഗാ "സഭാഗാ"തി വുച്ചതി. വികാലഭോജനപ്പച്ചയാ ആപന്നം പന അനതിരിത്തഭോജനപച്ചയാ ആപന്നസ്സ സന്തികേ ദേസേതും വട്ടതി. യാപി ചായം വത്ഥുസഭാഗാ, സാപി ദേസിതാ സുദേസിതാവ. അഞ്ഞം പന ദേസനപച്ചയാ ദേസകോ, പടിഗ്ഗഹണപ്പച്ചയാ പടിഗ്ഗഹകോ ചാതി ഉഭോപി ദുക്കടം ആപജ്ജന്തി, തം നാനാവത്ഥുകം ഹോതി, തസ്മാ അഞ്ഞമഞ്ഞം ദേസേതും വട്ടതി.

൧൬൦. സാമന്തോ ഭിക്ഖു ഏവമസ്സ വചനീയോതി എത്ഥ സഭാഗോയേവ വത്തബ്ബോ. വിസഭാഗസ്സ ഹി വുച്ചമാനേ ഭണ്ഡനകലഹസങ്ഘഭേദാദീനിപി ഹോന്തി, തസ്മാ തസ്സ അവത്വാ ''ഇതോ വുട്ഠഹിത്വാ പടികരിസ്സാമീ''തി ആഭോഗം കത്വാ ഉപോസഥോ കാതബ്ബോതി അന്ധകട്ഠകഥായം വുത്തം.

അനാപത്തിപന്നരസകാദികഥാ

൧൭൨. അനാപത്തിപന്നരസകേ - **തേ ന ജാനിംസൂ**തി സീമം ഓക്കന്താതി വാ ഓക്കമന്തീതി വാതി ന ജാനിംസു. **അഥഞ്ഞേ ആവാസികാ ഭിക്ഖൂ ആഗച്ഛന്തീ**തി ഗാമം വാ അരഞ്ഞം വാ കേനചി കരണീയേന ഗന്ത്വാ തേസം നിസിന്നട്ഠാനം ആഗച്ഛന്തി. **വഗ്ഗാ സമഗ്ഗസഞ്ഞിനോ**തി തേസം സീമം ഓക്കന്തത്താ വഗ്ഗാ; സീമം ഓക്കന്തഭാവസ്സ അജാനനതോ സമഗ്ഗസഞ്ഞിനോ.

൧൭൩. വഗ്ഗാവഗ്ഗസഞ്ഞിപന്നരസകേ - **തേ ജാനന്തീ**തി പബ്ബതേ വാ ഥലേ വാ ഠിതാ സീമം ഓക്കന്തേ വാ ഓക്കമന്തേ വാ പസ്സന്തി. വേമതികപന്നരസകം ഉത്താനമേവ.

൧൭൫. കുക്കുച്ചപകതപന്നരസകേ - യഥാ ഇച്ഛായ അഭിഭൂതോ ''ഇച്ഛാപകതോ''തി വുച്ചതി, ഏവം പുബ്ബഭാഗേ സന്നിട്ഠാനം കത്വാപി കരണക്ഖണേ അകപ്പിയേ അകപ്പിയസഞ്ഞിതാസങ്ഖാതേന കുക്കുച്ചേന അഭിഭൂതാ ''കുക്കുച്ചപകതാ''തി വേദിതബ്ബാ.

൧൭൬. ഭേദപുരേക്ഖാരപന്നരസകേ - അകുസലബലവതായ ഥുല്ലച്ചയം വുത്തം.

സീമോക്കന്തികപേയ്യാലകഥാ

൧൭൭. ആവാസികേനആഗന്തുകപേയ്യാലേ - യഥാ പുരിമേ ആവാസികേനആവാസികപേയ്യാലേ ''തേ ന ജാനന്തി അഥഞ്ഞേ ആവാസികാ''തിആദി വുത്തം, ഏവം ''തേ ന ജാനന്തി അഥഞ്ഞേ ആഗന്തുകാ''തിആദിനാ നയേന സബ്ബം വേദിതബ്ബം. ആഗന്തുകേനആവാസികപേയ്യാലേ പന - യഥാ പുരിമപേയ്യാലേ ''ആവാസികാ ഭിക്ഖൂ സന്നിപതന്തീ''തി ആഗതം, ഏവം ''ആഗന്തുകാ ഭിക്ഖൂ സന്നിപതന്തീ''തി ആനേതബ്ബം . ആഗന്തുകേനആഗന്തുകപേയ്യാലേ പന - ഉഭയപദേസു ആഗന്തുകവസേന യോജേതബ്ബോതി.

൧൭൮. ആവാസികാനം ഭിക്ഖൂനം ചാതുദ്ദസോ ഹോതി, ആഗന്തുകാനം പന്നരസോതി എത്ഥ യേസം പന്നരസോ, തേ തിരോരട്ഠതോ വാ ആഗതാ, അതീതം വാ ഉപോസഥം ചാതുദ്ദസികം അകംസൂതി വേദിതബ്ബാ. **ആവാസികാനം അനുവത്തിതബ്ബന്തി** ആവാസികേഹി ''അജ്ജുപോസഥോ ചാതുദ്ദസോ''തി പുബ്ബകിച്ചേ കരിയമാനേ അനുവത്തിതബ്ബം, ന പടിക്കോസിതബ്ബം. **ന അകാമാ ദാതബ്ബാ**തി ന അനിച്ഛായ ദാതബ്ബാ.

ലിങ്ഗാദിദസ്സനകഥാ

൧൭൯. ആവാസികാകാരന്തി ആവാസികാനം ആകാരം. എസ നയോ സബ്ബത്ഥ. **ആകാരോ** നാമ യേന തേസം വത്തസമ്പന്നാ വാ ന വാതി

ആചാരസണ്ഠാനം ഗയ്ഹതി. **ലിങ്ഗം** നാമ യം തേ തത്ഥ തത്ഥ ലീനേ ഗമയതി; അദിസ്സമാനേപി ജാനാപേതീതി അത്ഥോ. **നിമിത്തം** നാമ യം ദിസ്വാ തേ അത്ഥീതി ഞായന്തി. **ഉദ്ദേസോ നാമ** യേന തേ ഏവരൂപപരിക്ഖാരാതി ഉദ്ദിസന്തി; അപദേസം ലഭന്തീതി അത്ഥോ. സബ്ബമേതം സുപഞ്ഞത്തമഞ്ചപീഠാദീനഞ്ചേവ പദസദ്ദാദീനഞ്ച അധിവചനം, യഥായോഗം പന യോജേതബ്ബം. **ആഗന്തുകാകാരാദീസു**പി ഏസേവ നയോ. തത്ഥ **അഞ്ഞാതക**ന്തി അഞ്ഞേസം സന്തകം. **പാദാനം ധോതം ഉദകനിസ്സേക**ന്തി പാദാനം ധോതാനം ഉദകനിസ്സേകം. ബഹുവചനസ്സ ഏകവചനം വേദിതബ്ബം. ''പാദാനം ധോതഉദകനിസ്സേക''ന്തി വാ പാഠോ; പാദാനം ധോവനഉദകനിസ്സേകന്തി അത്ഥോ.

൧൮൦. നാനാസംവാസകാദിവത്ഥൂസു - **സമാനസംവാസകദിട്ഠി**ന്തി ''സമാനസംവാസകാ ഏതേ''തി ദിട്ഠിം. **ന പുച്ഛന്തീ**തി തേസം ലദ്ധിം ന പുച്ഛന്തി; അപുച്ഛിത്വാവ വത്തപടിവത്തിം കത്വാ ഏകതോ ഉപോസഥം കരോന്തി. **നാഭിവിതരന്തീ**തി നാനാസംവാസകഭാവം മദ്ദിതും അഭിഭവിതും ന സക്കോന്തി; തം ദിട്ഠിം ന നിസ്സജ്ജാപേന്തീതി അത്ഥോ.

നഗന്തബ്ബഗന്തബ്ബവാരകഥാ

൧൮൧. **സഭിക്ഖുകാ ആവാസാ**തി യസ്മിം ആവാസേ ഉപോസഥകാരകാ ഭിക്ഖൂ അത്ഥി, തമ്ഹാ ആവാസാ യം ന സക്കോതി തദഹേവ ആഗന്തും , സോ ആവാസോ ഉപോസഥം അകത്വാ ന ഗന്തബ്ബോ. **അഞ്ഞത്ര സങ്ഘേനാ**തി സങ്ഘപ്പഹോനകേഹി ഭിക്ഖൂഹി വിനാ. **അഞ്ഞത്ര അന്തരായാ**തി പുബ്ബേ വുത്തം ദസവിധം അന്തരായം വിനാ. സബ്ബന്തിമേന പന പരിച്ഛേദേന അത്തചതുത്ഥേന അന്തരായേ വാ സതി ഗന്തും വട്ടതി. **അനാവാസോ**തി നവകമ്മസാലാദികോ യോ കോചി പദേസോ. യഥാ ച ആവാസാദയോ ന ഗന്തബ്ബാ; ഏവം സചേ വിഹാരേ ഉപോസഥം കരോന്തി, ഉപോസഥാധിട്ഠാനത്ഥം സീമാപി നദീപി ന ഗന്തബ്ബാ. സചേ പനേത്ഥ കോചി ഭിക്ഖു ഹോതി, തസ്സ സന്തികം ഗന്തും വട്ടതി. വിസ്സട്ഠഉപോസഥാപി ആവാസാ ഗന്തും വട്ടതി; ഏവം ഗതോ അധിട്ഠാതുമ്പി ലഭതി. ആരഞ്ഞകേനാപി ഭിക്ഖുനാ ഉപോസഥദിവസേ ഗാമേ പിണ്ഡായ ചരിത്വാ അത്തനോ വിഹാരമേവ ആഗന്തബ്ബം. സചേ അഞ്ഞം വിഹാരം ഓക്കമതി, തത്ഥ ഉപോസഥം കത്വാവ ആഗന്തബ്ബം, അകത്വാ ന വട്ടതി.

൧൮൨. **യം ജഞ്ഞാ സക്കോമി അജ്ജേവ ഗന്തു**ന്തി യം ജാനേയ്യ അജ്ജേവ തത്ഥ ഗന്തും സക്കോമീതി; ഏവരൂപോ ആവാസോ ഗന്തബ്ബോ. തത്ഥ ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം ഉപോസഥം കരോന്തേനാപി ഹി ഇമിനാ നേവ ഉപോസഥന്തരായോ കതോ ഭവിസ്സതീതി.

വജ്ജനീയപുഗ്ഗലസന്ദസ്സനകഥാ

൧൮൩. **ഭിക്ഖുനിയാ നിസിന്നപരിസായാ**തിആദീസു ഹത്ഥപാസുപഗമനമേവ പമാണം. **അഞ്ഞത്ര അവുട്ഠിതായ പരിസായാ**തി ഇദഞ്ഹി പാരിവാസിയപാരിസുദ്ധിദാനം നാമ പരിസായ വുട്ഠിതകാലതോ പട്ഠായ ന വട്ടതി, അവുട്ഠിതായ പന വട്ടതി. തേനാഹ - ''അഞ്ഞത്ര അവുട്ഠിതായ പരിസായാ''തി. തസ്സ ലക്ഖണം ഭിക്ഖുനിവിഭങ്ഗേ പരിവാസിയഛന്ദദാനവണ്ണനതോ ഗഹേതബ്ബം. **അനുപോസഥേ**തി ചാതുദ്ദസികോ

ച പന്നരസികോ ചാതി ഇമേ ദ്വേ ഉപോസഥേ ഠപേത്വാ അഞ്ഞസ്മിം ദിവസേ. **അഞ്ഞത്ര സങ്ഘസാമഗ്ഗിയാ**തി യാ കോസമ്ബകഭിക്ഖൂനം വിയ ഭിന്നേ സങ്ഘേ പുന സങ്ഘസാമഗ്ഗീ കരിയതി, തഥാരൂപിം സങ്ഘസാമഗ്ഗിം ഠപേത്വാ . തദാ ച ''സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ അജ്ജുപോസഥോ സാമഗ്ഗീ''തി വത്വാ കാതബ്ബോ. യേ പന കിസ്മിഞ്ചിദേവ അപ്പമത്തകേ ഉപോസഥം ഠപേത്വാ പുന സമഗ്ഗാ ഹോന്തി, തേഹി ഉപോസഥേയേവ കാതബ്ബോതി.

ഉപോസഥക്ഖന്ധകവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

൩. വസ്സൂപനായികക്ഖന്ധകം

വസ്സൂപനായികാനുജാനനകഥാ

൧൮൪. വസ്സൂപനായികക്ഖന്ധകേ - **അപഞ്ഞത്തോ**തി അനനുഞ്ഞാതോ അസംവിഹിതോ വാ. **തേ ഇധ ഭിക്ഖൂ**തി തേ ഭിക്ഖൂ, ഇധസദ്ദോ നിപാതമത്തോ. **സങ്ഘാതം ആപാദേന്താ**തി വിനാസം ആപാദേന്താ. **സങ്കസായിസ്സന്തീ**തി അപ്പോസ്സുക്കാ നിബദ്ധവാസം വസിസ്സന്തി. **സകുന്തകാ**തി സകുണാ. **വസ്സാനേ വസ്സം ഉപഗന്തു**ന്തി വസ്സാനനാമകേ തേമാസേ വസ്സം ഉപഗന്തബ്ബന്തി അത്ഥോ. **കതി നു ഖോ വസ്സൂപനായികാ**തി കതി നു ഖോ വസ്സൂപഗമനാനി. **അപരജ്ജുഗതായാ**തി ഏത്ഥ അപരജ്ജുഗതായ അസ്സാതി അപരജ്ജുഗതാ, തസ്സാ അപരജ്ജുഗതായ; അതിക്കന്തായ അപരസ്മിം ദിവസേതി അത്ഥോ. ദുതിയനയേപി മാസോ ഗതായ അസ്സാതി **മാസഗതാ,** തസ്സാ മാസഗതായ; അതിക്കന്തായ മാസേ പരിപുണ്ണേതി അത്ഥോ. തസ്മാ ആസാള്ഹീപുണ്ണമായ അനന്തരേ പാടിപദദിവസേ, ആസാള്ഹീപുണ്ണമിതോ വാ അപരായ പുണ്ണമായ അനന്തരേ പാടിപദദിവസേയേവ വിഹാരം പടിജഗ്ഗിത്വാ പാനീയം പരിഭോജനീയം ഉപട്ഠപേത്വാ സബ്ബം ചേതിയവന്ദനാദിസാമീചികമ്മം നിട്ഠാപേത്വാ "ഇമസ്മിം വിഹാരേ ഇമം തേമാസം വസ്സം ഉപേമീ"തി സകിം വാ ദ്വത്തിക്ഖത്തും വാ വാചം നിച്ഛാരേത്വാ വസ്സം ഉപഗന്തബ്ബം.

വാചം നിച്ഛാരേത്വാ വസ്സം ഉപഗന്തബ്ബം.

വസ്സാനേചാരികാപടിക്ഖേപാദികഥാ

൧൮൫-൬. **യോ പക്കമേയ്യാ**തി ഏത്ഥ അനപേക്ഖഗമനേന വാ അഞ്ഞത്ഥ അരുണം ഉട്ഠാപനേന വാ ആപത്തി വേദിതബ്ബാ. **യോ അതിക്കമേയ്യാ**തി ഏത്ഥ വിഹാരഗണനായ ആപത്തിയോ വേദിതബ്ബാ. സചേ ഹി തം ദിവസം വിഹാരസതസ്സ ഉപചാരം ഓക്കമിത്വാ അതിക്കമതി, സതം ആപത്തിയോ. സചേ പന വിഹാരൂപചാരം അതിക്കമിത്വാ അഞ്ഞസ്സ വിഹാരസ്സ ഉപചാരം അനോക്കമിത്വാവ നിവത്തതി, ഏകാ ഏവ ആപത്തി. കേനചി അന്തരായേന പുരിമികം അനുപഗതേന പച്ഛിമികാ ഉപഗന്തബ്ബാ.

വസ്സം ഉക്കഡ്ഢിതുകാമോതി വസ്സനാമകം പഠമമാസം ഉക്കഡ്ഢിതുകാമോ, സാവണമാസം അകത്വാ പുന ആസാള്ഹീമാസമേവ കത്തുകാമോതി അത്ഥോ. **ആഗമേ ജുണ്ഹേ**തി ആഗമേ മാസേതി അത്ഥോ. **അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ രാജൂനം അനുവത്തിതു**ന്തി ഏത്ഥ വസ്സുക്കഡ്ഢനേ ഭിക്ഖൂനം കാചി പരിഹാനി നാമ നത്ഥീതി അനുവത്തിതും അനുഞ്ഞാതം, തസ്മാ അഞ്ഞസ്മിമ്പി ധമ്മികേ കമ്മേ അനുവത്തിതബ്ബം. അധമ്മികേ പന ന കസ്സചി അനുവത്തിതബ്ബം.

സത്താഹകരണിയാനുജാനനകഥാ

൧൮൭-൮. സത്താഹകരണീയേസു - **സത്താഹകരണീയേന ഗന്തു**ന്തി സത്താഹബ്ഭന്തരേ യം കത്തബ്ബം തം സത്താഹകരണീയം, തേന സത്താഹകരണീയേന കരണഭൂതേന ഗന്തും അനുജാനാമീതി അത്ഥോ. **പഹിതേ ഗന്തു**ന്തി ഇമേഹി സത്തഹി ഭിക്ഖുആദീഹി ദൂതേ പഹിതേയേവ ഗന്തും അനുജാനാമീതി അത്ഥോ. **സത്താഹം സന്നിവത്തോ കാതബ്ബോ**തി സത്താഹേയേവ

സന്നിവത്തിതബ്ബോ, അട്ഠമോ അരുണോ തഥേവ ന ഉട്ഠാപേതബ്ബോതി അത്ഥോ.

ഭിക്ഖുനിസങ്ഘം ഉദ്ദിസ്സാതി ഇതോ പട്ഠായ വച്ചകുടി ജന്താഘരം ജന്താഘരസാലാതി ഇമാനി തീണി പരിഹീനാനി.

൧൯൯. **ഉദോസിതാദീനി** ഉദോസിതസിക്ഖാപദാദീസു വുത്താനേവ. **രസവതീ**തി ഭത്തഗേഹം വുച്ചതി. **വാരേയ്യം** സഞ്ചരിത്തസിക്ഖാപദേ വുത്തമേവ. **പുരായം സുത്തന്തോ പലുജ്ജതീ**തി യാവ അയം സുത്തന്തോ ന പലുജ്ജതി, യാവ അയം സുത്തന്തോ ന വിനസ്സതി. **അഞ്ഞതരം വാ പനസ്സ കിച്ചം ഹോതി കരണീയം വാ**തി ഏതേന പരിസങ്ഖതം യംകിഞ്ചി കരണീയം സങ്ഗഹിതം ഹോതി. സബ്ബത്ഥ ച "ഇച്ഛാമി ദാനഞ്ച ദാതും ധമ്മഞ്ച സോതും ഭിക്ഖൂ ച പസ്സിതു"ന്തി ഇമിനാവ കപ്പിയവചനേന പേസിതേ ഗന്തബ്ബം, ഏതേസം വാ വേവചനേന. പേയ്യാലക്കമോ പന ഏവം വേദിതബ്ബോ, യഥാ "ഉപാസകേന സങ്ഘം ഉദ്ദിസ്സ വിഹാരാദയോ കാരാപിതാ ഹോന്തി, സമ്ബഹുലേ ഭിക്ഖൂ ഉദ്ദിസ്സ, ഏകം ഭിക്ഖും ഉദ്ദിസ്സ, ഭിക്ഖുനിസങ്ഘം ഉദ്ദിസ്സ, സമ്ബഹുലാ ഭിക്ഖുനിയോ, ഏകം ഭിക്ഖുനിം, സമ്ബഹുലാ സിക്ഖമാനായോ, ഏകം സിക്ഖമാനം, സമ്ബഹുലേ സാമണേരേ, ഏകം സാമണേരം, സമ്ബഹുലാ സാമണേരിയോ, ഏകം സാമണേരിം ഉദ്ദിസ്സ അത്തനോ അത്ഥായ നിവേസനം കാരാപിതം ഹോതീ"തി വുത്തം; ഏവമേവ "ഉപാസികായ, ഭിക്ഖുനാ, ഭിക്ഖുനിയാ, സിക്ഖമാനായ, സാമണേരേന, സാമണേരിയാ സങ്ഘം ഉദ്ദിസ്സാ"തി സബ്ബം വത്തബ്ബം. ഏതേസു സത്തപ്പകാരേസു കരണീയേസു പഹിതേ ഗന്തബ്ബം.

പഞ്ചന്നംഅപ്പഹിതേപിഅനുജാനനകഥാ

൨൦൨. **പഞ്ചന്നം സത്താഹകരണീയേനാ**തി ഏതേസം ഭിക്ഖുആദീനം സഹധമ്മികാനം "ഗിലാനഭത്തം വാ ഗിലാനുപട്ഠാകഭത്തം വാ ഭേസജ്ജം വാ പരിയേസിസ്സാമി , പുച്ഛിസ്സാമി വാ, ഉപട്ഠഹിസ്സാമി വാ"തി ഏവമാദിനാ പരതോ വിത്ഥാരേത്വാ ദസ്സിതേന കാരണേന അപ്പഹിതേപി ഗന്തബ്ബം, പഗേവ പഹിതേ. ഭിക്ഖു ഗിലാനോ ഹോതി, അനഭിരതി ഉപ്പന്നാ ഹോതി, കുക്കുച്ചം ഉപ്പന്നം ഹോതി, ദിട്ഠിഗതം ഉപ്പന്നം ഹോതി, ഗരുധമ്മം അജ്ഝാപന്നോ ഹോതി പരിവാസാരഹോ, മൂലായ പടികസ്സനാരഹോ ഹോതി, മാനത്താരഹോ, അബ്ഭാനാരഹോ, സങ്ഘോ കമ്മം കത്തുകാമോ ഹോതി, കതം വാ സങ്ഘേന കമ്മം ഹോതീതി ഏതേഹി ദസഹി കാരണേഹി ഭിക്ഖുസ്സ സന്തികം ഗന്തബ്ബം. ഭിക്ഖുനിയാ സന്തികം നവഹി കാരണേഹി ഗന്തബ്ബം, സിക്ഖമാനായ സന്തികം ഛഹി - ആദിതോ ചതൂഹി, സിക്ഖാ കുപ്പിതാ ഹോതി, ഉപസമ്പജ്ജിതുകാമാ ഹോതീതി. സാമണേരസ്സാപി ഛഹി - ആദിതോ ചതൂഹി, വസ്സം പുച്ഛിതുകാമോ ഉപസമ്പജ്ജിതുകാമോ ഹോതീതി. സാമണേരിയാ ഉപസമ്പദം അപനേത്വാ സിക്ഖാപദം ദാതുകാമോ ഹോതീതി ഇമിനാ സദ്ധിം പഞ്ചഹി. പരതോ മാതാപിതൂനം അനുഞ്ഞാതട്ഠാനേപി ഏസേവ നയോ. അന്ധകട്ഠകഥായം പന "യേ മാതാപിതൂനം ഉപട്ഠാകാ ഞാതകാ വാ അഞ്ഞാതകാ വാ തേസമ്പി അപ്പഹിതേ ഗന്തും വട്ടതീ"തി വുത്തം, തം നേവ അട്ഠകഥായം, ന പാളിയാ വുത്തം, തസ്മാ ന ഗഹേതബ്ബം.

പഹിതേയേവഅനുജാനനകഥാ

൧൯൭. ഭിക്ഖുഗതികോതി ഏകസ്മിം വിഹാരേ ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം വസനകപുരിസോ. **ഉദ്രിയതീ**തി പലുജ്ജതി. **ഭണ്ഡം ഛേദാപിത**ന്തി ദബ്ബസമ്ഭാരഭണ്ഡം ഛേദാപിതം. **ആവഹാപേയ്യു**ന്തി ആഹരാപേയ്യും. **ദജ്ജാഹ**ന്തി ദജ്ജേ അഹം. **സങ്ഘകരണീയേനാ**തി ഏത്ഥ യംകിഞ്ചി ഉപോസഥാഗാരാദീസു സേനാസനേസു ചേതിയഛത്തവേദികാദീസു വാ കത്തബ്ബം, അന്തമസോ ഭിക്ഖുനോ പുഗ്ഗലികസേനാസനമ്പി, സബ്ബം സങ്ഘകരണീയമേവ. തസ്മാ തസ്സ നിപ്ഫാദനത്ഥം ദബ്ബസമ്ഭാരാദീനി വാ ആഹരിതും വഡ്ഢകീപ്പഭുതീനം ഭത്തവേതനാദീനി വാ ദാപേതും ഗന്തബ്ബം.

അയം പനേത്ഥ പാളിമുത്തകരത്തിച്ഛേദവിനിച്ഛയോ - ധമ്മസവനത്ഥായ അനിമന്തിതേന ഗന്തും ന വട്ടതി. സചേ ഏകസ്മിം മഹാവാസേ പഠമംയേവ കതികാ കതാ ഹോതി - "അസുകദിവസം നാമ സന്നിപതിതബ്ബ"ന്തി , നിമന്തിതോയേവ നാമ ഹോതി, ഗന്തും വട്ടതി. "ഭണ്ഡകം ധോവിസ്സാമീ"തി ഗന്തും ന വട്ടതി. സചേ പന ആചരിയുപജ്ഝായാ പഹിണന്തി, വട്ടതി. നാതിദൂരേ വിഹാരോ ഹോതി, തത്ഥ ഗന്ത്വാ അജ്ജേവ ആഗമിസ്സാമീതി സമ്പാപുണിതും ന സക്കോതി, വട്ടതി. ഉദ്ദേസപരിപുച്ഛാദീനം അത്ഥായപി ഗന്തും ന വട്ടതി. "ആചരിയം പസ്സിസ്സാമീ"തി പന ഗന്തും ലഭതി. സചേ പന നം ആചരിയോ "അജ്ജ മാ ഗച്ഛാ"തി വദതി, വട്ടതി. ഉപട്ഠാകകുലം വാ ഞാതികുലം വാ ദസ്സനായ ഗന്തും ന ലഭതീതി.

അന്തരായേഅനാപത്തിവസ്സച്ഛേദകഥാ

൨൦൧. യേന ഗാമോ തേന ഗന്തുന്തിആദീസു സചേ ഗാമോ അവിദൂരം ഗതോ ഹോതി, തത്ഥ പിണ്ഡായ ചരിത്വാ വിഹാരമേവ ആഗന്ത്വാ വസിതബ്ബം. സചേ ദൂരം ഗതോ, സത്താഹവാരേന അരുണോ ഉട്ഠാപേതബ്ബോ. ന സക്കാ ചേ ഹോതി, തത്രേവ സഭാഗട്ഠാനേ വസിതബ്ബം. സചേ മനുസ്സാ യഥാപവത്താനി സലാകഭത്താദീനി ദേന്തി, "ന മയം തസ്മിം വിഹാരേ വസിമ്ഹാ"തി വത്തബ്ബാ. "മയം വിഹാരസ്സ വാ പാസാദസ്സ വാ ന ദേമ, തുമ്ഹാകം ദേമ, യത്ഥ കത്ഥചി വസിത്വാ ഭുഞ്ജഥാ"തി വുത്തേ പന യഥാസുഖം ഭുഞ്ജിതബ്ബം, തേസംയേവ തം പാപുണാതി. "തുമ്ഹാകം വസനട്ഠാനേ പാപുണാപേത്വാ ഭുഞ്ജഥാ"തി വുത്തേ പന യത്ഥ വസന്തി, തത്ഥ നേത്വാ വസ്സഗ്ഗേന പാപുണാപേത്വാ ഭുഞ്ജിതബ്ബം.

സചേ പവാരിതകാലേ വസ്സാവാസികം ദേന്തി, യദി സത്താഹവാരേന അരുണം ഉട്ഠാപയിംസു, ഗഹേതബ്ബം. ഛിന്നവസ്സേഹി പന "ന മയം തത്ഥ വസിമ്ഹ, ഛിന്നവസ്സാ മയ"ന്തി വത്തബ്ബം. യദി "യേസം അമ്ഹാകം സേനാസനം പാപിതം, തേ ഗണ്ഹന്തൂ"തി വദന്തി, ഗഹേതബ്ബം. യം പന വിഹാരേ ഉപനിക്ഖിത്തകം മാ വിനസ്സീതി ഇധ ആഹടം ചീവരാദിവേഭങ്ഗിയഭണ്ഡം, തം തത്ഥേവ ഗന്ത്വാ അപലോകേത്വാ ഭാജേതബ്ബം. "ഇതോ അയ്യാനം ചത്താരോ പച്ചയേ ദേഥാ"തി കപ്പിയകാരകാനം ദിന്നേ ഖേത്തവത്ഥുആദികേ തത്രുപ്പാദേപി ഏസേവ നയോ. സങ്ഘികഞ്ഹി വേഭങ്ഗിയഭണ്ഡം അന്തോവിഹാരേ വാ ബഹിസീമായ വാ ഹോതു, ബഹിസീമായ ഠിതാനം അപലോകേത്വാ ഭാജേതും ന വട്ടതി. ഉഭയത്ഥ ഠിതമ്പി പന അന്തോസീമായ ഠിതാനം അപലോകേത്വാ ഭാജേതും വട്ടതിയേവ.

സങ്ഘഭേദേഅനാപത്തിവസ്സച്ഛേദകഥാ

൨൦൨. **സങ്ഘോ ഭിന്നോ**തി ഏത്ഥ ഭിന്നേ സങ്ഘേ ഗന്ത്വാ കരണീയം നത്ഥി, യോ പന "ഭിജ്ജിസ്സതീ"തി ആസങ്കിതോ, തം സന്ധായ "ഭിന്നോ"തി വുത്തം. **സമ്ബഹുലാഹി ഭിക്ഖുനീഹി സങ്ഘോ ഭിന്നോ**തി ഏത്ഥ ന ഭിക്ഖുനീഹി സങ്ഘോ ഭിന്നോതി ദട്ഠബ്ബോ. വുത്തഞ്ഹേതം "ന ഖോ ഉപാലി ഭിക്ഖുനീ സങ്ഘം ഭിന്ദതീ"തി. ഏതാ പന നിസ്സായ അനുബലം കത്വാ യം സങ്ഘം "ഭിക്ഖൂ ഭിന്ദേയ്യു"ന്തി ആസങ്കാ ഹോതി, തം സന്ധായേതം വുത്തം.

വജാദീസുവസ്സൂപഗമനകഥാ

൨൦൩. **വജോ**തി ഗോപാലകാനം നിവാസട്ഠാനം. **യേന വജോ**തി ഏത്ഥ വജേന സദ്ധിം ഗതസ്സ വസ്സച്ഛേദേ അനാപത്തി.

ഉപകട്ഠായാതി ആസന്നായ. **സത്ഥേ വസ്സം ഉപഗന്തു**ന്തി ഏത്ഥ വസ്സൂപനായികദിവസേ തേന ഭിക്ഖുനാ ഉപാസകാ വത്തബ്ബാ "കുടികാ ലദ്ധും വട്ടതീ"തി. സചേ കരിത്വാ ദേന്തി, തത്ഥ പവിസിത്വാ "ഇധ വസ്സം ഉപേമീ"തി തിക്ഖത്തും വത്തബ്ബം. നോ ചേ ദേന്തി, സാലാസങ്ഖേപേന ഠിതസകടസ്സ ഹേട്ഠാ ഉപഗന്തബ്ബം. തമ്പി അലഭന്തേന ആലയോ കാതബ്ബോ. സത്ഥേ പന വസ്സം ഉപഗന്തും ന വട്ടതി. ആലയോ നാമ "ഇധ വസ്സം വസിസ്സാമീ"തി ചിത്തുപ്പാദമത്തം. സചേ മഗ്ഗപ്പടിപന്നേയേവ സത്ഥേ പവാരണദിവസോ ഹോതി, തത്ഥേവ പവാരേതബ്ബം. അഥ സത്ഥോ അന്തോവസ്സേയേവ ഭിക്ഖുനാ പത്ഥിതട്ഠാനം പത്വാ അതിക്കമതി, പത്ഥിതട്ഠാനേ വസിത്വാ തത്ഥ ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം പവാരേതബ്ബം. അഥാപി സത്ഥോ അന്തോവസ്സേയേവ അന്തരാ ഏകസ്മിം ഗാമേ തിട്ഠതി വാ വിപ്പകിരതി വാ, തസ്മിംയേവ ഗാമേ ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം വസിത്വാ പവാരേതബ്ബം, അപവാരേത്വാ തതോ പരം ഗന്തും ന വട്ടതി.

നാവായം വസ്സം ഉപഗച്ഛന്തേനാപി കുടിയംയേവ ഉപഗന്തബ്ബം. പരിയേസിത്വാ അലഭന്തേന ആലയോ കാതബ്ബോ. സചേ അന്തോതേമാസം നാവാ സമുദ്ദേയേവ ഹോതി, തത്ഥേവ പവാരേതബ്ബം. അഥ നാവാ കൂലം ലഭതി, അയഞ്ച പരതോ ഗന്തുകാമോ ഹോതി, ഗന്തും ന വട്ടതി. നാവായ ലദ്ധഗാമേയേവ വസിത്വാ ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം പവാരേതബ്ബം. സചേപി നാവാ അനുതീരമേവ അഞ്ഞത്ഥ ഗച്ഛതി, ഭിക്ഖു ച പഠമം ലദ്ധഗാമേയേവ വസിതുകാമോ, നാവാ ഗച്ഛതു ഭിക്ഖുനാ തത്ഥേവ വസിത്വാ ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം പവാരേതബ്ബം .

ഇതി വജേ സത്ഥേ നാവായന്തി തീസു ഠാനേസു നത്ഥി വസ്സച്ഛേദേ ആപത്തി, പവാരേതുഞ്ച ലഭതി. പുരിമേസു പന "വാളേഹി ഉബ്ബാള്ഹാ ഹോന്തീ"തിആദീസു സങ്ഘഭേദപരിയന്തേസു വത്ഥൂസു കേവലം അനാപത്തി ഹോതി, പവാരേതും പന ന ലഭതി.

൨൦൪. **ന ഭിക്ഖവേ രുക്ഖസുസിരേ**തി ഏത്ഥ സുദ്ധേ രുക്ഖസുസിരേയേവ ന വട്ടതി; മഹന്തസ്സ പന രുക്ഖസുസിരസ്സ അന്തോ പദരച്ഛദനം കുടികം കത്വാ പവിസനദ്വാരം യോജേത്വാ ഉപഗന്തും വട്ടതി. രുക്ഖം ഛിന്ദിത്വാ ഖാണുകമത്ഥകേ പദരച്ഛദനം കുടികം കത്വാപി വട്ടതിയേവ. **രുക്ഖവിടഭിയാ**തി ഏത്ഥാപി സുദ്ധേ വിടപമത്തേ ന വട്ടതി. മഹാവിടപേ പന അട്ടകം ബന്ധിത്വാ തത്ഥ പദരച്ഛദനം കുടികം കത്വാ ഉപഗന്തബ്ബം. **അസേനാസനികേനാ**തി യസ്സ

പഞ്ചന്നം ഛദനാനം അഞ്ഞതരേന ഛന്നം യോജിതദ്വാരബന്ധനം സേനാസനം നത്ഥി, തേന ന ഉപഗന്തബ്ബം. **ന ഭിക്ഖവേ ഛവകുടികായ**ന്തി ഛവകുടികാ നാമ ടങ്കിതമഞ്ചാദിഭേദാ കുടി, തത്ഥ ഉപഗന്തും ന വട്ടതി. സുസാനേ പന അഞ്ഞം കുടികം കത്വാ ഉപഗന്തും വട്ടതി. **ന ഭിക്ഖവേ ഛത്തേ**തി ഏത്ഥാപി ചതൂസു ഥമ്ഭേസു ഛത്തം ഠപേത്വാ ആവരണം കത്വാ ദ്വാരം യോജേത്വാ ഉപഗന്തും വട്ടതി, ഛത്തകുടികാ നാമേസാ ഹോതി. **ചാടിയാ**തി ഏത്ഥാപി മഹന്തേന കപല്ലേന ഛത്തേ വുത്തനയേന കുടിം കത്വാ ഉപഗന്തും വട്ടതി.

അധമ്മികകതികാദികഥാ

൨൦൬. **ഏവരൂപാ കതികാ**തി ഏത്ഥ അഞ്ഞാപി യാ ഈദിസീ അധമ്മികാ കതികാ ഹോതി, സാ ന കാതബ്ബാതി അത്ഥോ. തസ്സാ ലക്ഖണം മഹാവിഭങ്ഗേ വുത്തം.

൨൦൭-൮. **പടിസ്സവേ ച ആപത്തി ദുക്കടസ്സാ**തി ഏത്ഥ ന കേവലം ''ഇമം തേമാസം ഇധ വസ്സം വസഥാ''തി ഏതസ്സേവ പടിസ്സവേ ആപത്തി, ''ഇമം തേമാസം ഭിക്ഖം ഗണ്ഹഥ, ഉഭോപി മയം ഇധ വസ്സം വസിസ്സാമ, ഏകതോ ഉദ്ദിസാപേസ്സാമാ''തി ഏവമാദിനാപി തസ്സ തസ്സ പടിസ്സവേ ദുക്കടം. തഞ്ച ഖോ പഠമം സുദ്ധചിത്തസ്സ പച്ഛാ വിസംവാദനപച്ചയാ, പഠമമ്പി അസുദ്ധചിത്തസ്സ പന പടിസ്സവേ പാചിത്തിയം, വിസംവാദനേ ദുക്കടന്തി പാചിത്തിയേന സദ്ധിം ദുക്കടം യുജ്ജതി.

സോ തദഹേവ അകരണീയോതിആദീസു സചേ വസ്സം അനുപഗന്ത്വാ വാ പക്കമതി, ഉപഗന്ത്വാ വാ സത്താഹം ബഹിദ്ധാ വീതിനാമേതി, പുരിമികാ ച ന പഞ്ഞായതി, പടിസ്സവേ ച ആപത്തി. വസ്സം ഉപഗന്ത്വാ പന അരുണം അനുട്ഠാപേത്വാ തദഹേവ സത്താഹകരണീയേന പക്കമന്തസ്സാപി അന്തോസത്താഹേ നിവത്തന്തസ്സ അനാപത്തി, കോ പന വാദോ ദ്വീഹതീഹം വസിത്വാ അന്തോസത്താഹേ നിവത്തന്തസ്സ. **ദ്വീഹതീഹം വസിത്വാ**തി ഏത്ഥാപി നിരപേക്ഖേനേവ ഉപചാരാതിക്കമേ വസ്സച്ഛേദോ വേദിതബ്ബോ. സചേ ഇധ വസിസ്സാമീതി ആലയോ അത്ഥി, അസതിയാ പന വസ്സം ന ഉപേതി, ഗഹിതസേനാസനം സുഗ്ഗഹിതം, ഛിന്നവസ്സോ ന ഹോതി, പവാരേതും ലഭതിയേവ.

സത്താഹം അനാഗതായ പവാരണായാതി ഏത്ഥ നവമിതോ പട്ഠായ ഗന്തും വട്ടതി, ആഗച്ഛതു വാ മാ വാ, അനാപത്തി. സേസം ഉത്താനമേവാതി.

വസ്സൂപനായികക്ഖന്ധകവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

՟. പവാരണാക്ഖന്ധകം

അഫാസുകവിഹാരകഥാ

൨൰൯. പവാരണാക്ഖന്ധകേ - **നേവ ആലപേയ്യാമ ന സല്ലപേയ്യാമാ**തി എത്ഥ **ആലാപോ** നാമ പഠമവചനം; **സല്ലാപോ** പച്ഛിമവചനം. **ഹത്ഥവിലങ്ഘകേനാ**തി ഹത്ഥുക്ഖേപകേന. **പസുസംവാസ**ന്തി പസൂനം വിയ സംവാസം. പസവോപി ഹി അത്തനോ ഉപ്പന്നം സുഖദുക്ഖം അഞ്ഞമഞ്ഞസ്സ ന ആരോചേന്തി, പടിസന്ഥാരം ന കരോന്തി, തഥാ ഏതേപി ന അകംസു; തസ്മാ നേസം സംവാസോ "പസുസംവാസോ"തി വുച്ചതി. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ. **ന ഭിക്ഖവേ മൂഗബ്ബതം തിത്ഥിയസമാദാന**ന്തി "ഇമം തേമാസം ന കഥേതബ്ബ"ന്തി ഏവരൂപം വതസമാദാനം ന കാതബ്ബം; അധമ്മകതികാ ഹേസാ. **അഞ്ഞമഞ്ഞാനുലോമതാ**തി അഞ്ഞമഞ്ഞം വത്തും അനുലോമഭാവോ. "വദന്തു മം ആയസ്മന്തോ"തി ഹി വദന്തം സക്കാ ഹോതി കിഞ്ചി വത്തും; ന ഇതരം. **ആപത്തിവുട്ഠാനതാ വിനയപുരേക്ഖാരതാ**തി ആപത്തീഹി വുട്ഠാനഭാവോ വിനയം പുരതോ കത്വാ ചരണഭാവോ. "വദന്തു മം ആയസ്മന്തോ"തി ഹി ഏവം വദന്തോ ആപത്തീഹി വുട്ഠഹിസ്സതി, വിനയഞ്ച പുരക്ഖത്വാ വിഹരിസ്സതീതി വുച്ചതി.

൨൰൧. സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ അജ്ജ പവാരണാ, യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം, സങ്ഘോ പവാരേയ്യാതി അയം സബ്ബസങ്ഗാഹികാ നാമ ഞത്തി; ഏവഞ്ഹി വുത്തേ തേവാചികം ദ്വേവാചികം ഏകവാചികഞ്ച പവാരേതും വട്ടതി. സമാനവസ്സികം ന വട്ടതി. "തേവാചികം പവാരേയ്യാ"തി വുത്തേ പന തേവാചികമേവ വട്ടതി, അഞ്ഞം ന വട്ടതി. "ദ്വേവാചികം പവാരേയ്യാ"തി വുത്തേ ദ്വേവാചികഞ്ച തേവാചികഞ്ച വട്ടതി, ഏകവാചികഞ്ച സമാനവസ്സികഞ്ച ന വട്ടതി. "ഏകവാചികം പവാരേയ്യാ"തി വുത്തേ പന ഏകവാചിക-ദ്വേവാചിക-തേവാചികാനി വട്ടന്തി, സമാനവസ്സികമേവ ന വട്ടതി. "സമാനവസ്സിക"ന്തി വുത്തേ സബ്ബം വട്ടതി.

൨൰൧. അച്ഛന്തീതി നിസിന്നാവ ഹോന്തി, ന ഉട്ഠഹന്തി. **തദമന്തരാ**തി തദന്തരാ; താവതകം കാലന്തി അത്ഥോ.

പവാരണാഭേദകഥാ

൨൰൨. ചാതുദ്ദസികാ ച പന്നരസികാ ചാതി ഏത്ഥ ചാതുദ്ദസികായ "അജ്ജ പവാരണാ ചാതുദ്ദസീ"തി ഏവം പുബ്ബകിച്ചം കാതബ്ബം, പന്നരസികായ "അജ്ജ പവാരണാ പന്നരസീ"തി.

പവാരണകമ്മേസു സചേ ഏകസ്മിം വിഹാരേ പഞ്ചസു ഭിക്ഖൂസു വസന്തേസു ഏകസ്സ പവാരണം ആഹരിത്വാ ചത്താരോ ഗണഞത്തിം ഠപേത്വാ പവാരേന്തി, ചതൂസു തീസു വാ വസന്തേസു ഏകസ്സ പവാരണം ആഹരിത്വാ തയോ വാ ദ്വേ വാ സങ്ഘഞത്തിം ഠപേത്വാ പവാരേന്തി, സബ്ബമേതം അധമ്മേനവഗ്ഗം പവാരണകമ്മം.

സചേ പന സബ്ബേപി പഞ്ച ജനാ ഏകതോ സന്നിപതിത്വാ ഗണഞത്തിം ഠപേത്വാ പവാരേന്തി, ചത്താരോ തയോ വാ ദ്വേ വാ വസന്താ ഏകതോ

സന്നിപതിത്വാ സങ്ഘഞത്തിം ഠപേത്വാ പവാരേന്തി, സബ്ബമേതം അധമ്മേനസമഗ്ഗം പവാരണകമ്മം.

സചേ പഞ്ചസു ജനേസു ഏകസ്സ പവാരണം ആഹരിത്വാ ചത്താരോ സങ്ഘഞത്തിം ഠപേത്വാ പവാരേന്തി, ചതൂസു തീസു വാ ഏകസ്സ പവാരണം ആഹരിത്വാ തയോ വാ ദ്വേ വാ ഗണഞത്തിം ഠപേത്വാ പവാരേന്തി, സബ്ബമേതം ധമ്മേനവഗ്ഗം പവാരണകമ്മം .

സചേ പന സബ്ബേപി പഞ്ച ജനാ ഏകതോ സന്നിപതിത്വാ സങ്ഘഞത്തിം ഠപേത്വാ പവാരേന്തി, ചത്താരോ വാ തയോ വാ ഏകതോ സന്നിപതിത്വാ ഗണഞത്തിം ഠപേത്വാ പവാരേന്തി, ദ്വേ അഞ്ഞമഞ്ഞം പവാരേന്തി, ഏകകോ വസന്തോ അധിട്ഠാനപവാരണം കരോതി, സബ്ബമേതം ധമ്മേനസമഗ്ഗം നാമ പവാരണകമ്മന്തി.

പവാരണാദാനാനുജാനനകഥാ

൨൧൩. **ദിന്നാ ഹോതി പവാരണാതി** ഏത്ഥ ഏവം ദിന്നായ പവാരണായ പവാരണാഹാരകേന സങ്ഘം ഉപസങ്കമിത്വാ ഏവം പവാരേതബ്ബം - ''തിസ്സോ ഭന്തേ ഭിക്ഖു സങ്ഘം പവാരേതി ദിട്ഠേന വാ സുതേന വാ പരിസങ്കായ വാ, വദതു തം ഭന്തേ സങ്ഘോ അനുകമ്പം ഉപാദായ, പസ്സന്തോ പടികരിസ്സതി. ദുതിയമ്പി...പേ... തതിയമ്പി ഭന്തേ തിസ്സോ ഭിക്ഖു സങ്ഘം പവാരേതി...പേ... പടികരിസ്സതീ''തി . സചേ പന വുഡ്ഢതരോ ഹോതി, ''ആയസ്മാ ഭന്തേ തിസ്സോ''തി വത്തബ്ബം; ഏവഞ്ഹി തേന തസ്സത്ഥായ പവാരിതം ഹോതീതി.

പവാരണം ദേന്തേന ഛന്ദമ്പി ദാതുന്തി ഏത്ഥ ഛന്ദദാനം ഉപോസഥക്ഖന്ധകേ വുത്തനയേനേവ വേദിതബ്ബം. ഇധാപി ച ഛന്ദദാനം അവസേസകമ്മത്ഥായ. തസ്മാ സചേ പവാരണം ദേന്തോ ഛന്ദം ദേതി, വുത്തനയേന ആഹടായ പവാരണായ തേന ച ഭിക്ഖുനാ സങ്ഘേന ച പവാരിതമേവ ഹോതി. അഥ പവാരണമേവ ദേതി, ന ഛന്ദം, തസ്സ ച പവാരണായ ആരോചിതായ സങ്ഘേന ച പവാരിതേ സബ്ബേസം സുപ്പവാരിതം ഹോതി, അഞ്ഞം പന കമ്മം കുപ്പതി. സചേ ഛന്ദമേവ ദേതി ന പവാരണം, സങ്ഘസ്സ പവാരണാ ച സേസകമ്മാനി ച ന കുപ്പന്തി, തേന പന ഭിക്ഖുനാ അപ്പവാരിതം ഹോതി. പവാരണദിവസേ പന ബഹിസീമായം പവാരണം അധിട്ഠഹിത്വാ ആഗതേനപി ഛന്ദോ ദാതബ്ബോ, തേന സങ്ഘസ്സ പവാരണകമ്മം ന കുപ്പതി.

൨൧൪. **അജ്ജ മേ പവാരണാതി** ഏത്ഥ സചേ ചാതുദ്ദസികാ ഹോതി, ''അജ്ജ മേ പവാരണാ ചാതുദ്ദസീ''തി സചേ പന്നരസികാ ''അജ്ജ മേ പവാരണാ പന്നരസീ''തി ഏവം അധിട്ഠാതബ്ബം.

൨൧൮. **തദഹുപവാരണായ ആപത്തിന്തി**ആദി വുത്തനയമേവ.

അനാപത്തിപന്നരസകാദികഥാ

൨൨൨. **പുന പവാരേതബ്ബന്തി** പുന പുബ്ബകിച്ചം കത്വാ ഞത്തിം ഠപേത്വാ സങ്ഘത്ഥേരതോ പട്ഠായ പവാരേതബ്ബം. സേസം ഉപോസഥക്ഖന്ധകവണ്ണനായം വുത്തനയേനേവ വേദിതബ്ബം.

൨൨൮. ആഗന്തുകേഹി ആവാസികാനം അനുവത്തിതബ്ബന്തി "അജ്ജ പവാരണാ ചാതുദ്ദസീ"തി ഏതദേവ പുബ്ബകിച്ചം കാതബ്ബം. പന്നരസികവാരേപി ഏസേവ നയോ. **ആവാസികേഹി നിസ്സീമം ഗന്ത്വാ പവാരേതബ്ബന്തി** അസ്സാവസാനേ അയം പാളിമുത്തകവിനിച്ഛയോ - സചേ പുരിമികായ പഞ്ച ഭിക്ഖൂ വസ്സം ഉപഗതാ, പച്ഛിമികായപി പഞ്ച, പുരിമേഹി ഞത്തിം ഠപേത്വാ പവാരിതേ പച്ഛിമേഹി തേസം സന്തികേ പാരിസുദ്ധിഉപോസഥോ കാതബ്ബോ, ന ഏകസ്മിം ഉപോസഥഗ്ഗേ ദ്വേ ഞത്തിയോ ഠപേതബ്ബാ. സചേപി പച്ഛിമികായ ഉപഗതാ ചത്താരോ തയോ ദ്വേ ഏകോ വാ ഹോതി, ഏസേവ നയോ. അഥ പുരിമികായ ചത്താരോ പച്ഛിമികായപി ചത്താരോ തയോ ദ്വേ ഏകോ വാ ഏസേവ നയോ. അഥാപി പുരിമികായ തയോ, പച്ഛിമികായപി തയോ ദ്വേ വാ, ഏസേവ നയോ. ഇദഞ്ഹേത്ഥ ലക്ഖണം - സചേ പുരിമികായ ഉപഗതേഹി പച്ഛിമികായ ഉപഗതാ ഥോകതരാ ചേവ ഹോന്തി സമസമാ ച, സങ്ഘപവാരണായ ഗണം പൂരേന്തി, സങ്ഘപവാരണാവസേന ഞത്തി ഠപേതബ്ബാതി.

സചേ പന പുരിമികായ തയോ, പച്ഛിമികായ ഏകോ ഹോതി, തേന സദ്ധിം തേ ചത്താരോ ഹോന്തി, ചതുന്നം സങ്ഘഞത്തിം ഠപേത്വാ പവാരേതും ന വട്ടതി. ഗണഞത്തിയാ പന സോ ഗണപൂരകോ ഹോതി, തസ്മാ ഗണവസേന ഞത്തിം ഠപേത്വാ പുരിമേഹി പവാരേതബ്ബം. ഇതരേന തേസം സന്തികേ പാരിസുദ്ധിഉപോസഥോ കാതബ്ബോ. സചേ പുരിമികായ ദ്വേ പച്ഛിമികായ ദ്വേ വാ ഏകോ വാ ഹോതി, ഏസേവ നയോ. സചേ പുരിമികായ ഏകോ, പച്ഛിമികായപി ഏകോ ഹോതി, ഏകേന ഏകസ്സ സന്തികേ പവാരേതബ്ബം, ഏകേന പാരിസുദ്ധിഉപോസഥോ കാതബ്ബോ. സചേ പന പുരിമവസ്സൂപഗതേഹി പച്ഛിമവസ്സൂപഗതാ ഏകേനപി അധികതരാ ഹോന്തി, പഠമം പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിസിത്വാ പച്ഛാ ഥോകതരേഹി തേസം സന്തികേ പവാരേതബ്ബം.

കത്തികചാതുമാസിനിയാ പവാരണായ പന സചേ പഠമം വസ്സൂപഗതേഹി മഹാപവാരണായ പവാരിതേഹി പച്ഛാ ഉപഗതാ അധികതരാ വാ സമസമാ വാ ഹോന്തി, പവാരണാഞത്തിം ഠപേത്വാ പവാരേതബ്ബം. തേഹി പവാരിതേ പച്ഛാ ഇതരേഹി പാരിസുദ്ധിഉപോസഥോ കാതബ്ബോ. അഥ മഹാപവാരണായ പവാരിതാ ബഹൂ ഭിക്ഖൂ ഹോന്തി, പച്ഛിമവസ്സൂപഗതാ ഥോകതരാ വാ ഏകോ വാ, പാതിമോക്ഖേ ഉദ്ദിട്ഠേ പച്ഛാ തേസം സന്തികേ തേന പവാരേതബ്ബം.

൨൩൩. ന ച ഭിക്ഖവേ അപ്പവാരണായ പവാരേതബ്ബം, അഞ്ഞത്ര സങ്ഘസാമഗ്ഗിയാതി ഏത്ഥ കോസമ്ബകസാമഗ്ഗീസദിസാവ സാമഗ്ഗീ വേദിതബ്ബാ. "അജ്ജ പവാരണാ സാമഗ്ഗീ"തി ഏവഞ്ചേത്ഥ പുബ്ബകിച്ചം കാതബ്ബം. യേ പന കിസ്മിഞ്ചിദേവ അപ്പമത്തകേ പവാരണം ഠപേത്വാ സമഗ്ഗാ ഹോന്തി, തേഹി പവാരണായമേവ പവാരണാ കാതബ്ബാ. സാമഗ്ഗീപവാരണം കരോന്തേഹി ച പഠമപവാരണം ഠപേത്വാ പാടിപദതോ പട്ഠായ യാവ കത്തികചാതുമാസിനീ പുണ്ണമാ, ഏത്ഥന്തരേ കാതബ്ബാ, തതോ പച്ഛാ വാ പുരേ വാ ന വട്ടതി.

ദ്വേവാചികാദിപവാരണാകഥാ

൨൩൮. ദേവാചികം പവാരേതുന്തി ഏത്ഥ ഞത്തിം ഠപേന്തേനാപി "യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം സങ്ഘോ ദേവാചികം പവാരേയ്യാ"തി വത്തബ്ബം, ഏകവാചികേ "ഏകവാചികം പവാരേയ്യാ"തി, സമാനവസ്സികേപി "സമാനവസ്സികം പവാരേയ്യാ"തി വത്തബ്ബം, ഏത്ഥ ച ബഹൂപി സമാനവസ്സാ ഏകതോ പവാരേതും ലഭന്തി.

പവാരണാഠപനകഥാ

൨൩൩. ഭാസിതായ ലപിതായ അപരിയോസിതായാതി ഏത്ഥ സബ്ബസങ്ഗാഹികഞ്ച പുഗ്ഗലികഞ്ചാതി ദുവിധം പവാരണാഠപനം. തത്ഥ സബ്ബസങ്ഗാഹികേ "സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ...പേ॰... സങ്ഘോ തേവാചികം പവാരേ" ഇതി സുകാരതോ യാവ രേകാരോ, താവ ഭാസിതാ ലപിതാ അപരിയോസിതാവ ഹോതി പവാരണാ. ഏത്ഥന്തരേ ഏകപദേപി ഠപേന്തേന ഠപിതാ ഹോതി പവാരണാ. 'യ്യ'കാരേ പന പത്തേ പരിയോസിതാ ഹോതി, തസ്മാ തതോ പട്ഠായ ഠപേന്തേന ഠപിതാപി അട്ഠപിതാ ഹോതി. പുഗ്ഗലികഠപനേ പന - "സങ്ഘം ഭന്തേ പവാരേമി...പേ॰... തതിയമ്പി ഭന്തേ സങ്ഘം പവാരേമി ദിട്ഠേന വാ...പേ॰... പസ്സന്തോ പടീ"തി സങ്കാരതോ യാവ അയം സബ്ബപച്ഛിമോ 'ടി'കാരോ താവ ഭാസിതാ ലപിതാ അപരിയോസിതാവ ഹോതി പവാരണാ, ഏത്ഥന്തരേ ഏകപദേപി ഠപേന്തേന ഠപിതാ ഹോതി പവാരണാ, "കരിസ്സാമീ"തി വുത്തേ പന പരിയോസിതാ ഹോതി, തസ്മാ "കരിസ്സാമീ"തി ഏതസ്മിം പദേ പത്തേ ഠപിതാപി അട്ഠപിതാ ഹോതി. ഏസ നയോ ദേവാചികഏകവാചികസമാനവസ്സികാസുപി. ഏതാസുപി ഹി ടികാരാവസാനംയേവ ഠപനഖേത്തന്തി.

൨൩൭. അനുയുഞ്ജിയമാനോതി "കിമ്ഹി നം ഠപേസീ"തി പരതോ വുത്തനയേന പുച്ഛിയമാനോ. **ഓമദ്ദിത്വാ**തി ഏതാനി "അലം ഭിക്ഖു മാ ഭണ്ഡന"ന്തിആദീനി വചനാനി വത്വാ, വചനോമദ്ദനാ ഹി ഇധ ഓമദ്ദനാതി അധിപ്പേതാ. **അനുദ്ധംസിതം പടിജാനാതീ**തി "അമൂലകേന പാരാജികേന അനുദ്ധംസിതോ അയം മയാ"തി ഏവം പടിജാനാതി. **യഥാധമ്മ**ന്തി സങ്ഘാദിസേസേന അനുദ്ധംസനേ പാചിത്തിയം; ഇതരേഹി ദുക്കടം. **നാസേത്വാ**തി ലിങ്ഗനാസനായ നാസേത്വാ.

൨൩൮. സാസ്സ യഥാധമ്മം പടികതാതി ഏത്തകമേവ വത്വാ പവാരേഥാതി വത്തബ്ബാ, അസുകാ നാമ ആപത്തീതി ഇദം പന ന വത്തബ്ബം, ഏതഞ്ഹി കലഹസ്സ മുഖം ഹോതി.

വത്ഥുഠപനാദികഥാ

൨൩൯. ഇദം വത്ഥു പഞ്ഞായതി ന പുഗ്ഗലോതി ഏത്ഥ ചോരാ കിര അരഞ്ഞവിഹാരേ പോക്ഖരണിതോ മച്ഛേ ഗഹേത്വാ പചിത്വാ ഖാദിത്വാ അഗമംസു. സോ തം വിപ്പകാരം ദിസ്വാ ആരാമേ വാ കിഞ്ചി ധുത്തേന കതം വിപ്പകാരം ദിസ്വാ "ഭിക്ഖുസ്സ ഇമിനാ കമ്മേന ഭവിതബ്ബ"ന്തി സല്ലക്ഖേത്വാ ഏവമാഹ. **വത്ഥും ഠപേത്വാ സങ്ഘോ പവാരേയ്യാ**തി "യദാ തം പുഗ്ഗലം ജാനിസ്സാമ, തദാ നം ചോദേസ്സാമ. ഇദാനി പന സങ്ഘോ പവാരേതൂ"തി അയമേത്ഥ അത്ഥോ. **ഇദാനേവ നം വദേഹീ**തി സചേ ഇമിനാ വത്ഥുനാ കഞ്ചി പുഗ്ഗലം പരിസങ്കസി, ഇദാനേവ നം അപദിസാഹീതി അത്ഥോ. സചേ

അപദിസതി, തം പുഗ്ഗലം അനുവിജ്ജിത്വാ പവാരേതബ്ബം; നോ ചേ അപദിസതി, ഉപപരിക്ഖിത്വാ ജാനിസ്സാമാതി പവാരേതബ്ബം.

അയം പുഗ്ഗലോ പഞ്ഞായതി ന വത്ഥൂതി ഏത്ഥ ഏകോ ഭിക്ഖു മാലാഗന്ധവിലേപനേഹി ചേതിയം വാ പൂജേസി, അരിട്ഠം വാ പിവി, തസ്സ തദനുരൂപോ സരീരഗന്ധോ അഹോസി; സോ തം ഗന്ധം സന്ധായ "ഇമസ്സ ഭിക്ഖുനോ ഏവരൂപോ സരീരഗന്ധോ"തി വത്ഥും പകാസേന്തോ ഏവമാഹ. **പുഗ്ഗലം ഠപേത്വാ സങ്ഘോ പവാരേയ്യാ**തി ഏതം പുഗ്ഗലം ഠപേത്വാ സങ്ഘോ പവാരേതു. **ഇദാനേവ നം വദേഹീ**തി യം ത്വം പുഗ്ഗലം ഠപേസി, തസ്സ പുഗ്ഗലസ്സ ഇദാനേവ ദോസം വദ. സചേ അയമസ്സ ദോസോതി വദതി, തം പുഗ്ഗലം സോധേത്വാ പവാരേതബ്ബം. അഥ നാഹം ജാനാമീതി വദതി, ഉപപരിക്ഖിത്വാ ജാനിസ്സാമാതി പവാരേതബ്ബം.

ഇദം വത്ഥു ച പുഗ്ഗലോ ച പഞ്ഞായതീതി പുരിമനയേനേവ ചോരേഹി മച്ഛേ ഗഹേത്വാ പചിത്വാ പരിഭുത്തട്ഠാനഞ്ച ഗന്ധാദീഹി നഹാനട്ഠാനഞ്ച ദിസ്വാ "പബ്ബജിതസ്സ കമ്മ"ന്തി മഞ്ഞമാനോ സോ ഏവമാഹ. **ഇദാനേവ നം വദേഹീ**തി ഇദാനേവ തേന വത്ഥുനാ പരിസങ്കിതം പുഗ്ഗലം വദേഹി; ഇദം പന ഉഭയമ്പി ദിസ്വാ ദിട്ഠകാലതോ പട്ഠായ വിനിച്ഛിനിത്വാവ പവാരേതബ്ബം. **കല്ലം വചനായാ**തി കല്ലം ചോദനായ; ചോദേതും വട്ടതീതി അത്ഥോ. കസ്മാ? പവാരണതോ പുബ്ബേ അവിനിച്ഛിതത്താ പച്ഛാ ച ദിസ്വാ ചോദിതത്താതി. **ഉക്കോടനകം പാചിത്തിയ**ന്തി ഇദഞ്ഹി ഉഭയം പുബ്ബേ പവാരണായ ദിസ്വാ വിനിച്ഛിനിത്വാവ ഭിക്ഖൂ പവാരേന്തി, തസ്മാ പുന തം ഉക്കോടേന്തസ്സ ആപത്തി.

ഭണ്ഡനകാരകവത്ഥുകഥാ

ഠ൪൦. ദ്വേ തയോ ഉപോസഥേ ചാതുദ്ദസികേ കാതുന്തി ഏത്ഥ ചതുത്ഥപഞ്ചമാ ദ്വേ, തതിയോ പന പകതിയാപി ചതുദ്ദസികോയേവാതി. തസ്മാ തതിയചതുത്ഥാ വാ തതിയചതുത്ഥപഞ്ചമാ വാ ദ്വേ തയോ ചാതുദ്ദസികാ കാതബ്ബാ. അഥ ചതുത്ഥേ കതേ സുണന്തി, പഞ്ചമോ ചാതുദ്ദസികോ കാതബ്ബോ. ഏവമ്പി ദ്വേ ചാതുദ്ദസികാ ഹോന്തി. ഏവം കരോന്താ ഭണ്ഡനകാരകാനം തേരസേ വാ ചാതുദ്ദസേ വാ ഇമേ പന്നരസീപവാരണം പവാരേസ്സന്തി. ഏവം പവാരേന്തേഹി ച ബഹിസീമായ സാമണേരേ ഠപേത്വാ "തേ ആഗച്ഛന്തീ"തി സുത്വാ ലഹും ലഹും സന്നിപതിത്വാ പവാരേതബ്ബം. ഏതമത്ഥം ദസ്സേതും "തേ ചേ ഭിക്ഖവേ...പേ॰... തഥാ കരോന്തൂ"തി വുത്തം.

അസംവിഹിതാതി സംവിദഹനരഹിതാ ആഗമനജാനനത്ഥായ അകതസംവിദഹിതാ; അവിഞ്ഞാതാവ ഹുത്വാതി അത്ഥോ. **തേസം വിക്ഖിത്വാ**തി "കിലന്തത്ഥ മുഹുത്തം വിസ്സമഥാ"തിആദിനാ നയേന സമ്മോഹം കത്വാതി അത്ഥോ. **നോ ചേ ലഭേഥാ**തി നോ ചേ ബഹിസീമം ഗന്തും ലഭേയ്യും; ഭണ്ഡനകാരകാനം സാമണേരേഹി ച ദഹരഭിക്ഖൂഹി ച നിരന്തരം അനുബദ്ധാവ ഹോന്തി. **ആഗമേ ജുണ്ഹേ**തി യം സന്ധായ ആഗമേ ജുണ്ഹേ പവാരേയ്യാമാതി ഞത്തിം ഠപേസും, തസ്മിം ആഗമേ ജുണ്ഹേ കോമുദിയാ ചാതുമാസിനിയാ അകാമാ പവാരേതബ്ബം, അവസ്സം പവാരേതബ്ബം, ന ഹി തം അതിക്കമിത്വാ പവാരേതും ലബ്ഭതി. **തേഹി ചേ ഭിക്ഖവേ ഭിക്ഖൂഹി പവാരിയമാനേ**തി ഏവം ചാതുമാസിനിയാ പവാരിയമാനേ.

പവാരണാസങ്ഗഹകഥാ

൨൪൧. **അഞ്ഞതരോ ഫാസുവിഹാരോതി** തരുണസമഥോ വാ തരുണവിപസ്സനാ വാ. **പരിബാഹിരാ ഭവിസ്സാമാതി** അനിബദ്ധരത്തിട്ഠാനദിവാട്ഠാനാദിഭാവേന ഭാവനാനുയോഗം സമ്പാദേതും അസക്കോന്താ ബാഹിരാ ഭവിസ്സാമ. **സബ്ബേഹേവ ഏകജ്ഝം സന്നിപതിതബ്ബന്തി** ഇമിനാ ഛന്ദദാനം പടിക്ഖിപതി. ഭിന്നസ്സ ഹി സങ്ഘസ്സ സമഗ്ഗകരണകാലേ തിണവത്ഥാരകസമഥേ ഇമസ്മിഞ്ച പവാരണാസങ്ഗഹേതി ഇമേസു തീസു ഠാനേസു ഛന്ദം ദാതും ന വട്ടതി. പവാരണാസങ്ഗഹോ നാമായം വിസ്സട്ഠകമ്മട്ഠാനാനം ഥാമഗതസമഥവിപസ്സനാനം സോതാപന്നാദീനഞ്ച ന ദാതബ്ബോ. തരുണസമഥവിപസ്സനാലാഭിനോ പന സബ്ബേ വാ ഹോന്തു, ഉപഡ്ഢാ വാ, ഏകപുഗ്ഗലോ വാ ഏകസ്സപി വസേന ദാതബ്ബോയേവ. ദിന്നേ പവാരണാസങ്ഗഹേ അന്തോവസ്സേ പരിഹാരോവ ഹോതി, ആഗന്തുകാ തേസം സേനാസനം ഗഹേതും ന ലഭന്തി. തേഹിപി ഛിന്നവസ്സേഹി ന ഭവിതബ്ബം, പവാരേത്വാ പന അന്തരാപി ചാരികം പക്കമിതും ലഭന്തീതി ദസ്സനത്ഥം **"തേഹി ചേ ഭിക്ഖവേ"**തിആദിമാഹ. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

പവാരണാക്ഖന്ധകവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

൫. ചമ്മക്ഖന്ധകം

സോണകോളിവിസവത്ഥുകഥാ

൨൪൨. ചമ്മക്ഖന്ധകേ - **ഇസ്സരിയാധിപച്ചന്തി** ഇസ്സരഭാവേന ച അധിപതിഭാവേന ച സമന്നാഗതം. **രജ്ജന്തി** രാജഭാവം, രഞ്ഞാ കത്തബ്ബകിച്ചം വാ. **സോണോ നാമ കോളിവിസോതി** ഏത്ഥ **സോണോതി** തസ്സ നാമം; **കോളിവിസോതി** ഗോത്തം. **പാദതലേസു ലോമാനീതി** രത്തേസു പാദതലേസു സുഖുമാനി അഞ്ജനവണ്ണാനി കമ്മചിത്തീകതാനി ലോമാനി ജാതാനി ഹോന്തി. സോ കിര പുബ്ബേ അസീതിസഹസ്സാനം പുരിസാനം ജേട്ഠപുരിസോ ഹുത്വാ തേഹി സദ്ധിം പച്ചേകബുദ്ധസ്സ വസനട്ഠാനേ പണ്ണസാലം കത്വാ അത്തനോ സസ്സിരികം ഉണ്ണപാവാരകം പച്ചേകബുദ്ധസ്സ പാദേഹി അക്കമനട്ഠാനേ പാദപുഞ്ഛനികം കത്വാ ഠപേസി. തേമാസം പന സബ്ബേവ പച്ചേകബുദ്ധം ഉപട്ഠഹിംസു. അയം തസ്സ ച തേസഞ്ച അസീതിയാ ഗാമികസഹസ്സാനം പുബ്ബയോഗോ.

അസീതിഗാമികസഹസ്സാനീതി തേസു ഗാമേസു വസന്താനം കുലപുത്താനം അസീതിസഹസ്സാനി. **കേനചിദേവ കരണീയേനാതി** കേനചി കരണീയേന വിയ; ന പനസ്സ കിഞ്ചി കരണീയം അത്ഥി അഞ്ഞത്ര തസ്സ ദസ്സനാ. രാജാ കിര താനിപി അസീതികുലപുത്തസഹസ്സാനി സന്നിപാതാപേന്തോ "ഏവം അപരിസങ്കന്തോ സോണോ ആഗമിസ്സതീ"തി സന്നിപാതാപേസി. **ദിട്ഠധമ്മികേ അത്ഥേതി** "കസിവണിജ്ജാദീനി ധമ്മേന കത്തബ്ബാനി, മാതാപിതരോ ധമ്മേന പോസിതബ്ബാ"തി ഏവമാദിനാ നയേന ഇധലോകഹിതേ അത്ഥേ അനുസാസിത്വാ. **സോ നോ ഭഗവാതി** സോ അമ്ഹാകം ഭഗവാ തുമ്ഹേ സമ്പരായികേ അത്ഥേ അനുസാസിസ്സതീതി അത്ഥോ.

ഭഗവന്തം പടിവേദേമീതി ഭഗവന്തം ജാനാപേമി. **പാടികായ നിമുജ്ജിത്വാതി** സോപാനസ്സ ഹേട്ഠാ അഡ്ഢചന്ദപാസാണേ നിമുജ്ജിത്വാ. **യസ്സ ദാനി ഭന്തേ ഭഗവാ കാലം മഞ്ഞതീതി** യസ്സ തേസം ഹിതകിരിയത്ഥസ്സ ഭഗവാ കാലം ജാനാതി. **വിഹാരപച്ഛായായന്തി** വിഹാരപച്ചന്തേ ഛായായം. **സമന്നാഹരന്തീതി** പസാദവസേന പുനപ്പുനം മനസി കരോന്തി. **ഭിയ്യോസോമത്തായാതി** ഭിയ്യോസോമത്തായ പുന വിസിട്ഠതരം ദസ്സേഹീതി അത്ഥോ. **അന്തരധായതീതി** അദസ്സനം ഹോതി.

സോണസ്സ പബ്ബജ്ജാകഥാ

൨൪൩. **ലോഹിതേന ഫുടോ ഹോതീതി** ലോഹിതേന മക്ഖിതോ ഹോതി. **ഗവാഘാതനന്തി** യത്ഥ ഗാവോ ഹഞ്ഞന്തി, താദിസോതി അത്ഥോ. **കുസലോ** നാമ വീണായ വാദനകുസലോ. **വീണായ തന്തിസ്സരേതി** വീണായ തന്തിയാ സരേ. **അച്ചായതാതി** അതിആയതാ ഖരമുച്ഛിതാ. **സരവതീതി** സരസമ്പന്നാ. **കമ്മഞ്ഞാതി** കമ്മക്ഖമാ. **അതിസിഥിലാതി** മന്ദമുച്ഛനാ. **സമേ ഗുണേ പതിട്ഠിതാതി** മജ്ഝിമേ സരേ ഠപേത്വാ മുച്ഛിതാ. **വീരിയസമതം അധിട്ഠഹാതി** വീരിയസമ്പയുത്തസമതം അധിട്ഠാഹി, വീരിയം സമഥേന യോജേഹീതി അത്ഥോ. **ഇന്ദ്രിയാനഞ്ച സമതം പടിവിജ്ഝാതി** സദ്ധാദീനം ഇന്ദ്രിയാനം സമതം സമഭാവം. തത്ഥ സദ്ധം പഞ്ഞായ, പഞ്ഞഞ്ച സദ്ധായ, വീരിയം സമാധിനാ,

സമാധിഞ്ച വീരിയേന യോജയമാനോ ഇന്ദ്രിയാനം സമതം പടിവിജ്ഝ. **തത്ഥ ച നിമിത്തം ഗണ്ഹാഹീ**തി തസ്മിം സമഥേ സതി, യേന ആദാസേ മുഖബിമ്ബേനേവ നിമിത്തേന ഉപ്പജ്ജിതബ്ബം , തം സമഥനിമിത്തം വിപസ്സനാനിമിത്തം മഗ്ഗനിമിത്തം ഫലനിമിത്തഞ്ച ഗണ്ഹാഹി, നിബ്ബത്തേഹീതി അത്ഥോ.

൨൪൫. അഞ്ഞം ബ്യാകരേയ്യന്തി അരഹാ അഹന്തി ജാനാപേയ്യം. **ഛ ഠാനാനീ**തി ഛ കാരണാനി. **അധിമുത്തോ ഹോതീ**തി പടിവിജ്ഝിത്വാ പച്ചക്ഖം കത്വാ ഠിതോ ഹോതി. **നേക്ഖമ്മാധിമുത്തോ**തിആദി സബ്ബം അരഹത്തവസേന വുത്തം. അരഹത്തഞ്ഹി സബ്ബകിലേസേഹി നിക്ഖന്തത്താ **നേക്ഖമ്മം,** തേഹേവ പവിവിത്തത്താ **പവിവേകോ,** ബ്യാപജ്ജാഭാവതോ **അബ്യാപജ്ജം,** ഉപാദാനസ്സ ഖയന്തേ ഉപ്പന്നത്താ **ഉപാദാനക്ഖയോ**, തണ്ഹാക്ഖയന്തേ ഉപ്പന്നത്താ **തണ്ഹക്ഖയോ**, സമ്മോഹാഭാവതോ **അസമ്മോഹോ**തി ച വുച്ചതി.

കേവലം സദ്ധാമത്തകന്തി പടിവേധരഹിതം കേവലം പടിവേധപഞ്ഞായ അസമ്മിസ്സം സദ്ധാമത്തകം. **പടിചയ**ന്തി പുനപ്പുനം കരണേന വുഡ്ഢിം. **വീതരാഗത്താ**തി മഗ്ഗപ്പടിവേധേന രാഗസ്സ വിഗതത്തായേവ നേക്ഖമ്മസങ്ഖാതം അരഹത്തം പടിവിജ്ഝിത്വാ ഠിതോ ഹോതി. ഫലസമാപത്തിവിഹാരേനേവ വിഹരതി, തന്നിന്നമാനസോയേവ ഹോതീതി അത്ഥോ. സേസപദേസുപി ഏസേവ നയോ.

ലാഭസക്കാരസിലോകന്തി ചതുപച്ചയലാഭഞ്ച തേസംയേവ സുകതഭാവഞ്ച വണ്ണഭണനഞ്ച. **നികാമയമാനോ**തി ഇച്ഛമാനോ പത്ഥയമാനോ. **പവിവേകാധിമുത്തോ**തി വിവേകേ അധിമുത്തോ അഹന്തി ഏവം അരഹത്തം ബ്യാകരോതീതി അത്ഥോ.

സീലബ്ബതപരാമാസന്തി സീലഞ്ച വതഞ്ച പരാമസിത്വാ ഗഹിതഗഹണമത്തം. **സാരതോ പച്ചാഗച്ഛന്തോ**തി സാരഭാവേന ജാനന്തോ. **അബ്യാപജ്ജാധിമുത്തോ**തി അബ്യാപജ്ജം അരഹത്തം ബ്യാകരോതീതി അത്ഥോ. ഇമിനാവ നയേന സബ്ബവാരേസു അത്ഥോ വേദിതബ്ബോ.

ഭുസാതി ബലവന്തോ. **നേവസ്സ ചിത്തം പരിയാദിയന്തീ**തി ഏതസ്സ ഖീണാസവസ്സ ചിത്തം ഗഹേത്വാ ഠാതും ന സക്കോന്തി. **അമിസ്സീകത**ന്തി അമിസ്സകതം. കിലേസാഹി ആരമ്മണേന സദ്ധിം ചിത്തം മിസ്സം കരോന്തി, തേസം അഭാവാ അമിസ്സീകതം. **ഠിത**ന്തി പതിട്ഠിതം. **ആനേഞ്ജപ്പത്ത**ന്തി അചലനപ്പത്തം. **വയഞ്ചസ്സാനുപസ്സതീ**തി തസ്സ ചിത്തസ്സ ഉപ്പാദമ്പി വയമ്പി പസ്സതി.

നേക്ഖമ്മം അധിമുത്തസ്സാതി അരഹത്തം പടിവിജ്ഝിത്വാ ഠിതസ്സ. സേസപദേഹിപി അരഹത്തമേവ കഥിതം. **ഉപാദാനക്ഖയസ്സാ**തി ഉപയോഗത്ഥേ സാമിവചനം. **അസമ്മോഹഞ്ച ചേതസോ**തി ചിത്തസ്സ ച അസമ്മോഹം അധിമുത്തസ്സ. **ദിസ്വാ ആയതനുപ്പാദ**ന്തി ആയതനാനം ഉപ്പാദഞ്ച വയഞ്ച ദിസ്വാ. **സമ്മാ ചിത്തം വിമുച്ചതീ**തി സമ്മാ ഹേതുനാ നയേന ഇമായ വിപസ്സനായ പടിപത്തിയാ ഫലസമാപത്തിവസേന ചിത്തം വിമുച്ചതി, നിബ്ബാനാരമ്മണേ

അധിമുച്ചതി. **സന്തചിത്തസ്സാതി** നിബ്ബുതചിത്തസ്സ. **താദിനോതി** ഇട്ഠാനിട്ഠേ അനുനയപടിഘേഹി അകമ്പിയത്താ താദീ, തസ്സ താദിനോ.

ദിഗുണാദിഉപാഹനപടിക്ഖേപകഥാ

൨൪൫. **അഞ്ഞം ബ്യാകരോന്തീതി** അരഹത്തം ബ്യാകരോന്തി. **അത്ഥോ ച വുത്തോതി** യേന അരഹാതി ഞായതി, സോ അത്ഥോ വുത്തോ. സുത്തത്ഥോ പന സുത്തവണ്ണനതോയേവ ഗഹേതബ്ബോ. **അത്താ ച അനുപനീതോതി** അഹം അരഹാതി ഏവം ബ്യഞ്ജനവസേന അത്താ ന ഉപനീതോ. **അഥ ച പനിധേകച്ചേ മോഘപുരിസാതി** അഞ്ഞേ പന തുച്ഛപുരിസാ ഹസമാനാ വിയ അസന്തമേവ അഞ്ഞം വചനമത്തേന സന്തം കത്വാ ബ്യാകരോന്തി. **ഏകപലാസികന്തി** ഏകപടലം . **അസീതിസകടവാഹേതി** ഏത്ഥ ദ്വേ സകടഭാരാ ഏകോ വാഹോതി വേദിതബ്ബോ. **സത്തഹത്ഥികഞ്ച അനീകന്തി** ഏത്ഥ ഛ ഹത്ഥിനിയോ ഏകോ ച ഹത്ഥീതി ഇദമേകം **അനീകം**. ഈദിസാനി സത്ത അനീകാനി സത്തഹത്ഥികം അനീകം നാമ. **ദിഗുണാതി** ദ്വിപടലാ. **തിഗുണാതി** തിപടലാ. **ഗണങ്ഗുണൂപാഹനാതി** ചതുപടലതോ പട്ഠായ വുച്ചതി.

സബ്ബനീലികാദിപടിക്ഖേപകഥാ

൨൪൬. **സബ്ബനീലികാതി** സബ്ബാവ നീലികാ. ഏസ നയോ **സബ്ബപീതികാദീസുപി**. തത്ഥ ച നീലികാ ഉമാപുപ്ഫവണ്ണാ ഹോതി, പീതികാ കണികാരപുപ്ഫവണ്ണാ, ലോഹിതികാ ജയസുമനപുപ്ഫവണ്ണാ , മഞ്ജിട്ഠികാ മഞ്ജിട്ഠവണ്ണാ ഏവ, കണ്ഹാ അദ്ദാരിട്ഠകവണ്ണാ, മഹാരങ്ഗരത്താ സതപദിപിട്ഠിവണ്ണാ, മഹാനാമരത്താ സമ്ഭിന്നവണ്ണാ ഹോതി പണ്ഡുപലാസവണ്ണാ. കുരുന്ദിയം പന ''പദുമപുപ്ഫവണ്ണാ''തി വുത്താ. ഏതാസു യംകിഞ്ചി ലഭിത്വാ രജനം ചോളകേന പുഞ്ഛിത്വാ വണ്ണം ഭിന്ദിത്വാ ധാരേതും വട്ടതി. അപ്പമത്തകേപി ഭിന്നേ വട്ടതിയേവ.

നീലകവദ്ധികാതി യാസം വദ്ധായേവ നീലാ. ഏസേവ നയോ സബ്ബത്ഥ. ഏതാപി വണ്ണഭേദം കത്വാ ധാരേതബ്ബാ. **ഖല്ലകബദ്ധാതി** പണ്ഹിപിധാനത്ഥം തലേ ഖല്ലകം ബന്ധിത്വാ കതാ. **പുടബദ്ധാതി** യോനകഉപാഹനാ വുച്ചതി, യാ യാവജങ്ഘതോ സബ്ബപാദം പടിച്ഛാദേതി. **പാലിഗുണ്ഠിമാതി** പലിഗുണ്ഠിത്വാ കതാ; യാ ഉപരി പാദമത്തമേവ പടിച്ഛാദേതി, ന ജങ്ഘം. **തൂലപുണ്ണികാതി** തൂലപിചുനാ പൂരേത്വാ കതാ. **തിത്തിരപത്തികാതി** തിത്തിരപത്തസദിസാ വിചിത്തബദ്ധാ. **മേണ്ഡവിസാണവദ്ധികാതി** കണ്ണികട്ഠാനേ മേണ്ഡകസിങ്ഗസണ്ഠാനേ വദ്ധേ യോജേത്വാ കതാ. **അജവിസാണവദ്ധികാദീസുപി** ഏസേവ നയോ. **വിച്ഛികാളികാപി** തത്ഥേവ വിച്ഛികനങ്ഗുട്ഠസണ്ഠാനേ വദ്ധേ യോജേത്വാ കതാ. **മോരപിഞ്ഛപരിസിബ്ബിതാതി** തലേസു വാ വദ്ധേസു വാ മോരപിഞ്ഛേഹി സുത്തകസദിസേഹി പരിസിബ്ബിതാ. **ചിത്രാതി** വിചിത്രാ; ഏതാസു യംകിഞ്ചി ലഭിത്വാ, സചേ താനി ഖല്ലകാദീനി അപനേത്വാ സക്കാ ഹോന്തി വളഞ്ജിതും, വളഞ്ജേതബ്ബാ. തേസു പന സതി വളഞ്ജന്തസ്സ ദുക്കടം. **സീഹചമ്മപരിക്ഖടാ** നാമ പരിയന്തേസു ചീവരേ അനുവാതം വിയ സീഹചമ്മം യോജേത്വാ കതാ. **ലൂവകചമ്മപരിക്ഖടാതി** പക്ഖിബിളാലചമ്മപരിക്ഖടാ . ഏതാസുപി യാ കാചി ലഭിത്വാ തം ചമ്മം അപനേത്വാ ധാരേതബ്ബാ.

൨൪൭. ഓമുക്കന്തി പടിമുഞ്ചിത്വാ അപനീതം. **നവാതി** അപരിഭുത്താ.

അജ്ഝാരാമേഉപാഹനപടിക്ഖേപകഥാ

൨൪൮. അഭിജീവനികസ്സാതി യേന സിപ്പേന അഭിജീവന്തി, ജീവികം കപ്പേന്തി, തസ്സ കാരണാതി അത്ഥോ. **ഇധ ഖോ തം ഭിക്ഖവേതി** ഏത്ഥ തന്തി നിപാതമത്തം, ഇധ ഖോ ഭിക്ഖവേ സോഭേയ്യാഥാതി അത്ഥോ. **യം തുമ്ഹേതി** യേ തുമ്ഹേ. അഥ വാ യദി തുമ്ഹേതി വുത്തം ഹോതി. യദിസദ്ദസ്സ ഹി അത്ഥേ അയം നിപാതോ. **ആചരിയേസൂതി**ആദിമ്ഹി പബ്ബജ്ജാചരിയോ, ഉപസമ്പദാചരിയോ, നിസ്സയാചാരിയോ, ഉദ്ദേസാചരിയോതി ഇമേ ചത്താരോപി ഇധ ആചരിയാ ഏവ. അവസ്സികസ്സ ഛബ്ബസ്സോ ആചരിയമത്തോ. സോ ഹി ചതുവസ്സകാലേ തം നിസ്സായ വച്ഛതി; ഏവം ഏകവസ്സസ്സ സത്തവസ്സോ, ദുവസ്സസ്സ അട്ഠവസ്സോ, തിവസ്സസ്സ നവവസ്സോ, ചതുവസ്സസ്സ ദസവസ്സോ. ഇമേപി ആചരിയമത്താ ഏവ . ഉപജ്ഝായസ്സ സന്ദിട്ഠസമ്ഭത്താ പന സഹായഭിക്ഖൂ, യേ വാ പന കേചി ദസഹി വസ്സേഹി മഹന്തതരാ തേ സബ്ബേപി ഉപജ്ഝായമത്താ നാമ. ഏത്തകേസു ഭിക്ഖൂസു അനുപാഹനേസു ചങ്കമന്തേസു സഉപാഹനസ്സ ചങ്കമതോ ആപത്തി.

൨൪൯. പാദഖീലാബാധോ നാമ പാദതോ ഖീലസദിസം മംസം നിക്ഖന്തം ഹോതി.

൨൫൦. തിണപാദുകാതി യേന കേനചി തിണേന കതപാദുകാ. **ഹിന്താലപാദുകാതി** ഖജ്ജൂരീപത്തേഹി കതപാദുകാ; ഹിന്താലപത്തേഹിപി ന വട്ടതിയേവ. **കമലപാദുകാതി** കമലതിണം നാമ അത്ഥി, തേന കതപാദുകാ; ഉസീരപാദുകാതിപി വദന്തി. **കമ്ബലപാദുകാതി** ഉണ്ണാഹി കതപാദുകാ. **അസങ്കമനീയാതി** ഭൂമിയം സുപ്പതിട്ഠിതാ നിച്ചലാ അസംഹാരിയാ.

൨൫൧. അങ്ഗജാതം ഛുപന്തീതി അങ്ഗജാതേനേവ അങ്ഗജാതം ഛുപന്തി. **ഓഗാഹേത്വാ മാരേന്തീതി** അന്തോ ഉദകേ ദള്ഹം ഗഹേത്വാ മാരേന്തി.

യാനാദിപടിക്ഖേപകഥാ

൨൫൩. ഇത്ഥിയുത്തേനാതി ധേനുയുത്തേന. **പുരിസന്തരേനാതി** പുരിസസാരഥിനാ. **പുരിസയുത്തേനാതി** ഗോണയുത്തേന. **ഇത്ഥന്തരേനാതി** ഇത്ഥിസാരഥിനാ. **ഗങ്ഗാമഹിയായാതി** ഗങ്ഗാമഹകീളികായ. **പുരിസയുത്തം ഹത്ഥവട്ടകന്തി** ഏത്ഥ പുരിസയുത്തം ഇത്ഥിസാരഥി വാ ഹോതു, പുരിസസാരഥി വാ വട്ടതി. ഹത്ഥവട്ടകം പന ഇത്ഥിയോ വാ വട്ടേന്തു പുരിസാ വാ, വട്ടതിയേവ. **യാനുഗ്ഘാതേനാതി** യാനം അഭിരുഹന്തസ്സ സബ്ബോ കായോ ചലതി തപ്പച്ചയാ. **സിവികന്തി** പീഠകസിവികം. **പാടങ്കിന്തി** വംസേ ലഗ്ഗേത്വാ കതം പടപോതലികം.

൨൫൪. ഉച്ചാസയനമഹാസയനാനീതി ഏത്ഥ **ഉച്ചാസയനന്തി** പമാണാതിക്കന്തം മഞ്ചം. **മഹാസയനന്തി** അകപ്പിയത്ഥരണം, ആസന്ദീആദീസു **ആസന്ദീതി** പമാണാതിക്കന്താസനം. **പല്ലങ്കോതി** പാദേസു വാളരൂപാനി ഠപേത്വാ കതോ. **ഗോനകോതി** ദീഘലോമകോ മഹാകോജവോ; ചതുരങ്ഗുലാധികാനി കിര തസ്സ ലോമാനി. **ചിത്തകാതി** വാനചിത്രോ ഉണ്ണാമയത്ഥരണോ. **പടികാതി**

ഉണ്ണാമയോ സേതത്ഥരണോ. **പടലികാ**തി ഘനപുപ്ഫകോ ഉണ്ണാമയലോഹിതത്ഥരണോ; യോ ആമലകപട്ടോതിപി വുച്ചതി. **തൂലികാ**തി പകതിതൂലികായേവ. **വികതികാ**തി സീഹബ്യഗ്ഘാദിരൂപവിചിത്രോ ഉണ്ണാമയത്ഥരണോ. **ഉദ്ദലോമീ**തി ഏകതോ ഉഗ്ഗതലോമം ഉണ്ണാമയത്ഥരണം; "ഉദ്ധലോമീ"തിപി പാഠോ. **ഏകന്തലോമീ**തി ഉഭതോ ഉഗ്ഗതലോമം ഉണ്ണാമയത്ഥരണം. **കട്ടിസ്സ**ന്തി രതനപരിസിബ്ബിതം കോസേയ്യകട്ടിസ്സമയം പച്ചത്ഥരണം . **കോസേയ്യ**ന്തി രതനപരിസിബ്ബിതം കോസിയസുത്തമയം പച്ചത്ഥരണം; സുദ്ധകോസേയ്യം പന വട്ടതി.

കുത്തകന്തി സോളസന്നം നാടകിത്ഥീനം ഠത്വാ നച്ചനയോഗ്ഗം ഉണ്ണാമയഅത്ഥരണം. **ഹത്ഥത്ഥരഅസ്സത്ഥരാ**തി ഹത്ഥിഅസ്സപിട്ഠീസു അത്ഥരണകഅത്ഥരണാ ഏവ. **രഥത്ഥരേപി** ഏസേവ നയോ. **അജിനപ്പവേണീ**തി അജിനചമ്മേഹി മഞ്ചപ്പമാണേന സിബ്ബിത്വാ കതാ പവേണി. **കദലീമിഗപവരപച്ചത്ഥരണ**ന്തി കദലീമിഗചമ്മം നാമ അത്ഥി, തേന കതം പവരപച്ചത്ഥരണം, ഉത്തമപച്ചത്ഥരണന്തി അത്ഥോ. തം കിര സേതവത്ഥസ്സ ഉപരി കദലീമിഗചമ്മം പത്ഥരിത്വാ സിബ്ബിത്വാ കരോന്തി. **സഉത്തരച്ഛദ**ന്തി സഹ ഉത്തരച്ഛദനേന; ഉപരിബദ്ധേന രത്തവിതാനേന സദ്ധിന്തി അത്ഥോ . സേതവിതാനമ്പി ഹേട്ഠാ അകപ്പിയപച്ചത്ഥരണേ സതി ന വട്ടതി, അസതി പന വട്ടതി. **ഉഭതോലോഹിതകൂപധാന**ന്തി സീസൂപധാനഞ്ച പാദൂപധാനഞ്ചാതി മഞ്ചസ്സ ഉഭതോലോഹിതകൂപധാനം, ഏതം ന കപ്പതി. യം പന ഏകമേവ ഉപധാനം ഉഭോസു പസ്സേസു രത്തം വാ ഹോതി, പദുമവണ്ണം വാ ചിത്രം വാ, സചേ പമാണയുത്തം, വട്ടതി. മഹാഉപധാനം പന പടിക്ഖിത്തം.

സബ്ബചമ്മപടിക്ഖേപാദികഥാ

൨൫൭. **ദീപിച്ഛാപോ**തി ദീപിപോതകോ. **ഓഗുമ്ഫിയന്തീ**തി ഭിത്തിദണ്ഡകാദീസു വേഠേത്വാ ബന്ധന്തി.

൨൫൮. **അഭിനിസീദിതു**ന്തി അഭിനിസ്സായ നിസീദിതും; അപസ്സയം കത്വാ നിസീദിതുന്തി അത്ഥോ. **ഗിലാനേന ഭിക്ഖുനാ സഉപാഹനേനാ**തി ഏത്ഥ ഗിലാനോ നാമ യോ ന സക്കോതി അനുപാഹനോ ഗാമം പവിസിതും.

൨൫൯. **കുരരഘരേ**തി ഏവംനാമകേ നഗരേ; ഏതേനസ്സ ഗോചരഗാമോ വുത്തോ. **പപതകേ പബ്ബതേ**തി പപതനാമകേ പബ്ബതേ; ഏതേനസ്സ നിവാസനട്ഠാനം വുത്തം. **സോണോ**തി തസ്സ നാമം. കോടിഅഗ്ഘനകം പന കണ്ണപിളന്ധനകം ധാരേതി, തസ്മാ "കുടികണ്ണോ"തി വുച്ചതി; കോടികണ്ണോതി അത്ഥോ. **പാസാദിക**ന്തി പസാദജനകം. **പസാദനീയ**ന്തി ഇദം തസ്സേവ അത്ഥവേവചനം. **ഉത്തമദമഥസമഥ**ന്തി ഉത്തമം ദമഥഞ്ച സമഥഞ്ച പഞ്ഞഞ്ച സമാധിഞ്ച കായൂപസമഞ്ച ചിത്തൂപസമഞ്ചാതിപി അത്ഥോ. **ദന്ത**ന്തി സബ്ബേസം വിസൂകായികവിപ്ഫന്ദിതാനം ഉപച്ഛിന്നത്താ ദന്തം; ഖീണകിലേസന്തി അത്ഥോ. **ഗുത്ത**ന്തി സംവരഗുത്തിയാ ഗുത്തം. **സന്തിന്ദ്രിയ**ന്തി യതിന്ദ്രിയം. **നാഗ**ന്തി ആഗുവിരഹിതം. **തിണ്ണം മേ വസ്സാനം അച്ചയേനാ**തി മമ പബ്ബജ്ജാദിവസതോ പട്ഠായ തിണ്ണം വസ്സാനം അച്ചയേന. **ഉപസമ്പദം അലത്ഥ**ന്തി അഹം ഉപസമ്പദം അലഭിം . **കണ്ഹുത്തരാ**തി കണ്ഹമത്തികുത്തരാ; ഉപരി വഡ്ഢിതകണ്ഹമത്തികാതി അത്ഥോ. **ഗോകണ്ടകഹതാ**തി ഗുന്നം ഖുരേഹി അക്കന്തഭൂമിതോ സമുട്ഠിതേഹി ഗോകണ്ടകേഹി ഉപഹതാ. തേ കിര

ഗോകണ്ടകേ ഏകപടലികാ ഉപാഹനാ രക്ഖിതും ന സക്കോന്തി; ഏവം ഖരാ ഹോന്തി. **ഏരഗൂ, മോരഗൂ, മജ്ജാരൂ, ജന്തൂ**തി ഇമാ ചതസ്സോപി തിണജാതിയോ; ഏതേഹി കടസാരകേ ച തട്ടികായോ ച കരോന്തി. ഏത്ഥ **ഏരഗൂ**തി ഏരകതിണം; തം ഓളാരികം. മോരഗൂതിണം തമ്ബസീസം മുദുകം സുഖസമ്ഫസ്സം, തേന കതതട്ടികാ നിപജ്ജിത്വാ വുട്ഠിതമത്തേ പുന ഉദ്ധുമാതാ ഹുത്വാ തിട്ഠതി. മജ്ജാരുനാ സാടകേപി കരോന്തി. ജന്തുസ്സ മണിസദിസോ വണ്ണോ ഹോതി. **സേനാസനം പഞ്ഞപേസീ**തി ഭിസിം വാ കടസാരകം വാ പഞ്ഞപേസി; പഞ്ഞപേത്വാ ച പന സോണസ്സ ആരോചേതി - "ആവുസോ സത്ഥാ തയാ സദ്ധിം ഏകാവാസേ വസിതുകാമോ, ഗന്ധകുടിയംയേവ തേ സേനാസനം പഞ്ഞത്ത"ന്തി.

൨൫൭. **അയം ഖ്വസ്സ കാലോ**തി അയം ഖോ കാലോ ഭവേയ്യ. **പരിദസ്സീ**തി പരിദസ്സേസി. "ഇദഞ്ചിദഞ്ച വദേയ്യാസീതി യം മേ ഉപജ്ഝായോ ജാനാപേസി, തസ്സ അയം കാലോ ഭവേയ്യ, ഹന്ദ ദാനി ആരോചേമി തം സാസന"ന്തി അയമേത്ഥ അധിപ്പായോ.

൨൫൯. **വിനയധരപഞ്ചമേനാ**തി അനുസ്സാവനാചരിയപഞ്ചമേന. **അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ സബ്ബപച്ചന്തിമേസു ജനപദേസു ഗുണങ്ഗുണൂപാഹനന്തി** ഏത്ഥ മനുസ്സചമ്മം ഠപേത്വാ യേന കേനചി ചമ്മേന ഉപാഹനാ വട്ടതി. ഉപാഹനകോസകസത്ഥകോസകകുഞ്ചികകോസകേസുപി ഏസേവ നയോ. **ചമ്മാനി അത്ഥരണാനീ**തി ഏത്ഥ പന യംകിഞ്ചി ഏളകചമ്മം അജചമ്മഞ്ച അത്ഥരിത്വാ നിപജ്ജിതും വാ നിസീദിതും വാ വട്ടതി. മിഗചമ്മേ ഏണീമിഗോ വാതമിഗോ പസദമിഗോ കുരങ്ഗമിഗോ മിഗമാതുകോ രോഹിതമിഗോതി ഏതേസംയേവ ചമ്മാനി വട്ടന്തി. അഞ്ഞേസം പന -

മക്കടോ കാളസീഹോ ച, സരഭോ കദലീമിഗോ;
യേ ച വാളമിഗാ കേചി, തേസം ചമ്മം ന വട്ടതി.

തത്ഥ **വാളമിഗാ**തി സീഹബ്യഗ്ഘഅച്ഛതരച്ഛാ; ന കേവലഞ്ച ഏതേസംയേവ, യേസം പന ചമ്മം വട്ടതീതി വുത്തം, തേ ഠപേത്വാ അവസേസാ അന്തമസോ ഗോമഹിംസസസബിളാരാദയോപി സബ്ബേ ഇമസ്മിം അത്ഥേ വാളമിഗാത്വേവ വേദിതബ്ബാ. ഏതേസഞ്ഹി സബ്ബേസം ചമ്മം ന വട്ടതി. **ന താവ തം ഗണനൂപഗം യാവ ന ഹത്ഥം ഗച്ഛതീ**തി യാവ ആഹരിത്വാ വാ ന ദിന്നം, തുമ്ഹാകം ഭന്തേ ചീവരം ഉപ്പന്നന്തി പഹിണിത്വാ വാ നാരോചിതം, താവ ഗണനം ന ഉപേതി. സചേ അനധിട്ഠിതം, വട്ടതി; അധിട്ഠിതഞ്ച ഗണനം ന ഉപേതീതി അത്ഥോ. യദാ പന ആനേത്വാ വാ ദിന്നം ഹോതി, ഉപ്പന്നന്തി വാ സുതം, തതോ പട്ഠായ ദസാഹമേവ പരിഹാരം ലഭതീതി.

ചമ്മക്ഖന്ധകവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

൬. ഭേസജ്ജക്ഖന്ധകം

പഞ്ചഭേസജ്ജാദികഥാ

൨൬൰. ഭേസജ്ജക്ഖന്ധകേ - **സാരദികേന ആബാധേനാ**തി സരദകാലേ ഉപ്പന്നേന പിത്താബാധേന, തസ്മിഞ്ഹി കാലേ വസ്സോദകേനപി തേമേന്തി, കദ്ദമമ്പി മദ്ദന്തി, അന്തരന്തരാ ആതപോപി ഖരോ ഹോതി, തേന തേസം പിത്തം കോട്ഠബ്ഭന്തരഗതം ഹോതി. **ആഹാരത്ഥഞ്ച ഫരേയ്യാ**തി ആഹാരത്ഥം സാധേയ്യ.

൨൬൧. **നച്ഛാദേന്തീ**തി ന ജിരന്തി, ന വാതരോഗം പടിപ്പസ്സമ്ഭേതും സക്കോന്തി. **സേനേസിതാനീ**തി സിനിദ്ധാനി. **ഭത്താച്ഛാദകേനാ**തി ഭത്തം അരോചികേന.

൨൬൨. **അച്ഛവസ**ന്തിആദീസു നിസ്സഗ്ഗിയവണ്ണനായം വുത്തനയേനേവ വിനിച്ഛയോ വേദിതബ്ബോ. **കാലേ പടിഗ്ഗഹിത**ന്തിആദീസു മജ്ഝന്ഹികേ അവീതിവത്തേ പടിഗ്ഗഹേത്വാ പചിത്വാ പരിസ്സാവേത്വാ ചാതി അത്ഥോ. **തേലപരിഭോഗേന പരിഭുഞ്ജിതു**ന്തി സത്താഹകാലികതേലപരിഭോഗേന പരിഭുഞ്ജിതും.

൨൬൩. **മൂലഭേസജ്ജാ**ദി വിനിച്ഛയോപി ഖുദ്ദകവണ്ണനായം വുത്തോയേവ. തസ്മാ ഇധ യം യം പുബ്ബേ അവുത്തം തം തദേവ വണ്ണയിസ്സാമ. **വച**ത്തന്തി സേതവചം. **നിസദം നിസദപോതക**ന്തി പിസനസിലാ ച പിസനപോതോ ച. **ഫഗ്ഗവ**ന്തി ലതാജാതി. **നത്തമാല**ന്തി കരഞ്ജം. **ഹിങ്ഗുഹിങ്ഗുജതുഹിങ്ഗുസിപാടികാ** ഹിങ്ഗുജാതിയോയേവ. **തകതകപത്തിതകപണ്ണിയോ** ലാഖാജാതിയോ.

സാമുദ്ദന്തി സമുദ്ദതീരേ വാലുകാ വിയ സന്തിട്ഠതി. **കാളലോണ**ന്തി പകതിലോണം. **സിന്ധവ**ന്തി സേതവണ്ണം പബ്ബതേ ഉട്ഠഹതി. **ഉബ്ഭിദ**ന്തി ഭൂമിതോ അങ്കുരം ഉട്ഠഹതി. **ബില**ന്തി ദബ്ബസമ്ഭാരേഹി സദ്ധിം പചിതം, തം രത്തവണ്ണം.

൨൬൪-൫. **കായോ വാ ദുഗ്ഗന്ധോ**തി കസ്സചി അസ്സാദീനം വിയ കായഗന്ധോ ഹോതി, തസ്സാപി സിരീസകോസുമ്ബാദിചുണ്ണാനി വാ ഗന്ധചുണ്ണാനി വാ സബ്ബാനി വട്ടന്തി. **ഛകണ**ന്തി ഗോമയം. **രജനനിപ്പക്ക**ന്തി രജനകസടം. പാകതികചുണ്ണമ്പി കോട്ടേത്വാ ഉദകേന തേമേത്വാ ന്ഹായിതും വട്ടതി; ഏതമ്പി രജനനിപ്പക്കസങ്ഖേപമേവ ഗച്ഛതി.

ആമകമംസഞ്ച ഖാദി ആമകലോഹിതഞ്ച പിവീതി ന തം ഭിക്ഖു ഖാദി ന പിവി, അമനുസ്സോ ഖാദിത്വാ ച പിവിത്വാ ച പക്കന്തോ, തേന വുത്തം - "തസ്സ സോ അമനുസ്സികാബാധോ പടിപ്പസ്സമ്ഭീ"തി.

അഞ്ജനന്തി സബ്ബസങ്ഗാഹികവചനമേതം. **കാളഞ്ജന**ന്തി ഏകാ അഞ്ജനജാതി. **രസഞ്ജനം** നാനാസമ്ഭാരേഹി കതം. **സോതഞ്ജന**ന്തി നദീസോതാദീസു ഉപ്പജ്ജനകം അഞ്ജനം. **ഗേരുകോ** നാമ സുവണ്ണഗേരുകോ. **കപല്ല**ന്തി ദീപസിഖതോ ഗഹിതമസി. **അഞ്ജനൂപപിംസനേഹീ**തി അഞ്ജനേന

സദ്ധിം ഏകതോ പിംസിതബ്ബേഹി, ന ഹി കിഞ്ചി അഞ്ഞനൂപപിംസനം ന വട്ടതി. **ചന്ദന**ന്തി ലോഹിതചന്ദനാദികം യംകിഞ്ചി. **തഗരാ**ദീനി പാകടാനി, അഞ്ഞാനിപി നീലുപ്പലാദീനി വട്ടന്തിയേവ.

അട്ഠിമയന്തി മനുസ്സട്ഠിം ഠപേത്വാ അവസേസഅട്ഠിമയം. **ദന്തമയ**ന്തി ഹത്ഥിദന്താദിസബ്ബദന്തമയം. **വിസാണമയേ**പി അകപ്പിയം നാമ നത്ഥി, **നളമയാ**ദയോ ഏകന്തകപ്പിയായേവ. **സലാകട്ഠാനിയ**ന്തി യത്ഥ സലാകം ഓദഹന്തി, തം സുസിരദണ്ഡകം വാ ഥവികം വാ അനുജാനാമീതി അത്ഥോ. **അംസബദ്ധകോ**തി അഞ്ജനിത്ഥവികായ അംസബദ്ധകോ. **യമകനത്ഥുകരണി**ന്തി സമസോതാഹി ദ്വീഹി പനാളികാഹി ഏകം നത്ഥുകരണിം.

൨൬൭. **അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ തേലപാക**ന്തി യംകിഞ്ചി ഭേസജ്ജപക്ഖിത്തം സബ്ബം അനുഞ്ഞാതമേവ ഹോതി. **അതിപക്ഖിത്തമജ്ജാനീ**തി അതിവിയ ഖിത്തമജ്ജാനി; ബഹും മജ്ജം പക്ഖിപിത്വാ യോജിതാനീതി അത്ഥോ.

അങ്ഗവാതോതി ഹത്ഥപാദേ വാതോ. **സമ്ഭാരസേദ**ന്തി നാനാവിധപണ്ണഭങ്ഗസേദം. **മഹാസേദ**ന്തി മഹന്തം സേദം; പോരിസപ്പമാണം ആവാടം അങ്ഗാരാനം പൂരേത്വാ പംസുവാലികാദീഹി പിദഹിത്വാ തത്ഥ നാനാവിധാനി വാതഹരണപണ്ണാനി സന്ഥരിത്വാ തേലമക്ഖിതേന ഗത്തേന തത്ഥ നിപജ്ജിത്വാ സമ്പരിവത്തന്തേന സരീരം സേദേതും അനുജാനാമീതി അത്ഥോ. **ഭങ്ഗോദക**ന്തി നാനാപണ്ണഭങ്ഗകുഥിതം ഉദകം; തേഹി പണ്ണേഹി ച ഉദകേന ച സിഞ്ചിത്വാ സിഞ്ചിത്വാ സേദേതബ്ബോ. **ഉദകകോട്ഠക**ന്തി ഉദകകോട്ഠേ ചാടിം വാ ദോണിം വാ ഉണ്ഹോദകസ്സ പൂരേത്വാ തത്ഥ പവിസിത്വാ സേദകമ്മകരണം അനുജാനാമീതി അത്ഥോ.

പബ്ബവാതോ ഹോതീതി പബ്ബേ പബ്ബേ വാതോ വിജ്ഝതി. **ലോഹിതം മോചേതു**ന്തി സത്ഥകേന ലോഹിതം മോചേതും. **പജ്ജം അഭിസങ്ഖരിതു**ന്തി യേന ഫാലിതപാദാ പാകതികാ ഹോന്തി; തം നാളികേരാദീസു നാനാഭേസജ്ജാനി പക്ഖിപിത്വാ പജ്ജം അഭിസങ്ഖരിതും; പാദാനം സപ്പായഭേസജ്ജം പചിതുന്തി അത്ഥോ. **തിലകക്കേന അത്ഥോ**തി പിട്ഠേഹി തിലേഹി അത്ഥോ. **കബളിക**ന്തി വണമുഖേ സത്തുപിണ്ഡം പക്ഖിപിതും. **സാസപകുട്ടേനാ**തി സാസപപിട്ഠേന. **വഡ്ഢമംസ**ന്തി അധികമംസം ആണി വിയ ഉട്ഠഹതി. **ലോണസക്ഖരികായ ഛിന്ദിതു**ന്തി ഖുരേന ഛിന്ദിതും. **വികാസിക**ന്തി തേലരുന്ധനപിലോതികം. **സബ്ബം വണപടികമ്മ**ന്തി യംകിഞ്ചി വണപരികമ്മം നാമ അത്ഥി; സബ്ബം അനുജാനാമീതി അത്ഥോ.

൨൬൮. **സാമം ഗഹേത്വാ**തി ഇദം ന കേവലം സപ്പദട്ഠസ്സേവ, അഞ്ഞസ്മിമ്പി ദട്ഠവിസേ സതി സാമം ഗഹേത്വാ പരിഭുഞ്ജിതബ്ബം; അഞ്ഞേസു പന കാരണേസു പടിഗ്ഗഹിതമേവ വട്ടതി. **കതോ ന പുന പടിഗ്ഗഹേതബ്ബോ**തി സചേ ഭൂമിപ്പത്തോ, പടിഗ്ഗഹേതബ്ബോ; അപ്പത്തം പന ഗഹേതും വട്ടതി.

൨൬൯. **ഘരദിന്നകാബാധോ**തി വസീകരണപാനകസമുട്ഠിതരോഗോ. **സീതാലോളി**ന്തി നങ്ഗലേന കസന്തസ്സ ഫാലേ ലഗ്ഗമത്തികം ഉദകേന ആലോളേത്വാ പായേതും അനുജാനാമീതി അത്ഥോ.

ദുട്ഠഗഹണികോതി വിപന്നഗഹണികോ; കിച്ഛേന ഉച്ചാരോ നിക്ഖമതീതി അത്ഥോ. **ആമിസഖാര**ന്തി സുക്ഖോദനം ഝാപേത്വാ തായ ഛാരികായ പഗ്ഘരിതം ഖാരോദകം. **മുത്തഹരീതക**ന്തി ഗോമുത്തപരിഭാവിതം ഹരീതകം. **അഭിസന്നകായോ**തി ഉസ്സന്നദോസകായോ. **അച്ഛകഞ്ജിയ**ന്തി തണ്ഡുലോദകമണ്ഡോ. **അകടയൂസ**ന്തി അസിനിദ്ധോ മുഗ്ഗപചിതപാനീയോ. **കടാകട**ന്തി സോവ ധോതസിനിദ്ധോ. **പടിച്ഛാദനീയേനാ**തി മംസരസേന.

ഗുളാദിഅനുജാനനകഥാ

൨൭൨. **സചേ ഭിക്ഖവേ പക്കാപി മുഗ്ഗാ ജായന്തീ**തി പക്കാ മുഗ്ഗാ സചേപി ജായന്തി, യഥാസുഖം പരിഭുഞ്ജിതബ്ബാ. പക്കത്താ ഹി തേ കപ്പിയാ ഏവ.

൨൭൪. **അന്തോവുത്ഥ**ന്തി അകപ്പിയകുടിയം വുത്ഥം. **സാമം പക്ക**ന്തി ഏത്ഥ യംകിഞ്ചി ആമിസം ഭിക്ഖുനോ പചിതും ന വട്ടതി. സചേപിസ്സ ഉണ്ഹയാഗുയാ സുലസിപണ്ണാനി വാ സിങ്ഗിവേരം വാ ലോണം വാ പക്ഖിപന്തി, തമ്പി ചാലേതും ന വട്ടതി, ''യാഗും നിബ്ബാപേമീ''തി പന ചാലേതും വട്ടതി. ഉത്തണ്ഡുലഭത്തം ലഭിത്വാപി പിദഹിതും ന വട്ടതി. സചേ പന മനുസ്സാ പിദഹിത്വാവ ദേന്തി, വട്ടതി; ''ഭത്തം വാ മാ നിബ്ബായതൂ''തി പിദഹിതും വട്ടതി. ഖീരതക്കാദീസു പന സകിം കുഥിതേസു അഗ്ഗിം ദാതും വട്ടതി, പുനപാകസ്സ അനുഞ്ഞാതത്താ. **ഉക്കപിണ്ഡകാപി ഖാദന്തീ**തി ബിളാമൂസികഗോധാമങ്ഗുസാ ഖാദന്തി. **ദമകാ**തി വിഘാസാദാ.

൨൭൫. **തതോ നീഹട**ന്തി യത്ഥ നിമന്തിതാ ഭുഞ്ജന്തി, തതോ നീഹടം.

൨൭൬. **വനട്ഠം പോക്ഖരട്ഠ**ന്തി വനേ ചേവ പദുമിനിഗച്ഛേ ച ജാതം. **അബീജ**ന്തി തരുണഫലം, യസ്സ ബീജം ന അങ്കുരം ജനേതി. **നിബ്ബട്ടബീജ**ന്തി ബീജം നിബ്ബട്ടേത്വാ അപനേത്വാ പരിഭുഞ്ജിതബ്ബകം അമ്ബപനസാദി.

൨൭൯. **ദുരോപയോ വണോ**തി ദുക്ഖേന രുഹതി, ദുക്ഖേന പാകതികോ ഹോതീതി അത്ഥോ. **ദുപ്പരിഹാരം സത്ഥ**ന്തി സമ്ബാധേ ദുക്ഖേന സത്ഥം പരിഹരേയ്യം. **സത്ഥകമ്മം വാ വത്ഥികമ്മം വാ**തി യഥാപരിച്ഛിന്നേ ഓകാസേ യേന കേനചി സത്ഥേന വാ സൂചിയാ വാ കണ്ടകേന വാ സത്തികായ വാ പാസാണസക്ഖലികായ വാ നഖേന വാ ഛിന്ദനം വാ ഫാലനം വാ വിജ്ഝനം വാ ലേഖനം വാ ന കാതബ്ബം; സബ്ബഞ്ഹേതം സത്ഥകമ്മമേവ ഹോതി. യേന കേനചി പന ചമ്മേന വാ വത്ഥേന വാ വത്ഥിപീളനമ്പി ന കാതബ്ബം; സബ്ബഞ്ഹേതം വത്ഥികമ്മമേവ ഹോതി. ഏത്ഥ ച **സമ്ബാധസ്സ സാമന്താ ദ്വങ്ഗുലാ**തി ഇദം സത്ഥകമ്മംയേവ സന്ധായ വുത്തം. വത്ഥികമ്മം പന സമ്ബാധേയേവ പടിക്ഖിത്തം. തത്ഥ പന ഖാരം ആദാതും യേന കേനചി രജ്ജുകേന വാ ബന്ധിതും വട്ടതി. യദി തേന ഛിജ്ജതി, സുച്ഛിന്നം. അണ്ഡവുഡ്ഢിരോഗേപി സത്ഥകമ്മം ന വട്ടതി, തസ്മാ അണ്ഡം ഫാലേത്വാ ബീജാനി ഉദ്ധരിത്വാ ''അരോഗം കരിസ്സാമീ''തി ന കത്തബ്ബം. അഗ്ഗിതാപനഭേസജ്ജാലിമ്പനേസു പന പടിക്ഖേപോ നത്ഥി. വച്ചമഗ്ഗേ ഭേസജ്ജമക്ഖിതാ ആദാനവട്ടി വാ വേളുനാളികാ വാ വട്ടതി, യായ ഖാരകമ്മം വാ കരോന്തി, തേലം വാ പവേസേന്തി.

൨൮൪. **പവത്തമംസ**ന്തി മതസ്സ മംസം. **മാഘാതോ**തി തം ദിവസം ന ലബ്ഭാ കേനചി കിഞ്ചി ജീവിതാ വോരോപേതും. **പോത്ഥനികാ**തി മംസച്ഛേദനസത്ഥകം വുച്ചതി. **കിമ്പിമായാ**തി കിമ്പി ഇമായ. **ന ഭഗവാ ഉസ്സഹതീ**തി ന ഭഗവാ സക്കോതി. **യത്ര ഹി നാമാ**തി യസ്മാ നാമ. **പടിവേക്ഖീ**തി വീമംസി; പടിപുച്ഛീതി വുത്തം ഹോതി. **അപ്പടിവേക്ഖിത്വാ**തി അപ്പടിപുച്ഛിത്വാ. സചേ പന അസുകമംസന്തി ജാനാതി, പടിപുച്ഛനകിച്ചം നത്ഥി, അജാനന്തേന പന പുച്ഛിത്വാവ ഖാദിതബ്ബം.

ഹത്ഥിമംസാദിപടിക്ഖേപകഥാ

൨൮൫. **സുനഖമംസ**ന്തി ഏത്ഥ അരഞ്ഞകോകാ നാമ സുനഖസദിസാ ഹോന്തി, തേസം മംസം വട്ടതി. യോ പന ഗാമസുനഖിയാ വാ കോകേന കോകസുനഖിയാ വാ ഗാമസുനഖേന സംയോഗാ ഉപ്പന്നോ, തസ്സ മംസം ന വട്ടതി, സോ ഹി ഉഭയം ഭജതീതി. **അഹിമംസ**ന്തി കസ്സചി അപാദകസ്സ ദീഘജാതികസ്സ മംസം ന വട്ടതി. **സീഹമംസാ**ദീനി പാകടാനേവ.

ഏത്ഥ ച മനുസ്സമംസം സജാതിതായ പടിക്ഖിത്തം, ഹത്ഥിഅസ്സമംസം രാജങ്ഗതായ, സുനഖമംസഞ്ച അഹിമംസഞ്ച പടികൂലതായ, സീഹമംസാദീനി പഞ്ച അത്തനോ അനുപദ്ദവത്ഥായാതി. ഇമേസം മനുസ്സാദീനം ദസന്നം മംസമ്പി അട്ഠിപി ലോഹിതമ്പി ചമ്മമ്പി ലോമമ്പി സബ്ബം ന വട്ടതി, യംകിഞ്ചി ഞത്വാ വാ അഞത്വാ വാ ഖാദന്തസ്സ ആപത്തിയേവ. യദാ ജാനാതി, തദാ ദേസേതബ്ബാ. ''അപുച്ഛിത്വാ ഖാദിസ്സാമീ''തി ഗണ്ഹതോ പടിഗ്ഗഹണേ ദുക്കടം, ''പുച്ഛിത്വാ ഖാദിസ്സാമീ''തി ഗണ്ഹതോ അനാപത്തി. ഉദ്ദിസ്സ കതം പന ജാനിത്വാ ഖാദന്തസ്സേവ ആപത്തി, പച്ഛാ ജാനന്തോ ആപത്തിയാ ന കാരേതബ്ബോതി.

യാഗുമധുഗോളകാദികഥാ

൨൮൬. **ഏകത്തകോ**തി ഏകകോ, നത്ഥി മേ ദുതിയോതി അത്ഥോ. **പഹൂതം യാഗുഞ്ച മധുഗോളകഞ്ച പടിയാദാപേത്വാ**തി സോ കിര സതസഹസ്സം വയം കത്വാ പടിയാദാപേസി. അനുമോദനാഗാഥാപരിയോസാനേ ''പത്ഥയതം ഇച്ഛത''ന്തി പദാനം ''അലമേവ ദാതു''ന്തി ഇമിനാ സമ്ബന്ധോ. സചേ പന ''പത്ഥയതാ ഇച്ഛതാ''തി പാഠോ അത്ഥി, സോയേവ ഗഹേതബ്ബോ.

൨൮൭. **ഭോജ്ജയാഗു**ന്തി യാ പവാരണം ജനേതി. **യദഗ്ഗേനാ**തി യം ആദിം കത്വാ. **സഗ്ഗാ തേ ആരദ്ധാ**തി സഗ്ഗനിബ്ബത്തകപുഞ്ഞം ഉപചിതന്തി അത്ഥോ. **യഥാധമ്മോ കാരേതബ്ബോ**തി പരമ്പരഭോജനേന കാരേതബ്ബോ, ഭോജ്ജയാഗുയാ ഹി പവാരണാ ഹോതീതി.

൨൮൪. **നാഹം തം കച്ചാനാ**തി തസ്മിം കിര അവസിട്ഠഗുളേ ദേവതാ സുഖുമോജം പക്ഖിപിംസു, സാ അഞ്ഞേസം പരിണാമം ന ഗച്ഛതി, തസ്മാ ഏവമാഹ. **ഗിലാനസ്സ ഗുള**ന്തി തഥാരൂപേന ബ്യാധിനാ ഗിലാനസ്സ പച്ഛാഭത്തം ഗുളം അനുജാനാമീതി അത്ഥോ.

പാടലിഗാമവത്ഥുകഥാ

൨൮൬. **സബ്ബസന്ഥരി**ന്തി യഥാ സബ്ബം സന്ഥതം ഹോതി, ഏവം.

൨൭൬. **സുനിധവസ്സകാരാ**തി സുനിധോ ച വസ്സകാരോ ച ദ്വേ ബ്രാഹ്മണാ മഗധരഞ്ഞോ മഹാമത്താ മഹാമച്ചാ. **വജ്ജീനം പടിബാഹായാ**തി വജ്ജിരാജകുലാനം ആയമുഖപച്ഛിന്ദനത്ഥം. **വത്ഥൂനീ**തി ഘരവത്ഥൂനി. **ചിത്താനി നമന്തി നിവേസനാനി മാപേതു**ന്തി താ കിര ദേവതാ വത്ഥുവിജ്ജാപാഠകാനം സരീരേ അധിമുച്ചിത്വാ ഏവം ചിത്താനി നാമേന്തി. കസ്മാ? അമ്ഹാകം യഥാനുരൂപം സക്കാരം കരിസ്സന്തീതി അത്ഥോ. **താവതിംസേഹീ**തി ലോകേ കിര സക്കം ദേവരാജാനം വിസ്സകമ്മഞ്ച ഉപാദായ താവതിംസാ പണ്ഡിതാതി സദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗതോ, തേനേവാഹ താവതിംസേഹീതി, താവതിംസേഹി സദ്ധിം മന്തേത്വാ വിയ മാപേന്തീതി അത്ഥോ. **യാവതാ അരിയം ആയതന**ന്തി യത്തകം അരിയമനുസ്സാനം ഓസരണട്ഠാനം നാമ അത്ഥി. **യാവതാ വണിപ്പഥോ**തി യത്തകം വാണിജാനം ആഭതഭണ്ഡസ്സ രാസിവസേനേവ കയവിക്കയട്ഠാനം നാമ അത്ഥി. **ഇദം അഗ്ഗനഗര**ന്തി തേസം അരിയായതനവണിപ്പഥാനം ഇദം അഗ്ഗനഗരം ഭവിസ്സതി. **പുടഭേദന**ന്തി പുടഭേദനട്ഠാനം മോചനട്ഠാനന്തി വുത്തം ഹോതി. **അഗ്ഗിതോ വാ**തിആദീസു സമുച്ചയത്ഥോ വാ സദ്ദോ. തത്ര ഹി ഏകസ്സ കോട്ഠാസസ്സ അഗ്ഗിതോ, ഏകസ്സ ഉദകതോ, ഏകസ്സ അബ്ഭന്തരതോ, അഞ്ഞമഞ്ഞഭേദാ അന്തരായോ ഭവിസ്സതി. **ഉളുമ്പ**ന്തി പാരഗമനത്ഥായ ആണിയോ ആകോടേത്വാ കതം. **കുല്ല**ന്തി വല്ലിആദീഹി ബന്ധിത്വാ കതം.

അണ്ണവന്തി സബ്ബന്തിമേന പരിച്ഛേദേന യോജനമത്തം ഗമ്ഭീരസ്സ ച പുഥുല്ലസ്സ ച ഉദകട്ഠാനസ്സേതം അധിവചനം. **സര**ന്തി ഇധ നദീ അധിപ്പേതാ. ഇദം വുത്തം ഹോതി - യേ ഗമ്ഭീരം വിത്ഥതം തണ്ഹാസരം തരന്തി, തേ അരിയമഗ്ഗസങ്ഖാതം സേതും കത്വാന വിസജ്ജ പല്ലലാനി അനാമസിത്വാവ ഉദകഭരിതാനി നിന്നട്ഠാനാനി; അയം പന ഇദം അപ്പമത്തകം ഉദകം ഉത്തരിതുകാമോപി കുല്ലഞ്ഹി പരിജനോ ബന്ധതി, ബുദ്ധാ പന ബുദ്ധസാവകാ ച വിനാ ഏവ കുല്ലേന തിണ്ണാ മേധാവിനോ ജനാതി.

൨൭൭. **അനനുബോധാ**തി അബുജ്ഝനേന. **സന്ധാവിത**ന്തി ഭവതോ ഭവം ഗമനവസേന സന്ധാവിതം. **സംസരിത**ന്തി പുനപ്പുനം ഗമനവസേന സംസരിതം. **മമഞ്ചേവ തുമ്ഹാകഞ്ചാ**തി മയാ ച തുമ്ഹേഹി ച. അഥ വാ **സന്ധാവിതം സംസരിത**ന്തി സന്ധാവനം സംസരണം മമഞ്ചേവ തുമ്ഹാകഞ്ച അഹോസീതി ഏവമേത്ഥ അത്ഥോ ദട്ഠബ്ബോ. **സംസിത**ന്തി സംസരിതം. **ഭവനേത്തി സമൂഹതാ**തി ഭവതോ ഭവഗമനാ സന്ധാവനാ തണ്ഹാരജ്ജു സുട്ഠു ഹതാ ഛിന്നാ അപ്പവത്തികതാ.

൨൭൮. **നീലാ**തി ഇദം സബ്ബസങ്ഗാഹകം. **നീലവണ്ണാ**തിആദി തസ്സേവ വിഭാഗദസ്സനത്ഥം. തത്ഥ ന തേസം പകതിവണ്ണാ നീലാ, നീലവിലേപനാനം വിചിത്തതാവസേനേതം വുത്തം. **പടിവട്ടേസീ**തി പഹാരേസി. **സാഹാരം ദജ്ജേയ്യാഥാ**തി സജനപദം ദദേയ്യാഥ. **അങ്ഗുലിം ഫോടേസു**ന്തി അങ്ഗുലിം ചാലേസും. **അമ്ബകായാ**തി ഇത്ഥികായ. **ഓലോകേഥാ**തി പസ്സഥ. **അപലോകേഥാ**തി പുനപ്പുനം പസ്സഥ. **ഉപസംഹരഥാ**തി ഉപനേഥ. ഇമം ലിച്ഛവിപരിസം തുമ്ഹാകം ചിത്തേന താവതിംസപരിസം ഹരഥ, താവതിംസസ്സ സമകം കത്വാ പസ്സഥാതി അത്ഥോ.

സീഹസേനാപതിവത്ഥുആദികഥാ

൨൬൩. ധമ്മസ്സ ച അനുധമ്മം ബ്യാകരോന്തീതി ഭഗവതാ വുത്തകാരണസ്സ അനുകാരണം കഥേന്തി. **സഹധമ്മികോ വാദാനുവാദോ**തി അപരേഹി വുത്തകാരണേന സകാരണോ ഹുത്വാ തുമ്ഹാകം വാദോ വിഞ്ഞുഗരഹിതബ്ബം കാരണം കോചി അപ്പമത്തകോപി കിം ന ആഗച്ഛതി. ഇദം വുത്തം ഹോതി "കിം സബ്ബകാരേനാപി തുമ്ഹാകം വാദേ ഗാരയ്ഹകാരണം നത്ഥീ"തി. **അനബ്ഭക്ഖാതുകാമാ**തി അഭിഭവിത്വാ ന ആചിക്ഖിതുകാമാ.

൨൬൭. അനുവിച്ചകാരന്തി അനുവിദിത്വാ ചിന്തേത്വാ തുലയിത്വാ കാതബ്ബം കരോഹീതി വുത്തം ഹോതി. **ഞാതമനുസ്സാന**ന്തി ലോകേ പാകടാനം. **സാധു ഹോതീ**തി സുന്ദരം ഹോതി. **പടാകം പരിഹരേയ്യു**ന്തി പടാകം ഉക്ഖിപിത്വാ നഗരേ ഘോസന്താ ആഹിണ്ഡേയ്യും. കസ്മാ? "ഏവം നോ അമ്ഹാകം മഹന്തഭാവോ ഭവിസ്സതീ"തി. **ഓപാനഭൂത**ന്തി പടിയത്തഉദപാനോ വിയ ഠിതം. **കുല**ന്തി നിവേസനം. **ദാതബ്ബം മഞ്ഞേയ്യാസീ**തി മാ ഇമേസം ദേയ്യധമ്മം ഉപച്ഛിന്ദിത്ഥ, സമ്പത്താനഞ്ഹി ദാതബ്ബമേവാതി ഓവദതി. **ഓകാരോ**തി അവകാരോ ലാമകഭാവോ. **സാമുക്കംസികാ**തി അത്തനായേവ ഉദ്ധരിത്വാ ഗഹിതാ; അസാധാരണം അഞ്ഞേസന്തി അത്ഥോ. **ഉദ്ദിസ്സ കത**ന്തി ഉദ്ദിസിത്വാ കതം.

൨൬൮. പടിച്ചകമ്മന്തി അത്താനം പടിച്ച കതന്തി അത്ഥോ. അഥ വാ **പടിച്ചകമ്മ**ന്തി നിമിത്തകമ്മസ്സേതം അധിവചനം, തം പടിച്ചകമ്മം ഏത്ഥ അത്ഥീതി മംസമ്പി പടിച്ചകമ്മന്തി വുത്തം. യോ ഹി ഏവരൂപം മംസം പരിഭുഞ്ജതി, സോപി തസ്സ കമ്മസ്സ ദായാദോ ഹോതി, വധകസ്സ വിയ തസ്സാപി പാണഘാതകമ്മം ഹോതീതി അധിപ്പായോ . **ജിരിദന്തീ**തി ജിരന്തി അബ്ഭാചിക്ഖന്താ ന ജിരന്തി, അബ്ഭക്ഖാനസ്സ അന്തം ന ഗച്ഛന്തീതി അത്ഥോ. **തികോടിപരിസുദ്ധകഥാ** സങ്ഘഭേദസിക്ഖാപദവണ്ണനായം വുത്താ.

കപ്പിയഭൂമിഅനുജാനനകഥാ

൨൬൯. സകടപരിവട്ടന്തി സകടേഹി പരിക്ഖേപം വിയ കത്വാ അച്ഛന്തി. **പച്ചന്തിമ**ന്തി അഭിലാപമത്തമേതം "യം സങ്ഘോ ആകങ്ഖതീ"തി വുത്തത്താ പന ധുരവിഹാരോപി സമ്മന്നിതും വട്ടതി, കമ്മവാചം അവത്വാ അപലോകനേനാപി വട്ടതിയേവ. **കാകോരവസദ്ദ**ന്തി തത്ഥ തത്ഥ പവിട്ഠാനം ആമിസഖാദനത്ഥായ അനുപ്പഗേയേവ സന്നിപതിതാനം കാകാനം ഓരവസദ്ദം. **യസോജോ** നാമ കപിലസുത്തപരിയോസാനേ പബ്ബജിതാനം പഞ്ചന്നം സതാനം അഗ്ഗപുരിസോ.

ഉസ്സാവനന്തികന്തിആദീസു ഉസ്സാവനന്തികാ താവ ഏവം കത്തബ്ബാ. യോ ഥമ്ഭാനം വാ ഉപരി ഭിത്തിപാദേ വാ നിഖനിത്വാ വിഹാരോ കരിയതി, തസ്സ ഹേട്ഠാ ഥമ്ഭപടിച്ഛകാ പാസാണാ ഭൂമിഗതികാ ഏവ. പഠമഥമ്ഭം പന പഠമഭിത്തിപാദം വാ പതിട്ഠാപേന്തേഹി ബഹൂഹി സമ്പരിവാരേത്വാ "കപ്പിയകുടിം കരോമ, കപ്പിയകുടിം കരോമാ"തി വാചം നിച്ഛാരേന്തേഹി മനുസ്സേസു ഉക്ഖിപിത്വാ പതിട്ഠാപേന്തേസു ആമസിത്വാ വാ സയം ഉക്ഖിപിത്വാ വാ ഥമ്ഭോ വാ ഭിത്തിപാദോ വാ പതിട്ഠാപേതബ്ബോ. കുരുന്ദിമഹാപച്ചരീസു പന "കപ്പിയകുടി കപ്പിയകുടീ"തി വത്വാ പതിട്ഠാപേതബ്ബന്തി വുത്തം. അന്ധകട്ഠകഥായം "സങ്ഘസ്സ കപ്പിയകുടിം അധിട്ഠാമീ"തി വുത്തം. തം പന അവത്വാപി അട്ഠകഥാസു വുത്തനയേന

വുത്തേ ദോസോ നത്ഥി. ഇദം പനേത്ഥ സാധാരണലക്ഖണം, ഥമ്ഭപതിട്ഠാനഞ്ച വചനപരിയോസാനഞ്ച സമകാലം വട്ടതി. സചേ ഹി അനിട്ഠിതേ വചനേ ഥമ്ഭോ പതിട്ഠാതി, അപ്പതിട്ഠിതേ വാ തസ്മിം വചനം നിട്ഠാതി, അകതാ ഹോതി കപ്പിയകുടി. തേനേവ മഹാപച്ചരിയം വുത്തം - "ബഹൂഹി സമ്പരിവാരേത്വാ വത്തബ്ബം, അവസ്സഞ്ഹി എത്ഥ ഏകസ്സപി വചനനിട്ഠാനഞ്ച ഥമ്ഭപതിട്ഠാനഞ്ച ഏകതോ ഭവിസ്സതീ"തി.

ഇട്ഠകസിലാമത്തികാകുട്ടികാസു പന കുടീസു ഹേട്ഠാ ചയം ബന്ധിത്വാ വാ അബന്ധിത്വാ വാ കരോന്തു, യതോ പട്ഠായ ഭിത്തിം ഉട്ഠാപേതുകാമാ ഹോന്തി, തം സബ്ബപഠമം ഇട്ഠകം വാ സിലം വാ മത്തികാപിണ്ഡം വാ ഗഹേത്വാ വുത്തനയേനേവ കപ്പിയകുടി കാതബ്ബാ. ഇട്ഠകാദയോ ഹി ഭിത്തിയാ പഠമിട്ഠകാദീനം ഹേട്ഠാ ന വട്ടന്തി, ഥമ്ഭാ പന ഉപരി ഉഗ്ഗച്ഛന്തി, തസ്മാ വട്ടന്തി. അന്ധകട്ഠകഥായം "ഥമ്ഭേഹി കരിയമാനേ ചതൂസു കോണേസു ചത്താരോ ഥമ്ഭാ ഇട്ഠകാദികുട്ടേ ചതൂസു കോണേസു ദ്വേ തിസ്സോ ഇട്ഠകാ അധിട്ഠാതബ്ബാ"തി വുത്തം. തഥാ പന അകതായപി ദോസോ നത്ഥി, അട്ഠകഥാസു ഹി വുത്തമേവ പമാണം.

ഗോനിസാദികാ ദുവിധാ - ആരാമഗോനിസാദികാ, വിഹാരഗോനിസാദികാതി. താസു യത്ഥ നേവ ആരാമോ ന സേനാസനാനി പരിക്ഖിത്താനി ഹോന്തി, അയം **"ആരാമഗോനിസാദികാ"** നാമ. യത്ഥ സേനാസനാനി സബ്ബാനി വാ ഏകച്ചാനി വാ പരിക്ഖിത്താനി, ആരാമോ അപരിക്ഖിത്തോ, അയം **"വിഹാരഗോനിസാദികാ"** നാമ. ഇതി ഉഭയത്രാപി ആരാമസ്സ അപരിക്ഖിത്തഭാവോയേവ പമാണം. ആരാമോ പന ഉപഡ്ഢപരിക്ഖിത്തോപി ബഹുതരം പരിക്ഖിത്തോപി പരിക്ഖിത്തോയേവ നാമാതി കുരുന്ദിമഹആപച്ചരിയാദീസു വുത്തം. എത്ഥ കപ്പിയകുടിം ലദ്ധും വട്ടതി.

ഗഹപതീതി മനുസ്സാ ആവാസം കത്വാ "കപ്പിയകുടിം ദേമ, പരിഭുഞ്ജഥാ"തി വദന്തി, ഏസാ ഗഹപതി നാമ. "കപ്പിയകുടിം കാതും ദേമാ"തി വുത്തേപി വട്ടതിയേവ. അന്ധകട്ഠകഥായം പന "യസ്മാ ഭിക്ഖും ഠപേത്വാ സേസസഹധമ്മികാനം സബ്ബേസഞ്ച ദേവമനുസ്സാനം ഹത്ഥതോ പടിഗ്ഗഹോ ച സന്നിധി ച അന്തോവുത്ഥഞ്ച തേസം സന്തകം ഭിക്ഖുസ്സ വട്ടതി, തസ്മാ തേസം ഗേഹാനി വാ തേഹി ദിന്നാ കപ്പിയകുടി വാ ഗഹപതീതി വുച്ചതീ"തി വുത്തം. പുനപി വുത്തം - "ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ വിഹാരം ഠപേത്വാ ഭിക്ഖുനുപസ്സയോ വാ ആരാമികാനം വാ തിത്ഥിയാനം വാ ദേവതാനം വാ നാഗാനം വാ അപി ബ്രഹ്മാനം വിമാനം കപ്പിയകുടി ഹോതീ"തി, തം സുവുത്തം; സങ്ഘസന്തകമേവ ഹി ഭിക്ഖുസന്തകം വാ ഗേഹം ഗഹപതികുടികാ ന ഹോതി. **സമ്മുതികാ** നാമ കമ്മവാചം സാവേത്വാ കതാതി.

യം ഇമാസു ചതൂസു കപ്പിയഭൂമീസു വുത്ഥം ആമിസം, തം സബ്ബം അന്തോവുത്ഥസങ്ഖ്യം ന ഗച്ഛതി. ഭിക്ഖൂനഞ്ച ഭിക്ഖുനീനഞ്ച അന്തോവുത്ഥഅന്തോപക്കമോചനത്ഥഞ്ഹി കപ്പിയകുടിയോ അനുഞ്ഞാതാ. യം പന അകപ്പിയഭൂമിയം സഹസേയ്യപ്പഹോനകേ ഗേഹേ വുത്ഥം സങ്ഘികം വാ പുഗ്ഗലികം വാ ഭിക്ഖുസ്സ ഭിക്ഖുനിയാ വാ സന്തകം ഏകരത്തമ്പി ഠപിതം,

തം അന്തോവുത്ഥം; തത്ഥ പക്കഞ്ച അന്തോപക്കം നാമ ഹോതി, ഏതം ന കപ്പതി. സത്താഹകാലികം പന യാവജീവികഞ്ച വട്ടതി.

തത്രായം വിനിച്ഛയോ - സാമണേരോ ഭിക്ഖുസ്സ തണ്ഡുലാദികം ആമിസം ആഹരിത്വാ കപ്പിയകുടിയം നിക്ഖിപിത്വാ പുനദിവസേ പചിത്വാ ദേതി, അന്തോവുത്ഥം ന ഹോതി. തത്ഥ അകപ്പിയകുടിയം നിക്ഖിത്തസപ്പിആദീസു യംകിഞ്ചി പക്ഖിപിത്വാ ദേതി, മുഖസന്നിധി നാമ ഹോതി. മഹാപച്ചരിയം പന "അന്തോവുത്ഥം ഹോതീ"തി വുത്തം. തത്ഥ നാമമത്തമേവ നാനാകരണം. ഭിക്ഖു അകപ്പിയകുടിയം ഠപിതസപ്പിഞ്ച യാവജീവികപണ്ണഞ്ച ഏകതോ പചിത്വാ പരിഭുഞ്ജതി, സത്താഹം നിരാമിസം വട്ടതി. സചേ ആമിസസംസട്ഠം കത്വാ പരിഭുഞ്ജതി, അന്തോവുത്ഥഞ്ചേവ സാമംപാകഞ്ച ഹോതി. ഏതേനുപായേന സബ്ബസംസഗ്ഗാ വേദിതബ്ബാ.

ഇമാ പന കപ്പിയകുടിയോ കദാ ജഹിതവത്ഥുകാ ഹോന്തി? ഉസ്സാവനന്തികാ താവ യാ ഥമ്ഭാനം ഉപരി ഭിത്തിപാദേ വാ നിഖണിത്വാ കതാ, സാ സബ്ബേസു ഥമ്ഭേസു ച ഭിത്തിപാദേസു ച അപനീതേസു ജഹിതവത്ഥുകാ ഹോതി. സചേ പന ഥമ്ഭേ വാ ഭിത്തിപാദേ വാ പരിവത്തേന്തി, യോ യോ ഠിതോ തത്ഥ തത്ഥ പതിട്ഠാതി, സബ്ബേസുപി പരിവത്തിതേസു അജഹിതവത്ഥുകാവ ഹോതി. ഇട്ഠകാദീഹി കതാ ചയസ്സ ഉപരി ഭിത്തിഅത്ഥായ ഠപിതം ഇട്ഠകം വാ സിലം വാ മത്തികാപിണ്ഡം വാ ആദിംകത്വാ വിനാസിതകാലേ ജഹിതവത്ഥുകാ ഹോതി. യേഹി പന ഇട്ഠകാദീഹി അധിട്ഠിതാ, തേസു അപനീതേസുപി തദഞ്ഞാസു പതിട്ഠിതാസു അജഹിതവത്ഥുകാവ ഹോതി.

ഗോനിസാദികാ പാകാരാദീഹി പരിക്ഖേപേ കതേ ജഹിതവത്ഥുകാ ഹോതി. പുന തസ്മിം ആരാമേ കപ്പിയകുടി ലദ്ധും വട്ടതി. സചേ പന പുനപി പാകാരാദയോ തത്ഥ തത്ഥ ഖണ്ഡാ ഹോന്തി, തതോ തതോ ഗാവോ പവിസന്തി, പുന കപ്പിയകുടി ഹോതി. ഇതരാ പന ദ്വേ ഗോപാനസീമത്തം ഠപേത്വാ സബ്ബസ്മിം ഛദനേ വിനട്ഠേ ജഹിതവത്ഥുകാ ഹോന്തി. സചേ ഗോപാനസീനം ഉപരി ഏകമ്പി പക്ഖപാസകമണ്ഡലം അത്ഥി, രക്ഖതി.

യത്ര പനിമാ ചതസ്സോപി കപ്പിയഭൂമിയോ നത്ഥി, തത്ഥ കിം കാതബ്ബം? അനുപസമ്പന്നസ്സ ദത്വാ തസ്സ സന്തകം കത്വാ പരിഭുഞ്ജിതബ്ബം. തത്രിദം വത്ഥു - കരവികതിസ്സത്ഥേരോ കിര വിനയധരപാമോക്ഖോ മഹാസീവത്ഥേരസ്സ സന്തികം അഗമാസി. സോ ദീപാലോകേന സപ്പികുമ്ഭം പസ്സിത്വാ "ഭന്തേ കിമേത"ന്തി പുച്ഛി. ഥേരോ "ആവുസോ ഗാമതോ സപ്പികുമ്ഭോ ആഭതോ, ലൂഖദിവസേ സപ്പിനാ ഭുഞ്ജനത്ഥായാ"തി ആഹ. തതോ നം തിസ്സത്ഥേരോ "ന വട്ടതി ഭന്തേ"തി ആഹ. ഥേരോ പുനദിവസേ പമുഖേ നിക്ഖിപാപേസി. തിസ്സത്ഥേരോ പുന ഏകദിവസേ ആഗതോ തം ദിസ്വാ തഥേവ പുച്ഛിത്വാ "ഭന്തേ സഹസേയ്യപ്പഹോനകട്ഠാനേ ഠപേതും ന വട്ടതീ"തി ആഹ. ഥേരോ പുനദിവസേ ബഹി നീഹരാപേത്വാ നിക്ഖിപാപേസി, തം ചോരാ ഹരിംസു. സോ പുന ഏകദിവസം ആഗതം തിസ്സത്ഥേരം ആഹ - "ആവുസോ തയാ 'ന വട്ടതീ'തി വുത്തോ സോ കുമ്ഭോ ബഹി നിക്ഖിത്തോ ചോരേഹി അവഹതോ"തി. തതോ നം തിസ്സത്ഥേരോ ആഹ - "നനു ഭന്തേ അനുപസമ്പന്നസ്സ ദാതബ്ബോ അസ്സ, അനുപസമ്പന്നസ്സ ഹി ദത്വാ തസ്സ സന്തകം കത്വാ പരിഭുഞ്ജിതും വട്ടതീ"തി.

൨൯൬. മേണ്ഡകവത്ഥു ഉത്താനമേവ. അപി ചേത്ഥ **അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ പഞ്ച ഗോരസേ**തി ഇമേ പഞ്ച ഗോരസേ വിസും പരിഭോഗേന പരിഭുഞ്ജിതുമ്പി അനുജാനാമീതി അത്ഥോ. **പാഥേയ്യം പരിയേസിതു**ന്തി എത്ഥ സചേ കേചി സയമേവ ഞത്വാ ദേന്തി, ഇച്ചേതം കുസലം; നോ ചേ ദേന്തി, ഞാതിപവാരിതട്ഠാനതോ വാ ഭിക്ഖാചാരവത്തേന വാ പരിയേസിതബ്ബം. തഥാ അലഭന്തേന അഞ്ഞാതികഅപവാരിതട്ഠാനതോ യാചിത്വാപി ഗഹേതബ്ബം. ഏകദിവസേന ഗമനീയേ മഗ്ഗേ ഏകഭത്തത്ഥായ പരിയേസിതബ്ബം. ദീഘേ അദ്ധാനേ യത്തകേന കന്താരം നിത്ഥരതി, തത്തകം പരിയേസിതബ്ബം.

കേണിയജടിലവത്ഥുകഥാ

൩൦൦. കാജേഹി ഗാഹാപേത്വാതി പഞ്ചഹി കാജസതേഹി സുസങ്ഖതസ്സ ബദരപാനസ്സ കുടസഹസ്സം ഗാഹാപേത്വാ. **ഏതസ്മിം നിദാനേ ഏതസ്മിം പകരണേ ധമ്മിം കഥം കത്വാ**തി "സാധു ഭിക്ഖവേ പാനം അപിവന്താ സമണസ്സ ഗോതമസ്സ സാവകാ പച്ചയബാഹുല്ലികാതി വാദം ന ഉപ്പാദയിത്ഥ, മയി ച ഗാരവം അകത്ഥ, മമ ച തുമ്ഹേസു ഗാരവം ജനയിത്ഥ, ഇതി വോ അഹം ഇമിനാ കാരണേന സുട്ഠു പസന്നോ"തിആദിനാ നയേന ധമ്മിം കഥം കത്വാ **അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ അട്ഠ പാനാനീ**തിആദിമാഹ.

തത്ഥ **അമ്ബപാന**ന്തി ആമേഹി വാ പക്കേഹി വാ അമ്ബേഹി കതപാനം. തത്ഥ ആമേഹി കരോന്തേന അമ്ബതരുണാനി ഭിന്ദിത്വാ ഉദകേ പക്ഖിപിത്വാ ആതപേ ആദിച്ചപാകേന പചിത്വാ പരിസ്സാവേത്വാ തദഹുപടിഗ്ഗഹിതേഹി മധുസക്കരകപ്പൂരാദീഹി യോജേത്വാ കാതബ്ബം. ഏവം കതം പുരേഭത്തമേവ കപ്പതി. അനുപസമ്പന്നേഹി കതം ലഭിത്വാ പന പുരേഭത്തം പടിഗ്ഗഹിതം പുരേഭത്തം സാമിസപരിഭോഗേനാപി വട്ടതി, പച്ഛാഭത്തം നിരാമിസപരിഭോഗേന യാവ അരുണുഗ്ഗമനാ വട്ടതിയേവ. ഏസ നയോ സബ്ബപാനേസു.

തേസു പന **ജമ്ബുപാന**ന്തി ജമ്ബുഫലേഹി കതപാനം. **ചോചപാന**ന്തി അട്ഠികേഹി കദലിഫലേഹി കതപാനം. **മോചപാന**ന്തി അനട്ഠികേഹി കദലിഫലേഹി കതപാനം. **മധുകപാന**ന്തി മധുകാനം ജാതിരസേന കതപാനം; തം പന ഉദകസമ്ഭിന്നം വട്ടതി, സുദ്ധം ന വട്ടതി. **മുദ്ദികപാന**ന്തി മുദ്ദികാ ഉദകേ മദ്ദിത്വാ അമ്ബപാനം വിയ കതപാനം. **സാലൂകപാന**ന്തി രത്തുപ്പലനീലുപ്പലാദീനം സാലൂകേ മദ്ദിത്വാ കതപാനം. **ഫാരുസകപാന**ന്തി ഫാരുസകഫലേഹി അമ്ബപാനം വിയ കതപാനം. ഇമാനി അട്ഠ പാനാനി സീതാനിപി ആദിച്ചപാകാനിപി വട്ടന്തി, അഗ്ഗിപാകാനി ന വട്ടന്തി. **ധഞ്ഞഫലരസ**ന്തി സത്തന്നം ധഞ്ഞാനം ഫലരസം. **ഡാകരസ**ന്തി പക്കഡാകരസം. യാവകാലികപത്താനഞ്ഹി പുരേഭത്തംയേവ രസോ കപ്പതി. യാവജീവികാനം പടിഗ്ഗഹേത്വാ ഠപിതസപ്പിആദീഹി സദ്ധിം പക്കാനം സത്താഹം കപ്പതി. സചേ പന സുദ്ധഉദകേന പചതി, യാവജീവമ്പി വട്ടതി. ഖീരാദീഹി പന സദ്ധിം പചിതും ന വട്ടതി. അഞ്ഞേഹി പക്കമ്പി ഡാകരസസങ്ഖ്യമേവ ഗച്ഛതി. കുരുന്ദിയം പന "യാവകാലികപത്താനമ്പി സീതോദകേന മദ്ദിത്വാ കതരസോ വാ ആദിച്ചപാകോ വാ വട്ടതീ"തി വുത്തം. **ഠപേത്വാ മധുകപുപ്ഫരസ**ന്തി ഏത്ഥ മധുകപുപ്ഫരസോ അഗ്ഗിപാകോ വാ ഹോതു ആദിച്ചപാകോ വാ, പച്ഛാഭത്തം ന വട്ടതി. പുരേഭത്തമ്പി യം പാനം ഗഹേത്വാ മജ്ജം കരോന്തി, സോ ആദിതോ പട്ഠായ ന വട്ടതി. മധുകപുപ്ഫം പന അല്ലം വാ സുക്ഖം

വാ ഭജ്ജിതം വാ തേന കതഫാണിതം വാ യതോ പട്ഠായ മജ്ജം ന കരോന്തി, തം സബ്ബം പുരേഭത്തം വട്ടതി. ഉച്ഛുരസോ നികസടോ പച്ഛാഭത്തം വട്ടതി . ഇതി പാനാനി അനുജാനന്തേന ഇമേപി ചത്താരോ രസാ അനുഞ്ഞാതാതി. **അഗ്ഗിഹുത്തമുഖാ യഞ്ഞാ**തിആദീസു അഗ്ഗിഹുതം സേട്ഠം, അഗ്ഗിഹുതം മുഖന്തി വുത്തം ഹോതി.

രോജമല്ലാദിവത്ഥുകഥാ

൩൦൫-൬. രോജവത്ഥു ഉത്താനത്ഥമേവ. തത്ഥ **സങ്കരം അകംസൂ**തി കതികം അകംസു. **ഉളാരം ഖോ തേ ഇദ**ന്തി സുന്ദരം ഖോ തേ ഇദം. **നാഹം ഭന്തേ ആനന്ദ ബഹുകതോ**തി നാഹം ബുദ്ധാദിഗതപസാദബഹുമാനേന ഇധാഗതോതി ദസ്സേതി. **സബ്ബഞ്ച ഡാക**ന്തി സപ്പിആദീഹി പക്കം വാ അപക്കം വാ യംകിഞ്ചി ഡാകം. **പിട്ഠഖാദനീയ**ന്തി പിട്ഠമയം ഖാദനീയം; രോജോ കിര ഇദം ഉഭയമ്പി സതസഹസ്സം വയം കത്വാ പടിയാദാപേസി.

൩൦൭. **മഞ്ജുകാ**തി മധുരവചനാ. **പടിഭാനേയ്യകാ**തി സകേ സിപ്പേ പടിഭാനസമ്പന്നാ. **ദക്ഖാ**തി ഛേകാ, അനലസാ വാ. **പരിയോദാതസിപ്പാ**തി നിദ്ദോസസിപ്പാ. **നാളിയാവാപകേനാ**തി നാളിയാ ച ആവാപകേന ച. ആവാപകോ നാമ യത്ഥ ലദ്ധം ലദ്ധം ആവപന്തി, പക്ഖിപന്തീതി വുത്തം ഹോതി. **ന ച ഭിക്ഖവേ നഹാപിതപുബ്ബേന ഖുരഭണ്ഡ**ന്തി ഏത്ഥ ഗഹേത്വാ പരിഹരിതുമേവ ന വട്ടതി, അഞ്ഞസ്സ സന്തകേന കേസേ ഛേദേതും വട്ടതി. സചേ വേതനം ഗഹേത്വാ ഛിന്ദതി, ന വട്ടതി. യോ അനഹാപിതപുബ്ബോ തസ്സ പരിഹരിതുമ്പി വട്ടതി, തം വാ അഞ്ഞം വാ ഗഹേത്വാ കേസേ ഛേദേതുമ്പി വട്ടതി.

൩൦൮. **ഭാഗം ദത്വാ**തി ദസമഭാഗം ദത്വാ; ഇദം കിര ജമ്ബുദീപേ പോരാണകചാരിത്തം, തസ്മാ ദസകോട്ഠാസേ കത്വാ ഏകോ കോട്ഠാസോ ഭൂമിസാമികാനം ദാതബ്ബോ.

ചതുമഹാപദേസകഥാ

൩൦൯. **യം ഭിക്ഖവേ മയാ ഇദം ന കപ്പതീ**തി ഇമേ ചത്താരോ മഹാപദേസേ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂനം നയഗ്ഗഹണത്ഥായ ആഹ. തത്ഥ ധമ്മസങ്ഗാഹകത്ഥേരാ സുത്തം ഗഹേത്വാ പരിമദ്ദന്താ ഇദം അദ്ദസംസു. **ഠപേത്വാ ധഞ്ഞഫലരസ**ന്തി സത്തധഞ്ഞരസാനി പച്ഛാഭത്തം ന കപ്പന്തീതി പടിക്ഖിത്താനി. താലനാളികേരപനസലബുജഅലാബുകുമ്ഭണ്ഡപുസ്സഫലതിപുസഫലഏളാലുകാനി, നവ മഹാഫലാനി സബ്ബഞ്ച അപരണ്ണം, ധഞ്ഞഗതികമേവ. തം കിഞ്ചാപി ന പടിക്ഖിത്തം, അഥ ഖോ അകപ്പിയം അനുലോമേതി, തസ്മാ പച്ഛാഭത്തം ന കപ്പതി. അട്ഠ പാനാനി അനുഞ്ഞാതാനി. അവസേസാനി വേത്തതിന്തിണികമാതുലുങ്ഗകപിത്ഥകോസമ്ബകരമന്ദാദിഖുദ്ദകഫലപാനാനി അട്ഠപാനഗതികാനേവ, താനി കിഞ്ചാപി ന അനുഞ്ഞാതാനി, അഥ ഖോ കപ്പിയം അനുലോമേന്തി, തസ്മാ കപ്പന്തി. ഠപേത്വാ ഹി സാനുലോമം ധഞ്ഞഫലരസം അഞ്ഞം ഫലപാനം നാമ അകപ്പിയം നത്ഥി, സബ്ബം യാമകാലികംയേവാതി കുരുന്ദിയം വുത്തം.

ഭഗവതാ ഛ ചീവരാനി അനുഞ്ഞാതാനി. ധമ്മസങ്ഗാഹകത്ഥേരേഹി തേസം അനുലോമാനി ദുകൂലം, പത്തുണ്ണം, ചീനപട്ടം, സോമാരപട്ടം, ഇദ്ധിമയികം, ദേവദത്തിയന്തി അപരാനി ഛ അനുഞ്ഞാതാനി. തത്ഥ **"പത്തുണ്ണ"**ന്തി പത്തുണ്ണദേസേ പാണകേഹി സഞ്ജാതവത്ഥം. ദ്വേ പടാ ദേസനാമേനേവ വുത്താ. താനി തീണി കോസേയ്യസ്സാനുലോമാനി. ദുകൂലം സാണസ്സ, ഇതരാനി ദ്വേ കപ്പാസികസ്സ വാ സബ്ബേസം വാ.

ഭഗവതാ ഏകാദസ പത്തേ പടിക്ഖിപിത്വാ ദ്വേ പത്താ അനുഞ്ഞാതാ - ലോഹപത്തോ ചേവ മത്തികാപത്തോ ച. ലോഹഥാലകം, മത്തികാഥാലകം, തമ്ബലോഹഥാലകന്തി തേസംയേവ അനുലോമാനി. ഭഗവതാ തയോ തുമ്ബാ അനുഞ്ഞാതാ - ലോഹതുമ്ബോ, കട്ഠതുമ്ബോ, ഫലതുമ്ബോതി. കുണ്ഡികാ, കഞ്ചനകോ, ഉദകതുമ്ബോതി തേസംയേവ അനുലോമാനി. കുരുന്ദിയം പന "പാനീയസങ്ഖപാനീയസരാവകാനി ഏതേസം അനുലോമാനീ"തി വുത്തം. പട്ടികാ, സൂകരന്തന്തി ദ്വേ കായബന്ധനാനി അനുഞ്ഞാതാനി, ദുസ്സപട്ടേന രജ്ജുകേന ച കതകായബന്ധനാനി തേസം അനുലോമാനി. സേതച്ഛത്തം, കിലഞ്ജച്ഛത്തം, പണ്ണച്ഛത്തന്തി തീണി ഛത്താനി അനുഞ്ഞാതാനി. ഏകപണ്ണച്ഛത്തം തേസംയേവ അനുലോമന്തി ഇമിനാ നയേന പാളിഞ്ച അട്ഠകഥഞ്ച അനുപേക്ഖിത്വാ അഞ്ഞാനിപി കപ്പിയാകപ്പിയാനം അനുലോമാനി വേദിതബ്ബാനി.

തദഹുപടിഗ്ഗഹിതം കാലേ കപ്പതീതിആദി സബ്ബം സമ്ഭിന്നരസം സന്ധായ വുത്തം. സചേ ഹി ഛല്ലിമ്പി അനപനേത്വാ സകലേനേവ നാളികേരഫലേന സദ്ധിം പാനകം പടിഗ്ഗഹിതം ഹോതി , നാളികേരം അപനേത്വാ തം വികാലേപി കപ്പതി. ഉപരി സപ്പിപിണ്ഡം ഠപേത്വാ സീതലപായാസം ദേന്തി, യം പായാസേന അസംസട്ഠം സപ്പി, തം അപനേത്വാ സത്താഹം പരിഭുഞ്ജിതും വട്ടതി. ബദ്ധമധുഫാണിതാദീസുപി ഏസേവ നയോ. തക്കോലജാതിഫലാദീഹി അലങ്കരിത്വാ പിണ്ഡപാതം ദേന്തി, താനി ഉദ്ധരിത്വാ ധോവിത്വാ യാവജീവം പരിഭുഞ്ജിതബ്ബാനി. യാഗുയം പക്ഖിപിത്വാ ദിന്നസിങ്ഗിവേരാദീസുപി തേലാദീസു പക്ഖിപിത്വാ ദിന്നലട്ഠിമധുകാദീസുപി ഏസേവ നയോ. ഏവം യം യം അസമ്ഭിന്നരസം ഹോതി, തം തം ഏകതോ പടിഗ്ഗഹിതമ്പി യഥാ സുദ്ധം ഹോതി, തഥാ ധോവിത്വാ വാ തച്ഛേത്വാ വാ തസ്സ തസ്സ കാലവസേന പരിഭുഞ്ജിതും വട്ടതി.

സചേ പന സമ്ഭിന്നരസം ഹോതി സംസട്ഠം, ന വട്ടതി. യാവകാലികഞ്ഹി അത്തനാ സദ്ധിം സമ്ഭിന്നരസാനി തീണിപി യാമകാലികാദീനി അത്തനോ സഭാവം ഉപനേതി, യാമകാലികം ദ്വേപി സത്താഹകാലികാദീനി അത്തനോ സഭാവം ഉപനേതി, സത്താഹകാലികമ്പി അത്തനാ സദ്ധിം സംസട്ഠം യാവജീവികം അത്തനോ സഭാവഞ്ഞേവ ഉപനേതി; തസ്മാ തേന തദഹുപടിഗ്ഗഹിതേന സദ്ധിം തദഹുപടിഗ്ഗഹിതം വാ പുരേപടിഗ്ഗഹിതം വാ യാവജീവികം സത്താഹം കപ്പതി ദ്വീഹപടിഗ്ഗഹിതേന ഛാഹം, തീഹപടിഗ്ഗഹിതേന പഞ്ചാഹം...പേ॰... സത്താഹപടിഗ്ഗഹിതേന തദഹേവ കപ്പതീതി വേദിതബ്ബം. തസ്മായേവ ഹി "സത്താഹകാലികേന ഭിക്ഖവേ യാവജീവികം തദഹുപടിഗ്ഗഹിത"ന്തി അവത്വാ "പടിഗ്ഗഹിതം സത്താഹം കപ്പതീ"തി വുത്തം.

കാലയാമസത്താഹാതിക്കമേസു ചേത്ഥ വികാലഭോജനസന്നിധിഭേസജ്ജസിക്ഖാപദാനം വസേന ആപത്തിയോ വേദിതബ്ബാ. ഇമേസു ച പന ചതൂസു കാലികേസു യാവകാലികം യാമകാലികന്തി ഇദമേവ ദ്വയം അന്തോവുത്ഥകഞ്ചേവ സന്നിധികാരകഞ്ച ഹോതി, സത്താഹകാലികഞ്ച യാവജീവികഞ്ച അകപ്പിയകുടിയം നിക്ഖിപിതുമ്പി വട്ടതി, സന്നിധിമ്പി ന ജനേതീതി. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

ഭേസജ്ജക്ഖന്ധകവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

൭. കഥിനക്ഖന്ധകം

കഥിനാനുജാനനകഥാ

൩൦൬. കഥിനക്ഖന്ധകേ - **പാവേയ്യകാ**തി പാവേയ്യരട്ഠവാസിനോ. പാവേയ്യം നാമ കോസലേസു പച്ഛിമദിസാഭാഗേ രട്ഠം; തത്ഥ വാസിനോതി വുത്തം ഹോതി. കോസലരഞ്ഞോ ഏകപിതുകഭാതൂനം ഭദ്ദവഗ്ഗിയത്ഥേരാനം ഏതം അധിവചനം. തേസു സബ്ബജേട്ഠകോ അനാഗാമീ, സബ്ബപച്ഛിമകോ സോതാപന്നോ, ഏകോപി അരഹാ വാ പുഥുജ്ജനോ വാ നത്ഥി. **ആരഞ്ഞികാ**തി ധുതങ്ഗസമാദാനവസേന ആരഞ്ഞികാ; ന അരഞ്ഞവാസമത്തേന. പിണ്ഡപാതികാദിഭാവേപി തേസം ഏസേവ നയോ. സീസവസേന ചേതം വുത്തം. ഇമേ പന തേരസാപി ധുതങ്ഗാനി സമാദായേവ വത്തന്തി. **ഉദകസങ്ഗഹേ**തി ഉദകേന സങ്ഗഹിതേ ഘടിതേ സംസട്ഠേ; ഥലേ ച നിന്നേ ച ഏകോദകീഭൂതേതി അത്ഥോ.

ഉദകചിക്ഖല്ലേതി അക്കന്തഅക്കന്തട്ഠാനേ ഉദകചിക്ഖല്ലോ ഉട്ഠഹിത്വാ യാവ ആനിസദാ പഹരതി, ഈദിസേ ചിക്ഖല്ലേതി അത്ഥോ. **ഓകപുണ്ണേഹീ**തി ഉദകപുണ്ണേഹി. തേസം കിര ചീവരാനി ഘനാനി, തേസു പതിതം ഉദകം ന പഗ്ഘരതി ഘനത്താ പുടബദ്ധം വിയ തിട്ഠതി. തേന വുത്തം - ''ഓകപുണ്ണേഹി ചീവരേഹീ''തി. ''ഓഘപുണ്ണേഹീ''തിപി പാഠോ.

അവിവദമാനാ വസ്സം വസിമ്ഹാതി ഏത്ഥ ആഗന്തുകട്ഠാനേ സേനാസനഫാസുതായ അഭാവേന ച ഭഗവതോ ദസ്സനാലാഭേന ഉക്കണ്ഠിതതായ ച തേ ഭിക്ഖൂ ഫാസും ന വസിംസു, തസ്മാ ''അവിവദമാനാ ഫാസുകം വസ്സം വസിമ്ഹാ''തി നാവോചും. **ധമ്മിം കഥം കത്വാ**തി ഭഗവാ തേസം ഭിക്ഖൂനം അനമതഗ്ഗിയകഥം കഥേസി. തേ സബ്ബേപി കഥാപരിയോസാനേ അരഹത്തം പാപുണിത്വാ നിസിന്നട്ഠാനതോയേവ ആകാസേ ഉപ്പതിത്വാ അഗമംസു, തം സന്ധായ വുത്തം - ''ധമ്മിം കഥം കത്വാ''തി. തതോ ഭഗവാ ''സചേ കഥിനത്ഥാരോ പഞ്ഞത്തോ അഭവിസ്സ, ഏതേ ഭിക്ഖൂ ഏകം ചീവരം ഠപേത്വാ സന്തരുത്തരേന ആഗച്ഛന്താ ന ഏവം കിലന്താ അസ്സു, കഥിനത്ഥാരോ ച നാമേസ സബ്ബബുദ്ധേഹി അനുഞ്ഞാതോ''തി ചിന്തേത്വാ കഥിനത്ഥാരം അനുജാനിതുകാമോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി, ആമന്തേത്വാ ച പന **''അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ''**തിആദിമാഹ.

തത്ഥ **അത്ഥതകഥിനാനം വോ**തി നിപാതമത്തം വോകാരോ; അത്ഥതകഥിനാനന്തി അത്ഥോ. ഏവഞ്ഹി സതി പരതോ ''സോ നേസം ഭവിസ്സതീ''തി യുജ്ജതി. അഥ വാ **വോ**തി സാമിവചനമേവേതം. **സോ നേസ**ന്തി ഏത്ഥ പന സോ ചീവരുപ്പാദോ യേ അത്ഥതകഥിനാ, തേസം ഭവിസ്സതീതി അത്ഥോ.

തത്ഥ **അനാമന്തചാരോ**തി യാവ കഥിനം ന ഉദ്ധരിയതി, താവ അനാമന്തേത്വാ ചരണം കപ്പിസ്സതി , ചാരിത്തസിക്ഖാപദേന അനാപത്തി ഭവിസ്സതീതി അത്ഥോ. **അസമാദാനചാരോ**തി തിചീവരം അസമാദായ ചരണം; ചീവരവിപ്പവാസോ കപ്പിസ്സതീതി അത്ഥോ. **ഗണഭോജന**ന്തി ഗണഭോജനമ്പി കപ്പിസ്സതി. **യാവദത്ഥചീവര**ന്തി യാവതകേന ചീവരേന അത്ഥോ, താവതകം

അനധിട്ഠിതം അവികപ്പിതം കപ്പിസ്സതീതി അത്ഥോ. **യോ ച തത്ഥ ചീവരുപ്പാദോ**തി തത്ഥ കഥിനത്ഥതസീമായം മതകചീവരം വാ ഹോതു സങ്ഘം ഉദ്ദിസ്സ ദിന്നം വാ സങ്ഘികേന തത്രുപ്പാദേന ആഭതം വാ, യേന കേനചി ആകാരേന യം സങ്ഘികചീവരം ഉപ്പജ്ജതി, തം തേസം ഭവിസ്സതീതി അത്ഥോ.

ഏവഞ്ച പന ഭിക്ഖവേ കഥിനം അത്ഥരിതബ്ബന്തി ഏത്ഥ കഥിനത്ഥാരം കേ ലഭന്തി, കേ ന ലഭന്തീതി? ഗണനവസേന താവ പച്ഛിമകോടിയാ പഞ്ച ജനാ ലഭന്തി, ഉദ്ധം സതസഹസ്സമ്പി, പഞ്ചന്നം ഹേട്ഠാ ന ലഭന്തി. വുത്ഥവസ്സവസേന പുരിമികായ വസ്സം ഉപഗന്ത്വാ പഠമപവാരണായ പവാരിതാ ലഭന്തി, ഛിന്നവസ്സാ വാ പച്ഛിമികായ ഉപഗതാ വാ ന ലഭന്തി, അഞ്ഞസ്മിം വിഹാരേ വുത്ഥവസ്സാപി ന ലഭന്തീതി മഹാപച്ചരിയം വുത്തം. പുരിമികായ ഉപഗതാനം പന സബ്ബേ ഗണപൂരകാ ഹോന്തി, ആനിസംസം ന ലഭന്തി, ആനിസംസോ ഇതരേസംയേവ ഹോതി. സചേ പുരിമികായ ഉപഗതാ ചത്താരോ വാ ഹോന്തി തയോ വാ ദ്വേ വാ ഏകോ വാ, ഇതരേ ഗണപൂരകേ കത്വാ കഥിനം അത്ഥരിതബ്ബം. അഥ ചത്താരോ ഭിക്ഖൂ ഉപഗതാ, ഏകോ പരിപുണ്ണവസ്സോ സാമണേരോ, സോ ചേ പച്ഛിമികായ ഉപസമ്പജ്ജതി, ഗണപൂരകോ ചേവ ഹോതി, ആനിസംസഞ്ച ലഭതി. തയോ ഭിക്ഖൂ ദ്വേ സാമണേരാ, ദ്വേ ഭിക്ഖൂ തയോ സാമണേരാ, ഏകോ ഭിക്ഖു ചത്താരോ സാമണേരാതി ഏത്ഥാപി ഏസേവ നയോ. സചേ പുരിമികായ ഉപഗതാ കഥിനത്ഥാരകുസലാ ന ഹോന്തി, അത്ഥാരകുസലാ ഖന്ധകഭാണകഥേരാ പരിയേസിത്വാ ആനേതബ്ബാ. കമ്മവാചം സാവേത്വാ കഥിനം അത്ഥരാപേത്വാ ദാനഞ്ച ഭുഞ്ജിത്വാ ഗമിസ്സന്തി. ആനിസംസോ പന ഇതരേസംയേവ ഹോതി.

കഥിനം കേന ദിന്നം വട്ടതി? യേന കേനചി ദേവേന വാ മനുസ്സേന വാ പഞ്ചന്നം വാ സഹധമ്മികാനം അഞ്ഞതരേന ദിന്നം വട്ടതി. കഥിനദായകസ്സ വത്തം അത്ഥി, സചേ സോ തം അജാനന്തോ പുച്ഛതി - ''ഭന്തേ കഥം കഥിനം ദാതബ്ബ''ന്തി തസ്സ ഏവം ആചിക്ഖിതബ്ബം - ''തിണ്ണം ചീവരാനം അഞ്ഞതരപ്പഹോനകം സൂരിയുഗ്ഗമനസമയേ വത്ഥം 'കഥിനചീവരം ദേമാ'തി ദാതും വട്ടതി , തസ്സ പരികമ്മത്ഥം ഏത്തകാ നാമ സൂചിയോ, ഏത്തകം സുത്തം, ഏത്തകം രജനം, പരികമ്മം കരോന്താനം ഏത്തകാനം ഭിക്ഖൂനം യാഗുഭത്തഞ്ച ദാതും വട്ടതീ''തി.

കഥിനത്ഥാരകേനാപി ധമ്മേന സമേന ഉപ്പന്നം കഥിനം അത്ഥരന്തേന വത്തം ജാനിതബ്ബം. തന്തവായഗേഹതോ ഹി ആഭതസന്താനേനേവ ഖലിമക്ഖിതസാടകോ ന വട്ടതി, മലീനസാടകോപി ന വട്ടതി, തസ്മാ കഥിനത്ഥാരസാടകം ലഭിത്വാ സുട്ഠു ധോവിത്വാ സൂചിആദീനി ചീവരകമ്മൂപകരണാനി സജ്ജേത്വാ ബഹൂഹി ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം തദഹേവ സിബ്ബിത്വാ നിട്ഠിതസൂചികമ്മം രജിത്വാ കപ്പബിന്ദും ദത്വാ കഥിനം അത്ഥരിതബ്ബം. സചേ തസ്മിം അനത്ഥതേയേവ അഞ്ഞം കഥിനസാടകം ആഹരതി, അഞ്ഞാനി ച ബഹൂനി കഥിനാനിസംസവത്ഥാനി ദേതി, യോ ആനിസംസം ബഹും ദേതി, തസ്സ സന്തകേനേവ അത്ഥരിതബ്ബം. ഇതരോ യഥാ തഥാ ഓവദിത്വാ സഞ്ഞാപേതബ്ബോ.

കഥിനം പന കേന അത്ഥരിതബ്ബം? യസ്സ സങ്ഘോ കഥിനചീവരം ദേതി. സങ്ഘേന പന കസ്സ ദാതബ്ബം? യോ ജിണ്ണചീവരോ ഹോതി. സചേ ബഹൂ ജിണ്ണചീവരാ ഹോന്തി, വുഡ്ഢസ്സ ദാതബ്ബം. വുഡ്ഢേസുപി യോ

മഹാപരിസോ തദഹേവ ചീവരം കത്വാ അത്ഥരിതും സക്കോതി, തസ്സ ദാതബ്ബം. സചേ വുഡ്ഢോ ന സക്കോതി നവകതരോ സക്കോതി, തസ്സ ദാതബ്ബം. അപിച സങ്ഘേന മഹാഥേരസ്സ സങ്ഗഹം കാതും വട്ടതി, തസ്മാ “തുമ്ഹേ ഭന്തേ ഗണ്ഹഥ, മയം കത്വാ ദസ്സാമാ”തി വത്തബ്ബം. തീസു ചീവരേസു യം ജിണ്ണം ഹോതി, തദത്ഥായ ദാതബ്ബം. പകതിയാ ദുപട്ടചീവരസ്സ ദുപട്ടത്ഥായേവ ദാതബ്ബം. സചേപിസ്സ ഏകപട്ടചീവരം ഘനം ഹോതി, കഥിനസാടകോ ച പേലവോ, സാരുപ്പത്ഥായ ദുപട്ടപ്പഹോനകമേവ ദാതബ്ബം, “അഹം അലഭന്തോ ഏകപട്ടം പാരുപാമീ”തി വദന്തസ്സാപി ദുപട്ടം ദാതും വട്ടതി. യോ പന ലോഭപകതികോ ഹോതി, തസ്സ ന ദാതബ്ബം. തേനാപി “കഥിനം അത്ഥരിത്വാ പച്ഛാ സിബ്ബിത്വാ ദ്വേ ചീവരാനി കരിസ്സാമീ”തി ന ഗഹേതബ്ബം. യസ്സ പന ദീയതി, തസ്സ യേന വിധിനാ ദാതബ്ബം, തം ദസ്സേതും “ഏവഞ്ച പന ഭിക്ഖവേ കഥിനം അത്ഥരിതബ്ബ”ന്തി ആരഭിത്വാ **സുണാതു മേ ഭന്തേ**തിആദികാ ദാനകമ്മവാചാ താവ വുത്താ.

ഏവം ദിന്നേ പന കഥിനേ സചേ തം കഥിനദുസ്സം നിട്ഠിതപരികമ്മമേവ ഹോതി , ഇച്ചേതം കുസലം. നോ ചേ നിട്ഠിതപരികമ്മം ഹോതി, “അഹം ഥേരോ”തി വാ “ബഹുസ്സുതോ”തി വാ ഏകേനാപി അകാതും ന ലബ്ഭതി, സബ്ബേഹേവ സന്നിപതിത്വാ ധോവനസിബ്ബനരജനാനി നിട്ഠാപേതബ്ബാനി. ഇദഞ്ഹി കഥിനവത്തം നാമ ബുദ്ധപ്പസത്ഥം. അതീതേ പദുമുത്തരോപി ഭഗവാ കഥിനവത്തം അകാസി. തസ്സ കിര അഗ്ഗസാവകോ സുജാതത്ഥേരോ നാമ കഥിനം ഗണ്ഹി, തം സത്ഥാ അട്ഠസട്ഠിയാ ഭിക്ഖുസതസഹസ്സേഹി സദ്ധിം നിസീദിത്വാ അകാസി.

കതപരിയോസിതം പന കഥിനം ഗഹേത്വാ അത്ഥാരകേന ഭിക്ഖുനാ “സചേ സങ്ഘാടിയാ കഥിനം അത്ഥരിതുകാമോ ഹോതി, പോരാണികാ സങ്ഘാടി പച്ചുദ്ധരിതബ്ബാ, നവാ സങ്ഘാടി അധിട്ഠാതബ്ബാ. ‘ഇമായ സങ്ഘാടിയാ കഥിനം അത്ഥരാമീ’തി വാചാ ഭിന്ദിതബ്ബാ”തിആദിനാ പരിവാരേ വുത്തവിധാനേന കഥിനം അത്ഥരിതബ്ബം. അത്ഥരിത്വാ ച പന “തേന കഥിനത്ഥാരകേന ഭിക്ഖുനാ സങ്ഘം ഉപസങ്കമിത്വാ ഏകംസം ഉത്തരാസങ്ഗം കരിത്വാ അഞ്ജലിം പഗ്ഗഹേത്വാ ഏവമസ്സ വചനീയോ - ‘അത്ഥതം ഭന്തേ സങ്ഘസ്സ കഥിനം, ധമ്മികോ കഥിനത്ഥാരോ, അനുമോദഥാ’തി തേഹി അനുമോദകേഹി ഭിക്ഖൂഹി ഏകംസം ഉത്തരാസങ്ഗം കരിത്വാ അഞ്ജലിം പഗ്ഗഹേത്വാ ഏവമസ്സ വചനീയോ - ‘അത്ഥതം ആവുസോ സങ്ഘസ്സ കഥിനം, ധമ്മികോ കഥിനത്ഥാരോ, അനുമോദാമാ”തി ഏവമാദിനാ പരിവാരേ വുത്തവിധാനേനേവ അനുമോദാപേതബ്ബം, ഇതരേഹി ച അനുമോദിതബ്ബം. ഏവം സബ്ബേസം അത്ഥതം ഹോതി കഥിനം. വുത്തഞ്ഹേതം പരിവാരേ “ദ്വിന്നം പുഗ്ഗലാനം അത്ഥതം ഹോതി കഥിനം - അത്ഥാരകസ്സ ച അനുമോദകസ്സ ചാ”തി (പരി॰ ൪൧൪). പുനപി വുത്തം - “ന സങ്ഘോ കഥിനം അത്ഥരതി, ന ഗണോ കഥിനം അത്ഥരതി, പുഗ്ഗലോ കഥിനം അത്ഥരതി, സങ്ഘസ്സ അനുമോദനാ ഗണസ്സ അനുമോദനാ പുഗ്ഗലസ്സ അത്ഥാരാ സങ്ഘസ്സ അത്ഥതം ഹോതി കഥിനം, ഗണസ്സ അത്ഥതം ഹോതി കഥിനം, പുഗ്ഗലസ്സ അത്ഥതം ഹോതി കഥിന”ന്തി (പരി॰ ൪൧൫).

ഏവം അത്ഥതേ പന കഥിനേ സചേ കഥിനചീവരേന സദ്ധിം ആഭതം ആനിസംസം ദായകാ “യേന അമ്ഹാകം കഥിനം ഗഹിതം, തസ്സേവ ദേമാ”തി

ദേന്തി , ഭിക്ഖുസങ്ഘോ അനിസ്സരോ. അഥ അവിചാരേത്വാവ ദത്വാ ഗച്ഛന്തി, ഭിക്ഖുസങ്ഘോ ഇസ്സരോ. തസ്മാ സചേ കഥിനത്ഥാരകസ്സ സേസചീവരാനിപി ദുബ്ബലാനി ഹോന്തി, സങ്ഘേന അപലോകേത്വാ തേസമ്പി അത്ഥായ വത്ഥാനി ദാതബ്ബാനി. കമ്മവാചാ പന ഏകായേവ വട്ടതി. അവസേസേ കഥിനാനിസംസേ ബലവവത്ഥാനി വസ്സാവാസികട്ഠിതികായ ദാതബ്ബാനി, ഠിതികായ അഭാവേ ഥേരാസനതോ പട്ഠായ ദാതബ്ബാനി, ഗരുഭണ്ഡം ന ഭാജേതബ്ബം. സചേ പന ഏകസീമായ ബഹൂ വിഹാരാ ഹോന്തി, സബ്ബേ ഭിക്ഖൂ സന്നിപാതേത്വാ ഏകത്ഥ കഥിനം അത്ഥരിതബ്ബം, വിസും വിസും അത്ഥരിതും ന വട്ടതി.

൩൦൮. ഇദാനി യഥാ ച കഥിനം അത്ഥതം ഹോതി, യഥാ ച അനത്ഥതം, തം വിധിം വിത്ഥാരതോ ദസ്സേതും **ഏവഞ്ച പന ഭിക്ഖവേ അത്ഥതം ഹോതി കഥിനം ഏവം അനത്ഥത**ന്തി വത്വാ അകരണീയഞ്ചേവ മഹാഭൂമികഞ്ച അനത്ഥതലക്ഖണം താവ ദസ്സേന്തോ **ന ഉല്ലിഖിതമത്തേനാ**തിആദികേ ചതുവീസതി ആകാരേ ദസ്സേസി. തതോ പരം അത്ഥതലക്ഖണം ദസ്സേന്തോ **അഹതേന അത്ഥത**ന്തിആദികേ സത്തരസ ആകാരേ ദസ്സേസി. പരിവാരേപി ഹി ''ചതുവീസതിയാ ആകാരേഹി അനത്ഥതം ഹോതി കഥിനം, സത്തരസഹി ആകാരേഹി അത്ഥതം ഹോതി കഥിന''ന്തി ഇദമേവ ലക്ഖണം വുത്തം.

തത്ഥ **ഉല്ലിഖിതമത്തേനാ**തി ദീഘതോ ച പുഥുലതോ ച പമാണഗ്ഗഹണമത്തേന. പമാണഞ്ഹി ഗണ്ഹന്തോ തസ്സ തസ്സ പദേസസ്സ സഞ്ജാനനത്ഥം നഖാദീഹി വാ പരിച്ഛേദം ദസ്സേന്തോ ഉല്ലിഖതി, നലാടാദീസു വാ ഘംസതി, തസ്മാ തം പമാണഗ്ഗഹണം ''ഉല്ലിഖിതമത്ത''ന്തി വുച്ചതി. **ധോവനമത്തേനാ**തി കഥിനദുസ്സധോവനമത്തേന. **ചീവരവിചാരണമത്തേനാ**തി ''പഞ്ചകം വാ സത്തകം വാ നവകം വാ ഏകാദസകം വാ ഹോതൂ''തി ഏവം വിചാരിതമത്തേന. **ഛേദനമത്തേനാ**തി യഥാവിചാരിതസ്സ വത്ഥസ്സ ഛേദനമത്തേന. **ബന്ധനമത്തേനാ**തി മോഘസുത്തകാരോപനമത്തേന. **ഓവട്ടിയകരണമത്തേനാ**തി മോഘസുത്തകാനുസാരേന ദീഘസിബ്ബിതമത്തേന. **കണ്ഡുസകരണമത്തേനാ**തി മുദ്ധിയപത്തബന്ധനമത്തേന. **ദള്ഹീകമ്മകരണമത്തേനാ**തി ദ്വേ ചിമിലികായോ ഏകതോ കത്വാ സിബ്ബിതമത്തേന. അഥ വാ പഠമചിമിലികാ ഘട്ടേത്വാ ഠപിതാ ഹോതി, കഥിനസാടകം തസ്സാ കുച്ഛിചിമിലികം കത്വാ സിബ്ബിതമത്തേനാതിപി അത്ഥോ. മഹാപച്ചരിയം ''പകതിചീവരസ്സ ഉപസ്സയദാനേനാ''തി വുത്തം. കുരുന്ദിയം പന ''പകതിപത്തബദ്ധചീവരം ദുപട്ടം കാതും കുച്ഛിചിമിലികം അല്ലിയാപനമത്തേനാ''തി വുത്തം. **അനുവാതകരണമത്തേനാ**തി പിട്ഠിഅനുവാതാരോപനമത്തേന. **പരിഭണ്ഡകരണമത്തേനാ**തി കുച്ഛിഅനഉവാതാരോപനമത്തേന. **ഓവദ്ധേയ്യകരണമത്തേനാ**തി ആഗന്തുകപത്താരോപനമത്തേന . കഥിനചീവരതോ വാ പത്തം ഗഹേത്വാ അഞ്ഞസ്മിം അകഥിനചീവരേ പത്താരോപനമത്തേന.

കമ്ബലമദ്ദനമത്തേനാതി ഏകവാരംയേവ രജനേ പക്ഖിത്തേന ദന്തവണ്ണേന പണ്ഡുപലാസവണ്ണേന വാ. സചേ പന സകിം വാ ദ്വിക്ഖത്തും വാ രത്തമ്പി സാരുപ്പം ഹോതി, വട്ടതി. **നിമിത്തകതേനാ**തി ''ഇമിനാ ദുസ്സേന കഥിനം അത്ഥരിസ്സാമീ''തി ഏവം നിമിത്തകതേന. ഏത്തകമേവ ഹി പരിവാരേ വുത്തം. അട്ഠകഥാസു പന ''അയം സാടകോ സുന്ദരോ, സക്കാ ഇമിനാ കഥിനം അത്ഥരിതു''ന്തി ഏവം നിമിത്തകമ്മം കത്വാ ലദ്ധേനാ''തി വുത്തം. **പരികഥാകതേനാ**തി ''കഥിനം നാമ ദാതും വട്ടതി, കഥിനദായകോ ബഹും

പുഞ്ഞം പസവതീ’’തി ഏവം പരികഥായ ഉപ്പാദിതേന. കഥിനം നാമ അതിഉക്കട്ഠം വട്ടതി, മാതരമ്പി വിഞ്ഞാപേതും ന വട്ടതി, ആകാസതോ ഓതിണ്ണസദിസമേവ വട്ടതീതി. **കുക്കുകതേനാ**തി താവകാലികേന. **സന്നിധികതേനാ**തി ഏത്ഥ ദുവിധോ സന്നിധി കരണസന്നിധി ച നിചയസന്നിധി ച. തത്ഥ തദഹേവ അകത്വാ ഠപേത്വാ കരണം കരണസന്നിധി. സങ്ഘോ അജ്ജ കഥിനദുസ്സം ലഭിത്വാ പുനദിവസേ ദേതി, അയം നിചയസന്നിധി.

നിസ്സഗ്ഗിയേനാതി രത്തിനിസ്സഗ്ഗിയേന. പരിവാരേപി വുത്തം - ‘‘നിസ്സഗ്ഗിയം നാമ കരിയമാനേ അരുണം ഉട്ഠഹതീ’’തി. **അകപ്പകതേനാ**തി അനാദിന്നകപ്പബിന്ദുനാ. **അഞ്ഞത്ര സങ്ഘാടിയാ**തിആദീസു ഠപേത്വാ സങ്ഘാടിഉത്തരാസങ്ഗഅന്തരവാസകേ അഞ്ഞേന പച്ചത്ഥരണാദിനാ അത്ഥതം അനത്ഥതം ഹോതീതി. **അഞ്ഞത്ര പഞ്ചകേന വാ അതിരേകപഞ്ചകേന വാ**തി പഞ്ച വാ അതിരേകാനി വാ ഖണ്ഡാനി കത്വാ മഹാമണ്ഡലഅഡ്ഢമണ്ഡലാനി ദസ്സേത്വാ കതേനേവ വട്ടതി. ഏവഞ്ഹി സമണ്ഡലികതം ഹോതി, തം ഠപേത്വാ അഞ്ഞേന അച്ഛിന്നകേന വാ ദ്വത്തിചതുഖണ്ഡേന വാ ന വട്ടതി. **അഞ്ഞത്ര പുഗ്ഗലസ്സ അത്ഥാരാ**തി പുഗ്ഗലസ്സ അത്ഥാരം ഠപേത്വാ ന അഞ്ഞേന സങ്ഘസ്സ വാ ഗണസ്സ വാ അത്ഥാരേന അത്ഥതം ഹോതി. **നിസ്സീമട്ഠോ അനുമോദതീ**തി ബഹിഉപചാരസീമായ ഠിതോ അനുമോദതി.

൩൦൯. **അഹതേനാ**തി അപരിഭുത്തേന. **അഹതകപ്പേനാ**തി അഹതസദിസേന ഏകവാരം വാ ദ്വിക്ഖത്തും വാ ധോതേന. **പിലോതികായാ**തി ഹതവത്ഥകസാടകേന . **പംസുകൂലേനാ**തി തേവീസതിയാ ഖേത്തേസു ഉപ്പന്നപംസുകൂലേന. പംസുകൂലികഭിക്ഖുനാ ചോളകഭിക്ഖം ആഹിണ്ഡിത്വാ ലദ്ധചോളകേഹി കതചീവരേനാതിപി കുരുന്ദിമഹാപച്ചരീസു വുത്തം. **പാപണികേനാ**തി ആപണദ്വാരേ പതിതപിലോതികം ഗഹേത്വാ കഥിനത്ഥായ ദേതി, തേനാപി വട്ടതീതി അത്ഥോ. സേസം വുത്തവിപല്ലാസേനേവ വേദിതബ്ബം. ഇമസ്മിം പന ഠാനേ ‘‘സഹ കഥിനസ്സ അത്ഥാരാ കതി ധമ്മാ ജായന്തീ’’തിആദി ബഹുഅട്ഠകഥാസു വുത്തം, തം സബ്ബം പരിവാരേ പാളിആരൂള്ഹമേവ, തസ്മാ തത്ഥ ആഗതനയേനേവ വേദിതബ്ബം. ന ഹി തേന ഇധ അവുച്ചമാനേന കഥിനത്ഥാരകസ്സ കിഞ്ചി പരിഹായതി.

൩൧൦. ഏവം കഥിനത്ഥാരം ദസ്സേത്വാ ഇദാനി ഉബ്ഭാരം ദസ്സേതും **കഥഞ്ച ഭിക്ഖവേ ഉബ്ഭതം ഹോതി കഥിന**ന്തിആദിമാഹ. തത്ഥ **മാതികാ**തി മാതരോ; ജനേത്തിയോതി അത്ഥോ. കഥിനുബ്ഭാരഞ്ഹി ഏതാ അട്ഠ ജനേത്തിയോ. താസു പക്കമനം അന്തോ അസ്സാതി **പക്കമനന്തികാ**. ഏവം സേസാപി വേദിതബ്ബാ.

ആദായസത്തകകഥാ

൩൧൧. **ന പച്ചേസ്സ**ന്തി ന പുന ആഗമിസ്സം. ഏതസ്മിം പന പക്കമനന്തികേ കഥിനുദ്ധാരേ പഠമം ചീവരപലിബോധോ ഛിജ്ജതി, പച്ഛാ ആവാസപലിബോധോ. ഏവം പക്കമതോ ഹി ചീവരപലിബോധോ അന്തോസീമായമേവ ഛിജ്ജതി, ആവാസപലിബോധോ സീമാതിക്കമേ. വുത്തമ്പി ചേതം പരിവാരേ -

‘‘പക്കമനന്തികോ കഥിനുദ്ധാരോ, വുത്തോ ആദിച്ചബന്ധുനാ;

ഏതഞ്ച താഹം വിസ്സജ്ജിസ്സം, ചീവരപലിബോധോ പഠമം ഛിജ്ജതി;
പച്ഛാ ആവാസപലിബോധോ ഛിജ്ജതീ”തി. (പരി॰ ൪൱൭);

ചീവരം ആദായാതി അകതചീവരം ആദായ. **ബഹിസീമഗതസ്സാ**തി അഞ്ഞം സാമന്തവിഹാരം ഗതസ്സ. **ഏവം ഹോതീ**തി തസ്മിം വിഹാരേ സേനാസനഫാസുകം വാ സഹായസമ്പത്തിം വാ ദിസ്വാ ഏവം ഹോതി . ഏതസ്മിം പന നിട്ഠാനന്തികേ കഥിനുദ്ധാരേ ആവാസപലിബോധോ പഠമം ഛിജ്ജതി, സോ ഹി “ന പച്ചേസ്സ”ന്തി ചിത്തേ ഉപ്പന്നമത്തേയേവ ഛിജ്ജതി. വുത്തമ്പി ചേതം -

“നിട്ഠാനന്തികോ കഥിനുദ്ധാരോ, വുത്തോ ആദിച്ചബന്ധുനാ;
ഏതഞ്ച താഹം വിസ്സജ്ജിസ്സം, ആവാസപലിബോധോ പഠമം ഛിജ്ജതി;
ചീവരേ നിട്ഠിതേ ചീവരപലിബോധോ ഛിജ്ജതീ”തി.

ഏതേന നയേന സേസമാതികാവിഭജനേപി അത്ഥോ വേദിതബ്ബോ. അയം പന വിസേസോ - “സന്നിട്ഠാനന്തികേ ദ്വേപി പലിബോധാ നേവിമം ചീവരം കാരേസ്സം, ന പച്ചേസ്സന്തി ചിത്തേ ഉപ്പന്നമത്തേയേവ ഏകതോ ഛിജ്ജന്തീതി. വുത്തഞ്ഹേതം -

“സന്നിട്ഠാനന്തികോ കഥിനുദ്ധാരോ, വുത്തോ ആദിച്ചബന്ധുനാ;
ഏതഞ്ച താഹം വിസ്സജ്ജിസ്സം, ദ്വേ പലിബോധാ അപുബ്ബം അചരിമം ഛിജ്ജന്തീ”തി.

ഏവം സബ്ബകഥിനുദ്ധാരേസു പലിബോധുപച്ഛേദോ വേദിതബ്ബോ. സോ പന യസ്മാ ഇമിനാ ച വുത്തനയേന പരിവാരേ ച ആഗതഭാവേന സക്കാ ജാനിതും, തസ്മാ വിത്ഥാരതോ ന വുത്തോ. അയം പനേത്ഥ സങ്ഖേപോ - നാസനന്തികേ ആവാസപലിബോധോ പഠമം ഛിജ്ജതി, ചീവരേ നട്ഠേ ചീവരപലിബോധോ ഛിജ്ജതി. യസ്മാ ചീവരേ നട്ഠേ ചീവരപലിബോധോ ഛിജ്ജതി, തസ്മാ “നാസനന്തികോ”തി വുത്തം.

സവനന്തികേ ചീവരപലിബോധോ പഠമം ഛിജ്ജതി, തസ്മാ തസ്സ സഹ സവനേന ആവാസപലിബോധോ ഛിജ്ജതി.

ആസാവച്ഛേദികേ ആവാസപലിബോധോ പഠമം ഛിജ്ജതി. ചീവരാസായ ഉപച്ഛിന്നായ ചീവരപലിബോധോ ഛിജ്ജതി. അയം പന യസ്മാ “അനാസായ ലഭതി; ആസായ ന ലഭതി; തസ്സ ഏവം ഹോതി ‘ഇധേവിമം ചീവരം കാരേസ്സം, ന പച്ചേസ്സ’”ന്തിആദിനാ നയേന ഇതരേഹി ഉദ്ധാരേഹി സദ്ധിം വോമിസ്സകദേസനോ അനേകപ്പഭേദോ ഹോതി, തസ്മാ പരതോ വിസും വിത്ഥാരേത്വാ വുത്തോ, ഇധ ന വുത്തോ. ഇധ പന സവനന്തികസ്സ അനന്തരം സീമാതിക്കന്തികോ വുത്തോ. തത്ഥ ചീവരപലിബോധോ പഠമം ഛിജ്ജതി, തസ്സ ബഹിസീമേ ആവാസപലിബോധോ ഛിജ്ജതി. സഹുബ്ഭാരേ ദ്വേ പലിബോധാ അപുബ്ബം അചരിമം ഛിജ്ജന്തീതി.

൩൱൯-൩൲൭. ഏവം ആദായവാരേ സത്തകഥിനുദ്ധാരേ ദസ്സേത്വാ പുന സമാദായവാരേപി വിപ്പകതചീവരസ്സ ആദായസമാദായവാരേസുപി യഥാസമ്ഭവം തേയേവ ദസ്സിതാ. തതോ പരം അഞ്ഞോസീമായം “പച്ചേസ്സം ന

പച്ചേസ്സ''ന്തി ഇമം വിധിം അനാമസിത്വാവ ''ന പച്ചേസ്സ''ന്തി ഇമമേവ ആമസിത്വാ അനധിട്ഠിതേനാ''തിആദിനാ നയേന ച യേ യേ യുജ്ജന്തി, തേ തേ ദസ്സിതാ. തതോ പരം ''ചീവരാസായ പക്കമതീ''തിആദിനാ നയേന ഇതരേഹി സദ്ധിം വോമിസ്സകനയേന അനേകക്ഖത്തും ആസാവച്ഛേദികം ദസ്സേത്വാ പുന ദിസംഗമിയവസേന ച ഫാസുവിഹാരികവസേന ച നിട്ഠാനന്തികേസു യുജ്ജമാനാ കഥിനുദ്ധാരാ ദസ്സിതാ. ഏവം പഭേദതോ കഥിനുദ്ധാരം ദസ്സേത്വാ ഇദാനി യേ തേന തേന കഥിനുദ്ധാരേന പലിബോധാ ഛിജ്ജന്തീതി വുത്താ, തേസം പടിപക്ഖേ ദസ്സേന്തോ **ദ്വേമേ ഭിക്ഖവേ കഥിനസ്സ പലിബോധാ**തിആദിമാഹ. തത്ഥ **ഛത്തേനാ**തി യേന ഛിത്തേന സോ ആവാസോ ഛത്തോ ഹോതി, തം ഛത്തം നാമ, തേന ഛത്തേന. **വന്തമുത്തേസുപി** ഏസേവ നയോ. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

കഥിനക്ഖന്ധകവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

വ്യ. ചീവരക്ഖന്ധകം

ജീവകവത്ഥുകഥാ

൩൨൬. ചീവരക്ഖന്ധകേ - **പദക്ഖിണാ**തി ഛേകാ കുസലാ. **അഭിസടാ**തി അഭിഗതാ. കേഹി അഭിഗതാതി? അത്ഥികേഹി അത്ഥികേഹി മനുസ്സേഹി; കരണത്ഥേ പന സാമിവചനം കത്വാ "അത്ഥികാനം അത്ഥികാനം മനുസ്സാന"ന്തി വുത്തം. **പഞ്ഞാസായ ച രത്തിം ഗച്ഛതീ**തി പഞ്ഞാസ കഹാപണേ ഗഹേത്വാ രത്തിം ഗച്ഛതി. **നേഗമോ**തി കുടുമ്ബിയഗണോ.

൩൨൭. സാലവതിം കുമാരിം ഗണികം വുട്ഠാപേസീതി നാഗരാ ദ്വേ സതസഹസ്സാനി, രാജാ സതസഹസ്സന്തി തീണി സതസഹസ്സാനി, അഞ്ഞഞ്ച ആരാമുയ്യാനവാഹനാദിപരിച്ഛേദം ദത്വാ വുട്ഠാപേസും; ഗണികട്ഠാനേ ഠപേസുന്തി അത്ഥോ. **പടിസതേന ച രത്തിം ഗച്ഛതീ**തി രത്തിം പടിസതേന ഗച്ഛതി. **ഗിലാനം പടിവേദേയ്യ**ന്തി ഗിലാനഭാവം ജാനാപേയ്യം. **കത്തരസുപ്പേ**തി ജിണ്ണസുപ്പേ.

൩൨൮. കാ മേ ദേവ മാതാ, കോ പിതാതി കസ്മാ പുച്ഛി? തം കിര അഞ്ഞേ രാജദാരകാ കീളന്താ കലഹേ ഉട്ഠിതേ "നിമ്മാതികോ നിപ്പിതികോ"തി വദന്തി. യഥാ ച അഞ്ഞേസം ദാരകാനം ഛണാദീസു ചൂളമാതാമഹാമാതാദയോ കിഞ്ചി പണ്ണാകാരം പേസേന്തി, തഥാ തസ്സ ന കോചി കിഞ്ചി പേസേതി. ഇതി സോ തം സബ്ബം ചിന്തേത്വാ "നിമ്മാതികോയേവ നു ഖോ അഹ"ന്തി ജാനനത്ഥം "കാ മേ ദേവ മാതാ, കോ പിതാ"തി പുച്ഛി.

യന്നൂനാഹം സിപ്പം സിക്ഖേയ്യന്തി യംനൂന അഹം വേജ്ജസിപ്പം സിക്ഖേയ്യന്തി ചിന്തേസി. തസ്സ കിര ഏതദഹോസി - "ഇമാനി ഖോ ഹത്ഥിഅസ്സസിപ്പാദീനി പരൂപഘാതപടിസംയുത്താനി, വേജ്ജസിപ്പം മേത്താപുബ്ബഭാഗം സത്താനം ഹിതപടിസംയുത്ത"ന്തി. തസ്മാ വേജ്ജസിപ്പമേവ സന്ധായ "യംനൂനാഹം സിപ്പം സിക്ഖേയ്യ"ന്തി ചിന്തേസി. അപിചായം ഇതോ കപ്പസതസഹസ്സസ്സ ഉപരി പദുമുത്തരസ്സ ഭഗവതോ ഉപട്ഠാകം "ബുദ്ധുപട്ഠാകോ അയ"ന്തി ചതുപരിസന്തരേ പത്ഥതഗുണം വേജ്ജം ദിസ്വാ "അഹോ വതാഹമ്പി ഏവരൂപം ഠാനന്തരം പാപുണേയ്യ"ന്തി ചിന്തേത്വാ സത്താഹം ബുദ്ധപ്പമുഖസ്സ സങ്ഘസ്സ ദാനം ദത്വാ ഭഗവന്തം വന്ദിത്വാ "അഹമ്പി ഭഗവാ തുമ്ഹാകം ഉപട്ഠാകോ അസുകവേജ്ജോ വിയ അനാഗതേ ബുദ്ധുപട്ഠാകോ ഭവേയ്യ"ന്തി പത്ഥനമകാസി. തായ പുരിമപത്ഥനായ ചോദിയമാനോപേസ വേജ്ജസിപ്പമേവ സന്ധായ "യംനൂനാഹം സിപ്പം സിക്ഖേയ്യ"ന്തി ചിന്തേസി.

൩൨൯. ദിസാപാമോക്ഖോതി സബ്ബദിസാസു വിദിതോ പാകടോ പധാനോ വാതി അത്ഥോ. തസ്മിഞ്ച സമയേ തക്കസീലതോ വാണിജാ അഭയരാജകുമാരം ദസ്സനായ അഗമംസു. തേ ജീവകോ "കുതോ തുമ്ഹേ ആഗതാ"തി പുച്ഛി. "തക്കസീലതോ"തി വുത്തേ "അത്ഥി തത്ഥ വേജ്ജസിപ്പാചരിയോ"തി പുച്ഛി. "ആമ കുമാര, തക്കസീലായം ദിസാപാമോക്ഖോ വേജ്ജോ പടിവസതീ"തി സുത്വാ "തേന ഹി യദാ ഗച്ഛഥ, മയ്ഹം ആരോചേയ്യാഥാ"തി ആഹ. തേ തഥാ

അകംസു. സോ പിതരം അനാപുച്ഛാ തേഹി സദ്ധിം തക്കസീലം അഗമാസി. തേന വുത്തം - "അഭയം രാജകുമാരം അനാപുച്ഛാ"തിആദി.

ഇച്ഛാമഹം ആചരിയ സിപ്പം സിക്ഖിതുന്തി തം കിര ഉപസങ്കമന്തം ദിസ്വാ സോ വേജ്ജോ "കോസി ത്വം താതാ"തി പുച്ഛി. സോ "ബിമ്ബിസാരമഹാരാജസ്സ നത്താ അഭയകുമാരസ്സ പുത്തോമ്ഹീ"തി ആഹ. "കസ്മാ പന ത്വമസി താത ഇധാഗതോ"തി, തതോ സോ "തുമ്ഹാകം സന്തികേ സിപ്പം സിക്ഖിതു"ന്തി വത്വാ ഇച്ഛാമഹം ആചരിയ സിപ്പം സിക്ഖിതുന്തി ആഹ. **ബഹുഞ്ച ഗണ്ഹാതീ**തി യഥാ അഞ്ഞേ ഖത്തിയകുമാരാദയോ ആചരിയസ്സ ധനം ദത്വാ കിഞ്ചി കമ്മം അകത്വാ സിക്ഖന്തിയേവ, ന സോ ഏവം. സോ പന കിഞ്ചി ധനം അദത്വാ ധമ്മന്തേവാസികോവ ഹുത്വാ ഏകം കാലം ഉപജ്ഝായസ്സ കമ്മം കരോതി, ഏകം കാലം സിക്ഖതി. ഏവം സന്തേപി അഭിനീഹാരസമ്പന്നോ കുലപുത്തോ അത്തനോ മേധാവിതായ ബഹുഞ്ച ഗണ്ഹാതി, ലഹുഞ്ച ഗണ്ഹാതി, സുട്ഠു ച ഉപധാരേതി, ഗഹിതഞ്ചസ്സ ന സമ്മുസ്സതി.

സത്ത ച മേ വസ്സാനി അധീയന്തസ്സ നയിമസ്സ സിപ്പസ്സ അന്തോ പഞ്ഞായതീതി ഏത്ഥ അയം കിര ജീവകോ യത്തകം ആചരിയോ ജാനാതി, യം അഞ്ഞേ സോളസഹി വസ്സേഹി ഉഗ്ഗണ്ഹന്തി, തം സബ്ബം സത്തഹി വസ്സേഹി ഉഗ്ഗഹേസി . സക്കസ്സ പന ദേവരഞ്ഞോ ഏതദഹോസി - "അയം ബുദ്ധാനം ഉപട്ഠാകോ അഗ്ഗവിസ്സാസകോ ഭവിസ്സതി, ഹന്ദ നം ഭേസജ്ജയോജനം സിക്ഖാപേമീ"തി ആചരിയസ്സ സരീരേ അജ്ഝാവസിത്വാ യഥാ ഠപേത്വാ കമ്മവിപാകം അവസേസരോഗം ഏകേനേവ ഭേസജ്ജയോഗേന തികിച്ഛിതും സക്കോതി, തഥാ നം ഭേസജ്ജയോജനം സിക്ഖാപേസി. സോ പന "ആചരിയസ്സ സന്തികേ സിക്ഖാമീ"തി മഞ്ഞതി, തസ്മാ "സമത്ഥോ ഇദാനി ജീവകോ തികിച്ഛിതു"ന്തി സക്കേന വിസ്സട്ഠമത്തേ ഏവം ചിന്തേത്വാ ആചരിയം പുച്ഛി. ആചരിയോ പന "ന ഇമിനാ മമാനുഭാവേന ഉഗ്ഗഹിതം, ദേവതാനുഭാവേന ഉഗ്ഗഹിത"ന്തി ഞത്വാവ **തേന ഹി ഭണേ**തിആദിമാഹ. **സമന്താ യോജനം ആഹിണ്ഡന്തോ**തി ദിവസേ ദിവസേ ഏകേകേന ദ്വാരേന നിക്ഖമിത്വാ ചത്താരോ ദിവസേ ആഹിണ്ഡന്തോ. **പരിത്തം പാഥേയ്യം പാദാസീ**തി അപ്പമത്തകം അദാസി. കസ്മാ? തസ്സ കിര ഏതദഹോസി - "അയം മഹാകുലസ്സ പുത്തോ ഗതമത്തോയേവ പിതിപിതാമഹാനം സന്തികാ മഹാസക്കാരം ലഭിസ്സതി, തതോ മയ്ഹം വാ സിപ്പസ്സ വാ ഗുണം ന ജാനിസ്സതി, അന്തരാമഗ്ഗേ പന ഖീണപാഥേയ്യോ സിപ്പം പയോജേത്വാ അവസ്സം മയ്ഹഞ്ച സിപ്പസ്സ ച ഗുണം ജാനിസ്സതീ"തി പരിത്തം ദാപേസി.

സേട്ഠിഭരിയാദിവത്ഥുകഥാ

൩൩൨. പസതേനാതി ഏകഹത്ഥപുടേന. **പിചുനാ**തി കപ്പാസപടലേന. **യത്രഹി നാമാ**തി യാ നാമ. **കിമ്പിമായ**ന്തി കിമ്പി മേ അയം. **ഉപജാനാമേതസ്സ സംയമസ്സാ**തി കതസ്സ ച രോഗൂപസമസ്സ ച ഉപകാരം ജാനാമാതി അധിപ്പായോ.

൩൩൪. സബ്ബാലങ്കാരം തുയ്ഹം ഹോതൂതി രാജാ കിര "സചേ ഇമം ഗണ്ഹിസ്സതി, പമാണയുത്തേ ഠാനേ നം ഠപേസ്സാമി. സചേ ന ഗണ്ഹിസ്സതി, അബ്ഭന്തരികം നം വിസ്സാസകം കരിസ്സാമീ"തി ചിന്തേത്വാ ഏവമാഹ. അഭയകുമാരസ്സാപി നാടകാനമ്പി ചിത്തം ഉപ്പജ്ജി "അഹോ വത ന ഗണ്ഹേയ്യാ"തി. സോപി തേസം ചിത്തം ഞത്വാ വിയ "ഇദം മേ ദേവ

അയ്യികാനം ആഭരണം, നയിദം മയ്ഹം ഗണ്ഹിതും പതിരൂപ''ന്തി വത്വാ **അലം ദേവാതി**ആദിമാഹ. **അധികാരം മേ ദേവോ സരതൂ**തി കതസ്സ ഉപകാരം മേ ദേവോ സരതൂതി അത്ഥോ. രാജാ പസന്നോ സബ്ബാകാരസമ്പന്നം ഗേഹഞ്ച അമ്ബവനുയ്യാനഞ്ച അനുസംവച്ഛരം സതസഹസ്സഉട്ഠാനകം ഗാമഞ്ച മഹാസക്കാരഞ്ച ദത്വാ **തേന ഹി ഭണേ**തിആദിമാഹ.

രാജഗഹസേട്ഠിവത്ഥുകഥാ

൩൩൫. സക്ഖിസ്സസി പന ത്വം ഗഹപതീതി കസ്മാ ആഹ? ഇരിയാപഥസമ്പരിവത്തനേന കിര മത്ഥലുങ്ഗം ന സണ്ഠാതി, അസ്സ ച തീഹി സത്താഹേഹി നിച്ചലസ്സ നിപന്നസ്സ മത്ഥലുങ്ഗം സണ്ഠഹിസ്സതീതി ഞത്വാ അപ്പേവ നാമ സത്തസത്തമാസേ പടിജാനിത്വാ സത്തസത്തദിവസേപി നിപജ്ജേയ്യാതി നം ഏവമാഹ. തേനേവ പരതോ വുത്തം ''അപി ച പടികച്ചേവ മയാ ഞാതോ''തി. **സീസച്ഛവിം ഉപ്പാടേത്വാ**തി സീസചമ്മം അപനേത്വാ. **സിബ്ബിനിം വിനാമേത്വാ**തി സിബ്ബിനിം വിവരിത്വാ. **നാഹം ആചരിയ സക്കോമീ**തി തസ്സ കിര സരീരേ മഹാഡാഹോ ഉപ്പജ്ജി, തസ്മാ ഏവമാഹ. **തീഹി സത്താഹേഹീ**തി തീഹി പസ്സേഹി ഏകേകേന സത്താഹേന.

൩൩൩. ജനം ഉസ്സാരേത്വാതി ജനം നീഹരാപേത്വാ.

പജ്ജോതരാജവത്ഥുകഥാ

൩൩൪. ജേഗുച്ഛം മേ സപ്പീതി അയം കിര രാജാ വിച്ഛികസ്സ ജാതോ, വിച്ഛികവിസപടിഘാതായ ച സപ്പി ഭേസജ്ജം ഹോതി വിച്ഛികാനം പടികൂലം, തസ്മാ ഏവമാഹ. **ഉദ്ദേകം ദസ്സതീ**തി ഉഗ്ഗാരം ദസ്സതി. **പഞ്ഞാസ യോജനികാ ഹോതീ**തി പഞ്ഞാസ യോജനാനി ഗന്തും സമത്ഥാ ഹോതി. ന കേവലഞ്ചസ്സ രഞ്ഞോ ഹത്ഥിനീയേവ, നാളാഗിരി നാമ ഹത്ഥീ യോജനസതം ഗച്ഛതി, ചേലകണ്ണോ ച മുഞ്ചകേസോ ചാതി ദ്വേ അസ്സാ വീസയോജനസതം ഗച്ഛന്തി, കാകോ ദാസോ സട്ഠിയോജനാനി ഗച്ഛതി.

ഏകസ്സ കിര കുലപുത്തസ്സ അനുപ്പന്നേ ബുദ്ധേ ഏകദിവസം ഭുഞ്ജിതും നിസിന്നസ്സ പച്ചേകബുദ്ധോ ദ്വാരേ ഠത്വാ അഗമാസി, തസ്സേകോ പുരിസോ ''പച്ചേകബുദ്ധോ ആഗന്ത്വാ ഗതോ''തി ആരോചേസി. സോ സുത്വാ ''ഗച്ഛ, വേഗേന പത്തം ആഹരാ''തി ആഹരാപേത്വാ അത്തനോ സജ്ജിതം ഭത്തം സബ്ബം ദത്വാ പേസേസി. ഇതരോ തം ആഹരിത്വാ പച്ചേകബുദ്ധസ്സ ഹത്ഥേ ഠപേത്വാ ''അഹം ഭന്തേ തുമ്ഹാകം കതേന ഇമിനാ കായവേയ്യാവതികേന യത്ഥ യത്ഥ നിബ്ബത്തോപി വാഹനസമ്പന്നോ ഹോമീ''തി പത്ഥനം അകാസി. സോ അയം ഏതരഹി പജ്ജോതോ നാമ രാജാ ജാതോ, തായ പത്ഥനായ അയം വാഹനസമ്പത്തി.

സപ്പിം പായേത്വാതി സപ്പിഞ്ച പായേത്വാ; പരിചാരികാനഞ്ച ആഹാരാചാരേ വിധിം ആചിക്ഖിത്വാ. **നവേന ഭേസജ്ജം ഓലുമ്പേത്വാ**തി നവേന ഭേസജ്ജം ഓദഹിത്വാ; പക്ഖിപിത്വാതി അത്ഥോ. **നിച്ഛാരേസീ**തി വിരേചേസി.

സിവേയ്യകദുസ്സയുഗകഥാ

൩൩൫. സിവേയ്യകം നാമ ഉത്തരകുരൂസു സിവഥികം അവമങ്ഗലവത്ഥം. തത്ഥ കിര മനുസ്സാ മതം തേന വത്ഥേന വേഠേത്വാ നിക്ഖിപന്തി, തം "മംസപേസീ"തി സല്ലക്ഖേത്വാ ഹത്ഥിസോണ്ഡകസകുണാ ഉക്ഖിപിത്വാ ഹിമവന്തകൂടേ ഠപേത്വാ വത്ഥം അപനേത്വാ ഖാദന്തി. അഥ വനചരകാ വത്ഥം ദിസ്വാ രഞ്ഞോ ആഹരന്തി. ഏവമിദം പജ്ജോതേന ലദ്ധം. സിവിരട്ഠേ കുസലാ ഇത്ഥിയോ തീഹി അംസൂഹി സുത്തം കന്തന്തി, തേന സുത്തേന വായിതവത്ഥം ഏതന്തിപി വദന്തി.

സമത്തിംസവിരേചനകഥാ

൩൩൬. സിനേഹേഥാതി കിം പന ഭഗവതോ കായോ ലൂഖോതി ന ലൂഖോ? ഭഗവതോ ഹി ആഹാരേ സദാ ദേവതാ ദിബ്ബോജം പക്ഖിപന്തി, സിനേഹപാനം പന സബ്ബത്ഥ ദോസേ തേമേതി, സിരാ മുദുകാ കരോതി, തേനായം ഏവമാഹ. **തീണി ഉപ്പലഹത്ഥാനീ**തി ഏകം ഓളാരികദോസഹരണത്ഥം, ഏകം മജ്ഝിമദോസഹരണത്ഥം, ഏകം സുഖുമദോസഹരണത്ഥം. **നചിരസ്സേവ പകതത്തോ അഹോസീ**തി ഏവം പകതത്തേ പന കായേ നാഗരാ ദാനം സമ്പാദേസും. ജീവകോ ആഗന്ത്വാ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "ഭഗവാ അജ്ജ നാഗരാ തുമ്ഹാകം ദാനം ദാതുകാമാ, മാ അന്തോഗാമം പിണ്ഡായ പവിസഥാ"തി. മഹാമോഗ്ഗല്ലാനത്ഥേരോ ചിന്തേസി - "കുതോ നു ഖോ അജ്ജ ഭഗവതോ പഠമം പിണ്ഡപാതോ ലദ്ധും വട്ടതീ"തി. തതോ ചിന്തേസി - "സോണോ സേട്ഠിപുത്തോ ഖേത്തപരികമ്മതോ പട്ഠായ അഞ്ഞേഹി അസാധാരണാനം ഖീരോദകസേചനസംവദ്ധാനം ഗന്ധസാലീനം ഓദനം ഭുഞ്ജതി, തതോ ഭഗവതോ പിണ്ഡപാതം ആഹരിസ്സാമീ"തി ഇദ്ധിയാ ഗന്ത്വാ തസ്സ പാസാദതലേ അത്താനം ദസ്സേസി. സോ ഥേരസ്സ പത്തം ഗഹേത്വാ പണീതം പിണ്ഡപാതം അദാസി. ഥേരസ്സ ച ഗമനാകാരം ദിസ്വാ "ഭുഞ്ജഥ ഭന്തേ"തി ആഹ. ഥേരോ തമത്ഥം ആരോചേസി "ഭുഞ്ജഥ ഭന്തേ, അഹം അഞ്ഞം ഭഗവതോ ദസ്സാമീ"തി ഥേരം ഭോജേത്വാ ഗന്ധേഹി പത്തം ഉബ്ബട്ടേത്വാ പിണ്ഡപാതസ്സ പൂരേത്വാ അദാസി, തം ഥേരോ ആഹരിത്വാ ഭഗവതോ അദാസി.

രാജാപി ഖോ ബിമ്ബിസാരോ "അജ്ജ ഭഗവാ കിം ഭുഞ്ജിസ്സതീ"തി വിഹാരം ആഗന്ത്വാ പവിസമാനോവ പിണ്ഡപാതഗന്ധം ഘായിത്വാ ഭുഞ്ജിതുകാമോ അഹോസി . ഭഗവതോ ദ്വീസുയേവ പിണ്ഡപാതേസു ഭാജനഗതേസു ദേവതാ ഓജം പക്ഖിപിംസു - യഞ്ച സുജാതാ അദാസി; യഞ്ച പരിനിബ്ബാനകാലേ ചുന്ദോ കമ്മാരപുത്തോ; അഞ്ഞേസു കബളേ കബളേ പക്ഖിപിംസു, തസ്മാ ഭഗവാ രഞ്ഞോ ഇച്ഛം ജാനിത്വാ അപക്ഖിത്തോജമേവ ഥോകം പിണ്ഡപാതം രഞ്ഞോ ദാപേസി. സോ പരിഭുഞ്ജിത്വാ പുച്ഛി - "കിം ഭന്തേ, ഉത്തരകുരുതോ ആഭതം ഭോജന"ന്തി? "ന മഹാരാജ, ഉത്തരകുരുതോ; അപിച ഖോ തവേവ രട്ഠവാസിനോ ഗഹപതിപുത്തസ്സ ഭോജനം ഏത"ന്തി വത്വാ സോണസ്സ സമ്പത്തിം ആചിക്ഖി. തം സുത്വാ രാജാ സോണം ദട്ഠുകാമോ ഹുത്വാ ചമ്മക്ഖന്ധകേ വുത്തനയേന അസീതിയാ കുലപുത്തസഹസ്സേഹി സദ്ധിം സോണസ്സ ആഗമനം അകാസി. തേ ഭഗവതോ ധമ്മദേസനം സുത്വാ സോതാപന്നാ ജാതാ. സോണോ പന പബ്ബജിത്വാ അരഹത്തേ പതിട്ഠിതോ. ഭഗവാപി ഏതദത്ഥമേവ രഞ്ഞോ പിണ്ഡപാതം ദാപേസി.

വരയാചനകഥാ

൩൩൭. ഏവം കതഭത്തകിച്ചേ ഭഗവതി അഥ ഖോ ജീവകോ കോമാരഭച്ചോ തം സിവേയ്യകം ദുസ്സയുഗം ആദായ...പേ॰... ഏതദവോച. **അതിക്കന്തവരാ**തി ഏത്ഥ വിനിച്ഛയോ മഹാഖന്ധകേ വുത്തനയേനേവ വേദിതബ്ബോ. **ഭഗവാ ഭന്തേ പംസുകൂലികോ ഭിക്ഖുസങ്ഘോ ചാ**തി ഭഗവതോ ഹി ബുദ്ധത്തം പത്തതോ പട്ഠായ യാവ ഇദം വത്ഥും, ഏത്ഥന്തരേ വീസതി വസ്സാനി ന കോചി ഗഹപതിചീവരം സാദിയി, സബ്ബേ പംസുകൂലികാവ അഹേസും. തേനായം ഏവമാഹ. **ഗഹപതിചീവര**ന്തി ഗഹപതീഹി ദിന്നചീവരം. **ധമ്മിയാ കഥായാ**തി വത്ഥദാനാനിസംസപടിസംയുത്തായ കഥായ. **ഇതരീതരേനാപീ**തി അപ്പഗ്ഘേനപി മഹഗ്ഘേനപി; യേന കേനചീതി അത്ഥോ. **പാവാരോ**തി സലോമകോ കപ്പാസാദിഭേദോ. **അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ കോജവ**ന്തി ഏത്ഥ പകതികോജവമേവ വട്ടതി, മഹാപിട്ഠിയകോജവം ന വട്ടതി. മഹാപിട്ഠിയകോജവന്തി ഉണ്ണാമയോ പാവാരസദിസോ കോജവോ.

കമ്ബലാനുജാനനാദികഥാ

൩൩൮. **കാസിരാജാ**തി കാസീനം രാജാ; പസേനദിസ്സ ഏകപിതികഭാതാ ഏസ. **അഡ്ഢകാസിയ**ന്തി ഏത്ഥ കാസീതി സഹസ്സം വുച്ചതി തം അഗ്ഘനകോ കാസിയോ . അയം പന പഞ്ചസതാനി അഗ്ഘതി, തസ്മാ ''അഡ്ഢകാസിയോ''തി വുത്തോ. തേനേവാഹ - ''ഉപഡ്ഢകാസീനം ഖമമാന''ന്തി.

൩൩൯. **ഉച്ചാവചാനീ**തി സുന്ദരാനി ച അസുന്ദരാനി ച. **ഭങ്ഗം** നാമ ഖോമാദീഹി പഞ്ചഹി സുത്തേഹി മിസ്സേത്വാ കതം; വാകമയമേവാതിപി വദന്തി.

൩൪൦. **ഏകംയേവ ഭഗവതാ ചീവരം അനുഞ്ഞാതം ന ദ്വേ**തി തേ കിര ഇതരീതരേന ചീവരേനാതി ഏതസ്സ ''ഗഹപതികേന വാ പംസുകൂലേന വാ''തി ഏവം അത്ഥം സല്ലക്ഖിംസു. **നാഗമേസു**ന്തി യാവ തേ സുസാനതോ ആഗച്ഛന്തി, താവ തേ ന അച്ഛിംസു; പക്കമിംസുയേവ. **നാകാമാ ഭാഗം ദാതു**ന്തി ന അനിച്ഛായ ദാതും; യദി പന ഇച്ഛന്തി, ദാതബ്ബോ. **ആഗമേസു**ന്തി ഉപചാരേ അച്ഛിംസു. തേനാഹ ഭഗവാ ആഹ - ''അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ ആഗമേന്താനം അകാമാ ഭാഗം ദാതു''ന്തി. യദി പന മനുസ്സാ ''ഇധാഗതാ ഏവ ഗണ്ഹന്തൂ''തി ദേന്തി, സഞ്ഞാണം വാ കത്വാ ഗച്ഛന്തി ''സമ്പത്താ ഗണ്ഹന്തൂ''തി സമ്പത്താനം സബ്ബേസമ്പി പാപുണന്തി. സചേ ഛഡ്ഡേത്വാ ഗതാ, യേന ഗഹിതം, സോ ഏവ സാമീ. **സദിസാ സുസാനം ഓക്കമിംസൂ**തി സബ്ബേ സമം ഓക്കമിംസു; ഏകദിസായ വാ ഓക്കമിംസൂതിപി അത്ഥോ. **തേ കതികം കത്വാ**തി ലദ്ധം പംസുകൂലം സബ്ബേ ഭാജേത്വാ ഗണ്ഹിസ്സാമാതി ബഹിമേവ കതികം കത്വാ.

൩൪൨. ചീവരപടിഗ്ഗാഹകന്തി യോ ഗഹപതികേഹി സങ്ഘസ്സ ദീയമാനം ചീവരം ഗണ്ഹാതി. **യോ ന ഛന്ദാഗതിം ഗച്ഛേയ്യാ**തിആദീസു ചീവരപടിഗ്ഗാഹകേസു പച്ഛാ ആഗതാനമ്പി അത്തനോ ഞാതകാദീനം പഠമതരം പടിഗ്ഗണ്ഹന്തോ വാ ഏകച്ചസ്മിം പേമം ദസ്സേത്വാ ഗണ്ഹന്തോ വാ ലോഭപകതികതായ അത്തനോ പരിണാമേന്തോ വാ **ഛന്ദാഗതിം ഗച്ഛതി** നാമ. പഠമതരം ആഗതസ്സാപി കോധവസേന പച്ഛാ ഗണ്ഹന്തോ വാ ദുഗ്ഗതമനുസ്സേസു

അവമഞ്ഞം കത്വാ ഗണ്ഹന്തോ വാ "കിം വോ ഘരേ ഠപനോകാസോ നത്ഥി, തുമ്ഹാകം സന്തകം ഗഹേത്വാ ഗച്ഛഥാ"തി ഏവം സങ്ഘസ്സ ലാഭന്തരായം കരോന്തോ വാ **ദോസാഗതിം ഗച്ഛതി** നാമ. യോ പന മുട്ഠസ്സതി അസമ്പജാനോ, അയം **മോഹാഗതിം ഗച്ഛതി** നാമ. പച്ഛാ ആഗതാനമ്പി ഇസ്സരാനമ്പി ഭയേന പഠമതരം പടിഗ്ഗണ്ഹന്തോ വാ "ചീവരപടിഗ്ഗാഹകട്ഠാനം നാമേതം ഭാരിയ"ന്തി സന്തസന്തോ വാ **ഭയാഗതിം ഗച്ഛതി** നാമ. "മയാ ഇദഞ്ചിദഞ്ച ഗഹിതം, ഇദഞ്ചിംദഞ്ച ന ഗഹിത"ന്തി ഏവം ജാനന്തോ **ഗഹിതാഗഹിതം ജാനാതി** നാമ. തസ്മാ യോ ന ഛന്ദാഗതിആദിവസേന ഗച്ഛതി, ഞാതകഅഞ്ഞാതകഅഡ്ഢദുഗ്ഗതേസു വിസേസം അകത്വാ ആഗതപഅപാടിയാ ഗണ്ഹാതി, സീലാചാരപടിപത്തിയുത്തോ ഹോതി, സതിമാ മേധാവീ ബഹുസ്സുതോ, സക്കോതി ദായകാനം വിസ്സട്ഠവാചായ പരിമണ്ഡലേഹി പദബ്യഞ്ജനേഹി അനുമോദനം കരോന്തോ പസാദം ജനേതും, ഏവരൂപോ സമ്മന്നിതബ്ബോ.

ഏവഞ്ച പന ഭിക്ഖവേ സമ്മന്നിതബ്ബോതി ഏത്ഥ പന ഏതായ യഥാവുത്തായ കമ്മവാചായപി അപലോകനേനാപി അന്തോവിഹാരേ സബ്ബസങ്ഘമജ്ഝേപി ഖണ്ഡസീമായപി സമ്മന്നിതും വട്ടതിയേവ. ഏവം സമ്മതേന ച വിഹാരപച്ചന്തേ വാ പധാനഘരേ വാ ന അച്ഛിതബ്ബം. യത്ഥ പന ആഗതാഗതാ മനുസ്സാ സുഖം പസ്സന്തി, താദിസേ ധുരവിഹാരട്ഠാനേ ബീജനിം പസ്സേ ഠപേത്വാ സുനിവത്ഥേന സുപാരുതേന നിസീദിതബ്ബന്തി.

തത്ഥേവ ഉജ്ഝിത്വാതി "പടിഗ്ഗഹണമേവ അമ്ഹാകം ഭാരോ"തി വത്വാ ഗഹിതട്ഠാനേയേവ ഛഡ്ഡേത്വാ ഗച്ഛന്തി. **ചീവരനിദഹക**ന്തി ചീവരപടിസാമകം. **യോ ന ഛന്ദാഗതിം ഗച്ഛേയ്യാ**തിആദീസു ചേത്ഥ ഇതോ പരഞ്ച സബ്ബത്ഥ വുത്തനയേനേവ വിനിച്ഛയോ വേദിതബ്ബോ. സമ്മുതിവിനിച്ഛയോപി കഥിതാനുസാരേനേവ ജാനിതബ്ബോ.

ഭണ്ഡാഗാരസമ്മുതിആദികഥാ

൩൪൩. വിഹാരം വാതിആദീസു യോ ആരാമമജ്ഝേ ആരാമികസാമണേരാദീഹി അവിവിത്തോ സബ്ബേസം സമോസരണട്ഠാനേ വിഹാരോ വാ അഡ്ഢയോഗോ വാ ഹോതി, സോ സമ്മന്നിതബ്ബോ. പച്ചന്തസേനാസനം പന ന സമ്മന്നിതബ്ബം. ഇദം പന ഭണ്ഡാഗാരം ഖണ്ഡസീമം ഗന്ത്വാ ഖണ്ഡസീമായ നിസിന്നേഹി സമ്മന്നിതും ന വട്ടതി, വിഹാരമജ്ഝേയേവ സമ്മന്നിതബ്ബം.

ഗുത്താഗുത്തഞ്ച ജാനേയ്യാതി ഏത്ഥ യസ്സ താവ ഛദനാദീസു കോചി ദോസോ നത്ഥി, തം ഗുത്തം. യസ്സ പന ഛദനതിണം വാ ഛദനിട്ഠകാ വാ യത്ഥ കത്ഥചി പതിതാ, യേന ഓവസ്സതി വാ, മൂസികാദീനം വാ പവേസോ ഹോതി, ഭിത്തിആദീസു വാ കത്ഥചി ഛിദ്ദം ഹോതി, ഉപചികാ വാ ഉട്ഠഹന്തി, തം സബ്ബം അഗുത്തം നാമ. തം സല്ലക്ഖേത്വാ പടിസങ്ഖരിതബ്ബം. സീതസമയേ ദ്വാരഞ്ച വാതപാനഞ്ച സുപിഹിതം കാതബ്ബം, സീതേന ഹി ചീവരാനി കണ്ണകിതാനി ഹോന്തി. ഉണ്ഹസമയേ അന്തരന്തരാ വാതപ്പവേസനത്ഥം വിവരിതബ്ബം. ഏവം കരോന്തോ ഹി ഗുത്താഗുത്തം ജാനാതി നാമ.

ഇമേഹി പന ചീവരപടിഗ്ഗാഹകാദീഹി തീഹിപി അത്തനോ വത്തം ജാനിതബ്ബം. തത്ഥ ചീവരപടിഗ്ഗാഹകേന താവ യം യം മനുസ്സാ "കാലചീവര"ന്തി വാ "അകാലചീവര"ന്തി വാ "അച്ചേകചീവര"ന്തി വാ "വസ്സികസാടിക"ന്തി വാ "നിസീദന"ന്തി വാ "പച്ചത്ഥരണ"ന്തി വാ "മുഖപുഞ്ഛനചോള"ന്തി വാ ദേന്തി, തം സബ്ബം ഏകരാസിം കത്വാ മിസ്സേത്വാ ന ഗണ്ഹിതബ്ബം, വിസും വിസും കത്വാവ ഗണ്ഹിത്വാ ചീവരനിദഹകസ്സ തഥേവ ആചിക്ഖിത്വാ ദാതബ്ബം. ചീവരനിദഹകേനാപി ഭണ്ഡാഗാരികസ്സ ദദമാനേന ഇദം കാലചീവരം...പേ॰... ഇദം മുഖപുഞ്ഛനചോളന്തി ആചിക്ഖിത്വാവ ദാതബ്ബം. ഭണ്ഡാഗാരികേനാപി തഥേവ വിസും വിസും വിയ സഞ്ഞാണം കത്വാ ഠപേതബ്ബം. തതോ സങ്ഘേന "കാലചീവരം ആഹരാ"തി വുത്തേ കാലചീവരമേവ ദാതബ്ബം...പേ॰... മുഖപുഞ്ഛനചോളകം ആഹരാതി വുത്തേ തദേവ ദാതബ്ബം.

ഇതി ഭഗവതാ ചീവരപടിഗ്ഗാഹകോ അനുഞ്ഞാതോ, ചീവരനിദഹകോ അനുഞ്ഞാതോ, ഭണ്ഡാഗാരം അനുഞ്ഞാതം, ഭണ്ഡാഗാരികോ അനുഞ്ഞാതോ, ന ബാഹുലികതായ ന അസന്തുട്ഠിയാ; അപിച ഖോ സങ്ഘസ്സാനുഗ്ഗഹായ. സചേ ഹി ആഹടാഹടം ഗഹേത്വാ ഭിക്ഖൂ ഭാജേയ്യും, നേവ ആഹടം ന അനാഹടം ന ദിന്നം നാദിന്നം ന ലദ്ധം നാലദ്ധം ജാനേയ്യും, ആഹടാഹടം ഥേരാസനേ വാ ദദേയ്യും, ഖണ്ഡാഖണ്ഡം വാ ഛിന്ദിത്വാ ഗണ്ഹേയ്യും; ഏവം സതി അയുത്തപരിഭോഗോ ച ഹോതി, ന ച സബ്ബേസം സങ്ഗഹോ കതോ ഹോതി. ഭണ്ഡാഗാരേ പന ചീവരം ഠപേത്വാ ഉസ്സന്നകാലേ ഏകേകസ്സ ഭിക്ഖുനോ തിചീവരം വാ ദ്വേ ദ്വേ വാ ഏകേകം വാ ചീവരം ദസ്സന്തി, ലദ്ധാലദ്ധം ജാനിസ്സന്തി, അലദ്ധഭാവം ഞത്വാ സങ്ഗഹം കാതും മഞ്ഞിസ്സന്തീതി.

ന ഭിക്ഖവേ ഭണ്ഡാഗാരികോ വുട്ഠാപേതബ്ബോതി ഏത്ഥ അഞ്ഞേപി അവുട്ഠാപനീയാ ജാനിതബ്ബാ. ചത്താരോ ഹി ന വുട്ഠാപേതബ്ബാ - വുഡ്ഢതരോ , ഭണ്ഡാഗാരികോ, ഗിലാനോ, സങ്ഘതോ ലദ്ധസേനാസനോതി. തത്ഥ വുഡ്ഢതരോ അത്തനോ വുഡ്ഢതായ നവകതരേന ന വുട്ഠാപേതബ്ബോ, ഭണ്ഡാഗാരികോ സങ്ഘേന സമ്മന്നിത്വാ ഭണ്ഡാഗാരസ്സ ദിന്നതായ, ഗിലാനോ അത്തനോ ഗിലാനതായ, സങ്ഘോ പന ബഹുസ്സുതസ്സ ഉദ്ദേസപരിപുച്ഛാദീഹി ബഹുപകാരസ്സ ഭാരനിത്ഥാരകസ്സ ഫാസുകം ആവാസം അനുട്ഠാപനീയം കത്വാ ദേതി, തസ്മാ സോ ഉപകാരതായ ച സങ്ഘതോ ലദ്ധതായ ച ന വുട്ഠാപേതബ്ബോതി.

ഉസ്സന്നം ഹോതീതി ബഹു രാസികതം ഹോതി, ഭണ്ഡാഗാരം ന ഗണ്ഹാതി. **സമ്മുഖീഭൂതേനാ**തി അന്തോഉപചാരസീമായം ഠിതേന. **ഭാജേതു**ന്തി കാലം ഘോസേത്വാ പടിപാടിയാ ഭാജേതും. **കോലാഹലം അകാസീ**തി "അമ്ഹാകം ആചരിയസ്സ ദേഥ, ഉപജ്ഝായസ്സ ദേഥാ"തി ഏവം മഹാസദ്ദം അകാസി. ചീവരഭാജനകങ്ഗേസു സഭാഗാനം ഭിക്ഖൂനം അപാപുണന്തമ്പി മഹഗ്ഘം ചീവരം ദേന്തോ ഛന്ദാഗതിം ഗച്ഛതി നാമ. അഞ്ഞേസം വുഡ്ഢതരാനം പാപുണന്തമ്പി മഹഗ്ഘം ചീവരം അദത്വാ അപ്പഗ്ഘം ദേന്തോ ദോസാഗതിം ഗച്ഛതി നാമ. മോഹമൂള്ഹോ ചീവരദാനവത്തം അജാനന്തോ മോഹാഗതിം ഗച്ഛതി നാമ. മുഖരാനം നവകാനമ്പി ഭയേന അപാപുണന്തമേവ മഹഗ്ഘം ചീവരം ദേന്തോ ഭയാഗതിം ഗച്ഛതി നാമ. യോ ഏവം ന ഗച്ഛതി, സബ്ബേസം തുലാഭൂതോ പമാണഭൂതോ മജ്ഝത്തോ ഹോതി, സോ സമ്മന്നിതബ്ബോ.

ഭാജിതാഭാജിതന്തി "ഏത്തകാനി വത്ഥാനി ഭാജിതാനി, ഏത്തകാനി അഭാജിതാനീ"തി ജാനന്തോ "ഭാജിതാഭാജിതഞ്ച ജാനേയ്യാ"തി വുച്ചതി.

ഉച്ചിനിത്വാതി "ഇദം ഥൂലം, ഇദം സണ്ഹം, ഇദം ഘനം, ഇദം തനുകം, ഇദം പരിഭുത്തം, ഇദം അപരിഭുത്തം, ഇദം ദീഘതോ ഏത്തകം പുഥുലതോ ഏത്തക"ന്തി ഏവം വത്ഥാനി വിചിനിത്വാ. **തുലയിത്വാ**തി "ഇദം ഏത്തകം അഗ്ഘതി, ഇദം ഏത്തക"ന്തി ഏവം അഗ്ഘപരിച്ഛേദം കത്വാ. **വണ്ണാവണ്ണം കത്വാ**തി സചേ സബ്ബേസം ഏകേകമേവ ദസഗ്ഘനകം പാപുണാതി, ഇച്ചേതം കുസലം; നോ ചേ പാപുണാതി, യം നവ വാ അട്ഠ വാ അഗ്ഘതി, തം അഞ്ഞേന ഏകഅഗ്ഘനകേന ച ദ്വിഅഗ്ഘനകേന ച സദ്ധിം ബന്ധിത്വാ ഏതേന ഉപായേന സമേ പടിവീസേ ഠപേത്വാതി അത്ഥോ. **ഭിക്ഖൂ ഗണേത്വാ വഗ്ഗം ബന്ധിത്വാ**തി സചേ ഏകേകസ്സ ദിയമാനേ ദിവസോ നപ്പഹോതി, ദസ ദസ ഭിക്ഖൂ ഗണേത്വാ ദസ ദസ ചീവരപടിവീസേ ഏകവഗ്ഗം ബന്ധിത്വാ ഏകം ഭണ്ഡികം കത്വാ ഏവം ചീവരപടിവീസം ഠപേതും അനുജാനാമീതി അത്ഥോ. ഏവം ഠപിതേസു ചീവരപടിവീസേസു കുസോ പാതേതബ്ബോ. തേഹിപി ഭിക്ഖൂഹി പുന കുസപാതം കത്വാ ഭാജേതബ്ബം.

സാമണേരാനം ഉപഡ്ഢപടിവീസന്തി ഏത്ഥ യേ സാമണേരാ അത്തിസ്സരാ ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ കത്തബ്ബകമ്മം ന കരോന്തി, ഉദ്ദേസപരിപുച്ഛാസു യുത്താ ആചരിയുപജ്ഝായാനംയേവ വത്തപടിപത്തിം കരോന്തി, അഞ്ഞേസം ന കരോന്തി, ഏതേസംയേവ ഉപഡ്ഢഭാഗോ ദാതബ്ബോ. യേ പന പുരേഭത്തഞ്ച പച്ഛാഭത്തഞ്ച ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സേവ കത്തബ്ബകിച്ചം കരോന്തി, തേസം സമകോ ദാതബ്ബോ. ഇദഞ്ച പിട്ഠിസമയേ ഉപ്പന്നേന ഭണ്ഡാഗാരേ ഠപിതേന അകാലചീവരേനേവ കഥിതം. കാലചീവരം പന സമകമേവ ദാതബ്ബം. തത്രുപ്പാദവസ്സാവാസികം സമ്മുഞ്ജനീബന്ധനാദി സങ്ഘസ്സ ഫാതികമ്മം കത്വാ ഗഹേതബ്ബം. ഏതഞ്ഹേത്ഥ സബ്ബേസം വത്തം. ഭണ്ഡാഗാരികചീവരേപി സചേ സാമണേരാ ആഗന്ത്വാ "ഭന്തേ മയം യാഗും പചാമ, ഭത്തം പചാമ, ഖജ്ജകം പചാമ, അപ്പഹരിതകം കരോമ, ദന്തകട്ഠം ആഹരാമ, രങ്ഗഛല്ലിം കപ്പിയം കത്വാ ദേമ, കിം അമ്ഹേഹി ന കതം നാമാ"തി ഉക്കുട്ഠിം കരോന്തി, സമഭാഗോവ ദാതബ്ബോ. ഏതം യേ ച വിരജ്ഝിത്വാ കരോന്തി, യേസഞ്ച കരണഭാവോ ന പഞ്ഞായതി, തേ സന്ധായ വുത്തം. **കുരുന്ദിയം** പന "സചേ സാമണേരാ 'കസ്മാ മയം ഭന്തേ സങ്ഘകമ്മം ന കരോമ, കരിസ്സാമാ'തി യാചന്തി, സമപടിവീസോ ദാതബ്ബോ"തി വുത്തം.

ഉത്തരിതുകാമോതി നദിം വാ കന്താരം വാ ഉത്തരിതുകാമോ; സത്ഥം ലഭിത്വാ ദിസാ പക്കമിതുകാമോതി അത്ഥോ. **സകം ഭാഗം ദാതു**ന്തി ഇദം ഭണ്ഡാഗാരതോ ചീവരാനി നീഹരിത്വാ പുഞ്ജേ കതേ ഘണ്ടിയാ പഹടായ ഭിക്ഖുസങ്ഘേ സന്നിപതിതേ സത്ഥം ലഭിത്വാ ഗന്തുകാമോ "സത്ഥതോ മാ പരിഹായീ"തി ഏതമത്ഥം സന്ധായ വുത്തം. തസ്മാ അനീഹതേസു വാ ചീവരേസു അപ്പഹടായ വാ ഘണ്ടിയാ അസന്നിപതിതേ വാ സങ്ഘേ ദാതും ന വട്ടതി. ചീവരേസു പന നീഹതേസു ഘണ്ടിം പഹരിത്വാ ഭിക്ഖുസങ്ഘേ സന്നിപതിതേ ചീവരഭാജകേന "ഇമസ്സ ഭിക്ഖുനോ കോട്ഠാസേന ഏത്തകേന ഭവിതബ്ബ"ന്തി തക്കേത്വാ നയഗ്ഗാഹേന ചീവരം ദാതബ്ബം. തുലായ തുലിതമിവ ഹി സമസമം ദാതും ന സക്കാ, തസ്മാ ഊനം വാ ഹോതു അധികം വാ, ഏവം തക്കേന നയേന ദിന്നം സുദിന്നം. നേവ ഊനകം പുന ദാതബ്ബം, നാതിരിത്തം പടിഗ്ഗണ്ഹിതബ്ബന്തി.

അതിരേകഭാഗേനാതി ദസ ഭിക്ഖൂ ഹോന്തി, സാടകാപി ദസേവ, തേസു ഏകോ ദ്വാദസ അഗ്ഘതി, സേസാ ദസഗ്ഘനകാ. സബ്ബേസു ദസഗ്ഘനകവസേന കുസേ പാതിതേ യസ്സ ഭിക്ഖുനോ ദ്വാദസഗ്ഘനകോ കുസോ പാതിതോ, സോ "ഏത്തകേന മമ ചീവരം പഹോതീ"തി തേന അതിരേകഭാഗേന ഗന്തുകാമോ ഹോതി. ഭിക്ഖൂ "അതിരേകം ആവുസോ സങ്ഘസ്സ സന്തക"ന്തി വദന്തി, തം സുത്വാ ഭഗവാ "സങ്ഘികേ ച ഗണസന്തകേ ച അപ്പകം നാമ നത്ഥി, സബ്ബത്ഥ സംയമോ കാതബ്ബോ, ഗണ്ഹന്തേനാപി കുക്കുച്ചായിതബ്ബ"ന്തി ദസ്സേതും **"അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ അനുക്ഖേപേ ദിന്നേ"**തി ആഹ. തത്ഥ **അനുക്ഖേപോ** നാമ യംകിഞ്ചി അനുക്ഖിപിതബ്ബം അനുപ്പദാതബ്ബം കപ്പിയഭണ്ഡം; യത്തകം തസ്സ പടിവീസേ അധികം, തത്തകേ അഗ്ഘനകേ യസ്മിം കിസ്മിഞ്ചി കപ്പിയഭണ്ഡേ ദിന്നേതി അത്ഥോ.

വികലകേ തോസേത്വാതി ഏത്ഥ ചീവരവികലകം പുഗ്ഗലവികലകന്തി ദ്വേ വികലകാ. **ചീവരവികലകം** നാമ സബ്ബേസം പഞ്ച പഞ്ച വത്ഥാനി പത്താനി, സേസാനിപി അത്ഥി, ഏകേകം പന ന പാപുണാതി, ഛിന്ദിത്വാ ദാതബ്ബാനി. ഛിന്ദന്തേഹി ച അഡ്ഢമണ്ഡലാദീനം വാ ഉപാഹനത്ഥവികാദീനം വാ പഹോനകാനി ഖണ്ഡാനി കത്വാ ദാതബ്ബാനി, ഹേട്ഠിമപരിച്ഛേദേന ചതുരങ്ഗുലവിത്ഥാരമ്പി അനുവാതപ്പഹോനകായാമം ഖണ്ഡം കത്വാ ദാതും വട്ടതി, അപരിഭോഗം പന ന കാതബ്ബന്തി ഏവമേത്ഥ ചീവരസ്സ അപ്പഹോനകഭാവോ ചീവരവികലകം. ഛിന്ദിത്വാ ദിന്നേ പന തം തോസിതം ഹോതി, അഥ കുസപാതോ കാതബ്ബോ. സചേപി ഏകസ്സ ഭിക്ഖുനോ കോട്ഠാസേ ഏകം വാ ദ്വേ വാ വത്ഥാനി നപ്പഹോന്തി, തത്ഥ അഞ്ഞം സാമണകം പരിക്ഖാരം ഠപേത്വാ യോ തേന തുസ്സതി, തസ്സ തം ഭാഗം ദത്വാ പച്ഛാ കുസപാതോ കാതബ്ബോ. ഇദമ്പി ചീവരവികലകന്തി **അന്ധകട്ഠകഥായം** വുത്തം.

പുഗ്ഗലവികലകം നാമ ദസ ദസ ഭിക്ഖൂ ഗണേത്വാ വഗ്ഗം കരോന്താനം ഏകോ വഗ്ഗോ ന പൂരതി, അട്ഠ വാ നവ വാ ഹോന്തി, തേസം അട്ഠ വാ നവ വാ കോട്ഠാസാ "തുമ്ഹേ ഇമേ ഗഹേത്വാ വിസും ഭാജേഥാ"തി ദാതബ്ബാ. ഏവമയം പുഗ്ഗലാനം അപ്പഹോനകഭാവോ പുഗ്ഗലവികലകം. വിസും ദിന്നേ പന തം തോസിതം ഹോതി, ഏവം തോസേത്വാ കുസപാതോ കാതബ്ബോതി. അഥ വാ വികലകേ തോസേത്വാതി യോ ചീവരവിഭാഗോ ഊനകോ, തം അഞ്ഞേന പരിക്ഖാരേന സമം കത്വാ കുസപാതോ കാതബ്ബോ.

ചീവരരജനകഥാ

൩൪൪. **ഛകണേനാ**തി ഗോമയേന. **പണ്ഡുമത്തികായാ**തി തമ്ബമത്തികായ. മൂലരജനാദീസു ഹലിദ്ദിം ഠപേത്വാ സബ്ബം മൂലരജനം വട്ടതി. മഞ്ജിട്ഠിഞ്ച തുങ്ഗഹാരഞ്ച ഠപേത്വാ സബ്ബം ഖന്ധരജനം വട്ടതി. തുങ്ഗഹാരോ നാമ ഏകോ സകണ്ടകരുക്ഖോ, തസ്സ ഹരിതാലവണ്ണം ഖന്ധരജനം ഹോതി. ലോദ്ദഞ്ച കണ്ഡുലഞ്ച ഠപേത്വാ സബ്ബം തചരജനം വട്ടതി. അല്ലിപത്തം നീലിപത്തഞ്ച ഠപേത്വാ സബ്ബം പത്തരജനം വട്ടതി. ഗിഹിപരിഭുത്തം പന അല്ലിപത്തേന ഏകവാരം രജിതും വട്ടതി. കിംസുകപുപ്ഫഞ്ച കുസുമ്ഭപുപ്ഫഞ്ച ഠപേത്വാ സബ്ബം പുപ്ഫരജനം വട്ടതി. ഫലരജനേ പന ന കിഞ്ചി ന വട്ടതി.

സീതുദകാതി അപക്കരജനം വുച്ചതി. **ഉത്തരാളുമ്പ**ന്തി വട്ടാധാരകം, രജനകുമ്ഭിയാ മജ്ഝേ ഠപേത്വാ തം ആധാരകം പരിക്ഖിപിത്വാ രജനം പക്ഖിപിതും അനുജാനാമീതി അത്ഥോ. ഏവഞ്ഹി കതേ രജനം ന ഉത്തരതി. **ഉദകേ വാ നഖപിട്ഠികായ വാ**തി സചേ പരിപക്കം ഹോതി, ഉദകപാതിയാ ദിന്നോ ഥേവോ സഹസാ ന വിസരതി, നഖപിട്ഠിയമ്പി അവിസരന്തോ തിട്ഠതി. **രജനുളുങ്ക**ന്തി രജനളുങ്കം. **ദണ്ഡകഥാലക**ന്തി തമേവ സദണ്ഡകം. **രജനകോലമ്ബ**ന്തി രജനകുണ്ഡം. **ഓമദ്ദന്തീ**തി സമ്മദ്ദന്തി. **ന ച അച്ഛിന്നേ ഥേവേ പക്കമിതു**ന്തി യാവ രജനബിന്ദു ഗളിതം ന ഛിജ്ജതി, താവ ന അഞ്ഞത്ര ഗന്തബ്ബം. **പത്ഥിന്ന**ന്തി അതിരജിതത്താ ഥദ്ധം. **ഉദകേ ഓസാരേതു**ന്തി ഉദകേ പക്ഖിപിത്വാ ഠപേതും. രജനേ പന നിക്ഖന്തേ തം ഉദകം ഛഡ്ഡേത്വാ ചീവരം മദ്ദിതബ്ബം. **ദന്തകാസാവാനീ**തി ഏകം വാ ദ്വേ വാ വാരേ രജിത്വാ ദന്തവണ്ണാനി ധാരേന്തി.

ഛിന്നകചീവരാനുജാനനകഥാ

൩൪൫. **അച്ഛിബദ്ധ**ന്തി ചതുരസ്സകേദാരകബദ്ധം. **പാളിബദ്ധ**ന്തി ആയാമതോ ച വിത്ഥാരതോ ച ദീഘമരിയാദബദ്ധം. **മരിയാദബദ്ധ**ന്തി അന്തരന്തരാ രസ്സമരിയാദബദ്ധം. **സിങ്ഘാടകബദ്ധ**ന്തി മരിയാദായ മരിയാദം വിനിവിജ്ഝിത്വാ ഗതട്ഠാനേ സിങ്ഘാടകബദ്ധം; ചതുക്കസണ്ഠാനന്തി അത്ഥോ. **സംവിദഹിതു**ന്തി കാതും. **ഉസ്സഹസി ത്വം ആനന്ദാ**തി സക്കോസി ത്വം ആനന്ദ. **ഉസ്സഹാമി ഭഗവാ**തി തുമ്ഹേഹി ദിന്നനയേന സക്കോമീതി ദസ്സേതി. **യത്ര ഹി നാമാ**തി യോ നാമ. **കുസിമ്പി നാമാ**തിആദീസു **കുസീ**തി ആയാമതോ ച വിത്ഥാരതോ ച അനുവാതാദീനം ദീഘപത്താനമേതം അധിവചനം. **അഡ്ഢകുസീ**തി അന്തരന്തരാ രസ്സപത്താനം നാമം. **മണ്ഡല**ന്തി പഞ്ചഖണ്ഡികചീവരസ്സ ഏകേകസ്മിം ഖണ്ഡേ മഹാമണ്ഡലം. **അഡ്ഢമണ്ഡല**ന്തി ഖുദ്ദകമണ്ഡലം. **വിവട്ട**ന്തി മണ്ഡലഞ്ച അഡ്ഢമണ്ഡലഞ്ച ഏകതോ കത്വാ സിബ്ബിതം മജ്ഝിമഖണ്ഡം.

അനുവിവട്ടന്തി തസ്സ ഉഭോസു പസ്സേസു ദ്വേ ഖണ്ഡാനി. **ഗീവേയ്യക**ന്തി ഗീവാവേഠനട്ഠാനേ ദള്ഹീകരണത്ഥം അഞ്ഞം സുത്തസംസിബ്ബിതം ആഗന്തുകപത്തം. **ജങ്ഘേയ്യക**ന്തി ജങ്ഘപാപുണനട്ഠാനേ തഥേവ സംസിബ്ബിതം പത്തം. ഗീവട്ഠാനേ ച ജങ്ഘട്ഠാനേ ച പത്താനമേവേതം നാമന്തിപി വദന്തി. **ബാഹന്ത**ന്തി അനുവിവട്ടാനം ബഹി ഏകേകം ഖണ്ഡം. ഇതി പഞ്ചഖണ്ഡികചീവരേനേതം വിചാരിതന്തി. അഥ വാ **അനുവിവട്ട**ന്തി വിവട്ടസ്സ ഏകപസ്സതോ ദ്വിന്നം ഏകപസ്സതോ ദ്വിന്നന്തി ചതുന്നമ്പി ഖണ്ഡാനമേതം നാമം. **ബാഹന്ത**ന്തി സുപ്പമാണം ചീവരം പാരുപന്തേന സംഹരിത്വാ ബാഹായ ഉപരി ഠപിതാ ഉഭോ അന്താ ബഹിമുഖാ തിട്ഠന്തി, തേസം ഏതം നാമം. അയമേവ ഹി നയോ മഹാഅട്ഠകഥായം വുത്തോതി.

തിചീവരാനുജാനനകഥാ

൩൪൬. **ചീവരേഹി ഉബ്ഭണ്ഡികേ**തി ചീവരേഹി ഉബ്ഭണ്ഡേ കതേ; യഥാ ഉക്ഖിത്തഭണ്ഡാ ഹോന്തി ഏവം കതേ; ഉക്ഖിത്തഭണ്ഡികഭാവം ആപാദിതേതി അത്ഥോ. **ചീവരഭിസി**ന്തി ഏത്ഥ **ഭിസീ**തി ദ്വേ തീണി ഏകതോ കത്വാ ഭിസിസങ്ഖേപേന സംഹരിതചീവരാനി വുത്താനി. തേ കിര ഭിക്ഖൂ ''ദക്ഖിണാഗിരിതോ ഭഗവാ ലഹും പടിനിവത്തിസ്സതീ''തി തത്ഥ ഗച്ഛന്താ

ജീവകവത്ഥുസ്മിം ലദ്ധചീവരാനി ഠപേത്വാ അഗമംസു. ഇദാനി പന ചിരേന ആഗമിസ്സതീതി മഞ്ഞമാനാ ആദായ പക്കമിംസു. **അന്തരട്ഠകാസൂ**തി മാഘസ്സ ച ഫഗ്ഗുണസ്സ ച അന്തരാ അട്ഠസു. **ന ഭഗവന്തം സീതം അഹോസീ**തി ഭഗവതോ സീതം നാഹോസി. **ഏതദഹോസി യേപി ഖോ തേ കുലപുത്താ**തി ന ഭഗവാ അജ്ഝോകാസേ അനിസീദിത്വാ ഏതമത്ഥം ന ജാനാതി, മഹാജനസഞ്ഞാപനത്ഥം പന ഏവമകാസി. **സീതാലുകാ**തി സീതപകതികാ; യേ പകതിയാവ സീതേന കിലമന്തി. **ദിഗുണം സങ്ഘാടി**ന്തി ദുപട്ടം സങ്ഘാടിം. **ഏകച്ചിയ**ന്തി ഏകപട്ടം. ഇതി "ഭഗവാ അത്തനാ ചതൂഹി ചീവരേഹി യാപേതി, അമ്ഹാകം പന തിചീവരം അനുജാനാതീ"തി വചനസ്സ ഓകാസം ഉപച്ഛിന്ദിതും ദിഗുണം സങ്ഘാടിം അനുജാനാതി, ഏകച്ചികേ ഇതരേ. ഏവഞ്ഹി നേസം ചത്താരി ഭവിസ്സന്തീതി.

അതിരേകചീവരാദികഥാ

൩൪൮. അഗ്ഗളം അച്ഛുപേയ്യന്തി ഛിദ്ദട്ഠാനേ പിലോതികഖണ്ഡം ലഗ്ഗാപേയ്യം. **അഹതകപ്പാന**ന്തി ഏകവാരം ധോതാനം. **ഉതുദ്ധടാന**ന്തി ഉതുതോ ദീഘകാലതോ ഉദ്ധടാനം ഹതവത്ഥകാനം, പിലോതികാനന്തി വുത്തം ഹോതി. **പാപണികേ**തി അന്തരാപണതോ പതിതപിലോതികചീവരേ. **ഉസ്സാഹോ കരണീയോ**തി പരിയേസനാ കാതബ്ബാ. പരിച്ഛേദോ പനേത്ഥ നത്ഥി, പട്ടസതമ്പി വട്ടതി. സബ്ബമിദം സാദിയന്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ വസേന വുത്തം. **അഗ്ഗളം തുന്ന**ന്തി ഏത്ഥ ഉദ്ധരിത്വാ അല്ലീയാപനഖണ്ഡം **അഗ്ഗളം,** സുത്തേന സംസിബ്ബിതം **തുന്നം;** വട്ടേത്വാ കരണം **ഓവട്ടികം . കണ്ഡുസകം** വുച്ചതി മുദ്ദികാ. **ദള്ഹീകമ്മ**ന്തി അനുദ്ധരിത്വാവ ഉപസ്സയം കത്വാ അല്ലീയാപനകം വത്ഥഖണ്ഡം.

൩൪൯-൩൫൧. വിസാഖാവത്ഥു ഉത്താനത്ഥം. തതോ പരം പുബ്ബേ വിനിച്ഛിതമേവ. **സോവഗ്ഗിക**ന്തി സഗ്ഗപ്പത്തഹേതുകം. തേനേവാഹ "സോവഗ്ഗിക"ന്തി . സോകം അപനേതീതി **സോകനുദം. അനാമയാ**തി അരോഗാ. **സഗ്ഗമ്ഹി കായമ്ഹീ**തി സഗ്ഗോപപന്നാ.

൩൫൨. പുഥുജ്ജനാ കാമേസു വീതരാഗാതി ഝാനലാഭിനോ.

൩൫൩. സന്ദിട്ഠോതി ദിട്ഠമത്തകമിത്തോ. **സമ്ഭത്തോ**തി ഏകസമ്ഭോഗോ ദള്ഹമിത്തോ. **ആലപിതോ**തി "മമ സന്തകം യം ഇച്ഛേയ്യാസി, തം ഗണ്ഹാഹീ"തി ഏവം വുത്തോ. ഏതേസു തീസു അഞ്ഞതരനാമേന സദ്ധിം ജീവതി, ഗഹിതേ അത്തമനോ ഹോതീതി ഇമേഹി ഗഹിതവിസ്സാസോ രുഹതി.

പച്ഛിമവികപ്പനുപഗചീവരാദികഥാ

൩൫൯. പംസുകൂലകതോതി കതപംസുകൂലോ. **ഗരുകോ ഹോതീ**തി ജിണ്ണജിണ്ണട്ഠാനേ അഗ്ഗളാരോപനേന ഗരുകോ ഹോതി. **സുത്തലൂഖം കാതു**ന്തി സുത്തേനേവ അഗ്ഗളം കാതുന്തി അത്ഥോ. **വികണ്ണോ ഹോതീ**തി സുത്തം അച്ഛേത്വാ അച്ഛേത്വാ സിബ്ബന്താനം ഏകോ സങ്ഘാടികോണോ ദീഘോ ഹോതി. **വികണ്ണം ഉദ്ധരിതു**ന്തി ദീഘകോണം ഛിന്ദിതും. **ഓകിരിയന്തീ**തി ഛിന്നകോണതോ ഗളന്തി. **അനുവാതം പരിഭണ്ഡ**ന്തി അനുവാതഞ്ചേവ പരിഭണ്ഡഞ്ച. **പത്താ ലുജ്ജന്തീ**തി മഹന്തേസു പത്തമുഖേസു ദിന്നാനി സുത്താനി

ഗളന്തി, തതോ പത്താ ലുജ്ജന്തി. **അട്ഠപദകം കാതുന്തി** അട്ഠപദകച്ഛന്നേന പത്തമുഖം സിബ്ബിതും.

൩൬൭. അനാബാധികമ്പി ആരോപേതുന്തി ആഗന്തുകപത്തമ്പി ദാതും. ഇദം പന അപ്പഹോനകേ ആരോപേതബ്ബം. സചേ പഹോതി, ആഗന്തുകപത്തം ന വട്ടതി, ഛിന്ദിതബ്ബമേവ.

൩൬൮. ന ച ഭിക്ഖവേ സദ്ധാദേയ്യന്തി എത്ഥ സേസഞാതീനം ദേന്തോ വിനിപാതേതിയേവ. മാതാപിതരോ പന സചേ രജ്ജേ ഠിതാ പത്ഥയന്തി, ദാതബ്ബം.

൩൬൯. ഗിലാനോതി ഗിലാനതായ ഗഹേത്വാ ഗന്തും അസമത്ഥോ. **വസ്സികസങ്കേതന്തി** വസ്സികേ ചത്താരോ മാസേ. **നദീപാരന്തി** നദിയാ പാരേ ഭത്തം ഭുഞ്ജിതബ്ബം ഹോതി. **അഗ്ഗളഗുത്തിവിഹാരോതി** സബ്ബേസ്വേവ ചേതേസു ഗിലാനവസ്സികസങ്കേതനദീപാരഗമനഅത്ഥതകഥിനഭാവേസു അഗ്ഗളഗുത്തിയേവ പമാണം. ഗുത്തേ ഏവ ഹി വിഹാരേ ഏതേസു കാരണേസു നിക്ഖിപിത്വാ ബഹി ഗന്തും വട്ടതി, ന അഗുത്തേ. ആരഞ്ഞകസ്സ പന വിഹാരോ ന സുഗുത്തോ ഹോതി, തേന ഭണ്ഡുക്ഖലികായ പക്ഖിപിത്വാ പാസാണസുസിര രുക്ഖസുസിരാദീസു സുപ്പടിച്ഛന്നേസു ഠപേത്വാ ഗന്തബ്ബം.

സങ്ഘികചീവരുപ്പാദകഥാ

൩൬൩. തുയ്ഹേവ ഭിക്ഖു താനി ചീവരാനീതി അഞ്ഞത്ഥ ഗഹേത്വാ ഹടാനിപി തുയ്ഹേവ; ന തേസം അഞ്ഞോ കോചി ഇസ്സരോതി. ഏവഞ്ച പന വത്വാ അനാഗതേപി നിക്കുക്കുച്ചാ ഗണ്ഹിസ്സന്തീതി ദസ്സേതും **ഇധ പനാതിആദിമാഹ. തസ്സേവ താനി ചീവരാനി യാവ കഥിനസ്സ ഉബ്ഭാരാതി** സചേ ഗണപൂരകേ ഭിക്ഖൂ ലഭിത്വാ കഥിനം അത്ഥതം ഹോതി, പഞ്ചമാസേ; നോ ചേ അത്ഥതം ഹോതി, ഏകം ചീവരമാസമേവ. യം ''സങ്ഘസ്സ ദേമാ''തി വാ ദേന്തി, ''സങ്ഘം ഉദ്ദിസ്സ ദേമാ''തി വാ ദേന്തി, ''വസ്സംവുത്ഥസങ്ഘസ്സ ദേമാ''തി വാ ദേന്തി, ''വസ്സാവാസികം ദേമാ''തി വാ ദേന്തി, സചേപി മതകചീവരം അവിഭജിത്വാ തം വിഹാരം പവിസന്തി, തം സബ്ബം തസ്സേവ ഭിക്ഖുനോ ഹോതി. യമ്പി സോ വസ്സാവാസത്ഥായ വഡ്ഢിം പയോജേത്വാ ഠപിതഉപനിക്ഖേപതോ വാ തത്രുപ്പാദതോ വാ വസ്സാവാസികം ഗണ്ഹാതി, സബ്ബം സുഗ്ഗഹിതമേവ ഹോതി. ഇദമേത്ഥ ലക്ഖണം, യേന തേനാകാരേന സങ്ഘസ്സ ഉപ്പന്നം വത്ഥം അത്ഥതകഥിനസ്സ പഞ്ചമാസേ, അനത്ഥതകഥിനസ്സ ഏകം ചീവരമാസം പാപുണാതീതി. യം പന ''ഇദം ഇധ വസ്സംവുത്ഥസങ്ഘസ്സ ദേമാ''തി വാ ''വസ്സാവാസികം ദേമാ''തി വാ വത്വാ ദിന്നം, തം അനത്ഥതകഥിനസ്സാപി പഞ്ചമാസേ പാപുണാതി. തതോ പരം പന ഉപ്പന്നം വസ്സാവാസികം പുച്ഛിതബ്ബം - ''കിം അതീതവസ്സേ ഇദം വസ്സാവാസികം, ഉദാഹു അനാഗതവസ്സേ''തി! കസ്മാ? പിട്ഠിസമയേ ഉപ്പന്നത്താ.

ഉതുകാലന്തി വസ്സാനതോ അഞ്ഞം കാലം. **താനി ചീവരാനി ആദായ സാവത്ഥിം ഗന്ത്വാതി** എത്ഥ താനി ചീവരാനി ഗതഗതട്ഠാനേ സങ്ഘികാനേവ ഹോന്തി, ഭിക്ഖൂഹി ദിട്ഠമത്തമേവേത്ഥ പമാണം. തസ്മാ സചേ കേചി പടിപഥം ആഗച്ഛന്താ ''കുഹിം ആവുസോ ഗച്ഛസീ''തി പുച്ഛിത്വാ തമത്ഥം സുത്വാ ''കിം ആവുസോ മയം സങ്ഘോ ന ഹോമാ''തി തത്ഥേവ ഭാജേത്വാ

ഗണ്ഹന്തി, സുഗ്ഗഹിതാനി. സചേപി ഏസ മഗ്ഗാ ഓക്കമിത്വാ കഞ്ചി വിഹാരം വാ ആസനസാലം വാ പിണ്ഡായ ചരന്തോ ഏകം ഗേഹമേവ വാ പവിസതി, തത്ര ച നം ഭിക്ഖൂ ദിസ്വാ തമത്ഥം പുച്ഛിത്വാ ഭാജേത്വാ ഗണ്ഹന്തി, സുഗ്ഗഹിതാനേവ.

അധിട്ഠാതുന്തി ഏത്ഥ അധിട്ഠഹന്തേന വത്തം ജാനിതബ്ബം . തേന ഹി ഭിക്ഖുനാ ഘണ്ടിം പഹരിത്വാ കാലം ഘോസേത്വാ ഥോകം ആഗമേത്വാ സചേ ഘണ്ടിസഞ്ഞായ വാ കാലസഞ്ഞായ വാ ഭിക്ഖൂ ആഗച്ഛന്തി, തേഹി സദ്ധിം ഭാജേതബ്ബാനി. നോ ചേ ആഗച്ഛന്തി, "മയ്ഹിമാനി ചീവരാനി പാപുണന്തീ"തി അധിട്ഠാതബ്ബാനി. ഏവം അധിട്ഠിതേ സബ്ബാനി തസ്സേവ ഹോന്തി, ഠിതികാ പന ന തിട്ഠതി.

സചേ ഏകേകം ഉദ്ധരിത്വാ "അയം പഠമഭാഗോ മയ്ഹം പാപുണാതി, അയം ദുതിയഭാഗോ"തി ഏവം ഗണ്ഹാതി, ഗഹിതാനി ച സുഗ്ഗഹിതാനി ഹോന്തി, ഠിതികാ ച തിട്ഠതി. ഏവം പാപേത്വാ ഗണ്ഹന്തേനാപി അധിട്ഠിതമേവ ഹോതി. സചേ പന ഘണ്ടിം പഹരിത്വാ വാ അപ്പഹരിത്വാ വാ കാലമ്പി ഘോസേത്വാ വാ അഘോസേത്വാ വാ "അഹമേവേത്ഥ മയ്ഹമേവ ഇമാനി ചീവരാനീ"തി ഗണ്ഹാതി, ദുഗ്ഗഹിതാനി ഹോന്തി. അഥ "അഞ്ഞോ കോചി ഇധ നത്ഥി, മയ്ഹം ഏതാനി പാപുണന്തീ"തി ഗണ്ഹാതി, സുഗ്ഗഹിതാനി.

പാതിതേ കുസേതി ഏകകോട്ഠാസേ കുസദണ്ഡകേ പാതിതമത്തേ സചേപി ഭിക്ഖുസഹസ്സം ഹോതി, ഗഹിതമേവ നാമ ചീവരം. നാകാമാ ഭാഗോ ദാതബ്ബോ. സചേ പന അത്തനോ രുചിയാ ദാതുകാമാ ഹോന്തി, ദേന്തു. അനുഭാഗേപി ഏസേവ നയോ.

സചീവരാനീതി "കാലചീവരമ്പി സങ്ഘസ്സ ഇതോവ ദസ്സാമ, വിസും സജ്ജിയമാനേ അതിചിരം ഹോതീ"തി ഖിപ്പംയേവ സചീവരാനി ഭത്താനി അകംസു. **ഥേരേ ആഗമ്മ ഉപ്പന്നാനീ**തി തുമ്ഹേസു പസാദേന ഖിപ്പം ഉപ്പന്നാനി.

സങ്ഘസ്സ ദേമാതി ചീവരാനി ദേന്തീതി സകലമ്പി ചീവരകാലം സണികം സണികം ദേന്തിയേവ. പുരിമേസു പന ദ്വീസു വത്ഥൂസു പച്ഛിന്നദാനത്താ അദംസൂതി വുത്തം. **സമ്ബഹുലാ ഥേരാ**തി വിനയധരപാമോക്ഖഥേരാ. ഇദം പന വത്ഥും സദ്ധിം പുരിമേന ദ്വേഭാതികവത്ഥുനാ പരിനിബ്ബുതേ ഭഗവതി ഉപ്പന്നം, ഇമേ ച ഥേരാ ദിട്ഠപുബ്ബാ തഥാഗതം, തസ്മാ പുരിമേസു വത്ഥൂസു തഥാഗതേന പഞ്ഞത്തനയേനേവ കഥേസും.

ഉപനന്ദസക്യപുത്തവത്ഥുകഥാ

൩൬൩. ഗാമകാവാസം അഗമാസീതി അപ്പേവ നാമ ചീവരാനി ഭാജേന്താ മയ്ഹമ്പി സങ്ഗഹം കരേയ്യുന്തി ചീവരഭാജനകാലം സല്ലക്ഖേത്വാവ അഗമാസി. **സാദിയിസ്സസീ**തി ഗണ്ഹിസ്സസി. ഏത്ഥ ച കിഞ്ചാപി തസ്സ ഭാഗോ ന പാപുണാതി. അഥ ഖോ "നഗരവാസികോ അയം മുഖരോ ധമ്മകഥികോ"തി തേ ഭിക്ഖൂ "സാദിയിസ്സസീ"തി ആഹംസു. **യോ സാദിയേയ്യ ആപത്തി ദുക്കടസ്സാ**തി ഏത്ഥ പന കിഞ്ചാപി ലഹുകാ ആപത്തി, അഥ ഖോ ഗഹിതാനി ഗഹിതട്ഠാനേ ദാതബ്ബാനി. സചേപി നട്ഠാനി വാ ജിണ്ണാനി വാ ഹോന്തി,

തസ്സേവ ഗീവാ. ദേഹീതി വുത്തേ അദേന്തോ ധുരനിക്ഖേപേ ഭണ്ഡഗ്ഘേന കാരേതബ്ബോ.

ഏകാധിപ്പായന്തി ഏകം അധിപ്പായം; ഏകം പുഗ്ഗലപടിവീസമേവ ദേഥാതി അത്ഥോ. ഇദാനി യഥാ സോ ദാതബ്ബോ, തം ദസ്സേതും തന്തിം ഠപേന്തോ **ഇധ പനാതി**ആദിമാഹ. തത്ഥ **സചേ അമുത്ര ഉപഡ്ഢം അമുത്ര ഉപഡ്ഢ**ന്തി ഏകേകസ്മിം ഏകാഹമേകാഹം വാ സത്താഹം സത്താഹം വാ സചേ വസതി, ഏകേകസ്മിം വിഹാരേ യം ഏകോ പുഗ്ഗലോ ലഭതി, തതോ തതോ ഉപഡ്ഢം ഉപഡ്ഢം ദാതബ്ബം. ഏവം ഏകാധിപ്പായോ ദിന്നോ ഹോതി. **യത്ഥ വാ പന ബഹുതര**ന്തി സചേ ഏകസ്മിം വിഹാരേ വസന്തോ ഇതരസ്മിം സത്താഹവാരേന അരുണമേവ ഉട്ഠാപേതി, ഏവം പുരിമസ്മിം ബഹുതരം വസതി നാമ. തസ്മാ തതോ ബഹുതരം വസിതവിഹാരതോ തസ്സ പടിവീസോ ദാതബ്ബോ. ഏവമ്പി ഏകാധിപ്പായോ ദിന്നോ ഹോതി. ഇദഞ്ച നാനാലാഭേഹി നാനൂപചാരേഹി ഏകസീമവിഹാരേഹി കഥിതം, നാനാസീമവിഹാരേ പന സേനാസനഗ്ഗാഹോ പടിപ്പസ്സമ്ഭതി. തസ്മാ തത്ഥ ചീവരപടിവീസോ ന പാപുണാതി. സേസം പന ആമിസഭേസജ്ജാദി സബ്ബം സബ്ബത്ഥ അന്തോസീമഗതസ്സ പാപുണാതി.

ഗിലാനവത്ഥുകഥാ

൩൬൫. **മഞ്ചകേ നിപാതേസു**ന്തി ഏവം ധോവിത്വാ അഞ്ഞം കാസാവം നിവാസേത്വാ മഞ്ചകേ നിപജ്ജാപേസും; നിപജ്ജാപേത്വാ ച പനായസ്മാ ആനന്ദോ മുത്തകരീസകിലിട്ഠം കാസാവം ധോവിത്വാ ഭൂമിയം പരിഭണ്ഡം അകാസി. **യോ ഭിക്ഖവേ മം ഉപട്ഠഹേയ്യ, സോ ഗിലാനം ഉപട്ഠഹേയ്യാ**തി യോ മം ഓവാദാനുസാസനീകരണേന ഉപട്ഠഹേയ്യ, സോ ഗിലാനം ഉപട്ഠഹേയ്യ; മമ ഓവാദകാരകേന ഗിലാനോ ഉപട്ഠാതബ്ബോതി അയമേവേത്ഥ അത്ഥോ. ഭഗവതോ ച ഗിലാനസ്സ ച ഉപട്ഠാനം ഏകസദിസന്തി ഏവം പനേത്ഥ അത്ഥോ ന ഗഹേതബ്ബോ. **സങ്ഘേന ഉപട്ഠാതബ്ബോ**തി യസ്സേതേ ഉപജ്ഝാദയോ തസ്മിം വിഹാരേ നത്ഥി, ആഗന്തുകോ ഹോതി ഏകചാരികോ ഭിക്ഖു, സോ സങ്ഘസ്സ ഭാരോ, തസ്മാ സങ്ഘേന ഉപട്ഠാതബ്ബോ. നോ ചേ ഉപട്ഠഹേയ്യ, സകലസ്സ സങ്ഘസ്സ ആപത്തി. വാരം ഠപേത്വാ ജഗ്ഗന്തേസു പന യോ അത്തനോ വാരേ ന ജഗ്ഗതി, തസ്സേവ ആപത്തി. സങ്ഘത്ഥേരോപി വാരകോ ന മുച്ചതി. സചേ സകലോ സങ്ഘോ ഏകസ്സ ഭാരം കരോതി, ഏകോ വാ വത്തസമ്പന്നോ ഭിക്ഖു അഹമേവ ജഗ്ഗിസ്സാമീതി പടിജഗ്ഗതി, സങ്ഘോ ആപത്തിതോ മുച്ചതി.

൩൬൬. **അഭിക്കമന്തം വാ അഭിക്കമതീ**തിആദീസു വഡ്ഢന്തം വാ ആബാധം "ഇദം നാമ മേ പരിഭുഞ്ജന്തസ്സ വഡ്ഢതി, ഇദം പരിഭുഞ്ജന്തസ്സ പരിഹായതി, ഇദം പരിഭുഞ്ജന്തസ്സ തിട്ഠതീ"തി യഥാഭൂതം നാവികരോതീതി ഏവമത്ഥോ ദട്ഠബ്ബോ. **നാല**ന്തി ന പതിരൂപോ, ന യുത്തോ ഉപട്ഠാതും. **ഭേസജ്ജം സംവിധാതു**ന്തി ഭേസജ്ജം യോജേതും അസമത്ഥോ ഹോതി. **ആമിസന്തരോ**തി ആമിസം അസ്സ അന്തരന്തി ആമിസന്തരോ. **അന്തര**ന്തി കാരണം വുച്ചതി; ആമിസകാരണാ യാഗുഭത്തപത്തചീവരാനി പത്ഥേന്തോ ഉപട്ഠാതീതി അത്ഥോ.

മതസന്തകകഥാ

൩൹൭. കാലങ്കതേതി കാലകിരിയായ. **ഗിലാനുപട്ഠാകാനം ദാതുന്തി** ഏത്ഥ അനന്തരം വുത്തായ കമ്മവാചായ ദിന്നമ്പി അപലോകേത്വാ ദിന്നമ്പി ദിന്നമേവ ഹോതി, വട്ടതി.

൩൹൮. യം തത്ഥ ലഹുഭണ്ഡം യം തത്ഥ ഗരുഭണ്ഡന്തി ഏത്ഥ ലഹുഭണ്ഡഗരുഭണ്ഡാനം നാനാകരണം പരതോ വണ്ണയിസ്സാമ. ഗിലാനുപട്ഠാകലാഭേ പന അയം ആദിതോ പട്ഠായ വിനിച്ഛയോ -

സചേ സകലേ ഭിക്ഖുസങ്ഘേ ഉപട്ഠഹന്തേ കാലം കരോതി, സബ്ബേപി സാമികാ. അഥ ഏകച്ചേഹി വാരേ കതേ ഏകച്ചേഹി അകതേയേവ കാലം കരോതി, തത്ഥ ഏകച്ചേ ആചരിയാ വദന്തി - ''സബ്ബേപി അത്തനോ വാരേ സമ്പത്തേ കരേയ്യും, തസ്മാ സബ്ബേപി സാമിനോ''തി. ഏകച്ചേ വദന്തി - ''യേഹി ജഗ്ഗിതോ തേ ഏവ ലഭന്തി, ഇതരേ ന ലഭന്തീ''തി. സാമണേരേ കാലങ്കതേ സചേ ചീവരം അത്ഥി, ഗിലാനുപട്ഠാകാനം ദാതബ്ബം. നോ ചേ അത്ഥി യം അത്ഥി, തം ദാതബ്ബം. അഞ്ഞസ്മിം പരിക്ഖാരേ സതി ചീവരഭാഗം കത്വാ ദാതബ്ബം.

ഭിക്ഖു ച സാമണേരോ ച സചേ സമം ഉപട്ഠഹിംസു, സമകോ ഭാഗോ ദാതബ്ബോ. അഥ സാമണേരോവ ഉപട്ഠഹതി, ഭിക്ഖുസ്സ സംവിദഹനമത്തമേവ ഹോതി, സാമണേരസ്സ ജേട്ഠകഭാഗോ ദാതബ്ബോ. സചേ സാമണേരോ ഭിക്ഖുനാ ആനീതഉദകേന യാഗും പചിത്വാ പടിഗ്ഗാഹാപനമത്തമേവ കരോതി, ഭിക്ഖു ഉപട്ഠഹതി, ഭിക്ഖുസ്സ ജേട്ഠകഭാഗോ ദാതബ്ബോ.

ബഹൂ ഭിക്ഖൂ സമഗ്ഗാ ഹുത്വാ ഉപട്ഠഹന്തി, സബ്ബേസം സമകോ ഭാഗോ ദാതബ്ബോ. യോ പനേത്ഥ വിസേസേന ഉപട്ഠഹതി, തസ്സ വിസേസോ കാതബ്ബോ. യേന പന ഏകദിവസമ്പി ഗിലാനുപട്ഠാകവസേന യാഗുഭത്തം വാ പചിത്വാ ദിന്നം, നഹാനം വാ പടിയാദിതം, സോപി ഗിലാനുപട്ഠാകോവ. യോ സമീപം അനാഗന്ത്വാ ഭേസജ്ജതണ്ഡുലാദീനി പേസേതി, അയം ഗിലാനുപട്ഠാകോ ന ഹോതി. യോ പരിയേസിത്വാ ഗാഹാപേത്വാ ആഗച്ഛതി, അയം ഗിലാനുപട്ഠാകോവ.

ഏകോ വത്തസീസേന ജഗ്ഗതി; ഏകോ പച്ചാസായ, മതകാലേ ഉഭോപി പച്ചാസീസന്തി, ഉഭിന്നമ്പി ദാതബ്ബം. ഏകോ ഉപട്ഠഹിത്വാ ഗിലാനസ്സ വാ കമ്മേന അത്തനോ വാ കമ്മേന കത്ഥചി ഗതോ ''പുന ആഗന്ത്വാ ജഗ്ഗിസ്സാമീ''തി, ഏതസ്സപി ദാതബ്ബം. ഏകോ ചിരം ഉപട്ഠഹിത്വാ ''ഇദാനി ന സക്കോമീ''തി ധുരം നിക്ഖിപിത്വാ ഗച്ഛതി, സചേപി തംദിവസമേവ ഗിലാനോ കാലംകരോതി, ഉപട്ഠാകഭാഗോ ന ദാതബ്ബോ.

ഗിലാനുപട്ഠാകോ നാമ ഗിഹി വാ ഹോതു പബ്ബജിതോ വാ, അന്തമസോ മാതുഗാമോപി, സബ്ബേ ഭാഗം ലഭന്തി. സചേ തസ്സ ഭിക്ഖുനോ പത്തചീവരമത്തമേവ ഹോതി, അഞ്ഞം നത്ഥി; സബ്ബം ഗിലാനുപട്ഠാകാനംയേവ ദാതബ്ബം. സചേപി സഹസ്സം അഗ്ഘതി, അഞ്ഞം പന ബഹുമ്പി പരിക്ഖാരം തേ ന ലഭന്തി; സങ്ഘസ്സേവ ഹോതി. അവസേസം ഭണ്ഡം ബഹുകഞ്ചേവ മഹഗ്ഘഞ്ച, തിചീവരം അപ്പഗ്ഘം; തതോ ഗഹേത്വാ തിചീവരപരിക്ഖാരോ ദാതബ്ബോ. സബ്ബഞ്ചേതം സങ്ഘികതോവ ലബ്ഭതി.

സചേ പന സോ ജീവമാനോയേവ സബ്ബം അത്തനോ പരിക്ഖാരം നിസ്സജ്ജിത്വാ കസ്സചി അദാസി, കോചി വാ വിസ്സാസം അഗ്ഗഹേസി, യസ്സ ദിന്നം, യേന ച ഗഹിതം, തസ്സേവ ഹോതി. തസ്സ രുചിയാ ഏവ ഗിലാനുപട്ഠാകാ ലഭന്തി, അഞ്ഞേസം അദത്വാ ദൂരേ ഠപിതപരിക്ഖാരാപി തത്ഥ തത്ഥ സങ്ഘസ്സേവ ഹോന്തി. ദ്വിന്നം സന്തകം ഹോതി അവിഭത്തം, ഏകസ്മിം കാലങ്കതേ ഇതരോ സാമീ . ബഹൂനമ്പി സന്തകേ ഏസേവ നയോ. സബ്ബേസു മതേസു സങ്ഘികം ഹോതി. സചേപി അവിഭജിത്വാ സദ്ധിവിഹാരികാദീനം ദേന്തി അദിന്നമേവ ഹോതി. വിഭജിത്വാ ദിന്നം പന സുദിന്നം. തം തേസു മതേസുപി സദ്ധിവിഹാരികാദീനംയേവ ഹോതി, ന സങ്ഘസ്സ.

കുസചീരാദിപടിക്ഖേപകഥാ

൩൪൫. കുസചീരാദീസു **അക്കനാള**ന്തി അക്കനാളമയം. **പോത്ഥകോ**തി മകചിമയോ വുച്ചതി. സേസാനി പഠമപാരാജികവണ്ണനായം വുത്താനി. തേസു പോത്ഥകേ ഏവ ദുക്കടം. സേസേസു ഥുല്ലച്ചയാനീതി. അക്കദുസ്സകദലിദുസ്സഏരകദുസ്സാനി പന പോത്ഥകഗതികാനേവ.

൩൪൬. സബ്ബനീലകാദീനി രജനം ധോവിത്വാ പുന രജിത്വാ ധാരേതബ്ബാനി. ന സക്കാ ചേ ഹോന്തി ധോവിതും, പച്ചത്ഥരണാനി വാ കാതബ്ബാനി. ദുപട്ടചീവരസ്സ വാ മജ്ഝേ ദാതബ്ബാനി. തേസം വണ്ണനാനത്തം ഉപാഹനാസു വുത്തനയമേവ. അച്ഛിന്നദസദീഘദസാനി ദസാ ഛിന്ദിത്വാ ധാരേതബ്ബാനി. കഞ്ചുകം ലഭിത്വാ ഫാലേത്വാ രജിത്വാ പരിഭുഞ്ജിതും വട്ടതി. വേഠനേപി ഏസേവ നയോ. തിരീടകം പന രുക്ഖഛല്ലിമയം; തം പാദപുഞ്ഛനം കാതും വട്ടതി.

൩൪൭. **പതിരൂപേ ഗാഹകേ**തി സചേ കോചി ഭിക്ഖു ''അഹം തസ്സ ഗണ്ഹാമീ''തി ഗണ്ഹാതി, ദാതബ്ബന്തി അത്ഥോ. ഏവമേതേസു തേവീസതിയാ പുഗ്ഗലേസു സോളസ ജനാ ന ലഭന്തി, സത്ത ജനാ ലഭന്തീതി.

സങ്ഘേഭിന്നേചീവരുപ്പാദകഥാ

൩൪൮. **സങ്ഘോ ഭിജ്ജതീ**തി ഭിജ്ജിത്വാ കോസമ്ബകഭിക്ഖൂ വിയ ദ്വേ കോട്ഠാസാ ഹോന്തി. **ഏകസ്മിം പക്ഖേ**തി ഏകസ്മിം കോട്ഠാസേ ദക്ഖിണോദകഞ്ച ഗന്ധാദീനി ച ദേന്തി, ഏകസ്മിം ചീവരാനി. **സങ്ഘസ്സേവേത**ന്തി സകലസ്സ സങ്ഘസ്സ ദ്വിന്നമ്പി കോട്ഠാസാനം ഏതം ഹോതി, ഘണ്ടിം പഹരിത്വാ ദ്വീഹിപി പക്ഖേഹി ഏകതോ ഭാജേതബ്ബം. **പക്ഖസ്സേവേത**ന്തി ഏവം ദിന്നേ യസ്സ കോട്ഠാസസ്സ ഉദകം ദിന്നം, തസ്സ ഉദകമേവ ഹോതി; യസ്സ ചീവരം ദിന്നം, തസ്സേവ ചീവരം. യത്ഥ പന ദക്ഖിണോദകം പമാണം ഹോതി, തത്ഥ ഏകോ പക്ഖോ ദക്ഖിണോദകസ്സ ലദ്ധത്താ ചീവരാനി ലഭതി, ഏകോ ചീവരാനമേവ ലദ്ധത്താതി ഉഭോഹിപി ഏകതോ ഹുത്വാ യഥാവുഡ്ഢം ഭാജേതബ്ബം. ഇദം കിര പരസമുദ്ദേ ലക്ഖണന്തി മഹാഅട്ഠകഥായം വുത്തം. **തസ്മിംയേവ പക്ഖേ**തി ഏത്ഥ പന ഇതരോ പക്ഖോ അനിസ്സരോയേവ. **ചീവരപേസനവത്ഥൂനി** പാകടാനേവ.

അട്ഠചീവരമാതികാകഥാ

൩൭൯. ഇദാനി ആദിതോ പട്ഠായ വുത്തചീവരാനം പടിലാഭഖേത്തം ദസ്സേതും **"അട്ഠിമാ ഭിക്ഖവേ മാതികാ"**തിആദിമാഹ. **സീമായ ദേതീ**തിആദി പുഗ്ഗലാധിട്ഠാനനയേന വുത്തം. ഏത്ഥ പന സീമായ ദാനം ഏകാ മാതികാ, കതികായ ദാനം ദുതിയാ...പേ॰... പുഗ്ഗലസ്സ ദാനം അട്ഠമാ. തത്ഥ സീമായ ദമ്മീതി ഏവം സീമം പരാമസിത്വാ ദേന്തോ **സീമായ ദേതി** നാമ. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ.

സീമായ ദേതി, യാവതികാ ഭിക്ഖൂ അന്തോസീമഗതാ തേഹി ഭാജേതബ്ബന്തിആദിമ്ഹി പന മാതികാനിദ്ദേസേ **സീമായ ദേതീ**തി ഏത്ഥ താവ ഖണ്ഡസീമാ, ഉപചാരസീമാ, സമാനസംവാസസീമാ, അവിപ്പവാസസീമാ, ലാഭസീമാ, ഗാമസീമാ, നിഗമസീമാ, നഗരസീമാ, അബ്ഭന്തരസീമാ, ഉദകുക്ഖേപസീമാ, ജനപദസീമാ, രട്ഠസീമാ, രജ്ജസീമാ, ദീപസീമാ, ചക്കവാളസീമാതി പന്നരസ സീമാ വേദിതബ്ബാ.

തത്ഥ ഖണ്ഡസീമാ സീമാകഥായം വുത്താവ. ഉപചാരസീമാ പരിക്ഖിത്തസ്സ വിഹാരസ്സ പരിക്ഖേപേന അപരിക്ഖിത്തസ്സ പരിക്ഖേപാരഹട്ഠാനേന പരിച്ഛിന്നാ ഹോതി. അപിച ഭിക്ഖൂനം ധുവസന്നിപാതട്ഠാനതോ വാ പരിയന്തേ ഠിതഭോജനസാലതോ വാ നിബദ്ധവസനകആവാസതോ വാ ഥാമമജ്ഝിമസ്സ പുരിസസ്സ ദ്വിന്നം ലേഡ്ഡുപാതാനം അന്തോ ഉപചാരസീമാ വേദിതബ്ബാ, സാ പന ആവാസേസു വഡ്ഢന്തേസു വഡ്ഢതി, പരിഹായന്തേസു പരിഹായതി. മഹാപച്ചരിയം പന "ഭിക്ഖൂസുപി വഡ്ഢന്തേസു വഡ്ഢതീ"തി വുത്തം. തസ്മാ സചേ വിഹാരേ സന്നിപതിതഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം ഏകാബദ്ധാ ഹുത്വാ യോജനസതമ്പി പൂരേത്വാ നിസീദന്തി, യോജനസതമ്പി ഉപചാരസീമാവ ഹോതി, സബ്ബേസം ലാഭോ പാപുണാതി. സമാനസംവാസഅവിപ്പവാസസീമാദ്വയമ്പി വുത്തമേവ.

ലാഭസീമാ നാമ നേവ സമ്മാസമ്ബുദ്ധേന അനുഞ്ഞാതാ, ന ധമ്മസങ്ഗാഹകത്ഥേരേഹി ഠപിതാ; അപിച ഖോ രാജരാജമഹാമത്താ വിഹാരം കാരേത്വാ ഗാവുതം വാ അഡ്ഢയോജനം വാ യോജനം വാ സമന്തതോ പരിച്ഛിന്ദിത്വാ "അയം അമ്ഹാകം വിഹാരസ്സ ലാഭസീമാ"തി നാമലിഖിതകേ ഥമ്ഭേ നിഖണിത്വാ "യം ഏത്ഥന്തരേ ഉപ്പജ്ജതി, സബ്ബം തം അമ്ഹാകം വിഹാരസ്സ ദേമാ"തി സീമം ഠപേന്തി, അയം ലാഭസീമാ നാമ. ഗാമനിഗമനഗരഅബ്ഭന്തരഉദകുക്ഖേപസീമാപി വുത്താ ഏവ. ജനപദസീമാ നാമ - കാസികോസലരട്ഠാദീനം അന്തോ ബഹൂ ജനപദാ ഹോന്തി, തത്ഥ ഏകേകോ ജനപദപരിച്ഛേദോ ജനപദസീമാ. രട്ഠസീമാ നാമ കാസികോസലാദിരട്ഠപരിച്ഛേദോ. രജ്ജസീമാ നാമ "ചോളഭോഗോ കേരളഭോഗോ"തി ഏവം ഏകേകസ്സ രഞ്ഞോ ആണാപവത്തിട്ഠാനം. ദീപസീമാ നാമ സമുദ്ദന്തേന പരിച്ഛിന്നമഹാദീപാ ച അന്തരദീപാ ച. ചക്കവാളസീമാ നാമ ചക്കവാളപബ്ബതേനേവ പരിച്ഛിന്നാ.

ഏവമേതാസു സീമാസു ഖണ്ഡസീമായ കേനചി കമ്മേന സന്നിപതിതം സങ്ഘം ദിസ്വാ "ഏത്ഥേവ സീമായ സങ്ഘസ്സ ദേമീ"തി വുത്തേ യാവതികാ ഭിക്ഖൂ അന്തോഖണ്ഡസീമഗതാ, തേഹി ഭാജേതബ്ബം. തേസംയേവ ഹി തം പാപുണാതി. അഞ്ഞേസം സീമന്തരികായ വാ ഉപചാരസീമായ വാ ഠിതാനമ്പി ന പാപുണാതി. ഖണ്ഡസീമായ ഠിതേ പന രുക്ഖേ വാ പബ്ബതേ വാ ഠിതസ്സ ഹേട്ഠാ വാ പഥവീവേമജ്ഝഗതസ്സ പാപുണാതിയേവ. "ഇമിസ്സാ

ഉപചാരസീമായ സങ്ഘസ്സ ദമ്മീ"തി ദിന്നം പന ഖണ്ഡസീമാസീമന്തരികാസു ഠിതാനമ്പി പാപുണാതി. "സമാനസംവാസസീമായ ദമ്മീ"തി ദിന്നം പന ഖണ്ഡസീമാസീമന്തരികാസു ഠിതാനം ന പാപുണാതി. അവിപ്പവാസസീമാലാഭസീമാസു ദിന്നം താസു സീമാസു അന്തോഗതാനം പാപുണാതി. ഗാമസീമാദീസു ദിന്നം താസം സീമാനം അബ്ഭന്തരേ ബദ്ധസീമായ ഠിതാനമ്പി പാപുണാതി. അബ്ഭന്തരസീമാഉദകുക്ഖേപസീമാസു ദിന്നം തത്ഥ അന്തോഗതാനംയേവ പാപുണാതി. ജനപദരട്ഠരജ്ജദീപചക്കവാളസീമാസുപി ഗാമസീമാദീസു വുത്തസദിസോയേവ വിനിച്ഛയോ.

സചേ പന ജമ്ബുദീപേ ഠിതോ "തമ്ബപണ്ണിദീപേ സങ്ഘസ്സ ദമ്മീ"തി ദേതി, തമ്ബപണ്ണിദീപതോ ഏകോപി ഗന്ത്വാ സബ്ബേസം ഗണ്ഹിതും ലഭതി. സചേപി തത്രേവ ഏകോ സഭാഗഭിക്ഖു സഭാഗാനം ഭാഗം ഗണ്ഹാതി, ന വാരേതബ്ബോ. ഏവം താവ യോ സീമം പരാമസിത്വാ ദേതി, തസ്സ ദാനേ വിനിച്ഛയോ വേദിതബ്ബോ.

യോ പന അസുകസീമായാതി വത്തും ന ജാനാതി, കേവലം സീമാതി വചനമത്തമേവ ജാനന്തോ വിഹാരം ഗന്ത്വാ "സീമായ ദമ്മീ"തി വാ "സീമട്ഠകസങ്ഘസ്സ ദമ്മീ"തി വാ ഭണതി, സോ പുച്ഛിതബ്ബോ - "സീമാ നാമ ബഹുവിധാ, കതരസീമം സന്ധായ ഭണസീ"തി ? സചേ വദതി - "അഹം അസുകസീമാതി ന ജാനാമി, സീമട്ഠകസങ്ഘോ ഭാജേത്വാ ഗണ്ഹാതൂ"തി കതരസീമായ ഭാജേതബ്ബം? മഹാസീവത്ഥേരോ കിരാഹ - "അവിപ്പവാസസീമായാ"തി. തതോ നം ആഹംസു - "അവിപ്പവാസസീമാ നാമ തിയോജനാപി ഹോതി, ഏവം സന്തേ തിയോജനേ ഠിതാ ലാഭം ഗണ്ഹിസ്സന്തി, തിയോജനേ ഠത്വാ ആഗന്തുകവത്തം പൂരേത്വാ ആരാമം പവിസിതബ്ബം ഭവിസ്സതി, ഗമികോ തിയോജനം ഗന്ത്വാ സേനാസനം ആപുച്ഛിസ്സതി, നിസ്സയപടിപന്നസ്സ തിയോജനാതിക്കമേ നിസ്സയോ പടിപ്പസ്സമ്ഭിസ്സതി, പാരിവാസികേന തിയോജനം അതിക്കമിത്വാ അരുണം ഉട്ഠാപേതബ്ബം ഭവിസ്സതി, ഭിക്ഖുനിയാ തിയോജനേ ഠത്വാ ആരാമപ്പവേസനം ആപുച്ഛിതബ്ബം ഭവിസ്സതി, സബ്ബമ്പേതം ഉപചാരസീമായ പരിച്ഛേദവസേനേവ കാതും വട്ടതി. തസ്മാ ഉപചാരസീമായമേവ ഭാജേതബ്ബ"ന്തി.

കതികായാതി സമാനലാഭകതികായ. തേനേവാഹ - "സമ്ബഹുലാ ആവാസാ സമാനലാഭാ ഹോന്തീ"തി. തത്രേവം കതികാ കാതബ്ബാ, ഏകസ്മിം വിഹാരേ സന്നിപതിതേഹി ഭിക്ഖൂഹി യം വിഹാരം സങ്ഗണ്ഹിതുകാമാ സമാനലാഭം കാതും ഇച്ഛന്തി, തസ്സ നാമം ഗഹേത്വാ അസുകോ നാമ വിഹാരോ പോരാണകോതി വാ ബുദ്ധാധിവുത്ഥോതി വാ അപ്പലാഭോതി വാ യംകിഞ്ചി കാരണം വത്വാ തം വിഹാരം ഇമിനാ വിഹാരേന സദ്ധിം ഏകലാഭം കാതും സങ്ഘസ്സ രുച്ചതീതി തിക്ഖത്തും സാവേതബ്ബം. ഏത്താവതാ തസ്മിം വിഹാരേ നിസിന്നോപി ഇധ നിസിന്നോവ ഹോതി, തസ്മിം വിഹാരേപി സങ്ഘേന ഏവമേവ കാതബ്ബം. ഏത്താവതാ ഇധ നിസിന്നോപി തസ്മിം നിസിന്നോവ ഹോതി. ഏകസ്മിം ലാഭേ ഭാജിയമാനേ ഇതരസ്മിം ഠിതസ്സ ഭാഗം ഗഹേതും വട്ടതി. ഏവം ഏകേന വിഹാരേന സദ്ധിം ബഹൂപി ആവാസാ ഏകലാഭാ കാതബ്ബാ.

ഭിക്ഖാപഞ്ഞത്തിയാതി അത്തനോ പരിച്ചാഗപഞ്ഞാപനട്ഠാനേ. തേനേവാഹ - "യത്ഥ സങ്ഘസ്സ ധുവകാരാ കരിയന്തീ"തി. തസ്സത്ഥോ - യസ്മിം വിഹാരേ

ഇമസ്സ ചീവരദായകസ്സ സന്തകം സങ്ഘസ്സ പാകവട്ടം വാ വത്തതി, യസ്മിം വാ വിഹാരേ ഭിക്ഖൂ അത്തനോ ഭാരം കത്വാ സദാ ഗേഹേ ഭോജേതി, യത്ഥ വാ അനേന ആവാസോ കാരിതോ, സലാകഭത്താദീനി വാ നിബദ്ധാനി, യേന പന സകലോപി വിഹാരോ പതിട്ഠാപിതോ, തത്ഥ വത്തബ്ബമേവ നത്ഥി, ഇമേ ധുവകാരാ നാമ. തസ്മാ സചേ സോ "യത്ഥ മയ്ഹം ധുവകാരാ കരീയന്തി, തത്ഥ ദമ്മീ"തി വാ "തത്ഥ ദേഥാ"തി വാ ഭണതി, ബഹൂസു ചേപി ഠാനേസു ധുവകാരാ ഹോന്തി, സബ്ബത്ഥ ദിന്നമേവ ഹോതി.

സചേ പന ഏകസ്മിം വിഹാരേ ഭിക്ഖൂ ബഹുതരാ ഹോന്തി, തേഹി വത്തബ്ബം - "തുമ്ഹാകം ധുവകാരേ ഏകത്ഥ ഭിക്ഖൂ ബഹൂ ഏകത്ഥ അപ്പകാ"തി. സചേ "ഭിക്ഖുഗണനായ ഗണ്ഹഥാ"തി ഭണതി, തഥാ ഭാജേത്വാ ഗണ്ഹിതും വട്ടതി. ഏത്ഥ ച വത്ഥഭേസജ്ജാദി അപ്പകമ്പി സുഖേന ഭാജിയതി. യദി പന മഞ്ചോ വാ പീഠകം വാ ഏകമേവ ഹോതി, തം പുച്ഛിത്വാ യസ്സ വാ വിഹാരസ്സ ഏകവിഹാരേപി വാ യസ്സ സേനാസനസ്സ സോ വിചാരേതി, തത്ഥ ദാതബ്ബം. സചേ "അസുകഭിക്ഖു ഗണ്ഹാതൂ"തി വദതി, വട്ടതി. അഥ "മയ്ഹം ധുവകാരേ ദേഥാ"തി വത്വാ അവിചാരേത്വാവ ഗച്ഛതി, സങ്ഘസ്സാപി വിചാരേതും വട്ടതി. ഏവം പന വിചാരേതബ്ബം - "സങ്ഘത്ഥേരസ്സ വസനട്ഠാനേ ദേഥാ"തി വത്തബ്ബം. സചേ തസ്സ സേനാസനം പരിപുണ്ണം ഹോതി, യത്ഥ നപ്പഹോതി, തത്ഥ ദാതബ്ബം. സചേ ഏകോ ഭിക്ഖു "മയ്ഹം വസനട്ഠാനേ സേനാസനപരിഭോഗഭണ്ഡം നത്ഥീ"തി വദതി, തത്ഥ ദാതബ്ബം.

സങ്ഘസ്സ ദേതീതി വിഹാരം പവിസിത്വാ "ഇമാനി ചീവരാനി സങ്ഘസ്സ ദമ്മീ"തി ദേതി. **സമ്മുഖീഭൂതേനാ**തി ഉപചാരസീമായ ഠിതേന സങ്ഘേന ഘണ്ടിം പഹരിത്വാ കാലം ഘോസേത്വാ ഭാജേതബ്ബം. സീമട്ഠസ്സ അസമ്പത്തസ്സാപി ഭാഗം ഗണ്ഹന്തോ ന വാരേതബ്ബോ. വിഹാരോ മഹാ ഹോതി, ഥേരാസനതോ പട്ഠായ വത്ഥേസു ദിയ്യമാനേസു അലസജാതികാ മഹാഥേരാ പച്ഛാ ആഗച്ഛന്തി, "ഭന്തേ വീസതിവസ്സാനം ദിയ്യതി, തുമ്ഹാകം ഠിതികാ അതിക്കന്താ"തി ന വത്തബ്ബാ, ഠിതികം ഠപേത്വാ തേസം ദത്വാ പച്ഛാ ഠിതികായ ദാതബ്ബം.

അസുകവിഹാരേ കിര ബഹും ചീവരം ഉപ്പന്നന്തി സുത്വാ യോജനന്തരികവിഹാരതോപി ഭിക്ഖൂ ആഗച്ഛന്തി, സമ്പത്തസമ്പത്താനം ഠിതട്ഠാനതോ പട്ഠായ ദാതബ്ബം. അസമ്പത്താനമ്പി ഉപചാരസീമം പവിട്ഠാനം അന്തേവാസികാദീസു ഗണ്ഹന്തേസു ദാതബ്ബമേവ. "ബഹിഉപചാരസീമായ ഠിതാനം ദേഥാ"തി വദന്തി, ന ദാതബ്ബം. സചേ പന ഉപചാരസീമം ഓക്കന്തേഹി ഏകാബദ്ധാ ഹുത്വാ അത്തനോ വിഹാരദ്വാരേ വാ അന്തോവിഹാരേയേവ വാ ഹോന്തി, പരിസവസേന വഡ്ഢിതാ നാമ ഹോതി സീമാ , തസ്മാ ദാതബ്ബം. സങ്ഘനവകസ്സ ദിന്നേപി പച്ഛാ ആഗതാനം ദാതബ്ബമേവ. ദുതിയഭാഗേ പന ഥേരാസനം ആരുള്ഹേ ആഗതാനം പഠമഭാഗോ ന പാപുണാതി, ദുതിയഭാഗതോ വസ്സഗ്ഗേന ദാതബ്ബം.

ഏകസ്മിം വിഹാരേ ദസ ഭിക്ഖൂ ഹോന്തി, "ദസ വത്ഥാനി സങ്ഘസ്സ ദേമാ"തി ദേന്തി, പാടേക്കം ഭാജേതബ്ബാനി . സചേ "സബ്ബാനേവ അമ്ഹാകം പാപുണന്തീ"തി ഗഹേത്വാ ഗച്ഛന്തി, ദുപ്പാപിതാനി ചേവ ദുഗ്ഗഹിതാനി ച ഗതഗതട്ഠാനേ സങ്ഘികാനേവ ഹോന്തി. ഏകം പന ഉദ്ധരിത്വാ "ഇദം തുമ്ഹാകം പാപുണാതീ"തി സങ്ഘത്ഥേരസ്സ ദത്വാ "സേസാനി അമ്ഹാകം പാപുണന്തീ"തി ഗഹേതും വട്ടതി.

ഏകമേവ വത്ഥം സങ്ഘസ്സ ദേമാതി ആഹരന്തി, അഭാജേത്വാവ അമ്ഹാകം പാപുണന്തീതി ഗണ്ഹന്തി, ദുപ്പാപിതഞ്ചേവ ദുഗ്ഗഹിതഞ്ച. സത്ഥകേന പന ഹലിദ്ദിആദിനാ വാ ലേഖം കത്വാ ഏകം കോട്ഠാസം "ഇമം ഠാനം തുമ്ഹാകം പാപുണാതീ"തി സങ്ഘത്ഥേരസ്സ പാപേത്വാ "സേസം അമ്ഹാകം പാപുണാതീ"തി ഗഹേതും വട്ടതി. യം പന വത്ഥസ്സേവ പുപ്ഫം വാ വലി വാ, തേന പരിച്ഛേദം കാതും ന വട്ടതി. സചേ ഏകം തന്തം ഉദ്ധരിത്വാ "ഇദം ഠാനം തുമ്ഹാകം പാപുണാതീ"തി സങ്ഘത്ഥേരസ്സ ദത്വാ "സേസം അമ്ഹാകം പാപുണാതീ"തി ഗണ്ഹന്തി, വട്ടതി. ഖണ്ഡം ഖണ്ഡം ഛിന്ദിത്വാ ഭാജിയമാനം വട്ടതിയേവ.

ഏകഭിക്ഖുകേ വിഹാരേ സങ്ഘസ്സ ചീവരേസു ഉപ്പന്നേസു സചേ പുബ്ബേ വുത്തനയേനേവ സോ ഭിക്ഖു "സബ്ബാനി മയ്ഹം പാപുണന്തീ"തി ഗണ്ഹാതി, സുഗ്ഗഹിതാനി, ഠിതികാ പന ന തിട്ഠതി. സചേ ഏകേകം ഉദ്ധരിത്വാ "ഇദം മയ്ഹം പാപുണാതീ"തി ഗണ്ഹാതി, ഠിതികാ തിട്ഠതി. തത്ഥ അട്ഠിതായ ഠിതികായ പുന അഞ്ഞസ്മിം ചീവരേ ഉപ്പന്നേ സചേ ഏകോ ഭിക്ഖു ആഗച്ഛതി, മജ്ഝേ ഛിന്ദിത്വാ ദ്വീഹിപി ഗഹേതബ്ബം. ഠിതായ ഠിതികായ പുന അഞ്ഞസ്മിം ചീവരേ ഉപ്പന്നേ സചേ നവകതരോ ആഗച്ഛതി, ഠിതികാ ഹേട്ഠാ ഓരോഹതി. സചേ വുഡ്ഢതരോ ആഗച്ഛതി, ഠിതികാ ഉദ്ധം ആരോഹതി. അഞ്ഞോ നത്ഥി, പുന അത്തനോ പാപേത്വാ ഗഹേതബ്ബം.

"സങ്ഘസ്സ ദേമാ"തി വാ "ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ ദേമാ"തി വാ യേന കേനചി ആകാരേന സങ്ഘം ആമസിത്വാ ദിന്നം പന പംസുകൂലികാനം ന വട്ടതി, "ഗഹപതിചീവരം പടിക്ഖിപാമി പംസുകൂലികങ്ഗം സമാദിയാമീ"തി വുത്തത്താ, ന പന അകപ്പിയത്താ . ഭിക്ഖുസങ്ഘേന അപലോകേത്വാ ദിന്നമ്പി ന ഗഹേതബ്ബം. യം പന ഭിക്ഖു അത്തനോ സന്തകം ദേതി, തം ഭിക്ഖുദത്തിയം നാമ വട്ടതി, പംസുകൂലം പന ന ഹോതി. ഏവം സന്തേപി ധുതങ്ഗം ന ഭിജ്ജതി. "ഭിക്ഖൂനം ദേമ, ഥേരാനം ദേമാ"തി വുത്തേ പന പംസുകൂലികാനമ്പി വട്ടതി. "ഇദം വത്ഥം സങ്ഘസ്സ ദേമ, ഇമിനാ ഉപാഹനത്ഥവികപത്തത്ഥവികആയോഗഅംസബദ്ധകാദീനി കരോന്തൂ"തി ദിന്നമ്പി വട്ടതി.

പത്തത്ഥവികാദീനം അത്ഥായ ദിന്നാനി ബഹൂനിപി ഹോന്തി, ചീവരത്ഥായപി പഹോന്തി, തതോ ചീവരം കത്വാ പാരുപിതും വട്ടതി. സചേ പന സങ്ഘോ ഭാജിതാതിരിത്താനി വത്ഥാനി ഛിന്ദിത്വാ ഉപാഹനത്ഥവികാദീനം അത്ഥായ ഭാജേതി, തതോ ഗഹേതും ന വട്ടതി. സാമികേഹി വിചാരിതമേവ ഹി വട്ടതി, ന ഇതരം.

"പംസുകൂലികസങ്ഘസ്സ ധമ്മകരണപടാദീനം അത്ഥായ ദേമാ"തി വുത്തേപി ഗഹേതും വട്ടതി, പരിക്ഖാരോ നാമ പംസുകൂലികാനമ്പി ഇച്ഛിതബ്ബോ. യം തത്ഥ അതിരേകം ഹോതി, തം ചീവരേപി ഉപനേതും വട്ടതി. സുത്തം സങ്ഘസ്സ ദേന്തി, പംസുകൂലികേഹിപി ഗഹേതബ്ബം. അയം താവ വിഹാരം പവിസിത്വാ "ഇമാനി ചീവരാനി സങ്ഘസ്സ ദമ്മീ"തി ദിന്നേസു വിനിച്ഛയോ.

സചേ പന ബഹിഉപചാരസീമായം അദ്ധാനപ്പടിപന്നേ ഭിക്ഖൂ ദിസ്വാ "സങ്ഘസ്സ ദമ്മീ"തി സങ്ഘത്ഥേരസ്സ വാ സങ്ഘനവകസ്സ വാ ആരോചേതി, സചേപി യോജനം ഫരിത്വാ പരിസാ ഠിതാ ഹോതി, ഏകബദ്ധാ ചേ, സബ്ബേസം

പാപുണാതി. യേ പന ദ്വാദസഹി ഹത്ഥേഹി പരിസം അസമ്പത്താ, തേസം ന പാപുണാതി.

ഉഭതോസങ്ഘസ്സ ദേതീതി ഏത്ഥ "ഉഭതോസങ്ഘസ്സ ദമ്മീ"തി വുത്തേപി "ദ്വിധാ സങ്ഘസ്സ ദമ്മി, ദ്വിന്നം സങ്ഘാനം ദമ്മി, ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ ച ഭിക്ഖുനിസങ്ഘസ്സ ച ദമ്മീ"തി വുത്തേപി ഉഭതോസങ്ഘസ്സ ദിന്നമേവ ഹോതി. **ഉപഡ്ഢം ദാതബ്ബ**ന്തി ദ്വേഭാഗേ സമേ കത്വാ ഏകോ ദാതബ്ബോ. "ഉഭതോസങ്ഘസ്സ ച തുയ്ഹഞ്ച ദമ്മീ"തി വുത്തേ സചേ ദസ ദസ ഭിക്ഖൂ ച ഭിക്ഖുനിയോ ച ഹോന്തി, ഏകവീസതി പടിവീസേ കത്വാ ഏകോ പുഗ്ഗലസ്സ ദാതബ്ബോ, ദസ ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ, ദസ ഭിക്ഖുനിസങ്ഘസ്സ യേന പുഗ്ഗലികോ ലദ്ധോ സോ സങ്ഘതോപി അത്തനോ വസ്സഗ്ഗേന ഗഹേതും ലഭതി. കസ്മാ? ഉഭതോസങ്ഘഗ്ഗഹണേന ഗഹിതത്താ.

"ഉഭതോസങ്ഘസ്സ ച ചേതിയസ്സ ച ദമ്മീ"തി വുത്തേപി ഏസേവ നയോ. ഇധ പന ചേതിയസ്സ സങ്ഘതോ പാപുണനകോട്ഠാസോ നാമ നത്ഥി, ഏകപുഗ്ഗലസ്സ പത്തകോട്ഠാസസമോവ കോട്ഠാസോ ഹോതി.

"ഉഭതോസങ്ഘസ്സ ച തുയ്ഹഞ്ച ചേതിയസ്സ ചാ"തി വുത്തേ പന ദ്വാവീസതി കോട്ഠാസേ കത്വാ ദസ ഭിക്ഖൂനം, ദസ ഭിക്ഖുനീനം, ഏകോ പുഗ്ഗലസ്സ, ഏകോ ചേതിയസ്സ ദാതബ്ബോ. തത്ഥ പുഗ്ഗലോ സങ്ഘതോപി അത്തനോ വസ്സഗ്ഗേന പുന ഗഹേതും ലഭതി, ചേതിയസ്സ ഏകോയേവ.

"ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ ച ഭിക്ഖുനീനഞ്ച ദമ്മീ"തി വുത്തേ പന ന മജ്ഝേ ഭിന്ദിത്വാ ദാതബ്ബം, ഭിക്ഖൂ ച ഭിക്ഖുനിയോ ച ഗണേത്വാ ദാതബ്ബം. "ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ ച ഭിക്ഖുനീനഞ്ച തുയ്ഹഞ്ചാ"തി വുത്തേ പന പുഗ്ഗലോ വിസും ന ലഭതി, പാപുണനട്ഠാനതോ ഏകമേവ ലഭതി. കസ്മാ? ഭിക്ഖുസങ്ഘഗ്ഗഹണേന ഗഹിതത്താ. "ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ ച ഭിക്ഖുനീനഞ്ച തുയ്ഹഞ്ച ചേതിയസ്സ ചാ"തി വുത്തേപി ചേതിയസ്സ ഏകപുഗ്ഗലപടിവീസോ ലബ്ഭതി, പുഗ്ഗലസ്സ വിസും ന ലബ്ഭതി, തസ്മാ ഏകം ചേതിയസ്സ ദത്വാ അവസേസം ഭിക്ഖൂ ച ഭിക്ഖുനിയോ ച ഗണേത്വാ ഭാജേതബ്ബം.

"ഭിക്ഖൂനഞ്ച ഭിക്ഖുനീനഞ്ച ദമ്മീ"തി വുത്തേപി മജ്ഝേ ഭിന്ദിത്വാ ന ദാതബ്ബം, പുഗ്ഗലഗണനായ ഏവ വിഭജിതബ്ബം. "ഭിക്ഖൂനഞ്ച ഭിക്ഖുനീനഞ്ച തുയ്ഹഞ്ച ചേതിയസ്സ ചാ"തി ഏവം വുത്തേപി ചേതിയസ്സ ഏകപുഗ്ഗലപടിവീസോ ലബ്ഭതി, പുഗ്ഗലസ്സ വിസും നത്ഥി, ഭിക്ഖൂ ച ഭിക്ഖുനിയോ ച ഗണേത്വാ ഏവ ഭാജേതബ്ബം. യഥാ ച ഭിക്ഖുസങ്ഘം ആദിം കത്വാ നയോ നീതോ, ഏവം ഭിക്ഖുനിസങ്ഘം ആദിം കത്വാപി നേതബ്ബോ. "ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ ച തുയ്ഹഞ്ചാ"തി വുത്തേ പുഗ്ഗലസ്സ വിസും ന ലബ്ഭതി, വസ്സഗ്ഗേനേവ ഗഹേതബ്ബം. "ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ ച ചേതിയസ്സ ചാ"തി വുത്തേ പന ചേതിയസ്സ വിസും പടിവീസോ ലബ്ഭതി. "ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ ച തുയ്ഹഞ്ച ചേതിയസ്സ ചാ"തി വുത്തേപി ചേതിയസ്സേവ ലബ്ഭതി, ന പുഗ്ഗലസ്സ.

"ഭിക്ഖൂനഞ്ച തുയ്ഹഞ്ചാ"തി വുത്തേപി വിസും ന ലബ്ഭതി. "ഭിക്ഖൂനഞ്ച ചേതിയസ്സ ചാ"തി വുത്തേ പന ചേതിയസ്സ ലബ്ഭതി. "ഭിക്ഖൂനഞ്ച തുയ്ഹഞ്ച ചേതിയസ്സ ചാ"തി വുത്തേപി ചേതിയസ്സേവ വിസും

ലബ്ഭതി, ന പുഗ്ഗലസ്സ. ഭിക്ഖുനിസങ്ഘം ആദിം കത്വാപി ഏവമേവ യോജേതബ്ബം.

പുബ്ബേ ബുദ്ധപ്പമുഖസ്സ ഉഭതോസങ്ഘസ്സ ദാനം ദേന്തി, ഭഗവാ മജ്ഝേ നിസീദതി, ദക്ഖിണതോ ഭിക്ഖൂ വാമതോ ഭിക്ഖുനിയോ നിസീദന്തി, ഭഗവാ ഉഭിന്നം സങ്ഘത്ഥേരോ , തദാ ഭഗവാ അത്തനാ ലദ്ധപച്ചയേ അത്തനാപി പരിഭുഞ്ജതി, ഭിക്ഖൂനമ്പി ദാപേതി. ഏതരഹി പന പണ്ഡിതമനുസ്സാ സധാതുകം പടിമം വാ ചേതിയം വാ ഠപേത്വാ ബുദ്ധപ്പമുഖസ്സ ഉഭതോസങ്ഘസ്സ ദാനം ദേന്തി. പടിമായ വാ ചേതിയസ്സ വാ പുരതോ ആധാരകേ പത്തം ഠപേത്വാ ദക്ഖിണോദകം ദത്വാ ബുദ്ധാനം ദേമാതി, തത്ഥ യം പഠമം ഖാദനീയം ഭോജനീയം ദേന്തി, വിഹാരം വാ ആഹരിത്വാ ഇദം ചേതിയസ്സ ദേമാതി പിണ്ഡപാതഞ്ച മാലാഗന്ധാദീനി ച ദേന്തി, തത്ഥ കഥം പടിപജ്ജിതബ്ബന്തി? മാലാഗന്ധാദീനി താവ ചേതിയേ ആരോപേതബ്ബാനി, വത്ഥേഹി പടാകാ, തേലേന പദീപാ കാതബ്ബാ, പിണ്ഡപാതമധുഫാണിതാദീനി പന യോ നിബദ്ധചേതിയജഗ്ഗകോ ഹോതി പബ്ബജിതോ വാ ഗഹട്ഠോ വാ, തസ്സേവ ദാതബ്ബാനി. നിബദ്ധജഗ്ഗകേ അസതി ആഹടഭത്തം ഠപേത്വാ വത്തം കത്വാ പരിഭുഞ്ജിതും വട്ടതി. ഉപകട്ഠേ കാലേ ഭുഞ്ജിത്വാ പച്ഛാപി വത്തം കാതും വട്ടതിയേവ.

മാലാഗന്ധാദീസു ച യം കിഞ്ചി "ഇദം ഹരിത്വാ ചേതിയസ്സപൂജം കരോഥാ"തി വുത്തേ ദൂരമ്പി ഹരിത്വാ പൂജേതബ്ബം. "ഭിക്ഖം സങ്ഘസ്സ ഹരാ"തി വുത്തേപി ഹരിതബ്ബം. സചേ പന "അഹം പിണ്ഡായ ചരാമി, ആസനസാലായ ഭിക്ഖൂ അത്ഥി, തേ ആഹരിസ്സന്തീ"തി വുത്തേ "ഭന്തേ തുയ്ഹംയേവ ദമ്മീ"തി വദതി, ഭുഞ്ജിതും വട്ടതി. അഥ പന "ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ ദസ്സാമീ"തി ഹരന്തസ്സ ഗച്ഛതോ അന്തരാവ കാലോ ഉപകട്ഠോ ഹോതി, അത്തനോ പാപേത്വാ ഭുഞ്ജിതും വട്ടതി.

വസ്സംവുട്ഠസങ്ഘസ്സ ദേതീതി വിഹാരം പവിസിത്വാ "ഇമാനി ചീവരാനി വസ്സംവുട്ഠസങ്ഘസ്സ ദമ്മീ"തി ദേതി. **യാവതികാ ഭിക്ഖൂ തസ്മിം ആവാസേ വസ്സംവുട്ഠാ**തി യത്തകാ വസ്സച്ഛേദം അകത്വാ പുരിമവസ്സംവുട്ഠാ, തേഹി ഭാജേതബ്ബം, അഞ്ഞേസം ന പാപുണാതി. ദിസാപക്കന്തസ്സാപി സതി പടിഗ്ഗാഹകേ യാവ കഥിനസ്സുബ്ഭാരാ ദാതബ്ബം, അനത്ഥതേ പന കഥിനേ അന്തോഹേമന്തേ ഏവഞ്ച വത്വാ ദിന്നം, പച്ഛിമവസ്സംവുട്ഠാനമ്പി പാപുണാതീതി ലക്ഖണഞ്ഞൂ വദന്തി. അട്ഠകഥാസു പനേതം ന വിചാരിതം.

സചേ പന ബഹിഉപചാരസീമായം ഠിതോ "വസ്സംവുട്ഠസങ്ഘസ്സ ദമ്മീ"തി വദതി, സമ്പത്താനം സബ്ബേസം പാപുണാതി. അഥ "അസുകവിഹാരേ വസ്സംവുട്ഠസങ്ഘസ്സാ"തി വദതി, തത്ര വസ്സംവുട്ഠാനമേവ യാവ കഥിനസ്സുബ്ഭാരാ പാപുണാതി. സചേ പന ഗിമ്ഹാനം പഠമദിവസതോ പട്ഠായ ഏവം വദതി, തത്ര സമ്മുഖീഭൂതാനം സബ്ബേസം പാപുണാതി. കസ്മാ? പിട്ഠിസമയേ ഉപ്പന്നത്താ. അന്തോവസ്സേയേവ "വസ്സം വസന്താനം ദമ്മീ"തി വുത്തേ ഛിന്നവസ്സാ ന ലഭന്തി, വസ്സം വസന്താവ ലഭന്തി. ചീവരമാസേ പന "വസ്സം വസന്താനം ദമ്മീ"തി വുത്തേ പച്ഛിമികായ വസ്സൂപഗതാനംയേവ പാപുണാതി, പുരിമികായ വസ്സൂപഗതാനഞ്ച ഛിന്നവസ്സാനഞ്ച ന പാപുണാതി.

ചീവരമാസതോ പട്ഠായ യാവ ഹേമന്തസ്സ പച്ഛിമോ ദിവസോ, താവ വസ്സാവാസികം ദേമാതി വുത്തേ കഥിനം അത്ഥതം വാ ഹോതു അനത്ഥതം വാ അതീതവസ്സംവുട്ഠാനമേവ പാപുണാതി. ഗിമ്ഹാനം പഠമദിവസതോ പട്ഠായ വുത്തേ പന മാതികാ ആരോപേതബ്ബാ - "അതീതവസ്സാവാസസ്സ പഞ്ച മാസാ അതിക്കന്താ, അനാഗതോ ചതുമാസച്ചയേന ഭവിസ്സതി, കതരവസ്സാവാസസ്സ ദേതീ"തി? സചേ "അതീതവസ്സംവുട്ഠാനം ദമ്മീ"തി വദതി, തംഅന്തോവസ്സംവുട്ഠാനമേവ പാപുണാതി, ദിസാപക്കന്താനമ്പി സഭാഗാ ഗണ്ഹിതും ലഭന്തി.

സചേ "അനാഗതേ വസ്സാവാസികം ദമ്മീ"തി വദതി, തം ഠപേത്വാ വസ്സൂപനായികദിവസേ ഗഹേതബ്ബം. അഥ "അഗുത്തോ വിഹാരോ, ചോരഭയം അത്ഥി, ന സക്കാ ഠപേതും, ഗണ്ഹിത്വാ വാ ആഹിണ്ഡിതു"ന്തി വുത്തേ "സമ്പത്താനം ദമ്മീ"തി വദതി, ഭാജേത്വാ ഗഹേതബ്ബം. സചേ വദതി "ഇതോ മേ ഭന്തേ തതിയേ വസ്സേ വസ്സാവാസികം ന ദിന്നം, തം ദമ്മീ"തി, തസ്മിം അന്തോവസ്സേ വുട്ഠഭിക്ഖൂനം പാപുണാതി. സചേ തേ ദിസാ പക്കന്താ, അഞ്ഞോ വിസ്സാസികോ ഗണ്ഹാതി, ദാതബ്ബം. അഥ ഏകോയേവ അവസിട്ഠോ, സേസാ കാലങ്കതാ, സബ്ബം ഏകസ്സേവ പാപുണാതി. സചേ ഏകോപി നത്ഥി, സങ്ഘികം ഹോതി, സമ്മുഖീഭൂതേഹി ഭാജേതബ്ബം.

ആദിസ്സ ദേതീതി ആദിസിത്വാ പരിച്ഛിന്ദിത്വാ ദേതി; **യാഗുയാ വാ**തിആദീസു അയമത്ഥോ - യാഗുയാ വാ...പേ॰... ഭേസജ്ജേ വാ ആദിസ്സ ദേതി. തത്രായം യോജനാ - ഭിക്ഖൂ അജ്ജതനായ വാ സ്വാതനായ വാ യാഗുയാ നിമന്തേത്വാ തേസം ഘരം പവിട്ഠാനം യാഗും ദേതി, യാഗും ദത്വാ പീതായ യാഗുയാ "ഇമാനി ചീവരാനി, യേഹി മയ്ഹം യാഗു പീതാ, തേസം ദമ്മീ"തി ദേതി, യേഹി നിമന്തിതേഹി യാഗു പീതാ, തേസംയേവ പാപുണാതി. യേഹി പന ഭിക്ഖാചാരവത്തേന ഘരദ്വാരേന ഗച്ഛന്തേഹി വാ ഘരം പവിട്ഠേഹി വാ യാഗു ലദ്ധാ, യേസം വാ ആസനസാലതോ പത്തം ആഹരിത്വാ മനുസ്സേഹി നീതാ, യേസം വാ ഥേരേഹി പേസിതാ, തേസം ന പാപുണാതി. സചേ പന നിമന്തിതഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം അഞ്ഞേപി ബഹൂ ആഗന്ത്വാ അന്തോഗേഹഞ്ച ബഹിഗേഹഞ്ച പൂരേത്വാ നിസിന്നാ, ദായകോ ച ഏവം വദതി - "നിമന്തിതാ വാ ഹോന്തു അനിമന്തിതാ വാ, യേസം മയാ യാഗു ദിന്നാ, സബ്ബേസം ഇമാനി വത്ഥാനി ഹോന്തൂ"തി സബ്ബേസം പാപുണന്തി. യേഹി പന ഥേരാനം ഹത്ഥതോ യാഗു ലദ്ധാ , തേസം ന പാപുണന്തി. അഥ സോ "യേഹി മയ്ഹം യാഗു പീതാ, സബ്ബേസം ഹോന്തൂ"തി വദതി, സബ്ബേസം പാപുണന്തി. ഭത്തഖാദനീയേസുപി ഏസേവ നയോ.

ചീവരേ വാതി പുബ്ബേപി യേന വസ്സം വാസേത്വാ ഭിക്ഖൂനം ചീവരം ദിന്നപുബ്ബം ഹോതി, സോ ചേ ഭിക്ഖൂ ഭോജേത്വാ വദതി - "യേസം മയാ പുബ്ബേ ചീവരം ദിന്നം, തേസംയേവ ഇമം ചീവരം വാ സുത്തം വാ സപ്പിമധുഫാണിതാദീനി വാ ഹോന്തൂ"തി, സബ്ബം തേസംയേവ പാപുണാതി. **സേനാസനേ വാ**തി യോ മയാ കാരിതേ വിഹാരേ വാ പരിവേണേ വാ വസതി, തസ്സിദം ഹോതൂ"തി വുത്തേ തസ്സേവ ഹോതി. **ഭേസജ്ജേ വാ**തി "മയം കാലേന കാലം ഥേരാനം സപ്പിആദീനി ഭേസജ്ജാനി ദേമ, യേഹി താനി ലദ്ധാനി, തേസംയേവിദം ഹോതൂ"തി വുത്തേ തേസംയേവ ഹോതി.

പുഗ്ഗലസ്സ ദേതീതി “ഇമം ചീവരം ഇത്ഥന്നാമസ്സ ദമ്മീ”തി ഏവം പരമ്മുഖാ വാ പാദമൂലേ ഠപേത്വാ “ഇമം ഭന്തേ തുമ്ഹാകം ദമ്മീ”തി ഏവം സമ്മുഖാ വാ ദേതി. സചേ പന “ഇദം തുമ്ഹാകഞ്ച തുമ്ഹാകം അന്തേവാസികാനഞ്ച ദമ്മീ”തി ഏവം വദതി, ഥേരസ്സ ച അന്തേവാസികാനഞ്ച പാപുണാതി. ഉദ്ദേസം ഗഹേതും ആഗതോ ഗഹേത്വാ ഗച്ഛന്തോ ച അത്ഥി, തസ്സാപി പാപുണാതി. “തുമ്ഹേഹി സദ്ധിം നിബദ്ധചാരികഭിക്ഖൂനം ദമ്മീ”തി വുത്തേ ഉദ്ദേസന്തേവാസികാനം വത്തം കത്വാ ഉദ്ദേസപരിപുച്ഛാദീനി ഗഹേത്വാ വിചരന്താനം സബ്ബേസം പാപുണാതി. അയം പുഗ്ഗലസ്സ ദേതീതി ഇമസ്മിം പദേ വിനിച്ഛയോ. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

ചീവരക്ഖന്ധകവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

൯. ചമ്പേയ്യക്ഖന്ധകം

കസ്സപഗോത്തഭിക്ഖുവത്ഥുകഥാ

൩൮൦. ചമ്പേയ്യക്ഖന്ധകേ - **ഗഗ്ഗരായ പോക്ഖരണിയാ തീരേ**തി ഗഗ്ഗരാനാമികായ ഇത്ഥിയാ കാരിതപോക്ഖരണിയാ തീരേ. **തന്തിബദ്ധോ**തി തസ്മിം ആവാസേ കത്തബ്ബതാതന്തിപടിബദ്ധോ. **ഉസ്സുക്കമ്പി അകാസി യാഗുയാ**തിആദീസു മനുസ്സേഹി ആഗന്തുകേസു ആഗതേസു ആചിക്ഖേയ്യാഥാതി വുത്തട്ഠാനേയേവ ഉസ്സുക്കം കാതും വട്ടതി; ന അവുത്തട്ഠാനേ. **ഗച്ഛ ത്വം ഭിക്ഖൂ**തി സത്ഥാ തസ്സ ഭിക്ഖുനോ തത്ഥേവ സേനാസനം സപ്പായന്തി അദ്ദസ, തേനേവമാഹ.

൩൮൫. **അധമ്മേന വഗ്ഗകമ്മം കരോന്തീ**തിആദീനം പരതോ പാളിയംയേവ നാനാകരണം ആഗമിസ്സതി.

൩൮൬. **അഞ്ഞത്രാപി ധമ്മാ കമ്മം കരോന്തീ**തി അഞ്ഞത്രാപി ധമ്മം കമ്മം കരോന്തി, അയമേവ വാ പാഠോ. ഭൂതേന വത്ഥുനാ കതം ധമ്മേന കതം നാമ ഹോതി, തഥാ ന കരോന്തീതി അത്ഥോ. **അഞ്ഞത്രാപി വിനയാ കമ്മം, അഞ്ഞത്രാപി സത്ഥുസാസനാ കമ്മ**ന്തി ഏതേസുപി ഏസേവ നയോ. ഏത്ഥ പന **വിനയോ**തി ചോദനാ ച സാരണാ ച. **സത്ഥുസാസന**ന്തി ഞത്തിസമ്പദാ അനുസ്സാവനസമ്പദാ ച; താഹി വിനാ കമ്മം കരോന്തീതി അത്ഥോ. **പടികുട്ഠകത**ന്തി പടികുട്ഠഞ്ചേവ കതഞ്ച; യം അഞ്ഞേസു പടിക്കോസന്തേസു കതം തം പടികുട്ഠഞ്ചേവ ഹോതി കതഞ്ച; താദിസമ്പി കമ്മം കരോന്തീതി അത്ഥോ.

൩൮൭. **ഛയിമാനി ഭിക്ഖവേ കമ്മാനി അധമ്മകമ്മ**ന്തിആദീസു പന **“ധമ്മോ”**തി പാളിയാ അധിവചനം. തസ്മാ യം യഥാവുത്തായ പാളിയാ ന കരിയതി, തം അധമ്മകമ്മന്തി വേദിതബ്ബം. അയമേത്ഥ സങ്ഖേപോ, വിത്ഥാരോ പന പാളിയംയേവ ആഗതോ. സോ ച ഖോ ഞത്തിദുതിയഞത്തിചതുത്ഥകമ്മാനംയേവ വസേന. യസ്മാ പന ഞത്തികമ്മേ ഞത്തിദുതിയഞത്തിചതുത്ഥേസു വിയ ഹാപനം വാ അഞ്ഞഥാ കരണം വാ നത്ഥി, അപലോകനകമ്മഞ്ച സാവേതബ്ബമേവ കരിയതി, തസ്മാ താനി പാളിയം ന ദസ്സിതാനി, തേസം സബ്ബേസമ്പി കമ്മാനം വിനിച്ഛയം പരതോ വണ്ണയിസ്സാമ.

ചതുവഗ്ഗകരണാദികഥാ

൩൮൮. ഇദാനി യദിദം ഛട്ഠം ധമ്മേന സമഗ്ഗകമ്മം നാമ, തം യേഹി സങ്ഘേഹി കാതബ്ബം, തേസം പഭേദം ദസ്സേതും **“പഞ്ച സങ്ഘാ”**തിആദി വുത്തം. **കമ്മപ്പത്തോ**തി കമ്മം പത്തോ, കമ്മയുത്തോ കമ്മാരഹോ; ന കിഞ്ചി കമ്മം കാതും നാരഹതീതി അത്ഥോ.

൩൮൯. **ചതുവഗ്ഗകരണഞ്ചേ ഭിക്ഖവേ കമ്മം ഭിക്ഖുനിചതുത്ഥോ**തിആദി പരിസതോ കമ്മവിപത്തിദസ്സനത്ഥം വുത്തം. തത്ഥ ഉക്ഖിത്തകഗ്ഗഹണേന കമ്മനാനാസംവാസകോ ഗഹിതോ, നാനാസംവാസകഗ്ഗഹണേന ലദ്ധിനാനാസംവാസകോ. **നാനാസീമായ ഠിതചതുത്ഥോ**തി സീമന്തരികായ വാ

ബഹിസീമായ വാ ഹത്ഥപാസേ ഠിതേനാപി സദ്ധിം ചതുവഗ്ഗോ ഹുത്വാതി അത്ഥോ.

൩൯൩. പാരിവാസികചതുത്ഥോതിആദി പരിവാസാദികമ്മാനംയേവ പരിസതോ വിപത്തിദസ്സനത്ഥം വുത്തം, തേസം വിനിച്ഛയം പരതോ വണ്ണയിസ്സാമ.

൩൯൪. ഏകച്ചസ്സ ഭിക്ഖവേ സങ്ഘമജ്ഝേ പടിക്കോസനാ രുഹതീതിആദി പടികുട്ഠകതകമ്മസ്സ കുപ്പാകുപ്പഭാവദസ്സനത്ഥം വുത്തം. **പകതത്തസ്സാ**തി അവിപന്നസീലസ്സ പാരാജികം അനജ്ഝാപന്നസ്സ. **ആനന്തരികസ്സാ**തി അത്തനോ അനന്തരം നിസിന്നസ്സ.

ദ്വേനിസ്സാരണാദികഥാ

൩൯൫. ദ്വേമാ ഭിക്ഖവേ നിസ്സാരണാതിആദി വത്ഥുതോ കമ്മാനം കുപ്പാകുപ്പഭാവദസ്സനത്ഥം വുത്തം. തത്ഥ **"അപ്പത്തോ നിസ്സാരണം, തഞ്ചേ സങ്ഘോ നിസ്സാരേതി, സുനിസ്സാരിതോ"**തി ഇദം പബ്ബാജനീയകമ്മം സന്ധായ വുത്തം. പബ്ബാജനീയകമ്മേന ഹി വിഹാരതോ നിസ്സാരേന്തി, തസ്മാ തം "നിസ്സാരണാ"തി വുച്ചതി. തഞ്ചേസ യസ്മാ കുലദൂസകോ ന ഹോതി, തസ്മാ ആവേണികേന ലക്ഖണേന അപ്പത്തോ. യസ്മാ പനസ്സ ആകങ്ഖമാനോ സങ്ഘോ പബ്ബാജനീയകമ്മം കരേയ്യാതി വുത്തം, തസ്മാ സുനിസ്സാരിതോ ഹോതി. **തഞ്ചേ സങ്ഘോ നിസ്സാരേതീ**തി സചേ സങ്ഘോ തജ്ജനീയകമ്മാദിവസേന നിസ്സാരേതി, സോ യസ്മാ തത്ഥ "തിണ്ണം ഭിക്ഖവേ ഭിക്ഖൂനം ആകങ്ഖമാനോ സങ്ഘോ തജ്ജനീയകമ്മം കരേയ്യ - ഏകോ ഭണ്ഡനകാരകോ ഹോതി കലഹകാരകോ വിവാദകാരകോ ഭസ്സകാരകോ സങ്ഘേ അധികരണകാരകോ, ഏകോ ബാലോ ഹോതി അബ്യത്തോ ആപത്തിബഹുലോ അനപദാനോ, ഏകോ ഗിഹിസംസട്ഠോ വിഹരതി അനനുലോമികേഹി ഗിഹിസംസഗ്ഗേഹീ"തി (ചൂളവ॰ ൩൯൫) ഏവം ഏകേകേനപി അങ്ഗേന നിസ്സാരണാ അനുഞ്ഞാതാ, തസ്മാ സുനിസ്സാരിതോ.

൩൯൬. **ഓസാരണാ**തി പവേസനാ. **തത്ഥ തഞ്ചേ സങ്ഘോ ഓസാരേതീ**തി ഉപസമ്പദകമ്മവസേന പവേസേതി. **ദോസാരിതോ**തി ദുഓസാരിതോ. സഹസ്സക്ഖത്തുമ്പി ഉപസമ്പാദിതോ അനുപസമ്പന്നോവ ഹോതി ആചരിയുപജ്ഝായാ ച സാതിസാരാ, തഥാ സേസോ കാരകസങ്ഘോ, ന കോചി ആപത്തിതോ മുച്ചതി. ഇതി ഇമേ ഏകാദസ അഭബ്ബപുഗ്ഗലാ ദോസാരിതാ. ഹത്ഥച്ഛിന്നാദയോ പന ദ്വത്തിംസ സുഓസാരിതാ, ഉപസമ്പാദിതാ ഉപസമ്പന്നാവ ഹോന്തി, ന തേ ലബ്ഭാ കിഞ്ചി വത്തും. ആചരിയുപജ്ഝായാ പന കാരകസങ്ഘോ ച സാതിസാരാ, ന കോചി ആപത്തിതോ മുച്ചതി.

൩൯൭. ഇധ പന ഭിക്ഖവേ ഭിക്ഖുസ്സ ന ഹോതി ആപത്തി ദട്ഠബ്ബാതിആദി അഭൂതവത്ഥുവസേന അധമ്മകമ്മം, ഭൂതവത്ഥുവസേന ധമ്മകമ്മഞ്ച ദസ്സേതും വുത്തം. തത്ഥ **പടിനിസ്സജ്ജിതാ**തി പടിനിസ്സജ്ജിതബ്ബാ.

ഉപാലിപുച്ഛാകഥാ

੪൦൦. ഉപാലിപഞ്ഹേസുപി വത്ഥുവസേനേവ ധമ്മാധമ്മകമ്മം വിഭത്തം. തത്ഥ ദ്വേ നയാ - ഏകമൂലകോ ച ദ്വിമൂലകോ ച. ഏകമൂലകോ ഉത്താനോയേവ. ദ്വിമൂലകേ യഥാ സതിവിനയോ അമൂള്ഹവിനയേന സദ്ധിം ഏകാ പുച്ഛാ കതാ, ഏവം അമൂള്ഹവിനയാദയോപി തസ്സപാപിയ്യസികാദീഹി. അവസാനേ പന **ഉപസമ്പദാരഹം ഉപസമ്പാദേതീ**തി ഏകമേവ പദം ഹോതി. പരതോ ഭിക്ഖൂനമ്പി സതിവിനയം ആദിം കത്വാ ഏകേകേന സദ്ധിം സേസപദാനി യോജേതബ്ബാനി.

തജ്ജനീയകമ്മകഥാ

੪൦൭. **ഇധ പന ഭിക്ഖവേ ഭിക്ഖു ഭണ്ഡനകാരകോ**തിആദി "അധമ്മേനവഗ്ഗം, അധമ്മേനസമഗ്ഗം; ധമ്മേനവഗ്ഗം, ധമ്മപതിരൂപകേനവഗ്ഗം, ധമ്മപതിരൂപകേനസമഗ്ഗ"ന്തി ഇമേസം വസേന ചക്കം ബന്ധിത്വാ തജ്ജനീയാദീസു സത്തസു കമ്മേസു പടിപസ്സദ്ധീസു ച വിപത്തിദസ്സനത്ഥം വുത്തം. തത്ഥ **അനപദാനോ**തി അപദാനവിരഹിതോ. അപദാനം വുച്ചതി പരിച്ഛേദോ; ആപത്തിപരിച്ഛേദവിരഹിതോതി അത്ഥോ. തതോ പരം പടികുട്ഠകതകമ്മപ്പഭേദം ദസ്സേതും സായേവ പാളി "അകതം കമ്മ"ന്തിആദീഹി സംസന്ദിത്വാ വുത്താ. തത്ഥ ന കിഞ്ചി പാളിഅനുസാരേന ന സക്കാ വിദിതും, തസ്മാ വണ്ണനം ന വിത്ഥാരയിമ്ഹാതി.

ചമ്പേയ്യക്ഖന്ധകവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

൧൦. കോസമ്ബകക്ഖന്ധകം

കോസമ്ബകവിവാദകഥാ

൪൫൧. കോസമ്ബകക്ഖന്ധകേ - **തം ഭിക്ഖും ആപത്തിയാ അദസ്സനേ ഉക്ഖിപിംസൂ**തി എത്ഥ അയമനുപുബ്ബികഥാ - ദ്വേ കിര ഭിക്ഖൂ ഏകസ്മിം ആവാസേ വസന്തി വിനയധരോ ച സുത്തന്തികോ ച. തേസു സുത്തന്തികോ ഭിക്ഖു ഏകദിവസം വച്ചകുടിം പവിട്ഠോ ആചമനഉദകാവസേസം ഭാജനേ ഠപേത്വാവ നിക്ഖമി. വിനയധരോ പച്ഛാ പവിട്ഠോ തം ഉദകം ദിസ്വാ നിക്ഖമിത്വാ തം ഭിക്ഖും പുച്ഛി - ''ആവുസോ, തയാ ഇദം ഉദകം ഠപിത''ന്തി? ''ആമാവുസോ''തി. **''കിം ത്വം** ഏത്ഥ ആപത്തിഭാവം ന ജാനാസീ''തി? ''ആമ, ന ജാനാമീ''തി. ''ഹോതി, ആവുസോ ഏത്ഥ ആപത്തീ''തി? ''സചേ ഹോതി, ദേസിസ്സാമീ''തി. ''സചേ പന തേ, ആവുസോ, അസഞ്ചിച്ച അസതിയാ കതം, നത്ഥി ആപത്തീ''തി. സോ തസ്സാ ആപത്തിയാ അനാപത്തിദിട്ഠി അഹോസി.

വിനയധരോപി അത്തനോ നിസ്സിതകാനം ''അയം സുത്തന്തികോ ആപത്തിം ആപജ്ജമാനോപി ന ജാനാതീ''തി ആരോചേസി. തേ തസ്സ നിസ്സിതകേ ദിസ്വാ ''തുമ്ഹാകം ഉപജ്ഝായോ ആപത്തിം ആപജ്ജിത്വാപി ആപത്തിഭാവം ന ജാനാതീ''തി ആഹംസു. തേ ഗന്ത്വാ അത്തനോ ഉപജ്ഝായസ്സ ആരോചേസും. സോ ഏവമാഹ - ''അയം വിനയധരോ പുബ്ബേ അനാപത്തീ''തി വത്വാ ''ഇദാനി ആപത്തീ''തി വദതി. മുസാവാദീ ഏസോതി. തേ ഗന്ത്വാ ''തുമ്ഹാകം ഉപജ്ഝായോ മുസാവാദീ''തി ഏവം അഞ്ഞമഞ്ഞം കലഹം വഡ്ഢയിംസു. തതോ വിനയധരോ ഓകാസം ലഭിത്വാ തസ്സ ആപത്തിയാ അദസ്സനേ ഉക്ഖേപനീയകമ്മം അകാസി. തേന വുത്തം - ''തം ഭിക്ഖും ആപത്തിയാ അദസ്സനേ ഉക്ഖിപിംസൂ''തി.

൪൫൨. **ഭിന്നോ ഭിക്ഖുസങ്ഘോ ഭിന്നോ ഭിക്ഖുസങ്ഘോ**തി എത്ഥ ന താവ ഭിന്നോ; അപിച ഖോ യഥാ ദേവേ വുട്ഠേ ''ഇദാനി സസ്സം നിപ്ഫന്ന''ന്തി വുച്ചതി, അവസ്സഞ്ഹി തം നിപ്ഫജ്ജിസ്സതി, ഏവമേവ ഇമിനാ കാരണേന ആയതിം അവസ്സം ഭിജ്ജിസ്സതി, സോ ച ഖോ കലഹവസേന ന സങ്ഘഭേദവസേന, തസ്മാ ''ഭിന്നോ''തി വുത്തം. സമ്ഭമഅത്ഥവസേന ചേത്ഥ ആമേഡിതം വേദിതബ്ബം.

൪൫൩. **ഏതമത്ഥം ഭാസിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കാമീ**തി കസ്മാ ഏവം ഭാസിത്വാ പക്കാമി? സചേ ഹി ഭഗവാ ഉക്ഖേപകേ വാ ''അകാരണേ തുമ്ഹേഹി സോ ഭിക്ഖു ഉക്ഖിത്തോ''തി വദേയ്യ, ഉക്ഖിത്താനുവത്തകേ വാ ''തുമ്ഹേ ആപത്തിം ആപന്നാ''തി വദേയ്യ, ''ഏതേസം ഭഗവാ പക്ഖോ, ഏതേസം ഭഗവാ പക്ഖോ''തി വത്വാ ആഘാതം ബന്ധേയ്യും, തസ്മാ തന്തിമേവ ഠപേത്വാ ഏതമത്ഥം ഭാസിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കാമി.

൪൫൫. **അത്തനാ വാ അത്താനന്തി** ഏത്ഥ യോ സങ്ഘേന ഉക്ഖേപനീയകതാനം അധമ്മവാദീനം പക്ഖേ നിസിന്നോ ''തുമ്ഹേ കിം ഭണഥാ''തി തേസഞ്ച ഇതരേസഞ്ച ലദ്ധിം സുത്വാ ''ഇമേ അധമ്മവാദിനോ, ഇതരേ ധമ്മവാദിനോ''തി ചിത്തം ഉപ്പാദേതി, അയം തേസം മജ്ഝേ

നിസിന്നോവ തേസം നാനാസംവാസകോ ഹോതി, കമ്മം കോപേതി, ഇതരേസമ്പി ഹത്ഥപാസം അനാഗതത്താ കോപേതി. ഏവം അത്തനാ വാ അത്താനം നാനാസംവാസകം കരോതി. **സമാനസംവാസക**ന്തി ഏത്ഥാപി യോ അധമ്മവാദീനം പക്ഖേ നിസിന്നോ "അധമ്മവാദിനോ ഇമേ, ഇതരേ ധമ്മവാദിനോ"തി തേസം മജ്ഝം പവിസതി, യത്ഥ വാ തത്ഥ വാ പന പക്ഖേ നിസിന്നോ "ഇമേ ധമ്മവാദിനോ"തി ഗണ്ഹാതി, അയം അത്തനാ വാ അത്താനം സമാനസംവാസകം കരോതീതി വേദിതബ്ബോ.

൪൬൫. **കായകമ്മം വചീകമ്മ**ന്തി ഏത്ഥ കായേന പഹരന്താ കായകമ്മം ഉപദംസേന്തി, ഫരുസം വദന്താ വചീകമ്മം ഉപദംസേന്തീതി വേദിതബ്ബാ. **ഹത്ഥപരാമാസം കരോന്തീ**തി കോധവസേന ഹത്ഥേഹി അഞ്ഞമഞ്ഞം പരാമസനം കരോന്തി. **അധമ്മിയായമാനേ**തി അധമ്മിയാനി കിച്ചാനി കുരുമാനേ. **അസമ്മോദികാവത്തമാനായാ**തി അസമ്മോദികായ വത്തമാനായ. അയമേവ വാ പാഠോ. സമ്മോദനകഥായ അവത്തമാനായാതി അത്ഥോ. **ഏത്താവതാ ന അഞ്ഞമഞ്ഞ**ന്തി ഏത്ഥ ദ്വേ പന്തിയോ കത്വാ ഉപചാരം മുഞ്ചിത്വാ നിസീദിതബ്ബം, ധമ്മിയായമാനേ പന സമ്മോദികായ വത്തമാനായ ആസനന്തരികായ നിസീദിതബ്ബം, ഏകേകം ആസനം അന്തരം കത്വാ നിസീദിതബ്ബം.

൪൬൬-൪൬൭. **മാ ഭണ്ഡന**ന്തിആദീസു "അകത്ഥാ"തി പാഠസേസം ഗഹേത്വാ "മാ ഭണ്ഡനം അകത്ഥാ"തി ഏവമത്ഥോ ദട്ഠബ്ബോ. **അധമ്മവാദീ**തി ഉക്ഖിത്താനുവത്തകേസു അഞ്ഞതരോ. അയം പന ഭിക്ഖു ഭഗവതോ അത്ഥകാമോ, അയം കിരസ്സ അധിപ്പായോ "ഇമേ ഭിക്ഖൂ കോധാഭിഭൂതാ സത്ഥു വചനം ന ഗണ്ഹന്തി, മാ ഭഗവാ ഏതേ ഓവദന്തോ കിലമിത്ഥാ"തി തസ്മാ ഏവമാഹ. ഭഗവാ പന "പച്ഛാപി സഞ്ഞം ലഭിത്വാ ഓരമിസ്സന്തീ"തി തേസം അനുകമ്പായ അതീതവത്ഥും ആഹരിത്വാ കഥേസി. തത്ഥ **അനത്ഥതോ**തി അനത്ഥോ അതോ; ഏതസ്മാ **മേ** പുരിസാ അനത്ഥോതി വുത്തം ഹോതി. അഥ വാ അനത്ഥതോതി അനത്ഥദോ. സേസം പാകടമേവ.

൪൬൪. **പുഥുസദ്ദോ**തിആദിഗാഥാസു പന പുഥു മഹാ സദ്ദോ അസ്സാതി **പുഥുസദ്ദോ. സമജനോ**തി സമാനോ ഏകസദിസോ ജനോ; സബ്ബോ ചായം ഭണ്ഡനകാരകോജനോ സമന്തതോ സദ്ദനിച്ഛാരണേന പുഥുസദ്ദോ ചേവ സദിസോ ചാതി വുത്തം ഹോതി. **ന ബാലോ കോചി മഞ്ഞഥാ**തി തത്ഥ കോചി ഏകോപി "അഹം ബാലോ"തി ന മഞ്ഞിത്ഥ; സബ്ബേപി പണ്ഡിതമാനിനോയേവ. **നാഞ്ഞം ഭിയ്യോ അമഞ്ഞരു**ന്തി കോചി ഏകോപി "അഹം ബാലോ"തി ച ന മഞ്ഞിത്ഥ; ഭിയ്യോ ച സങ്ഘസ്മിം ഭിജ്ജമാനേ അഞ്ഞമ്പി ഏകം "മയ്ഹം കാരണാ സങ്ഘോ ഭിജ്ജതീ"തി ഇദം കാരണം ന മഞ്ഞിത്ഥാതി അത്ഥോ.

പരിമുട്ഠാതി പരിമുട്ഠസ്സതിനോ. **വാചാഗോചരഭാണിനോ**തി രാകാരസ്സ രസ്സാദേസോ കതോ , വാചാഗോചരാ ന സതിപട്ഠാനാദിഗോചരാ. ഭാണിനോ ച കഥം ഭാണിനോ? **യാവിച്ഛന്തി മുഖായാമം** യാവ മുഖം പസാരേതും ഇച്ഛന്തി, താവ പസാരേത്വാ ഭാണിനോ, ഏകോപി സങ്ഘഗാരവേന മുഖസങ്കോചം ന കരോതീതി അത്ഥോ. **യേന നീതാ**തി യേന കലഹേന ഇമം നില്ലജ്ജഭാവം നീതാ. **ന തം വിദൂ**തി ന തം ജാനന്തി, "ഏവം സാദീനവോ അയ"ന്തി.

യേ ച തം ഉപനയ്ഹന്തീതി തം "അക്കോച്ഛി മം, അവധി മ"ന്തിആദികം ആകാരം യേ ച ഉപനയ്ഹന്തി. **സനന്തനോ**തി പോരാണോ.

പരേതി പണ്ഡിതേ ഠപേത്വാ തതോ അഞ്ഞേ ഭണ്ഡനകാരകാ പരേ നാമ. തേ എത്ഥ സങ്ഘമജ്ഝേ കലഹം കരോന്താ "മയം യമാമസേ ഉപയമാമ; സതതം സമിതം മച്ചുസന്തികം ഗച്ഛാമാ"തി ന ജാനന്തി. **യേ ച തത്ഥ വിജാനന്തീ**തി യേ തത്ഥ പണ്ഡിതാ "മയം മച്ചുസമീപം ഗച്ഛാമാ"തി വിജാനന്തി. **തതോ സമ്മന്തി മേധഗാ**തി ഏവഞ്ഹി തേ ജാനന്താ യോനിസോമനസികാരം ഉപ്പാദേത്വാ മേധഗാനം കലഹാനം വൂപസമായ പടിപജ്ജന്തി.

അട്ഠിച്ഛിന്നാതി അയം ഗാഥാ ബ്രഹ്മദത്തഞ്ച ദീഘാവുകുമാരഞ്ച സന്ധായ വുത്താ. തേസമ്പി ഹോതി സങ്ഗതി, കസ്മാ തുമ്ഹാകം ന ഹോതി, യേസം വോ നേവ മാതാപിതൂനം അട്ഠീനി ഛിന്നാനി, ന പാണാ ഹതാ, ന ഗവാസ്സധനാനി ഹടാനീതി.

സചേ ലഭേഥാതിആദിഗാഥാ പണ്ഡിതസഹായസ്സ ച ബാലസഹായസ്സ ച വണ്ണാവണ്ണദീപനത്ഥം വുത്താ. **അഭിഭുയ്യ സബ്ബാനി പരിസ്സയാനീ**തി പാകടപരിസ്സയേ ച പടിച്ഛന്നപരിസ്സയേ ച അഭിഭവിത്വാ തേന സദ്ധിം അത്തമനോ സതിമാ ചരേയ്യ.

രാജാവ രട്ഠം വിജിതന്തി യഥാ അത്തനോ വിജിതം രട്ഠം മഹാജനകരാജാ ച അരിന്ദമമഹാരാജാ ച പഹായ ഏകകാ ചരിംസു; ഏവം ചരേയ്യാതി അത്ഥോ. **മാതങ്ഗരഞ്ഞേവ നാഗോ**തി മാതങ്ഗോ അരഞ്ഞേ നാഗോവ. **മാതങ്ഗോ**തി ഹത്ഥീ വുച്ചതി; **നാഗോ**തി മഹന്താധിവചനമേതം. യഥാ ഹി മാതുപോസകോ മാതങ്ഗനാഗോ അരഞ്ഞേ ഏകോ ചരി, ന ച പാപാനി അകാസി. യഥാ ച പാലിലേയ്യകോ, ഏവം ഏകോ ചരേ, ന ച പാപാനി കയിരാതി വുത്തം ഹോതി.

പാലിലേയ്യകഗമനകഥാ

൪൬൭. പാലിലേയ്യകേ വിഹരതി രക്ഖിതവനസണ്ഡേതി പാലിലേയ്യകം ഉപനിസ്സായ രക്ഖിതവനസണ്ഡേ വിഹരതി. **ഹത്ഥിനാഗോ**തി മഹാഹത്ഥീ. **ഹത്ഥികലഭേഹീ**തി ഹത്ഥിപോതകേഹി. **ഹത്ഥിച്ഛാപേഹീ**തി ഖീരൂപകേഹി ദഹരപോതകേഹി. **ഛിന്നഗ്ഗാനീ**തി തേഹി പുരതോ പുരതോ ഗച്ഛന്തേഹി ഛിന്നഗ്ഗാനി ഖായിതാവസേസാനി ഖാണുസദിസാനി തിണാനി ഖാദതി. **ഓഭഗ്ഗോഭഗ്ഗ**ന്തി തേന ഹത്ഥിനാഗേന ഉച്ചട്ഠാനതോ ഭഞ്ജിത്വാ ഭഞ്ജിത്വാ പാതിതം. **അസ്സ സാഖാഭങ്ഗ**ന്തി ഏതസ്സ സന്തകം സാഖാഭങ്ഗം തേ ഖാദന്തി. **ആവിലാനീ**തി തേഹി പഠമതരം ഓതരിത്വാ പിവന്തേഹി ആലുലിതാനി കദ്ദമോദകാനി പിവതി. **ഓഗാഹാ**തി തിത്ഥതോ.

നാഗസ്സ നാഗേനാതി ഹത്ഥിനാഗസ്സ ബുദ്ധനാഗേന. **ഈസാദന്തസ്സാ**തി രഥഈസാസദിസദന്തസ്സ. **യദേകോ രമതീ വനേ**തി യസ്മാ ബുദ്ധനാഗോ വിയ അയമ്പി ഹത്ഥിനാഗോ ഏകോ പവിവിത്തോ വനേ രമതി; തസ്മാസ്സ നാഗസ്സ നാഗേന ചിത്തം സമേതി, ഏകീഭാവരതിയാ ഏകസദിസം ഹോതീതി അത്ഥോ.

യഥാഭിരന്തം വിഹരിത്വാതി എത്ഥ തേമാസം ഭഗവാ തത്ഥ വിഹാസീതി വേദിതബ്ബോ. എത്താവതാ കോസമ്ബകേഹി കിര ഉബ്ബാള്ഹോ ഭഗവാ തേമാസം അരഞ്ഞം പവിസിത്വാ വസീതി സബ്ബത്ഥ കഥാ പത്ഥടാ അഹോസി.

അഥ ഖോ കോസമ്ബകാ ഉപാസകാതി അഥ ഖോ ഇമം കഥാസല്ലാപം സുത്വാ കോസമ്ബിവാസിനോ ഉപാസകാ.

അട്ഠാരസവത്ഥുകഥാ

൪൬൨. **അധമ്മം ധമ്മോ**തിആദീനി അട്ഠാരസ ഭേദകരവത്ഥൂനി സങ്ഘഭേദകക്ഖന്ധകേ വണ്ണയിസ്സാമ.

൪൭൫. **തം ഉക്ഖിത്തകം ഭിക്ഖും ഓസാരേത്വാ**തി തം ഗഹേത്വാ സീമം ഗന്ത്വാ ആപത്തിം ദേസാപേത്വാ കമ്മവാചായ ഓസാരേത്വാ. **താവദേവ ഉപോസഥോ**തി തംദിവസമേവ ഉപോസഥക്ഖന്ധകേ വുത്തനയേനേവ സാമഗ്ഗീഉപോസഥോ കാതബ്ബോ.

൪൭൬. **അമൂലാ മൂലം ഗന്ത്വാ**തി ന മൂലാ മൂലം ഗന്ത്വാ; തം വത്ഥും അവിനിച്ഛിനിത്വാതി അത്ഥോ. **അയം വുച്ചതി ഉപാലി സങ്ഘസാമഗ്ഗീ അത്ഥാപേതാ ബ്യഞ്ജനൂപേതാ**തി അത്ഥതോ അപഗതാ, ''സങ്ഘസാമഗ്ഗീ''തി ഇമം പന ബ്യഞ്ജനമത്തം ഉപേതാ.

൪൭൭. **സങ്ഘസ്സ കിച്ചേസൂ**തി സങ്ഘസ്സ കരണീയേസു ഉപ്പന്നേസു. **മന്തനാസൂ**തി വിനയമന്തനാസു. **അത്ഥേസു ജാതേസൂ**തി വിനയഅത്ഥേസു ഉപ്പന്നേസു. **വിനിച്ഛയേസൂ**തി തേസംയേവ അത്ഥാനം വിനിച്ഛയേസു. **മഹത്ഥികോ**തി മഹാഉപകാരോ. **പഗ്ഗഹാരഹോ**തി പഗ്ഗണ്ഹിതും വുത്തോ.

അനാനുവജ്ജോ പഠമേന സീലതോതിആദിമ്ഹിയേവ താവ സീലതോ ന ഉപവജ്ജോ. **അവേക്ഖിതാചാരോ**തി അപേക്ഖിതാചാരോ; ആലോകിതേ വിലോകിതേ സമ്പജാനകാരീതിആദിനാ നയേന ഉപപരിക്ഖിതാചാരോ. അട്ഠകഥാസു പന ''അപ്പടിച്ഛന്നാചാരോ''തി വുത്തം.

വിസയ്ഹാതി അഭിഭവിത്വാ. **അനുയ്യുതം ഭണന്തി** അനുഞ്ഞാതം അനപഗതം ഭണന്തോ. യസ്മാ ഹി സോ അനുയ്യുതം ഭണതി, ഉസൂയായ വാ അഗതിഗമനവസേന വാ കാരണാപഗതം ന ഭണതി, തസ്മാ അത്ഥം ന ഹാപേതി. ഉസൂയായ പന അഗതിഗമനവസേന വാ ഭണന്തോ അത്ഥം ഹാപേതി, കാരണം ന ദേതി, തസ്മാ സോ പരിസഗതോ ഛമ്ഭതി ചേവ വേധതി ച. യോ ഈദിസോ ന ഹോതി, അയം ''പഗ്ഗഹാരഹോ''തി ദസ്സേതി.

കിഞ്ച ഭിയ്യോ ''തഥേവ പഞ്ഹ''ന്തി ഗാഥാ, തസ്സത്ഥോ - യഥാ ച അനുയ്യുതം ഭണന്തോ അത്ഥം ന ഹാപേതി, തഥേവ പരിസായ മജ്ഝേ പഞ്ഹം പുച്ഛിതോ സമാനോ ന ചേവ പജ്ഝായതി, ന ച മങ്കു ഹോതി. യോ ഹി അത്ഥം ന ജാനാതി, സോ പജ്ഝായതി. യോ വത്തും ന സക്കോതി, സോ മങ്കു ഹോതി. യോ പന അത്ഥഞ്ച ജാനാതി, വത്തുഞ്ച സക്കോതി; സോ ന പജ്ഝായതി, ന മങ്കു ഹോതി. **കാലാഗത**ന്തി കഥേതബ്ബയുത്തകാലേ ആഗതം. **ബ്യാകരണാരഹ**ന്തി പഞ്ഹസ്സ അത്ഥാനുലോമതായ ബ്യാകരണാനുച്ഛവികം.

വചോതി വദന്തോ; ഏവരൂപം വചനം ഭണന്തോതി അത്ഥോ. **രഞ്ജേതീ**തി തോസേതി. **വിഞ്ഞൂപരിസ**ന്തി വിഞ്ഞൂനം പരിസം.

ആചേരകമ്ഹി ച സകേതി അത്തനോ ആചരിയവാദേ. **അലം പമേതു**ന്തി വീമംസിതും തം തം കാരണം പഞ്ഞായ തുലയിതും സമത്ഥോ. **പഗുണോ**തി കതപരിചയോ ലദ്ധാസേവനോ. **കഥേതവേ**തി കഥേതബ്ബേ. **വിരദ്ധികോവിദോ**തി വിരദ്ധട്ഠാനകുസലോ.

പച്ചത്ഥികാ യേന വജന്തീതി അയം ഗാഥാ യാദിസേ കഥേതബ്ബേ പഗുണോ, തം ദസ്സേതും വുത്താ. അയഞ്ഹേത്ഥ അത്ഥോ - യാദിസേന കഥിതേന പച്ചത്ഥികാ ച നിഗ്ഗഹം ഗച്ഛന്തി, മഹാജനോ ച സഞ്ഞപനം ഗച്ഛതി; സഞ്ഞത്തിം അവബോധനം ഗച്ഛതീതി അത്ഥോ. യഞ്ച കഥേന്തോ സകം ആദായം അത്തനോ ആചരിയവാദം ന ഹാപേതി, യസ്മിം വത്ഥുസ്മിം അധികരണം ഉപ്പന്നം, തദനുരൂപം അനുപഘാതകരം പഞ്ഹം ബ്യാകരമാനോ താദിസേ കഥേതബ്ബേ പഗുണോ ഹോതീതി.

ദൂതേയ്യകമ്മേസു അലന്തി അട്ഠഹി ദൂതങ്ഗേഹി സമന്നാഗതത്താ സങ്ഘസ്സ ദൂതേയ്യകമ്മേസു സമത്ഥോ. സുട്ഠു ഉഗ്ഗണ്ഹാതീതി **സമുഗ്ഗഹോ**. ഇദം വുത്തം ഹോതി - യഥാ നാമ ആഹുനം ആഹുതിപിണ്ഡം സമുഗ്ഗണ്ഹന്തി, ഏവം പീതിസോമനസ്സജാതേനേവ ചേതസാ സങ്ഘസ്സ കിച്ചേസു സമുഗ്ഗഹോ, സങ്ഘസ്സകിച്ചേസു തസ്സ തസ്സ കിച്ചസ്സ പടിഗ്ഗാഹകോതി അത്ഥോ. **കരം വചോ**തി വചനം കരോന്തോ. **ന തേന മഞ്ഞതീ**തി തേന വചനകരണേന "അഹം കരോമി, സങ്ഘഭാരം നിത്ഥരാമീ"തി ന മാനാതിമാനം ജപ്പേതി.

ആപജ്ജതി യാവതകേസു വത്ഥൂസൂതി യത്തകേസു വത്ഥൂസു ആപത്തിം ആപജ്ജമാനോ ആപജ്ജതി. **ഹോതി യഥാ ച വുട്ഠിതീ**തി തസ്സാ ച ആപത്തിയാ യഥാ വുട്ഠാനം ഹോതി. **ഏതേ വിഭങ്ഗാ**തി യേസു വത്ഥൂസു ആപജ്ജതി, യഥാ ച വുട്ഠാനം ഹോതി, ഇമേസം അത്ഥാനം ജോതകാ ഏതേ വിഭങ്ഗാ. **ഉഭയസ്സാ**തി ഉഭയേ അസ്സ. **സ്വാഗതാ**തി സുട്ഠു ആഗതാ. **ആപത്തിവുട്ഠാനപദസ്സ കോവിദോ**തി ആപത്തിവുട്ഠാനകാരണകുസലോ.

യാനി ചാചരന്തി യാനി ച ഭണ്ഡനകാരണാദീനി ആചരന്തോ തജ്ജനീയകമ്മാദിവസേന നിസ്സാരണം ഗച്ഛതി. **ഓസാരണം തംവുസിതസ്സ ജന്തുനോ**തി തം വത്തം വുസിതസ്സ ജന്തുനോ, യാ ഓസാരണാ കാതബ്ബാ, ഏതമ്പി ജാനാതി. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

കോസമ്ബകക്ഖന്ധകവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

സമന്തപാസാദികായ വിനയസംവണ്ണനായ

മഹാവഗ്ഗവണ്ണനാ സമത്താ.

മഹാവഗ്ഗ-അട്ഠകഥാ നിട്ഠിതാ.